Liber salutaris Beati Bonauenture Cardinalis ordinis Fratrũ minorum Pharetra vocatus: quiquidem in quattuor alios libros distinctus est: Nam primus tractat de personarũ varietate. Secundus de principalium vitiorum & virtutũ multiplicitate. Tertius de periculosis. Quartus de gratiosis.

Denunciatur Parisijs in edibus magistri Bertholdi Rembolt in via ad diuum Jacobũ sub Oleo aureo sita.

Reuerendissimo in Christo patri ac domino. D. Christoforo de Ferlimio tituli S. Marie Are celi Cardinali promerito F. Io. de Bonte. Salutem.

A Fructibus vnumquemq; noscendum Christus maximus optimus nec abs re premonuit. Hoc vnum pater integerrime dum mente mecum ipse repeto: non possum mihi ipsi non gratulari: quod superis annuentibus minoritarum a fructibus vbiq; notorum & conuictum: et consortium meruerim. Horum enim fructum vberrimum ab illis in ecclesiam allatum si quispiam dilucidius animaduerterit: genuino (quod aiunt) denti non modo non parcet: verum etiam et obseruãdos ac omnibus punctis fouẽdos magnificiẽdos ac excolẽdos arbitrabit. Et vt in re equiori nõ ineptus rhetor accedam afferam primariũ tanti ordinis institutorem Franciscum: quippe qui reparationis humane ferens cyrographum solis hisce indicijs oblocutores quoslibet etiam tacens possit mutos efficere. Veniam proinde ad seraphicum huiusce instituti doctorẽ eximiũ Bonauenturam: non quidem vt illum magnificiam cum tãto viro ac indigete laus mea longe sit inferior sed quo ad ipsius doctrinam veluti in quoddã Christi Jesu mellifluum vnguentorum penu adolescentulas mentes a diuinis periculosius aberrãtes currere admonuero. Sunt enim pleriq; qui nihil nisi Ciceronis aut Maronis redoleat eloquium: etiam si ipsius Christi sit vox amplectuntur. Quodquidem eo me acerbius cõturbat: quo ipsi sacris addicti sacra vehementius absorbere deberent: ceteriscq; antepositi esse. Eius nimirum Bonauenture si quis doctrinam nu-

cleotenus demorderit planissime cognoscet post Ciceronem extitisse: qui magis hominum affectus quo vellet diuerteret q̄ fecerit ipsius eloquentie parens Cicero: tametsi sermonis superficiem habuerit venustiorem minus. Quod si nolit quispiam mihi dare fidem/det saltem ipsi Joanni Gersoni: quondam academie theologie in parrhisiēsi gymnasio archigrammateo solerti Bonauenturam pre ceteris eligēdum censenti. Id autem non attendunt plerique p̄m aurium fallibile quidē iudiciū iudicantes: cui si intellectus vim admouerent/plus Cicerone fortassis penderent Bonauēturam. Instruit enim nō ad dicēdam causam prorostris coram iudicandis iudicibus/sed ad promerendam hereditatem: quorum adeptio finem non habet: euitandosq̄ stygialis carceris (si quis inciderit) irremeabiles cruciatus. Eius autem q̄uis expetēda omnia dixerim opera: pre ceteris tamen amplectendum arbitror illud quod Pharetram prenotauit ab eis in primis: qui populo disseminandi verbi sumunt prouinciam. Quandoquidem si hoc secū habuerint omnes ferme in huiusmodi declamationibus citandos autores habere contenderim. Id autem tibi dicandū censui: qui eiusdem cum eiusmodi doctore ac indigete sortis non minorum a te q̄ ab ipso percipiendorū fructum spem tribuas. Vale/r cum his quibus es beniuolus meannumeres. Ex cenobio nostro his diebus conceptioni virginis Marie dicatis.

Tabula Capitulorum Pharetre.

Incipit tabula capitulorū Pharetre beati Bonauenture: et primo.

Capitula primi libri.

De deo. j.
De christo. ij.
De eucharistia. iij.
De cruce. iiij.
De beata Maria. v.
De angelis. vj.
De homine vij.
De muliere viij.
De christianis bonis. ix.
De christianis malis. x.
De prelatis bonis. xj.
De prelatis malis. xij.
De subditis. xiij.
De predicatoribus bonis. xiiij.
De predicatoribus malis. xv.
De vsurpantibus p̄dicationem. xvj.
De negligentibus p̄dicationem. xvij.
De auditoribus verbi dei. xviij.
De episcopis. xix.
De sacerdotibus bonis. xx.
De sacerdotibus malis. xxj.
De clericis. xxij.
De beneficiatis. xxiij.
De ambitiosis. xxiiij.
De studentibus. xxv.
De aduocatis. xxvj.
De religiosis bonis. xxvij
De religiosis malis. xxviij.
De nouitijs. xxix.
De iuuenibus. xxx.
De monachis bonis. xxxj.
De monachis malis. xxxij.
De incipientibus. xxxiij.
De proficientibus. xxxiiij.
De perfectis. xxxv.
De tribus statib⁹ p̄cedentib⁹. xxxvj.
De monialibus. xxxvij.
De virginibus. xxxviij.
De viduis. xxxix.
De coniugatis. xl.
De tribus statibus predictis. xlj.
De pauperibus. xlij.
De diuitibus. xliij.
De potentibus. xliiij.
De iudicibus. xlv.
De nobilibus. xlvj.
De militibus. clvij.
De negociatoribus. xlviij
De feneratoribus. xlix.
De demonibus. l.

Capitula secundi libri.

De tentatione. j.
De cogitatione. ij.
De delectatione. iij.
De consensu. iiij.
De peccato. v.
De superbia. vj.
De vana gloria. vij.
De inuidia. viij.
De ira. ix. De accidia. x.
De auaricia. xj.
De gula. xij De luxuria. xiij
De perplexitate. xiiij.
De conflictu viciorum et virtutū. xv.
De gratia. xvj.
De penitentia. xvij.
De contritione. xviij.
De confessione. xix.
De satisfactione. xx.
De virtute. xxj.
De tribus theologicis. xxij.
De fide. xxiij. De spe. xxiiij
De charitate. xxv.
De quattuor cardinalibus. xxvj.
De prudentia. xxvij.
De memoria. xxviij.
De intelligentia. xxix.
De prouidentia. xxx.
De fortitudine. xxxj.
De constantia. xxxij.
De patientia. xxxiij.
De perseuerantia. xxxiiij.
De temperantia. xxxv.
De continentia gustus. xxxvj.
De continentia tactus. xxxvij.
De continentia visus. xxxviij.
De continentia auditus. xxxix
De clementia xl
De modestia. xlj
De iustitia. xlij
De obedientia bona. xliij
De obedientia mala. xliiij
De oratione bona. xlv.
De oratione mala. xlvj

Tabula Capitulorum Pharetre.

De bonis. xlvij.
De beatitudine. xlviij.
De elemosyna bona. xlix.
De elemosyna mala. l.

Capitula tertij libri.

De voluntate. j.
De remorsione. ij.
De stultiloquio. iij.
De occupatione. iiij.
De mutabilitate. v.
De vagatione. vj.
De curiositate. vij.
De negligentia. viij.
De securitate. ix.
De diudicatione x.
De recidiuatione. xj.
De consuetudine. xij.
De obstinatione. xiij.
De desperatione. xiiij.
De dilatione. xv.
De voluptate. xvj.
De carnalitate. xvij.
De prosperitate. xviij.
De consolatione. xix.
De ornatu. xx.
De ingratitudine. xxj.
De discordia. xxij.
De malicia. xxiij.
De crudelitate. xxiiij
De simulatione. xxv.
De familiaritate. xxvj.
De propinquitate. xxvij.
De oblitione. xxviij.
De ignorantia. xxix.
De stultitia. xxx.
De credulitate. xxxj.
De sapientia. xxxij.
De doctrina. xxxiij.
De honore. xxxiiij. De zelo. xxxv.
De argutione. xxxvj
De remissione. xxxvij.
De acceptione persone. xxxviij
De scandalo. xxxix.
De infamia: xl.
De quattuor affectionibus. xlj.
De timore. xlij. De dolore. xliij.
De confidentia. xliiij.
De letitia. xlv. De vita. xlvj.
De miseria. xlvij. De morte. xlviij.
De iudicio. xlix. De damnatiõe. l.

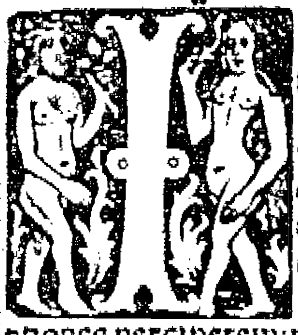
Capitula quarti libri.

De voluntate. j.
De tranquillitate. ij.
De taciturnitate. iij.
De exercitio. iiij.
De innocentia. v.
De excusatione. vj.
De discussione. vij.
De mortificatione. viij.
De disciplina. ix.
De cruce spirituali. x.
De certamine. xj.
De humilitate. xij.
De simplicitate. xiij.
De verecundia. xiiij.
De amicitia. xv. De concordia. xvj.
De renunciatione. xvij
De solitudine. xviij.
De religione. xix.
De sufficientia. xx.
De communitate. xxj.
De societate. xxij. De bonitate. xxiij.
De desiderio. xxiiij. De feruore. xxv.
De meditatione. xxvj.
De ascensione spirituali. xxvij.
De contemplatione. xxviij.
De gustu. xxix.
De consolatione. xxx.
De regratiatione. xxxj.
De lectione. xxxij.
De sapientia. xxxiij.
De doctrina. xxxiiij.
De dignitate. xxxv. De zelo. xxxvj.
De sollicitudine. xxxvij.
De correptione. xxxviij
De equitate. xxxix.
De quattuor affectionibus. xl.
De timore. xlj. De dolore xlij.
De confidentia. xliij.
De letitia. xliiij.
De conuersione. xlv.
De exemplo. xlvj.
De fama. xlvij.
De aduersitate. xlviij.
De martyrio. xlix.
De gloria. l.

Explicit tabula capitulorum.

Prologus.

¶ Pharetre Sancti Bonauēture Cardinalis ordinis Fratrum minorum Prologus.

IN cōuersionis mee primordio: eius obmentis recreationem auctoritates sanctorus legerē: & legens varias corruptiones perciperem: placuit mihi vt ad ipsum fontem originalium recurrerem: & ob maiorem certitudinem ipsemet aliqua perciperē: que postmodum vt sciui ordinaui: vt que ad meditationem predicationem disputationem ibidem essent vtilia leuius reperirentur. ¶Hoc autem sciat lector: q̄ repperi aliquando diuersos doctores vnum dixisse: aliquando eundem doctorem idem in diuersis libris.

¶ Distinxi autem opusculum istud per quattuor libros: vt dicatur liber Primus de personarum varietate. Secūdus de principaliū virorū & virtutū multiplicitate. Tertius de periculosis. Quartus de gratiosis. In vnoquoq; libro posui q̄nquaginta capitula: quatalis numerus est iubilei figuratiuus.

¶ Opusculum autem istud Pharetram appellaui: quia sicut in pharetra iacula reponuntur: quibus hostis hostem ferit: vulnerat: & deuicit: sic et hic varie auctoritates fidedignorum quas si manu operatiōis teneam⁹: hostē antiquū deuiciem⁹. ¶ Sciēdū quoq; q̄ cū dico idē: nō apponēdo vbi: intelligēdū est i p̄ori libro antea posito forte.

¶ Origialia ista subscripta ipe excepi

¶ De beato Gregorio.

Moralia.
Super Ezechielem.
Registrum: id est epistolas.
Homelias.
Pastorale.
Dialogum.
Cantica.

¶ De beato Ambrosio.

De virginitate. libri. iiij.
De viduitate. libri. ij.
De officijs liber. j.
De patriarchis.
De excessu satyri.
De fide resurrectionis.
De hexameron.
De figura seculi.
De obitu Theodosij.
Apologiam de Dauid.
Pastorale.
Sermones.
Epistolas.
Super Lucam.
Super Beati immaculati.

¶ De Johanne Chrysostomo.

Super Mattheum bis.
Super Johannem.
De compunctione.
De militia spirituali.
De militia christiana.
De eo q̄ nō leditur homo nisi a seipso.
Sermones.
Epistolam.

¶ De Isidoro.

Ethymologias.
Synonima.
De summo bono.
De ortu & obitu antiquorum.
De nouo testamento.

¶ De Cypriano.

De. xij. abusibus.

¶ De Augustino.

De ciuitate dei. xxij. lib.
De trinitate. lib. xv.
De doctrina christiana. lib. iiij.
De vita christiana. j.
De disciplina christiana.
De agone christiano. j.
De confessionibus. xiij.
De gratia noui testamenti.
De moribus ecclesie. j.
De vera religione. j.
De ꝑsensu q̄tuor euāgelistaꝝ. lib. iiij.
De incarnatione verbi. j.
De essentia diuinitatis.
De magistro. j.

De ordine discipline. f.
De opere monachorum. f.
De singularitate clericorum. f.
De. lxxxiij. questionibus. f.
De sex questionibus contra paganos
De questionibus noui & veteris testamenti. f.
De quinq; responsionibus. f.
De ecclesiasticis dogmatibus. f.
De decem chordis. f.
De pastoribus. f.
De ouibus. f.
De catheziandis rudibus. f.
De mirabilibus sacre scripture. f.
De moribus manicheorum. f.
De diuinatione demonum.
De soliloquijs. ij.
De meditationibus. f.
De virginitate. f.
De viduitate. f.
De bono coniugali. f.
De coniugijs adulterinis. ij.
De quantitate anime. f.
De duabus animabus. ij.
De natura boni. f.
De natura & gratia. f.
De correctione & gratia. f.
De gratia & libero arbitrio. f.
De libero arbitrio. iij.
De spiritu & litera. f.
De vita bona. f.
De perfectione iustitie. f.
De predestinatione diuina. f.
Defide ad Petrum. f.
Ad Orosium. f.
Ad Bonifacium. f.
De penitentia. f.
De patientia. f.
De perseuerantia. f.
Regulam.
Enchiridion.
De cura pro mortuis. f.
De symbolo. iiij.
De termino sabbati. f.
De vtilitate credendi. f.
De laude charitatis. f.
De vnico baptismo. f.
De baptismo paruulorum. iij.
De sermone domini in monte. ij.
De sententia Jacobi ad Hieronymū
De conflictu vitiorum.
Super Genesim ad litteram. lib. xij.
Super Genesim cōtra Manicheos. libri. ij.
Epistolas.
Sermones.
De mēdacio. f.
Contra mendacium.
Contra Julianum. vij.
Contra Adamantium. f.
Contra quinq; hereses. f.
Contra Donatistas.
Contra epistolam fundamenti. f.
Contra aduersarios legis & prophetarum. ij.

¶ De Hieronymo.

Super Esaiam.
Super. xij. prophetas.
Epistolas.
Homelias.

¶ De beato Bernardo.

Super Cantica.
Super Missus est.
Super Qui habitat.
Super Ecce nos.
De consideratione.
De preceptorum dispensatione.
De libero arbitrio.
De diligendo deum.
De amore dei.
De duodecim gradibus.
Epistolas.
Apologiam.
Meditationes.
Sermones.
Flores.

¶ De Anselmo.

De similitudinibus.
Meditationes.

¶ De Cassiodoro.

De anima.

¶ De Seneca.

Epistolas.
De copia verborum.
De clementia.
De liberalitate.
De spiritu & anima.
Et aliqua de alijs libris & glosis

Finis.

¶ Pharetre Sancti Bonauenture Cardinalis ordinis Fratrum minorū Liber primus De personarum varietate.

¶ De Deo. Capitulum.j.

Regor in Moralibus. Deus ipse manet intra oīa. ipē ē extra oia. ipse supra oia. ipē infra oīa. ⁊ superior est p potentiā: ⁊ inferior per sustētationē: ⁊ exterior per magnitudinē: ⁊ interior per subtilitatem. ¶ Idem. Deus hoc est quod habet: eternitatē quippe habet: ⁊ ipse est eternitas. lucē habet: et lux sua ipse est. ¶ Idem. Omnipotēs deus ⁊ si plerūq; mutat sententiā: cōsiliū nūq;. ¶ Idem. Omnipotēs deꝰ q̄d nobis profuturū esse valeat sciēs dissimulat eraudire dolentium vocē: vt augeat vtilitatē: vt vita p penam purgef: ⁊ q̄etis trāq̄llitas q̄ hic inueniri non valet alibi q̄rat. ¶ Idē. Oia hūana q̄ iusta q̄ pulchra sunt dei iustitie ⁊ pulchritudini ꝑparata: nec iusta nec pulchra sunt: sz nec oīno sunt. ¶ Idē. Cōditor nr̄ mira dispēsatione cōsiliū: ⁊ culpas nr̄as respicit: ⁊ viuendi tpa impēdit. vt lōgiora vite tpalis spatia: aut ꝙuerso fiāt adiutoria: nū muneris: aut nō cōuerso auginētū dānatiōis. ¶ Idē in home. Vbiq; nobis occurrit supna medicina: q: deꝰ ⁊ dedit hoi p̄cepta ne peccet: ⁊ tm̄ peccāti dedit remedia ne desper. ¶ Idē sup Eze. Omipotēs deꝰ q̄ sibimetipi dissimil nō est: ea virtute videt oia qua audit oia ⁊ ea virtute iudicat oia q̄ creauit oia. ¶ Augustin⁹ i epla. Deꝰ vbiq; pns ē ⁊ vbiq; totꝰ pns: nec tm̄ vbiq; habitās sed i ēplo suo. Capit aūt habitās ab aliis plus: ab aliis min⁹. ¶ Idē. Deꝰ totus oculus est: totus manus: totus pes est. Totꝰ oculus est: q: oia videt. totꝰ est manꝰ: q: oia operat. totꝰ pes: q: vbiq; est. ¶ Idē. Nō tm̄ mō in hoc nos adiuuat deꝰ vt sciam⁹ q̄d agēdū sit: verūetiā vt amādo agamus q̄d discēdo iā scim⁹. ¶ Idē dicit scīm Hieronymū dixisse. Videre deū sicut est in natura sua oculꝰ hois nō pōt: nec solū hō: sz nec angeli nec throni: nec ptātes: nec dīnationes: sz nec oīne q̄d nouit. ¶ Idē de cōfessiōib⁹. Penitet te deꝰ: ⁊ nō doles: irascēris: ⁊ trāquillus es: opa mutas: nec mutas ꝓsiliū. ¶ Idē. O q̄ excelsus es dñe: sz humileꝫ corde sunt dom⁹ tue. tu enī erigis elisos: ⁊ non cadūt quoꝝ celsitudo tu es. ¶ Idē. Volūtas ⁊ potētia dei deꝰ ipse est. Idē sup Genesim ptra Manicheos. Deū dicim⁹ tāte bonitatis eē tāte iustitie: tāteq; incorruptiōis: vt neq; peccet: neq; alicui noceat q̄ peccare noluerit: nec ipi aliq̄s q̄ peccare voluerit. ¶ Idē i solilo. Cōstāter deo crede: eiq; te totū cōmitte quātū potes. Noli velle eē quasi ꝓpriꝰ: ⁊ i tua ptātē: sed eiꝰ clementissimi ⁊ vtilissimi dñi te seruū esse ꝓfitere: ita enī te ad se subleuare n̄ desinet: nihilq; tibi euenire p̄mittet: nisi q̄d tibi ꝓsit, etiā si nescias. ¶ Idē de cōiugiis adulterinis. Absit vt catholicꝰ q̄sq; dixerit. q̄n suadet spūssctūs nō deū suadere: cū ⁊ ipse deꝰ sit ⁊ iseparabilia sint opa trinitatis. ¶ Idē de ci. dei. Patiētia dei ad penitentiā inuitat malos: sicut flagellū dei ad patiētiā erudit bonos. ¶ Ambrosi. sup Lucā. Nihil ꝓscriptū nihil circūscriptū: nihil emensum. nihil dimēsum trinitas habet: nō loco claudit̄: nec opinione ꝓprehēdit̄: non estimatione cōcludit̄: nō etate variatur. ¶ Isid. de sum. bo. Ille q̄ nos malos tolerat: nō dubiū est q̄n cōuersis clemēter ignoscat. ¶ Idē. Cū ō deo nec fm quātitatē nec fm qualitatē nec fm situ nec fm habitū aut motū aliq̄d digne dicat̄. inest tm̄ ei ⁊ quodam mō latitudo charitatis: qua nos ⁊ ab erroꝛe colligit ⁊ continet in veritate.

Inest ei ꝛ lōgitudo que lōganimiter nos malos portat: donec emendatos patrie future restituat. Inest ei altitudo p quā oēm sensum siue sciēcie immēsitate exuperat. Inest ei ꝛ pfūdū quo dānandos inferius iuxta eqtatē dispōnēs pordinat. ¶ Joh. Chrysost. sup Mat. Deus inuitus ꝓpellit ꝛ cū magno dolore petōres dānare. Non enī sic dolet/ qz ꝛ ipse ab eis offendit: sed qz quasi violēter cogit pdere alterquē q̄ oēs cupit saluare. ¶ Idē. De⁹ gaudet: nō de suo lucro: sed de salute nr̄a tristat: nō de sua iniuria: ꝫ de nostra pditione. ¶ Bern. i lib. de cōsid. De⁹ amat vt charitas: mouit vt veritas: sedet vt eqtas: dñat vt maiestas: regit vt pncipiū: tuet vt salus: operat vt virtus: reuelat vt lux: afficit vt pietas. ¶ Idē. De⁹ nō partib⁹ constat vt corpus: nō affectib⁹ distat vt aia: nō formis subsistat vt materia/ nō mutat vt oē qđ factū est. ¶ Idē sup: Qui habitat. Vigilat sup nos indefessus ꝛ p uigil ille singularis clemēcie oculus: nō dormit neq; dormitat q̄ custodit israel. Et id q̄dem necesse est: qz ēt non dormit neq; dormitat q̄ ipugnat isrl̄. ¶ Idē in ser. iiij. Quattuor filie magne mie dei sūt: imissio amaritudinis subtractio opportunitatis: virtus resistēdi: ꝛ sanitas affectus. ¶ Auctor de spū ꝛ aia. Nemo de dei pietate diffidat: qñ maior est eius mia q̄ nostra miseria: ꝛ quisq; ad eū toto corde clamauerit: exaudiet illū: qz misericors est. Tardius fiq̄dē ei videt esse petōri venā dare: q̄ ipi petōri venā accipe Sic eni festinat de⁹ absoluere tormēta cōpassionis sue: quasi plus cruciet eū cōpassio miseri: q̄ ipm miserū passio sui. ¶ Blo. Joñ. v. De⁹ natura misericors parat⁹ est vt saluet p clemētiā quos saluare non pōt p iustitiam.

De Christo. Capitulū. ij.

ORego. in Hom. Nunciāte angelo ꝛ aduenīēte spūsctō mox verbū i vtero: ꝛ mox intra vterū verbū caro: ꝛ manente incō mutabili essentia verbi: que ei est ꝛ cū patre ꝛ cū spūsancto coeterna: assumpsit intra virgineā viscera matris: vt impassibilis pati: ꝛ īmortalis mori: et eternus ante secula tpalis: posset esse in fine seculoꝝ: vt per ineffabile sacramentū cōceptu sancto: ꝛ partu inuiolabili fm veritatē vtriusq; nature cadē virgo ꝛ ancilla dñi esset ꝛ mater. ¶ Idē. Ad hoc dñs apparuit i carne: vt humanā vitā admonendo: exēpla prebēdo accēderet: monīdo redimeret: resurgendo repararet. ¶ Idē. In altitudine sua diuinitas a nobis vtpote paruulis apprehēdi nō potuit: sed si rauit se hoib⁹ p humanitatē: ꝛ quasi in iacentē ascēdimus: surrexit ꝛ leuati sumus. ¶ Idē. Qui nos extitere fecit ex nihilo: etiā sine sua morte reuocare nos potuit a diabolica passione. Sed vt quāta esset virt⁹ cōpassionis ostēderet: fieri pro nobis dignat⁹ est qđ nos eē voluit: vt in semetipō temporaliter mortē susciperet: quā a nobis in ppetuū fugaret. ¶ Idē. Hos medicine est vt aliq̄s similia similib⁹ aliq̄s cōtraria cōtrarijs curet. Nā sepe calida calidis: ꝛ frigida frigidis: sepe etiā calida frigidis: ꝛ frigida calidis sanare ꝓsueuit. Veniēs g ad nos medicus noster: ꝛ tātis nos inuenīēs languoribus oppressos: quidđā nobis similē/ ꝛ quidđā nobis cōtrariū apposuit: ad hoīes quippe hō venit: sed ad petōres iustus. ¶ Idē. Is qui ꝓpter nos minor āgelus sibi extitit: equales nos angelis virtute sue minorationis fecit: vñ ꝛ moriendo docuit mortē nō metui: resurgēdo docuit de vita confidi: ascēdendo de celestis patrie hereditate gloriari. ¶ Idē sup Ezechi. Vt humanū genus a suo languore sanaret: tūc magna apparuit potentis medici cum languor creuit egroti. ¶ Idē in registro. Ad hoc vnigenitus dei filius formā infirmitatis nr̄e suscepit: ad hoc inuisibilis nō solū visibilis sed etiā despect⁹ apparuit: ad hoc cōtumeliarū ludibria illusionū probria/ passionū tormēta tolerauit: vt superbū

nō esse hoiem doceret humilis deus. ¶ Idē. Descēdēs ad inferos Christ⁹ solos illos p suā gratiā liberauit q̄ eū ⁊ vērurū esse crediderūt: ⁊ p̄cepta ei⁹ viuēdo tenuerūt. ¶ Idē i hom. De⁹ q̄ in vtero virginis incarnat⁹: in mundū sine pctō venerat: nihil ꝺdictiōis i femetipō tolerabat. ¶ Johēs Chrys. in ser. Christus via⁹ factus est vt te sine labore faceret. Ex muliere nat⁹ est vt p̄uaricationē tuā deleret: hō appellat⁹ est vt te deū vocaret: filius hoīs dict⁹ est vt te in filiū adoptaret dei. ¶ Idē. O mīa Christi o Jude de mētia. Ille eū. xxx. denarijs paciscebat vt vēderet: ⁊ Christ⁹ ei sanguinē quē vēdidit offerebat. ¶ Idē. Nō sub tecto ſs sub celo Christ⁹ īmolabat: vt vniuersus aer in excelso īmolate ouis odore a tetro mūdaret. Sed⁊ terra similē bñficiū sentiebat decursi de latere sāguinis stillatīs mūdata. ¶ Ambro. de ꝟginitate. Oia Christ⁹ est nobis: si vuln⁹ curare desideras: medic⁹ est: si febribus estuas fons est: si grauaris iniq̄tate iustitia est: si auxilio indiges virt⁹ est: si mortē times vita est si celū desideras via est: si tenebras fugis lux est: si cibū queris alimētū est. Gustate igit⁊ videte q̄m bñs suauis est. ¶ Idē sup Lu. We illius infantie Christi vagiētis abluūt fletus. ille lachryme mee delicta lauerunt. Plus igit bñe Jesu debeo iuriis tuis q̄b⁹ redēpt⁹ sum q̄s opib⁹ tuis q̄bus creatus sum: nō ꝑdesset nasci nisi redimi ꝑfuisset. ¶ Idē. Nō solū fidē firmat: sed ⁊ deuotionē acuit q̄ Christ⁹ vulnera suscepta p nobis celo inferre voluit: abolere noluit: vt deo pr̄i nr̄e precia libertatis oñderet. ¶ Augustī. in meditationib⁹. Quid est Jesus nisi saluator. & ꝓpter temetipm esto mihi Jesus. noli bñe: noli sic attēdere malū meū: vt obliuiscaris bonū tuū. o bone bñe si ego admisi vñ me dānare potes: tu nō amisisti vnde saluare soles. ¶ Idē de vera religiōe. Nullū petm cōmitti pōt: nisi cū appetunt ea que Christus cōtēpsit: aut fugiunt q̄ ille sustinuit: tota itaq; vita eius in terris per hoīem quē suscipere dignat⁹ est disciplina morū fuit. ¶ Idē cōtra Julianū. Caro Christi mortalitatem de mortalitate materni corporis traxit: qz mortale corpus eius inuenit: cōtagiū vero peccati originalis nō cōtraxit: qz cōcūbentis cōcupiscentiā non inuenit. ¶ Idē. Christus in carne quidē ⁊ de carne nō tñ carnaliter sed spiritualiter natus est: natus est enī de spūsctō ⁊ virgine Maria: de spūsctō/ vt nō esset in illo caro peti: et virgine aūt Maria vt eēt i eo similitudo carnis peti. ¶ Idē cōtra quosq; hereses. Fusus est sanguis medici ⁊ factū est medicamentū frenetici. ¶ Idem in libro suo de passorib⁹. Ab oibus tentationibus te eruet dñs: si ab illo nō recesserit cor tuū. Nam ad cōforrandū cor tuū venit ille pati: venit ille mori. venit sputi; illini/ venit spinis coronari venit opprobrijs sufferre: venit postremo ligno cōfigi: omnia hec ille p te: tu nihil pro illo: sed pro te. ¶ Idem de cathezi. ru. Oia bona terrena contempsit homo factus dñs Jesus: vt cōtemnēda mōstraret: ⁊ oia terrena mala sustinuit q̄ sustinēda precepit: vt neq; i illis quereref felicitas: neq; in istis infelicitas timeref. ¶ Idē de predestinatione diuina. Venit filius dei querere quod perierat: sanare qđ egrotabat: erigere quod iacebat: potestatē habens dimittere peccata: qđ non debebat donare: quod ei debebatur ignoscere. ¶ Idē de ordine disciplīe. De hoc nostri generis corpus tātus ꝓpter nos deus assumere atq; agere dignatus est: quāto videtur vilius tanto est clementia plenius: ⁊ a quadā ingeniosorū superbia longe late remot⁹. ¶ Idē in epla. Ipsa virtus p inuiolata matris virginea viscera: membra infantis eduxit que post ea p ostia clausa membra iuuenis introduxit. ¶ Idē de verbis dñi. Multos filios dei fecit vnicus filius dei. emit sibi fratres sanguine suo: probauit reprobatus: redemit vendit⁹: hos

notificauit iniuriat⁹/viuificauit occi ſus. Dubitas q̄ dabit tibi bona ſua q̄ nō dedignatus eſt ſuſcipe mala tua. ¶ Idem in ſermo. Expalmat q̄ eſt vera palma victorie. ſpinis coronat qui ſpinas pctōrum venit ꝓfringere: ligatur q̄ ſoluit ꝓpeditos. ligno ſuſpendit qui erigit elſos: aceto potat fons vite. diſciplina cedit magiſter aliorum ſalus vulnerat: vita mozit. occidit ad tp̄s vitam moꝛs: vt in ꝑpetua vita occideretur moꝛs. ¶ Iſido. de ſum. bo. Chriſt⁹ ſicut petīt quod pena dignū eſt non admiſit. ita penam pcti noſtri ſuſcepit: vt p indebitam penam ſuam debitā aboleret culpā noſtrā. vt per hoc amitteret diabolus q̄s reos tenebat: dū vnū iterfecerat qui nihil peccati admiſerat. ¶ Raban⁹ i libꝛo de laude crucis. Paſſio Chriſti celū ſuſtentat: mundū regit: tartarū ꝓfodit: in ea confirmant angeli: redimūtur populi: cōterunt inimici: ſtabilitūtur ſubſiſtentia: animant viuentia: cōſeruant ſentiēria: illuſtrant itelligētia. Inde rimo duct⁹ a pena fideles liberat: triſtitia ſalubꝛis penitētes a peccatis mundat: cōcupiſcentia boni virtutū fructus geminat: gaudiū vite: ſpe ꝓfidētes letificat. ¶ Bern̄. ſuper can. In carne Chriſtus t p carnē potenter ac patēter opatus eſt mira. locutus ſalubꝛia: paſſus indigna. p que euidēter oſtēdit: q: ipſe ſit q̄ potēter: ſed inuiſibiliter oia cōdidiſſet: ſapienter regeret: benigne ꝓtegeret. ¶ Idē Fruſtra huius ſeculi ſapientes de ātuoꝛ virtutib⁹ cardinalibus tā multa diſputauerunt q̄s tñ appꝛehēdere oīno nequiuerunt cum illū neſcierunt qui factus a deo eſt nobis ſapientia: docens prudētiam: t iuſtitia delicta donans: t ſctificatio in exemplū temperantie continenter viuens: t redēptio in exemplū patiētie fortiter moriens. ¶ Idem. Vtrūq̄ eſt mihi dñe Jeſu: t ſpeculū patiendi: t p̄miū patientis: vtrūq̄ fortit̄ ꝓuocat ac vehemēt accendit. ¶ Idem. An ignoras q: benignitas dei ad penitentiā te adducit: ad hoc ſiqdē diu ſuſpēdit ſententiā vitiōſa a ꝓtēnēte: vt q̄q̄ exhibeat remiſſionis gratiam in penitente. ¶ Idem. Chriſt⁹ in carnis aſſumptione cōdeſcēdit mihi. in culpe vitatiōe cōſuluit ſibi: i mozꝛis ſuſceptiōe ſatisfecit patri: amicus dulcis: conſiliari⁹ prudēs: adiutoꝛ fortis. huic ſecurus me credo: qui ſaluare me velit nouerit atq̄ poſſit. ¶ Idē. Jeſus mel eſt i oꝛe: melos in aure: iubilus in coꝛde. ¶ Idem. Eſt iter oleū t nomē Jeſus ſimilitudo in quibuſdā qualitatibus olei: q̄ lucet: q̄ paſcit: quod vngit: fouet ignē: nutrit carnē: lenit doloꝛem: luꝛ cib⁹: medicina. Vide idē de hoc noie Jeſu: lucet p̄dicatum. paſcit recogitatū. lenit t vnit inuocatū. ¶ Idē Ego oīno fidēter q̄ ex me mihi deeſt vſurpo mihi ex viſceꝛib⁹ dñi. q̄n mia affluūt: nec deſunt foramia p q̄ efluat. foderunt manus ei⁹ t pedes. latuſq̄ lancea ꝓfoꝛauerūt. t p has rimas licet mihi ſugere mel de petra. oleum q̄ de ſaxo duriſſimo. ¶ Idē. Ego fratres ab incunte mea conuerſione: pro acerno meritoꝛ q̄ mihi deeſſe ſciebā: mihi faſciculū hunc colligare: t inter vbera mea collocare curaui. collectū ex oībus anxietatibus t amaritudinibus dñi mei. primum. ſ. infantiliū illatarum neceſſitatum. deinde laboꝛ q̄s ptulit in p̄dicando. fatigationū in diſcurrendo. vigiliarum in oꝛando. tentationum in ieiunando. lachꝛymaꝛū in compatiendo. inſidiarum in colloquēdo. poſtremo piculoꝛum in falſis fratribus: cōuicioꝛ: ſputoꝛ. colaphoꝛum: ſubſannationū: exꝓobꝛationū: clauoꝛ: hoꝛūq̄ ſimiliū. ¶ Idem. Petra refugiū heꝛinaciis. t reuera refugiū. Vbi enī eſt tuta firmaq̄ reqes in firmis niſi in vulneꝛib⁹ Chriſti ſaluatoꝛis. Tanto illic ſecuꝛioꝛ habito: q̄to ille potentioꝛ ad ſaluandū. fremit mundus: p̄mit coꝛpus: inſidiat diabolus. nō cado: fundatus enī ſum ſupꝛa petrā. ¶ Idem. Apud dñm mia t copioſa apd̄ eū redēptio. ꝓfuſus copioſa q: nō gutta ſanguis: ſed vnda largit

ꝙ qnqꝫ ptes corpis emanauit. Quid tibi debuit facere ⁊ nō fecit. illuminauit cecū: soluit mutū. reduxit erroneum reconciliauit reū. ¶ Idem. Dino ꝓpter masuetudinē que in te p̄dicat currim⁹ post te dñe Jesu: audientes ꝙ nō spernas pauperē. petōrem non horreas. ¶ Idem. Vult benign⁹ dux deuoti militis vultū ⁊ oculos i sus sustolli vulnera: vt illius ex hoc animū erigat ⁊ exēplo sui reddat ad tolerandū fortiorē. enimuero non sentiet sua dū illius vulnera intuebit. ¶ Idem i floribus. Sitio inqt dñs: dñe q̄d sitis ergo ne te plus cruciat sitis q̄ crux: de cruce siles: ⁊ de siti clamas. Sitio quid: vestrā fidem: vestrā salutē: vestrum gaudiū. plus animarū vestrarꝫ q̄ corporis mei cruciatus me tenet. ¶ Idē. Quid tibi respondeā dñe: q̄d loquar. aut quid retribuā. fecisti mihi de corpe tuo speculū anime mee.

¶ Idem in sermo. Exinaniuit xp̄s semetipꝫ formā serui accipiēs: filius erat ⁊ factus est tanqꝫ seruus. nec solū formam serui accepit vt subesset. sed etiā mali serui vt vapularet. ⁊ serui peri: vt penam solueret cū culpā nō haberet. ¶ Idē. In passione dñi tria spāliter ꝙuenit itueri: opus modū causā. Nam in ope quidē patiētia. in modo humilitas. in causa charitas p̄mēdatur. ¶ Idē. Quā dulcit dñe Jesu cū hoibus cōuersatus es. q̄ abūbanter multa ⁊ magna bona hoib⁹ largiri dignat⁹ es. q̄ fortiter tā idigna: q̄ aspa ꝓ hoibus passus es. ita vt liceat fugere mel de petra: oleūq; de saxo durissimo. duro ad verba: duriori ad ꝓbera. durissimo ad horrēda crucis supplicia. ¶ Idē. Vide nūc opa dñi q̄ posuit ꝓdigia sup terram. flagelli cesus spinis coronat⁹: clauis p̄fossus. affix⁹ patibulo. opprobrijs saturat⁹. oīm tñ doloꝝ immemor: ait pr ignosce illis. ¶ Idem. Videēs deus hoies oīno carnales effectos tantū eis dulcedinis i carne exhibuit vt durissimi cordis sit quisq̄s cum toto affectu non diligit. ¶ Idem. Intrepidas ad christum accedere. frater tuus est ⁊ caro tua. per oia tentatus absq; pctō vt misericors fieret. ¶ Idem. Quis cogitare sufficerit q̄liter dñs p̄uenit nos. venerit ad nos. subuenit nobis. singularis illa maiestas voluit mori vt viuerem⁹ seruire vt regnaremus. exulare vt repatriarem⁹. ⁊ vsq; ad seruilissima opa inclinata est: vt p̄stitueret nos sup oia opa sua. ¶ Anselm. in lib. Cur deus hō Quattuor modis pōt de⁹ facere hominē. aut de viro ⁊ femina: sicut assiduus demonstrat vsus. aut nec de viro nec de femina: sicut creauit Adā. aut de viro sine femia: sicut fecit euā aut de femia sine viro: qđ nōdū fecit. Ut igr̄ hūc quoq; modū ꝓbet sue subiacere ptāti: ⁊ hoc ad ipm op⁹ dilatū esse. nil ꝙuenientiꝫ q̄ vt de femina sine viro assumeret humanitatē. Utrū aūt de virgine aut de nō ṽgine dignius hoc fiat: nō est opus disputare: sed sine oi dubitatiōe asserendū est: q: de virgine nasci deū oportebat. ¶ Bern. in aduentu dñi. Si psonam aduentis intueor: nō capio excellētiā maiestatis. Si attēdā ad q̄s venerit dignitatē magnitudinis expauesco. Et seq̄tur. Venit vniuersitatiꝫ creator: ⁊ dñs ad hoies. venit medic⁹ ad egrotos. redemptor ad vēditos. ad errātes via. ad mortuos vita. venit nō ꝓdere sz salvare. soluere nō ligare. ¶ Idē. Vtinꝫ q̄ appareret dei humanitas: latebat eiꝰ benignitas. apparuit enī eius potētia in rerū creatiōe. apparebat aūt sapientia in earum gubernatione. sed benignitas mie maxime apparuit in humanitate. ad Titū. ij. Apparuit gratia dei saluatoris. ¶ Nota. Quantū cunq; te deieceris humilior Christo non eris. esto q̄ pedibus incedas. fusca tunica vestiaris pauperib⁹ equeris. cellas pauperum dignanter itroeas. sis cecorum oculus: pes claudorum. manus debilium. aquā ipse comportes. ligna cōscindas. focum extrahas. vbi vinculum: vbi sputum: vbi alape: vbi flagellum: vbi patibulum: vbi mors.

De eucharistia. Ca.iij.

Reg.i mora. Singulariter ad absolutionē nostrā oblata cū lachrymis ⁊ benignitate mētis sacri altaris hostia suffragak. qr is q in se surgens a mortuis iā non mork: adhuc p hanc i suo mysterio p nobis iterū immolak. ¶ Idem i dya. Quis fidelū habere dubiū possit in ipsa immolatiōis hora ad sacerdotis vocē celos aperiri: in illo Jesu xpi mysterio angelor chozos adesse. summis ima sociari. terrena celestib⁹ iungi. vnū quoddā ex visibilib⁹ atq; invisibilib⁹ fieri. Sed necesse est cum hec agimus nosmet ipsos deo in cordis cōtritione mactem⁹. ¶ Idē i capitu. de muliere. Nota duo. Idem etiā capi. de cōiugi. Si q̄s sua. ¶ Johā. Chrysso. sup Joh. Ubicūq; viderint sanguinem dñicum fugiūt quidē demones: cōcurrunt aūt angeli. hic sanguis effusus oēm orbem terraꝝ lauit. ¶ Idē in ser. Indigna ⁊ fucata mēte mysteriorꝝ celebrantib⁹ secreta: a diabolo p̄parantur insidie. q̄ magis ac magis a se mutank: qui nō equo animo cōicare festinant. ¶ Idē. Sicut corpalis cibus cum ventrē iuenerit aduersis humoribus occupatū ampli⁹ ledit: magis nocet: nullū p̄stat auxiliū. ita ⁊ spūalis cib⁹ si aliquē reperit malignitate pollutū magis eū pdit: nō sua natura sed accipiētis vicio. ¶ Hiero. i epla Utinam oi tpe ieiunare possem⁹. q̄d in actibus apl̄oꝝ diebus penthecostes: ⁊ die dñico apl̄m Paulum: ⁊ cū eo credētes fecisse legimus. eucharistiam quoq; absq; condēnatione nr̄i ⁊ pungente cōscientia: semper possemus accipere. ¶ Aug. de ecclesiasticis dogmatibus. Quotidie eucharistie cōionem accipere ne laudo nec vitupero: oīb⁹ tñ dñicis diebus communicandū hortor: si tñ mens in affectu peccandi non sit. ¶ Idem de ciui. dei. Corporis ⁊ sanguinis Christi sacrificium successit oīb⁹ illis sacrificijs veteris testamēti que immolabātur in vmbra futuri. Et post. pro illis omnibus sacrificijs ⁊ oblationib⁹ corpus Christi offert ⁊ ptcipantib⁹ ministrat. ¶ Ber. in legenda scti Malachie. Eucharistie plane sacramētum potens est ptā consumere: debellare obuias potestates. iferre celis reuertentes de terra.

De cruce. Ca.iiij.

Rego. sup Exec. Redēptor noster ad passionē ducē: lignū sibi crucē ipse portauit ⁊ sic in sacrificio p nobis ex humanitate est mortuus: vt tñ immortalis maneret ex diuinitate. ¶ Ambr. sup bti immaculati. Crux est opprobriū pfido. fideli aut gloria. redēptio: resurrectio est: qr p nobis passus est dñs illo nos redemit sanguine: illa ad paradisum resurrectione vocauit. ¶ Johā. Chrisso. in ser. Crux nobis totius beatitudinis causa ē. hec nos a cecitate liberauit erroris. hec e tenebris reddidit luci hec debellatis inimicis dēti ꝑpetue nos sociauit. hec alienatos deo cōiunxit. hec nos peregrinos existentes celoꝝ ciues ostendit. ¶ Idem Crux spes christianoꝝ. crux resurrectio mortuoꝝ. crux cecoꝝ dux. crux desperatoꝝ vita. crux claudoꝝ baculus. crux consolatio pauperū. ¶ Idē. Crux adolescētiū pedagog⁹. crux sustentatio inopū. crux spes desperatorū. crux nauigātiū gubernator. crux periclitantiū portus. crux obsessorū murus. ¶ Idē. Crux insensatoꝝ sapientia. crux libertas seruorū. crux imperitoꝝ philosophia. crux lertipioꝝ. crux ꝓphetaꝝ p̄conizatio. crux annūciatio apl̄oꝝ. crux martyrū gloriatio crux monachoꝝ abstinentia. crux virginum castitas. crux gaudiū sacerdotū: crux eccl̄ie fundamētū. ¶ Augu. in ser. Crux finita est in pena: sed infinita sp manet i gl̄ia. a locis supplicio rū fecit trāsitū ad frōtes ip̄eatorum Quistm honorē dedit penis suis: q̄d seruat fidelibus suis: ¶ Isid. de sū. bo. Quocūq; o mēs ꝓcellis mundi ī

uolueris lignū pcēde crucis: vt a mari.a rēpestate huius seculi libereris ¶Ber ī flozib⁹. In cruce pēdet ois fructꝰ vite: qz ipsa est arbor vite q̄ est in medio padisi. ipa est lōgitudo z latitudo: sublimitas z pfundū. Ipa bonos colligit z remunerat: ipsa malos dispgit z pdēnat. ipsa est mestoꝝ pso-latio: esurētiū refectio: pfectoꝝ gliatio. ¶Rabanus de laude crucis. In cruce insinuat a morte redēptio: demōstrat scta mozs puersatio īmaturoim⁹ tutū pfectio: pmittit ad eternā vitā īgressio eterne bitudinis sperat adeptio: z vere felicitatis acquisitio. ¶Idē. In te crux sctā angeli gaudia sua accumulata pspiciūt: i te hoīes iura salutis sue cognoscūt. In te iferi iusta retributionē fraudis sue pcipiūt. oīb⁹ es eē. oīb⁹ bōa: oīb⁹ iusta p̄terita renouas: p̄sentia illustras: futura pmō stras: pdita reqrz. q̄sita iuenis: iuēta custodis. ¶Idē. Tu sctā crux petōꝝ es remissio: pietatis exhibitio: meritorū augmentatio: ifirmoꝝ remediū: laboꝝ tū auxiliū: z lassoꝝ refrigeriū: suoꝝ columnitas. q̄ctoꝝ serenitas. ifortunatoꝝ felicitas. ¶Idē tu sctā crux cura egrotos medicās: tu gaudiū mestos pſolans: tu sanitas mestos letificās. tu stat⁹ credentiū recte. tu firmitas opantiū bñ: tu bitudo pseuerātium rite: sctā: pia: bona: iusta. ¶Lassiod. sup psalterū. Crux est hūlitū iuicta tuitio. supborū abiectio: victoria xp̄i: pditio diaboli: ifernozum destructe: celestium reformatio: mozs infidelium: vita iustozum.

¶De beata Maria. Ca.v

OReg. in regis. Dñi vnigenit⁹ dei existēs añ secula ex matre vtero nat⁹ ē hō: iuestigabili miraculo facta est z ancilla hois per diuinitatē. z inf verbi p carnem. ¶Idē in moralib⁹ loquēs de ꝓbo illo Luc j. virt⁹ altissimi obūbrabit tibi. Quia vmbra nō aliter er pmit nisi p lumen z corpus: virtus altissimi obūbrauit Marie: q; in ei⁹ vtero lux i corpozea corpus sumpsit: ex qua videlz obumbratione oē in se refrigeriū mētis accepit. ¶Idē. Chzistus non operante coitu: sz spūsctō supuenīēte cōceptus ē: natus aūt materna viscera z fecunda exhibuit: z incozrupta seruauit. ¶Ambro. de virginibus. Talis fuit maria vt ei⁹ vite⁹ vita: oīm disciplina sit. ¶Idē. Quicūq; sibi Marie exoptat pīmū ei⁹ imitet exemplū ¶Idē. Vidit Maria resurrectionē dñi: z pīna vidit z credidit. vidit z maria Magdalena: cuius adhuc ista nutaret. ¶Idē. Virgo erat Maria non solū corpe: sed z mēte: q̄ nullo doltam bitu sincerū adulterare t affectū. cozde hūlis. verbis grauis. aio prudēs. loquēdi parcior: legēdi studiosior: nō in incerto diuitiarū sed in pce paupertū spem ponēs: antēra opi. verecūda sermone. ¶Idē. Mñ Iesu Maria vultu parētes. q̄ñ dissensit a ꝓpinqs. q̄ñ fastidiuit humilē. q̄ñ derisit debilem q̄ñ vitauit inopē. eos solū solita erat cetus viroꝝ inuisere q̄s inia nō erubescere: ret: nō p̄teriret verecūdia. ¶Idem Nihil torui in oculis Marie: nihil in verbis ꝓcax. nil in actu verecundū. non gestus fractior. nō incessus lasciuior: non vox petulantior. vt ipsa corporis species simulachzū fuerit mentis: figura ꝓbitatis. ¶Aug. ptra. v. hereses. Sicut in transitu Marie nō est corrupta virginitas. sic in ea nō est immaculata maiestas. ¶Idē. Mñ sordes in Maria: q̄ nec cōcipiendo libidinem: nec pariendo passa est dolorē. vñ sordes in domo ad quā nullus habitator: accessit: solus ad eam fabricator eius z dñs venit. ¶Idem. Eua inobediens meruit penam. Maria obediendo cōsecuta est gratiam. illa gustando ꝓhibitum maledicta: hec credendo angelo benedicta. ¶Idem de virginitate. Beator Maria pcipiendo fidem Chzisti: z concipiendo carnē Chzisti. ¶Idem. Materna ꝓpinquitas nihil Marie profuisset: nisi felicius Chzistum corde q̄ carne gestasset. Ipsa quoq; virginitas. ideo

gratior ⁊ acceptior: qz nō eā cōcepit. Christus viro violaturo quā cōseruaret ipse p̄uipuit: sed p̄iusq̄ cōciperet iā deo dicatā de qua nasceret elegit. ¶ Idē. Quo inqt fiet istud qm̄ virum nō cognosco. Q̄d p̄fecto nō diceret nisi deo virginē se ante vouisset. Sed qz hoc israelitarū mores adhuc recusabāt: despōsata est viro iusto: nō violenter ablaturo: sed potius cōtra violentos custodituro qđ illa iā vouerat. ¶ Idē in ser. Vera ratione censeo cōfitēdū Mariā i Christo ⁊ apud Christū esse. In Christo: qz in ipo viuimus mouemur ⁊ sum⁹. Apud Christū: gloriose ad eternitatis gaudia assumptā benignitate Christi honoratius suscep̄tā ceteris: atq̄ ad cōmunē vtilitatē non esse adductā post mortē: putredinis vēs vermis ⁊ pulueris. ¶ Beat⁹ Bartholomeus vt habet in legenda. Hec p̄a inter feminas hoc cōstituit in corde suo vt diceret deo. Dñe offero tibi virginitatē meā: cū hoc a nullo hoīe nec verbo didicisset: nec exemplo ad imitationem inuitata fuisset. ¶ Hiero. in ser. Sicut in cōparatione dei nemo bonus: ita etiā in cōparatione matris dñi nulla feminarū inuenit pfecta: q̄uis virtutib⁹ eximia cōprobat. ¶ Idē. Totā repleuerat spūsctī gra: totam incanduerat diuinus amor: ita vt in ea nihil esset qđ mūdanus violaret affectus: sed ardor cōtinuus ⁊ ebrietas pfusi amoris. ¶ Idē. Quicqđ in Maria gestū est: totū puritas ⁊ simplicitas: totū veritas ⁊ gratia fuit: totū mia ⁊ iusticia q̄ de celo p̄spexit. ¶ Idē. Maria qz mēte passa ē plus q̄ martyr fuit. Mirū qm̄ eius dilectio amplius fortisq̄ mors: quia mortē Christi suā fecit. ¶ Idē. Si spiritu dei ois virt⁹ angelo⁹ cōstat: beatā ⁊ gloriosam virginē i quā superuenit spūsctūs ⁊ de⁹ tot⁹ ita vt portaret nouē mēsib⁹ in ei⁹ vtero creditur ampliora p̄meruisse virtutū p̄uilegia: ⁊ p̄cepisse gr̄am ab āgelis. ¶ Idē. Si in domo patris mansiones multe sunt: credim⁹ splendidiorē domū matri filiū p̄stitisse q̄ olim edificauit sibi domū subnixā colūnis septē. ¶ Johānes Chrysost. sup Mat. O inestimabilis laus Marie: magis credebat Joseph castitati ei⁹ q̄ vtero ei⁹: ⁊ plus credidit gratie q̄ nature. Conceptionē manifestā videbat: ⁊ fornicationē suspicari nō poterat: possibili⁹ eē credebat mulierē sine viro posse cōcipere: q̄ Mariā posse peccare. ¶ Idem. p̄mēsatrix aut vinoléta nūq̄ Maria fuit: nō leuis, nō ociosa, nō cātatrix, non turpiū verboꝝ amatrix. sicut solēt plerūq̄ puelle: q̄ libēter talia aut loquunt aut audiūt: nō sup virū oculos suos extulit, aut infixit aspectum. ¶ Isido. de no. testa. Maria q̄ interp̄etat dña siue illuminatrix clara stirpe Dauid, virga iesse, ortus cōclusus fons signat⁹, mater dñi, tēplū dei viui, sacrariū spūssancti. ¶ Beda i hom. Iure angelico aspectu simul ⁊ affatu meruit p̄frui: q̄ angelica vitam studuit imitari. ¶ Idē. Decebat vt sicut p superbiā Eue mors intrauit: ita p humilitatē Marie panderet introitus vite. ¶ Johā. Damas. in lib. suo. Maria in domo dei plātata ⁊ impinguata spūsctō: vt oliua fructifera ois virtutis habitaculū facta est: ab oīni vitio hui⁹ vitio ⁊ carnali desiderio mēte desistens: ⁊ ita virginē aiam obseruās cū corpore q̄ decebat eā deū in sinu suo suscipere. ¶ Bern̄. sup cāti. Sagitta electa est amor Christi: que Marie aiam nō mō cōfixit: sed etiam totaliter p̄transiuit: vt nullā in pectore virginali particulā vacuā amore reliquerat: sz toto corde, tota aīa tota virtute diligeret: ⁊ esset gr̄a plena. ¶ Idē sup Missus. In piculis in angustijs, in rebus dubijs Mariā cogita, mariā inuoca, non recedat ab ore, nō r̄cedat a corde: ⁊ vt ip̄etres oīonis suffragiū nō deseras cōuersatiōis exemplū. Ipsam eni sequēs nō deuias, ipsam rogās nō desperas ipsam cogitās nō erras, ipa te tenēte nō corruis ipa p̄tegēte nō metuis, ipa duce non fatigaris, ipa p̄picia securus ad gr̄a

nã puenis. ¶ Idē. Ds Moysi monstratū est in rubo ⁊ igne: Aaron in virga ⁊ flore: Gedeon in vellere et rore: hoc aperte Salomon ꝓtdit in forti muliere ⁊ eius ꝓtecio. aptius ꝑsciuit hieremias de femina ⁊ viro. apertissime ysaias declarauit de virgie ⁊ deo ⁊ gabriel tandē exibuit ipsã virginem salutãdo. ¶ Idem. Ipsa ꝓteret caput tuū. ⁊c. Gen. iij. Cui hec victoria seruata est nisi marie: ipa ꝓculdubio caput cõtriuit venenatū. que olim modam maligni spūs suggestionē: tam de carnis illecebra q̃ de mẽtis superbia deduxit ad nihilū. ¶ Idē. Audi filia et vide. ⁊c. Inclinauit maria aurē suã: videlicet ad obediẽtiã. ⁊ cor suum ad disciplinã. et oblita est populū suū et domū patris sui. q; nec populū auge re prolis successione: nec domui ꝓris sui reliquere curauit hered̄. sed q̃quid honor; i populo. q̃q̃d de paterna domo rerū terrenarum habere potuisset: oia arbitrata ē quasi stercora vt christū lucrifaceret. ¶ Idē. Ipsa est nobilis illa stella et iacob orta. cuius radius vniuersū orbē illumiat. cuius splẽdor i supnis ꝓfulget: ⁊ iferos penetrat. terrã etiã plustrãs ⁊ calefaciẽs magis mẽtes q̃ corpa: fouet inẽtes ⁊ excoquit vicia. ¶ Idē i epistola Fuit ꝓculdubio mater dñi ante sctã q̃ nata. nec fallit̄ dño sãcta ecclesia sãctū reputãs ipm̃ natiuitatis diem. ¶ Idē. Decuit reginã virginū singularis ꝓuilegio sctitatis absq̃ oi pctō ducere vitã. que dū pcti mortisq̃ pareret pemptorē. mundi vite et iusticie oibus obtineret. ¶ Idē. Si ante cõceptū suū sanctificari mime potuit. q̃n non erat sed nec in ipo conceptu propter peccatum quod inerat: restat q̃ post cõceptū in vtero iã existẽs sãctificationē accepisse credat. ¶ Idē in ser. Sileat in laudem tuam o bta virgo si q̃s inuocatã eã in necessitatib⁹ suis sibi meminerit defuisse. Hoc q̃dem seruili tui ceteris in virtutibus ꝓgaudemus tibi. sed in hoc potius nobis ꝓpis. Laudamus enim virginitatem tuam ⁊ humilitatem miramur. sed mia miseris sapit dulcius. quia miam cõplectimur carius: recordamur sepius: et crebrius inuocam⁹. Hec est enī illa q̃ totius mũdi repationē obtinuit: ⁊ salutē oĩb⁹ impetrauit. ¶ Idē. Quis misericordie tue o bñdicta: lõgitudinem: latitudinē: sublimitatē ⁊ ꝓfundum queat iuestigare: Mã lõgitudo eius vsq̃ in nouissimū diē inuocãtib⁹ eã subuenit vniuersis. Latitudo ei⁹ replet orbē terrar̄: vt tua quoq̃ mia plena sit omnis terra. Sic ⁊ sublimitas eius ciuitatis superne inuenit restaurationē. Et ꝓfūdū eius sedẽtib⁹ in tenebris ⁊ in vmbra mortis obtinuit redẽptionē. ¶ Idem. Maria oibus oia facta est. sapientibus ⁊ insipientibus copiosissima caritate debitrices se fecit. omnibus misericordie sinum aperuit: vt de plenitudine illius accipiant vniuersi. captiuus redemptionem. eger curationem. tristis consolationē. peccator veniam. iustus gratiã angel⁹ leticiam. denq̃ tota trinitas gloriam. filij persona carnis humane substãtiam. ¶ Idem. Fuit beata virgo fortis in ꝓpoſito: temperãs in silentio. prudens in interrogatione. iusta in confessione. ¶ Idem. In te sola beata virgo rer ille dies ⁊ predues exinanitur. ⁊ excelsus humiliatur. et imensus abbreuiatur: ⁊ ab angelis minoratur. verus denq̃ deus et dei filius incarnatur. Sed quo fructu? Nempe vt oẽs eius paupertate locupletemur. et⁹ humilitate subleuemur eius minoratione magnificemur. et⁹ incarnatione adherẽtes deo inciamus vnus esse spiritus cũ eo. ¶ Idē. Mariam salutans angelus: non solũ plenam gratia. sed etiam adhuc superuenturum in eam asserit spiritum sãctum. Ad quid nisi vt aduenient⁹ tã spiritu plena sibi: eodem superueniẽte: nobis quoq̃ superplena ⁊ superefluens fieret. ¶ Idem. Aduocatã ꝓmisit peregrinatio nostra. que tãq̃ iudicis mater. ⁊ mater misc supplicit̄ ⁊ efficaciter salutis nostre negocia ꝓ-

tractabit. ¶ Idē. Filioli Maria petō rū scala: Maria mea maria fiducia ē hec tota ratio spei mee. Quid enim? Potest ne filius aut repellere te: aut sustinere repulsam nō audire aut nō audiri filius? Neutrum plane. Inue nisti ait angelus gratiam: et sola est gratia qua egemus. ¶ Idem. Non in sola Marie taciturnitate commenda tur eius humilitas: sed euidentius resonat in sermone. Audierat q̄ ex te nascetur sanctum: vocabitur filius dei: ⁊ nihil aliud q̄ ancillam eius se esse fatetur. ¶ Anselmus de conceptu virginali. Decebat enī vt illi⁹ hominis ꝯceptio de matre purissima fieret vt ea puritate qua maior sub deo nequit intelligi virgo illa niteret: cui de⁹ pater vnicū filium quē de corde suo equalē sibi genuit: ⁊ tā q̄ seipsum diligebat ita dare disponebat. ¶ Idē in libro oratiōnū. Sicut o beatissima ois a te auersus ⁊ a te despectus necesse est vt intereat: ita ad te ois auersus ⁊ a te respectus impossibile est vt pereat. ¶ Idē. O femina mirabiliter singularis ⁊ singulariter mirabilis: p quā elemēta renouant: inferna remediant: homines saluant: angeli reintegrant. O femina plena ⁊ superplena gratia: de cuius plenitudinis ebūdātia respersa sic reuiuescit omnis creatura. O virgo benedicta p cuius benedictionem benedicit ois creatura: non solū creatura a creatore: sed etiā creator a creatura. ¶ Idē circa sollo qui. Loquar dīa beneficia tua: plenū esse mundū: inferna penetrant: celos superant: per plenitudinē enī gratie tue ⁊ que in inferno erant se letantur liberata: ⁊ que supra celum sunt se gaudent restaurata.

De Angelis. Cap. vj.

Gregorius in Moralibus. Missi angeli quedam nobis inferna nunciantes ad tempus et aere corpora sumerent: exceptionibus profecto nostris obtusibus non apparerent: nec cibos cum Abraham caperent: nisi propter nos solidum aliquid ex celesti alimento gestarent. ¶ Idem. Diuinitas celsitudinem q̄ius subleuate videant: nec virtutes tamen angelice comprehendunt. ¶ Idem. Certa angelorū ministeria dispensandis q̄busq̄ gentibus sunt prelata. ¶ Idem. In hoc est nūc natura angelica a nostre conditione disiuncta: q̄ nos ⁊ loco circumscribimur: ⁊ cecitati ignorātia coartamur: angelorū vero spiritus loco quidē circunscripti sunt sed tamen eorum sciētie longe super nos incomparabiliter dilatant: interius quippe exteriusq̄ sciendo distenti sunt: quia ipsum fontem scientie cōtemplātur. ¶ Idem in homel. In hominibus omne iudiciū per angelos exhibet. ¶ Augustinus de ciui. dei. Sancti angeli quorum societati ⁊ cōgregationi in hac peregrinatione laboriosissima suspiramus: sicut habent permanendi eternitatem: ita cognoscendi facilitatem ⁊ requiescēdi felicitatem. ¶ Johānes Chrysostomus in sermo. Factum est vt mo reretur mendicus: ⁊ deportaretur ab angelis in sinum Abrahe. Tante pene pauperis sic repente delitijs commutantur: vt portaretur ab angelis ⁊ inducereturin paradisum: ne saltem ambulās pauper lazarus laboraret: portatur post tantos labores: quia p⁹ us defecerat: ⁊ portatur ab angelis: nō enim sufficerat ad portandū pauperi vnus angelus: ⁊ propterea plures veniunt vt chorum letitie faciāt. ¶ Idem super epistolā ad Hebreos. Intellige quant⁹ honor: nobis exhibet vt ad nos sicut ad amicos ministros angelos suos destinet deus: q̄ius cū multū intersit inter angelos ⁊ homines: propinquos tamen nobis eos fecit deus: quia nostre saluti studeant: p ter nos discurrunt: nobis suo fungū tur officio. ¶ Isido. de summo bono. Quest angelis mutabilitas in natura sed facit eos incorruptos charitas sempiterna. ¶ Idem. Inter angelos dignitatis potestatumq̄ est: ⁊ pro gradu

dignitate ministeria eisdē sunt distributa: aliisq; alij preferuntur tam culmine potestatis q̄ scientia veritatis. ¶ Hieronymus infra in capitulo de homie. Magna dignitas ¶ Bernardus super cātica. Gaudent angeli in conuersione z penitentia peccatorū: salutem hominum sitientes: lachrymisq; penitentiū vinū eorum. ¶ Idē. Nō ambigo quin angeli grataner in palatio colligant: quem tā grataner inster quilino visitant. Denisq; letati sunt in conuersione peccatorum: z in assumptē premiorum nō agnoscēt. ¶ Idem i epistola. O si quis haberet oculos apertos: quos orādo prophetā puero reuelauit: videret procul dubio quemadmodum preueniunt principes cōiuncti psallentibus in medio iuuencularum tympanistriarū: videret inquā qua cura: quove tripudio intersunt cantantibus: assunt orantibus: insunt meditantibus: supersunt quiescentibus: ordinantibus z procurātibus presunt. ¶ Idem super Qui habitat. Quid sub tātis custodibus timeamus: nec enim superari nec seduci: minus autem seducere possunt: qui custodiunt nos in omnibus vijs nostris: fideles enim sunt: prudentes sunt: potētes sunt. ¶ Glosa Hieronymi. xxv. Quotidie angeli de terra longinqua: id est de superna patria descendentes: in mūdo iustos: vel inter tentationes spe celestium roborāt vel finito certamine ad palmam retributionis inducunt. ¶ Glosa Rume. xxv. Adest vnicuiq; nostrū angelus bonus qui regat moneat qui pactibus nostris corrigēdis: z miserationibus nostris exposcendis quotidie videat faciem dei. ¶ De distinctione. ix. ordinum Gregorius in homel. Hi qui minima nunciant angeli: qui vero suprema annunciant archangeli vocātur: hinc est q ad Mariam virginem non quilibet angelus sed Gabriel archangelus mittitur. Virtutes vocātur hi nimirum spiritus per quos signa et miracula frequenter fiunt. Potestates vocantur hi qui hec potentius in suo ordine perceperunt: vt eorum ditioni virtutes aduerse subiecte sint: quorum potestate refrenant: ne corda hominum tantum tentare p̄ ualeant quantum volūt. Principatus quoq; vocantur qui z ipsis quoq; bonis angelorum spiritibus presunt: qui subiectis alijs dum quecūq; sunt agenda disponunt: eis ad exemplēda diuina mysteria principantur. Dominationes vocantur qui etiam potestates principatuum dissimilitudine alta transcendunt. Ea ergo angelorum agmina: que mira potētia preeminēt pro eo q eis cetera ad obediendū subiecta sunt: dominationes vocantur. Thronoi quoq; illa agmina sunt vocata: quibus ad exercendum iudicium semper deus omnipotēs presidet. Et sublimiora illa agmia ideo cherubin vocata sunt: quia tāto perfectiori scientia plena sunt: quanto claritatem dei vicinius cōtemplant: vt fm creature modum eo plenius omnia sciant quo visioni conditoris sui per meritū dignitatis appropinquāt. Seraphin autem ardentes vel incendentes vocantur: que quia sic deo coniuncta sunt: vt inter hec z deum nulli alij spiritus medij intersint tanto magis ardent: quanto hunc vicinius vident. ¶ Idem in eadem homel. Distincte conuersationes singulorum hominū distinctis ordinibus congruunt: z in eorum sortem vel ordinem per conuersationis similitudinem deputantur. Nam sunt plerisq; qui parua capiunt. sed tamen hec eadem parua pie annunciare fratribus non desistunt. Istitaq; in angelorum numerum currunt. Et sunt nonnulli qui diuine largitatis munere refecti: secretorum celestium summa non solū capere prevalent sed etiam alijs nūciare: quo ergo isti nisi in archangelorū numerū deputanf? Et sunt alij q̄ faciunt mira signa. valētes operanf: quo ergo isti nisi ad superiorū virtutum sortē z numerū cōgruūt. Et sunt

nonnulli qui etiam de obsessis corporibus malignos spiritꝰ fugant. eosqꝫ virtute oratiōis ⁊ vi accepte potestatis eijciunt. quo itaqꝫ isti per meritū suum nisi iter potestatū celestium numerū sortem sortiunt? Et sunt nōnulli q̄ acceptis virtutibus etiam electorum hoim merita transcēdūt. cūqꝫ et bonis meliores sint electis quoqꝫ fratribus p̄cipant. quo ergo isti sortem suam nisi inter p̄cipatuum numerū acceperunt. Et sunt nōnulli qui sic in semetipsis cunctis vicijs oibusqꝫ desiderijs illecebris dñantur. vt ipō iure mundicie: dij inter hoies vocentur. Quo ergo isti nisi inter numerū dñationum currunt? Et sunt nōnulli qui dum sibimetipsis vigilāti cura dominant: dum se sollicita intensiōe discutiunt. diuino timori semp inherentes hoc in munere virtutis accipiunt: vt iudicare ⁊ regere alios possint: quoꝝ p̄fecto mentibꝰ diuina p̄templatio p̄sto est: in his velut in thronis suo dñs p̄sidens: alioꝝ facta examinat: ⁊ cūcta mirabiliter de sua sede dispensat. Quid ergo isti nisi throni sui p̄ditores sūt? Quia vero cherubin plenitudo scientie dicit. ⁊ Paulo dicēte didicimus: q; plenitudo legis est charitas. omnes qui dei ac p̄rimi charitate ceteris amplius pleni sunt: meritoꝝ suorum sortē inter cherubin numeros p̄ceperunt. Et sunt nōnulli q̄ supne cōtemplationis amore accēsi in solo cōditoris sui desiderio anhelant. nil iā in hoc mundo cupiunt. solo eternitatis amore pascunt. terrena q̄qꝫ abyciūt. cuncta tpalia mēte trāscendūt: amāt ⁊ ardēt. atqꝫ in ipso suo amore requiescunt. amādo ardēt. loquēdo ⁊ alios accēdūt: ⁊ quos verbo tangunt: ardere p̄tinus in dei amore faciūt. Quid g̃ illos: nisi seraphin dixerim. quoꝝ cor in ignem puer sum lucet ⁊ vrit.

¶ De homine. Capit. vij.

Orego in homelia. Curem? fratres charissimi ne q̄ nos immundicia polluat. qui in eterna p̄mia ⁊ dei cives ⁊ angelis cōles sumus: vendicemus mortib⁹ dignitatem nostrā. ¶ Idē in mora. Ad hoc in padiso hō positus fuerat vt si se ad cōditoris sui obedientiā vinculis charitatis astrigeret ad celestē patriā angelorꝫ q̄qꝫ sine carnis morte trāsiret sic namqꝫ imortalis est cōditus: vt si non peccaret etiā mori nō potuisset. atqꝫ ex merito liberi arbitrij btitudinem illi⁹ regiōis attingeret in qua vt peccare vel mori nō potuisset. ¶ Idē. Hō ab humo appellatus ē. ⁊ quomō valet esse sine macula qui sponte sua ad infirmitatē p̄cidit fact⁹ de terra? ¶ Idem. Hō se desperet humana fragilitas. vnigeniti sanguinē p̄sideret. ⁊ in p̄cio suo p̄spiciat q̄ magna est q̄ tā ti valet. ¶ Aug. de adulterinis p̄iug. Indignant viri si audiant adulteros viros pēdere similes adulteris feminis penas: cū tāto grauius eos puniri oporteat: q̄to magis ad eos pertinet ⁊ virtute vincere: ⁊ exēplo regere feminas rp̄ianas. ¶ Idem de trinitate. Justiciā sibi dare nō potest homo quā perditā non hꝫ. hanc enī cum hō cōderet accepit: ⁊ peccādo vtiqꝫ p̄didit. ¶ Idē de libero arbitrio. Ex quo incipit hō p̄cepti esse capax: ex illo incipit posse peccare. Duobus autē modis peccat aūqꝫ fiat sapiens. si aut non se accōmodet ad accipiendū p̄ceptum: aut cū acceperit non obseruet. ¶ Idem de ci. dei. Infantia quidem hois non a risu sed a fletu orditur hanc lucem. quid malorū ingressa sit nescius p̄phetat quodammodo. ¶ Idem Puer a ploratu incipit nec ridere potest. p̄pheta calamitatꝫ lachryme sūt testes miserie. non adhuc loquit ⁊ iā p̄phetat. Erubescāt cantatrices ibi non flere vbi infans qui non est vnius diei predicat esse flēdum. ¶ Idem super Gene. contra manich eos. Omnium animaliū corpora: siue que in aqs siue que in terra viuunt inclinata sūt ad terram ⁊ non sunt erecta sicut hominis corpus. quo signatur etiā animum nostrū in supna sua. id est i eter

na spūalis erectū eē deberi. ¶ Glo. Hiero. Mat.xviij. Magna dignitas animarū vt vnaquęq; habeat ab ortu natiuitatis in custodiā sui angelū delegatū. ¶ Johānes Chrisf. sup Mat. In hoc sumus imago dei: vt quod bonum ei videf t apud nos sit bonum: t quod ei malū videf t apd nos sit malum. ¶ Idem in ser. cōparatus est ait pphēta hō iumentis insipientib⁹: t similis fact⁹ est eis. Pcius est cōparari q̄ nasci. Naturaliť nō habere rōnē tolerabile est. verū rōne decoratū: irrationali creature comparari volūtatis est crimē non nature. ¶ Bernū. in medita. Tria in mente mēte mea iucunio: per q̄ deū recolo: aspicio: cōcupisco. Sunt aūt hec tria. memoria: intelligentia: voluntas. ¶ Idē de considerata. Hō natus ad laborē: non ad honorem. hō nat⁹ de muliere: t ob hoc cū reatu. breui viuens tpe: ideoq; cū metu. replef multis miserijs: t pptera cum fletu. t vere multis: q̄ corporis t aie simul. ¶ Idem. Attende qd fuisti ārē ortū: t qd es ab ortu vsq; ad occasum. sc qd eris post hanc vitā. De primo versus. Forma: fauor ppūi: forma iuuenilis: opesq;. Subripuere tibi nosse qd sit hō. Post hoiem ſmis. post vermē fetor: t horror. Sic in non hoiem vertiť ois homo. ¶ Idem. Ad imaginē t similitudinem dei fact⁹ est homo. In imagine arbitrij libertatē virtutem habens in similitudine: t similitudo quidē pijt. verūtamē i imagine pertransijt homo: imago siquidē in gehenna ipa vti poterit: non eruri. ¶ Idem. Quotquod degimus in regione vmbre mortis: i infirmitate corporis: in loco tentationis. si diligēter aduertimus triplici hic incommodo miserabiliter laboramus. Mā t faciles sumus ad seducēdū. t debiles ad operandum: t fragiles ad resistēdū. ¶ Unde idē Bernū. Si discernere volumus inter bonum t malum decipimur. Si tentamus facere bonum: deficim⁹. si conamur resistere malo: deijcimur t superamur: nec mirum: q; vt dr Job. xli. Nō est ptās sup terram q̄ possit ei pparari. s. aduersarij nostri. ¶ Boeti⁹ ifra in cap. de ignoīā. Humane nature. ¶ Autor de spū t aia. Dis est rōnalis: cōcupiscibilis: irascibilis p rōnabilitatē habilis ē illuminari ad aliqd cognoscēdum infra se: supra se: in se: iuxta se. Cognoscit siqdē deū supra se: se ipm se: angelū iuxta se quicqd celi cōtinef ambitu infra se. p cōcupiscibilitatem t irascibilitatem habilis est affici ad aliquid appetendum vel fugiendum: amandū vel odiendū: t iō de rōnabilitate ois sensus anime ortf. t de alijs ois affectus.

¶ De muliere. Ca.viij.

Gregorius in regis. Si hora cadā q̄ genuerat actura gratias mulier intret ecclesiam nullo pcti pōdere grauaf: voluptas eni carnis nō dolor in culpa est: i carnis aūt cōmixtione voluptas est. Mā in pļis plationē gemit⁹. ¶ Idē. Idē strua cōsuetudo mulieribꝰ nō aliqua culpa est. videlicē q; naturaliter accidit. ¶ Idem. Si in menstrua cōsuetudine ad sacramētū dñici corporis et sanguinis accedere mulieres nō pſumant. de sua recta cōsideratione laudande sunt. dum vero pcipiēdo ex religioſe vite ꝓsuetudine eiusdē mysterijs amore rapiunf: repimende nō sūt. ¶ Idem. In syna mōte dñs ad populum locutur⁹: prius eūdē populū abstinere a mulieribꝰ pcepit. t si illic vbi dñs per creaturam subditam hoibꝰ loquebaf tanta ꝓuisione ē mundicia corporis reqsita: vt qui verba dei perciperent: mulieribus mixti non essent q̄sto magis mulieres q̄ corpus domini omnipotētis accipiunt: custodire in se mundiciā carnis debent: ne ipsa inestimabilis mysterij magnitudine grauenf. ¶ Augusti. de ciui. dei. Q; femina ade ex ei⁹ latere facta est. etiam hic satis significatum est q̄ sacra mariti t vxoris debeat esse coniūcta. ¶ Idem de patientia. Non diabolus vxorē Job: cū etiam filios abstulisset

tanꝯ nocendi imperiū reliquerat. q̄ ꝯtum esset necessaria tentatori iā in sua didicerat. sed modo alterū Adā quem per mulierem caperet non inuenerat. cautior fuit Job in doloribꝰ ꝙ Adā in nemoribus. ¶ Idem de dece cordis. Illa est casta ⁊ sancta femina ⁊ vere christiana q̄ volet fornicāteꝫ virū: ⁊ nō volet ꝓpter carnē: sꝫ volet ꝓpt̄ charitatē. ¶ Idē de verbis dñi. Mō dolendū ē multis viri vicunk, a feminis. seruant femine castitatē quā viri seruare nolunt. ¶ Ambro. de virgi. Saltat sꝫ adultere filia: q̄ vero pudica q̄ casta est: filias suas religionē docet non saltationē. ¶ Johā. Chrysso. sup Matthe. xix. in origi. Quid ē mulier nisi amicitie inimica. ineffugabilis pena nocturnū malū. naturalis tentatio: desiderabilis calamitas. domesticū periculū. mali natura. boni coloꝛe depicta. ꝙ si dimittere illā peccatum est: tenere aūt viro tormētum est. necesse est vt aut dimittētes adulteriū faciamus: aut tenētes q̄tidianas pugnas ⁊ amaritudines habeamus. ¶ Idē. Serus mulieb⁹ incautus ⁊ mollis est. Incautꝰ quidē q: nō oīa q̄ videt aut audit cū sapiētia ⁊ rōne cōsiderat. Mollis aūt: q: facile flectit: vel de malo ad bonū: vl̄ de bono ad malū. ¶ Idem in ser. Quid est speciosa mulier: sepulchꝝ dealbatū: nisi fuerit casta: sobria ⁊ pudica. pulchꝝitudo aūt est sine hꝭ virtutibus p̄cipitiū patens ⁊ venenū insipientibꝰ ꝓpositum. ¶ Idem sup Johā. Nihil fortius muliere religiosa ⁊ prudēte ad deliniendū virū ⁊ informandū eius animum ad q̄cunq; voluerit. ¶ Hiero. in epla ad oceanum. Janua diaboli via iniq̄tatis. scorpionis p̄cussio nociuūq; genus feminarū est: cū primat stipula incēdit ignē flāmigero igne p̄cutit: femia p̄scientiā pariter habitātis exurit: fundamentaq; mentium.

¶ Sene. i puer. Balo in p̄silio vincit femie viros. ¶ Scōs phylo. Mulier ē hois cōfusio ī saturabilis bestia solicitudo cōtinua: indefinēs pugna: quotidianū damnū: castitatis impedimentū: domꝰ tēpestatꝫ. adulteri vas viri ⁊ prudētie naufragiū: p̄cipuū plūm aial pessimū: ponderosissimū: s̄ pis insatiabilis: humanū mancipium.

¶ De xp̄anis bonis. ca. ix.

ORego. i moza. Ecce veritas clamat: nisi q̄s renunciauerit oīb⁹ q̄ possidet nō potest meus esse discipulus. Perfecti igit̄ christian⁹ quō dz res frenas iurgando defendere: q̄s nō p̄cipit̄ possidere Imq; cū res ꝓprias amittūt⁹ si pfecte deū sequimur. in hui⁹ vite itinere a magno onere leuigati sum⁹. ¶ Idē i regl. Christianū decet vt nobile pl⁹ benignū ꝙ rigidū: pl⁹ misericordē ee ꝙ districtū. ⁊ lucrū de dāno alterius nō expectare. sed recepti p̄cij sui sorte ꝓtentus: q̄ten⁹ q̄cq̄d deest paupi op̄s ei deus multiplicata sicut p̄misit restitutione ꝓpenset. ¶ Aug. de verbis dñi. Cū christian⁹ ceperit bñ viuere ac feruere bonis op̄ibus mundūq; cōtenere. statim in ipsa nouitate operū suoꝝ patit̄ reꝓhensores ⁊ ꝯdictores frigidos xp̄ianos. Si aūt pseueraverit ⁊ eos supauerit pseuerando ⁊ non defecerit a bonis op̄ibus: in idip̄m illi tā obsequuntur qō ante p̄hibebāt. ¶ Idem de vita xp̄iana. Hoc est sacrificium qō deꝰ sup oēs hostias q̄rit et diligit: vt p iusticie nre opa nomē suū vbiq; laudet̄: ⁊ deus verus esse seruorum suoꝝ actu ⁊ ope ꝓbet̄. ¶ Idē. Non solū hoc a xp̄iano querit̄ vt malo careat: sed vt bonū exerceat. ¶ Isi do. de ety. Mō se glorietꝰ xp̄ianū q̄ nomen hꝭ ⁊ facta non hꝭ. vbi autem nomen secutū fuerit opus: certissime tale est xp̄ianus qui se factis xp̄ianū oīdit: ambulās sicut ⁊ ille ambulauit a quo ⁊ nomen traxit. ¶ Abro. in epla. Quis qui Christū recipit sapiens est. qui aūt sapiēs est etiā liber est. oīs igit̄ xp̄ianus ⁊ liber ⁊ sapiens. ¶ Johan. Chrisso. i epla. Nūq; tantūmodo christianus iudicat malū. solūq; formidat dñi celestis offensam. ¶ Beri.

incipi. Quid pdest Christū sequi nisi contingat & sequi. ideo Paulus alebat. sic currite vt ꝓprehendatis. ibi tu christiane fige tui cursus ꝓfectusq; metam: vbi xps posuit suā. factus est inqt obediens vsq; ad mortē. ¶ Glo. Bede Jaco. i. Ne indigneminī si malū in mundo florēt: si vos patimini. q; non est christiane dignitatis in tpalibus exaltari: sed potius deprimi. malū nihil habēt in celo: vos nihil in mūdo: sed spe illius boni ad qđ tenditis: qcqđ in via cōtingat gaudere debet; ¶ Glo. eccl'iū. Mansuetudo hoiem spernit: humilitas se oīb⁹ subiicit. decet aūt xpianū cōlibus & iferioribus affabilē esse & mitē: senioribꝫ humilē.

¶ De xpianis malis. ca. x.

GRegorius i mora. Multos peste ꝓpria ꝓterit; obsessos: sub christiano noīe ipsa tranquilitas ecclīastice pacis abscōdit. quos tū si leuis persecutiōis aura pulsauerit: mox extra aream velut paleas tollit. ¶ Idem in regis. Si veraciter xpianus esses: plus dei iudicium q; voces hoīs timeres. ¶ Iero. infra in caplo. De stultiloquio. De turpiloquio. Nō flagito. ¶ Augu. de. x. cordis. Qui nō de futuro seculo cogitat: nec ꝓptera xpian⁹ est: vt id qđ in fine deus ꝓmittit qcipiat. nondū xpian⁹ est. ¶ Idē de vita xpiana. Christi ille nō famul⁹: ꝙ subsannator: & irrisor est: q; ei⁹ se seruū dicit: cui seruire dissimulat. ¶ Idē. Non in hoc nobis nomen tm̄ q; xpiani dicimur blādiamur. sed ꝓpter hoc etiā nos iudicandos credam⁹: si nomen nobis frustra vendicem⁹ alienum. ¶ Isid. de sum. bo. Christianus malus ꝑm euangelij doctrinā non viuit. & ipam fidē quā verbo colit adorta tentatiōe facile pdit. ¶ Bern. sup cā. Intestina & insanabilis ē plaga ecclesie. & iō in pace amaritudo ei⁹ amarissima. sed in qua pace. pax est & non est pax a paganis pax ab hereticis: sed non ꝓfecto a filijs. Vox plangentis ecclesie etiā tēpore isto. Filios enutriui & exaltaui, ipi autem spreuerunt me. spreuerunt & maculauerunt me. ¶ Idem in ser. Huc frustra clamat xps de leuitate oneris sui. sine cā iugū suum suaue ꝓdicat. qñquidē & ab ipsis q; xpiano cē senf noie onus diaboli & iugum carnis atq; seculi hui⁹ delectabili⁹ reputaf. ¶ Idē. Sicut ipsi xpm̄ ꝑsequunt̄ q; ab eo vtiq; xpiani oñr: amici tui de⁹ & primi aduersum te appropinquerūt & steterunt: coniurasse videt̄ contra te vniuersitas populi christiani a minimo vsq; ad maximum.

¶ De platis bonis. ca. xi.

GReg. in moral'. Pia pastor mens: q; non ꝓpriā gloriā sz auctoris querit. ab oīb⁹ vult adiuuari. ¶ Idē. Volēti mihi atq; renitēti cū graue esset altaris mysterū: etiā pōdus est cure pastoralis iniunctū. ¶ Idem in dya. Petri vicē & ligando & soluēdo obtinent: q; locū sancti regiminis fide & moribus tenēt ¶ Idem i pasto. Rector semper cogitatiōe sit mūd⁹: q; tenus hūc nulla immūdicia polluat: q; hoc suscipit officium vt i alienis q; cordib⁹ pollutiōis maculas tgat. ¶ Esa. lij. Mūdamini &c. ¶ Idē. Sit rector actōe ꝓcipu⁹ vt vite viā subditis viuēdo denūciet. & grex q; pastoris vocem moresq; sequit̄ per exempla melius q; per verba gradiatur. Leui. vij. Esa. xl. Super mōtem excelsum. gl. ¶ Idem. Sit rector discretus in silentio: vtilis in verbo. ne aut tacenda ꝓferat: aut ꝓferēda reticescat. Nam sicut incauta locutio in errorē ꝓtrahit: ita indiscretum silentium hos qui erudiri poterant in errore derelinquit. De primo numeri. xix. Vas quod non. De secūdo Esa. lvj. Canes muti. ¶ Idē. Sit rector: singulis compassione ꝓximi⁹ ꝓ cunctis contemplatione suspensus. vt & per pietatis viscera in se infirmitatem ceteroꝝ transferat: et per speculatōis altitudinē semetipm̄ quoq; insibilia appetēdo trāscēdat,

Geneſis.xxviij.de ãgelis aſcẽdẽtib⁹ ⁊ deſcẽdẽtibus. ¶ Idẽ. Sit rector bñ agẽtib⁹ p humilitatẽ ſocius: cõtra delinquẽtiũ vitia p zelũ iuſtitie erect⁹: vt ⁊ bonis in nullo ſe preferat: ⁊ cum prauoꝝ culpa exigit poteſtatẽ ſui prioratus agnoſcat. Hebre.ix. dr q tria erãt in arca. ſ. manna dulcedinis: virga diſcipline: ⁊ tabule ſcientie legis. ¶ Idẽ. Tales eſſe q̃ preſunt exhibeãt qbus vt eoꝝ ſubiecta occulta q̃ꝝ ſua prodere nõ erubeſcãt: vt cum tẽtationũ fluctus parui tolerãt: ad paſtoris ſui mentẽ quaſi ad matris ſue ſinũ recurrãt. Nota glo. Grego. in re. vij. d. ¶ Idem in glo. Exo. xxviij. Debet rector ſubtili examine bona malaq̃ diſcernere: ⁊ que vel q̃bus/quãdo ⁊ qualiter cõgruãt ſtudioſe cogitare: nil p priũ q̃rere: ſed ſua cõmoda ꝓpinquorũ bona reputare. ¶ Idẽ glo. canti. v. Qui ad ſolicitudinẽ regẽdarũ aiarũ ſe accingit: reſtat vt quibus eterna p̃dicat: ad prouidenda quoq̃ eis tẽporaliũ neceſſitatum ſubſidia inuigilet. ¶ Idẽ in home. Cauſe penſande ſunt ⁊ tunc ligandi atq̃ ſoluendi poteſtas exercenda: videndũ q̃ culpa/aut que ſit penitentia ſecuta poſt culpã: vt q̃s omnipotẽs deus p cõpunctionis gratiã viſitat: illos paſtoris ſententia abſoluat: tũc eni vera eſt abſolutio preſidẽtis: cũ interni arbitriũ ſequit iudicis. ¶ Idẽ in regiſt. Prelatorũ bonitas ſubiectorum ſalubris eſt regula. ¶ Idẽ. Sic nos fidelibus ſubditis tenere diſciplinã debem⁹: ſicut boni patres carnalibus filijs ſolẽt: quos ⁊ p culpis verberibus feriunt: ⁊ tñ ipſos quos doloribus affligũt ⁊ habere heredes querũt. ¶ Auguſtinus de paſto. Glorient paſtores: ſed q̃ gloriãt i dño glorient. hoc eſt Chriſtũ in ſubditis paſcere. hoc eſt in Chriſto paſcere hoc eſt ꝓpter Chriſtũ ⁊ ꝓpter ſubditos ſibi non parcere. ¶ Idem. De bonis ouibus fiũt boni paſtores. ¶ Idẽ habemus duo quedã. vnũ q̃ chriſtiani ſumus. alterũ q̃ ꝓpoſiti ſum⁹. illud q̃ chriſtiani ſumus ꝓpter nos eſt. q̃ prepoſiti ſumus ꝓpter alios eſt. in eo q̃ chriſtiani ſumus attendit vtilitas noſtra. in eo q̃ prepoſiti ſumus: nõ niſi aliena. ¶ Ambro. in paſto. Dñi ſumus/profeſſione/actione/potius q̃ nomine demõſtremus: vt nomẽ congruat actiõi: actio reſpõdeat nomini: ne ſit nomẽ inane/⁊ crimen immane. ne ſit honor ſublimis/⁊ vita prolius ne ſit deifica profeſſio/⁊ illicita actione ſit religioſus amictus/⁊ irreligioſus ꝓfectus: ne ſit gradus excelſus ⁊ deformis exceſſus: ne habeat in eccleſia cathedra ſublimior/⁊ ꝓſciẽtia ſacerdotẽ reperiat humilior: ne locutionẽ ſimulem⁹ colũbinã/⁊ mẽtẽ habeam⁹ caninã: ne ꝓfeſſionẽ mõſtrem⁹ ouinã/⁊ ferocitatẽ habeam⁹ lupinã. ¶ Idẽ de offi. Decet oẽs cenſura frugalitatis cõtinentie auctoritas: ⁊ maxime eũ q̃ honore prestat: ne ꝑminentẽ virũ theſauri poſſideãt ſui: ⁊ pecuniis ſeruiat q̃ ꝑest liberis. Idẽ. Quomodo põt eũ iudicare cõſilio ſuperiorem: quẽ videas inferiorẽ moribus? ſupra me debet eſſe cui me cõmittere paro. ¶ Joh. Chryſ. ſup Mat. Vis apparere ſanctus: circa tuã vitã eſto auſterus: circa aliorũ benignus: audiãt te hoies parua mandantẽ/⁊ grauia facientẽ. ¶ Idẽ. Si erramus modicã penitẽtiã imponentes: nõne melius eſt propter miſericordiã dare rationẽ: q̃ꝝ propter crudelitatẽ ſuccumbere penitentẽ. ¶ Iſido. in ſyno. Talem te redde ſubditis: vt magis ameris q̃ꝝ timearis: reuerẽtia eni ex amore procedit: odium vero timor efficit. ¶ Bern̄. in epla. Nec preceps eris ſententẽtia: nec vehemẽs in vindicta. nõ in corrigẽdis remiſſior/nõ in parcendis ſeuerior. nõ puſillanimis in expectandis. nõ ſuperfluus in victu/non notabilis in veſtitu/nõ citus ad promittendũ/nõ tardus ad reddendũ. nõ prodigus dator/non tenax ad largiẽdũ. ¶ Idẽ. Nõ vos felices: q̃ preeſſis et nõ prodeſſis: immo ſi nõ ꝓdeſſis vos infelices putate: vt autẽ ſecure ꝑeſſe poſſitis: ſubeſſe ⁊ vos ſi cui debet/nõ

indignemini:indignatio quippe subiectionis:prelationis reddit indignū. ¶ Idē. Si rebus raritas preciū facit nil in eccl̄ia dei preciosius nil optabilius est bono vtilīq; pastore:nēpe rara auis est ista. In alto nō altū sapere sed humilibus cōsentire:nil deo charius:nil rarius apud hoīes. ¶ Idem. Sciāt boni fideleſq; prepositi lāguēriū sibi creditā curā aiarū:nō pompā rerū secularīū:cūq; internū murmur cuiuspiā illarum querule vocis indicio deprehendūt:t si etiā in ipos vsq; ad cōtūtia t cōtumelias prorūpētes medicos se t nō dños agnoscētes:parant cōfestim aduersus frenesim aie: nō vindictā sed medicinam. ¶ Idē infra i capitulo de fama. Validos t cōstantes. ¶ Idem de p̄cep. t disci. Ponāt prepositi inctā obedientie subditorū ex votis labiorū suorū:nō suoꝝ desideriorū:monentes eos nō cogentes ad celsiora:cōdescendentes eis cū necesse fuerit ad remissiora:nō cadētes cū eis ad deteriora. ¶ Idē. Nil me p̄latus phibeat eorū q̄ p̄misi:nec plus exigat q̄ p̄misi:vota mea ñ augeat sine mea volūtate:nec minuat sine certa necessitate. ¶ Idē de cōside. Presis vt prouideas vt cōsules vt procures vt seruies:presis vt pfis:presis vt fideliſ seruus prudēs:quē constituit dñs sup familiā suā.ad q̄d:vt des illis escā in tpe.hoc est vt dispēses non imperes. ¶ Idē. Si te agnoscis sapiētibus t insipientib⁹ nō dñatorē:sz debitorē:curandū summopere tibi t tota vigilantia cōsiderandū:quo t qui nō sapiūt sapiāt:t q̄ despuere respiscant. ¶ Idē in.ij. parte epl̄arū. Pascere tripliciter debemus:et replo cōuersationis/verbo predicationis/fructu orationis:t pascere ad mandatū Christi:vt nemo sibi hūc sumat honorem:sed q̄ vocatus fuerit a deo tanq; Aaron. ¶ Idē in ser. Quotiēs prelatus prouno ex minimis dei spūale studiū intermittit:totiēs p eo spiritualiter animam suam ponit. ¶ Item multa infra de temperantia/de dignitate bona/de zelo/de sollicitudine/de correptione/de equitate.

¶ De Prelatis malis. Capitulum.xij.

ORego.in mora. Unusquisq; superbus rector totiens ad culpā apostasie dilabitur: quotiens preesse hoibus delectat:honoris sui singularitate letatur. ¶ Idē infra in capitulo de stultiloq̄o. De cōfutatione. Sepe q̄ in potestate sunt. ¶ Idē. Cum maiores ipsi volūtati deseruiūt:minorū minoriū⁹ lasciuie frena laxant. ¶ Idē. Hypocrita assumpto sancte cōuersationis habitu filiorū custodiā deserit:t tēporalia quecq; defendere etiā iurgijs querit. ¶ Idē in regist. Ita sibi regentiū merita cōnectunt t plebiū:vt sepe ex culpa presidentiū deterior fiat vita subditorū t sepe ex demerito plebiū delinquat vita pastor. ¶ Idē. Quod dicere pudet t graue tacere est:regendi rectores:t q̄ docēdi sunt doctores:nec erubescūt videri:nec metuunt:ducatum animarū impudenter assumūt:quib⁹ via ois doctoris est ignota:t quo vel ipsi gradiant ignari sunt. ¶ Idem de quodā abbate malo. Qui tot discipulos per suā negligētiā ad infernū duxit:reliquis nunq; preponi debuit. ¶ Augustin.in epistola. Omnis q̄ male viuit in cōspectu eorū q̄bus prepositus est:quātū in ipo est oēs occidit. ¶ Idē de ci. dei. Illo pacis ordine q̄ alii aliis subiecti sunt:sicut pdest humilitas seruientibus:ita nocet superbia dominantibus. ¶ Idē de pastori. Sunt pastores q̄ pastor audire noīa volūt:pastorum officium implere nolunt. ¶ Idem. Quisquis ita prepositus est vt in eo quod positus est:t gaudeat:t honorem suum querat commoda sua sola respiciat:se pascit/non oues. ¶ Idem. Parum est malis pastoribus q̄ oues languentes t infirmas t errantes t perditas nō curāt: sed etiā ipsas fortes t pingues necāt quantum in ipsis est:t si ille viuūt de

misericordia dei viuūt:tamē quantū ad pastores malos attinet:occidunt. quō inquis occidūt:/ male viuendo/ malū exemplū prebendo. ¶ Verū ō cōsidera. Mōstruosa res est gradus summ⁹:ꝛ animus infimus/starus sup premus/ꝛ gressus minimus/sedes p̄ma/ꝛ vita ima/lingua magniloqua/ꝛ manus ociosa/sermo mult⁹/ꝛ fruct⁹ nullus/vult⁹ grauis / ꝛ actus leuis/ ingens auctoritas/ꝛ nutans stabilitas. ¶ Idē. Simia in tecto:rex fatu⁹ in solio suo sedens. ¶ Idē in epla. Si instar mei qui ouis sum:past⁹ or meus ꝛ ipse curuus gradiꝫ:vultū gerēs deorsum:ꝛ terrā semp respiciēs/vētri solū/mente ieiunus/pabula terrena q̄ritans/in quo discernimur:/ve si venerit lupus nō erit q̄ preuideat/q̄ occurrat/q̄ eripiat. ¶ Idē sup cantica. Innumeros cernes simpliciter ac sine q̄rela inter fratres conuersari:quos si fratribus preesse feceris:nō solū inutiliter/sed ꝛ insipiēter ꝛ neq̄ter agere videbis. ¶ Idē. Mō est hoc tēpore ornare spōsam sed spoliare:nō est custodire sed pdere:nō est defendere sz exponere:nō est instruere sed p̄stituere nō est pascere gregem sed mactare ꝛ devorare:dicēte de p̄latis dño. Qui devorāt plebē meā vt cibum panis. ¶ Idē. Quō in pascua diuinorū educet eloquiorū greges dñicos pastor idiota:sed ꝛ si doctus q̄dē fuerit:non sit autē bonus:verendū:ne non tā nutriat doctrina q̄z vita sterili noceat. ¶ Idē. Oēs que sua sunt querūt:non que Jesu Christi:ministri Christi sūt ꝛ seruiunt Antichristo:honorati incedunt de bonis dñi:q̄ dño honorē non deferunt:inde is quē quotidie vides meretricius nitor:histrionic⁹ habit⁹:/ regi⁹ apparat⁹ i cibis ꝛ potib⁹. ¶ Idē Miror audaciā plurimor quos non videmus de suis vineis colligere nisi spinas ꝛ tribulos:vineis tñ dñicis ēt se ingerere nō vereri:fures sunt ꝛ latrones:nō custodes neq̄ cultores in illis. ¶ Idē. De eis dico q̄ alios regere susceperūt:qō sine miserabili gemitu dicendū nō est:Christi opprobria/ sputa/flagella/clauos/lāceā crucē/ꝛ mortē:hec oia in fornace auaritie cōflāt ꝛ pfligāt in acquisitione turpis questus. ¶ Idem. Hiarū nec casus reputaꝫ nec salus:non sunt ꝓfecto imitres:q̄ cū sint ō crucifixi patrimonio nimiū incrassati/impinguati/dilatati/nō cōpatiunt sup ꝓtritiōe Joseph. ¶ Idē. Parū est nobis.infra i capło de obliuione. ¶ Idē. Quē dabis mihi de numero p̄positorū:q̄ nō plus in uigilet subditorum vacuādis marsupijs q̄z vitijs extirpādis:/vbi est q̄ orā do flectat irā dei:q̄ p̄dicet annū placabilē deo:leuiora loquimur:grauiora graui⁹ manet iudiciū. ¶ Idē i ser. Utinā nostri q̄cūq̄z videꝫ hodie pharisei:forte enī aliq̄ sunt:etiā si nō facerēt saltē dicerēt q̄ oportet:vtinā q̄ sine sumptu euāgeliū ponere nolūt:ponerēt vel pro sumptu.vtinā vel euangelizarēt vt māducarēt. ¶ Idē de cō temptu. O terribilis deus in cōsilijs sup filios hoim:fruſtra incipiēt miseri p̄lati dicere mōtibus. Cadite super nos:ꝛ collibus cooperite nos:veniēt ante tribunal Christi:audiēꝫ populorum querela grauis/accusatio dura quorum vixere stipēdijs:nec diluere pctā:q̄bus facti sunt duces cecimediatores fraudulēti. ¶ Idē in capło de ignorātia. Quādo excusare poterit. ¶ Glo. Matth. xxiiij. Quā rar⁹ est dño seruiens:oues Christi nō ad lucrum:sed amore Christi pascens Multa infra lib. iij. in cap. de honore de zelo/de doctrina/de correptione/ de remissione/de acceptione persone

¶ De subditis. Cap. xiij.

ORego. in Mora. Cum subiectorū corda supbia instigat hoc summopere agere nititur:vt sua acta cōsiderare funditus negligant:ꝛ semp tacitis cogitationibus rectoris sui iudices fiāt. ¶ Idem. Dum salua fide res agiꝫ:virtutis est meritū:si q̄cq̄d superior p̄cipit humiliter tolerāꝫ:debet tñ humiliter sup-

gerisi forte valeat qđ displicet emendari. ¶ Idē in regist. Seruorum dei humilitas in afflictiōis tēpore debet apparere: q vero se cōtra prepositos suos erigūt: pfecto ostendūt qz serui dei esse cōtemnūt. ¶ Idē. Qui paterne adhortationis verba libēti animo suscipit: z in sinu cordis amplectitur emēdatorē se vitioz fore pculdubio profitet. ¶ Idē in homel. Vtrū iuste aut iniuste obliget pastor: pastoris tñ sententia gregi timēda est: ne eis q̄ sub est: z tñ iniuste forsitā ligat: ipsam obligationis sue sententiā ex alia culpa mereat. ¶ Idē. Pastor vel absoluere indiscrete timeat vel ligare: eis autem q̄ sub manu pastoris est: ligari timeat iuste vel iniuste: nec pastoris sui iudiciū temere reprehēdat: ne z si iniuste ligatus est: ex ipa timide reprehēsionis supbia culpa q̄ nō erat fiat. ¶ Idē infra i capō de disciplina. Tāto apō dominū. ¶ Isid. de sum. bo. Melior est subiecta seruitus q̄ elata libertas. ¶ Idē in syno. Potiori gradui cōpetentem reuerentiā tribue: z iuxta dignitatem vnicuiq; redde honorem. ¶ Hieron. in capitulo de obedientia. Seruias fratribus. ¶ Augusti. de natura boni. Iniustū nō est vt improbis accipientibus nocēdi potestatē z patiēdi bonoz probet: z maloz iniquitas puniatur. ¶ Idē de ciuita. dei. Iustis q̄cq̄d maloz ab iniquis dominis irrogatur nō est pena criminis sed examen virtutis: proinde bonus etiā si seruiat liber est. malus autē etiā si regnet seruus est: nec vnius hominis sed qđ est grauius: tot dominoz quot vitioz. ¶ Johānes Chrysos. sup Mat. Propter bonos sacerdotes etiā malos honorate: ne ppter malos etiā bonos cōtemnatis. ¶ Bern. sup Cantica. Parū est esse subiectū deo: nisi sis z omni creature propter deū: siue abbati tāq̄ precellenti: siue prioribus tanq̄ ab eo cōstitutis. Ego plus dico: subdere paribus: subdere z minoribus: sic enī decet nos implere oēm implere iustitiā. ¶ Glo. Lāti. ij. Si subditi aliq̄d peccant propter qđ doctores a quiete surgere cogantur: nō tm̄ penā peccati illius incurrūt: sz etiā puniunt pro inquietudine doctorū. ¶ Idem. Qui doctores celestib⁹ intētos inquietare presumit: etiā virtutes quas credebat se habere perdit.

¶ De predicatoribus bonis. Capitulum.xiiij.

Rego. in Moral. A bonis p̄dicatoribus nō causa victus predicatio impedit: sz causa predicatiōis victus accipit: z quotiēs predicātib⁹ necessaria ab audiētibus cōferunt: nō solū de rerum mutuere: sed de cōferentiū gaudent mercede. ¶ Idem. Ille apud deum magis in amore eius est: qui ad eius amorem plurimos trahit. ¶ Idē. Humani generis redēptor p̄ diē miracula in vibibus exhibebat: z ad orationis studiū in nocte pernoctabat vt perfectis videlicet predicatoribus innuat quatenus nec actiuam vitam amore speculationis funditus deserant: nec cōtemplationis gaudia operationis nimietate penitus contēnāt: sed quieti contemplantes habeāt quod occupati erga proximos loquentes refundant. ¶ Hieronymus in origi. super Esaiā. Ille est doctor ecclesiasticus/ q̄ lachrymas nō risum mouet/ q̄ corripit pctōres/ q̄ nullū beatū nullum dicit esse felicē. ¶ Aug. ō doctria xp̄iana. Qui dicēdo nititur psuadere q̄ bonū ē nihil horū spernēs/ vt scz doceat vt delectet/ vt flectat. oret atq; agat vt intelligēter/ libēter/ obedienter audiat. ¶ Idē. Habes vt obedienter audiat quātacūq; grauitate dictionis maius pondus vita docētis. Nā q̄ sapiēter z eloquēter dicit/ viuit aūt neq̄ter/ erudit quidē multos discendi studiosos q̄uis anime sue sit inutilis. ¶ Ambro. de virgi. Debet is qui docet supra eū q̄ docet excellere. ¶ Isid. de summo bono. Prius debet iustus predicator bene agere/ vt cōsequēter possit bene docere. sicut enim

in nūmismate metallū ꝛ figura ꝛ pondus perquirit: ita in omni doctore ecclesiastico quem sequatur: quid doceat: quō viuat inquirēdū est. ℣er qualitatem igitur metalli doctrina. per figuram sollicitudo patrū. per pondus humilitas designatur. q̄ ergo ab his tribus discrepauerit: nō metallum ſz terra erit. ¶ Bek. sup canti. Est funiculus triplex q̄ difficile rumpitur ad extrahendas animas de carcere diaboli. ꝛ trahēdas post te ad celestia regna: si recte sentias: si digne ꝓloquaris: si viuendo confirmes. ¶ Sene. i epla. ℣eligamus non eos q̄ verba magna celeritate precipitāt: sed eos qui vita docent: q̄ cum dixerint q̄d faciēdum sit ꝓbant hoc ipm faciendo qō docent: q̄ docēt q̄d vitandū sit nec vñ qꝫ in eo qō fugiendū dixerunt deprehēdunt. ℣ū elige doctorē quē magz admireris cum videris qꝫ cum audieris. ℣ulta lib. iij. de doctrina. de cōiunctione vite ꝛ doctrine.

¶ De predicatoribus malis. ℔a. xv.

Ogo. in moral. ℣ens cōcupiscentijs exteriorib⁹ occupata: diuini amoris ignem non calet: ꝛ idcirco ad supnū desiderium inflāmare auditores suos neq̄unt verba: que frigido corde ꝓferuntur. ¶ Idem. Qui mandata dei i memoria retinet: sed nequaqꝫ facit: is in doctrine sue verbis sententias quib⁹ damnet tenet. ¶ Idem sup Eze. Turpe est nimis ibi nos negligendo cadere: vñ ꝓdicando conari sum⁹ alios leuare. ¶ Idē. Non facile ꝓdicatio predicatoris accipitur: si leuis in moribus esse videat. ꝛ nulla erit maturitatis ostensio si contra aduersa nō affuerit operis fortitudo. ¶ Idem i capło de conscientia mala. Scriptura sacra. ¶ Idem in regl. Nimis iniquum est si ibi qui predicatores humilitatis facti sunt: de vani nois elatione gloriātur: cum verus ꝓdicator dicat. mihi autem absit gloriari ꝛc. ¶ Idē. ℣ō per linguā predicam⁹: per exempla destruimus: dum iniqua docem⁹ operibus. ꝛ sola voce ea que sunt iusta ꝓtendimus. ossa ieiunijs atterimus et mente turgemus. corp⁹ despectis vestibus tegimus: ꝛ elatiōe cordis purpuram superamus. iacemus i cinere ꝛ excelsa suspicimus. doctores humilitatis: duces supbie. ouina facie lupinos dentes abscondimus. ¶ Hiero. in epla. Delicatus est magister q̄ pleno ventre de ieiunijs disputat. accusare auariciam ꝛ latro pōt sacerdotem Christi os cū mēte concordet. ¶ Idē. Nec rustic⁹ nec simplex frater. ideo se sanctum putet si nihil nouerit: nec peritus ꝛ eloquens lingua existimet sanctitatē. ℣ultoqꝫ melius est ex duobus imperfectis rusticitatē habere sanctā: qꝫ eloquentiā peccatricē. ¶ Idē in origi. super micheam. Annon confusionis ꝛ ignominie est Jesum crucifixum magistrū paupertatē atq̄ esurientem farsis ꝓdicare corporibus: ꝛ ieuniorū doctrinā rubente bucca tumentiqꝫ ore ꝓferre. si in aplorū loco ꝛ ordine sumus non solū sermonē coarctemur: sed ꝛ conuersationē quoqꝫ ꝛ abstinentiā. ¶ Idē. Rigida vita. Infra de adulatiōe. ¶ Jsi. de sum. bo. Ad maioris culpe cumulū ptinet scire quēqꝫ qō sequi oporteat: ꝛ sequi nolle qō sciat. ¶ Idem. Qui nō viuit sicut docet: ipsam quā ꝓdicat veritatē ꝓtēptibilē facit. ¶ Joh. Chriso. sup ℣att. Nō poterit excusari doctor: cui⁹ verba aliud sonant alia facta demōstrāt. ¶ Idem de cōpunctione cordis. Docere ꝛ non facere non solū nihil lucri sed etiam damni plurimum confert. grandis enim condemnatio est componenti quidem sermonem suum: vitam vero suā atq̄ operā negligenti. ¶ Aug. in epla. Exaudi te ipm durissime: inmanissime: surdissime doctor: quid mihi lingua aurea ꝛ cor ferreū: ¶ Idem de diuinatione demonum. In hominibus etiā vite bone ꝓcepta videmus pariter a iustis puersisqꝫ doceri. Nec obesse aliq̄d: immo ꝛ ꝓdesse

ad maiorē noticiā famāq; veritatis. cum de illa etiā hi q̄cq̄d nouerūt dicunt. q̄ ꝛ puersis moribꝰ cōtradicunt. ¶ Ber. i ser. Beati inq̄t pacifici: q̄m filii dei vocabunt. ꝓsiderate diligenter nō pacificos: sz pacificos ꝓmēdari. sunt enī qui dicūt ꝛ nō faciūt. sane quēad modū nō auditores legis iusti fūt: sz factores. sic nō ānūciatores pacis sz actores btificant. ¶ Senec. in epla. Hoc turpissimū ē q̄d nobis obici solet: ꝓba nos fari: nō opa tractare

¶ De predicationem vsurpantibus. Cap.xvj.

OReg. in pasto. Sunt nōnulli q̄ solerti cura spūalia p̄cepta perscrutant: sed q̄ intelligendo penetrant: viuendo ꝓculcāt: repente docent q̄ non opere: sed meditatione didicerūt: ꝛ q̄d verbis p̄dicāt moribus ipugnant. ¶ Idem. Redemptor noster cū in celis sit cōditor oīm: ꝛ ostensione sue potentie sit doctor angelorū: ante tricennale tp̄s ī magr̄ fieri noluit hoīm: vt videlicet p̄cipitatis: ꝛ vsurpantibus viam saluberrimi timoris infundere: cum ipse etiā q̄ labi non posset per fecte vite gr̄am non nisi in perfecta etate predicaret. ¶ Idem sup Ezech. Cū p̄ma sunt adolescētie/ vel iuuentutis nr̄e tpa nobis adhuc a p̄dicatione cessandū est. vt vomer lingue nostre ꝓscidere nō audeat terrā cordis alieni. cū non habeat duricie ꝛ aciē incidēdi. ¶ Idē. Adhuc nobis in infirmitatis ꝓfusione iacētib⁹: preberi non dz auctoritas p̄dicationis. sz cum iā in bono ope surgim⁹: cum iam recti stare ceperim⁹: dignum ē vt ad lucrandū alios cū p̄dicatiōe mitti debeam⁹. ¶ Idē ii mora. Infirma etas etiam cū recte sentit: ad p̄dicandū nō dz incaute ꝓsilire. ¶ Idem. Qui mūdum deserunt ad exteriora officia p̄uehi non debēt: nisi per humilitatem diutius in eiusdē mundi contemptu soliderī. ¶ Ysido. de sum. bo. Quadrimoda est dicēdi ratio: qua aut bene sentiēdo q̄d bñ ꝓferr̄. aut nihil sentiendo nihil dr. aut parū sentiēdo loq̄citas sola ostentat: aut optime sentiēdo non eleganter ꝓferr̄ q̄d intelligit. ¶ Bern. super canti. Canales hodie multos habemus in ecclia. concham vero ꝓpaucam. tāte ei charitatis sūt per q̄s nobis fluenta celestia manāt: vt ante effundere q̄s infundi velint. loqui q̄s audire. patiores docere q̄d nō didicerunt: ꝛ alios p̄esse gestientes q̄ seipsos regere nesciūt. ¶ Idem. Publice p̄dicare nec monacho conuenit nec nouicio expedit. nec nō misso licz ¶ Idē q̄d tuū ē spargis ꝛ p̄dis. si p̄us q̄s infundar; tu totus semiplen⁹ festines effundere: ꝙ legē arans ī p̄mogenito bouis: ꝛ ouis p̄mogenitū tōdes. Mimirū vita absq; salute quā alteri das te fraudas: cū sana vacuus intētione glie inanis vēto inflaris. ¶ Idē Multi puritate neglecta ante loq̄ q̄s audire conati sunt. ꝛ aut grauiter erraverunt nescientes de quib⁹ loq̄rentur: neq; de quib⁹ affirmarēt. aut turpiter viluerūt dū q̄ altos docerēt seipsos p̄ius nō docuissent. ¶ Idē i epla Docere nec idocto est in ꝓmptu: nec monacho iausu: nec peccāti i affectu ¶ Glo. Eccli. v. sup illud. Si est tibi intellectus ꝛc. Sicut peccat q̄ scit et non vult docere ꝓximū suum sic qui nescit ꝛ vult magister esse.

¶ De negligētibus predicationem. Cap.xvij.

ORego. in pasto. Quo reatu astringant̄ aspiciāt: q̄ dum peccantib⁹ fratrib⁹ verbū p̄dicationis subtrahunt: mortiferis animabus vite remedia abscondunt. ¶ Idem in capitulo de consensu proximorū Bala. ¶ Idem. Exod. xxxij. Si q̄s est dñi iungatur mihi. ¶ Gre. in pasto. Si ille dei dr. q̄ ad feriēda vicia zelo diuini amor' excitat: ꝓfecto se dei esse denegat qui inq̄rū sufficit increpare vitam carnalium recusat. ¶ Ber. sup can. Rem ꝓfecto primi retines: si plenus virtutibus cū sis foris q̄ nihil omnino domi scientie ꝛ elo

quentie adornatus: metu forte aut segnicie: aut min⁹ discreta humilitate verbū bonum qđ posset ꝓdesse multꝫ inutili imo ⁊ dānabili ligas silentio: certe maledictus qui frumēta abscōdit in populo.

¶ De auditoribus verbi dei. Ca. xviij.

Greg. in moza. Verba sapientie q̄ reprobi audiūt: electi non solū audiūt. sed etiam degustant: vt eis in corde sapiat: qđ reprobozum nō mentibus sed solū modo auribꝰ sonat. ¶ Idem. Plerūꝫ discipuli incassum bona audiūt: cū ex magistri vita mala ⁊ exemplo destruunt. ¶ Idē i ca. De cōsciētia mala. quisquis a ꝑceptis. ¶ Idem super Eze. Quidā dei verbū audientes nō audiunt: qm̄ aurē ad sacrū eloquium ponunt. sed cor a mūdi desideriis nō euellunt. ¶ Idē. Glia ꝑdicatoris est ꝓfectus auditoris. ¶ Idem i homel. Cibus mētis est sermo dei: ⁊ q̄si acceptus cibus stomacho languente rejicitur. q̄n auditus sermo in ventre memorie non tenet. sed q̄squis alimenta percepta nō retinet: huiꝰ ꝓfecto vita desperat. ¶ Per vocē audit⁹ nō instruimur: q̄n mens interius p spīm nō inungit. ¶ Idem super Eze. Tutius veritas audit q̄m predicat. q̄n cū auditur cordis humilitas custodit. cū aūt predicatur vix non surripit cuiq̄ hoim q̄tulacunq̄ iactātia. in qua vti q̄ pedes affectionis vel intentionis aliquantulū inquinant. ¶ Idem in registro. Utilis est semper docti viri allocutio. q⁹ aut dicit audiens qđ nescire se nouerat: aut cognoscit quod est amplius id quod se ⁊ nesciuisse nesciebat. ¶ Aug. de vita beata. Si vos inuitos ⁊ fastidiētes alere conabor: frustra operam ꝑsumam. ¶ Idem de verbis domini. In doctore inhonesta est causa nō facere quod precipit obseruare. in discente vero audire velle qđ nolit implere. ¶ Idē de doctrina christiana. Fit vt hoīes eum non obediēnter audiant: qui seipm non audit. ⁊ dei verbum qđ ei predicat simul cum ipo predicatore contemnāt. ¶ Idem in epla. Ego cū amatores seculi huiꝰ intueor: nescio q̄n possit cē ad eorum animos sanandos oportuna predicatio. q̄n eni res huiꝰ velut ꝑsperas habent: fastu suo respuunt salubres monitiones. ⁊ quasi anilē reputant cantilenam. q̄n aūt in aduersis anguntur: magꝭ conant eusdere vnde ad p̄sens anguntur: q̄m capere vñ curent. ¶ Idē i ser. Non minus reus erit qui verbum dei negligēter audit: q̄m ille q̄ negligētia sua corpus Christi i terrā cadere ꝑmiserit. ¶ Bern. in ser. Benigne audiendum est: deuote suscipiendum: solicite cōseruandū: quicqđ ad animaꝝ salutem pertinet: ⁊ non sicut verbum hoīm: sed sicut vere est dei verbum sive sit illud cōsolatorium: sive cōminatorium: sive etiam increpatorium: audiatur. ¶ Glo. be. apo. j. Illi soli beati sunt qui audiunt ⁊ mente recondūt vt opere compleant. ⁊ opere implent vt vitam eternam possideant.

¶ De episcopis. Ca. xix.

Greg. in regis. Ep̄s cū loco mutet mentē. nō sibi credat solā lectionē ⁊ oīonē sufficere: vt remot⁹ ab alijs studeāt sedere: ⁊ de manu nihil fructificare: sed largā manū habeat: necessitatē patiētibus occurrat: alienā inopiā suā credat: q⁹ si hoc non hz vacuum epi nomē tenet ¶ Idem. Tota mente fraternitas vestra se exhibere festinet in ꝑsperis humilem: ⁊ in aduersis si q̄n aduenunt: cum iusticia erectā: amicā bonis: contrariam puersis: nullius vnq̄ faciem ꝓ veritate loquētem p̄mens: inie operibus iuxta possibilitatem substantie insistens. ⁊ eisdem insistere etiā supra posse cupiens: infirmis compatiens: beniuolentibus congaudens: aliena damna propria deputans. de alienis gaudijs tanq̄ de ꝓprijs exultans: in corrigendis vicijs seuiēs: in fouendis virtutibus auditorum animū demul

cens: in ira iudicium sine ira tenens. in tranquillitate aũt seueritatis suę sententiã non deserens. ¶ Idem. Valde periculosum est animę temere cuiq̃ manum imponere. ¶ Idē in pasto. Tãtum dz actionem populi actio trãscēdere p̃sulis: q̃tũ distare solet a grege vita pastoris. oportz itaq̃ vt metiri sese sollicite studeat: q̃ta tenende rectitudinis necessitate constringat: sub cuius estimatione populus grex vocatur. ¶ Isid. de sum. bo. Desinat locum docēdi suscipere qui nescit docere. ignorantia quippe p̃sulũ: vite non congruit subiectorum. ¶ Idem. Agnoscat episcopus seruũ se esse plebis: nõ dominũ. ¶ Idem de offi. Episcopo dũ cõsecrat baculus datur: vt eius inditio subditam plebē vl regat vel corrigat: vel infirmitates infirmorum sustineat. ¶ Aug. ad Orosium. Sciat se non esse ep̃m qui p̃esse desiderat: non p̃odesse. ¶ Idem de ciuitate dei. Episcopus nomē est operis non honoris. Scopos enī grece: latine superintendere possumus dicere: vt intelligat non se esse episcopũ qui p̃esse dilexerit: non p̃desse. ¶ Idem in ser. Non est episcopi seruare aurũ: z reuocare a se mendicantis manum. ¶ Ambro. i pasto. Quantũ p̃ cęteris gradus episcopalis altior est: tanto si per negligentiam dilabatur ruina grauior est. Hiero. in origi. sup sophoniam. Qui episcopatũ inq̃t desiderat: bonum opus desiderat. videte quid dixerit: opus non dignitatem. si aũt solũ asperexerit dignitatē cito corruet. ¶ Bernã. in epist. In oibus exemplo apostoli honorificabitis ministerium vestrum. ministerũ inq̃: non dominium. ip̃m quidem honorificabitis nõ vos. nam q̃ querit que sua sunt se cupit honorari non ministerũ. Honorificabitis autem non cultu vestiũ non fastu equorum: non amplis edificijs: sed moribus ornatis: studijs spiritalibus: ac bonis operibus. ¶ Idē. In omnibus actibus suis vel dictis nihil suum querat episcopus. sed tantum aut dei honorem: aut salutem p̃ximorum: aut vtrũq̃. ¶ Idem de considera. Domum episcopi decet sanctitudo: decet modestia: decet honestas z morum disciplina.

¶ De sacerdotibus bonis. Ca.xx.

¶ Gregori. in regis. Officij sacerdotalis est vt viduis: ac maritali regimine desolatę impartiri solatia debeant. vt vnde in hoc mundo humano adiutorio p̃iuãtur: sacerdotali tuitione possint remedia reperire. ¶ Idem. Redemptor noster ad sacerdotis officium nõ querit aurum: sed animas. ¶ Idē. Lux gregis est flamma pastoris. decet enī dominicum sacerdotem moribus z vita clarescere: quatenus in eo tanq̃ i vite sue speculo plebs cõmissa possit eligere quod sequatur: z videre quod corrigat. ¶ Idem. Est in illusione nocturna valde necessaria discretio qua subtiliter pẽsari debeat et qua re inẽ ti acciderit dormientis. Aliqñ enim ex crapula. aliquando ex nature superfluitate vl infirmitate: aliqñ ex p̃cedenti cogitatione cõtingit. Et quidē cum ex nature superfluitate vel infirmitate euenerit. oñimodo hec illusio non est timenda: quia hanc animus p̃tulisse magis dolendus est q̃ fecisse. Cum vero vltra modum appetit9 gule in sumendis alimentis rapitur. atq̃ idcirco humorũ receptacula grauantur. habet exinde animus aliquē reatum: non tamen vsq̃ ad p̃hibitionem percipiendi sancti mysterij vel missarum solennia celebrãdi: cum fortasse aut dies festus exigit: aut exhibere ministerium. p̃ eo q̃ sacerdos alius in loco deest: ipsa necessitas compellit. Nam si assunt alij qui implere ministerium valeant: illusio per crapulam facta a perceptione sacri mysterij p̃hibere non debz: sed ab immolatione sacri mysterij et arbitror subtrahere se humiliter dz. si tñ dormiẽtis mentẽ turpi imagine nõ pcusserit.

ꝛ infra. Si vero ex turpi cogitatione vigilantis oriꝫ illusio dormiẽti patet alio suus reatus. videt enim a qua radice inq̃natio illa processerit: qz qđ cogitauit sciens: hoc ꝓtulit nesciẽs. Sꝫ pẽsandũ est ipa cogitatio vtrũ suggestione tm̃/an delectatione/vel qđ maius est peti cõsensu acciderit. ¶ August. de pnia. Sacerdos cui ois pfitetur peccator: ante quẽ statuiꝫ ois languor: in nullo illorũ sit iudicãdus: qđ ipe in alijs iudicare est prompt⁹. Iudicãs eni aliũ q̃ est ab alijs iudicãd⁹ cõdemnat seipm. ¶ Idẽ de singularitate clericoꝝ. Cõtemplamini quid sit populo sancto pẽsse: ꝛ cõsiderate quale sit diuinis sacramentis insistere. altario eni placere debẽt qui altario viuũt: ꝛ talis cõuenit cura sinceritatis sacramẽtis qualia sunt sacramẽta ipa quibus exhibẽt officia seruitutis: ne cõtra dm̃ offendãt ipsi quem tractãt: aut cõtra populũ inciptãt impedire qđ predicãt. ¶ Ambro. sup Lu. Religionis insignia arma sunt sacerdotis. ¶ Idem in epla. Sobriã a turbis grauitatẽ ac seriosam vitam ꝛ singulare pondus cõuersationis: dignitas sibi vendicat sacerdotalis. Qũo eni potest in exẽplũ obseruari a pplo q̃ nihil habet discretum a pplo: nihil dispar i moꝛib⁹ a multitudine. Quid eni in te mirer si opa tua facta bona i semetipso recognoscat existere: si nil in te aspiciat qđ vltra se inueniat: si ea que in se erubescit in te quẽ reuerẽdũ arbitraꝫ oñdat. ¶ Idẽ de offi. Sacerdotis est nulli nocere: ꝓdesse velle oĩbus: posse autẽ solius dei est. ¶ Isid. de sum. bo. Sacerdotis p̃dicatio operibus cõfirmanda est: ita vt qđ docet verbo instruat ꝛ exẽplo. ¶ Glo. Ambro. ꝛ. Thi. v. Nõ facile accusanda est persona tã alti ordinis cũ sit vice xp̃i.

De sacerdotibus malis. Capitulum. xxj.

¶ Reg. in homel. Cui rei simi les diuerim sacerdotes malos nisi aque baptismatis: q̃ pctã baptisatoꝝ diluẽs illos ad regnũ celeste mittit: ꝛ ipa in cloacas descendit. ¶ Idẽ in pastora. Si hõ apd hoiem de quo minime presumit fieri i tercessoꝝ erubescit: qua mente apud dm̃ intercessoris locũ ꝓ populo arripit q̃ familiarẽ se ei⁹ gratie esse ꝓ vite meritũ nescit: aut ab eo qũo aliqua veniã postulat: q̃ vtrũ sibi sit placat⁹ ignorat: ¶ Idẽ in regist. Durũ est ꝛ p culdubio a sacerdotis officio alienũ: personam positã sub necessitate negligere ꝛ studio cõgregandi indecenter inhiare pecunus. ¶ Idẽ. Causa sunt ruine populi sacerdotes mali: qs eni se pro ppli peccatis intercessoꝝ obijciat si sacerdos qui exorare debuerat grauiora cõmittat: ¶ Idẽ. In contumeliã sacerdotũ est de diuinis cultribus admoneri: qđ enim ipsi debẽt erigere turpiter exigunt. ¶ Ambrosi. in sermo. Audaciũ est sacerdotẽ vl clericũ se ꝓfiteri: ꝛ cõtraria huic ordini operari. ¶ Idẽ sup Lucã. Nihil in sacerdote tã periculosum apud deũ tã turpe apud hoies: q̃s qđ sentiat nõ libere denũciare. ¶ Joh. Chryso. sup Mat. Vere magna cõfusio est sacerdotũ ꝛ oĩm clericoꝝ qñ laici inueniũtur fideliores eis ꝛ iustiores: qũo aũt nõ sit confusio esse illos inferiores laicis: quos etiã equales esse ꝓfusio est? ¶ Isido. de sum. bo. Sacerdotes populoꝝ iniquitate damnant: si eos aut ignorantes nõ erudiãt: aut peccãtes nõ arguãt. ¶ Idẽ. Multi sacerdotes metu potestatis veritatẽ occultãt et a bono opere vel iustitie predicatiõe rei alicuius formidine aut potestatis terrene auertunt: sed eo ꝓhdolor in de metuunt: q̃ vel amore rerũ secularium implicantur: vel q̃ aliquo facinoris opere cõfundunt̃ur. ¶ Hieron. in epla. Ymolẽtos sacerdotes ꝛ apostolus damnat: ꝛ vetus lex ꝓhibet: q̃ eni altario seruiũt vinũ ꝛ sicerã nõ bibãt. Sicera hebreo sermõe ois potio nũcupaꝫ que inebriare potest. ¶ Idẽ peccatoꝝ hõ si ceciderit rogabit ꝓ eo sacerdos: pro sacerdotis lapsu q̃s ro-

gaturus est. ¶ Idē in originali super Malach. Ad sacerdotis ptinet disciplinā interrogatū respōdere de lege qui si nō docear & respōdeat & resistē tes non cōuincat: frustra iactat sacerdotis dignitatē: cuius opera nō exhibet. ¶ Beruī. in epla. Cernit i nōnullis sacerdotibus vestiū cultus plurimus: virtutū aut nullus aut exiguꝰ. ¶ Idē in ser. Egressa est iniquitas a senioribus iudicibus tuis dñe: qui videbant regere populū tuū: nō est iam dicere vt ppls sic sacerdos: qz nec sic populus vt sacerdos. heu heu dñe deꝰ: qz ipsi sunt in psecutione tua primi: q̄ vident in ecclesia tua primatū diligere: regere principatū. ¶ Idē de cōceptu. In multis multipliciter regnat fornicatio: q̄ puritatis auctori impuro corde & corpore ministrātes nō verent stare ante angelū dei q̄ secet medios & disperdat: sed omnino audent agni imaculati sacras cōtingere carnes: & intingere in sanguine saluatoris manꝰ nefarias qbus pauloante proh dolor meretrices attrectarūt: sic & altaria circuire: sic & ecclesias frequēta re: psalmos decātare: cū & eiusmodi laus sit execrabilis: & oro fiat i petrā.

¶ De Clericis. Cap.xxij.

Grego. in homel. Clericꝰ admonēdus est: quatenus sic viuat vt exemplū vite secularibus prebeat. ¶ Idē in regist. Ne vnqz hi q̄ ordinati sunt pereāt: prouideri debet quales ordinent: vt prius aspiciat si vita eorū cōtinēs in annis plurimis fuit: si studiū lectionis/si elemosyne amorē habuerint. ¶ Idem. Proculdubio deus offendit si ad sacros ordines q̄sqz nō ex merito sed ex fauore qd absit aut venalitate promouet. ¶ Idē. Qui post acceptū sacrū ordinē lapsus in peccatū carnis fuerit sacro ordine ita careat: vt ad altaris ministerium vlterius nō accedat. ¶ Isido. in li. Etymo. Cleros grece sors vel hereditas dicit: propterea ergo dicti sunt clerici: quia de sorte sūt domini: vel quia domini partē habēt ¶ Ibier. in epla. Clerici vita Christi debet ornari ecclesia. ¶ Idem. Negocia torē clericum: & ex inope diuitem factū: ex ignobili gloriosum: quasi quādam pestē fuge. ¶ Idē. Procuratores atqz dispensatores domoꝝ alienarum atqz villarū quomodo possunt esse clerici: qui ppriās iubent cōtēnere facultates. ¶ Idē. Ita age & vt ue in monasterio vt clericus esse merearis: vt adolescētiā tuā nulla sordē cōmaculet. vt ad altare Christi quasi hīgo de thalamo p̄cedas: & habeas de foris bonū testimoniū. Femineqz nomen tuū nouerint: vultū nesciant. ¶ Ambro. in epla. Tu q̄cunqz in clero es dñi portio eius & possessio eius: noli recedere de dñi tui possessione. vt dicas dño: possedisti renes meos: suscepisti me de vtero matris mee: & ille tibi quasi bono seruo dicat: trāsi et recūbe. ¶ Augustinus de singularitate cleri. Cum Christus agnus innocens: immo ipa celestis innocētia qd est verius: totū se p̄tēpserit pro ecclesia: vt eā sine macula vt villa ruga redderet illibatā: qualis est ille clericus cui ad hoc spōsa Christi cōmittit: vt p vnius femine amore culpari totā ecclesiā patiat. ¶ Joh. Chrysos. super Mat. Laici delinquētes facile emēdant: clerici aūt si semel euaserint inemendabiles sunt. ¶ Beruī. de contēptu. Ve vē in domo dei horrendū videmus. Quid? Idolatras ministrātes. Dentior: si nō idolorum seruitus quarita est. Si non quibusdam etiā vētersuus: factus est deus suus. Qui eni quisqz pre ceteris colit: id sibi deū cōstituisse perhibetur. ¶ Idem. Res pauperū nō pauperibus dare par sacrilegio crimē esse dinoscitur. Sane patrimonia pauperū facultates sunt ecclesiarum: & sacrilega eis cupiditate surripitur quicquid sibi ministri & dispensatores: nō vtiqz dñi vel possessores vltra victū accipiūt ornatū. ¶ Idem in sermo. Dilatata videt ecclesia & ipse clericalis sacratissimꝰ or

do: super numerum multiplicatus est: verū ꝛ si multiplicasti gentē dñe nō magnificasti lenitiā: dū nihil min⁹ appareat defeciſſe meriti q̄ numeri eccesſiſſe. ¶ Multa ifra libro tertio in capitulo de familiaritate.

¶ De Beneficiatis. Capitulum.xxiij.

OReg. in regiſt. Sicut eccliā p̄prias res amittere non debet: ita eā rapacitatis ardore alienas inuadere non oportet. ¶ Idē. Laudabile ſtudiū ꝛ cōueniēs eſt clerico ꝛ religioſo terrenis gratā deo pacē p̄referre cōpēdijs: ꝛ ex reb⁹ trāſitorijs māſura ſemp charitatis lucra mercari. ¶ Idē loquēs de illo verbo Johā. vj. Amē amē dico vobis: q̄rit⁊ me nō q̄ vidiſtis ſigna: ſ⁊ q̄ ex panib⁹ meis māducaſtis ꝛ ſaturati eſtis ꝑ̄ Per eoꝝ perſonā dñs illos intra ſanctā eccleſiā deteſtat: q̄ p̄ ſacros ordines ad dñm ꝓpinquātes: nō in eiſdē ordinibus virtutū merita: ſ⁊ ſubſidia vite p̄ſentis exq̄rūt: nec cogitāt q̄d dñi viuēdo imitari debeāt: ſed q̄ cōcupiſcēdo cōpēdia ſortiant. ¶ Augu. in epla. Si p̄uatim q̄ nobis ſufficiāt poſſidem⁹: nō ſunt illa noſtra ſed pauperū: quoꝝ p̄curationē quodāmō gerimus: non p̄prietatē nobis vſurpatione dānabili vēdicamus. ¶ Auguſtinus de verbis dñi. Clericus ſi non cōtentus ſtipendijs ſuis q̄ de altario dño iubēte cōſequit: ſed exercet mercimonia interceſſiōes vēdit: munera libēter amplectit: hic negociator magis pōt videri q̄ clericus. ¶ Bernar. ſup Cāti. Timeāt clerici timeant miniſtri eccleſiarum deū: q̄ in terris ſanctorū quas poſſidēt tā iniqua gerunt vt ſtipendijs q̄ ſufficere debeāt: minime contenti: ſuperflua q̄bus egenū ſuſtentādi foꝛent impie ſacrilegeq̄ ſibi retinēt: ꝛ in vſus ſue ſuperbie atq̄ luxurie victū pauperū cōſumere nō verent: duplici profecto iniquitate peccātes: eo q̄ ꝛ aliena diripiūt: ꝛ ſacris in ſuis vanitatibus ꝛ turpitudinibus abutunt. ¶ Idem in epla. Honores ꝛ dignitates eccleſiaſticas non ignoro deberi his q̄ eas digne ꝛ p̄ deū adminiſtrare ꝛ velint ꝛ poſſint. ꝛ infra. Nec cuiq̄ vel adulto plures in pluribus eccleſijs habere licet: niſi diſpenſatorie q̄dē ob magnā vel eccīe neceſſitatē/ vel perſone vtilitatē. ¶ Idem. Quicq̄d p̄ter neceſſariū victū ac ſimplicē veſtitum de altario retines: tuū non eſt/ rapina eſt/ ſacrilegiū eſt. ¶ Idē. Concedit tibi vt ſi bene deſeruis de altario viuas: non aūt vt de altario luxurieris: vt de altario ſuperbias/ vt inde ꝓpares tibi frena aurea ſellas depictas/ calcaria deaurata/ varia griſea q̄ pellicea. ¶ Idē de conteptu. Ve vobis clerice mors in olla mors in ollis carniū/ mors in delicijs eſt: nō mō q̄ ſecus introitum delectationis poſita eſſe cognoſcit. ſed ob id maxime: q̄ populi peccata ꝓſtat eſſe q̄ comedis: ac ſi ꝓpria tibi minus ſufficere viderent: ſollicit⁹ eſto tāq̄ redditurus rationē: dignos p̄o eis gemitus fundere: dignos agere penitētie fructus. ¶ Idē. Quando poterit neceſſarijs eſſe cōtentus q̄ eo animo introiuit: vt ſtipendia clerici in vſus voluptatis: curioſitatis ꝛ vanitatis congreget: ſeruet ꝛ expendat: triplex eſt ergo funiculus qui difficile rumpit: hoīem miſerū in perniciē trahit q̄ impure intrat/ indigne miniſtrat ꝛ ipſo fructu abutit tēporali. ¶ Idē. Nō ordinauit deus his q̄ euāgelio ſeruiūt de euangelio querere delitias/ vel ornatū: ſed viuere: vt ait ¶Paulus: ex eo vt videlicet ſint cōtenti alimenta corporis: nō gule irritamēta vel incentiua libidinis habere: ꝛ q̄bus tegantur nō q̄bus ornent accipere. ¶ Idē. De altario inquit Elp̄s viuat: non ſuperbiat: nō luxurieť: denicq̄ nō ditet: non cōtra ſancti cuiuſq̄ plane dignā oīm acceptiōe ſentētiā ex clericatu ditior fiat: nō ſibi de bonis eccīe ampla palatia fabricet: murās quadrata rotūdis: nec loculos inde cōgreget: nec in vanitate aut ſuperfluitate diſpergat

nō extollat de facultatib⁹ ecclie ꝓsan guineos aut nepotes:ne filios dicere.

¶ De Ambitiosis. Capitulum.xxiiij.

Ogreg.in regist. Sicut is q̄ inuitatus renuit:quesit⁹ refugit:sacris est altaris ad⁹ admouēdus:sic q̄ vltro ambit vel importunū se ingerit est ꝓcul dubio repellē dus.¶ Idē. Verecūdū nobis est & dicere pudet:q; sacerdotes sibi ducatū arripiūt q̄ ordium religiose militie nō viderūt.¶ Idē. Ordinate ad ordines accedēdū est. Nam casum appetit q̄ ad summa loci fastigia postpositis gradibus p abrupta ascēsum querit.¶ Idē in pasto. Nulla ars doceri presumit nisi prius intēta meditatione discat:ab imperitis ergo pastorale magisteriū qua temeritate suscipit q̄n ars artiū est regimē aiarū.¶ Idē. Osee.viij. Ipsi regnauerūt & non ex me:principes extiterūt:& nō cognoui. ¶ Greg.in pastorale. Ex se nāq; & nō ex arbitrio summi creatoris regnant hi qui nullis fulti virtutib⁹ nequaq̄ diuinitus vocati:sed sua cupiditate accēsi culmē regiminis rapiūt potiꝰ q̄ assequunt.¶ Idē. Sacrū officiū nō solū nō diligit omnino:sed nescit:q̄ ad culmē regimis anhelās i occulta meditatione cogitationis ceteroꝝ subiectiōe pascitur:laude propria letatur:ad honorem cor eleuat:rerum affluentiū abundātia exultat.¶ Idē Nescit laudem cum suppetit fugere: qui ad hāc didicit cū deesset anhelare.¶ Idem. Quod dicere pudet. s. i capitulo de prelatis malis. ¶ Isido. de sum.bo. Qui regimen sacerdotū contendit appetere:ante se discutiat si vita honori sit congrua:q; si non discrepat humiliter ad id ad quod vocatur accedat:reatum quippe culpa geminat si quis cum culpa ad sacerdotale culmē aspirat.¶ Idem. Qui ad hoc conuersionem sanctitatis pretendit:vt alios quandoq; ꝑesse possit:iste non discipulus Christi:sed prauitatis & Antichristi sectator existit:q; nō ꝓ deo sed pro seculi honore portare studet crucis Christi contumeliā & laborem.¶ Augustin⁹ de ci. dei. Locus superior siue quo regi populus nō potest etiā si teneat & administretur vt decet:tamē indecēter appetit.¶ Idē de trinitate. Homines diabolum tanto magis imitant:quanto magis (neglecta vel etiā perosa iustitia) potentie student:eiusq; vel adoptione letātur:vel inflāmant cupiditate.¶ Ambrosi.sup Lu. Si dñs Jesus propria deseruit:tu aliena cur q̄ris:Si creator oim seculi gloriā subeūde paupertatis virtute contempsit:cur tu fastidias ad quod natus es:appetas qđ indebitum est:cur ea que ad vsum tibi diuturna esse non possunt:ad suppliciū diuturna deposcas:Cauc insidias. ceue fraudes.¶ Idem. Ordinatio mundi a deo:operatio mūdi a diabolo:ita etiā a deo potestatū ordinatio:a malo ambitio potestatis.¶ Idē Sepe quos vitia nulla delectant:q̄s nulla potuit mouere luxuria. nulla auaritia subuertere:facit ambitio criminosos:habet enim forensem gratiā domesticū ꝑsecutorē & vt dominet alijs prius seruit.¶ Bern̄. de cōsideratione. O ambitio ambientiū crux:quo oēs torquens oībus places:nil acerbius cruciat:nil molestius inquietat nil tñ apud miseros mortales celebri⁹ negotijs eius. An nō limina apostolorū pl⁹ ābitio q̄ deuotio terit:¶ Idē super Abissus. Quotiēs hominibus ꝓesse desidero:totiēs deū meū perire cōtendo:& tunc vere nō sapio ea q̄ dei sunt.¶ Idē. Videas homines pecuniosos ad honores quosq; ecclesiasticos quolare:morq; applaudere sibi sanctitatē:vestiū dūtaxat mutatione:nō mentiū:& dignos se existimare dignitate ad quā ambiēdo puenerūt qđq; si audeo dicere adepti sunt numis attribuere meritis.¶ Idē sup cāti. O vtinā prelati tam vigiles reperirent ad curā:q̄ alacres currūt ad cathedrā.¶ Idē. Nō probe satis ꝓces-

se affectas quibus pdesse non curas. z quoz non zelas salutem subiectionē nimis ambitiose vēdicas tibi. ¶ Idē in epla. Ambitio mat hypocrisis: latebras amat: z tenebras querit lucis impatiens. Ambitio spurcū vicium i imo iacet: videt tñ omne sublime. sed videri ipsa refugit. nec mirū optato nāq; necesse est careat nisi caueat arbitros. ¶ Idē. Currit in clero passim ab oi etate z ordine a doctis pariter z indoctis ad ecclesiasticas curas tā q; sine curis quisq; victurus sit cū ad curas peruenerit. ¶ Idem sup. Qui habitat. Radix iniquitatis ambitio: subtile malū. secretū virus. pestis occulta: doli artifex: mater hypocrisis: liuoris parēs: vicioz origo: criminis fomes: vittutum erugo: tinea sanctitatis: excecatrix cordiū: ex remedys morbos creas. generans ex medicina languorem. ¶ Idem. Oēs q̄ sua sunt querunt: nō q̄ Jesu Christi. ipsa quoq; ecclesiastice dignitatis officia i turpem questum: z tenebrarum negocia trāsiere. nec in his aiarum salus: sed lucr9 querit diuitiarum. ppter hoc tō dent. ppter hoc frequentant ecclesias. missas celebrant: psalmos decantant: p episcopatib9 z archidiaconatibus hodie decertat: vt ecclia9 reddit9 in superfluitatis z vanitatis vsus dissipent. ¶ Idem de contēptu. Alī9 vndiq; circuit sedul9 explorator: blādit: obsequit: simulat z dissimulat: miseraq; sibi suffragia mēdicare nō erubescit. manibus z pedibus repens. si quomō tandē se ingerere queat in patrimonium crucifixi: z bona dñi q̄ sola ex oibus inueniunt exposita. nimirum peregre pfectus est. sed in plenissimo die vt sua districte repetat rediturus. ¶ Idem. Vniuersos in ordinibus ecclīasticis ceterisq; ad sanctuarium pertinentibus honorē querētes ppriū: aut diuitias: seu corpis voluptatem. postremo q̄ sua sunt: non q̄ Jesu Christi: manifeste ꝓfus z indubitanter non ea q̄ deus est charitas: sed aliena a deo z oīm radix malorū cupiditas introducit. ¶ Idem. Potētes poenter tormenta patient. Alcē dat superbia tua semp: sequere regē tuum. oē sublime videant oculi tui. festina multiplicare ꝓbendas: inde ad archidiaconatū euola: deīde aspira ad epatum. nec ibi quidē requiem habiturus. qm̄ sic itur ad astra. ¶ Idem i sermo. O peruersitas: o abusio filioz Adam. qui cū ascendere difficillimū sit: descendere aūt facillimū: ipsi z leuiter ascendūt: z descendunt difficillimus. parati ad honores: ad celsitudies graduum ecclesiasticoz. ipsis etiā angelicis humeris formidādos. ¶ Idē Currit passim ad sacros ordies: z reuerenda quoq; ipsis spiritibus angelicis mysteria hoies apprehēdunt sine reuerentia: sine cōsideratione. neq; eni signū regni celestis occupare: aut illius timent imperiū gestare coronā, in quibus auaricia regnat: ambitio imperat. sedet iiquitas. luxuria dñatur superba principatur.

¶ De studētibus. Ca. xxv

OReg. in mora. Idcirco nonnunq; studiosus tarditate intelligentie pmit: vt eo maiors pmia retributionis inueniat q̄ magis i studio iuentiōis elaborat. ¶ Idē Aferuore mentis vel inter spirituales inimicos: vel iter carnales quosq; proximos ipsi aliquo mō viuendi vsu veterascimus. z assumpte nouitatis speciem fuscam9 a qua tñ vetustate quotidie si studia circūspectionis inuigilent orando: legendo: bñ viuēdo renouamur. ¶ Idem super Ezec. Qui id circo in sacro eloquio ea q̄ dignitatis sunt contemplat: vt per hoc q̄ intelligit occupari ad questiōes possit: qr non dulcedine quesite veritatis sanari appetit: sed doct9 videri. iste nimirum intellectus sui pennas desup nō extendit. ¶ Idem. In verbis sacri eloquii iste dz studij nostri ordo seruari. vt hec ideo cognoscamus quatenus de iniquitate nostra compuncti z cognoscentes mala q̄ fecim9 ipa viteu9

ne alia faciamus. ⁊ cum iã ex magno
vsu lachrymarum de peccatoꝝ remis
sione cepit esse fiducia: per verba dei
que intelligim⁹ ad vitã quoq; ⁊ alios
trahamus ¶ Idem in pasto. Valde i
ter humana verba cor nostrũ defluit.
cunq; indubitanter constet q exteri⁹
occupationũ tumultibus impulsum
a semetipo corruat: studere inceſſabi
liter ds vt per eruditiõis studiũ resur
gat. ¶ Idem in regis. Dum his quib⁹
edificamur initimur: locũ sine dubio
deceptionis excludimus. ¶ Hiero. i
origi. super mich. Nõ estimes in co te
placere deo si sermones. i. scripturas
illius legas: tunc eni scripture ꝓsunt
legenti: si qõ legitur opere compleat.
¶ Isi. de sum. bo. Lector strenuus
potius ad implendũ q legit q ad sciẽ
dum erit ꝓmptissimus. minus eni pe
na est nescire qõ appetas: q̃ ea q̃ no
ueris non implere. ¶ Idẽ in synо. Di
sce qõ nescis: ne doctor inutilis inue
niaris. antea esto auditor: postea doc
tor. ¶ Idẽ. In disputatiõe tolle cer
tamen: tolle ptinacẽ vincẽdi defensio
nem. cede cito veritati: non contradi
cas iustitie. ¶ Idẽ. Disputare stude:
non supare. plus dilige audire q̃ di
cere. plus auscultare q̃ loq. ¶ Aug.
in ser. Multos reperimus negligen
tissimos iustitie: ⁊ auidissimos sapien
tie. hos docet scriptura diuina ꝓueni
re non posse ad id qõ appetũt nisi ser
uando qõ negligunt. fili inquit concu
piscens sapientiã conserua iustitiam.
⁊ dns ꝓbebit illã tibi. ¶ Augu. de ci.
dei. Philosophie est finis boni. nulla
est igitur causa philosophandi: nisi fi
nis boni: q̃obrem q̃ nullum boni finẽ
sectat: nulla philosophie secta dicen
da est. ¶ Idem de trini. Nec pigebit
me sicubi hesito querere. nec pudebit
me sicubi erro discere. ¶ Idẽ. Quis
quis hec legit vbi pariter certus est:
pergat mecũ. vbi pariter hesitat que
rat mecum. vbi errorem suum cogno
scit redeat ad me. vbi meũ cognoscit
reuocet me. ⁊ post. ⁊ hoc placitũ pri
muin atq; rursũ corã dño deo nostro
cum oĩbus gratũ. q̃ ea q̃ scribo legũt
⁊ in oĩbus scriptis meis maxie in his
vbi queritur vnitas trinitatis patris
⁊ filij ⁊ spũssancti. q̃ nec periculosius
alicubi errat: nec laborios⁹ aliquid
quaritur: nec fructuosius aliquid in
uenit. ¶ Idem de opere monа. Que
est ista peruersitas lectioni obtempe
rare nolle: dum vult ei vacare: ⁊ dum
id quod bonũ est diu⁹ legat: ideo fa
cere nolle qõ legitur. ¶ Bern. super
can. Scias quo ordine: quo studio: q̃
fine queq; nosse oporteat. Quo ordi
ne: vt id ꝓius addiscas qõ est matu
rius ad salutẽ. Quo studio: vt id ar
dentius qõ est vehementius ad amo
rẽ. Quo fine: vt nõ ad inanẽ gloriã
aut ꝓpter curiositatem: aut aliquid
simile. sed tm̃ ad tua ⁊ ꝓximi edifica
tionem ⁊ ad dei gloriã. ¶ Idem. Sũt
qui scire volunt eo fine tm̃ vt sciant. ⁊
turpis curiositas est. ⁊ sunt q̃ scire vo
lunt vt sciantur ipsi: ⁊ turpis vanitas
est. ⁊ sunt item q̃ scire volunt vt scien
tiam suam aliis vendant. verbi causa
ꝓ pecunia ⁊ honoribus: ⁊ turpis que
stus est. sed sunt quoq; q̃ scire volunt
vt alios edificent: ⁊ charitas est: ⁊ itẽ
qui scire volunt vt edificent: ⁊ prudẽ
tia est. ¶ Idem in episto. Falleris fili
falleris si te putas inuenire apud mũ
di magistros scientiam. quã soli Chri
sti discipuli. i. mũdi contẽptores dei
munere assequunt. nõ eni hanc lectio
docet: sed vnctio. non littera sed spũs
non eruditio: sed exercitatio in mãda
tis dei. ¶ Idem. Non recte proditur
ad scientie limen: nisi iustitie germen
ꝓcedat ad animam ex quo formet̃
granum vite: ⁊ non palea vane glorie
¶ Idem in ser. Pessim⁹ monа inflans
scientia. in quem tm̃ vsq; hodie tanta
videas concupiscentia plurimos re
pere filiorũ Adam: a si non nouerint
q̃tum pater illorũ illius montis ascẽ
su descenderit: tanto q̃ grauiter ce
ciderit. quantum tota delecta sit ⁊ cõ
quassata posteritas. ¶ Bene. in epi
stola. Tam diu discendum est quem
admodum viuas q̃ diu viuas.

De aduocatis. Capitulum xxvi.

Rego. sup Ese. Justus aduocat⁹ iniustas causas nullo modo accipit. nec verba dare ꝓ iniusticia cõsentit. ¶ Idem super illud Job. xxx. mota. De quallibus ista rapientes: cũ singula reppe-rissent. ad ea cum clamore currebãt. In valle reptis singulis cum clamore occurrere. est subortis causarũ occasionibus etiã ꝓ parua stipe litigare. Aug. de verbis dñi. Usq; adeo cupiditatis inoleuit malũ vt iã ex cõsuetudine vendant leges: corrũpant iura sententia ipsa venalis sit & nulla iam causa possit esse sine cã. Bern. de ꝯsideratione. Quotidie ꝓstrepũt in palacio leges: sed iustiniani: non dñi. ¶ Idem. Certe lex dñi imaculata cõuertens alas. hę aũt non tã leges q̃ lites sunt & caullationes subuertentes iudiciũ. ¶ Idẽ. Miror quẽ adhuc dum religiose aures tue audire sustinent hmõi disputatiões aduocatorũ & pugnas verboꝝ: q̃ magis ad subuersionem q̃ ad inuentionẽ ꝓficiũt veritatẽ. Corrige prauũ morẽ: & ꝓcide linguas vaniloq̃s: & labia dolosa claude ¶ Idem. Aduocati sunt q̃ docuerunt linguas suas loqui mendaciũ. diserti aduersus iustitiã. eruditi ꝓ falsitate sapiẽtes sunt vt faciãt malũ: eloquentes vt impugnent verũ. ¶ Idẽ. Iniq̃ ois appellatio ad quã iustitie inopia nõ coegit appellare nõ vt graues. s; vt graueris s;. ¶ Idẽ. Qui nõ grauatus appellat: liquet: q; aut grauare intendit: aut tempus redimere.

De religiosis bonis. Capitulum xxvii.

Reg. i regi. Expedit paruo incõmodo a strepitu causarũ seruos dei q̃etos existere vt & vtilitates colligere ꝓ negligentiã nõ peant. & seruoꝝ dei mentes ad opꝰ diuinũ liberiores existant. ¶ Idẽ. Sicut veraciter aduersus religiosos dicta crimina digna sunt vltione plectẽda: ita ab illatis nihilominus sunt absoluendi q̃ nullus eos culpe reatus astringit. Aug. in regula. Non debent velle oẽs q; paucos vident: amplius non q; honorant: sed q; toleranter accipere. ne cõtingat detestanda puersitas vt in monasterio vbi q̃tum possunt fiunt diuites laboriosi. siant pauperes delicati. ¶ Idẽ de morib⁹ ecclesiasticis. Quis nõ illos miret & predicet: qui cõtemptis atq; desertis mundi huius illecebris: in cõmunẽ vitam sanctissimam & castissimã cõgregati simul etatẽ agunt: viuentes in orationib⁹: in lectionibus: in disputatiõibus. nulla superbia tumidi. nulla puicacia turbulenti. nulla inuidẽtia liuidi. sed modesti: verecũdi: placati. cõcordissimã vitam & intẽtissimã: in deum gratissimũ munus ipsi offerũt. a quo ista posse facere meruerunt. Isid. in lib. etymo. Religiosus ait cicero: a relego est appellatus. q; retractat et tanq̃ relegit ea q̃ ad cultũ diuinũ ptinent. ¶ Idem de sum. bo. Sancti viri fugit⁹ seculo renunciãtes ita huic mundo moriunt: vt soli deo viuere delectent. quanto q; ab huius seculi cõuersatiõe se subtrahũt: tanto interne mentis acie pñsentiã dei & angelice societatis frequentiam cõtemplantur. Bern. sup can. Dis in vobis q̃ ceteroꝝ infirmitates tam corporũ q̃ animorũ non solũ patiẽter supportat: s; insup. f. & si valet: suuat obsequijs. cõfortat alloquijs: informat cõsilijs. & si hoc forsitan non põt ꝓpter disciplinã sollicitis saltẽ orationib⁹ solaciari nõ cessat infirmos. dis inq̃ qui talia operat in vobis: bonũ odo inter fratres spargit odorẽ. ¶ Idẽ. Optimũ in moribus diterim. qui in nullo ꝓsus aut resistat prioribus: aut inuidcat paribus: aut subiectis vel desit in cura: vt in superbia pñsit. prelatis obediẽs: socijs congruens: subditis vtiliter condescẽdens. ¶ Idẽ in epist. Cõuersare simpliciter inter fratres. deo deuot⁹: magistro subditus: senioribus obediens iunioribus obtemperãs: angelis pla-

cens:verbo vtilis:humilis corde: mā suetus ad oēs. ¶ Idem in ser. Tu qui in cōgregatiōe es bene viuis si viuis ordinabiliter:socialiter: & humiliter: ordinabiliter tibi:socialiter primo:humiliter deo. ¶ Idem. Certum triumphati mundi testimoniū est:si corpus castigas & subijcias seruituti:ne pnitiosa libertate seruiat voluptati. si fletui prebeas oculos magis q̄ curiositati. si denicq; spirituali dilectione flagrans nulli dederis animū vanitati. ¶ Idem. Quoniā spectaculum facti sumus & angelis & hominib⁹:seminemus hominibus exemplū bonū p aperta opera bona:seminem⁹ angelis gaudiū p occulta suspiria sancta. ¶ Idē. In cōgregatione positus voluntates alior⁹ tuis voluntatibus anteponas. vt nō solū sine querela:sz etiā cū gratia maneas inter fratres. postās oēs: orans p omnibus:vt & de te quoq; dicatur. hic est fratrum amator. ¶ Idē Quarum timet diabolus ieiunantes: continentes. q̄ tam de istis q̄ de illis multos traxit in laqueū ruine. sed cō cordes & vnanimit viuentes in domo dñi: piuncti deo & sibi p vinculū charitatis. hi dolorem. hi timorem. hi luctorem diabolo ingerunt.

¶ De religiosis malis. Capitulum.xxviij.

ORrego.in mora. Ex actiōe seculariū cōfundit actio religiosor. dū illi etiā pmittendo non seruant q̄ in p̄ceptis audiunt & isti viuendo ea custodiunt:in quib⁹ nequaq̄ legalib⁹ mandatis astringūtur. ¶ Idem. Sepe nōnulli prauitatē aperte vias deserunt. sanctitatis habitum sumūt. moxq; vt prima limina bene viuēdi contigerint: obliti quid fuerint:affligi iam p penitentiā de p petratis nequitijs nolūt. laudari aūt de inchoata iustitia appetunt. pesse ceteris melioribus cōcupiscūt. quos plerūq; dū iuxta votū pīs p̄speritas sequit multo q̄ prius fuerant de sanctitate habitu peiores fiunt. ¶ Idē. Prauī homines cultū religiōis assumunt:& bonor⁹ vitā sub despectis vestibus iniquis moribus p̄mūt. ¶ Idē super Exe. Sepe quosdā videmus ad vocē p̄dicationis quasi ex cōuersione cōpūctos habitū nō animū mutasse:ita vt religiosam vestem sumerēt:sz ante acta vitia nō calcarēt. ¶ Aug. in ca. de ira. Melior est. ¶ Idē de operemona. Qui verā oīdit corporis infirmitatē:humane tractandus est:q̄ autem falsam p̄tendit & conuinci nō potest deo diuittendus est. ¶ Idē. Vrinam isti qui vacare volunt manibus omnino vacarent & linguis. neq; enim tam multos ad imitationem iuitarēt si eis non tm exempla pigra: sed etiā muta p̄ponerent. ¶ Idē in epist. Ex quo deo seruire cepi:quomō difficile sum expertus meliores q̄ qui in monasterijs p̄fecerunt. ita non sum expertus peiores q̄ q̄ i monasterijs ceciderunt. ¶ Isi. de sum. bo. Atrocit i discussione diuini iudicij arguēdi sunt: qui qđ p̄fessione spoponderunt: opere implere contempserunt. ¶ Bern. sup missus. Illam qua seculum deseruimus humilitatem deserētes: dum post hoc cogimur inepta denuo secta ri studia secularium:cancs efficimur reuertentes ad vomitum. ¶ Idē. Vt deo (quod magis doleo) post spretam seculi pompā nonnulloa i schola humilitatis supbiā magis addiscere. ac sub alis mitis humilisq; magistri grauius insolescere. & ipatientes fieri in claustro amplius:q̄ fuissent i seculo. Quodq; magis pversum est: plerisq; in domo dei nō patiunt haberi se contemptui. q̄ in sua domo non nisi p̄emptibiles esse potuerunt. vt quia videlicet vbi a pluribus honores appetūt id est i seculo: ipsi locū habere nō potuerūt nec meruerūt. saltē ibi honorabiles videant vbi ab hoibus honores cōtēnunt. ¶ Idē in apolo. Quid facit supbia sub pānis humilitatis tue domine Iesu nunquid nō habet quo se palliet humana malicia: nisi vide inuoluta est saluatoris insania

¶ Idem in epla. Jungant se animis qui iuncti sunt institutis: inuicē se foueant: inuicē se defendant: inuicem onera sua portent. Vit enim sapiens. Frater adiuuās fratrē ambo cōsolabuntur. Q; si alteruter qō absit se corroserint z momorderint: nonne simul ambo desolabunt? ¶ Idē. Qui debitorē z procuratorē carnis se cōstituit vt magis ventrē sterilē pascere qz aie studeat benefacere: nullū religionis iugum quantūlibet leue quantūlibet suaue videat: ei tolerabile est: vñ contingit vt neqz hic vbi sine murmure esse non pōt: neqz in futuro, vbi penam murmurationis tolerare necesse est: pacē inueniat. vbi aūt non est pax ibi nec deus: qz in pace factus est locus eius. ¶ Idē i sermo. In oibus fere religiosis cōgregationibus sane inuenire est hoies pusillanimes z remissos: deficiētes sub onere, virga z calcaribus indigentes: quorū remissa letitia pusillanimis tristitia est: quoz breuis z rara cōpunctio: aialis cogitatio: et tepida cōuersatio est: quorū obedientia sine deuotione, sermo sine circumspectione, oratio sine cordis intētiōe, lectio sine edificatione. ¶ Idē. Sunt inter nos tria genera hominum: ipsa qz satis incongrua et ordini z homini qui hanc vitā ingressus est. Sunt enī qui bene inceperūt sed defecerunt cito: z sunt qui nunqz inceperunt sed in sua mollitie permanserūt: z sunt q; catantur spiritu leuitatis: tardi ad audiendū: veloces ad loquēdū: paratissimi rursum enumerare qō faciunt. Sed quid faciunt tamē? ¶ Idē. Magna est confusio z magna valde: q; ardentius seculares pernicios desiderant: qz nos vtilia: citius illi ad mortē properāt qz nos ad vitā. ¶ Idem. De eo q; habitū habet religionis z nō vitā propheta inquit. Comederunt alieni robur eius z ipse nescivit. Exteriorē quippe superficiē intuens religiosus malus salua sibi oia suspicat: non sentiēs vermē occultū q; oia interiora corrodit: manet tonsura: vestis necdum mutata est: ieiunioz regula custodit. statutis psallit horis: sed cor corū lōge est a me dicit dñs. ¶ Idē in epla. Multo facilius reperies mlos seculares cōuerti simpliciter ad bonū: qz vnūquēpiā de religiosis proficere de bono in melius. Rarissima enim auis in terris est qui de gradu quē in religione semel attigerat modicum vel parumper ascendit.

¶ De Nouitijs. Ca. xxix.

Greg. in regist. Oibus cuiuslibet etatis aut officij onerosa est nouitas. ¶ Idē. Quisquis diuina inspiratione cōpunctus relictis seculi huius actiōibus ad deū cōuerti festinat: ita cū charitate suscipiendus est: z blandis poia cōsolationibus refouēdus: vt in ea quā elegit deo adiuuante delectet modis oībus cōuersatione persistere. ¶ Idem sup Ezech. Nullus qui ad bonū propositū conuersus adhuc in mentis teneritudine esse conspicit: despiciat: qz frumentū ab herba incipit vt granū fiat. ¶ Isidorus de sum. bo. Primordia cōuersorū blandis refouēda sunt modis: ne si ab asperitate incipiāt: exterriti ad priores lapsus recurrāt: qui enim cōuersum sine lenitate erudit: exasperare potius qz corrigere nouit. ¶ Bernar. de amore dei. Feruorem nouitiorū nō decēt ille misericordes in seipsos discretiōes: z districtionū dispensationes: facilesqz indulgētie suo iudicio tribuende nō tñ recusande sunt alieno iudicio. ¶ Idem. A nouitio in seipm rigida debet esse censura z districta severitas: ad regentē autē vt cōsulentē spectat paterna vt fraterna charitas z pietas. si alterū horū desit vel in deside z tepido non spero cursus perseverātiā. vel in precipiti timeo ruinā. ¶ Idē. Animalem discretum nouitiū prudentē incipiētē sapiente, in cella diu posse consistere, in cōgregatione posse durare impossibile est. ¶ Idē. Docēdus est nouitius sic habere corpus suū sicut egrū cor-

mendatū:cui etiā multum volenti inutilia neganda sunt:vtilia vero etiam nolenti ingerenda:sic de corpore suo agere sicut de non suo:sed eius a quo precio magno empti sumus:vt glorificemus cū in corpore nostro. ¶ Idem super Qui habitat. Obsecro vos nouelle plantationes dei:vos qui nōdū exercitatos habetis sensus ad discretionē boni t mali:nolite secq cordis vestri iudiciū:nolite abundare sensu vestrone vos tanq̄ rudes adhuc versutus ille venator decipiat. ¶ Idē sup Cantica. Placent fateor in nouitijs quantū ad ea que in facie sunt negligentior vtiq̄ is qui foris apparet corporū cultus t vestitū minor cura sermo rarior/vultus hilarior:aspectus verecundior incessus maturior. ¶ Idē in ser. Ante omnia timor nouitijs necessarius est:quo nimirū peccata preterita possint delere:cauere futura. Timor enī dīi vt ait scriptura expellit peccatū:siue qđ admissum est:siue qđ tentat intrare:expellit hoc penitendo:illud resistendo.

¶ De Juuenib⁹. Ca.xxx.

ORego.in regist. Esto sollicitus vt pueri ad sacros ordines nullatenus admittant:ne tāto periculosius cadāt quanto citius alta cōscendere festinat. ¶ Idē i moral. Immensa superbia iuuenū est a senioze sibi reuerentiā exigere:t silentium imperare meliori. ¶ Idē in pastoza. Juuenes plerūq̄ seueritas admonitionis ad pfectū dirigit:senes vero ad meliora opa deprecatio blanda componit. ¶ Idem supza in capitulo de vsurpantibus predicationē. ¶ Johānes Chrysostomus de cōpunctione. Non canicies laudabilis:neq̄ iuuentus culpabilis existit:multi quippe t in iuuentute philosophiā demonstrarūt:t i senectute lapsi sunt. Canicies sapientie:nō capilli candidi commendant. ¶ Cyprianus de.xij.abusionibus. Sicut in senibus sobrietas t morū perfectio requiritur:ita in adolescentibus et iuuenibus obsequiū t subiectio t obedientia rite debet. ¶ Ambrosius de offi. Pulchra virtus adolescentiū verecūdia t suauis gratia:que nō solū in factis:sed enā in ipsis spectat sermonibus. ¶ Idē. Vt in senibus grauitas:in iuuenibus alacritas:ita in adolescentibus verecūdia velut quadā dote cōmendat. ¶ Idē de virginitate. Etiā cū fides tua tuta sit:iuuētus tñ suspecta est. ¶ Bern. sup Cāti. Quid amabilius verecūdo adolescente:q̄ pulchra hec t q̄ splendida gemma morū i vita t vultu adolescentis:q̄ vere t minime dubia bone nūcia spei:bone idolis idex. ¶ Idē de cōsideratione. Verbosulū adolescentem t studentē eloquentie:cū sapientie sit inanis:nō aliud q̄ iustitie hostē reputes:t pro huiusmodi falsis fratribus dicit ille magister discipline. Manus nemini cito imposueris. ¶ Idem de amore dei. Sapientes latent t delitescūt:pueri regnāt t principantur:t fiunt principes qui mane comedunt:t ve terre illi. ¶ Idē infra lib.iij.in capō de letitia mala. Etia letare. ¶ Ansel. de similitu. In iuuene tria notant quibus ad probitatē venturus prenoscit. hec aūt sunt taciturnitas:corporis pudicitia t verecūdia.

¶ De Monachis bonis. Capitulum.xxxj.

ORego.in regist.ad quendā abbatē. Dums te precepti serie commonemus:vt neq̄ mulieres i monasterio tuo deinceps qualibet occasione permittas ascēdere neq̄ monachos tuos sibi matres facere. ¶ Idē in homel. Monachus reuerētiā sui habit⁹ in actu in locutiōe in cogitatiōe semp circūspiciat. t ea q̄ mūdi sunt pfecte deserat:t qō ostendit hūanis oculis habitu:hoc añ dei oculos morib⁹ pretendat. ¶ Isid. de sum.bo. Sūma monachi virt⁹ humilitas:summū vitiū ei⁹ superbia. ¶ Idē. Tūc aūt se quisq̄ monachū iudicet quando se minimū omnium existima

merit: etiã si opera maiora virtutum gesserit. ¶ Johãnes Chrysostomus de compunctione. Monachus nõ solum propterea dicit monachus quia vxorem non habet: sed qz religioni dei z seruitio ipsius mãcipatus est: z cura illi ẽ: quẽadmodũ deo: nõ seculo placeat: z qui magis eligit castitatẽ: q deo cara est z spiritussancti habitatio. ¶ Idem. in epistola. Humilitatẽ vestiũ tumenti animo non appetas: secularium z maxime potentũ consortia deuita: quid tibi necesse est ea videre sepius: quoz cõtemptu monachus esse cepisti: ¶ Idẽ. Monachus non docentis sed plangẽtis habet officiũ: qui vel se vel mundũ lugeat: z domini sui semp pauidus prestolet aduentum: q sciẽs imbecillitatẽ suã z vas fragile quod portat: timet offendere ne impingat z coꝛruat atq; frangat. Vnde z mulieꝛũ maxime iuuẽcularũ vitat aspectũ z intantũ castigatoꝛ sui est: vt etiam q̃ tuta sunt pertimescat. ¶ Bern. de p̃cep. z dispensa. Lego in regula hec. Cõsideratio penes abbatem sit z hoc vel illud esse in prouidentia vel arbitrio seu dispositione abbatis: vt aut ẽ pro sua volũtate aliquid mutet de regula: me ibi legisse nõ recolo: quinimmo inquit oẽs magistrã regulam sequãt: nec ab ea temere deuiet a quoq; ergo nec etiã ab ipso abbate: oẽs inquit magistrã sequant regulam. nec mo igitur suã voluntatẽ. ¶ Idẽ. Super fratrũ transgressiones: non super patrũ traditiones cõstituitur qui abbas eligitur: mãdatoꝛũ cultoꝛ/ vltoꝛ vitioꝛũ. ¶ Idem in epistola. Ordo noster abiectio est: humilitas/ voluntaria paupertas/ obedientia/ pax/ gaudium in spiritusancto. Ordo noster ẽ esse sub magistro sub abbate sub regula sub disciplina. Ordo noster est studere silentio exerceri vigilijs/ ieuniis ac oꝛationibus/ opere manuum: z super oia excellentioꝛẽ viã tenere q̃ est charitas. postro in omnibus his p̃ficere de die in diem: z in ipsis pseuerare vsq; ad vltimũ diẽ. ¶ Idẽ. Quos cũq; de tuis inueneris tristes/ pusillanimes/ murmuroꝛosos: ipsoꝛũ te patrẽ/ ipsoꝛũ te noueris esse abbatẽ cõsolando/ exhoꝛtando/ increpando/ tũc enim agis opus tuũ: z portas onus tuũ: et portando sanas quos sanãdo portas. Si q̃s vero ita sanus est vt magis iuuet te q̃ iuuek a te: huius te nõ patrẽ sed fratrẽ: comitẽ non abbatẽ esse cognoscas. ¶ Bñdictus i regula. Magnopere debet sollicitudinem gerere abbas: z omni sagacitate z industria curare: ne aliquã de ouibus sibi creditã perdat: nouerit eni infirmarũ se curã suscepisse animaꝝ: nõ sup sanaꝝ tyrannidẽ. ¶ Idẽ. Abbas non conturbet gregẽ sibi cõmissum: nec quasi libera vtens potestate iniuste dispona aliquid: sed cogitet semp qz de omnibus iudicijs z operibus suis redditurus est deo rationẽ. ¶ Idẽ. Oportet abbatẽ esse doctũ lege diuina vt sciat vnde proferat noua z vetera: castum sobriũ/ misericoꝛdem: vt superexaltet mia iudicium: vt ipse idem a dño consequat: odiat quoq; vitia: diligat fratres. ¶ Idẽ. Abbas in ipsis imperijs suis sit puidus z psideratus: siue sm deũ siue sm seculũ sit. Opera que iniũgit discernat z tẽperet: cogitet discretionẽ sancti patriarche Jacob dicentis. Si greges meos plus in ambulando fecero laboꝛare: morientur cuncti vna die.

¶ De monachis malis. Capitulum.xxxij.

ORego. in dyalogo. Monachus qui in terra possessionẽ querit: monachus nõ est ¶ Idẽ in regis. Si peculiaritas a monachis habeat: neq; pcoꝛdia: neq; charitas in cõgregatiõe eadẽ poterit permanere. ¶ Idẽ. Quid est habit⁹ monachi nisi despectus mundi: quo ergo mũdũ despiciũt qui in monachali habitu positi aurũ querũt: ¶ Idem. Monachoꝛũ q̃dẽ species tenet: multa vero sub sanctitatis habitu secularis agũtur. ¶ Idem. Monachi mihi

terrene mentis esse omnino apparue
runt: qui nimis terrenū hominē abba
tem habere quesierūt. ¶ Ysido. i ety-
mol. Monachus greca etymologia
vocat: eo q singularis sit. Monos ei
grece singularis dicit. Ergo si solita
rius vel singularis interpretatur vo-
cabulū monachi: qđ facit in turba q
solus esse debet. ¶ Idem de sum. bo.
Multi monachorū amore parentum
nō solū terrenis curis: sed etiā forensi
bus turgijs inuoluunt: & pro suorum
tēporali salute amicoꝝ suas aias per
dunt. ¶ Idē. Maxime p cenodoxiā
subiecit sibi diabolus monachum: vt
quem per seculi amorē retinere nō po
tuit: ab humilitatis culmine subtra-
hat: & per superbie tumorē subditū fa
ciat. Johānes Chrysо. de cōpūctiōe
Eos qui vident fustuliſſe crucē suam
& sequi Christū: per latā & spatiosam
viā velle incedere: nōne tibi prodigio
sum videtur? ¶ Idem Deniq monā-
chi cū de monasterijs requirūt: & de
locis habitationum pcunctant: ante
omnia requirūt si requies sit in loco:
si abundent omnia. ¶ Idē in capitulo
de ppinquitate. Dico tibi monache.
¶ Hiero. in epistola. Monachū quē
senseris tibi: aut semp aut crebro de
numis loquentē excepta elemosina q̄
indifferenter omnibus patet: instito-
rē habeto potiꝰ q̄s monachū. ¶ Ber-
nar. in epistola. Labor & latebre: & vo
luntaria paupertas: hec monachorū
insignia hec vitā solēt nobilitare mo-
nasticā: vestri autē oculi omne subli-
me vident: vestri pedes omne fo:um
circueunt: vestre lingue in omnibus
audiuntur cōsilijs: vestre manus om
ne diripiunt patrimonium. ¶ Idem
super Canti. Quale est hoc vt in om-
nibus fluuijs/agris/ortis cellarijs ve
vix reperiri possit q̄ comedas vel bi-
bas: memēto te q̄so monachū esse: nō
medicum: nec de complexione iudi-
candum: sed de professione. Parce
obsecro primum quidem quieti tue
parce deinde labori ministrantium ti
bi: parce grauamini dom̄: parce con
scientie: cōscientie dicoꝝ si nō tue parce
saltē pscientie alteri. ¶ Idē in aposto-
lo. Abiroꝝ vide inter monachos tan-
ta intēperantia in cibis & potationib⁹
in vestimentis & lectisterniis/equita-
turis & construendis edificijs inole-
scere potuit: quatenus vbi hec studio
sius & voluptuosius atq effusius fue
rint: ibi ordo melius obseruari dicat
& maior putet religio. ¶ Idē. Ecce in
ter monachos parcitas putat auari
tia: sobrietas austeritas: silentiū tristi
tia reputat. Econtra remissio discre
tio dr: effusio liberalitas: loquacitas
affabilitas: cachinnatio iocunditas:
mollities vestimentoꝝ & equorū fast⁹
honestas: lectorū superfluus cultus
munditia. ¶ Idē. Jam de aque potu
quid dicū: quando nec vllo quidē pa
cto vinū aquatū admittit: omnes ni-
mirū ex quo monachi sum⁹ infirmos
stomachos habem⁹: & tam necessariū
apostoli de vino vtendo cōsiliū nō ne
glegimus: modico tū quod ille premi
sit nescio cur pternasso. ¶ Idē. Que
ritur ad induendū: nō qđ vilius sed
quod subtilius inuenit: non qđ repel
lat frigus: sed quod superbie ppetat:
nō denuq iurta regulā qđ vtilius cō
parari potest: sed qđ venustius imo
vanius poterit ostētari. Heu me mi
serū: qualēcūq monachū: cur adhuc
viuo, tedet aiam videre ad hoc deue
nisse ordinē nostrū sanctū. ¶ Idē. Ha
bitus noster: quod & dolens dico: qui
humilitatis solebat esse insigne a mo
nachis nostri tēporis in signū gestat
superbie: vix iā in nr̄is puincijs inue
nit quo vestiri dignemur: miles & mo
nach⁹ ex eodē pāno partiūt sibi chla
madē & cuculā. Quinto de secto quā
tumlibet honoratus: etiā si rex etiā
si imperator ille fuerit: nō tū nr̄a hor
rebit idumēta: si sibi suo mō pparata
fuerunt & aptata. ¶ Idē sup Miss⁹
Amari nō armari appetunt milites
christi: q̄ dū se pparare ad prelīū et
ptra aerias ptātes pīēdere pauptat
insigne debuerāt. qđ vtiq aduersarij
multū formidāt/i molliue vestimēto

rum pacis potius q̄ belli preferētes indicium: vltro se suis hostibus sine sanguine tradunt inermes. ¶ Idem in ca. de curiositate. lib. iiij. Bonachus qui sui. Item in lib. ij. in. ca. de superbia. ¶ Idem in sermone. Nihil turpi⁹ q̄ monach⁹ p vrbes ⁊ castella discurrēs: nisi cum hoc charitas cogat que operit multitudinē peccatoꝝ. ¶ Anselm. de sīruu. Nec cuiq̄ pdest habitū monachi exteriorem habere si nō studuerit ⁊ interiorem retinere.

¶ De icipiētib⁹. ca. xxxiij.

GRego. in pastoral. Quibona inchoata non consumāt dum proposita non perficiunt: etiam que fuerunt cepta conuellūt. ¶ Idem. Nec malos bona imperfecta adiuuant: nec bonos mala incō summata condemnant. ¶ Idem. Via dei ⁊ inchoantibus angusta est: ⁊ perfecte iam viuētibus lata ⁊ dura sunt que contra consuetudinem spiritualiter animo proponimus. ⁊ tamē onus dei leue est postq̄ hoc ferre ceperim⁹ ¶ Idem in moral. Conuersorum initia bonis moribus malisq̄ permixta sunt. quia ⁊ noua vita iam per intentionem agitur: ⁊ vetus adhuc ex vsu retinetur. ¶ Isido. de sum. bo. Qui ex deteriore iam melior esse cepit: caueat de acceptis extolli virtutib⁹: ne grauius per vanam gloriam corruat q̄ prius per lapsum viciorū iacebat. ¶ Idem. Valet interdum conuersis p animi salute mutatio loci. plurimū enim dum mutatur locus: mutatur ⁊ mentis affectus. ¶ Aug. super gene. Nulla abstinentia fit a voluntate carnali que non habeat in exordio dolorem: donec in meliorem partem consuetudo flectitur. ¶ Cassiodo. super psalterium. Initium profectus ē carnalia vicia relinquere: ⁊ dño supplicare. ¶ Ber. in ser. Solet inter primordia conuersionis acrius insurgere tēptatio prauе consuetudinis. ⁊ vix pūt extingui iaculа ignita diaboli.

¶ De pficiētib⁹. c. xxxiiij.

GRego. i moral. Omnipotēs deus interiora discernens: ipsis spiritualibus puectibus modū ponit: vt ex hoc hō qđ apprehendere cōsat ⁊ nō valet: in illis se nō eleuet q̄ iam valet. ¶ Idem. Ad deū quasi tot gressibus mens accedit quot bonis moribꝰ pficit. ¶ Idē. Nō nulli q̄ etate crescunt ab innocētia decrescunt. electiq̄ vero cū fortis etas corporis: tus si dici liceat crescit etas virtutis. ¶ Idem. Si lacescere ab ichoatis bonis nolumus: valde necesse est vt inchoari nos quotidie credamus. ¶ Idem. Sctiviri q̄ alti⁹ apd deū virtutum dignitate pficiunt: eo subtili⁹ indignos se esse deprehendunt. q: dum primi lucis fiunt: q̄q̄d eos in seipis latebat inueniunt. ¶ Idem sup Exec. Quanto plus pficimus in cognitione: tanto nobis idignamur. ampli⁹ de puerso ope. ¶ Idē. Plerūq̄ q̄ plus i ꝓtemplatione rapit: ptingit vt ampli⁹ in tentatiōe fatigēt. sicut q̄busdā bñ pficientibus ptingere sepe solet: quorū mētē dū aut cōpunctio afficit: aut contēplatio sup semetipam rapit. statim etiā tentatio sequit. ne de his ad que rapta est extollat. ¶ Idē in regis. Intantū pficis q̄tum tibi nō studueris derogando fratribus arrogare.

¶ Diero. i epla. Oblit⁹ posteriora ꝙ priora sectaberis: neq̄q̄ p̄sideras qđ alij mali faciāt: sed qđ boni tu facere debeas. nec peccātiū ducaris multitudine: sed sctoꝝ exempla potius imiteris. ¶ Idem. Crescat in te cū annis gratia crescat cum etate iustitia. ⁊ fides tua eo pfectior videatur quo senior est. ¶ Aug. de verbis apli. Semp tibi displiceat qđ es: si vis puenire ad id qđ nondū es. Nam vbi tibi placuisti: ibi remansisti. si aūt dixisti sufficit tisti. ¶ Idem. Semp adde: semp ambula. semp pfice: noli in via deficere: noli retroire: noli deuiare. Remanet enim qui nō pficit. retro cedit qui ad ea reuoluitur vnde iam recesserat. deuiat qui apostatat. ¶ Idem de ꝑdest. Cur nō inq̄t cyprian⁹ ꝓperam⁹ ⁊ cur

rimus: vt patriã nostrã videre: vt parentes nostros salutare possimus. magnus illic nos charorũ numer⁹ expectat parentum: fratrũ: filiorũ freq̃ns & copiosa nos turba desiderat. tã de sua icolumitate secura: adhuc de nostra salute sollicita. ¶ Idem in ca. de ofoe accepta. Qui dicit. ¶ Bed. in epla. Aut ascẽdas necesse ẽ. aut descendas. si attentas stare ruas necesse est ¶ Idẽ in ca. de verecũdia li. iiij. Nolo repẽte. ¶ Idẽ in ser. Ita nimiꝝ diuina solet pietas pseruãde humilitatis gra ordinare: vt q̃to plus q̃sq; pficit: eo minus se reputet pfecisse. Mã & vsq; ad extremũ spũalis exercitij gradum: si q̃s tñ pficit: aliquid el de primi gradus iperfectione relinquitur: vt adhuc vir sibi illũ adeptus videat. ¶ Idẽ. Vbi sane i spũali pfectus exercitio: erit nõ nunq̃ rapi a tuo spũ in diuinũ. vt icipias gaudere de bonis dñi: qui ppria ante mala lugebas. ¶ Idem Minime opꝝ gressum sistere: & respicere retro multo min⁹ expedit. sed currendũ nobis & pperandũ: ne forte egressus vt gigas ad currendã viã suã a nobis se ꝑs elonget. sꝝ potiꝰ quidẽtes eũ i pspectu nrõ sp: & iei⁹ odore tracti facili⁹ citiusq; curram⁹. ¶ Auctor de spũ & aia. Hia p odiũ. Infra lib. iiij. i. c. de desiderio.

¶ De perfectis. Ca. xxxv.

OReg. in mora. Magna est p fectio sue ipfectionis cognitio. ¶ Idẽ. Tãto q̃sq; pfect⁹ ẽ quãto pfecte sentit dolores alienos ¶ Idẽ. Valde pfectoꝝ est sic de ostẽtatione auctoris gloriã querere: vt de oblata laude ꝑuata nesciãt exultatione gaudere. ¶ Idẽ. Perfectus quisq; cũ in seipso vicia vicerit: statim mẽte ettam cõtra vulnera passionis accingit. ¶ Idẽ. Ille vero pfect⁹ est qui ad imperfectionẽ ꝓximi impatiens non est. Mã qui alienã imperfectionẽ ferre non valens primum deserit: ꝑe sibi testis est q̃ pfecte nondũ profecit ¶ Idem. Perfecta vita mortis ẽ meditatio. ¶ Idem. Qui pfecte deo placere desiderant: sibi de se nihil relinquãt. ¶ Aug. de spũ & lra. Quãtum mihi videt in ea q̃ pficienda est iustitia: multũ in hac vita ille pfecit: q̃q; longe sit a pfectione iustitie pficiẽdo cognouit. ¶ Idẽ. Hoc pfectoꝝ ẽ. Infra. in li. iij. c. de eqtate. ¶ Idẽ. Nullus pfectus. Infra. li. iiij. de sufficiẽtia. ¶ Isid. de sum. bo. Sicut falsitatis crimen a pficientibus ptimescit. ita ociosa verba a pfectis viris sollicite vitant. ¶ Idem. Pcta q̃ incipientibus leuia sunt: pfectis viris grauia reputant. ¶ Bed. in epistо. Nemo perfectus q̃ perfectior esse non appetit. ¶ Idem. Proficiendi studium & iugis conatus ad perfectionẽ perfectio reputat. Et si studere perfectio: esse perfectum est. nolle pficere deficere est. ¶ Idem in ꝓposito perfectionis apparere imperfectũ: neuus est. ¶ Idẽ. Habes de iusto q̃ lex dei i corde ipi⁹ & nõ in codice. nec perfectiõis is gradus: perfect⁹ carere & necessariis paratus est. ¶ Idẽ super can. Perfect⁹ ois reputabit in cui⁹ aia tria hec congruent atq; oportune ꝑcurrere videbũt. vt. s. nouerit gemere ꝑse: & exultare i deo: & primoꝝ vtilitatibus potens sit subuenire. placens deo cautꝰ sibi vtilis proximis.

¶ De tribus predictis statibus. Ca. xxxvj.

OReg. i mora. Tres sunt modi cõuersoꝝ. s. ichoatio: medietas atq; perfectio. In ichoatione aũt sunt blanditiẽta dulcedinis i medio quoq; ꝑe sunt certamina tentationis. ad extremum vero pfectio victoriose pulchritudis. ¶ Idẽ super Ese. Alia sunt virtutis exordia aliud pfectus. aliud pfectio. ¶ Isi. de sum. bo. Tripartitus describit ẽ vnicuiusq; conuersi pfectus. s. primꝰ corrigendi a malo. secundus faciẽdi bonum. tertius cõsequendi boni operis premium. ¶ Bed. in epla. Incipientium status dici potest animalis

ꝓficientiū rōnalis: perfectoꝝ ſpūalis ¶ Idem ſuper can. Sunt hi tres aiarum affectus ſiue ꝓfectus expertis dūtaxat ſatis noti ⁊ manifeſti. ſ. cum aut de actibus malis indulgentiam. aut de bonis agendis gr̄am. aut ipſi⁹ etiam indultoris ⁊ benefactoris ſui p̄ ſentiam (eo quidē modo quo in corpore fragili poſſibile eſt) obtinēt intueri ¶ Idem. Inuenit ꝓfecto apd̄ deum ⁊ verecūda cōfeſſio q̄ ſe humiliando deijciat: ⁊ ꝓpera deuotio vbi ſe innouando reficiat. ⁊ iocūda contēplatio vbi ſe excedendo q̄eſcat. ¶ Idē in ſer. Alij vacent ſctē contēplationi. alij deditī ſint fraterne adminiſtrationi. alij in amaritudine aie ſue recolāt annos ſuos tanq̄ vulnerati dormientes i ſepulcris. ¶ Idem. Sic plane ſic opus eſt: vt maria pie ⁊ ſublimit̄ ſentiat de deo ſuo Martha miſerico: diter ⁊ benigne de ꝓximo. Lazarus miſere ⁊ humiliter de ſeipſo.

¶ De monialib⁹. c. xxxvij.

ORego. in regl. Iuuenculas abbatiſſas vehementiſſime ꝓhibemus. ¶ Amb. de virgi. Aiunt plerīq̄ maturioris etatis virgines eſſe velandas: neq̄ ego abnuo ſacerdotales cautiones eſſe debere vt non temere velentur. Spectet plane ſpectet etatē ſacerdos. ſi fidei vel pudoris. ſpectet maturitatem verecundie: eraminet grauitatis canicie: morum ſenectam. pudicitie annos. animos charitatis. ¶ Aug. de bo. coniugali. Non nos in virginibus p̄dicam⁹ q̄ virgines ſunt: ſed q̄ deo dicate pia continentia virgines. Nā quod nō temere forſitan dixerim: felicior mihi videtur nupta mulier q̄ virgo nupturа. ¶ Idem in li. de virginitate. Nulla carnis fecunditas ſancte virginitati comparari poteſt. neq̄ enī ⁊ ipſa q̄ virginitas ē: ſed q̄ deo dicata eſt honoratur. ¶ Idē. In vita eterna ē quedam egregia gloria. nō omnib⁹ i eternum victuris. ſed quibuſdā ibi tribuē da. cui ꝓſequende parum eſt liberum eſſe a peccato. niſi ſup hoc aliquid ip̄i liberatori voueat. qd̄ non ſit criminis non vouiſſe: ſed vouiſſe ac reddidiſſe ſit laudis ⁊ honoris. ¶ Idem. Pergite ſancti pueri dei ⁊ puelle: mares ac femine: celibes ⁊ inupte. pergite perſeuerāter in finem: ⁊ laudate dominū dulcius quē cogitatis vberius. ſperate felicius: cui ſeruitis inſtanti⁹. amate ardētius: cui placetis attētius. lūbis accinctis ⁊ lucernis ardentib⁹ expectate dominū q̄n veniat a nuptijs. ¶ Idē de eccle. dog. Sacrate deo virginitati nuptias coeq̄ri. aut ꝓpter amore caſtigandi corporis abſtinētibus a vino vel carnibus nihil accreſcere meriti credere: non hoc chriſtiniani ſed iouiniani eſt. ¶ Iero. in epl̄a. Agnoſce virgo ſtatum tuum: agnoſce locū: agnoſce ꝓpoſitum. Chriſti ſponſa diceris. vide ne q̄d indignum ei cui deſponſata diceris admittas. citoreſcribet repudium: ſi in te viderit vel vnū adulteriū. ¶ Idē. Caue ne cui vel cōcupiſcendi occaſionē tribuas: q̄ ſpōſus tuus deus zelans eſt. criminoſior ē ei chriſti adultera q̄ mariti. ¶ Idē Romana eccleſia apoſtolico ſine dubio (cuius ſedē obtinet) ſpiritu animata. tam ſeueram ſtatuit ſententiam vt vir vel penitentie dign⁹ iudicaret q̄ ſanctificatum deo corpus libidinoſa coinq̄natione violaſſet. ¶ Anaſtaſi⁹ in ſerm. Nihil ꝓdeſt corpus velare ⁊ mentem vitiorum portentis maculare. Quid enī ꝓdeſt nigris veſtibus indui: ⁊ a detractione iniquā non cohibere: ¶ Idem. In monaſterio poſite non ocio torpeſcāt. nō detractionibus non obſcenis cōfabulationibus incūbant. ſed aut pſalmoꝝ modulationib⁹ aut manuū operatiōibus inſiſtant. aut certe diuinis lectionibus aurē accōmodent. ¶ Idem. Minores natu eas ꝓuecte ſunt etatis obſequio ſanctitatis venerent⁹. ꝓuecte quoq̄ annis iuniores dictis ⁊ exemplis ad bñ viuendum informent. Nobiles genere neq̄ q̄ ignobilibus ſe ꝓferant. ſciētes q̄ perſonarū acceptor nō eſt deꝰ. ¶ Idē

Vita abbatisse velut pennatum animal ad altum semp per desiderū cuolet. per verba resonet. luceat per exemplum. ¶ Idem. Tales abbatisse regēdarū animarū curā suscipere debent que subditis verbis ⁊ exemplis ducatum prebeant sancte religiōis. ¶ Idē Oīus actio abbatisse semp sit ꝓpter deum: ⁊ de deo: ⁊ cogitatio in deum: ⁊ exceptis vicijs quib⁹ non cōpassio: sed rectitudo debet: oibus eā cupio esse cōpassibilē: oibus gratam. ¶ Cesarius i sermo. Religiosam quampiā non opz: non decet nō expedit parentum suoꝝ multis obligationibus ipli cari. aut quorūlibet extraneoꝝ pernicioſa familiaritate cōstringi. ¶ Idem Pompoſa indumenta q̄ non vtilitati sed vanitati seruiūt fastidite atq; contēnite virgines Christi sponse. multe enī qō in moribus diligunt: hoc ⁊ in vestibus ⁊ in operibus suis ostendunt. ¶ Cipr̄ianus in ser. Non cōputari iā potens inter puellas ⁊ virgines Christi: q̄ sic viuis ⁊ vadis vt possis ab hoibus adamari. ¶ Ber. in epla. Vt dd hactenus monacha ⁊ sanctimonialis vocata es: que sub sanctitatis noibus non tm̄ sancte conuersata es: curvelū in capite mentiebatur reuerentiam: ⁊ sub velo petulans oculꝰ exhibebat impudentiam. caput siquidem gerebas velatum: ꝫ elatum. sub signo verecundie sermo resonabat inuerecundus. ¶ Idem. Risus immoderatio: incessus lasciuior. vestitꝰ ornatio: iudice magis q̄ velate cōgruerent.

¶ De virginibꝰ. c. xxxviij.

ORego. sup Eze. Candida vita est carnis incorrupto et flos virginitatis. ¶ Idem i moza. Carnis virginitas nequaq̄ tulsa est sed tantummō laudata. Nam si illa tuberet nimirū iam coniugium in culpam verteretur. ⁊ tamē multi virtute virginitatis pollent: vt videlicz plus impendant obsequio q̄ acceperant in precepto. ¶ Aug. de virgini. Profecto habebunt magnum aliqd virgines preter ceteros in illa communi sanctorum immortalitate. quoniā habent aliqd iam non carnis in carne. ¶ Idem. Non querit in vobis amatorꝝ vester pulchrā carnem: ꝫ pulchrā mentem: ⁊ pulchros mores quib⁹ frenatis ⁊ carnem. ¶ Idem. Toto nobis figatur in corde qui pro nobis fixus est in cruce. totū ipse teneat in animo vestro. quicquid voluisseris occupari connubio. ¶ Idem. Virgines sunt: ⁊ sequuntur agnum quocunq; ierit. Quo ire putamus hūc agnum: Certe quo nemo eum sequi vel audeat vt valeat nisi vos. Quo putamus eum ire in quos saltus ⁊ prata: vbi credo gramina sunt gaudia. non gaudia huius seculi vana risum et mendacia. nec gaudia qualia i ipso regno dei ceteris non virginibus: sed a ceterorum olim sorte distincta. ¶ Idem. Gaudia virginum Christi sunt de Christo: in Christo: cum Christo. post Christum per christum: ꝓpter Christum. Gaudia ꝓpria virginum Christi non sunt eadem non virginū q̄ uis Christi. Hā sunt alijs alia: sed nullis talia. ¶ Idē. Sequimini agnum: ⁊ tenēdo perseueranter quod voluistis ardenter facite quod potestis: ne virginitatꝭ bonum a vobis pereat: cui facere nihil potestis vt redeat. ¶ Idem. Gaudeat magis puella nobilis genere: sed nobilior sanctitate: q̄ sit per diuinum cōsortium precipuam in celis consecutura sublimitatem: q̄ si esset p humanū cōnubiū pleni i terra ꝓpagatura sublimen. ¶ Idē infra li. iij. ca. de meditatione. Virginalis integritas. ¶ Idem. In cōnexione virtutū. s. cōtinentie ⁊ castitatis: ibidem inspicite vulnera. ¶ Idem. Illis virginibus in quib⁹ est quidā placens appetitus aut elegantior vestitu q̄ ante ꝓfessiōis necessitas postulat: aut capitis ligamēto notabili siue tumidis vmbonib⁹ capillorū: siue tegminib⁹ ita teneris vt retiola subterposita appareāt. his vos de humilitate: sed de castitate ipsa vel integritate pudicitie dāda p̄cepta sunt.

¶ Idem. Bonū est tibi o anima virginalis: vt sic qñ virgo es: sic omnino seruans in corde quod renata es: seruās in carne qđ nata es: cōcipias cū timore dñi vt parturias spiritum salutis. ¶ Idē. Ille vnius sancte ꝑginis partus omniū sanctarū virginum est decus: ⁊ ipe virgines cū Maria virgine matres Christi sunt si patris eius voluntatē faciūt. ¶ Idē. Quis nesciat obedientē mulierē inobedictī virgini ꝓponēdā: ¶ Idē. Virginitatis bonū quantū magnum video/ tāto ei ne pereat furem superbiam pertimesco. ¶ Hiero. in epla. Non proderit cetero sanctificatio mēbroꝝ: si inuenitur vel in vno corruptio. ¶ Idē. An tibi de virginitatis ꝓrogatiua blādieris: Memento Adā ⁊ Euā virgines deliquisse: nec integritatē corporis ꝑ fuisse peccātibus. ¶ Idē. Tū vniuersos artus tuos mūdaueris ab oīni sorde peccati: ⁊ toto fueris sanctificata corpore: tunc tibi castitatē intelligas ꝓfuturā: ⁊ cū omni fiducia palmā virginitatis expecta. ¶ Idem. Sit in te nouus grauitas/ honestas admirabilis/ stupēda verecūdia/ mira patiētia/ ꝑginalis incessus/ ⁊ ꝑe pudicitie habit⁹/ sermo semp modestus: ⁊ in suo tēpore ꝓferendus. ¶ Idē. Virginis diffinitio est sanctā esse corpore ⁊ spū: q̄ nihil ꝓficit carnē habere virginē si mente quis nupserit. ¶ Idē. Audēter loquar: cū oia possit deus: suscitare nō pōt virginē post ruinā: valet qdem liberare de pena: sed non vult coronare corruptā. ¶ Cyprian⁹ in epistola. Si Christū cōtinētia sequitur: et regno dei virginitas destinat: quid ē virginibus Christi cū terreno cultu ⁊ cū ornamētis: qbus dū hominib⁹ placere gestiūt deū offendunt. ¶ Isido. de summo bo. Omne petīn ꝑ penitentiā recipit vulnerū sanitatē: virginitas aūt si labit nullatenꝰ reparat. ¶ Idē. Virgo carnē nō mente nullū ꝓmium habet in repromissione. ¶ Ambro. de viduitate. Attende tibi virgo vt ⁊ tu insistas orationi: ⁊ vultꝰ tuus assidua palleſcat obsecratione: sed ante oīm orationē ꝑpara aiam vt nō tu videaris tentare deū cum deprecēris: vt id qđ oras mores tui loquant: fides adiuuet: opera cōmendēt. ¶ Idē. Nec liberiorē letitiā in virginib⁹ decet eē que si nō habēt qđ defleant: fleant tñ seculū: fleant lapsus peccantiū: etenim qui aliorū lapsus fleuerit suos cauebit: fleant q̄ a gaudijs paradisi lōgiꝰ euagant: fleāt q̄ nesciūt an ad illa deducant peruenire: fleant postremo vt ipa cōtemplatione vt hic flētes illic accipiāt cōsolationē. ¶ Idē. Custodi virgo vias tuas vt non delinquas in lingua tua: etenim bona loqui plerūq; crimen est virgini. ¶ Idē. Ingredit⁹ ostiū tuum si falsum loquaris/ si turpiter/ si ꝓcaciꝰ postremo si vbi nō opꝫ loquaris: clause sint ꝙ fores labiorū tuorū ⁊ obseratū maneat vocis vestibulū. ¶ Idem. Virgo que Christū requirit nō debet esse vulgaris: nō debet esse in foro: nō in plateis voce querula/ gressu lubrica/ facilis auditu/ vilis aspectu. ¶ Idē. Qui nō nubūt ⁊ vxores nō ducūt sicut angeli in terris sunt: vt tribulationē carnis nō sentiāt: seruitutē ignorent: ⁊ mundane negociationis alleuient contagio: diuinis rebus mente intendāt: vt tanq̄ exuti corporis infirmitate non que hominis sunt sed que dei cogitēt. ¶ Idē. Virginitas adolescētiam decet: iuuentutē ornat/ senectutem amplificat: cūiq; cuo habet iustitie sue canos: maturitatē grauitat⁊; velamē pudoris: q̄ deuotionem nō impediat: religionē augeat. ¶ Idē de virginitate. Quid est virginalis castitas: nisi expers cōtagionis integritas. ¶ Idē. Nec mirū o virgines si ꝓ vobis angeli militāt: quia angelorū moꝛib⁹ militatis. Merek eorū presidium castitas virginalis: quorū merek ⁊ vitam ⁊ mores. ¶ Idē. Rachel extorto oculo fleuit ⁊ gemuit: nec flere desisset nisi ꝓtinus cognouisset. ¶ Idē. Considerate q̄ virgines ꝓ apostolis resurrectionē dñi videre meruerūt. ¶ Idē

Claudat ora virginis pudor: debilitas tem corporis excludat religio: instruat cōsuetudo boni operis exercitiū. Maturā igit virginē mihi prius gravitas morum nunciet pudore obvio: gressu sobrio: vultu modesto: et prenūcia integritans antecedāt signa virtutis. ¶ Bern. sup Missus. Solent virgines que vere virgines sunt semper ad omnē viri affatū pauere: et nūq̄ esse secure: et vt caueāt timenda ēt tuta pertimescere: scientes se in vasis fictilibus thesaurū portare p̄ciosum: et nimis arduū esse viuere inter homines vt angelū: et in terris more celestium cōuersari. ¶ In dialogo sanctorum Basilii et Johannis. Virgo que arripuit pphetiā: celestēq̄ cōuersationē angelor̄ representare in terris spopōdit: atq̄ si hac carne incorporee nature aggressa est implere virtutē: neq̄ superfluos egressus: neq̄ vaniloquia vsurpare permittit: maliloquij vero et adulationis etiā nois ignorare debet. ¶ Glo. iij. re. vj. Altior pfessio virtutis altiorē debet tenere viam viuēdi. Qui enī abrenūciato coniugio virginitatē voto consecrāt: oportet vt mores virginitati condignos ostendant: abstineant ab ociosis verbis irrisoria detractione habitu superfluo: et oculo impudico: comessationibus: potationibus: atq̄ huiusmodi: vigilijs et sanctis orationibus: lectionibus: elemosynis et huiusmodi vacent.

¶ De Viduis. Ca.xxxix.

Grego. in regist. Quanto vidue bene viuētes viror̄ sūt solatio destitute: tanto eis entrus ecclesiastica est ipendēda tuitio. ¶ Idē in. c. de sacerdotib⁹ bonis. Officiū sacerdotalis. ¶ Aug. in epla Quis ad oia mēbra Christi hoc est ad omnes q̄ in eum credūt: et eius corpori mystico sociant: sicut docuit orare pertineat: specialiter tamē diligentio: cura orationis in scriptura ei⁹ viduis inuenitur iniuncta. ¶ Idē de viduitate. Si nōdum vouisses deo cōtinentiā vidualē: exhortaremur profecto vt voueres: q̄ vero iā vouisti: exhortamur vt perseueres. ¶ Idē. Agite cursum vestrū o vidue: et pseueranter currite vt cōprehēdatis: et exēplo vite exhortationisq̄ sermone respite i eundē cursum vestrū quoscūq̄ poteritis. ¶ Idē de vita christiana. Tria esse viduarum genera nō ignorare credo. Unū q̄ perfectissimū est: celestiq̄ premio destinatū: q̄ ritu illi⁹ de euāgelio vidue: de orationibus et ieiunijs die noctuq̄ deseruit. Aliud vero q̄ filior̄ curā habet et domus: nō tā dignū: nec tā peccatis obnoxiū. Tertiū aūt genus est in epulis et delitijs: q̄ eterne morti seruat. ¶ Idē de virginitate. Multas viduarum reuocat a nubendo: nō amor pristini thori: sed aperti dedecoris timor: venēs et ipse de superbia: qua formidat magis hominibus displicere q̄ deo. ¶ Hiero in epla. Vidua que marito placere desinit: et iurta apostolū vere vidua est: nihil habet necessariū nisi perseuerantiā. Meminit pristine voluptatis scit quid amiserit quo delectata sit. ¶ Ambro. de virginitate. Propemodū nō inferioris virtutis est a coniugio abstinere quod aliquādo delectauerit: q̄ coniugij penitus delectamēta nescire. ¶ Idem. Virginitas in eo facilior est q̄ carnis incētiua nō nouit. et viduitas in eo sollicitior: q̄ p̄teritas actio recolit voluptates. ¶ Idem de viduitate. Esto vidua tēperās et casta. Tēpera te primū a vino: vt possis casta esse ab adultero nec te ille tentabit si te vina nō tentēt. Mā si Judith vidua vinū bibisset: cū adultero vtiq̄ dormisset. ¶ Idē de offi. Quid tā decor̄ q̄ vt vidua defuncto cōiugi fidem seruet. q̄d etiam hoc virilius quo regnū celeste acquirit? Sūt enī q̄ se castrauerūt ppter regnū celor̄. ¶ Idē de fide resurrectionis. Mulier satis pie virum luget: que seruat pudorem non deserit fidem. Sic enim bene defunctis officia penduntur. vt viuant in mentibus. et in affectib⁹ pseuerent

Pharetre Beati Bonauenture.

De Coniugatis. Ca. xl.

Rego. in Hora. Tūc solum cōiuges in admixtione sine culpa sunt: cū nō pro explēda libidine: sed p̄ suscipiēda prole miscent. ¶ Idē in pastora. Necesse est vt cōiuges crebris orationib⁹ deleāt: qō pulchre copule speciē admixtis voluptatib⁹ fedāt. ¶ Idē. Admonēdi sunt p̄iuges: vt ea in qb⁹ sibi aliqñ displicēt: z parietes inuicē tolerēt: z exhortantes seinuicē saluēt. ¶ Idem in regist. Vir cū propria vroze dormiēs nūq̄ lotus aqua ecclesiā intrare nō debet: sz neq; lotus intrare statim debet: z infra. Nec hoc dicētes: culpā putam⁹ esse cōiugū: sed q̄ etiā ipsa licita admixtio cōiugū sine voluptate carnis esse nō pōt: a sacri loci ingressu abstinendū est: q̄ voluptas ipsa sine culpa esse nullatenus potest. ¶ Idē. Si q̄s sua cōiuge nō cupidine voluptatis: sz solū p̄creandoꝝ liberoꝝ gr̄a vtit: ille profecto siue de ingressu ecclesie siue de sumēdo dñici corporis sāguinisq; mysterio: suo est relinquēdus iudicio q̄ a nobis prohiberi nō debet accipere q̄ in igne posit⁹ nescit ardere. ¶ Idē. Cū boni cōiuges aut meritū augere desiderāt: aut ātea cte vite culpas deflere: vt se ad p̄tinētiā astringāt: z meliorē vitā appetāt: licet. si vero continētiā quā vir appetit vxor nō sequat aut quā vxor appetit vir recusat. diuidi cōiugū nō licet: q̄ scriptum est. Quod deus cōiunxit: hō nō separat. Et iterū. Mulier sui corporis potestatē nō habet: sed vir: similiter aūt z vir sui corporis potestatē non habet: sed mulier. j. ad Chorin. vij. ¶ Aug. de bono cōiug. Cōcubitus necessarij causa generādi inculpabilis: z solus ille nuptialis. Ille aūt q̄ vltra necessitatē istā progredit: aim nō rationi sz libidini obsequit. Et hūc tū nō exigere: sed reddere cōiugi: ne fornicando damnabiliter peccet: ad p̄sonā cōiugalē pertinet. Si aūt ambo tali cōcupiscabili subiugant: rē facit⁹ non plane nuptiarū. ¶ Idē. Cum ille naturalis vsus q̄ plabit vltra pacta nuptialia: id est vltra p̄pagandi necessitatē venialis sit in vxore: in meretrice dānabilis: ille qui est contra naturā execrabilis sit in meretrice: sed execrabilior sit in vxore. ¶ Idē. Bone sunt nuptie in qbus tāto meliores sunt cōiugati: quanto castiores ac fideliores: deū timent maxime si filios quos carnaliter desiderāt: spūaliter nutriant. ¶ Idē in epla. Mulierē cōiugatā nō licet dicere facio q̄ volo de meo: cū z ipsa non sit sua: sed capitis sui. id est viri. ¶ Idē sup Gene. ad litterā. Ois bonū habēt nuptie peccatū nūq̄ esse pōt. Hoc aūt tripertitū est. s. fides p̄les: sacramētū. In fide attendit ne p̄ter vinculū cōiugale cū altera vel cū altero cōcubat. In p̄role vt amanter suscipiat / benigne nutriat. religiose educet. In sacramēto: vt cōiugium nō separetur: z dimissus aut dimissa nec causa p̄lis alteri coniungatur. ¶ Idē cōtra Julianū. Intēperās in cōiugio: q̄d aliud nisi quidā adulter vxoris est. Ois enī vehemēs amator p̄prie vxoris adulter est. ¶ Idē. Sicut adulteriū nō potest esse sine bono nature: nec ideo est bonū: ita p̄nubiū nō pōt esse sine malo p̄cupiscētie: nec ideo malū est. ¶ Idē. Coniuges bene vtentes malo cōcupiscētie: anteponūtur virginibus male vtentibus bono continentie. ¶ Idem de viduitate. Nuptiarum bonum semp est bonū: sed in populo dei fuit aliquando legis obsequiū. nūc est infirmitatis remedium. ¶ Idē. Sicut manente in se sacramēto regenerationis: ex cōmunicat⁹ q̄sq; reus criminis cuiuscūq; nō illo sacramēto caret: etiā si nūq̄ recōciliet deo ita manēte in se vinculo federis cōiugalis: si vxor dimittit ob causam fornicationis: nec carebit illo vinculo federis: etiā si nunq̄ recōciliet viro: carebit autem si mortuus fuit vir eius. ¶ Idem. Indignant viri. Supra i. c. de hoie. ¶ Johā. Chrysost. sup Mat. Abstine te a menstruata: abstine te a

pregnante:erubesce te facere qđ alia nō faciūt. Et infra. Mñ dies festꝰ est:z dies ieiunij:serua vt ipleas apostolicū preceptū. Nolite fraudari inuicem zc̄. j. Thoriñ. vij. ¶ Ambro. de viduitate. Nō prohibemus secūdas nuptias:sed tamē nō probamus sepe repetitas. ¶ Idē. Bonū cōiugiū:sed tamē a iugo tractū z mūdi iugo:vt viro ponꝰ cupiat mulier placere ꝯ deo ¶ Idē de virginitate. Iactet licet se fecundo nobili dotata partu:quo plures genuerit/plus laborauit. Numerat solatia filiorum:sed numeret pariter z molestias. Nubit z plorat:quia sunt vota que fienk. ¶ Idē. Primus vtiq; impedimentū fecūditas carnis incipit afferre ꝯ fructū:parturit enim z egrotat prius ꝯ pariat:ꝯ duce pignus qđ a periculo incipit:z in periculis desinit:prius dolori futurū ꝯ voluptati:periculis emitur:nec pro arbitrio possidek. ¶ Idē. A cōiugio illa nascunk incentiua vitiorū:vt quesitis coloribus ora depinguāt dū viris displicere formidant:z de adulterio vultus meditank adulterū castitatē. ¶ Isido. in ety. Tribus causis ducitur vxor. Prima est causa prīs. de q̄ legik in Genesi. Et benedixit eos dicens. Crescite z multiplicamini. Secūda causa adiutorij. de qua ibi in genesi dicitur. Non est bonū esse hoiem solū:faciamus ei adiutoriū simile sibi. Tertia causa incōtinentie. Unde dicit Apl'us. Qui se nō cōtinet nubat. ¶ Hiero. in epistola. Non negamus viduas:nō negamus maritatas:sanctas mulieres inueniri:sed que vxores esse desierunt:que in ipsa necessitate coniugū imitantur virginum castitatem. ¶ Idē. Ubi tympana sonant tibia clamitat lira garrit cymbala concrepant quis ibi decimorum parasitus cōtumelijs gloriatur? Ingreditur exposite libidini victime:z tenuitate vestium nude pudicie oculis ingeruntur:his infelix vxor aut letatur z perit:aut offenditur z maritus in iurgia cōcitatur. ¶ Idem. Nupta ad speculum pingitur:z in contumeliam artificis conatur pulchrior esse cū nata est. ¶ Idem in origi. super illō Ioel. ij. Egrediatur sponsus de cubili suo zc̄. Ergo q̄n in castigatione victꝰ z ieiunio atq; elemosynis dicit se agere penitentia:frustra agit penitentiā qui nō seruat castitatem:frustra hoc sermone promittit:nisi egrediatur de cubiculo suo:z sanctum purumq; ieiunium pudica expleat penitentia. ¶ Glo. j. Petri. iij. Quotiens vxori debitum reddo orare non possum. Si iuxta apostoli sermonem sine intermissione orandum est:nunc ergo mihi coniugio seruiendum/ne ab oratione cui semper insistere iubeor vita hoc ru prepediar.

¶ De tribus statibus predictis. Capitulum.xlj.

Augustinꝰ i lib. de bono cōiug. Sicut bonū erat quod Martha faciebat occupata multū circa ministerū sanctorum sed melius qđ maria soror eius sedēs ad pedes dñi z audiēs verbū eius:cū eū ambe hospitio recepisset:ita bonū Susanne in cōiugali castitate laudamus:ita tamē ei bonū vidue Anne:ac multo magis Marie virginis anteponimus. ¶ Idem de virginitate. Certa ratione z sanctarū scripturarū auctoritate nec peccatum esse nuptias inuenimus:sed tamen nec eas bono vel virginalis continentie:vel etiā vidualis abstinētie equamus. ¶ Idem contra Julianū. Vera pudicitia siue coniugalis siue vidualis siue virginalis dicenda nō est:que nō vere fidei mācipak. Cōiuges enī z virgines z vidue possunt esse:z pudice nō esse si cōtaminata volūtate mechank. ¶ Hiero. in epla. Cū in semēte terre bone cētesimū z sexagesimū z tricesimū fructū euāgelia doceant:z centenarius p virginitatis corona primū gradum teneat.sexagenarius pro labore viduarum in secūdo sit numero. tricenarius federa nuptiarum ipsa digitorū cōiū

ctione testetur. bigamia i quo erit numero immo extra numerum ÷ certe i terra bona non ozik. sed in vepzibus z spinetis vulpium: que herodi impiissimo comparank. ¶ Ambzo. de viduitate. Docemur triplicē castitatis esse virtutem: vnam cōiugalem: aliam viduitatis. tertiam virginitatis.

¶ De pauperib⁹. Ca. xlij.

OReg. in homel. ¶ Pauper cū repzehēsibilis cernitur moneri dꝺ z despici non debet. Si vero repḥensiōis nihil hꝫ: venerari: summopere sicut intercessoz debet. ¶ Idem. Cum quoslibꝫ pauperes nō nulla repzehensibilia perpetrare conspicitis: nolite despicere. nolite desperare: quia fozrasse quod superfluitas tenuissime prauitatis inquinat: caminus pauperratis purgat. ¶ Idem. Quando ad fidei agonem venimus: luctamen contra malignos spiritus luminus. malignī autem spiritus nudi sunt: quia nihil in hoc mundo proprium possidēt. nudi ergo cum nudis luctari debemus. nam si vestitus ꝗs cum nudo luctatur. citius ad terram deficit: qz habꝫ vnde teneak. ¶ Idem in dyalo. ¶ Paupertas mentib⁹ bonis esse solet custos humilitatis. ¶ Idem super Eze. ¶ Paupertas in inopia mētis est: nō i ꝓtitate possessiōis. ¶ Idē Cum deest terrena substantia de qua tertio iudici rationem ponem⁹. liberius ad patriam pergimus: quia quasi in via pōdere caremus. ¶ Idē. ¶ Vera securitas est cozdis aliena nō quere. sed vnuscuiusꝙ diei sufficiētia contentū manere. Infra de sufficientia. lib. iij. ¶ Idem. Quisquis stimulo. Infra li. iij. c. de iudicio. ¶ Aug. de eccles. doc. Bonum ē facultates cum dispensatiōe pauperibus erogare: melius ꝓ intentiōe sequendi dīm in simul pauperib⁹ donare: z absolutum ab omni sollicitudine egere cum Chzisto. ¶ Idem in li. de cura ꝓ mozt. tuis: z i li. de ci. dei. ¶ Preclaras etecq as in cōspectu hoīm exhibuit purpurato illi diuiti turba famulozꝫ: ꝙ multo clariozes in cōspectu dei vlceroso illi pauperi ministerium pōbuit āgelorum: qui eum nō extulerūt in marmoreum tumulum: sed in abzahe sinum. ¶ Idem sup cano. Jacobi. ¶ Magne felicitatis est cōditio chzistianozum. ꝙ bus claritudo regni i paupertate posita est possidere quod cum labozе acquiritur paucoꝫ est. contēnere quod cum fructu ꝓtemnas omnium ē. Felicitas ergo magna chzistianozum. ꝙ bus datum est vt paupertate faciant pcium regni celozum. ¶ Idem. Mō ti bi displiceat paupertas tua: nihil enī ea potest ditius iueniri. Vis scire ꝙ locuples sit paupertas÷ celum emit. ¶ Joh. Chzisо. Non malum aliquod estimemus inopiam: eteni sapientie z patientie z omnis philosophie nobis magistra est inopia. ¶ Ambzo. in hexameron. Justus vir qui hic egueritillic abundabit. z qui hic labozem tolerauerit: illic consolationem habebit. qui autem hic recepit bona: illic mercedem eozū sperare non poterit: paupertas enī mercedē suā reseruat. census absumit. ¶ Hieroñ. in epla. Vacuus viatoz z nudus latrones non timet insidias: securus a nocturnis furib⁹ dozmit. pauperiē si claustra nō muniat: diuiti vero sue opes latronis imaginank occursum: z fugi sollicitudine somnum adimunt. ¶ Idem. Socrates ille thebanus quondam ditissimus: cum ad philosophādum athenas pergeret: magnum auri pondus abiecit in mare. nec putauit se posse z virtutes simul: z diuitias possidere. ¶ Bernñ. in epla. Volo te esse amicum pauperum. magꝭ aūt imitatozē. ille gradus ꝓfectētium est: hic perfectozum. Amicitia namꝙ pauperū regis amicos constituit. sed amoz paupertatis reges facit. regnum demꝙ celorum pauperum est. ¶ Idem in serñ. Cum tria sint genera pauptis. necessaria: voluntaria. z simulatoria: recte diuidēs z recte offerēs: reiecta simulatione necessariam patiens: voluntā

riam amplectẽs: pauper efficitur spũ
¶ Idem. Felix paupertas volũtaria
relinquentium oia: ⁊ sequentiũ te do
mine Jesu. Felix plane. q̃ tã securos:
immo gloriosos faciat in illo singula-
ri fulgore elementorum. in illo tremẽ
do examine meritoꝝ. in illo tanto di-
scrimine iudicioꝝ. ¶ Sene. in epi
stola. Cui cum paupertate bñ conue
nit diues est. ¶ Idẽ. Non qui parum
habet: sed qui plus cupit pauper est.
¶ Idẽ. Sude hospes contẽnere opes
⁊ te quoq; dignum fuge deo. Nemo
alius est deo dignus: q̃ qui opes con
tempsit. quarũ possessionem tibi non
interdico. sed hoc efficere volo vt in-
trepidus eas possideas. ¶ Idem. Si
vis vacare animo: aut pauper sis ops
aut pauperi similis. Non potest salu-
tare fieri studiũ sine frugalitatꝭ cura

¶ De diuitibus. Ca.xliij.

ORego. in hoine. Quicunq; bene in hoc seculo habetis:
cum vos bona egisse recoli-
tis valde de ipsis pertimescite: ne cõ-
cessa vobis ꝓsperitas eoꝝ undẽ remu
neratio sit bonoꝝ. ¶ Idẽ. Cum pauci
sint qui spiritalia dona percipiunt: et
multi qui rebus temporalibus abun-
dant: per hoc se diuites virtutibꝰ pau
perũ inserunt q̃ eisdẽ sanctis paupe
ribꝰ de suis diuitijs partiunt. ¶ Idẽ.
Plerumq; mali eo magis contra do-
minum supbiunt: quo ab eius largita
te ⁊ contra meritum ditant. ⁊ qui ꝓ-
uocari bonis ad meliora debuerunt:
bonis peiores fiunt. ¶ Aug. de ciui.
dei. Tẽporalibus magis vtẽdum est
q̃ fruendũ vt frui mereamur eternis
non sicut puersi q̃ frui volunt numo:
vti aũt deo q̃ non numũ ꝓpter deũ
impendunt: sed deum ꝓpter numum
colunt. ¶ Idẽ. Declaras exeqas ⁊ tẽ
ꝑa de pauperibus. ¶ Idem de ver
bis dñi. Ecce recole diues primo: dia
tua. dic rogo: quid attuleris: aut si di
cere erubescis: audi populum dicen-
tem. Nihil inquit intulimus in hunc
mundũ: vtiq; q̃ nati sumus. sed nec
auferre qd possumꝰ: vtiq; q̃ de mun
do exibimus. nihil attulisti: nihil au-
feres: quid te inflas cõtra pauperem
certe q̃ habito casu vetꝰ sepulchra
frangunt ossa diuitũ ab ossibus pau-
perũ non agnoscunt. ¶ Idem. Utere
diues. lib. ij. de elemosina. ¶ Johan.
Chrysо. super Mat. Non ꝓpter hoc
diues diuitias accepisti: vt illas cui
cõsumas: sed vt in elemosynam expẽ-
das. nunq̃d ei tua sunt q̃ habes: que
pauperũ bona sunt tibi credita sunt:
etiam si ex laboribus iustis vel ex he-
reditate paterna possessor factꝰ fuerꝭ
¶ Idem super Johan. Per innumera
mortes suorum letantur se cupidi
ad pecunie ianuas quemsse. volutari
namq; in sceno eiꝰ tanq̃ sues delectã
tur. ⁊ vt tauri stercus eius euoluere.
¶ Ambro. de offi. Isti qui in delicijs
qui in luxuria: rapina: questibus: ho-
noribus studia sua posuerunt. spectа
tores magis sunt q̃ ꝓliatores. habent
lucrum laboris: fructum virtutis nõ
habent. ¶ Idem i hexameron. Nudi
omnes nascimur: nudi morimur: nul-
la discretio inter cadauera mortuoꝝ
nisi forte q̃ grauius fetent diuitũ cor
pora distenta luxuria. ¶ Idem in ser.
In commune omnibus diuitibus at
q̃ pauperibus terra fundata est. cur
vobis ius ꝓpriũ soli diuites arro
gatis: nescit natura diuites q̃ omnes
pauperes generat. ¶ Idem. Quicũ-
q; patrimonio suo tanq̃ possessor nõ
vtitur: qui largiri pauperi ⁊ dispensa
re non nouit: is suarum seruulus est:
nõ dñs facultatum. ¶ Idem. Ipsum
nomen considera: diuitẽ dicunt genti
les infernи ꝓsulem: arbitrum mortis.
¶ Hieroñ. in origi. sup Abacuch. iij.
Pro iniquitate vidi tentoria Ethio-
pie. omnis diues: aut iniquus: aut he
res iniqui. ¶ Sene. in epist. Libera
te prius metu mortis: ille nobis grauе
iugum imponit: deinde metu pauper
tatis. Si vis scire q̃ nihil in illa mali
sit compara inter se pauperum ⁊ diui
tum vultus: sepius pauper ⁊ fidelis
ridet. ¶ Idem. Horũ q̃ felices vocaꝭ

tur hylaritas ficta est: aut grauis ꝛ supata tristitia: eoꝝ grauior. qꝛ interdū non ly esse misericors. sed iter erūnas eoꝝ ipsum excedentes necesse est agere felicem.

¶ De potentibus. ca. xliij

ORego. in regi. Qui pōt terrenam ptātē celestis regni gloriā cupit acqrere: ad faciendum lucrū creatori suo dꝫ enixiꝰ laborare. vt ad ea q̄ desiderat opationis sue gradibus possit ascendere.

¶ Idem. Summū in regibus bonum est: iusticiā colere: ac sua vnicuiq; iura seruare: ꝛ in subiectos nō sinere q̄ potestat' est fieri. ly quod equū est custodiri. ¶ Idem. Tunc regnū bene regitur: cū regnādi gloria animo nō dominat. ¶ Idem. Restringenda sub rōne potestas est: nec quicq; est agendū prius q̄ concitata ad tranquillitatē mēs redeat. nā commotiōis tpe iustū putat ira quod fecerit. ¶ Idem in pasto. Contra deū pſunt potentes si eos quos per conditionem tenent subditos: equales sibi p nature cōsortiū nō agnoscūt. ¶ Idem in mora. Bene potestatem exercet q̄ scit p illam sup cul pas erigi. scit cū illa ceteris equalitate cōponi: humana enī mens plerūq; extollit: etiam cū nulla potestate fulcitur. q̄to igit magis se in altū erigit cum se ei etiā ptās adiungit? ¶ Idē. Iuncta semp esse superbia potentib⁹ solet. ¶ Augu. de vita xpiana. Quo potestas sublimior est: tāto ad peccādum maior est audacia. qꝛ totum credit licere sibi quod potest. ꝛ dum alterius iudiciū non timent: qui alios iudicant: ad peccandū ꝑcipites fiunt.

¶ Idem. Boies diaboluꝫ. ſ. de ambitiosis. ¶ Idem de mēdatio. Nulli est iniuria p potētiā vl ingenii inferēda vt ab alio q̄uis iniuria repellat. ¶ Ambro. de offi. Laus dñi vbi mūda possessio: ꝛ innocens familie disciplina. ¶ Idē in apo. Peccauit Dauid vt solent reges: sed penitentiam gessit: fleuit ꝛ ingemuit: quod non solent reges. ¶ Isi

do. de sum. bo. Qui recte vtit regni potestate: ita stat re se oībus debꝫ. vt q̄to magis honoris celsitudie claret: tanto se mente magis humiliet: ꝓponens sibi exemplum humilitatis Dauid qui de suis meritis non tumuit: sed humiliter sese dicens dixit. vilior fiā plus q̄ fact⁹ sum: ꝛ ero humilis i oculis meis. ¶ Idem. Qui recte vtit regni potestate: formam iusticie factis magis q̄ verbis instituit ille namq; nulla ꝓsperitate erigitur: nulla aduersitate turbat: non nititur ꝓprijs viribus: nec a deo recedit cui eius regni quoq; fastigio humili presidet animo nō eum delectat iniq⁹ nō inflammat cupiditas. sine fraudatione alicuius ex paupere diuites facit. ꝛ quod iusta ptāte a ꝓximis erro: q̄re potuerat. hoc sepe misericordi clemētia donat. ¶ Idē in syno. Modica est hui⁹ seculi gloria: caduca est ꝛ fragilis tpalis potentia. dic vbi sunt reges: vbi ꝓncipes: vbi ꝑatores. vbi locupletes rerū. vbi potentes seculi. vbi diuites mundi? quasi vmbra transierunt: velut somnium euanuerunt. ¶ Ber. i epist. Principis error multos inuoluit ꝛ tantis obest q̄tis pest ipse. ¶ Sene. in epla. Nec ꝓmiscuā habere: nec vulgarē clementiam principem decet. Naintam omnib⁹ ignoscere q̄ nulli malum ē. ¶ Idem. Sic cum inferiore viuas: quemadmodum tecū viuere superiorem velis. ¶ Idē. Quotiens in mentem tuam venent q̄tum tibi in seruū tuū liceat. totiens veniat etiā in mentē tuā tantundem in te dño tuo licere. At ego nq; multum dominū habeo. Respondeo bona fortitā est fortuna. Si nescis quis ete te hecuba seruire cepit. qua cresus: qua darij mater?

¶ De iudicibus. Cap. xlv

ORego. in home. Durum est vt qui nescit tenere moderamina vite sue: iudex fiat vite aliene. ¶ Idem. Iudicare digne in c. de acceptione personarum. libꝛ iij.

¶ Idem in mora. Maiora crimina et tarde credenda sunt cum audiunt: et citius punienda sunt cum veraciter agnoscunt. ¶ Idem. Tres sunt acceptiones munerum ad quas ex fraude festinatur ad iudicium. Mun⁹ nāq; a corde est captata gratia cogitatiōe. Munus ab ore est gloria per fauorē. Mun⁹ a manu est pmium per dationem. ¶ Idem. Bonū te dulcē. in. c. de equitate. li. itē. ¶ Joh. Chrisō. super Mat. Benigni et iusti iudicis est suas iniurias contēnere: et aliorum iniurias iudicare. ¶ Idem. Facile deuiat. i. c. de timore in li. itē. ¶ Isido. in syno. Nolī esse plus iustus q̄ iustum est: oē enim quod minus est: vitiū est. ¶ Idē. Nullū iudices. infra ll. itē. c. de stulti loquio in accusatione. ¶ Idē de sum. bo. Memunem stultoꝝ vel improborū opz iudicem esse. Nam stultus p ignauiam improbus p improbitatem corrumpit quam didicit veritatē. ¶ Idē Qui recte iudicat: et pmium inde remunerationis expectat: fraudē in deo ppetrat: q̄ iustitiam quā gratis ptiri debuit: acceptione pecunie vendit.

¶ Idem. Quattuor modis iudicium humanum peruertit. timore: cupiditate: odio: amore. Timore dum metuptātis alicuius veritatē loqui pauescimus. Cupiditatē: dū pmio muneris alicuius corrumpimur. Odio: dū cōtra quēlibz aduersari molimur. Amore: dum amico vl ppinquis obtemperare cōtendim⁹. ¶ Aug. in epla. Iniquum ē vt quisq; iudicare de alio velit: et iudicari de seipso nolit. ¶ Idem. Imple christiane iudex pij patris officium. sic succense doleas iniquitati vt consulere memineris humanitati. ¶ Idē in ser. Cū iudicaueris teipm sine adulatione. iudica primum cum dilectione. ¶ Idem cōtra donatistas Non facile p vno vel paucis: aduersus innumerabiles religionis et vnitatis viros: et magno ingenio et vberi doctrina pditos: nisi ptractatis p viribus atq; bñ pspectis rebus ferēda sententia est. ¶ Idem. Sacerdos cui omnis. supra de sacerdotibus bonis. lib. j. ¶ Ambro. in apolo. Unusquisq; de alio iudicaturus: de seipso pius iudicet: nec minora in alio errata cōdēnet. cum ipse grauiora commiserit. ¶ Idem. Sepe et in iudicando maius peccatum iudicij est: q̄s peccatū ipm de quo fuerit iudicatum.

¶ De nobilibus. Ca. xlvj.

Grego. in dialo. Nonnullis solet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis. vt minus se in hoc mundo despiciant: q̄ plus se ceteris aliquid esse vel fuisse meminerint. ¶ Hiero. in epla ad celantiam. Nulli te vnq̄ de generis nobilitate pponas: nec obscuriores quasq; et humili loco natas te inferiores putes. nescit enim religio nostra psonas nec cōditiones hoīm sed alias inspicit. ¶ Idem. Sola apud deum libertas ē non seruire pcis. summa est apud eū nobilitas clarum eē virtutib⁹. ¶ Idē Nobilitatis tue tm ad hoc memineris vt cum claritate generis: morum sanctitate contēdas. ¶ Idem. Nē est q̄s sibi aliquis de generis nobilitate blādiat. si ex meliori pte fit seru⁹. ¶ Idē. Habūdanā nobilitatē nō nature eqtas prestitit: sed cupiditatis ambitio iuenit. ¶ Idem i homē. Ille apud deum potior et nobilior est: non quem nobilitas generis: aut dignitas seculi. sz quē deuotio fidei deo et sancta vita cōmēdat. ¶ Ambro. in ser. Nullū ad pmendationem hois cōditio seruitutis affert impedimentum. nec dignitas p sapie meritum: sed fides affert: siue liber siue seruus: omnes in christo vnū sumus. ¶ Bern̄. in epla. Denique q̄dem deus est accepto: personarū. nescio tm quo pacto virtus in nobili placet. an forte: quia plus claret? Siquidem ignobilis cum caret gloria: non facile liquet vtrum quia nolit: aut q̄ nō possit habere: laudo tm factā de necessitate frutē. sz plus illā quā elegit alī libertas: nō inducit necessitas.

¶ De militibus. Ca. xlvij

GRego.in regiſtro. Summa militie laus inter alia bona merita hec eſt:obedientiam ſancte reipublice vtilitatis cauſa exhibere:z qđ ſibi vtiliter imperatū fuerit obtēperare. ¶ Johānes Chryſo. ſup Mat. Inhoneſtū eſt apud deum opus negociationis/ſiue dignitatis/ſiue militie. ¶ Ambro.ſup illud Lu. iij. Neminē cōcutiatis. Singulis generibus hoim tribuit ſanctus Johānes baptiſta reſponſum/ſcz publicanis:ne vltra cū preſcriptum eſt eis exigāt:militib⁹ ne calumniā faciant predā requirāt:docēs idcirco ſtipendia cōſtituta militie:ne dū ſumptus querit predo graſſet. ¶ Aug. de verbis dñi. Nōnulli q̄ aut militie cingulo detinent:aut in actu ſunt publico cōſtituti:cū peccāt grauiter aſſolēt a peccatis ſuis pria ſe voce excuſare q̄ mittāt:z ne bene aliq̄ faciant occupatos ſe malis actib⁹ cōquerunt. ¶ Idē Nō eſt delictū militare:ſed propter predam militare peccatū eſt. Nec rē publicam gerere criminoſum eſt:ſed ideo agere rēpublicā vt rē familiarē augeas potius:videtur eſſe damnabile. ¶ Idem in epiſtola ad Julianū comitē. Hoc primū cogita q̄ armaris ad pugnā:quia virtus tua z fortitudo corporalis donum dei eſt:ſic enim cogitabis de dono dei non facere quicq̄ cōtra deū. ¶ Idē. Eſto etiā bellādo pacificus:vt eos quos expugnas ad pacis vtilitatē vincendo perducas:beati enim pacifici ait dñs:q̄ filij dei vocabunt. ¶ Idē. Hoſtē pugnantē neceſſitas perimat non voluntas:z ſicut bellanti z reſiſtenti violentia reddit:ita victo vel capto mia iā debetur:maxime in quo pacis pturbatio nō timet. ¶ Idē. Ornet mores tuos pudicitia piugalis ornet ſobrietas z frugalitas:valde enī turpe eſt vt militē quē nō vincit homo:vincat libido:vt obruat vino q̄ non vincitur ferro. ¶ Idē. Et his q̄ habes de militia gratias age deo tanq̄ fonti bonitatis vnde habes:atq̄ in omnibus bonis actibus tuis illi da claritatem:tibi autem humilitatem.

¶ De negociatoribus. Capitulum.xlviij.

GRego.in homel. Sunt pleraq̄ negotia q̄ ſine pctō exhiberi aut vix aut nullaten⁹ poſſunt:que ergo ad peccatum implicant:ad hec neceſſe eſt vt poſt cōuerſionē animus nō recurrat. ¶ Idē. Negociū aūt qđ ante cōuerſionē ſine peccato extitit:hoc etiā poſt cōuerſionē repetere culpa nō fuit. ¶ Aug. Studium auaritie ſiue fraudis ꝓprium ſolet eſſe negotiantiū facinus. ¶ Idē ſup illud ps. Quoniam non cognoui litteraturam rē.alia littera negociationes. Mā auidus acquirendi ꝓ dā no blaſphemat:pro precijs rerum mētitur z peierat. ¶ Ambro. de viduis te ponit talē litterā Canti.iij. Circuibo ciuitatē in foro z in plateis z querā quē dilexit aīa mea.nequaq̄ ibi q̄ramus Chriſtū vbi inuenire nō poſſumus:nō eſt Chriſtus circunforaneus: Chriſt⁹ enī pax eſt/in foro lites:Chriſtus iuſtitia eſt/in foro iniqtas.Chriſtus operator eſt/in foro ociū manet: Chriſtus charitas eſt/in foro reſidet obtrectatio:Chriſt⁹ fides eſt.in foro fraus eſt ac perfidia. ¶ Idem de offi. Mortificēt auaritia/moriat cōcupiſcentia/ſanctus dei negociationē cognouiſſe ſe negat:quia precioꝝ captare incrementa non ſimplicitatis:ſed verſutie eſt. ¶ Johānes Chryſo.ſup Mat. Fuge forū vt nec patiar⁊ fraudem/nec facias. ¶ Idē. Prima laus eſt chriſtiani:alienū eſſe a foro/nullā cauſam habere cū illo. ¶ Idē. Homo mercator nūq̄ poteſt placere deo:et ideo nullus chriſtian⁹ debet eſſe mercator:aut ſi voluerit eſſe:proijciat de eccleſia dei:dicēte ps. Quoniam nō cognoui negociationes:introibo i potentias dñi. ¶ Idē. Quēadmodū q̄ ambulat inter duos inimicos:volēs ambobus placere z nolēs ſe cōmēdare:ſine maliloquio non poteſt eſſe.ne

cesse est enī vt ⁊ iste male loquatur de illo:⁊ ille male loquatur de isto:sic q̄ emit et vendit sine mendacio ⁊ periurio esse non potest. ¶ Idem. Qui cōparat rem. infra de feneratoribus. ¶ Hieronymus. Negociatorem clericum. supra de clericis.

¶ De feneratoribus. Capitulum.xlix.

GRegorius in registro. Nos amatoribus vsurarum nulla ratiōe manus imponim⁹. ¶ Johannes Chrysosto. super Matthēū. Qui comparat rē vt illā ipsam integrā ⁊ imutatā dando lucretur:ille est mercator q̄ de templo dei eicit vnde sup oēs mercatores plus est maledictus vsurarius. ¶ Idem. Si quis rem cōparatā vendit mercator est et maledict⁹:quāto magis maledictior erit:q̄ nō comparatā pecuniam:sed a deo datā sibi dat ad vsuram. ¶ Idē. Nihil vsura turpius:nihil crudelius alienas enī hec negociat miserias:et lucrū alterius aduersitatem facit:et mercedē expetit misericordie velut timens ne appareat misericors:⁊ fictione mie pfundiorē fodit foueā: in auxiliando cōterens mopē:⁊ in porrigēdo manū expellens:⁊ suscipiens quidem vt in portū naufragio:⁊ subuertens hūc in vadis ⁊ in antris. ¶ Ambro. in epistō. Nō dabis pecuniā tuā ad vsuram:quoniā scriptum est:q̄ is qui nō dedit pecuniā suā ad vsuram habitabit in tabernaculo dei:nā ille supplantat qui vsurarū captat emolumentū. Itaq; vir christianus si habet det pecuniā quasi nō recepturus aut terre sortē quā dedit recepturus ¶ Idē. Quid durius q̄ vt des pecuniā tuā ⁊ ipse duplum erigas:qui simplum nō habuit quēadmodū duplū soluet:⁊ ¶ In vitis patrū. Cui nocet aut iniuriat ⁊ voluntarie parcit proximo:hic ꝑm naturam Christi est:qui nec ledit nec ledit: hic ꝑm naturam Ade est. Qui vero nocet aut iniuriatur:aut calumniā ingerit:aut vsuras exigit:hic ꝑm diabolū est. ¶ Senec. in epistola. Quid fenus ⁊ calēdariū ⁊ vsura nisi humane cupiditat; extra naturam quesita nomina:o miserum si quem hec delectant.

¶ De Demonibus. Ca.l.

ORego. in Moza. Hostis maligni quo sanctos vigilantes minime superat:eo dormientes grauius impugnat:quē tamē hoc maligne agere superna dispensatio benigne permittit:ne i electorum cordibus ipse saltē somnus a ꝓbationis premio vacet. ¶ Idem. Maligni spiritus certis quibusq; vitijs singuli obsequi sunt credēdi. ¶ Idē. Angelorū spūs idcirco irremissibiliter peccauerūt:q; tāto robustius stare poterāt quāto eos carnis admixtio non tenebat:homo vero idcirco post culpā veniam meruit:quia per carnale corp⁹ aliquid quo semetipso minor esset accepit. ¶ Idē. Angelus sua malitia occidit:homine vero aliena prostrauit. ¶ Idem. Occulte iuditie licētia malignis spiritibus datur:vt quos volētes in peti laqueo strangulāt:ut peccati penā etiā nolētes trahant ¶ Idē Ita deus super oia est vt ipse sub nullo sit:leuatā vero ei⁹ celsitudinis culmen aspiciens:tus peruerse libertatē appetit vt preesset ceteris:⁊ nulli subesset. ¶ Idem. Scimus q̄ immundi spiritus q̄ e celo et hercolapsi sunt i hoc celi terreq; medio vagantur:qui tanto magis corda hominum ascendere ad celestia inuident:quanto se a celestibus per electionis sue immunditiā proiectos vidēt. ¶ Idem. Alius letis alius tristib⁹:alius timidis:alius elatis moribus existit:quo ergo occultus aduersarius facile capiat vicinis conspersionibus deceptiones parat. ¶ Idem. Sathane voluntas semper iniqua est:sed nunq; potestas iniusta:q; a semetipso voluntatem habet: sed a domino potestatem. ¶ Idem i homi. In bonis operibus intenti nisi cōtra malignos spiritus solliciti vigilemus

ipos irrisores patimur in penis quos ad malū persuasores habem⁹. ¶ Idē in regist. Tāto hostis callidus cōtra nos deceptionis molimina ardētius exq̄rit: quanto nos celesti patrie feruētius inhiare cognoscit. ¶ Idem in dial'. Malignus spiritus cogitationi locutioni/atq; operi nostro semp insistit: si forte quid inueniat vnde noster apud exāmē eterni iudicis accusator existat. ¶ Idē in pastora. Diabolus modo aliorū facta grauiora: modo nihil esse quod perpetratū est: modo misericordem deum loquitur: modo adhuc tempus subsequens z sufficiēs ad penitentiā pollicet: vt dum p hec decepta mens ducitur: ab intentione penitentie suspendat: quatenꝰ tunc bona nulla percipiat: quam nūc nulla mala cōtristant. ¶ Augu. de ciuita. dei. Credendum est esse spiritus nocendi cupidissimos: a iustitia penitus alienos: superbia tumidos: inuidia liuidos: fallacia callidos: q̄ i hoc quidē aere habitant: quia de celi superioris sublimitate delecti merito irregressibilis trangressionis in hoc sibi congruo velut carcere dānati sunt. ¶ Idem. Sicut ipsi mali hoies in terra: sic etiam demones: nō omnia que volunt facere possunt: nisi quantum illis ordinatione finitur illius cuius iudicia plena nemo comprehēdit: iuste nemo reprehendit. ¶ Idem. Mali angeli sua potestate potius delectati velut suum bonum ipsi sibi essent: a superiore communi omnium beatifico bono ad propria defluxerunt: z habētes elationis fastum pro excellentissima eternitate: vanitatis astutiā pro certissima veritate: studia partiū pro individua charitate supbi fallaces/ inuidi effecti sunt. ¶ Idē. Esse natura in qua nullū bonū sit nō potest: p̄inde nec ipsius diaboli natura inquātum natura est: malū quid est. ¶ Idē. Huertat de⁹. lib. ij. ō inuidia. ¶ Leo in sermone. Diabolus omniū discutit cōsuetudines: ventilat curas: scrutatur affectus: z ibi causas querit nocēdi vbi quēq; viderit studiosius occupari. ¶ Johānes Chrysost. in ser. Zelatur diabolus hoiem q̄ ipse de celo corruerat. Videbat enī Adā paradisi esse colonū: z inflatus iudia induit serpētis imaginē. Incorporalis enim cū esset: corporalib⁹ loqui nō poterat. ¶ Idē. Diabolus nō aliunde talis factus est: nisi q̄ in primo q̄dē post peccatū desperatione vlus est: postea vero ex desperatione in inuidiā incidit z superbiā. ¶ Cyprianus i epla. Lata z spatiosa itinera vite letalis: illic illecebre z mortifere voluptates: illic diabolus blandit vt fallat: arridet vt noceat: allicit vt occidat. ¶ Ambro. i sermo. Pater diabolus non diligit filios suos sz odit: sic amat diabolus filios suos vt perdat: sicut amat gluto porcellū vt comedat. ¶ Isido. in etymo. Presciunt demones futura multa: vñ z solent aliqua respōsa dare: inest enim illis cognitio rerum plus q̄ infirmitati humane: partim subtilioris sensus acumine partim experientia longissime vite, partim per dei iussum angelica reuelatiōe. ¶ Idē. Diabolus hebraice dicit deorsum fluēs: quia qui quietus i celi culmine stare contēpsit: superbie pondere deorsum corruens cecidit. Grece vero diabolus criminator dicitur. ¶ Idē de summo bo. Diabolus non est immissor: sed incensor potius malarū cogitationū z omnium viciorum: neq; enim alibi concupiscentie fomenta incendit: nisi vbi prius praue cogitationis delectationes inseruerit. ¶ Idem. Tunc contra eum quem possidet diabolus acrius seuit quando se diuina virtute ab eo expellēdū cognoscit. ¶ Bernardus in sermone. Ledit nos iniquitas diaboli atq; versutia: sed multo amplius eum nostra simplicitas z misericordia torquet: humilitatem nostrā nō sustinet: vnā charitate nostra mansuetudine z obedientia cruciat.

¶ Finit Liber ꝑimus De personarum varietate.

¶Pharetre Sācti Bonauenture Cardinalis ordinis Fratrum minorum Liber Secūdus De puncipalium vitiorū ꝛ virtutum multiplicitate.

¶De Tentatione. Cap.j.

Rego⁹ Misi misericors de⁹ cū viribꝫ tēptamēta modificet: nullus pfecto est qui malignoꝝ spirituū insidias nō coruēs portet. ¶Idē. Sertā eccla trāsire sine labore tētatiōis nō pōt tpa peregrinationis: q̄ ꝛ si fortis aptos hostes nō hz: mitus tñ tolerat fictos fratres. ¶Idē. Plerūqꝫ q̄ plus .s.li.j. de pficiētib⁹. ¶Aug. ꝓ Iulianū. Q̄ri ista hūana miseria peio: hostis ē cauēda supbia. tō nimirū nō penit⁹ extinguit in carne sctoꝝ cōmētū ista carnalis ꝓcupiscētia: vt dū pugnat aduersus eā: piculoꝝ suoꝝ anim⁹ admoneat ne secur⁹ de merit; p supbiā iflet. ¶Idē. In nobilīpsis sola ifirmitas est cā pugnādi: ꝛ rursus ifirmitas ē admonitio nō supbiēdi: pinde vt ꝝtus q̄ hic supbiri pōt nō supbiat: eadē ꝝt⁹ i infirmitate tētatiōis pficit. ¶Isi. ō sum. bo. Diabol⁹ serpēs ē lubric⁹: cui⁹ si capti .i. prie suggestiōi nō resistit: tot⁹ in interna cordis dū nō sentit illabitur. ¶Amb. sup Luc. Tētationē ñ vt inq̄ timere debem⁹: est ei cā victorie: materia triūphoꝝ. ¶Idē. Dives ille q̄ tētationē nō sensit i hoc sclo: rapt⁹ est ad iferos: ꝛ sepult⁹ i inferno. ¶Io. Chry. sup Mat. In pnis grauis ꝛ insupabil est ipet⁹ diaboli: q̄ si q̄s fortiꝫ sustinuerit eū statim inuenit infirmorē. Quāto ei plus repcussus fuerit: tāto magꝫ repcutit ꝛ ōfcit. ¶Idē. Qui murmurat de piculo tētatiōis: murmurat de pmio ꝓbatiōis: i nullo enī negotio pōt reqes inuenir: nisi p̄cesserit labor: quāto magis i spūalib⁹ reb⁹ nisi p̄cesserit tētatio nō pōt eē ꝓbatio. ¶Bern. sup Cāti. Impulsus cuersus sum vt caderē: ꝛ dñs suscepit me. Quens q̄s ille sit ipulsor: nō est vn⁹. Impulsor diabol⁹ ipulsor mūd⁹ impulsor hō. Quis ille hō sit q̄ris: q̄s q̄ fuit. ¶Idē. Necesse est vt venāt tētatiōes: q̄s ei coronabit nisi legitime certauerit: aut qūo certabit si desit q̄ impugnet: Tu ꝙ accedēs ad seruitutē dei: sta in timore: ꝛ prepara aiam tuā ad tētationē: certi nāq̄ sint oēs q̄ pie volūt viuere i Christo psecutionē sē passuros. ¶Idē in ser. Oram⁹ quotidie vt dei volūtas sicut i celestibus fet ā ē creatur; sic fiat ꝛ i terrenis: vt sicut angel⁹ sic ꝛ hō adherēs deo vn⁹ spūs cū eo sit. Sz heu me: q̄t obstacula separāt: q̄t ꝓhibēt impedimēta. Obiecit enī sese mediā malitia nr̄a ifirmitas nr̄a ꝓcupiscētia nr̄a ꝛ ignorātia nr̄a. ¶Idē. Heu me dñe de⁹: q: vndiq̄ mihi bella vndiq̄ tela volāt: vndiq̄ picula. vndiq̄ impedimēta. Quocūq̄ vertā me nulla vsq̄ securitas est: ꝛ q̄ mulcēt ꝛ que molestāt timeo: ꝛ esuries ꝛ refectio. ꝛ somnus ꝛ vigilie: et labor ꝛ requies militant contra me.

¶De Cogitatione. Ca.ij.

ORego. sup Eze. Sic sepe cogitatiōi bone cogitatio sinistra adiūgit: vt vitiꝫ q̄ cal dē cogitatiōes gñat anim⁹ agnoscat. ¶Idē i mora. Tāto lōgi⁹ mēs a necessariis cessat: quāto iamia lati⁹ cogitat ¶Idē. Seti viri quātū agere pōt ne etiā⁹ labāt i operatiōe: tm̄ iteri⁹ nequaq̄ agere pōt: ne vnq̄ labāt i cogitatiōe. ¶Idē. Ante oclos dei vacue nō trāsuolāt cogitatiōes nr̄e: ꝛ nulla momēta tēporis p aim trāseūt pter retributionis actū. ¶Idē in regist. Illud abominatū deo pollutū esse i opere ostēdit: qđ ex pollute cogitatiōis radice generat. ¶Idem in pastora. Nihil in

nobis est corde fugacius: qđ a nobis totiés recedit: q̃tiẽs p prauas cogitatiões defluit. ¶ Isi. de sũ. bo. Ferre cogitatiões sine pfectiõe viciorũ nõ ẽ ad dãnationẽ: nec ẽ occasio subeũdi discriminis: sz potiꝰ augẽde virtutis. ¶ Ibi. Hõ ẽ pcm̃ qñ nolẽtes imagibꝰ nocturnis illudimur. sz tũc ẽ pcm̃ si añq̃ illudamur: cogitatõis effectibꝰ pũcnimur. ¶ Ibi. Cogitatio prava delectationẽ. ifra. li. iij. c. de pſuetudine ¶ Bef. de pſide. In acq̃sitiõe salutis nemo tibi germanior vnico mĩis tue: ꝫ salutẽ ꝓpriã cogites nihil min9 dixi q̃ dixisse debuerã: q̃cq̃d se cogitatiõi offerat qđ nõ q̃quo mõ ad tuã ipius salutẽ pertineat respuendum est.

¶ De delectatione. Ca. iij.

¶ Reg. i mo. Esse sine delectatiõe aia nũq̃ põt. nã aut i infimis delectat: aut in sũmis z q̃to maiori studio exercet ad sũma tãto maiori fastidio torpescit ad ima. q̃toq̃ actiõi cura ardescit ad infima tãto torpe dãnabili frigescit a sũmis. Vtraq̃ enim sil z eq̃liꝫ amari non pñt. Qui g terrenaꝝ rerũ amore vincit: i deo nullatenꝰ delectat. ¶ Idem. Deũ appẽdere nõ valet: q̃ adhuc in delectatiõe pcrinacet. ¶ Idẽ. Vnusq̃sq̃ supbꝰ rector. s. li. j. de platis mal' ¶ Idẽ. Mentẽ neq̃q̃ cogitatio imunda inq̃nat cũ pulsat. sed cũ hãc sibi p delectationẽ subiugat. ¶ Idẽ. Cũ culpa aĩm tẽrat: necesse ẽ vt breuitatem sue delectatõis aspiciat. ne ad eternã morte inq̃tas rapiat. cũ cõstet q̃ ad terminũ citius mortalis vita pcurrat ¶ Idẽ. Sepe bono opi dũ laus hũana obuiat: mẽtẽ opantis imutat. q̃ q̃tus q̃sita fuerat: tñ oblata delectat. cuiꝰ delectatiõe dũ mẽs bñ opantis resoluit: ab oi intentiõe itimi vigoris q̃ totius dissipat. ¶ Idẽ. Quisq̃s i hoc mundo appetit pſperari: ceteros excedere rebꝰ z honoribꝰ tumere: huic nimirũ cura secularis i delectatiõe ẽ quies i labore. ¶ Isi. de sũ. bo. Cogitatões illicitas igerere demonũ ẽ, cogitationibꝰ oblectari puersis nr̃m est. ¶ Aug. de vbis apli. Quicq̃d petõ in dictis: i factis: i cogitatiõibꝰ est: nõ oritur nisi ex mala cupiditate. nõ imputat nisi ex illicita delectatiõe. huic igit illicite delectatiõi si resistam9: nõ regnat pcm̃ in nostro mortali corpe. ¶ Idẽ. Mortua est vna delectatio sz viuit altera: z illi dũ non cõsentis cã mortificas. cum ceperit oĩno non delectari mortificasti. hec est actio nostra. hec est militia nostra.

¶ De consensu. Ca. iiij.

¶ Reg. in mora. Cõcupiscẽtie carnalis ostia dũ pſensus nr̃ apit: ad inumera nos corruptiõis mala ptrahit. ¶ Idem. Prorsus mox mala q̃ qs corrigere nõ valet: ita ceat. q̃ cũ corrigi loq̃ndo pñt: silentiũ pſensum esse ptimescat. z si ea q̃ tacet tolerat: non tñ in aio virus doloris occultet. ¶ Idẽ. Sciẽdũ ẽ aliud esse q̃ animꝰ de tẽtatiõe carnis patit. aliud vero dũ p pſensum delectatiõibꝰ obligat. plerũq̃ ei cogitatiõe prava pulsat: sz renitit. plerũq̃ aũt cũ puersum q̃d ꝓpit: hoc intra semetipm̃ p pſensꝰ desiderii voluit. ¶ Idẽ in hõe. Ille vere deũ amat: cuius vcz mentẽ delectatio prava ex pſensu nõ superat. nã tanto q̃sq̃ a superno amore disiũgit: q̃to inferi9 delectat. ¶ Aug. de mendacio. Tũc pſentim9 cũ approbam9 z volumus. ¶ Idẽ. Pudicitiã corpoꝝ nõ pſentiente aut nõ pmittẽte aĩa: nemo violat. q̃cq̃d eni nobis inuitis ꝓtingit in nr̃o corpore: nulla ipudicitia ẽ. ¶ Idẽ i epla. Bñ agere z illicita non phibere: pſensꝰ erroris est. ¶ Idẽ sup gene. ad Manicheos. Si rõ humana pſentiat vt qđ libido ꝓmouerit: faciẽ dũ esse decernat. ab oi vita bona tãq̃ de paradiso expellit hõ: z iã ei pcm̃ imputat etiam si nõ sequat factũ: q̃ reatenetur in consensione conscientia.

¶ Ber. in medita. Demonum est malas suggestiones ingerere: nostrum ẽ illis nõ pſentire. nam quotiens resistimus: diabolũ superamus: angelos le

tificamus.deum honoram⁹.¶ Idē in ser. Si carnalibus distrahor: desideriis:z illis qđ absit psensero quantum possum:etiã si nõ sequat factũ:i mente quidẽ sum mortuus vtiq; sũ consequenter sepeliẽdus in infernũ.¶ Idẽ Nulla est his q̃ sunt Christo Jesu dãnatio:si cõcupiscentie sensus sit absq; consensu.¶ Idem. Pctm̃ in fores ẽ: nisi tuipe aptas non intrabit: appetitus in corde p;urit:sed subter te ẽ:nisi tu spõte cesseris nil nocebit. Audi cõsolationem: consensum cohibe ne p;ualeat appetitus concupiscẽtie z immaculatus eris.¶ Idem. Potest inimicus excitare tentationis motum: sed in te est si volueris dare vl negare consensum.¶ Idẽ. Hemo fratres. Infra li.iij. de correptione bona.

De peccato. Ca.v.

Grego.super Ezech. Quotiens actu:quotiens verbo: q̃tiens cogitatione delinquimus:deum cõtra nos totiens irritamus.¶ Idem. Districta sunt oipotentis dei iudicia: z qui peccatorem diu expectat vt redeat:non redeũtem atq; pteinnẽtem grauius dãnat.¶ Idẽ Peccatũ quippe quod per penitẽtiã citius non deletur aut peccatũ est et causa peccati. aut peccatum z pena peti.aut peccatũ simul z causa z pena peccati.¶ Idẽ. Grauiores culpe sunt que supinducta specie virtutis virtutes se mentiunt esse.¶ Idem in mora. Pctm̃ quod penitentia nõ diluit:ipo suo põdere mor ad aliud trahit.¶ Ide Tribus modis peccatum admittit.s. ignorantia:infirmitate:z studio z grauius quidem infirmitate q̃ ignorãtia sed multo grauius studio q̃ infirmitate peccatur.¶ Idem. In grauib⁹ peccatis quis positus:cum suis pinit:aliena non diluit.¶ Idem in pasto. Non tunq; in parua deterius q̃ in maiore culpa peccat. Maior eni quo citius: q; sit culpa agnoscit:eo etiam celeri⁹ emendat. Innior vero dum quasi nulla credit:eo pei⁹ quo z securius i vsu retinet.¶ Idem in regi. Apud hoies culpa:z apud deũ pena est:nolle quẽ q̃ bonum imitari quod placet.¶ Idẽ Plerũq; quod i laicis culpa est: hoc crimen est in sacro ordine constitut⁹.¶ Idem. Nonnũq; dñs. Infra li.iij. de certamine. Aug. de cõfes. Dbã ad inferos portans oia mala q̃ commiseram:z in te:z in me: z in alios multos z grauia super originalis peccati vinculum.¶ Idem de ciui. dei. Paucissimi sunt tante felicitatis:vt ab ipsa incunte adolescentia nulla damnabilia pcta ꝓmittãt.¶ Idem. Que sint ista pcta q̃ ita impediunt pcentionem ad regnum dei vt tñ sanctor⁹ amicorum meritis ipetrent indulgentiã:difficillimum esse inuenire:periculosissimum est diffinire.¶ Idem. Mũc vsq; a deo. Infra li.iij. de volũtate mala.¶ Idẽ de spũ z littera. Sicut non impediũt a vita eterna iustũ quedã peccata venialia sine quibus hec vita non ducit sic ad salutem eternã nihil ꝓsunt impio aliqua bona opa:sine quibus difficillime vita cuiuslibet pessimi hois inuenit.¶ Idem cõtra iulianum. Diluunt in baptismate cũcta pcta:z originaliter tracta:z ignoranter vel sciẽter adiecta.¶ Idem. Cum nõ ad suũ referunt auctorẽ bona dei: hoc ipso male his vtentes efficiuntur iniusti.¶ Idem ad Orosium. Malũ natura non est: sed puatio boni hoc nomẽ accepit.¶ Idẽ de baptismo puulor⁹. Sicut eor⁹ per q̃s renascunt puuli iusticie spũs rnissõe sua trancit in eos fidẽ quam voluntate ꝓpria nondũ habere potuerũt. sic eor⁹ p quos nascũtur caro peti tranxit i eos notã quã nondũ vita ꝓpria ꝓtulerũt.¶ Idẽ in meditatiõib⁹. Certe o miser hõ ipa sola pl⁹ est vitãda peti feditas: q̃ quelibz tormẽtor⁹ imanitas.¶ Idẽ i epla. Quẽ non potest diabol⁹ devotare seductũ ad nequitiam:famam ipius inquinare conat. vt si fieri potest opprobrijs z malarum linguarum detractione deficiat.z sic i eius fauces ruat. Si aũt nec famã innocẽtis maculare potue-

rit:hoc ei psuadere tentat: vt p̄ malivolas suspicatiões de fratre suo iudicet.ꝛ sic ab illo implicatus absorbeat. ¶ Idem de virginitate. Quia satagẽtibus vigilantibusq; ne peccẽt subrepunt quodãmodo ex humana fragilitate pctã: q̄uis parua: q̄uis pauca. non tñ nulla eadẽ ipsa magna fiunt ꝛ grauia:si eis supbia incrementũ ꝛ põdus adiecerit. ¶ Idem de patientia. Tãto,rectius maiori supplicio dignũ iudicauerũ.ait.q̄to magis vicijs subdit instrumenta virtutũ. ¶ Idem de penitentia. Nullũ petñ adeo puum quod nõ crescat neglectũ.non enĩ cõsiderandũ est qd fecerit:sed quẽ offẽderit q̄s bonus est:q̄s benignus:q̄s pi⁹ ¶ Idem. Qui peccat ꝛ grãm suã recuperare non amat ꝛ nunq̄s curat ab eo diligi q̄ totus est amor ꝛ charitas. nec ad illud redit vñ sumpsit arrã:in spñ peccat: ꝛ nunq̄s post mortẽ sicut nec viuens cõsequẽr venĩã. ¶ Idẽ super cano. Johã. Ista q̄ dicim⁹ pctã leuia noli cõtẽnere.si cõtemnis qñ põderas expauesce qñ numeras:multa leuia faciũt vnũ grande. Ad idẽ de.x cordis:ꝛ sup Joh. Gre. in pas. Isido. de sum. bo. ¶ Itẽ Aug. Ex quo icipit hõ.s. de hoie. ¶ Idẽ volũtas auersa. Infra li.iij. de voluntate. ¶ Ambro. de offi. Qui nõ repellit a socio suo iniuriam si pot tñ est in vicio q̄s ille qui facit. ¶ Idẽ i apolo. Petñ donatur per grãm:delet sanguinem crucis.tegit p charitatẽ. ¶ Johã. Chrisо. sup Joh. Ecogita q̄tum ẽ malũ nos ex hoibus pares angelis ad feras transponere. Ventri enĩ seruire ꝛ pecuniarum cõcupiscentia detineri:ꝛ irasci ꝛ mordere:ꝛ calcitrare: non hoim: sed ferarum est. ¶ Isido. de sum. bo. Si vnũ vicũ districte iudicet:ꝛ alia negligant:inanis est labor. ¶ Idem. Judicio diuino in reatu nequiori labuntur:q̄ distinguere mora sua facta cõtẽnunt. ¶ Idẽ. Maioris est culpe manifeste q̄s occulte peccare dupliciter enĩ reus est q̄ apte delinquit.qz ꝛ agit malum ꝛ docet malum facere. Unde Esayas. Peccatũ suum quasi sodoma pdicauerunt. ¶ Bernñ. in ser. Cauete ne quis parua reputet q̄s humiliabet pua scienter cõmissa. nemo dicat in corde suo:leuia sunt ista: non curo corrigere:non est magnũ si in his maneam venialibus minimisq̄ peccatis Hec est impenitẽtia dilectissimi:hec blasphemia i spñsanctũ:blasphemia aũt irremissibilis est. ¶ Anselm. de sũi tu. Natura peccati est vt nõ facile videatur ab illo q̄ eo pmitur.sed mox vt cessauerit ꝛ ab illo se alienauerit:tũc demum cõsiderat in quãta feditate ꝛ miseria iacuerat. ¶ Idẽ. Si hinc petĩ pudorem.li.iiij. de innocentia.

¶ De superbia. Ca.vj.

ORego. in mora. Septẽ principalia vicia de supbie virulenta radice pducunt.scilꝫ inanis gloria.inuidia:ira:tristitia:auaricia vẽtris igluuies:luxuria. ¶ Idẽ. Scimus q̄ aliq̄ minus est in corporis corruptione cadere:q̄s cogitatiõe tacita ex deliberata elatiõe peccare. sed tñ minus supbia turpis creditur:minus petñ a simplicibus iudicat. Luxuriã vero eo magis erubescũt hoies quo simul oẽs eam turpem esse nouerunt. ¶ Idem. Quisquis supbie. Infra.li.iij. de diudicatiõe. ¶ Idẽ. Cunctis supbia apud se cogitatione tumẽtibus inest clamor in locutione amaritudo i silentio:dissolutio in hylaritate:furor i tristitia.inhonestas i actione:honestas in imaginatione:erectio in incessu:rancor in respõsione. Dorũ mens semp est ad irrogandas contumelias valida:ad tolerãdas infirma. ad obediẽdũ pigra:ad lacessendos vero alios importuna. ad ea q̄ facere ds ꝛ pualet ignaua.ad ea vero q̄ facere nec ds nec pualet parata. ¶ Idem. Hoc ꝓprium arrogantium esse vicũ solet:vt ꝛ pauca credãt q̄ ipi mira dixerunt.ꝛ multa credũt que ipis pauca dicunt. qz enim sua dicere semp volunt:aliena audire non pñt. ¶ Idẽ Tolerabili⁹ deo est vt i infirmitate aq̄s

ſgnorantia cum humilitate quiſq; iacet: q; cū elatione cordis alta cōprehendat. ¶ Idem. Adiuuare imbecillem charitatis eſt: adiuuare vero velle potentē elatōis eſt. ¶ Idem. Per elationem plerumq; ⁊ vſq; ad ſenium ſeruata virginitas viciatur: q; enim negligit humilitas cordis rectus iudex deſpicit etiā integritatē corporis. ¶ Idem difficile in ſe d̄ſq; inueteratā ſuperbiam deprēdit: q; nimirum hoc vicium quanto magis patimur: tanto minus videm⁹. ¶ Idem. Arrogantes ſicut inflant laudibus ita correptōibus inflamantur: ⁊ a quolibet ſe vl̄ iuſto rep̄hendi deſpiciunt: morq; in malis ſuis fomitē defenſionis exquirūt. ¶ Idem. Omnino difficile eſt vt elatio q̄ regnat in corde: non erūpat i voce. ¶ Idem. Arrogantes graue ſe dānum perpeti iudicant: ſi ſcientiā ſuam breuitate cōſtringant. ¶ Ito ei ſemetipſos credūt doctiores oſtendere: q; to ſe poterunt multiplicitate loq̄citatis aperire. ¶ Iero. i epla. Initiū omnis peccati ſuperbia eſt: q̄ natione celeſtis: ſublimium mētes inhabitat. ſub cinere ⁊ cilitio latitās. ¶ Idem. Nihil ita a puericia vitare conatus ſum: ſicut tumentem animū: ⁊ erectā ceruicem: dei contra ſe odia puocantē. Noui ei magiſtrum ⁊ vīm meum i carnis humilitate diriſſe. Diſcite a me: q; mitis ſum ⁊ humilis corde. ¶ Aug. in regula. Alia quecūq; iniq̄tas in malis operibus exercet vt fiant: ſuperbia vero etiam bonis operibus inſidiat vt pereant. ¶ Idem de virginitate. Menſura humilitatis cuiq; et menſura ipſius magnitudinis data eſt. cui ē valde periculoſa ſuperbia que amplius amplioribꝰ inſidiat. ¶ Idem. Quia ſatagētibus s. in. c. de peccato. ¶ Idem de grā noui teſtamenti. Superbia odit conſortium: ⁊ q̄tū in ipō eſt ſolus cupit emi nere omnis ſuperbus. ¶ Idem. de ci. dei. An forte corrigi pudet: ⁊ hoc vicium non niſi ſuperboꝝ eſt. ¶ Idē Superbia puer ſe imitat deum: odit vanq; cum ſocijs equalitatem ſub illo. ſed imponere vult ſociſs dominationem ſuam p̄ illo. ¶ Idem. Facilius ſeruitur homini q̄ libidini. cum ſeuiſſimo dominatu vaſtet corda mortalium: vt alius alium tam libido ipſa dominandi hominibus aluis. ¶ Idem Audeo dicere. Infra libro. iij. de reciduatione. ¶ Idem. in epiſtola. Fit miris modis in anima hominis vt de falſa humilitate magis infletur q̄ ſi apertus ſuperbiret. ¶ Idem de confeſſi. Humiliaſti tanq; vulneratū ſuperbū: ⁊ tumore meo ſeparabar abs te ⁊ nimis inflata facies claudebat oculos meos. ¶ Idem. Plus hoſtis vincitur in eo quem plus tenet: ⁊ de quo plures tenet. plures autem ſuperbos tenet nomine nobilitatis: ⁊ de his plures nomine auctoritatis. ¶ Johan. Chriſo. ſup Joh. Supbia i nobis exiſtente oīs nra vita imunda fit. etſi ſobrietatem: ⁊ ſi virginitatē: ⁊ ſi ieiuniū etſi oīones: etſi elemoſinā: etſi q̄cūq; aliō pficiem⁹. ¶ Iſi. de ſum. bo. Superbia ſicut ē origo oīm criminū. ita ruina cunctar̄ virtutū. ipſa enim eſt i pctō p̄ma. in pfectu poſtrema. ¶ Idē Q̄ is peccans ſupbus eſt: eo q̄ facien do vetita: p̄emptui hꝫ diuina p̄cepta ¶ Ber. de. xij. gra. Gloſa res humilitas. q̄ ipſa q̄q; ſupbia palliare ſe appetit ne vileſcat. ¶ Idē. Arrogās de alia oi re plꝰ ſibi credit q̄ alius: de ſeipō plꝰ alius credit q̄ ſibi. ¶ Idē. Bonachꝰ p̄ſumptuoſus p̄mꝰ i q̄uēnibꝰ reſidet: in p̄ſtis pimꝰ rūdet: nō vocatus accedit: nō iuſſus ſe intromittit. recte dinat ordinata: reficit facta. Quicq̄d ipſe non fecit aut ordinauit: nec recte factū nec pulchre eſtimat ordinatū. iudicat iudicātes. p̄iudicat iudicatis. Si cū tps aduenerit nō p̄mouetur ad p̄oratū: abbatē aut inuidū iudicat aut deceptum. ¶ Idē ſuper cā. Argumentū ſuperbie p̄uatio gr̄e eſt. humilibꝰ enī dat deꝰ grām. ſz ſupbis reſiſtit. ¶ Idē. Pernicioſa pauptas: penuria meritoꝝ: p̄ſumptio ſūt ſpūs fallaces diuitie. ⁊ ō diuitias: pauptatem ne dederis mihi domine.

De Vana glia. Ca. vij.

ORReg. in mora. Inobediētia iactātia/hypocrisis/cōtentiōes/pertinacia/ discordie ⁊ nouitatū p̄sumptiones oriunt de inani glia. ¶ Idē. Quattuor sunt species q̄b⁹ ois tumor arrogātiū demōstrat: cū bonū aut a semetipis habere se estimāt: aut si datū desup credāt p suis se hoc accepisse meritis: aut certe cū iactāt se habere quod nō habēt: aut despectis ceteris singulariter videri appetūt habere qđ habēt. ¶ Idē Sepe bono opi. s. c. de delectatione. ¶ Idē. Qui accepta bona sibi arrogat: suis cōtra deum donis pugnat. ¶ Idē. In cogitatione tumidi ꝓpij fauores oriunt: sibiq; de singularitate sapiētie blādit: ipsa fatuitas pēsata q̄ audierit: ac verba q̄ ꝓfert: ⁊ mirat sua: ⁊ veridet aliena. ¶ Itē. Cuncti vane glorie. Infra lib. iij. de diiudicatione. ¶ Idē. Sicut labor iusto⁹ est videre p̄ava nec corrigere: ita grauis est labor arrogātiū si qđ sapiūt nō ostendūt. ¶ Idē. Quasi latrūculus ē appetitus laudis humane: q̄ recto itinere gradiētibus ex latere iungitur: vt ex occultis educto gladio gradientū vita trucidet. ¶ Idē. Agit vt ante iusti iudicis oculos fouea mentis fit memoria virtutis: q̄ reminiscēdo qđ gessit dū se apō se erigit: apud humilitatis auctorē cadit. ¶ Isid. Ba. time p̄ tenodochiā. s. ō mōachis malis ¶ Idē. Qui ex ōteriore icipiētib⁹

¶ Johānes Chrysos. sup Johannem Gloriā vanam cupere inglorioatio est gloria autē vera est hanc despicere: ⁊ nullā ei⁹ curā facere: ſz ad id qđ deo placet oīa ⁊ dicere ⁊ facere. ¶ Idē. Qui omnū cōtemptū pecuniarū habuerunt: ⁊ nulli huius mundi imaginationi se immiscuerūt: ⁊ magis tyrānas corporū cōcupiscentias domuerūt: hi mirotiēs capti a vana gloria omnia perdiderūt. ¶ Idē. Si laudes amamus: eas que a deo sunt diligentius queramus. Nam que quidē ab hominib⁹ est laus: qualiscūq; fuerit: simul vt apparuit perijt. ¶ Augusti. de cōfessio. Dñe gloria nostra tu esto propter te amemur: ⁊ verbū tuū ⁊ nomen tuū timeat in nobis: q̄ eni laudari vult ab hominib⁹ vituperāte te: nō defendet ad hoībus iudicante te: nō eripiet damnante etc. ¶ Ambros. de offi. Fortitudo glorie caueat appetētiā: que frequēter nocuit immoderatius appetita: semp autē nocuit vsurpata. ¶ Bernar. in epla. O stulti filij Adā: qui cōtemnentes pacē ⁊ gloriā appetentes: ⁊ pacē ꝓterdunt ⁊ gloriā.

De Inuidia. Cap. viij.

ORego. in mora. De inuidis/ odiū/ susurratio/ detractio/ exultatio in aduersis p̄oximi/ ⁊ afflictio in ꝓsperis nascit. ¶ Idē Qui post punitēdi sunt retributiōis suppl cio: nūc semetipsos afflictiū inuidie tormēto. ¶ Idē. Inuidia iram generat: q̄ quāto interno liuoris vulnere animus sauciat: tanto etiā māsuetudo trāq̄llitatis amittit. ¶ Idē. Dū electi proficiūt: reprobi ad rabiē furoris ⁊ inuidie excitant: ⁊ bona nascentia que nolūt imitari grauius psequunt. ¶ Idem. Inuidi dū bonum Infra lib. iij. de stultiloquio. in accusatione. ¶ Idem. Antiquus hostis vñ bonos cernit p̄ charitatē p̄ouehi ad gloriā: inde peruersos p̄ inuidiam rapit ad penā. ¶ Idē in home. Quicqđ in mūdo ꝓcupiscimus: hoc proculdubio p̄oximis inuidemus: videt etenī q̄ nobis desit quod alius assequitur.

¶ Joh. Chrys. i ser. O seue⁹ inuidia omni malitia cumulata. Inuidia ignis ītinguibilis est: etenim sicut tinea comedit vestimentū: sic ⁊ inuidia eū qui zelatur cōsumit: eū aūt cui inuidet clariorē reddit. ¶ Idē sup Johā. Inuidere passio ⁊ fornicatione ⁊ adulterio multū est deterior. ¶ Idē. Inuidi oculus liquatur tristitia: iuidus cū morte viuit cōtinua. ¶ Aug. de doctrīa chrīstiana. Auertat deus inuidie pestē ab animis omniū nedū

chaſtianoꝝ. Dicitū enī diabolicū eſt inuidia: quo ſolo diabolus reus eſt et inexpiabiliter reus. Non enim dicit diabolo vt damnet: qz adulteriū cōmiſiſti/ furtū feciſti/ villā alienam rapuiſti: ſed qz homini ſtanti tu lapſus cōtinuo inuidiſti. ¶ Idē de virg. Superbiā ſequit inuidia tanqꝫ filia z pediſequa. Eā qppe ſuperbia cōtinuo parit: nec vnqꝫ eſt ſuperbia ſine tali ꝓle atqꝫ comite. ¶ Piero. in epſa. O inuidia ꝓmū mordax tui: o ſatbane calliditas ſemp ſancta ꝓſequens. ¶ Iſido. in ſyno. Inuidia cūcta bona ardore peſtifero deuorat: inuidia aie tunca ſenſum cōmedit/ pectus vlt mētem afficit: cor hoīs quaſi q̄dā peſtis depaſcit. ¶ Anſel. de ſpiritu. Qui bonis alterius arridet: ſctis cōſentit: q̄ vero inuidet diabolis ſibi eſt. Sicdē magis puto eſſe ſaluationē ſperandā eiꝰ q̄ parū boni fecit z factis aliox fauet ꝗ illius q̄ mlta z inuidet alijs. ¶ Sene. in puer. Mōdū felix es ſi nōdū turba te deridet. Nam z ſi nullos tibi inimicos facit iniuria: mltos facit inuidia. ¶ Glo. ſuper pſal. cxxiij. Ira et inuidia iudicio careāt.

¶ De Ira. Cap. ix.

ORego. in Moral. De ira rixe tumor mētis/ cōtumelie clamor/ indignatio blaſphemie ꝓferunt. ¶ Idē. Plerūqꝫ mentē ſub obtētu iuſtitie ire immanitas vaſtat: z dū quaſi ſcit zelo rectitudinis rabiē explet ira furoris. ¶ Idē. Qui humanoꝝ actuū ſubtili examine greſſus enūerat: irā ſine voce iudicio: irā in voce cōcilio: irā vero in voce atqꝫ ſermone gehenne ignibus mācipat. ¶ Idē. Plus ſemp ira ſi vindicta erigit: ꝫ de iniuria accipit. ¶ Idē i dia. Tāto metuēda eſt ira iuſtoꝝ: quāto z cōſtat qz in cor cordibus ille ꝑſens eſt ꝗ ad inferendā vltionē quā voluerit inualidus non eſt. ¶ Idē in regiſt. Ira etiā cū delinquētiū culpas iſeqtur: nō debet mēti noſtre quaſi dña p̄ ire: ſed poſt rationis tergū quaſi ancilla rōnis ſubnixius famulari. ¶ Idē. Nemo pōt diligere illū quē ex ira vel odio non vult videre. ¶ Idē. Ira ſi ſe mel mentē poſſidere ceperit: iuſtū eē deputat etiam illud qđ crudeliter facit. ¶ Idem in paſto. Illa q̄ mater eſt omniū: cuſtoſqꝫ virtutū p ire vel ꝑpatientie vitiū virtꝰ charitatis eneruat. ¶ Dieron. in origi. ſup Mich. Primo mō naturale eſt vt z nurus ſocrū z ſocrus oderit nurū. ¶ Aug. in epſa Sicut acetū corrūpit vas ſi diutius ibi fuerit: ſic ira corrūpit cor ſi in aliū diē duraverit. ¶ Idē. Multo melius nec iuſte cuiqꝫ traſcimur: qꝫ velut iuſte traſcēdo in alicuius odiū ira z occulta facilitate dilabimur. ¶ Idē in ſer. dñi in mōte. Si traſci non eſt fas fratri ſuo ſine cā: aut dicere racha/ aut dicere fatue: mlto minꝰ fas ē alo tenere aliqđ vt in odiū indignatio cōuertat. ¶ Idē. Odiū eſt ira inueterata. ¶ Idē de ci. dei. Irā nihil aliud eē ꝗ vlciſcēdi libidinē veteres diffinierūt. ¶ Idē in regula. Melior eſt ꝗ ꝗ uis ira ſepe teneat: cū impetrare feſtinat vt ſibi dimittat cui ſe feciſſe agnoſcit iniuriam: qꝫ qui tardius traſcit: z ad veniā petendā tardius inclinatur Qui aūt nūqꝫ petit veniā/ aut nō ex animo petit: ſine cauſa eſt in monaſterio etiā ſi inde non pciat. ¶ Gloſa Mat. xviij. Si nō dimiſerint ex cor de qb⁹ in nos delinquit: etiā hoc qđ penitentiā dimiſſum erat a nobis exigit. ¶ Glo. caſſio. ꝑs. iij. Venialis ira eſt q̄ nō ducit ad effectū. ¶ Joh. Chryſo. ſup Johānē. Qui traſcit ſine rōne mlto ſupplicijs dignus erit: volūtarie ſeipm in barathra pditōis ferēs: z ante futurā gehennā hic iam vindictā ſoluēs. ¶ Idem. Nō iracundos tm z illate malitie memores punit deꝰ tāqꝫ reos: ſed z eos q̄ z traſcētes aut offēſos fratres placare negligūt z cōtēnūt. ¶ Idē. Oſculū pacis porrigere ꝓpe q̄ ſacramēta offerunt i vſu eccle ē: ſꝫ vereor ne plures ex nobis labijs tm̄mō pacē faciāt: cū tamē Chriſtus nō ex ore ſꝫ ex corde deſide

ret ꝛ affectu velit ꝓmū nō labijs salutari. ¶ Idē. Si tm̄ mō non ledas eū q̄ te lesit auertas aūt te ab eo nec libēter eū videas: manet sīe dubio vuln⁹ in pectore: ꝛ ire dolor augescit in corde. ¶ Ambro. de offi. Si irascimur q̄ affectus nature nō est nostre potestatis: malū sermonē nō proferamus de ore nostro ne in culpam ruamus. ¶ Idē. Is q̄ cito iniuria illata mouet facit se dignū iudicari cōtumelia: dū vult ea indignus haberi. ¶ Bernar. in epla. Mō irasci vbi irascēdū sit: nolle emēdare pctm̄ est: ꝓ⁹ vo irasci q̄ irascēdū sit: pctm̄ peccato addere est.

¶ De Accidia. Ca. x.

ORego. i Hora. De tristia vl accidia nascit⁹ malitia / rancor / pusillanimitas / desperatio torpor circa precepta / vagatio mētis circa illicita. ¶ Idē. Humana aia q̄ ad deū solū appetēdū facta est omne aūt qđ infra deū appetit imm⁹ est: ideo ei iure nō sufficit oīne qđ deꝰ nō est: hinc est qđ huc illuc q̄ spargit ꝛ ab vna quaq̄ re fastidio impellente remouet. ¶ Idē in pastora. Pigerū q̄ piger dū necessaria agere negligit: q̄dā sibi difficilia opponit: q̄dā vero incaute formidat: ꝛ dū quasi inuenit qđ velut iuste metuat: oīndu q̄ in ocio q̄si non iniuste torpescat. ¶ Idē. Si qđ mortuū in nobis est ad vitā nō accendit: hoc etiam extinguit qđ quasi adhuc vīū teneꝫ. ¶ Idē. Qui adhuc ī pctis est: cōuersionis fiduciā nō amittit: q̄ vero post q̄uersionē torpescit: et spem que potuit esse de peccatorū cōuersione subtrahit. ¶ Aug. de pfessio. Palato non sano pena est panis q̄ sano est suauis: ꝛ oculis egris odiosa est lux: q̄ puris amabilis ē: ꝛ iustitia tua oīe displicet tristib⁹ ꝛ iniq̄s. ¶ Idem Nullo mō decet. Infra lib. iij. de exercitio. ¶ Ioh. Chry. ō ꝓpūctiōe cordis. Nō video q̄ aliqs nr̄m va ꝛ pfectacupidie celestiū teneaꝫ. alioq̄n oia q̄ videt eē guia: vmbras putaret ꝛ risū. ¶ Amb. sup Luc. Discere rogare qđ cupis ipetrare: fastidiosos viros celestiū pfect⁹ munera nō sequūt. ¶ Idē in epla Sicut dñs nō vult mortē pctōris tm̄ vt reuertat ꝛ viuat: ita tepidos odit ꝛ cito ei nauseā facit. ¶ Ysido. de sum. bo. Tepidus in q̄uersiōe ociosa verba ꝛ vanas cogitatiōes notias esse nō conspicit: q̄ si a tepore mentis euigilauerit ea q̄ pri⁹ leuia estimabat cōfestim q̄si horrēda atq̄ atrocia ptimescit. ¶ Idē. Dei seruum sine intermissione legere: orare ꝛ opari oportet ne forte mentē ocio deditā spūs fornicationis surripiat. Cedit ei labori voluptas: animū aūt vacantē cito pōcupat. ¶ Bern. in epla. Ꝓro vitādo ocio ocia sectari ridiculū est: ociosum aūt est qđ vel nullā habet vtilitatem: vel vtilitatis intentionē. ¶ Idē. Miror q̄ ad gustum cibi dulcissimi nauseas: si tamē gustasti q̄ dulcis est dominus: aut certe nondū gustasti ꝛ nescis q̄d aut quō sapit Christus. ideoq̄ nō appetis incognitū ꝛ inexpertū: aut si forte gustasti: ꝛ dulce non sapit sanū non habes palatū. ¶ Idē super Cāti. Doleo aliquos nostrū grauī sacris vigilijs deprimi somno: nec celicitus reuereri: sed in presentia principū tanq̄ mortuos apparere: cū tamē ipsi nostra alacritate permoti nostris interesse solēnijs delectenē: vereor: ne nostram desidiā aliq̄ abominantes cū indignatione recedant. ¶ Idē. Cū te tepore accidia vel tedio affici sentj: noli ꝓpterea diffidere atq̄ desistere a studio spūali: sed iuuātis reqre manū: trahi te obsecrās. ¶ Idē in sermo. Tepescimus ꝓcessu tpis a feruore cōuersationis nostre: paulatim refrigescit charitas: abūdat iniq̄tas vt heu cōsummemur in carne q̄ spū ceperamus. ¶ Idē. Quid istud negligentie q̄d pigritie: immo quid vecordie est: vt nō crebris suspirijs ꝛ feruentissima affectiōe abrumpere huic: ꝛ in illa tā felicis agmina iaculari aios studeamus? Ue nobis a duritia cordis nostri: ve vobis a petrā gentiū quas apostolus sine affectione cōmemorat esse

¶ Señ.in epla.Luto inerti ocio vita torpebit:si relinquēdū est q̄cq̄d offendit.¶ Idē.Otium sine litteris mors est ⁊ viui hominis sepultura.

¶ De Auaritia. Cap.xj.

ORego.in Moral.de auaritia proditio:fraus:fallatia periuria inq̄etudo violentie:⁊ ptra misericordiā obduratiões cordis oriunt.¶ Idē. Auaritia desideratis rebus habitis non extinguit sed augetur.Vñ more ignis cū ligna q̄ cōsumat exceperit magis exercscit ¶ Ambro.in ser.Quosdā gradus cupiditas habet:quo plures ascēdit eo ad aliora festinat:vñ fit grauior ruina lapsuro.¶ Idē. Ibi abūdantia vbi sanctas:vbi aūt fames cupiditatum vbi mē plebitis apperentia:vbi vtiq̄ paupertas.¶ Aug.in sermo.Non solus auarus est q̄ rapit alienā:sed ⁊ ille auarus ē q̄ cupide seruat sua .¶ Idē de verbis dñi . Mē plebitis est sola auaritia diuitū:semp eni rapit ⁊ nūq̄ satiat:nec deū timet nec hominē reuerē nec patri parcit nec matrem agnoscit nec fratri obtemperat nec amico fidē seruat viduam opprimit pupillorū res inuadit liberos in seruitū redigit testimoniū falsus p̄fert res mortui hois occupant:quas nōn ipsi qui hoc faciūt moriant .¶ Idem de libero arbitrio.Dictū est radicem omniū malorū esse auaritiam:hoc est plus velle q̄ satis est.Tantū aūt satis est quātū sibi exigit nature in suo genere cōseruande modus.¶ Idē de decē chordis.Qua fronte vēturus es ad filiū tuū q̄ preces fit:cui p̄cedenti nō mittis partē suā in celū:Porro prorsus.Audi ipm dñm dicētē.Thesaurizate vobis thesauros in celo.

¶ Isi.in etymo.Auidus dict⁹ est ab auēdo:auere ei cupere est:hinc⁊ auarus.Vñ q̄d est auarū esse nisi p̄gredi vltra q̄ sufficit.Auarus eni dict⁹ est: eo q̄ sit auidus auri:⁊ nūq̄ opib⁹ explear.¶ Idem de sum.bo.Qui bona mūdi diligit:velut nolit timoris ⁊ doloris pene succūbit.¶ Joh.Chry.sup Johānē.Quēadmodū in fontē mundū stercus q̄s immittēs totū eū imūdū facit:ita ⁊ in diuitias iustas auaritia intrans:oīa spirare facit ab eo q̄ illic est auaritie feroīe.¶ Idem.Non amabit p̄timū q̄ aurū amat.¶ Bernar.de cōtēp.mūdi.Nunc trahit sua quēq̄ voluptas:⁊ odorē turpis lucri sectātes q̄stū estimant pietatē quorū certa dānatio est.¶ Idē.Vtinā saperes miser ⁊ ireligeres cū thesauro pecunie thesaurū ire pariter cumulari: vtinā nouissima p̄uideres:aduertere nō facile p foramē acus trāsituros diuitiarum cumulos.¶ Señ.in epist.Vidisti aliq̄n canē missa a dño frusta panis ac carnis aperto ore capiantē:q̄cq̄d accipit:p̄timus integrū deuorat:⁊ semp ad spem vēturi hiat.¶ Idē.Euenit nobis q̄cq̄d expectantibus fortuna p̄uecit id sine vlla voluptate dimittim⁹:statim ad rapinā alterū erecti ⁊ attoniti.¶ Idē.Vnusq̄s de accipiēdo. Infra li.iij. de ingrat.

¶ De Gula. Cap.xij.

ORego.in Mora. De ventris ingluuie inepta letitia seu rilitas immūditia multiloquiū hebetudo sensus circa intelligētiā orit.¶ Idem.Quinq̄ nos modis gule vitiū tentat.Aliq̄n nāq̄ indigentie tpa p̄uenit.Aliq̄n vero tēpus nō p̄uenit:⁊ cibos lautiores querit.Aliq̄n q̄libet sumēda p̄parari accuratius expetit.Aliq̄n aūt ⁊ qualitati ciborū ⁊ tēporis cōgruit:⁊ in ipa cibor⁹ quātitate sumēdi mēsurā refectionis excedit.Mēnūq̄ sp⁹ ⁊ abiectū ē q̄ desiderat:⁊ tñ ipo estu imēsi desiderij deteri⁹ peccat.Exēplū de p̄mo i Jonatha j.Re.xiiij. De secūdo i Israelitis .Nūe. xj.a.De tertio i filijs Heli.j.Re.ij.c. De quarto Ezc.xvj.c.De quinto i Esau Señ.xxv.¶ Idē.Sepe dū q̄s p̄cussi carni peim⁹:ad p̄ceptū q̄ nos hostē nutrim⁹.Eisdē nāq̄ alimēt⁹ vitia suq̄untur q̄b⁹ nutrite virtutes viuūt:⁊ cū virtus alit plerūq̄ vites vitia aug̃et.¶ Idem pasto. Gule deditos superfluitas

locutionis: le uitas operis atq; luxuria. abstinentes vero sepe impatiētia atq; tristitia: sepe vero supbie culpa comitat. ¶ Iero. in epla. Difficile iter epulas seruat pudicitia. nitēs cutis sordidū ostentat animū. ¶ Idem. Nihil solicitius. Infra lib. iij. de leticia. ¶ Isido. de sum. bo. Ebrietas perturbationem gignit mentis: furorem cordis: flāmam libidinis. ebrietas ita mētem alienat vt vbi sit nesciat, vnde etiam & malū non sentit quod p ebrietatem cōmittit. ¶ Idem. Cui abstinētia non est epularū: ardentis diuitis attendat supplicīū. cuius tanta in inferno inter ignes erat inopia: quanta hic fuerat epular copia. ¶ Idē. Quisimium cibis vtunt: q̄to magis ventrem pascunt: tanto amplius sensum mentis obtūdunt. Nā greci dixerunt ex crasso vētre subtilem sensum gigni non posse. ¶ Aug. de doc. christiana. Fieri pōt vt sine aliq̄ vicio crapule vl̄ voracitatis p̄ciosissimo cibo sapiens vtat. insipiēs aūt fetidissima gule flāma in cibū vilissimū ardescat. ¶ Basili⁹ i regula sicut miles plurimo onere p̄grauatus p̄pedit. ita monachus vel clericus impedit ad vigilias cum escarū plenitudine torpescit. ¶ Ber. in apolo. Sanius est modico vino vti p̄pter infirmitatē: q̄ multa aqua igurgitari p auiditatem. ¶ Legit in sciētia naturali q̄ inter aialia magnorum corpor nulli dedit natura tam puum os p̄ corporis q̄titatem: sicut homini. quod factum est ad p̄mendationē temperātie & ad detestationem gulositatis. ¶ Grego. Quanto corpus impletur: tanto anima minorat. ¶ Vñ Iero. Qui luxuriat viuens mortu⁹ est: & qui inebriat mortuus & sepult⁹. ¶ Sene. Liber copia subtilitas ipeditur. ¶ Idem. Ventri obedientes loco animalium viuimus: non hominū Bern. Voluptas gutturis q̄ tanti hodie estimatur vt duorum habet longitudinem digitorum: non durat nisi q̄tum durat trāsitus ille per gulam: & p̄o illo transitu vult domina gula tot & tanta sibi p̄parari.

¶ De luxuria. Cap. xiij.

GRego. in moza. De luxuria cecitas mentis: inconsideratio: inconstantia: p̄cipitatio amor sui: odium dei: affectus p̄sentis seculi: horror vl̄ desperatio futuri generat. ¶ Idē. Nulla ante dei oculos iustitie pietatisq; sūt opa: q̄ corruptionis contagio monstrant immunda. ¶ Idem in dia. Carnalis delectatio mentem quā inficit obscurat: vt videre veri luminis claritatem non valeat. sed vnde iferius delectat: inde caliginem ad supna patiatur. ¶ Aug. de fide ad petrum. Quia dum sibimuicē vir mulierq; miscent vt filios gignent. sine libine non est parentum cōcubitus. & ob hoc filior ex eor carne nascentium non pōt sine petō esse concept⁹: & petm̄ in puulos non transmittit ꝓpagatio: sed libido. ¶ Isi. de sū. bo. Luxurie imagines quas in veritate gessimus: sepe dormientibus nobis in animo apparent: sed innocte si non cōcupiscendo occurrunt. i. si non consentimus vigilantes. ¶ Idē. Qui nocturna illusione polluit. & si extra memoriam turpiū cogitationū sese p̄sentiat inquinatū. tñ hoc vt tentare nō culpe sue tribuat. suamq; immūdiciā statim fletibus tergat. ¶ Idē. Deus nō nunq; deiecit occultam mentis supbiam p carnis manifestā ruinā. ¶ Idē. Inter septem vicia fornicatio maximum est scelus q̄ p carnis immundiciam templū dei violat: & tollens membra Christi facit membra meretricis. ¶ Joh. Chriso. sup Mat. Vicium libidinis facile ex vacantia & otiosa nascit. Nā diffinitio amoris hec est: aie vacantis passio. ¶ Idem. Per omnē actū carnalem hō animalib⁹ similis iuenit: maxime autē p vsum libidinis. ¶ Idē sup Joh̄ā. Porci sunt q̄ vitam suam cenose libidini & voluptatib⁹ seculi mancipauerunt. ¶ Iero. in origi. sup Ose. Sicut vinum & ebrietas eū qui biberit mentis sue impotem facit

ita fornicatio ac voluptas peruertit sensum.animūq; debilitat ꝫ de rōnali hoīe brutū efficit aial. ¶ Idem. Sicut gule seruientes habent ventrem deū.ita q̄ libidini seruiūt habent deū beelphegor. ¶ Idē in ori.sup Hau.iij Corruent in corporibus suis.lxx.ifirmabunt in corporibus suis. ¶ Multi p̄ pter res venereas in corpore debilitati sunt: ꝫ cū perditione anime carnem quo.p frangunt cui seruiunt. ¶ Glo. Pr̄ouer.vj.super illud pretium scorti. Breuis voluptas fornicationis: et perpetua pena fornicationis. ¶ Interl. Lu.xv. Luxuria cōsumit oia bona gr̄e ꝫ nature. ¶ Sene.in epla. Luxuria voluptas fragilis est breuis fastidio obiecta.q̄ auidius acta est oci⁹ in cōtrarium recidēs. cuius subinde necesse aut pentteat aut pudeat: in q̄ nihil est magnificū.aut q̄ naturā hominis duplis primi deceat.res humilis membrorū turpium aut vilū ministerio extra reda. ¶ Idē. Nihil tā mortiferū igenis q̄ luxuria. ¶ Idem. Vis magna mentis blandusq; animi calor nimor est:iuuenta gignit: luxu ꝫ ocio nutrit inter leta fortune bona. quem si fouere atq; alere desistas cadit.breuiq; vires pdit extinctus suas. illicita amant ꝫ excidit q̄cq̄d quisquis in p̄mo obstitit. pepulitq; amorem tui⁹ ac victor redit q̄ blandiēdo dulce nutriunt malum sero recusat ferre quod subit iugum. ¶ Hiero. Appetit⁹ fornicationis antietas est:satietas pnia Et.j.ad Thosi.vj. Qui fornicat i corpus suum peccat. ¶ Glos. In fornicationis opere totus homo absorbet ꝫ carne qui fornicatur: vt iam homo non possit animus suus esse.sed simul totus homo possit dici caro. Et dicit quedam glo.super Leuit.q̄ cum demones de omni peccato gaudeant:p̄cipue tamen gaudent de fornicatiōe quia ibi corpus ꝫ anima maculatur: ꝫ ideo maxime cauendum.

¶ De perplexitate. Capitulum. xiiij.

¶ Rego.in moral. Cum mens inter minora ꝫ maxima peccata cōstringitur.si omnino nullū sine peccato euadendi aditū pateat minora semper eligantur. ¶ Idē Cum in dubijs cōstringimur: vtiliter minimis subdimur.ne in magnis sine venia peccemus. ¶ Isid.in syno. In malis p̄missis rescinde fidem,.in turpi voto muta decretum. ¶ Idem de sum.bo. Arguméta machinationum malarūq; cogitationum semina que i cordibus hoīm diabol⁹ fundit.ita sepe captam implicant mentem: vt ex q̄ cumq; parte euadere quisq; tentauerit:sine periculo non possit velut si iures hoc facere:q̄ si feceris peccas.si non feceris:reus periurij sis. In tanto ergo mali discrimine: vt euadēdi aditus pateat:minora pon⁹ eligenda sūt vt maiora vitent. ¶ Aug. de mendacio. Illa desinunt ee peccata: q̄ propter grauiora vitanda suscipiuntur. Sicut enim in rebus vilibus non vocatur damnū quod p̄pter maius lucrum amittit. sic ꝫ in rebus sacratis non vocatur peccatum quod admittitur ne grauius admittat. ¶ Ambro. de offi. Si non potest alteri subueniri nisi alter ledat: commodius est neutrum iuuari:q̄ grauari alterum.

¶ De conflictu viciorum ꝫ virtutum. Ca.xv.

Augustinus in lib. de conflictu. O q̄ amarus est superbie cōgressus:q̄ angelos de celo p̄cipit.homines de paradiso minauit. Superbia dicit.certe multis immo pene oibus melior es: verbo scientia:diuitijs:honoribus: ꝫ cūctis que carnalibus vel spiritalibus suppetūt charismatibus. Cūctos ergo despice cunctis teipm superiorem attende. ¶ Humilitas respōdet. Memēto q: pulvis es:q: cinis es.quia putredo ꝫ vermis es:quiq; etsi altus es:nisi tanto te humilies:q̄to magn⁹ es:perdis omnino quod es. Nunq̄d tu altior es q̄ p̄mus angelus.nunq̄d splendidior

in terra ꝙ lucifer in celo? ℞ si ille de tãta sublimitate p superbiam cecidit quõ tu ad tãtã celsitudinem supbiẽs de imis ascendes? ¶ Inanis gloria dicit. Age bonũ qđ vales: ostende bonum cunctis qđ agis: vt bonus a cunctis dicaris. vt sanctus ⁊ venerabilis ab hoibus prediceris. vt dei dilect⁹ voceris. vt nemo te ptemnat. nemo te despiciat: ⁊ vniuersi debitum tibi honorem persoluãt. ¶ Timor dei respõdet. Si boni aliquid agis: non p transitorijs sed p eternis honoribus age: occulta qđ agis in ꝙtũ vales. sit in animo tuo occultandi voluntas: ⁊ nõ erit de ostentatiõe vlla temeritas: nec criminis erit aliqñ manifestare qđ semp vis celatũ habere. ¶ Simulatio dicit: qr nihil boni in abscondito facis: ne a cũctis cognitus detestabilis habearis: finge te foris esse qđ intra non appetis. ¶ Vera religio rñdet. Imo magis satage esse ꝙ ostentare qđ non es. Nã hoc hoibus ostendere qđ nõ es: qđ aliud ꝙ dãnatio est? ¶ Cõtemptus dicit. Quis tu vt tibi peioribus obtẽperes: deterioribus famulatũ exhibeas: te magis ꝙ illos decuerat imperare qui tibi nõ possunt ingenio vl industria coequari. Obtempera igitur solius dei imperio: ⁊ non sit tibi cura de aliquo. ¶ Subiectio rñdet. Si dei obtemperandũ est imperio: etiam humano subdi necesse ẽ magisterio. Ipse enĩ dicit. Qui vos audit me audit: ⁊ q vos spernit me spernit. Ira iquis oporteret si talis esset q loco dei imperaret. sed non est talis p quem deus imperet: Sed audi aplm contradicentem tibi. Sit enĩ. Nõ est potestas nisi a deo: que autem a deo sunt: ordinata sunt. Quales enĩ esse debeant hi qui imperant nõ est a subditis discutiẽdum. ¶ Inuidia dicit. In quo illo vel illo minor es? Cur ergo eis cõpis vel superior nõ es? Quã ra vales que ipsi non valent? Non ergo tibi aut superiores eẽ aut equales debent. ¶ Concordia fraterna respõdet. Si ceteros virtutibus antecellis tutius in loco infimo ꝙ in summo te metipsum conseruas. semper enim de alto peior fit ruina. ℞ si tibi vt asseris quidam superiores vel eqles sunt quid te ledit? quid te nocet? Caue p ri sus ne dum alijs locum celsitudinis inuides: illum imiter⁊ de quo scriptum est. Inuidia diaboli mors introiuit in ordem terrarum: imitantur autem illum qui sunt ex parte illius. ¶ Odium dicit. Absit vt illum ames: quem in omnibus contrarium habes. qui tibi derogat: qui tibi insultat: qui te cõuitijs exasperat: qui tibi peccata tua improperat: qui te dict⁊ operib⁹ ad ꝙ honoribus semper preuenire festinat. nisi enĩ ipse tibi inuideret: nequa ꝙ se tibi ita preferret. ¶ Dilectio vera respondet. Nunquid quia hec que narras odio habenda sunt in homine ppterea non est amanda dei imago in homine? sicut Christus qui in cruce positus inimicos suos dilexit. ⁊ ante crucis tormẽtum admonuit dicens Diligite inimicos vestros ⁊c. Vinnẽ ergo amaritudinem cordis euome: et quo pacto valueris. charitatis dulcedinem sume: nihil enĩ illa suauius. nihil illa beatius. ¶ Detractio dicit. Quis põt sustinere? quis silentio valet tegere: ꝙta ille vel illa prava committit: nisi forte qui consentit? ¶ Libertas iuste increpationis respondet Nec tacenda sunt mala p rim: nec cõsentienda. sed charitate fraterna in faciem p rimus est redarguendus. Et infra. Nonnunꝙ errata delinquentium ad tẽpus silentio tegẽda sunt: vt aptiori tempore corrigant. ¶ Ira dicit. Que erga te agunt: equanimiter ferri non possunt. immo hec patiẽter tolerare peccatum est: quia etsi non cis cum magna exasperatione resistitur: contra te demceps sine mensura cumulantur. ¶ Patientia respõdet. Si passio redemptoris ad mẽte in reducit: nil tam durum quod non equo animo tolerẽ. Christus enĩ vt ait petrus pro nobis passus ex vobis relinquens exemplum: vt sequamini vestri

gia eius. Sed ḡta sunt hec que patimur in comparatione illius: Ille enī opprobria: irrisiones cōtumelias: alapas: sputa flagella: spineam coronam crucem quoq; sustinuit: atq; nos miseri ad nostram cōfusionem vno sermone fatigamur: vno ꝟbo deicimur. ¶ Proteruia dicit. Nunqd stultis: nunquid insensatis ac brutis animalibus leuia verba ⁊ non magis aspera vt tales decet dum dei nq̄ūt obicienda sunt? ¶ Consuetudo respōdet. Non rua in his persuasio: sed apostoli sequenda est p̄ceptio. Seniorem ne increpaueris. Et rursum. Seruum domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes. Quod vi delicz malū' pteruie deterius adhuc subditis ḡ̄ p̄elatis nocet. Sepius enim contingit vt leuiter ⁊ cum charitatis dulcedine ꝓlatam correctionem subditi spernant. ⁊ contra humilitatis verba despectōis iacula eiunt tām. ¶ Timor mētis dicit. Testem habes deum in celis: non tibi sit cure quid de te suspicent homines i terris? ¶ Satisfactio debita rīdet. Non est danda detrahendi occasio: non suspitandi suspitio: sed si assunt q̄ corrigantur manifestanda: aut certe si desunt: humili ꝓtestatiōe neganda. ¶ Torpor ⁊ ignauia dicūt. Si lectiōi ꝓtinaci studio semp̄ insistis: oculoꝝ caligiē incurris. si indesinēter lachrymas fundis: ipos etiā oculos amittis: si ꝓtelatis vigilijs psalmoꝝ censum psolueris: sanam capitis acquiris. si quotidiano labore te cōficis ad opus spirituale quando consurges? ¶ Exercitium bonum respondet. Quid tibi ad hec perferenda tam longa temporum ꝓponis spacia? Nunquid scis si die crastina viuas: immo si vel etiam vnam horam in hac vita facias? An forte de tua mēte excidit quod saluator in euāgelio dicit. vigilate: quia ne scitis neq; diem neq; horā? Quapropter discute tor: ponis inertiam: semp̄q; memento: quia regnū celorum non tepidi: non molles: non desides: sed violenti vimq; facientes diripiunt.

¶ Cupiditas siue auaricia dicit. Valde sine culpa es ꝙ quedam habenda concupiscis: quia nō multiplicare appetis: sed egere pertimescis. et quod malus alius male retineret: ipse melius expendis. ¶ Mundi contemptus respōdet. Ista nec apud homines seculares sine periculo procurantur: quia q̄to quis amplius habere ceperit: tanto amplius habere concupiscit. fitq; vt modum in concupiscendo non habeat dum inumeris huius seculi curis deseruire festinat. Si ergo secularibus viris ita est periculosa cupiditatis idustria: q̄to magis illis periculosior: qui iam habitu ⁊ cōuersatione seculares esse desierunt. qui totum quod viuūt domino deuouerunt. Dicis forte ideo a sanctis religiosisq; viris plura habenda sunt: vt melius ab ipsis q̄ a popularibus erogentur Christi pauperibus. Et ego consentio: sed p̄elatis: non autem subiectis. ¶ Obduratio dicit. Si ea que possides egentibus tribuis: vnde subiectos absq; penuria nutris? Misericordia respondet. Demētō quid purpurato diuiti contigerit: qui nō ideo damnatus est ꝙ aliena tulerit: sed ꝙ egenti pauperi sua non tribuerit. ⁊ in inferno positus ad perēda minima p̄ uenerit: qui hic parua negauit. ¶ Ventris ingluuies siue gula dicit. Ad esū dominus omnia munda creauit: ⁊ qui saturari cibo respuit: quid aliō q̄ muneri concesso contradicit. ¶ Liboriū parsimonia respōdet. Unum horum que dicis verum est. Ne enim homo fame moreretur: oīa ad esum deus munda creauit: sed ne comendendi mensuram excederet: abstinentiam imperauit. atq; inter cetera sua mala saturitate maxime panis sodoma peruit. Quapropter sicut eger ad medicinam. sic ad sumendas dapes debet quisq; accedere: nequaq̄: scilicet in illis voluptatem appetens: sed necessitati succurrens. Ille autem plene hmōi vicium superat: qui in sumē-

dis dapibus nō solū parsimoniam tenet: vt scilicet refectionem corporis semper esuries imperet: verūetiā accuratiores simul ⁊ lautiores epulas excepta corporis infirmitate ⁊ hospitiū susceptione cōtempsit. ¶ Inepta letitia dicit. Ut quid animi gaudiū intus abscōdis. Egredere in publicū letus: dic aliquid foris vnde vel tu vl proximi rideant. Faceos letos tua letitia. ¶ Moderat⁹ meror respondet. Vnde tibi inest tanta letitia. Nunqd iam diabolū vicisti: nunquid iam de exilio ad patriā veniſti ⁊ An forte in obliuionē venit qō dñs dicit. Mundus gaudebit: vos autē cōtristabimini: sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Cōpatime ergo inanem letitiā: quia nōdum euasisti penalē erumnā. Nōne apud omnes insanus iudicat is: qui carceralib⁹ tenebris reclusus gaudere conatur. ¶ Multiloquium dicit. Nō reus ille tenebit: qui plura quidē: sed bona loquit: sed ille qui salte rara sed mala dicere ꝓbat. ¶ Discreta taciturnitas respōdet. Verum est quod dicis: sed dū multa bona proferri videnf: sepe cōtingit vt a bonis locutio inchoans ad praua deflectat: hoc ipm sacra scriptura pronunciat: qm in multiloquio nō deerit peccatum. Ac forte inter innumera verba declinanf criminosa: sed nunqd declinari poterunt inutilia atqꝫ ociosa: de quibus ratio erit in futuro reddenda: tenendus est ergo modus in loquendo: atqꝫ ab ipsis nōnunqꝫ vtilibus verbis parcendū. ¶ Luxuria dicit. Cur te in voluptate tua mō nō dilatas: cum te quid sequaf ignoras: Acceptū tēpus in desideriis perdere non debes: quia qꝫcitius pertranseat nescis. Si enī deus inscreti hominē in voluptate carnis nollet: an ipso humani generis exordio masculū ⁊ feminā non fecisset. ¶ Carnis mūditia rūdet. Nolo vt ignorare te finas qd post hanc vitā recipias. Si enī pie ⁊ caste vixeris: sine fine gaudebis. Si autē impie ⁊ luxuriose: eternis incēdys subiaceb⁹. Inde aūt magis caste viuere debes: vñ qꝫcitius tēpus acceptū transeat ignorare te dicis. Et infra. O qꝫ parua est cōcubitus hora: qua perditur vita futura. ¶ Ysido. de sum. bo. Interdū vitia cū virtutibus ad vtilitatē confligunt: vt ipso certamine vel mens exerceaf: vel ab elatione concussus animus restringatur.

¶ De Gratia. Cap. xvj.

ORego. in Moral. Quia de gratia debemus superna p̄ sumere: vt non simus negligentes in oratione vel opere: voce veritatis exprimitur. Oportet semper orare ⁊ non deficere. Petamus ergo orando: queramus legendo: pulsem⁹ operando. ¶ Idē. Quelibet occulta loca sine dei gratia animā saluare nō possunt. Quod aliqñ i ipsis quoqꝫ erratibus cōspicimus electorum. Nam Loth i peruersa ciuitate iustus fuit in monte peccauit. ¶ Idem in mora. Cū mētē nostram elatio erigit: a nobis summi protinus cōpunctio amoris recedit: cū vero superna nos gratia visitat: statim per lachrymas ad sua desideria instigat. ¶ Idem. Quāto qſqꝫ se minus videt: tāto sibi minus se displicet: ⁊ quāto maioris gratie lumen percipit: tāto amplius reprehensibilē se cognoscit. ¶ Idem. Fusa anima gratia vocat: tentatio interrogat. ¶ Idē. Quia per occultā gratiā ad amorē dei tēperata desup mensura proficimus: quanto in nobis quotidie dei spiritu virtus creſcit: tanto noſter spiritꝰ deficit: ¶ Idē. Vnūquēqꝫ electorū suū diuina gratia tūc magis erudiendo custodit: cū eum quasi percutiens deserit. ¶ Idē. Miles dei superne gratie fretus auxilio sic vulnera infirmitatis sue curat: vt aliena non deserat. ¶ Idem. Bonū qō agim⁹ ⁊ dei est ⁊ nostrū. Dei per preuenientē gratiā. Nostrū per obsequentē liberā voluntatē. ¶ Idem sup Eze. Siue hi qui electi in testamēto veteri fuerūt: siue hi qui in testamēto nouo secuti sunt:

nimirū cōstat: quia omnes ex amore trinitatis accensi sunt: neq; enim vnum deū diligerent si eiusdem trinitatis q̄ deꝰ est gratiā nō accepissent. ¶ Idē. Sunt quidam qui per donum gratie ꝛ ipsa intelligunt: que exponi a doctoribus nō audierunt. ¶ Ysido. de summo bo. Hominis meritū superna gratia vt inueniat p̄uenit: ꝛ postq̄ p̄uenerit perficit: atq; ad indignā mentem veniens facit in ea meritū quod remuneret: que solum inuenerat q̄ puniret. ¶ Idem in syno. In oīi opere tuo deū auxiliū posce: omnia diuine gr̄e diuino dono ascribe: nihil meritis tuis tribuas: in virtute tua nihil p̄sumas. ¶ Augustinꝰ de cōfessio. Gratie tue deputo miserico:die tue dīe: q̄ peccata mea tanq; glaciē solutisti: gratie tue deputo ꝛ quecūq; nō feci mala. ¶ Idē de natura ꝛ gratia. Christi gratia sine qua nec infantes nec etate grandes salui fieri possunt: non meritis redditꝰ sed gratis datur p̄: propter q̄ gratia nominatꝰ. ¶ Idem de correptione ꝛ gratia. Desiderare auxiliū gratie: initiū gratie ē. ¶ Idē. Gratia sola homines liberantꝰ a malo sine qua nullum p̄: ssus siue cogitando siue volendo ꝛ amando siue agendo faciunt bonum. ¶ Idē. Voluntas humana non libertate cōsequit̄ gratiam: sed ex gratia potius libertatem ꝛ vt perseueret delectabilē perpetuitatem: ꝛ insuperabilē fortitudinem. ¶ Idē de quinq; respōsionibus. Opera liberi arbitrij bona q̄ vt fiāt p̄parantꝰ p gratie p̄uentū: nullis liberi arbitrij meritis: ꝛ ipa faciente gubernante ꝛ perficiente vt abundent in libero arbitrio nō dānam?: q: ex his vt hmōdi hoies dei iustificati sunt: iustificantur ꝛ iustificabunt in Christo. ¶ Idē de gratia ꝛ lib. ar. Charissima vita nostra bona nil est aliō q̄ dei gratia: ꝛ vita eterna q̄ bone vite redditur dei gratia est: ꝛ ipa enim gratis datur. ¶ Idem ibidē. Gratia dei nos facit legis dilectores: lex vero ipsa sine gr̄a nō nisi p̄uaricatores. ¶ Idem cōtra Julianū. Quia caro concupiscit aduersus spiritū: etiam baptizatis sanctis ingerit pugnandi necessitatē: cōtra quid: nisi cōtra malū: nō cōtra substantiā sed substantie vitium: dei gratia regenerante nō imputandum dei gratia adiuuāte frenandum: dei gratia remunerante sanandū. ¶ Idē. de q̄nq; questionibus. Salus religionis huius per quā solā salus vera veraciter p̄nuntiꝰ nulli vnq; defuit q̄ dignus fuit: ꝛ cui defuit dignus non fuit: ab exordio nanq; p̄pagationis humane vsq; in finem quibusdam ad p̄miū quibusdam ad iudicium p̄dicatur. ¶ Idem de spiritu ꝛ littera. Per legē cognitio peccati: per fidem impetratio gratie cōtra peccatū: per gratiam sanatio anime ꝛ abolitio peccati: per animē sanitatē libertas arbitrij: per liberū arbitrium iustitie dilectio: per iustitie dilectionē legis operatio. ¶ Idē. Lex data est vt gratia q̄reretur: gratia autē data est vt lex impleret̄: neq; eni suo vitio non implebatur lex. sed vitio p̄sidentie carnis. q̄ vitium per legē demonstrandū: p gratiam sanandū fuit. ¶ Idē de ciui. dei Parit ciues terrene ciuitatis peccato vitiata natura: celestis vero ciuitatis ciues parit a peccato naturā liberans dei gratia. ¶ Idē de penitentia. Presto semp est gratia q̄ nunq; deficit nisi p̄ius expulsa fuerit. Cōtinue necessario quod suū est inspirat: si est qui recipiat. ¶ Johēs Chrysō. super Mat. Gratia rectas mētes diligit: et sine fuco p̄positū. ¶ Idē sup Mat. Debet voluntas p̄cedere: ꝛ sic sequetur gratia. nā nec gratia sine voluntate aliq̄d operatur nec voluntas sine gratia potest. Nam ꝛ terra non germinat: nisi pluuiā susceperit: nec pluuia fructificat sine terra. ¶ Ambro. super Lucā. Meretur tarda mestimina spūssancti gratia. ¶ Auctor de spū ꝛ aīa. Anima quam dei pietas respicit: humilitas subiecit: penitētia reducit: iustitia deducit: obedientia cōducit: p̄ seuerātia p̄ducit: deuotio introducit

puritas iungit:charitas vnit.¶Idē. Facultates ꝛ quasi instrumenta cognoscendi ꝛ diligēdi habet aia ex natura:cognitionē vero veritatis ꝛ ordinē dilectionis nequaq̄ habet nisi ex gratia.¶Idē.Vasa que creatrix sapientia formauit vt sint:adiutrix gratia replet ne vacua sint si strēnuū operariū inuenerit.¶Bern.sup Cant. In veritate didici nihil eque efficax esse ad gratiā promerendam:retinendam,recuperādam:q̄ si omni tempore inueniaris nō altū sapere:sz timere

¶De penitētia.Cap.xvij.

ORego.in homel.Penitētiā agere ēt ꝑpetrata nigla plāgere:ꝛ plangenda nō perpetrare.Nam qui sic alia deplorat vt tñ alia cōmittat:adhuc penitētiā agere aut ignorat:aut dissimulat.¶Aug. de mirabilib⁹ sacre scripture.Qui ꝑ pniam petā diluerit:āgelice felicitatis cōsors in eternū erit.¶Idē in lib. de pnia.Cōuertit.i.totus ꝛ omnino vertit q̄ tā nō tñ penas timet:sed ad bonū deū redire festinat:que conuersio si ꝓrigerit alicui etiā in fine:desperandū non est de peccatorū suorū remissione:sz quonia vix vel raro est tā iusta cōuersio:timendū est de sero penitētie.¶Idē.Pietas fidei expostulat credere:q̄ oēs elemosyne totiꝰ ecclesie ꝛ orationes,ꝛ opera iustitie,et misericordie succurrāt recognoscēti mortē suā ad cōuersionē suā.Ideoq̄ nemo penitere digne potest quem nō sustineat vnitas ecclesie.¶Idē. Penitēs oēs fructꝰ sue penitētie paruos habeat nūq̄ sufficiat semper doleat: semp coram dño ante quē peccauit erubescat:ꝛ dolorē cū vita finiat.¶Idē. Vbi dolor finit:deficit ꝛ penitentia. ¶Idē.Penitēs semp doleat:ꝛ de dolore gaudeat.¶Idē.Penitens consideret qualitatē ꝛ quantitatem criminis in loco in tēpore in perseuerātia in varietate in conditione persone,ꝛ quali hoc fecerit tētatione:ꝛ ipsi⁹ vitij multiplici excusatiōe.¶Idē.Nūq̄ dñs aliquē sanauit.Infra ð ꝓtritiōe. ¶Idē.Penitētia est quedā dolēs vindicta puniens in se qđ dolet cōmisisse:q̄ aūt dolet qđ detinet in mortali corpore:desiderat qđ amat:plorat qđ retardat.¶Idem.Aut me cōfessus fuerit coram hominibus:omnis quātūcunq̄ ꝛ quotiēscūq̄ peccator:cuiuscūq̄ ordinis:etiam si fuerit peccator sacerdos:cōfitebor ꝛ ego eū.Nā q̄nuocauerit nomen dñi.i.fin q̄ nominatur dñs,id est qui vocauerit eū ad se seruiendo ꝛ nō cōtradicendo:vt fecit tam sepe fecit:omnis idē q̄cūq̄ fuit ille peccator saluus erit.¶Idē.Penitētia languores sanat:leprosos curat: mortuos suscitat:sanitatē auget ꝛ cōseruat,claudis gressum aridis copiā cecis restituit visum:vitia fugat,virtutes exornat,mentē munit ꝛ roborat.¶Idē de quinq̄ responsionibus. ¶Petrū nisi dñs respexisset:nunq̄ penitētia motus amare fleuisset.Penitentia ergo res est optima ꝛ perfecta que defectus reuocat ad perfectum. ¶Idē in ser.Si tunc vis agere penitētiā q̄n iam peccare nō potes:peccata te dimiserunt:nō tu illa.¶Idem in epla.Si res aliena propter quā peccatū est:cū reddi possit nō redditur: nō agit penitētia:sed fingitur.Si autē veraciter agit nō remittit peccatū nisi cū restituat ablatū:si tñ restitui potest.¶Idē.Nemo vitā eternā.Infra lib.iij.de desiderio.¶Amb.Facilius inueni.Infra lib.iij.de innocētia.¶Isido.in etymo.Penitētia appellata est quasi punientia:eo q̄ ipse homo i se penitēdo punit quod male admisit.Nā nihil aliud agūt ꝙveraciter penitent,nisi vt id quod male fecerint impunitū esse nō sinant:eo ꝙppe modo sibi nō parcentibus ille parcit: cuius altū iustūq̄ iudiciū nullus cōtemptor euadit.¶Idē de sum.bono. Penitētia est medicamētū vulneris spes salutis:ꝑ quā peccatores saluant:ꝑ quā deus ad miam prouocat:que nō tēpore pensat:sed profunditate luctꝰ ꝛ lachrymarū.¶Idē.Neq̄ vnq̄.In

fra lib.iij.de securitate. ¶ Idē i syno. Inanis est penitentia quam sequens coinquinat culpa. ¶ Cyprian⁹ i ser. O penitētia q̄ peccata miserāter deo remittis:t paradisum reseras:que cōtritū sanas:oēm tristem exhilaras vitā de interitu reuocas statum restauras:honorē renouas fiduciam reformas gratiāq; abundantiorem refundis. ¶ Idē. O penitentia q̄d de te queri referā:oia ligata tu soluis:oia soluta tu reseras:oia aduersa tu mitigas omnia cōtrita sanas:oia cōfusa tu lucidas:oia desperata tu animas. ¶ Idē. ¶Penitentia respuit auaritiā:horret luxuriā:fugat furorē:firmat amorē calcat superbiā:cōtinet linguā:componit mores:odit malitiam:excludit inuidiam. ¶ Bern⁹ sup Cant. Qui amat animā suā perdet eā:siue ponēdo vt martyr siue affligendo vt penitens. ¶ Idē de .xij. gradibus. Qui veraciter penitet laborē penitētie nō abhorret:sed q̄d sibi pro culpa quam odit iniungitur:tacita cōscientia patiēter amplectit. ¶ Idē in ser. Si vis agere penitentiā oportet mēbra punire:corpus affligere:teipm iudicare: vt nō incidas in manus dei viuentis. Iustū id quidē:sed ne q̄d nimis:alioq̄n reprimēdus est feruor inmoderat⁹ ne noceat vnitati:seruiat discretiōi.

¶ De ptritione. Ca.xviij.

ORego.in regist. Illū que cōspicis delicta fletu delere:i cōspectu diuinitatis nō dubites misericordiā cōsequi:quia nullum peccātē reuersum ad se despicit: q̄ peccatores redimere venit. ¶ Idē. sup Eze. Mala que nos egisse meminimus fletibus puniamus:vt p lamēta penitētie perueniamus ad carnē vite:ne si affligi modo penitēdo nolumus:postmodū sine fine penalia sentiamus. ¶ Idē in mora. Quo vbert⁹ culpa defleā:eo altior cognitio veritatis attingitur:quia ad videndū interni lumen polluta dudū cōscientia lachrymis baptizata renouat. ¶ Idē Quilibet petō. Infra in.e. de iustitia. ¶ Idē. Si nos virtus cōpunctionis in intimis afficit:ois strepit⁹ praue suggestionis obmutescit. ¶ Idem in psal. Quasi sus in lutosa aqua semetipm voluit:q̄ dū fletibus suis vite munditiā subtrahit:ante dei oculos sordidas etiā ipsas lachrymas facit. ¶ Idē. Qui admissa plāgit nec ea deserit:tāto grauiori culpe se subiicit quāto ea ipsam quā flendo impetrare potuit veniā cōtemnit. ¶ Augu. de penitētia. Sicut comes penitētie dolor est:ita lachrymę testes doloris. ¶ Idē. Qui se cognoscūt:sicut semp peccāt ita semp ploranti:in tota vita sua q̄ est tentatio sup terrā:ploret totā vitam suā. ¶ Idē. Nūq̄ aliquē dīus sanauit quē omnino nō liberauit:totū enī hominē sanauit in sabbato:q: t corpus ab infirmitate:t aiam ab oīni peri cōtagione:indicās penitētē oportere simul de omni crimine dolere. ¶ Idem Satis durus est:cui⁹ mētus dolorem oculi carnis nequeunt declarare:sed sciat culpabiliter se durū:qui deflet dāna corporis vel mortē amici:t dolorē peri nō ostēdit lachrymis. ¶ Idē Qui penitet oīno peniteat:t dolorē lachrymis ostēdat. ¶ Idē in li. meditationū. Da mihi dīne in hoc exilio panē doloris t lachrymarū:quē esurio sup oīnē copiā delitiarū. ¶ Idē. Sit pnia cōtinua amara comes eratis mee:continuus dolor insatiabilis terror vite mee. Et infra. Si nō sum dignus oculos ad celum leuare orando certe nō sum indignus eos vel saltē excecare plorādo. ¶ Idē in cōfes. Amore amoris tui dīne facio istud:recolēs vias meas nequissimas in amaritudine recogitatiōis mee:vt tu dulcescas mihi:dulcedo non fallax:dulcedo felix secura:t colligēs me a dispersione in qua frustatim sum discissus:dū ab vno te auersus i multa euanui. ¶ Johēs Chrysost. sup Mat. Nihil ita conglutinat t vnit deo vt penitētis lachrymę. ¶ Idem. Quēadmodum q̄ppter mundū est letitia:tris[

etiam hꝫ cohere dē. ita ꝛ q̄ fm deū sūt lachꝛymę leticiam assumūt cōtinuā ꝛ inarcescibilē. ¶ Idem in ser. Memo ad deū aliqñ flens accessit q̄ nō quod postulauit accepit. nullus ab eo bñficia dolenter optauit q̄ non ipetraret qđ voluit. Ipse enī est q̄ consolaꝫ flentes: curat dolentes. informat penitentes. ¶ Idē li. de cōpunc. coꝛ. Sicut impossibile est vt ignis in flāmeꝫ in aqua ita ipossibile est cōpunctionē vigere in delicijs. Ꝟtia ei hec inuicem sibi sunt ꝛ pemptoꝛia. Illa ei mater fletus: he mater risus. illa coꝛ cōstringit: iste dissoluunt. ¶ Idem. Sola est cōpunctio que facit hoiem hoꝛrescere purpurā: desiderare cilitiū. amare lachꝛymas fugere risū. ¶ Idē. Hec ē hūiliati coꝛdis ꝟa ꝓpūctio: magna agere ꝛ hūilia loqui: iuste opari ꝛ super pctis timere ac tremere. ¶ Ysi. de sum. bo. Cōpunctio coꝛdis est humilitas mentis cum lachꝛymis: exoriens de recoꝛdatione pcti ꝛ timoꝛe iudicij. ¶ Idem. Qui nocturna illusiōe: supꝛa de luxuria. ¶ Idē. Lachꝛyme pnie apud deum ꝓ baptismate reputanꝫ: vñ ꝛ quē libet sint magna delicta: quantūuis grauia: nō tñ in illis dñi mia desperāda. ¶ Ambꝛo. de excessu satyri. Non solus dolor lachꝛymas hꝫ: habꝫ ꝛ letitia lachꝛymas suas. ꝛ pietas fletū excitat: ꝛ oratio stratum rigat. ¶ Ber. sup cant. Alta suspiria testanꝫ tristitiam aiꝰ. ¶ Idem. Dies mei sicut vmbra declinauerūt: ꝛ sine fructu ꝓterierunt. impossibile est vt reuocet. placeat tibi dñe vt recogitem eos in amaritudine anime mee. ¶ Idem. Abscidatur ferro acute cōpunctionis: vicus inueterate cōsuetudinis. ¶ Idem de contemptu mūdi. Felices lachꝛyme quas benigna manus conditoꝛis absterget: ꝛ beati oculi qui in talibus liquefieri elegerunt magis q̄ in superbiam eleuari: q̄ omne sublime videre q̄ auaricie ꝛ petulantie famulari.

¶ Idem de .xij. gradibus. Quos veritas sibi innotescere ac per hoc vilescere facit; necesse est vt cuncta que amare solebant ꝛ ipsi sibi amarescāt. ¶ Idem in sermone. Miserere anime tue qui deum tibi vis miseꝛeri. laua per singulas noctes lectum tuum lachꝛymis tuis. stratum tuū rigare memento: si compateris tibiipsi. si laboras in gemitu penitentie. ꝓmus enī gradus misericoꝛdie est misericoꝛdiam vtiq; consequeris. ¶ Idem. Si non plangis: plane non sentis aie vulnera: conscientie lesionem: sed nec futura satis gaudia concupiscis si non quotidie postulas ea cum lachꝛymis. ¶ Idem. Primum opus fidei per dilectionem operantis coꝛdis compunctio est: in qua plane deintus ejiciuntur demonia: cum ab affectu coꝛdis eradicantur peccata.

¶ De confessione. Ca. xix.

Gregorius in moꝛali. Hec sunt vere hꝫiliatis testimonia. scilicet ꝛ iniquitatem suā coꝛde cognoscere: et cognitam voce confessionis integraliter aperire. ¶ Augustinus in sermone. Utiliter ac salubꝛiter admonemur: vt peccata nostra debeam⁹ iugiter ꝛ humiliter: non solum deo sed etiam sanctis ꝛ deum timentibus confiteri. ¶ Idem de penitentia. Ista assidua pcā ꝛ quodammodo quasi necessaria: assidua lauentur confessiōe: assidua restaurētur iubilatione. ¶ Idem. Fit veniale per cōfessionem quod criminale erat in opatione. ¶ Idem. Mīa verecūdia magna est pena: q̄ erubescit ꝓ ꝛpō fit dignus mia. Unde pꝫ q̄ ꝗsto plumbꝰ confitebiꝫ in spe veniē turpitudinem criminis: tāto facilius ꝓsequeꝫ gr̄am remissionis. ¶ Idē. Qui cōfiteri vult pcā vt inueniat gr̄am: querat sacerdotem sciētē ligare ꝛ soluere. ne cum negligens circa se extiterit: negligaꝫ ab illo: ꝛ ambo in foueam cadāt: quā stultus euitare noluit. Tanta itaq; vis confessionis est: vt si deest sacerdos confiteatur ꝓmo. ¶ Idē. Quilibet confiteꝫ sacerdoti melioꝛi q̄ pōt confiteaꝫ. ¶ Idem. Ponat se peniten-

omnino in prãte iudicis. Infra de satisfactõe. ¶ Idẽ. Caurus sit penitẽs ne verecũdia duer⁹ diuidat apud se cõfessionẽ: vt diuersa diuersis velit sacerdotibus manifestare. Quidã enĩ vni celãt q̃ alij manifestãda cõseruãt qđ est se laudare ⁊ ad hypocrisim tendere. ¶ Idẽ. Hec q̃ facili⁹ ab inimico delemur. q̃ cũ eũ supbiendo imitamur: nec vehementi⁹ eũ ꝓsternimus q̃ cũ humilitate dñm sequimur. nec acriores ei dolores infligim⁹: q̃ cũ plaga ⁊ petõr nostroꝝ ꝓfitendo ⁊ penitẽdo sanamus. ¶ Idẽ. Peccãa siue parua siue magna sint ipunita esse non pũt. qi vel hoie penitente vel deo iudicãte plectunt. cessat aũt vindicta diuina si cõfessio p̃curret humana. ¶ Idẽ in li. cõfes. Tibi dñe cuius oculis nuda est abyssus humane cõscientie qđ occultũ esset in me: etiam si nolle confiteri tibi. Te enĩ absconderẽ mihi: nõ me tibi. ¶ Idẽ. Obsecro te de⁹ meus ⁊ me ipm mihi indices: vt cõfitear oratur pro me fratribus meis qb⁹ in me fauctum compero. ¶ Amb. de phia. Qui iacens in tenebris ꝓscientie ⁊ delictoꝝ tuoꝝ sordibus quasi i reoꝝ carcere erit foras: delictũ ꝓprium ꝓdet: et iustificeris. ore ei cõfessio fit ad salutem. ¶ Joh. Chrys. de cõpunc. cor. Habes accusatorẽ acerbissimũ ⁊ inimicũ p̃uenit q̃ eum ⁊ obtura os ei⁹ impudentissimũ ꝓpria sponte cõfitẽdo delicta. ¶ Isi. in ety. Cõfessio est error⁊ ꝓfessio desinẽdi. Desinẽdũ q̃ a peccatis est dum qs cõfessus est: cõfessio aũtẽ antecedit: remissio sequit. ¶ Idẽ. in syn. Cõfessio sanat: cõfessio iustificat cõfessio petri venã donat. ois spes in cõfessione cõsistit: in cõfessione locus mie est. ¶ Idẽ. Vicia cordis tui reuela. prauas cogitatiões tuas illico manifesta. peccãi tui pditũ cito curat. crimen aũt occultũ tacendo ampliat. ¶ Idem de sum. bo. Seruo dei tanta recordatio esse dz petri vt ea q̃ gessit semp⁹ lachrymans cõfiteatur ¶ Exi. in epla. Una cõfessione si affectas decorẽ. reuera vbi cõfessio ibi pulchritudo. ibi decor. si petã sunt in confessione lauank. si bona opa in cõfessione emendank. cũ mala tua cõfiteris sacrificiũ est deo spũs cõtribulatus. cũ dei bñficia dicis: immolas deo sacrificium laudis. ¶ Idem. Absq; cõfessione iust⁹ iudicat ingratus: ⁊ petõr mortuus reputat. a mortuo qppe tãq; qui non est perit cõfessio. Cõfessio itaq; petõris est vita: sed iusti gloria. ¶ Idem. Sunt q confitendo sicut fabulam petõr⁹ suorũ narrant hystoriã ⁊ egritudines aie luc sine verecũdia ⁊ cõfusione dicunt erãt. ⁊ pene sine penitẽtia ⁊ affectu doloris: ⁊ ideo nihil de cõfessione reportant. ¶ Ille vero eclolachrymas inuent ⁊ resolut⁹ i gemitum cõpunctionis q̃ hs sensum doloris ¶ Idem sup can. Oẽ qđ remordet cõscientiã: cõfitere humiliter: pure: fideliter. ¶ Glo. super Matth. iii. Cõfessio peccatoꝝ testimoniũ est cõscientie timẽtis deũ. qui enĩ timet iudicium dei petã non erubescit cõfiteri. Perfectus ei timor: soluit omnem pudorem. ¶ Ibidẽ. Jõ iubemur confiteri petã: vt erubescentiã patiamur ꝓpena. ¶ Sene. in epla. Somnium narrare vigilantis est: ⁊ vicia sua confiteri sanitatis indicium est. expergiscamur ergo vt errores nostros redarguere possimus.

¶ De satisfactione Ca. rr

Rego in pasto. Reges de⁹ nostris cruciatibus pascit: sed delectorum mo: bos medicamẽtis cõtrarius medet: vt q̃ voluptatib⁹ delectati discessim⁹. fletib⁹ amaricati redeamus: ⁊ q̃ illicita diffluẽdo cecidim⁹ etiã a licitis nosmetipos restringẽdo surgam⁹. ¶ Idẽ i homel. Dum a retributione vltiõis vltime cẽ quedã tp⁹ securitas videt: debem⁹ pensare malũ qđ sequit: pẽsantes gemere: gementes vitare ea q̃ cõmisim⁹ petã indesinẽter aspicere: aspicientes flere. flẽtes abstergere. ¶ Aug. i reg. Quicũq; cõuitio vel maledicto vel etiã criminis obiectu aliquem leseris

memínerit satisfactiõe ḡcitius curare qđ fecit. ⁊ ille q̃ Iesus est sine disceptatione dimittere. si aũt iuicẽ se leserint: inuicem sibi debita relaxare debebunt. ¶ Idem de eccle. dog. Pnia vera est penitenda non admittere: et admissa deflere. satisfactio pnie est causas pcõr excidere: nec earũ suggestionib⁹ aditũ pbere. ¶ Idẽ. Secreta satisfactiõe. Infra. li. iiij. de religi. ¶ Idẽ de pnia. Ponat se penitẽs oio in ptãte iudicis. in arbitrio sacerdotũ nihil sibi reseruãs sui. sed vt oia eo iubẽte parat⁹ sit facere ꝓ recipiẽda vita aie: quecũq; faceret ꝓ euitãda corporis morte. ¶ Idẽ. Qui mltos offẽdit peccãdo: multos opz placare satisfaciẽdo. ¶ Idẽ in enchyr. De quotidianis leuibusq; pctis sine quib⁹ hec vita nõ ducit: quotidiana oõ fidelũ satisfacit. ¶ Idẽ in epi. Nihil aliud facit quẽ veraciter penitet: nisi vt id qđ male fecerat impunitũ esse nõ sinat. ¶ Amb. sup Luc. Nemo diffidat nemo veterũ cõscius delictoꝝ pmia diuina desperet: nouit enĩ deus mutare sniam: si tu noueris emẽdare delictũ. ¶ Idẽ sup bti immaculati. Tanta vis emendate cõuersationis est vt in quãdam redeat puericie spũalis etatẽ. q̃ vias erroris ignoret: ⁊ crimẽ etiã si velit nõ possit admittere q̃ desinit vsum peccandi. ¶ Isid. in syno. Cinis es ⁊ in cinerem reuerteris. Viuas ḡ semper lugens: semp merens: semp suspiria cordis emittens. ¶ Isi. de sũ. bo. Ille pniam digne agit q̃ creatum suũ satisfactione legitima plangit. ¶ Idẽ. Quãuis per pniam ꝓpiatio pcõr sit: sine metu tñ hõ esse nõ dz. quia penitentie satisfactio diuino tantũ pensat iudicio non humano. ¶ Ber. sup can. Humilis ⁊ verecunda dz esse satisfactio: ꝑ qđ emendat superba transgressio. ¶ Glo. sup. ps. xxx. Est quedam confusio temporalis: q̃ est ad horam. q̃ quidẽ ꝓdest. s. perturbatio animi respicientis pctã sua. ⁊ respectiõe horrentis: ⁊ horrore erubescẽtis: ⁊ rubore corrigentis.

¶ De virtute. Ca. xxj.

ORego. in mora. Non res eadem semp est virtus q̃ꝑ momenta temporũ sepe merita mutant actionũ. ¶ Idẽ. Plerũq; virtus cum indiscrete tenet amittit: cũ discrete ĩtermittit plus tenet. ¶ Idẽ Oẽs virtutes. Infra li. iiij. de oratione ¶ Aug. de ci. dei. Nihil videt. Infra de charitate. ¶ Idẽ. Virtutes q̃s sibi hẽre mens videt: ꝑ q̃s impat corpi ⁊ vicijs. ad qđlibet adipiscendũ vltro tendũ retulerit nisi ad deũ etiam ipe vitia sunt pti⁹ q̃ virtutes. ¶ Idẽ de libe. arbi. Virtutes quib⁹ recte vitẽ magna bona sunt. species aũt quorũlibet corpoꝝ sine quib⁹ recte viui põt mima bona sũt potẽtia ꝙo aie sine qb⁹ recte viui nõ põt media bõa sũt ꝙ viuti b⁹ nemo male vitẽ. ceteri aũt bonis. i. medijs ⁊ mimis nõ solũ bñ: sz ẽt male quisq; vti põt. ¶ Idẽ de. lxxxiij. q̃stionibus. Dis ordinatio q̃ virt⁹ etiã nominat: est frudis frui: ⁊ vtendis vti. ¶ Isi. de sum. bo. Pcius vicia extirpanda sunt in hoie: deinde inserende virtutes. Nam cohercere ⁊ pũgi non põt veritas cũ mendacio: pudor cum petulantia. fides cũ fiducia castitas cum luxuria. ¶ Idem. Quisquis ex deteriori tã melior esse cepit: caueat de acceptis extolli virtutibus: ne gratius ꝑ vanam gloriã coruat: q̃ꝑ pus ex lapsu viciorum iacebat. ¶ Johã. Chrys. super Joh. Sicut malicia etiam ante gehennã cos q̃ hic ea partici pant cruciare cõsueuit. ita virtus etiam ante regnũ cos q̃ hic eam operantur ꝑparat voluptati. ⁊ cũ spe optima ⁊ delectatiõe perpetua viuere facit. ¶ Ambro. super Luc. Non est virt⁹ non posse peccare: sz nolle. atq; ita tenere perseuerantiã voluntatis: vt voluntas infantiã: vsus: mutet naturã. ¶ Bern. super canti. Medijũ vicioꝝ virtus tenet: ac ꝓinde sedula eget: nõ solum putatione: sed ⁊ circumcisione. ¶ Idem i epistola. Virtus in pace acquiritur: in pressura ꝓbat: in victoria

app:obaf. ¶ Senec. in epistola. Virtus nō aliud est q̄ recta ratio. ¶ Idē. Cum virtus vtiq̄ medium ꝛ modus sit: eque peccatū est quod excedit sicut quod deficit. ¶ Idem. Nulli pclusa est virt⁹. omnibus patet: omnes inuitat: omnes admittit: nō eligit parentelam. non eligit dominū: non censū nudo homine conferta est. ¶ Idē. Virtus extollit hominē: ꝛ sup omnia mortalibus chara collocat eum: nec ea q̄ bona sunt: nec ea q̄ mala vocātur: aut cupit umq̄ aut expauescit. ¶ Idem. Omnia ista in q̄ dominū casus ꝛ fortuna exercet fluxa sūt. pecunia ꝛ corpus ꝛ honores. imbecillia fluida mortalia possessiones incerte. illa rursus que virtutis sunt libera sunt ꝛ iuncta. ¶ Idem. Quēadmodū manuta lumina claritas solis obscurat. sic dolores ꝛ molestias ac iniurias virtus magnitudine sua elidit atq̄ opprimit: ꝛ quocunq̄ affulsit ibi quicqd sine ea apparet extinguit. Nam nō magis vllam portionem habent incommoda cum virtute inciderūt: q̄ in mari nimbus. ¶ Idem. Sola virtus prestat gaudium perpetuum securum. etiā si quid obstat nubium modo interuenit que ita feruntur nec vnq̄ vincunt diem. ¶ Tulli⁹ in rhet. Virt⁹ ē animi habit⁹ nature modo rēm consentaneus.

¶ De tribus virtutibus theologicis. Cap. xrij.

ORego in psto. Cum districtus iudex venerit: q̄ sese nobis per nature nostre cōsortium piunxit: ab eo p culdubio culpe reatum non exp̄etit: quem sub ei⁹ venia fides spes ꝛ charitas iam abscondit. ¶ Idem in mora. In corde nouū q̄ per flagella turbat charitas. p fortitudinem concutit spes. per questiones pulsat fides. sed p dei gratiā oia tormentorū ꝛ insidiarum genera superantur. ¶ Idem. Bona summa sunt fides spes ꝛ charitas. q̄ cum veraciter habentur: in malum inflecti non possunt. ¶ Idem super Ezech. Tres sunt virtutes sine quib⁹ is qui operari aliquid iam potest: saluari non potest: videlicet: fides spes ꝛ charitas. ¶ Idē. Unusquisq̄ qui in actiue vite exercitio versatur tātum credit q̄tum sperat: amat ꝛ operatur. tantum sperat q̄tum credit operatur ꝛ amat. tantū amat q̄tū credit: spat ꝛ opat: tm̄ operatur q̄tū credit amat ꝛ sperat. ¶ Isi. in etymo. Tria sunt que in religionis cultu ad colendum deum in hominibus perquiruntur. scilicet fides spes ꝛ charitas. ¶ Augustinus de doctrina christiana. Homo fide: spe: ꝛ charitate subnix⁹: ꝛ hec tria inconcusse retinens: non indiget scripturis nisi ad alios instruendos. ¶ Idem de trinita. Ubi sunt illa tria propter que in animo edificanda omnium diuinorū librorum machinamenta consurgunt: fides spes charitas nisi i animo credente quod nēdum videt: ꝛ sperante atq̄ amāte q̄ credit. Amat ergo q̄ ignorat. sed tm̄ credit. ¶ Idē in solilo. Deo nos fides excitat: spes erigit: charitas iūgit. ¶ Idē. Siue trib⁹ istis scilicet fide spe ꝛ charitate nulla anima saltat vt possit deum suum videre. ¶ Bern̄. de amore dei. Potest cē vt fides ꝛ spes sint sine charitate. vt autem charitas fidem ꝛ spem in se nō contineat: non potest esse. ¶ Idem super: qui habitat. Dicit fides. data sūt magna ꝛ incogitabilia bona a deo fidelib⁹ suis. Dicit spes. mihi illa seruantur. sed charitas ait. Curro velociter ad illa. ¶ Glosa. Ecclesia. u. Fide ꝛ spe ꝛ charitate vere colitur deus ꝛ ad cōtemplationem peruenitur que est vita eterna.

¶ De fide. Cap. xriij

ORego. in hoīe: Fides earū rerum argumētum est que apparere non possunt. que eteni apparent iam fidē non habēt: sed agnitionem. ¶ Idem. Fides non habet meritum cui humana ratio p̄bet experimentum. ¶ Idem sup Ezc. Nō virtutibus venitur ad fidem: sed fide

pertingit ad virtutes. ¶ Aug. in hom. de cētū ouibus. Deus oib⁹ equaliter adest: sed ille apud deū plus habet loci q̄ plus attulerit: nō argenti sz fidei. ¶ Idē cōtra Julianū. Quādo deo adiuuāte ex vera viuit fide: ipse deus adest z mēti illuminādē: z cōcupiscētie superande: z molestie pferende. ¶ Idē de verbis dñi. Nulle maiores diuitie / nulli thesauri / nulli honores / nulla mūdi huius maior substantia q̄ est fides catholica: q̄ peccatores hoies saluat: cecos illuminat / infirmos curat / cathecuminos baptizat: impios iustificat: penitētes reparat: iustos augmētat / martyres coronat. ¶ Idem. Ille credit i Christum qui z sperat in Christū / z diligit Christū: nā si fidem q̄s habet sine spe ac sine dilectione: Christū esse credit: non in Christū credit. ¶ Isid. de sum. bo. Frustra libidinosus sibi de sola fide blandit: si bonis moribus nō ornatur ¶ Johēs Chrysо. sup Mat. Virtus fidei in periculis secura est: z in securitate periclitat. ¶ Idē Fides nunq̄ Infra lib. iij. de religione. ¶ Idē sup Johā. Magnū bonū fides est quādo a calida fit mēte: ab amore intō z feruente alia. hec philosophos nos ostendit: hec vilitatē humanā conculcat. ¶ Idē. Nō sufficit fides i regnū inducere sz hec marie pdēnare habet eos qui vitā malā demonstrant: qui enim scit voluntatē dñi sui z nō facit: plagis verberabitur multis. ¶ Bern. in epistola. Multi ante saluatoris aduētū deū omnipotentē tenētes: z diligētes sue salutis gratissimū promissorē: credentes eūdē in promissione fidelē sperantes certissimū redemptorē: in hac fide z expectatione saluati sunt: licet quando z qualiter z quo ordine sal⁹ repromissa fieret ignorarēt. ¶ Jō super Lāti. Quid est qđ nō inueniat fides? Fides eni falsi nescia attingit inaccessa: deprehendit ignota: cōprehendit immensa apprehendit nouissima: trāscendit fines ratiōis humane: terminos experiētie ac vsum nature: ipsam denīq̄ eternitatē suo illo vastissimo sinu quodammodo circūcludit. ¶ Idē in sermo. Necesse est pmo credere oim remissionē peccatorū habere non posse nisi per indulgentiā dei. deinde q̄ nihil prorsus habere queas operis boni: nisi etiā hoc dederit ipse postremo p vitā eternam promereri nullus pōt bonis operibus suis: sz q̄ gratis a deo detur vita eterna. ¶ Idē Est fides alia preceptor⁹ alia signor⁹ alia promissor⁹ qua credimus in deū qua credimus deū: z qua credimus deo. Per fidē enim preceptorū credimus in deū: credere aūt in deū est in eum sperare: z eū diligere. Per fidē autē signorū credimus deum q̄ talia potest z omnia potest. Per fidem vero promissor⁹ credimus deo: qui quicquid promittit veraciter complet.

¶ De Spe. Cap. xxiiij.

¶ Rego. in Moral. Spes in eternitatē animum erigit: z idcirco nulla mala que extertus tolerat sentit. ¶ Idem. Tanto spes in deū solidior surgit: quāto pro illo quisq̄ grauiora pertulerit: q: nequaq̄ retributionis gaudiū de eternitate colligit: qđ nō hic prius pia tribulatione seminat. ¶ Aug. x. lib. confesso. Merito mihi spes valida illo est q̄ sanabis oēs languores meos p eū qui sedet ad dexterā tuā: z te interpellat pro nobis alioquin desperarē: multi eni z magni sunt lāguores mei / sed amplior est medicina tua. ¶ Idē. Ne etiā laudabili vite hominum: si remota mia discutias cā: quia vero nō exquiris delicta vehemēter: fiducialiter speram⁹ aliquē apud te locū inuenire indulgētie. ¶ Idem de gratia noui test. Nō iam desperandū est participatione verbi fieri posse homines filios dei: quando filius dei participatione carnis factus est filius homis. ¶ Isid. in ety. Spes vocata est q̄ sit pes pgrediendi: quasi pes. ¶ Amb. Nemo diffidat. s. de satisfactione. ¶ Johēs Chrysо. in ser. Spes est in

qua salus nostra cōsistit:z que de ter-
ris animas velut quibusdam cate-
nis celitus dependentibus innexas
euehit ad superna. ¶ Bernar. in ser.
Spes triplex est:nā de fide preceptō
rū oritf spes venie:de fide signop spes
gratie:de fide p̄missorū spes glorie.
¶ Idem. Tria considero in quibus tota
spes mea pistit:charitatem adoptio-
nis:veritatem p̄missionis:z potesta-
tem redditionis. ¶ Multa infra libro
quarto de confidentia.

¶ De Charitate. La.xxv.

ORego.in regist. Credat mi-
hi charitas tua:q; valde cō
tristat⁹ sum de tristitia tua.
acsi in te iniuriā ipse pertulissem. Do
mandatis enī mandatis p̄cipimur p̄
ximos sicut nos metipsos diligere:co-
rūq; lāguoribus tanq; p̄opriis infir-
mitatibus condolere. ¶ Idē. O q̄ bo
na est charitas que absentia p imagi-
nem:p̄sentia sibimetipsis exhibet p
amorē diuisa vnit cōfusa ordinat in
equalia sociat imperfecta p̄summat.
¶ Idē. Magistra omnīū bonorū cha-
ritas:nihil sapit extraneū:nihil aspe-
rum nihil p̄fusum ita exercet cor:da
z corroborat vt nihil graue nihil dif-
ficile:sed fiat dulce totū quod agit.
¶ Idem. Dūnos nobis p operationis
opem cōiungimur:quasi ambulātes
per lubricū vicissim manus nobis te
nemus:firmq; ex magna p̄uisione cha
ritatis:vt eo singulorū robustius cha
ritas perfigat quo z alter altero ma
gis inhiat. ¶ Idē. Si me participem
z infra lib.iiij. de cōmunitate. ¶ Idē.
Dū vnum in redemptoris nostri cor-
pore membrum sumus:sicut in culpa
tua displacero:ita quoq; in bona actio
ne letificor. ¶ Idē. Primum dilectio
tūc veraciter custodit:cū nec de eius
quietu deficimur:nec de ruina illi⁹
letamur. ¶ Idē. Charitatē recte p̄e-
dicator egregius vinculū p̄fectionis
vocat:q; virtutes q̄dem cetere perfe
ctionem generāt.sed nī eas charitas
ita ligat vt ab animo mente dissolui
iam nequeant. ¶ Idē. Charitatis cū
sit p̄prium nutrire cōcordiā/seruare
cōpositra/dissociata coniungere p̄ua
ua corrigere z virtutes ceteras p̄fec
tiōis fue munimine solidare:dsq; in
eius radice se inseruerit:nec a viridi
tate deficit:nec a fructu inanescit.
¶ Idē. Nec abesse credendus est q; p
dilectionis vinculū animus inhęret.
¶ Idē in mora. Virtus mortis dilec-
tio cōparat:q; animarū mentē quam
semel cepit a dilectione mūdi funi-
ditus occidit. ¶ Idē. Vade mea
amat:etiā in sermone replicat. ¶ Idē
Probatio sanctitatis nō est signa fa
cere:sed vnūquemq; vt se diligere.de
deo aūt vera cognoscere:de p̄ximo
vero meliora q; de semetipso sentire.
¶ Idē. Per amorē dei amor p̄ximi
gignit:z p amorē p̄ximi amor dei nu
trit. ¶ Idē in pasto. Nostra sunt etiā
illa bona que imitari nō possumus:sz
in alijs amamus:z amātū fūt q̄cūq;
amant in nobis. Hinc ergo p̄sent in-
uidi charitas quāte virtutis est:que
aliem laboris opera:nostra sine labo-
re facit. ¶ Idē in homie. Vis amoris
hoc agere in animo solet:vt quē ipse
semp cogitat:nullū aliū credat igno-
rare. ¶ Idē. Minus primum amare
cōuincit qui nō cū eo in necessitate il
lius:etiā ea q̄ sibi sunt necessaria par
titur. ¶ Idē. Vide deū s.c. de cōsensu
¶ Idem. Si quis quēlibet amat:sed
p̄opter deū nō amat:charitatem nō
habet:sz habere se simulat sine putat
Charitas aūt vera est:cūz in deo di
ligit amicus:z p̄pter deū diligit ini
micus. ¶ Idem de dilectione cōdito
ris. Nō lingua sed mens z vita requi
ratur. ¶ Idē. Hūq; est dei amor ocio
sus:operat enim magna si est:si vero
operari renuit amor nō est. ¶ Idem.
Si quod impendi nobis recte volu-
mus hoc alijs impartimur:z q̄d nob;
fieri nolumus hoc alijs facere deui
tamus:tunc charitatis iura illesa ser
uam⁹. ¶ Idē sup Eze. Tātū q̄sq; por
tat p̄ximum quātum amat:si enim
animas portas:si desisti amare:desisti

Pharetre Beati Bonauenture.

tolerare. ¶ Idē sup Cāti. Charitas ſancta cor pacificat: mentē in tētatio nibus roborat: ⁊ vt ſedes ſapientie ſit aīa iuſti quietē tribuit ⁊ locū prepa rat. ¶ Ambro. de offi. Nō minus vos diligo quos i euāgelio genui: q̄ſi cō iugio ſuſcepiſſem: nō eni vehemētior eſt natura ad diligendum q̄ gratia. ¶ Idē. Plus certe diligere debem⁹ quos perpetuo nobiſcū putamus fu turos q̄ quos tm̄ i hoc ſeculo. ¶ Iſi do. ō ſum. bo. Quis nōnulli fide atq; operib⁹ ſcitatis videant eſſe partici pes: tm̄ q; priuant charitate fraterne dilectionis nullū habēt incrementū virtutis ¶ Biero. i epla. Nihil amā tibus durū: nullus difficilis labor in amore: amemus ⁊ nos Chriſtū: ⁊ faci le videbit omne difficile. ¶ Idē i ſer. Hoc habet ꝓpriū impatiēs amor: vt quē deſiderat ſemp̄ uenire ſe credat: ignorat ſiquidē iudiciū: ratione mul totiēs caret: neſcit modum: nec aliud cogitare poteſt q̄ qđ diligit: amor nō accipit de ipoſſibilitate ſolatiū: neq; ex difficultate remediū. ¶ Augu. de doctrina chriſtiana. Quattuor ſunt diligēda. Unū qđ ſupra nos eſt: alte rū qđ nos ſumus: tertiū qđ iuxta nos eſt: quartū qđ infra nos eſt. ¶ Idē. Il le iuſte ⁊ ſancte viuit q̄ rerū integer eſtimator eſt: ipe aūt eſt q̄ ordinatam habz dilectionē: me aut diligat qđ nō eſt diligendum. aut nō diligat qđ eſt diligēdū aut amplius diligat qđ mi nus eſt diligēdū aut eque diligat qđ minus vel amplius diligēdū eſt aut minus vel amplius qđ eque diligen dū eſt. ¶ Idē. Dis petōr iquātū pec cator ē. nō eſt diligēd⁹: ⁊ dis hō iquā tū hō eſt diligēdus ꝓpter deū: de⁹ au tē ꝓpter ſeipm. ⁊ ſi deus oīm hoie am plius diligendus eſt: ampli⁹ q̄ſq; deū debet diligere q̄ ſeipm. ¶ Idē. Oēs eque diligēdi ſunt: ſz cū oibus ꝓdeſſe nō poſſis: hiis potiſſimū cōſulendum eſt q̄ p locoꝝ vel tēporū vl quarūlibz rerū oportunitatib⁹ ꝓſtricti tibi qua ſi quadā ſorte iungunt. ¶ Idē. de ca the. rudi. Diligam⁹ deū q; prior dile xit nos: ⁊ filio ſuo vnico nō pepercit: ſed ꝓ nobis oibus tradidit eū: ſi ama re pigebat ſaltē reamare non pigeat: nulla ei eſt maior ad amorē inuitatio q̄ preuenire amādo: ⁊ nimis durus eſt animus q̄ dilectionē ſi nolebat im pendere noluit repēdere. ¶ Idē. Ma xime ꝓpterea Chriſt⁹ aduenit: vt co gnoſceret hō quātū de⁹ diligat eū: et ideo cognoſceret vt ei⁹ dilectione a q̄ prior dilectus eſt inardeſceret. ¶ Idē de pfectione iuſtitie. Perfecta chari tas foras mittit timorē: ⁊ facit precē pti ſarcinā leuē: nō ſolum nō premētē onere pōderū: verūetiā ſubleuātē vi ce pēnarū. ¶ Idē de vidui. Nullo mō ſunt oneroſi labores amāntū: ſed etā ipſi delectāt: ſicut venātiū aucupan tiū/ ⁊ piſcātiū. ¶ Idē. In eo qđ amaī aut nō laborat/ aut etiā labor amaī. ¶ Idē. de trin. Qui amat hoies: aut q; iuſti ſunt/ aut vt iuſti ſint amare de bet: ſic eni ſeipm amare debet: aut q; iuſtus eſt: aut vt iuſtus ſit: ſic eni dili gis ꝓximū tanq̄ teipm ſine vllo peri culo. ¶ Idē. Nemo aliq̄d volēs facit qđ nō prius in corde ſuo dixerit. Qđ verbū amore cōcipit ſiue creature ſi ue creatoris. ¶ Idē de mor. ecclie. Nihil eſt tā durū atq; ferreū: qđ non amoris igne vincaī: quo cū ſe aia ra pit in deū ſup oēm carnis naturā libe ra ⁊ admiranda volitabit pennis pul cherrimis ⁊ integerrimis: qb⁹ ad dei ampierū amor caſtus innitit. ¶ Idē. Solus ſe nouit diligere q̄ deū diligit ¶ Idē. Qui diligit primū agit quan tū pōt vt ſaluus corpore ſaluuſq; ani mo ſit: ſed cura corporis ad ſalutē ani mi referēda ē. ¶ Idē de ſpū ⁊ littera. Sciri aliq̄d ⁊ credi: ⁊ tm̄ nō diligi po teſt: diligi aūt qđ neq; ſcit̄/ neq; credi tur nō pōt. ¶ Idē de ci. dei. Perfectū odiū debet malis q̄ ſm̄ deū viuit: ſic vt nec ꝓpter vitiū oderit hoiem nec amet vitiū ꝓpter hoiem: ſed oderit vi tiū: amet hoiem. ¶ Idē. Mihi videē q̄ diffinitio breuis ⁊ vera virtutis eſt ordo amoris. ¶ Idem de conſu. adul. Multa ſunt faciēda nō iubente lege:

sed libera volūtate: ⁊ ea sunt i nostris officiis gratiora: que cū licerēt nobis etiā nō impedere: causa tñ dilectionis impendim⁹. ¶ Idē dicit. Impatiēs amor nec lachrymis modus fit nisi amor: dei qđ amat. ¶ Idem in lib. de bono pseue. Nihil sic probat amicum quēadmodū oneris portatio. ¶ Idē. sup. j. cano. Joh. Talis ē qlis qualis ei⁹ dilectio ē: terrā dilexit terra eris deū diligis. qđ dicū: deus eris. Psal. Ego dixi dij estis. ¶ Idē. Charitas vt pficiat nascit: cū fuerit nata nutrit: cū fuerit nutrita roborat: cū fuerit roborata pficit: cū ad pfectū venerit: qđ dicit: mihi viuere Christ⁹ est: ⁊ mori lucrū. ¶ Idē. Dilige ⁊ qđ vis fac: siue taceas dilectione tace: siue clames dilectione clama: siue emendes dilectione emenda: siue parcas dilectione parce. ¶ Idē in epla. Dilectēta charitatis frenet: cū castigare: lethargicū stimulare: ambos amare: ambo offendunt: sed ambo diligunt: ambo molesti q̄ diu egri iuxta indignātur: ⁊ ambo sanati gratulant. ¶ Idē. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo: ⁊ ex tota alia tua: ⁊ ex tota mente tua: ⁊ diliges p⁹ximū tuū sicut teipsum. Dicephysica: qñ oēs oim naturarū causē in deo creatore sunt. Dic ethica: qñ vita bona ⁊ honesta nō aliunde formāt q̄ cū ea q̄ diligēda sunt quēadmodū diligēda sunt diligunt: hoc est de⁹ ⁊ p⁹ximus. Dic etiā logica: qñ veritas lumēq; anime rationalis non nisi deus est. ¶ Idem. In hac dilectione virtus nō est: nisi diligere quod diligendum est: id eligere prudētia est: nullis inde auerti molestiis fortitudo est: nullis illecebris temperantia est. nulla superbia iusticia est: quid autē eligamus qđ p⁹cipue diligamus nisi quo nihil melius inuenim⁹ hoc deus est. cui si aliquid diligendo vel pponim⁹ vel equamus: nosmetipsos diligere nescimus. ¶ Idem. Tanto nobis melius est quāto nos magis in illū imus quo nihil melius est: imus aūt non ambulando sed amādo. quē tanto habemus p⁹sentiorē quāto eū dē amorē quo in eū tendimus poterimus habere puriorē. ¶ Idem. Nō faciunt bonos vel malos mores: nisi boni vel mali amores. ¶ Idē. Debet homo p⁹ximū diligere tāq; seipsum: vt quē poterit hominē vel beneficentie cōsolatione: vel doctrine informatiōe vel discipline coercitōe secū ducat ad colendū deū. ¶ Idē in lib. cōfes. Minus dñe te amat qui aliqđ tecū amat quod nō p⁹pter te amat. O amor qui semp ardes ⁊ nunq; extingueris. charitas deus meus accēde me. cōtinentiam iubes da qđ iubes ⁊ iube quod vis. ¶ Idem. Dñe amore tuo percussisti cor meū ⁊ amauit te: sed ⁊ celum ⁊ terra: ⁊ omnia que in eis sunt: ecce vndiq; mihi dicunt vt amem te: nec cessant dicere omnibus vt inexcusabiles sint. ¶ Idem. Pondus nō ad imaginē est: sed ad locum suū. Ignis enim sursum tendit deorsum lapis. ⁊ infra. Minus ordinata inquieta sunt: ordinant ⁊ quiescūt. Pondus meū amor meus: eo fero: quocunq; feror: dono tuo accendimur ⁊ sursum ferimur. inardescimus ⁊ imus: ascēdimus ascēsiones in corde: ⁊ cantamus canticū graduū. ¶ Idem. x. lib. confes. Deus meus quid amo cum te amo. Nō speciē corporis nō decus temporis nec candorē lucis non dulces melodias cantilenarum omnimodarum nō florum ⁊ vnguentorum ⁊ aromatū suauem olentiā non manna ⁊ mella non membra carnis amplexibus acceptabilia nō hec amo cum amo deū meū: ⁊ tamē amo quandā lucem. ⁊ quādā vocē ⁊ quendā odorem ⁊ quendā cibum ⁊ quendam amplexum cū amo deū meū lucē vocē odorē cibū amplexum interioris hominis mei vbi fulget anime mee quod non capit locus ⁊ vbi sonat quod nō capit tēpus ⁊ vbi olet quod non spargit flatus ⁊ vbi sapit quod nō minuit edacitas ⁊ vbi heret quod non diuellit satietas. ¶ Idem de laude charitatis. Diuinarū scripturarū multiplicē abūdātiā.

latissimāq; doctrinam sine vllo erro-re cōprehendit: z sine vllo labore cu-stodit. cuius cor plenum est charita-te. dicēte apō. plenitudo legis ē cha ritas. ¶ Idem. Ille tenet z qđ patz z quod latet i diuinis sermonibus: qui charitatem tenet in moribus. ¶ Idē. Fratres sectamini charitatē: dulce z salubre vinculum mentiū. sine qua di ues pauper est: z cū qua paup diues est. ¶ Idē. Chari as in aduersitatib⁹ tolerat: in psperitatib⁹ tēperat in du ris passionib⁹ fortis: in bonis opib⁹ hi laris: in tētatiōe tutissima: i hospitali tate latissima. in veros ffes letissima iter falsos patientissima. ¶ Idē. Cha ritas casta fuit in susanna erga virū i anna post virum. in maria p̄ter virum libera in paulo ad arguendum. humi lis in petro ad obediendū. humana in christianis ad cōfitendum. diuina in christo ad ignoscendum. ¶ Idem. Charitas inter opprobria secura est: inter odia benefica: iter iras placida inter insidias innocens. in iniquitate gemens. in veritate respirās: in virtu te cōgratulans. ¶ Idē in medita. Nō melius nec decentius q̄ per dilectio nem rependi potest: quod p dilectio-nem datum est. ¶ Idē. Miser ego q̄-tum deberet diligere deum meum: q̄ me fecit cū non erā. redemit cū perie ram. non erā z de nihilo me fecit: non lapidem: non arborē: non auē: aut ali quod de animalib⁹: sed voluit me esse hominem: dedit mihi viuere: sentire: discernere: z itelligere. peccaram et ad iferalem descendit: mortalitatē suscepit mortem sustinuit: mortem vi-cit: z sic me restaurauit. ¶ Autor de spū z anima. Multa sunt i me de qui bus coram deo erubesco: z p quibus valde illi displicere timeo: nec p om-nibus his quid illi impendam habeo nisi tantū vt diligam. Non cui melio⁹ vt ē. ¶ Idem. Amat deus vt ametur z cum amat nihil aliud vult q̄ amari sciēs ipso amore bonos qui se amant fiunt: p amorem venit ad homines: ve-nit in ḡ omines: facti⁹ est hō: z delicie illius esse cum filijs hoīn. ¶ Johan. Chrisf. super Mat. Omnis species iu stitie in malis inuenitur: sed sola gra-tia vere charitatis nō iuenit nisi i ser uis dei. ¶ Idem de cōpunctione cor. Dic amantiū mos ē vt amorē suū sile tio regere neq̄ant: q̄ necessarius suis z charis effert z p̄dunt: z flāmas amo-ris intra pect⁹ cohibere non possunt. ¶ Idem super Johannem. Et si fra-tres insanabiliter egrotauerint manea mus curantes: z postremus admouebō onera: ita eni implebim⁹ legem chri-sti: z p̄missis potiemur bonis. ¶ Idē. Vitam nihil ita facit claram vt amor ¶ Ber. de amore dei loq̄ns de ꝺ̄ bo il lo. Luc. x. Diliges dñm tē. Quattu or in deum a nobis z tot exigunt affe ctus. In eo quod dicit. ex toto corde tuo: totam sibi vēdicat voluntatē. In tota aia: totum amorem. In omnib⁹ viribus virtutē designat charitatis. In tota mente: fruitionem sapientie. Primum autem hoꝝ. s. voluntas ad deum animā mouet. scōm. s. amor pro mouet. tertium. s. charitas contem-plat. quartū. s. sapientia fruit. ¶ Idē. Nihil aliud est amor q̄ vehemens et bene ordinata voluntas. ¶ Idem. Te dñe velle z vehementer velle: quod ē te amare: z singulariter amare. q̄ ama-ri non dignaris cum aliqua alia re: si ue carnali: siue spūali: siue terrestri: si ue celesti: q̄ non amet p̄pter te: hoc de mum est non velle nisi bonum. hoc est habere quecunq̄ vult omnia habere q̄ ḡ te quis in q̄tum amat re. ¶ Idē de dili. deo. Causa diligendi deū deꝰ est: modus est sine mō diligere. ¶ Idē. Vide quo modo: immo q̄ sine modo a nobis deus amari meruit. qui prior ipse dilexit nos: tantus z tantū: z gra tis: tantillos z tales. ¶ Idem. Non si-ne p̄mio diligit deus etsi absq; p̄mio intuitu sit diligendus. vacua nāq; vera charitas esse non p̄t. nec tamē mercennaria est. quippe nō queritur q̄ sua sunt: affectus est: nō contractus. ¶ Idem. Quicqd p̄pter aliud ama-re videar: id plane amas quo amor

finis protendit. non per quod tendit. ¶ Idem super can. Quantitas vnius cuiusq; anime estimat ex mẽsura charitatis quam hz. vt verbi gratia. que multum charitatis hz magna sit. que parum parua. que vero nihil: nihil dicente apło. si charitatem non habuero: nihil sum. ¶ Idem. Nec ignoro q; honor regis iudicium diligit. sed precepta amor nec iudicium pẽtolat: nec consilio temporat: nec pudore frenat nec rõne subijcitur: rogo: supplico: flagito: osculet me osculo oris sui. ¶ Idẽ Vbi amor est labor non est sed sapor. ¶ Idem. Nõ abduci blandicijs: nõ seduci fallacijs: nec iniurijs frangi: toto corde: tota alia: tota virtute diligere est. ¶ Idem. Valde mihi amãdus est per quem sum: viuo et sapio: si ingratus nõ sum et idignus. Dignus plane est morte q; tibi dñe recusat viuere et mortuus est. et q; tibi nõ sapit desipit et qui curat esse nisi ꝓpter te: p nihilo ẽ et nihil est. ¶ Idem. Spũs est deus et cõcupiscet decore aie illius quam forte aduerterit in spũ ambulantẽ: et curam carnis non pficientem in desiderio. pẽrtim cũ sui amore flagrantẽ cõspexerit. ¶ Idem. Fateor: nõ sustinui pondus dici et est? sed iugum suaue et onus leue ꝓ bñplacito patrisfamilias porto. opus meũ vir vnius horę: et si plus pre amore non sentio. ¶ Idem de. xij. gradibus. Vere dulcis et suauis cibus charitas: q; fessos alleuiat: debiles roborat: mestos letificat: denq; iugum veritatis facit suaue et onus leue. ¶ Idẽ. de pcep. et disci. Fons vite charitas est: nec viuere aiam dixerim q; de illo nõ hauserit. Haurire porro quomõ põt nisi fuerit pẽsens ipsi fõti q; charitas est q; deus ẽ pẽsens ergo deo ẽ qui amat deũ inquantũ amat ¶ Idẽ. Bona mater charitas: q; siue foueat infirmos: siue exerceat proiectos: siue arguat inquietos: diuersis diuersa exhibens: sicut filios diligit vniuersos. ¶ Idem. Serunte in charitate illa que timorẽ expellit: labores non sentit: meritum non intuetur: premium non requirit. et tamen plus omnibus vrget. ¶ Idem in apolo. O quã ita fiducia charitatis. alius operatur non amãs: et alius amat nihil operãs. ille quidem opus suũ perdit. iste vero charitas nũq; excidit. ¶ Inter. Esa. xl. g. Dia facilia amanti. ¶ Inter. apoc. vj. Nullum pmittit de cadere qui ei seruit vere amore.

¶ De quattuor cardinalibus. Capitulum. xxvj.

ORego. in mora. Prudentia temperãtia: fortitudo: atq; iustitia: tanto perfecte sunt singule: q̃to vicissim sibimet iuncte.

¶ Idem sup Ezc. Vnusquisq; nĩ prudens est q̃tum temperãs: fortis: et iustus. nĩ temperãs q̃tum prudẽs: fortis et iustus: nĩ fortis q̃tũ prudẽs temperans et iustus. nĩ iustus q̃tum prudens temperans et fortis. Aug. In hac dilectione. ã. de charitate. ¶ Idẽ de trin. Illud q̃ agit iustitia i subueniẽdo miseris. q̃ prudentia in pcauẽdis insidijs. q̃ fortitudo in pferẽdis molestijs. q̃ temperantia in coercendis delectatiõibus prauis: nõ ibi erit vbi nihil oio mali erit. ¶ Idẽ de moribus ecclesie. Illas quattuor ꝑtes: quarum vtinã ita in membris vis vt nois in ore sunt omniũ. sic etiã diffinire nõ dubitem: vt temperãtia sit amor mite grum se pbens ei quod amat. fortitudo amor: facile tolerans oia ꝓpter id quod amat. iustitia amor: soli amato seruiens. et ꝓpterea recte dominans. prudentia amor: ea a quibus adiuuatur: ab eis quibus impeditur sagaciter eligens. Vnde mihi videtur q; diffinitio breuis et vera virtutis est: ordo amoris. ¶ Isid. in etymo. Prudentia est in rebus quas bonis mala discernuntur. Fortitudo est qua aduersa equaliter tolerantur. Temperantia ẽ qua libido concupiscẽtiaq; rerum refrenatur. Iustitia qua recte iudicando sua cuiq; distribuitur. ¶ Idem. Hiero. nĩ. in epistola. Vis scire quales quererat dominus ornatus: habeto iustitiã

am:prudentiam:temperantiam:fortitudinem.nihil hoc monili preciosius: nihil hac gẽmarum varietate distinctius. ¶ Idem in ozi. sup naum. Quo modo quattuoꝛ quibus pugnamus ꝛ tegimur sunt scuta virtutũ:prudẽtia iustitia:tẽperantia:fortitudo.ita ecõ trario quattuoꝛ vicia sũt.stultitia iniquitas:luxuria: formido quib⁹ ab hoste pcutimur. ¶ Bernũ. de cõside. Iustitia querit:prudentia inuenit:fortitudo vendicat:temperantia possidet.

¶ De prudẽtia. Ca. xxvij.

ORego.in moꝛ. Cum rectitudo sctõs viros ad libertatẽ vocis erigit:ꝓsideratio ifirmitatis ꝓprie i humilitate custodit. ¶ Idẽ in homi. Cogitate qd facit⁹:recogitate qd fecistis: largitatẽ supne pietatis aspicite: ꝛ ad mie iudicẽ dũ adhuc expectat cũ lachrymis venite ¶ Idẽ in reg. l. Sũmis in reb⁹ citũ nõ opꝛ esse cõsilium. Idẽ. Via est vita ꝓsens:ꝛ tanto quisq; necesse est vt insidiantes spũs caueat: q̃to maioꝛa sũt dona q̃ poꝛtat. ¶ Idẽ sup Ezech. Restat vt siue in verbi ministerio fatigemur:seu indigẽtib⁹ nostra largiamur seu p abstinentiã carnem domem⁹ seu zelo moueamur:seu per patientiã ali quando leuiter praua toleremus: vt summopere debeamus in intentione nostra discutere quatenꝰ omne quod facimus non nostro sed dñi zelo faciamus. ¶ Aug. de solilo. Cauendũ est magnopere: dũ hoc coꝛpus agimus: ne quo sensibilium visco penne nr̃e impediant: quibus integris perfectisq; opus est vt ad illã lucem ab his tenebris euolemus. ¶ Idem de singularitate clericoꝝ. Utilius est vt ifirmum se homo cognoscat vt fortis existat: q̃ fortis videri velit ꝛ ifirmus emergat. ¶ Isi. de ecy. Prudens dr quasi poꝛro videns.perspicax est enim ꝛ incertorum preuidet casus. ¶ Idem in syno. Quicquid boni cum discretiõe feceris virtus est.quicquid sine discretio ne geseris vicium est. virtus enim indiscreta ꝓ vicio deputat. ¶ Idem. Nihil iuuat: Infra. lib. iij. de exercitio. ¶ Hiero. Prudentia absq; bonitate: Infra. li. iij. de malicia. ¶ Amb. de offi. Sapiens vt loquatur multa: ꝓius considerat quid dicat:ꝛ cui dicat.quo in loco ꝛ tempoꝛe. ¶ Ber. de conside. Quantũ ad considerationis attinet fructum quattuoꝛ tibi cõsideranda reoꝛ.te.q̃ sub te. que circa te.q̃ supra te sunt. A te tua consideratio incheet:ne frustra extẽdar⁹ i alia te neglecto. ¶ Idem. Tui ꝓsideratio i tria quidem diuidit:si cõsideres quid:qs aut qualis sis. Quid in natura. quis in persona qualis in moribus. ¶ Idẽ. Consideratio mẽtem purificat: regit deinde affectus:dirigit actꝰ:coꝛrigit excessus ꝓponit moꝛes:vitã honestat ꝛ oꝛdinat. ¶ Idem. Consideratio confusa discerninat.hiantia comprimit: sparsa colligit:secreta rimat: vera inuestigat.verisimilia examinat:ficta ꝛ fucata explorat. Hec est q̃ agẽda preoꝛdinat:recogitat acta.vt nihil in mẽte resideat incoꝛrectũ. ¶ Idem super can. Discretio est non tam virtus q̃ quedam moderatrix ꝛ auriga virtutum: oꝛdinatrixq; affectuũ:ꝛ moꝛ doctrix tolle hãc ꝛ virtus vicium erit. ¶ Idẽ. Anima q̃ amat vigilat ꝛ obseruat: et beata quam dominꝰ inuenerit vigilãtem:non trãsibit eã. nec preteribit ab ea:sed stabit ꝛ loquet ei. loquetur q; amatoꝛia:loquet siquidem vt dilectꝰ. ¶ Idem de. xij. gradi. Inquirim⁹ veritatem in nobisipsis:in ꝓmis:in sui natura. in nobis nosmetipsos diiudicãdo.i ꝓris eoꝝ malis ꝓpatiẽdo i sui nã mũdo coꝛde ꝓtẽplando. ¶ Idẽ in ser. Sede ꝓputa qd dieb⁹ singulis acq̃re valeas certus eq̃dẽ apud deũ nullũ esse bonũ oĩno irremuneratũ: nec aliquod malum impunitũ. ꝛ sicut nõ capillum de capite: sic nec momentũ de tpe piturũ. ¶ Tullꝰ i rhet. Prudentia est rerũ bonarũ ꝛ malarũ vtrarũq; sciẽtia. Partes eius memoria intelligẽtia: prudẽtia mẽoria ẽ p quã animꝰ repetit illa q̃ fuerũt. Intelligẽtia

per quam ea perſpicit que ſunt. Ꝓuidentia per quam futurum aliquid videtur anteꝯ factum ſit.

¶ De memoria. ca. xxviij.

ORego.in homel. Cum bona fratres agim⁹; ſemper ad memoriam mala acta reuocate: vt dum caute culpa cõſpicit: nunꝯ de bono opere incaute animꝰ letet. ¶ Idem in regiſ. Cogitationum illecebras: lingue incontinentiam: delectorum opera ad memoriam reuocem⁹. ꝛ dum licet ꝛ tẽpus habemus magno planctu liquitatum noſtrarum macullas deleamus. ¶ Idem ſuper Ezech. Cum mala committimus: fruſtra tũc ad memoriam bona noſtra tranſacta reuocamus. quoniam in perpetratione malorum nulla de eẽ fiducia bonorum preteritorum. ¶ Idem. Tunc nobis miſericordie dei initie fiunt: cũ nobis ad memoriã miſerie noſtre reuocantur. ¶ Idem in moza. Patienter illatam iniuriam tolerat: qui pie meminit quod forſaſſe adhuc habeat i quo debeat ipſe deo. erari. ¶ Idem. Cum voluptas lubrica tentat i proſperis. hec ipſa ſunt proſpera aculeo tentationis opponẽda. vt eo erubeſcamus prauꝫ committere: quo nos a deo meminimus gratuita bona percepiſſe. ¶ Idẽ Quiſquis a preceptis. Infra lib. iij. de remoꝛſione. ¶ Idem ſuper illud. Job. xxxvj. Vbi eras quando ponebam fundamenta terre: ac ſi iuſtificato peccatori apte veritas dicat. Virtutes a me acceptas tibi non tribuas Noli contra me de meo munere extolli. recole vbi te inueni quando meo timore ſolidaui. Vt ergo ego in te nõ deſtruam quod conſtruxi: ipſe nõ ceſſes conſiderare quod in te repperi.

¶ Iſido. de ſummo bono. Quiſquis peccatorum memoria compungitur ad lamenta: tunc dei ſe viſitari ſciat pſentia. quãdo ex eo quod ſe admiſiſſe recolit interius erubeſcit: ſuoꝯ ſe iudicio penitendo tam punit. ¶ Auguſtinus de trini. Nihil vtile eſt vt meminerim virium mearum: fratreſꝯ meos admoneam vt meminerint ſuarum: ne vltra ꝙ tutum eſt progrediatur humana infirmitas. ¶ Ambroſius apolo. Sapiens ſi epuletur: ſi cogitet: ſi oret ac deprecetur: ante oculos eius ſemper error eſt propius: ꝛ momentis omnibus pulſat culpa conſcientiam. nec quieſcere: nec obliuiſci ſinit. ¶ Piero. Nec dauid. Infra lib. iij. de familiaritate. ¶ Joh. Chriſo. Si accubueris. li. iij. de diſcuſſiõe. ¶ Idem ſuper epiſtolam ad heb. Nullum inuenitur delectorum tale remedium ſicut eorum continuata memoria. ¶ Bernard. de conſidera. Inter alia conſideranda qualis ſis ꝛ qualis fueris ad memoriam reuocandum ẽ. conferenda ſunt enim poſteriora prioribus ꝛ priora ſequentibus: vtrum ne profeceris in virtute an ſapientia: an intellectu: an ſuauitate morum: aut ab his forte quod abſit defeceris. ¶ Idẽ Tertia contemplatio. Infra lib. iij. de contemplatiõe. ¶ Idem in epiſto. Iturus ad ſomnũ ſemp aliquid tecũ defer in memoria vel cogitatiõe i quo placide obdormias: qõ nonnũꝯ etiã ſomniare iuuet. ¶ Idem ſup cant. Is qui Chriſto paſſo pie compatit: compungit ꝛ mouet facile ad memoriam eorum que pſulit atqꝫ iſtius ſuauitate deuotionis paſcit ꝛ confortat: ad quem ſalubria: honeſta: pia. ¶ Seꝛ. in epi. Aliquis vir bonus eligẽdus ẽ: atqꝫ ſemper ante oculos habendus. vt ſic tanꝯ illo ſpectante viuamus. ꝛ omnia tanꝯ illo videre faciamus. O felicem qui ſic aliquem verere poteſt vt ad memoriam quoꝯ eius ſe cõponat atqꝫ ordinet.

¶ De intelligẽtia. c.xxix.

ORego in moza. Ne ꝛ auctorem ſuum hõ ſuperbiat: pſideret vñ huc venit. ꝛ intelligat quid ſit. ¶ Idem. Dũ penſamus ꝗles erga aliquos ſumus: eſſe circa nos tales alios minus dolemus: quia aliena iniuſtitia i nobis vindicat quod in

se iuste cõscientia nra accusat. ¶ Idē. Qui plenissime intelligere appetit q̃ lis est: talis nunquam debet cõspicere qualis nõ est: vt ex bonorũ forma meliatur quantũ ipe deserto bono deformis est. ¶ Idē. Tũc vere cognoscim⁹ bona nostra vnde sunt: quãdo hec q̃si amittendo sentimus/quia a nobis seruari non possunt. ¶ Idē. Sancti omnes quando in dei visione proficiunt: quãto magis diuinitatis interna conspiciũt: tãto magis se nihil esse cognoscunt: nusq̃ ꝙppe legit ꝙ Abrahã cinerem & puluerẽ se esse professus est: nisi cũ habere meruit dei colloquiũ. ¶ Idem. Sancti viri ingenij virtutẽ ad agnoscendã infirmitatẽ propriam dirigunt: atq; ex infirmitatis sue melius cognitione cõualescũt. ¶ Idem. Munq̃ deus mẽtẽ deserit: que in peccatis se veraciter agnoscit. ¶ Idem. Sancti viri minime. Infra de exercitio. lib. iiij. ¶ Idē. Nemo fortitudinẽ suam nisi cum rectus esse ceperit deprehẽdit. Nam q̃ omnino peruersus est: neq; hoc põt videre qõ est. ¶ Idē. Nulla est cognitio reprehensionis si nõ sequant etiam lamenta penitudinis. ¶ Idē. In hoc mũdo dũ viuim⁹: tunc perfecte que scienda sunt scim⁹: cum proficientes per intelligentiam nil nos perfecte scire cognoscimus. ¶ Idē. Vera scientia afficit: nõ extollit, nec supbiẽtes quos impleuerit: sꝫ lamentantes facit. ¶ Idē. Sepe dum quosdam. Infra lib. iij. de discordia. ¶ Idem in regist. Bonarũ mentiũ est etiã ibi aliquo mõ culpas suas agnoscere vbi culpa nõ est. ¶ Idē sup Eze. Recte ꝓphetia dicitur nõ q; predicit ventura: sed q; prodit occulta. Idem Spiritus prophetie nec semp nec eo dẽ modo ꝓphete animũ tãgit. Nota. ¶ Idem. Aliquãdo prophetie spirit⁹ prophetis deest: nec semp eorũ mentibus presto est: quatenus cũ hunc non habent se hunc agnoscãt ex dono habere cũ habẽt. ¶ August. de ciui. dei. Tria sunt que i vnoquoq; homine artifice spectanꝫ vt aliqd efficiat/natura/doctrina/ vsus. Natura ingenio: doctrina scientia: vsus fructu diudicandus est. ¶ Idē. Multa ad fidẽ catholicã pertinentia dũ hereticoꝝ callida inquietudine exagitantur: vt aduersus eos defendi possint: & considerant intelligentiue: & intelligunt clarius: & instantius predicanꝫ: & aduersario mota questio discendi nobis existit occasio. ¶ Idē de. lxxxiij. questionibus. Nullũ bonũ perfecte nosci tur: quod nõ perfecte amat. ¶ Idem de doctria christiana. Disputationis disciplina ad oia genera questionũ q̃ in litteris sanctis sunt per intellectũ penetranda & dissoluenda plurimum valet: tantũ ibi cauenda est libido riparandi. ¶ Idē. Bonorũ ingeniorũ insignis est indoles in verbis verũ amare nõ verba. ¶ Idē de bono perseue. Nõ simus in disputationibus prompti: et in orationibus pigri. ¶ Idē de trinit. lib. iiij. Scientiã terrestriũ celestiũq; rerũ magni estimare solet genus hũanũ: in quo profecto meliores sunt qui huic scientie preponũt nosse semetipsos: laudabiliorq; est animus cui nota est infirmitas sua. q̃ q̃ ea nõ prospecta vias syderũ scrutat: ignorãs viã qua ingrediat ad celũ. ¶ Isido. de sum. bo. Nihil peius q̃ culpã agnoscere nec deflere. ¶ Cassio. in lib. de aia. Mimia magnitudo est suã intelligere paruitatẽ: nec prealet hoc ipm nosse: nisi cũ ceperint diuina patescere. ¶ Bern̄. in medita. Ab exterioribus ad interiora redeã: ab inferioribꝰ ad superiora ascẽdã: vt possim cognoscere vnde venio, aut quo vado: quid sim/ vel vnde sim: vt per cognitionem mei possim peruenire ad cognitionem dei. ¶ Idem in epla. O vtinã saperes & intelligeres ac nouissima prouideres. Saperes que dei sunt: intelligeres que mũdi sunt: prouideres que inferni sunt: profecto inferna horreres superna appeteres: que sunt mũdi cõtemneres. ¶ Idē. Qui perfecte se examinando agnoscit: suo peccato nullius peccatũ par estimat qõ nõ sicut

suū intelligit. ¶ Idē super Cāntic. Est quidē quantū in se est oīs scientia bona: quę tamē veritati subnixa sit: si tu qui cum timore ⁊ tremore tuā ipsius operari salutē p̄cepisti breuitate festinas: ea scire prius ampliusq; curato: quę p̄esentis vitę noxia saluti. ¶ Idē. An nō inflationes ⁊ torsiones in cōscientia sustinebit q̄ huiusmodi est sciens videlicet bonū: ⁊ nō faciēs: an nō respōsum mortis ⁊ damnationēs in semetipso habebit: quotiens in mētem venerit sermo q̄ dixit dns: q; seruus sciēs volūtatē dñi sui ⁊ non faciens: digne vapulabit plagis multis. ¶ Idē in serm. Sup oēs docētes me intellexi. Quare inquā: Nūquid q; bysso ⁊ purpura me indui. q; lautionibus epulis abūdaui. nunquid q; Platonis argutias aut Aristotelis versutias intellexi. aut vt intelligerē laborauī: Absit inquā. Sed quia testimonia tua exquisiui. ¶ Idē. Oīās sanctus quidam. Deus inq̄t nouerim me: nouerim te. breuis oratio sed fidelis. Hec est enim vera philosophia: et virtutū cognitio p̄orsus necessaria ad salutē. Ex priori siq̄dē timor cōcipitur ⁊ humilitas: ex posteriore spes ⁊ charitas generat. ¶ Boetius. Humane nature. Infra. lib. iii. de ignoātia. ¶ Ansel. Primus gradus. li. iiij. de humilitate. ¶ Glo. Luc. vj. Vbi manus donū scientie: ibi trangressoris minoris subiacet culpe. ¶ Sen. in epistola. Quare liberalib⁹ studijs filios erudimus: nō q; virtutē dare possunt: sz q; animū ad capiendā virtutē p̄parant. ¶ Idē. Si perpendere te voles sepone pecuniā: domum: dignitatem: intus teipsum cōsidera: nec qualis sis alius crede. ¶ Idem. Initiū salutis est notitia peccati. Nā qui peccare se nescit corrigi non vult.

¶ De prouidētia. Ca. xxx.

Origo. in Hoza. Nō valde est importabile ex dolore ostēdit cōsideratiōe puida ⁊ remuneratione leuigat. ¶ Idē. Is qui cuncta priusq; veniant conspicit: nequaq; postq; aliq̄d fecerit penitendo respicit. ¶ Idē. Qui i dictis suis reprobari metuit: ipse p̄i⁹ debet examinare quod dicit. ¶ Idē. Nil sic ad edomandū desideriorum carnalium appetitū valet. q; vt vnusquisq; hoc q̄ viuū diligit mortuū penset. ¶ Idē. In oīi quod dicit: necesse est vt causa tempus ⁊ persona pensetur: si verba sententie veritas roborat: si hāc tēpus congruū postulat: si veritatē sententie ⁊ congruentia temporis persone qualitas nō impugnat. ¶ Idem super Exe. Sanctoz actio ab omni parte circunspecta est: bona desiderabiliter prouidens: mala solerter cauens sed hoc est laboriosius vbi sanctorum mens inuigilat: ne se ante eoz oculos mala sub bonorū specie abscondant. ¶ Idē in regist. Terribilē iudicem venientem cōsidera: ⁊ de aduētu illius nūc cōscientia tua p̄tremiscat: ne tūc sine causa iam timeat: cum coram illo celū ⁊ terra tremuerit. ¶ Isido. in sy no. Perspice q̄d cui aptū sit tempori quid vbi q̄n quātū q̄diu facere debeas. ¶ Idē. Cū diu cogitaueris tūc fac q̄d p̄obaueris. ¶ Amb. in epla. Bona bona speculatrix cōsiliox suorū est: prius examinat q̄d decoz atq; honestū. ¶ Tullius. Caueto oēs. Infra lib. iii. de fama. ¶ Aug. de singula. cle. Amator est salutis suę: qui cuitat alienę mortis incursum: ⁊ ipse est p̄uidus q̄ solliciti sit cladibus ceteroū. ¶ Bernar. de cōsid. Nō oportet vt vitia domus tue vitimus scias: q̄d q̄plurimis nouimus p̄ntisse: qua p̄opter alius alia dispenset: de disciplina tu p̄uide. ¶ Idē. Spūalis hō ille q̄ oia diiudicat vt ipe a nemine iudicet: omne opus suū terrena quadā cōsideratione p̄ueniet: primū q̄dē an liceat: deinde an deceat: postremo an ⁊ expediat. ¶ Idē. Diligēter vero omne q̄d faciēdum erit tracta apud te: ⁊ cū his q̄ te diligūt tracta ante factū: q; post factū sera retractio. ¶ Idē in medita. Debes domū o anima: sed ci

to casura est:domus tua tu quoq; nisi aliā prouideris vēto z pluuie expohenda.¶Idē in ser. In omnibus operibus tuis memorare nouissima: horrorem mortis:iudicij tremēdū diserimen:ardentis gehenne metū:ab oculis cordis tui nullatenus patiaris elōgari.¶Idē. Cū iudiciū carnis ex anima pendeat:nihil carni potest vtilius q̄ salus aie prouideri:vt videlicet in tēpore sit respectus illi⁹ z socia passionis:felicitatis quoq; cōsortiū mereat

¶De fortitudie. Ca.xxxj.

ORego.in Mora. Justorum fortitudo est:carnē vincere propriis voluptatibus contraire:delectationē vite presentis extinguere:huius mūdi aspera pro eternis premijs amare prosperitatis blādimenta cōtemnere:aduersitatis metū i corde superare.¶Idē. Qui i auctoris sui amore roborantur:quo magis in concupita dei fortitudine conualescunt:eo a ppria virtute deficiūt z quo robustius eterna appetunt:eo fortius a tēporalib⁹ salubri defectione lassant.¶Idē. Tanto se vnusq̄sq; ad fortitudinē pfecisse verius demōstrat:quāto aliena mala equanimius tolerat.¶Idē in regist. Mores meos bene habes cognitos:q; diu porto:si semel deliberauero nō portare contra omnia pricula letus vado.¶Iero.in epistola. Nihil eo fortius q̄ vincit diabolū:nihil imbecillius q̄ qui a carne separatur.¶Idē in ozi.super Isa. Fortitudo atq; cōstantie via regia est:a qua declinat ad dexterā qui temerarius est z pertinax:ad sinistrā q̄ formidolosus est z pauidus.¶August.ad Hieron. de sentētia Jacobi apli. Qui vera virtute fortis est:nec temere audet:nec inconsulte timet.

¶Ambr.de offi. Est fortis q̄ se in dolore aliquo consolat:z reuera iure ea fortitudo vocat cū q̄sq; seipm vincit: irā cōtinet, nullis illecebris emollit atq; iflectit:nō aduersis pturbat:nō extollit scōus:z quasi vēto quodā variarū rerū circūfert mutatiōe.¶Idē Nō i inferenda sed depellēda iniuria lex virtutis est:qui enim nō repellit a socio iniurtā si potest:tam est in vitio q̄ ille q̄ facit.¶Idem. Fortitudo inuicta est ad labores:fortis ad pericula:rigidior aduersus voluptates:dura aduersus illecebras:quibus aurē deferre nesciat:nec vt dicitur aue dicat:pecuniam negligat; auaritiā fugiat tanq̄ labem quandā que virtutē effeminet.¶Idem sup Lucā. Fortitudo animū corpusq; confirmat:nec perturbare sinit timore aliquo vel dolore.¶Seneca in epistola. Sapiens z fortis ad oēm icursum munitus:intentus/non si paupertas/non si luct⁹ non si ignominia:non si dolor impetū faciat:pedē referet interitus:z q̄ illa ibit:z inter illa stabit.¶Idē. Sapiēs virtutē si licebit i diuitus explicabit; si min⁹i pauptate:in patria si poterit/ si min⁹i exilio:si poterit imperator si minus miles si poterit iteger si min⁹ debilis. Multa ifra li.iij.de certamie.

¶De cōstantia. Ca.xxxij.

ORego.in home. Nō nos prospera eleuēt:non aduersa pturbēt:vt qui in soliditate fidei figimur:nequaq; rerū trāscuntiū mutabilitate moueamur.¶Idē i mora. Sanctiviri nec sustinere falsa per infirmitatē metuūt:nec lesi vnq̄ a veritate cōticescūt.¶Idem. Electi ipaque fortiter tolerāt supplicia perhorrescunt:ita vt in eis vno eodēq; tēpore z cōstātia ex virtute sit:z pauor ex carne.¶Idē. Justi viri securitas recte leoni cōparat:q; dū cōtra se quoslibet insurgere cōspicit:ad mētis sue constantiā redit:z scit q; cunctos aduersantes superat:q; illū solū diligit quē inuitus nullo mō amittit.¶Idē. Vir sanctus quo maiore pscutione pmit:eo ad pdicādū veritatē acrius instigat:z cū cōstanter pscutores tolerat:ardent ad se auditores trahere festinat.¶Si semel i appetitu supne patrie forti stabilitate animꝰ figit:mi

nus rerū.tpaliū pturbatione vexaꝝ. ¶ Idē sup Ezec. Timeri ab oībus hō debuerat si ipse auctorem oīm vt hō timuisset.nā q̄ rationis sensum ad timorē dei nō habet:tāto in nullo timē dus est quāto hoc qđ ipse esse debuit nō est. ¶ Idē in regl. Hoc certissime cito q̄ placere deo z prauis hoīb⁹ nullus pōt:tantū ergo se existimet fraternitas tua oīpotēti deo placuisse quāto se peruersis hoīb⁹ displicuisse cognouerit. ¶ Idē. Nullius vos. Infra lib.iij. de tranquillitate. ¶ Aug. in epi. Sēn de Augustino q̄cq̄d libet fola me ī oculis dei pscientia nō accuset. ¶ Idē de ciui. dei. Virtutes habē ti magna virtus est cōtemnere gloriā ¶ Idē. Qui cōtemnit iudicia laudā tiū:premnit etiā suspicātiū temeritatē:quorū tñ si vere bonus est nō cōtēnit salutē. ¶ Idē i ser. Nec valde gaudere debemus q̄n laudamur:nec cōtristari q̄n vituperamur:q; nec dāna re iniuria:nec coronare pōt laus falsa. ¶ Amb. de offi. Bene sibi cōscius falsis non debet moueri:nec estimari plus pōderis in alieno esse cōuitio:q̄ in suo testimonio. ¶ Joh. Chryso. in ser. Quicq̄d terroris habet mundus contemno:q̄cq̄d delectabile habet rideo/diuitias nō cupio/paupertatem nō horresco:mortē nō timeo. ¶ Iero. in epla. Utinā ob dei mei nomē atq; iustitiā vniuersa me ifidelium turba persequat z tribulet:vtinā in opprobriū meū solidus exurgat hic mūdus tñ vt a Christo mercar laudari:z sue pollicitationis superare mercedem. ¶ Idē. Gratias ago meo:q̄ dign⁹ sū habitus quē mūdus oderit. ¶ Idem. Per bonā z malā famā a dextris z a sinistris Christi miles gradit:nec laude extollit:nec vituperatiōe frangit: nō diuitijs tumet:nō cōfundit paupertate:z leta cōtēnit z tristia. ¶ Idē in prolo. sup Hester. Nec affectam⁹ laudes hoīm:nec vituperatiōes expauescim⁹:deo ci placere curātes minas hominū pemt⁹ nō timemus:qñ dissipat deus ossa eoꝝ q̄ hoībus placere desiderāt. ¶ Sene. in epla. Honores z diuitie vulgi in promiscuo sunt habēde: nec his gaudendū:nec illis dolendū. ¶ Idē. Animū excellētē cōstantem z moderatū:z oīa tanq̄ se minora transeūtem: quicq̄d timemus optamusq̄ ridētem celestis potētia agitat:nō potest res tanta sine adminiculo numinis stare. ¶ Idem. Vir bonus qđ honeste se facturꝫ putauerit faciet: etiā si pecuniā auferet:si laboriosū erit:faciet etiā si periculosum erit.rursum qđ turpe erit nō faciet:etiā si pecuniā habebit:etiā si voluptatē/etiā si potentiā z dignitatē:ab honesto nulla re deterrebitur:ad turpia nulla re inuitabit. ¶ Idem. Equo animo audiēda sunt imperitorū conuitia/z ad honesta vadenti contemnendus est ipe cōcept⁹.

¶ De patientia. Ca.xxxiij

¶ Rego. in mo. Nunq̄ est patientie virtus in prosperis.ille autem vere est patiens: q̄ rebus aduersis atteritꝫ:z tamē a spei sue rectitudine non curuatur. ¶ Idē. Tunc vere ostendimus q̄ accepta bona recte tenuimus:cū profecto equanimiter ad mometum sublata toleramus. Idem. Quos ad fortia trahere nitimur: eorum necesse est vt infirma toleremus/quia nec iacentem erigit nisi qui status sui rectitudinem per compassionem flectit. ¶ Idem. Sancti viri patienter audiunt etiam que se nūq̄ fecisse meminerūt.q̄uis ea mala que sibi ingeri conspiciunt: ab ipsis suis criminatoribus nouerīt perpetrata. ¶ Idem. Tunc illata cōuitia bene toleramus/cum in secreto mentis ad male perpetrata recurrimus. Leue quippe videbitur q̄ aliena iniuria percutimur:dum in actione nostra conspicimus:quia peius est supplicium quod meremur. ¶ Idem. super Eze. Linguas detrahentium sicut nostro studio nō debem⁹ excitare ne ipi pereāt.ita p suā malicia excitatas debem⁹ eq̄nimiter tolerare vt nobis meritū crescat. In patientia

vera est que etiam ipsum amat quem portat. Nam tolerare ⁊ odisse non est virtus patientie ⁊ mansuetudinis: sed velamentum furoris. ¶ Idem in dialogo. Ego virtutem patientie ⁊ signis ⁊ miraculis maiorem credo. ¶ Idem in homie. Tribus modis virtus patiētie exerceri solet. alia namq; sunt que a deo. alia que ab antiquo aduersario. alia que a proximo sustinemus. A proximo namq; persecutiones ⁊ damna ⁊ cōtumelias. ab antiquo aduersario tentamenta. a deo flagella toleram⁹. ¶ Idem. Perfecte aduersarius vincit: quando mens nostra ⁊ inter tentamenta diaboli a delectatione atq; cōsensu omnibus modis refrenat: ⁊ inter contumelias proximi custodit ab odio: ⁊ inter flagella dei custoditur a murmuratione. ¶ Idem. Patientia est aliena mala equanimiter perpeti. contra eum quoq; q̄ mala irrogat nullo dolore morderi. ¶ Idem. Ille vere citer. Infra li. iiij. de leticia. ¶ Joh. Chrisо. in ori. super illud Mat. v. Audistis quia dictum est. oculum p oculo ⁊c. Prim⁹ gradus patientie est recipere iniuriam. Secūdus postq̄ recepta est: non velle vindicari. Tertiꝰ est non facere verāti hec que passus est: sed quiescere. Quartus tribuere seipsum in patiendo mala. Quintus ⁊ amplius tribuere q̄ ipse vult qui fecit. Sextus nō odio habere eum qui operatur hec. Septimus est diligere. Octauus ē benefacere. Nonus ⁊ deum pro ipso deprecari. ¶ Idem super Joh. Nō memoriam malorum habeamus in eos qui nos ledunt: sed redarguamus eos ⁊ ploremus: ploratu enī digni sunt: non qui patiuntur: sed qui mala faciunt. Nam seipsos quidē maxime ledunt ⁊ amarus ⁊ calumniator ⁊ quicunq; aliq; aliquod malum facit. nobis autem p̄sunt magnime nisi nosipsos vindicauerimus. ¶ Augustinus super Joh. Pro dilectione dei debemus patienter persecutiones ⁊ mundi odia sustinere. Necesse est enim vt nos oderit quos cernit nolle quod diligit. ¶ Idem i libro de patientia. Nō sicut omnes qui sciunt participes sūt scientie. ita nec omnes qui patiuntur sunt participes patientie. sed qui passione recte vtuntur: hi patientie veritate laudantur: hi patientie munere coronantur. ¶ Idem. Inde est patientia iustorum vera: vnde est in eis charitas dei vera: ⁊ inde est patientia iniquorum falsa: vnde est in eis cupiditas mundi puersa. ¶ Idē. Patientia pauperum Christi: sed vitando: nō heredum Christi nō peribit in eternum non quia illic patiēter ferre debeam⁹ sed quia pro his que hic patiēter pertulimus: illic eterna beatitudine perfruimur. ¶ Idem. Job sustinens i carne dolores suos. in corde errores. alienos: cōiugis corripiebat insipiētiam: amicos docebat sapientiam. ⁊ seruabat vbiq; patientiā. ¶ Idem de mori. ec. Perpetienda sunt vicia multitudinis vt curent: ⁊ prius toleranda q̄s sedanda est pestilentia. ¶ Idem in li. de oribus. Tolera q̄ toleratus es: si semper bonus fuisti habeto miam. si aliq̄n malus fuisti noli pdere memoriam. ⁊ quis est semper bonus? Si te deus diligenter discutiat facilius te inueniet etiam nunc malum: q̄s tu te semp bonū. ergo toleranda sunt zizania inter frumentū. ¶ Idē. Vis desiderio⁹. infra. li. iiij. de deside. ¶ Amb. sup Luc. Xp̄s voluit ab apl̄o suo tradi: vt tu a socio desertus: a seruo p̄ditus: moderate feras tuū errasse iudicium: pisse bñficium. ¶ Biero. i epi. Libens nunc torquenta patiar: vt tūc futura mihi gloria seruet. Non enī iudicabit dñs bis in idipsum. ¶ Isi. de sum. bo. Aduersus conuicium lingue fortitudo est adhibenda patientie: vt tentatio verbi q̄ foris impugnat tolerantie virtute victa discedit. ¶ Ber. in epi. Vera patientia est pati vl agere q̄ quod libeat: sed nō ꝓter q̄d liceat ¶ Idem in sermo. Est homo pacatus qui bona pro bonis reddens q̄tum in se est nemini vult nocere. Est aliꝰ patiens q̄ nō reddens malū p malo etiā

potens est sustinere nocentē. ℨ est etiā pacificus q̄ bona ꝓ malis reddens in ꝓmptu hz ꝓdesse nocenti. ¶ Primus quidem ꝑuulus est ⁊ facile scandalizaſ. nec facile qui hmōi est i hoc seculo nequā ⁊ pleno scandalis poterit obtinere salutē. Scds vt scriptū est i patientia sua possidebit animā suā. Mā tertiꝰ quidē non mō suā possidet sed ⁊ multoꝝ aīas lucrifacit. ℭ Tullius in rheto. ¶ Patiētia ē honestatis aut vtilitatis causa rerū arduarū ac difficilium volūtaria ac diuturna ꝑpessio.

ℭ De pseuerātia. c. xxxiiij.

ORego. in regis. ¶ Magna ē contra petīm virtus pnie si quis in eadem pnia perseueret. ¶ Idē. Illa deo nostro semp opa grata sunt: q̄ a bonis que ceperint nō recedunt. ¶ Idem in moza. In cunctis vigilanter dz se mens circunspicere: atq; in ipsa circunspectionis sue ꝓuidentia pseuerare. ¶ Idē. Bene cepta cunctis diebus agenda sunt: vt cum malum pugnando repellitur: ipsa boni victoria constantie manu teneatur ¶ Idem. Mirum non est si quis bona inchoet: sed valde mirabile est si intētione recta in bono opere perduret. ℭ Aug. de correptiōe ⁊ gratia. ¶ Predestinatorum fides que per dilectionē operaſ: pfecto aut omnino nō deficiet: aut si q̄ sunt quorum deficit reparatur anteq̄ vita ista finiatur. ⁊ deleta que intercurrerat iniquitate vsq; in finem pseuerantia deputaſ. ¶ Idē de coniug. adul. ¶ Que rectissime voluentur cum homines voluerint nulla conditione rumpēda sunt que sine vlla conditione vouerunt. ℭ Ysido. de sum bo. Tunc deo placet nostra conuersatio: quando bonū quod inchoamus perseueranti fine complemus. ¶ Idem in syno. Salus inchoātibus ꝓmittitur: ꝑmium perseuerantibus datur. nō est beatus qui bonum facit sed qui incessabiliter facit. qui eī perseuerauerit vsq; in finem: saluus erit. ℭ Xerī. in epistola. ¶ Perseuerantia sola meretur viribus gloriam: virtutibus coronam. ꝓfus absq; perseuerātia nec qui pugnet victoriam nec palmam victor consequiſ. ¶ Idem. perseuerantia vigor virium. virtutum consummatio: est nutrix ad meritum mediatrix ad premium: soror patientie: constātie filia. amica pacis: amicitiarum nodus: vnanimitatis vinculum: ꝓpugnaculum sanctitatis. ¶ Idem. Tolle perseuerantiam. nec obsequiū mercedem habet: nec beneficium gloriam. nec laudē fortitudo. Denicq; nō qui cepit: sed qui perseuerauerit vsq; in finem saluus erit. ¶ Idem i ser. Mō viuit qui superbia inflatur: qui luxuria inquinatur. qui ceteris quibuscūq; inficiſ pestibus. quoniam nō ē hoc viuere: sed magis vitam confundere: ⁊ appropinquare vsq; ad portas mortis. Bonā autem vitā ego puto: ⁊ mala pati ⁊ bona facere: ⁊ sic perseuarare vsq; ad mortem. ℭ Sen. in episto. ¶ Plus operis in eo est vt ꝓposita custodias q̄ vt honesta ꝓponas. perseuerandum est ⁊ assiduo studio robur addendum donec bona mēs fit quod bona voluntas est.

ℭ De tēperātia. Ca. xxxv.

OReg. in moza. Vs qui preest ea se circa subditos mēsura moderetur: quatenus ⁊ arridens timeri debeat ⁊ iratus amari. vt eum nec nimia leticia vilē reddat: nec immoderata seueritas odiosum. ¶ Idem. Nonnunq; dum nōnulla mēti delectatio surripit temperantia nostra marcet. inq̄stum enim ad delectationem ducimur intantum minus ab illicitis temperamur. ¶ Idē in home. In talibus mentibus dominus pasciſ tur: q̄ per respectu gre temperate corporalibus desideriis nō vtunſ. ¶ Idē in regis. Romanorum semper ab antiquioribus vsus fuit post admixtionē ꝓprie cōiugis lauari ⁊ purificationē querere ⁊ ab ingressu ecclesie paulum reuerenſ abstinere. ¶ Idē Quotiens ira aīm inuadit mentem edoma

vince teipsum: differ tempus furoris cum tranquilla mēs fuerit quod placet iudica. ¶ Idem in pasto. Cum nō malicia sed sola ignorātia vel infirmitate delinquitur: ꝓfecto necesse ē vt magno moderamine ipsa delicti correptio temperetur. ¶ Aug. de libero arbi. Tēperātia est afflictio coercēs ⁊ cohibēs appetitū ab his reb⁹ q̄ turpiter appetuntur. ¶ Idem de confes. De illecebra odorū non satago nimis cum absunt non requiro: cum adsunt non respuo: semper tamē carere paratus. ¶ Idem de opere monachorum. Tanto glorioſius mens ad superiora ꝓmouet: q̄nto diligentius ab inferioribus concupiscentia cohibet. ¶ Idē de singularitate clericorū. Discere nūc temperantie modum qui per licentiā queris excessum. ama feminas inter sacra solēnia: ⁊ odio habe in communione priuata. ¶ Idē de moribus ecclesie. Omne officium temperantie ē exuere vetere hominem: ⁊ in deo renouari. id est contemnere omnes corporeas illecebras: laudemq̄ populare. totumq̄ amorem ad inuisibilia: ⁊ diuina conferre. ¶ Idē. Curioſi esse ꝓhibemur: quod magne temperātie munus est. ¶ Isid. de sum. bo. Nuic quid nimis ⁊ vltra modum est: perniciosum fit: studiumq̄ suum in contrarium vertit. In omni ergo opere modum ⁊ temperamentum oportet habere. ¶ Idem i syno. In omni re tene temperamentum: nihil intemperantius agas. ne min⁹: ne nimium aliquid. ne vltra q̄ oportet. ne infra: etiam in bonis moderatum esse decet. ¶ Idē. Nue cum temperantia fiūt salubria sunt. ⁊ bona queuis etiam cum immoderato vsu noxia efficiunt. Nimietas eni omnis in vicio deputat. ¶ Bern. de considera. Non est temperantia i solis rescindis superfluis: est etiam in amittendis necessariis. ¶ Tulli⁹ in rheto. Temperantia est rationis in libidinem atq̄ in alios non rectos impetus animi firma ⁊ moderata dominatio: cius partes continentia: clemētia: modestia.

¶ De continentia gustus Capitulum. xxxvj.

OReg. in mora. Per abstinētiam vicia sunt extinguēda non caro. ⁊ tanto quisq̄ sibimet debz moderamie preesse: vt ⁊ ad culpam caro non superbiat: ⁊ tamen ad effectum rectitudinis i opere subsistat. ¶ Idem. Virtus abstinētie aut omnino nulla est: si tantum quisq̄ corpus suum non edomat quantū valet. aut valde inordinata est si corpus aterit plus q̄ ferre valet. ¶ Idem i pasto. Incassum p abstinentiam corpus atteritur si inordinatis dimissa motibus, mens vitijs dissipat. ¶ Idem in home. Qui a paradisi gaudijs per cibum cecidimus: ad hec inq̄tum possum⁹ p abstinentiā resurgam⁹. ¶ Augusti. de confes. Doce me docuisti dominie: vt quemadmodum medicamēta: sic alimenta sumpturus accedam sed cū ad quietem satietatis ex indigentie molestia transeo: in ipso transitu mihi insidiatur laqueus concupiscentie. ¶ Idem de bono coniug. Ad hoc iusti cū opus est prandent: vt tanq̄ boni domini quod bonum ⁊ iustū ⁊ equum ē seruis suis. i. corporib⁹ suis prebeant. ¶ Idem in sermone. Ieiunium purgat mentem: subleuat sensum carnem spiritui subijcit: cor facit contribulatum ⁊ humiliatum quod deus non spernit. ¶ Idem i libro de ieiunio sabba. Sicut quod ait Apostolus verum est. malum est homini qui per offensionem manducat. ita malum est homini qui per offensionem ieiunat. ¶ Johan. Chrysosto. super Joh. Indigentia sicut sanitatis ita delectationis est mater. ¶ Idem super Matth. Qui ieiunat ⁊ peccat: nō ad gloriam dei ieiunat: nec se humiliat: sed substātie sue parcit. ¶ Idem. Per ieiunia cessat. Infra libro. iiij. de conuersione ¶ Ambr. in hexam. Ieiuni hominis sputum si serpens gustauerit moritur Vides quanta vis ieiunij sit vt ex spu

to suo ieiunus homo terrenum serpē-
tem iterficiat. q̄to magis ergo serpē-
tem spiritualem per ieiunij virtutem.
¶ Hieron. in epistola. Modicus ac
temperat⁹ cibus ꝛ carni ꝛ anime vti-
lis est. ¶ Idem. Mōnulli pudicam vi-
tam appetentes in medio itinere cor-
ruunt: dum solam abstinentiam carni
um sufficere putāt ꝛ leguminib⁹ one
rant stomachum. ¶ Idem. Parcus
cibus ꝛ venter semper esuriēs tridua
nis ieiunijs prefertur. ꝛ multo melⁱ⁹
est quotidie parum, q̄ raro satis sume
re. Pluuia enī illa optima est: que sen
sim descendit in terram. subitus autē
ꝛ nimius imber in preceps arua sub-
uertit. ¶ Isido. de summo bono. Ab-
stinentia ꝛ viuificat ꝛ occidit: viuifi-
cat animam ꝛ corpus necat. ¶ Idem
Ieunia cum operibus bonis deo ac
ceptabilia sunt: quia cibis abstinent
ꝛ prava agunt demones imitant⁹: qui
bus esca nō est: ꝛ nequitia semper ad-
est. ¶ Idem spernitur a deo ieunium
quod in vesperum repletiōe ciborum
reficitur: neq̄ enim reputanda est ab-
stinentia vbi fuerit ventris saturitas
subsecuta. ¶ Bernardus in epistola
Obseruandus est sumendi modus et
tempus: cibi quātitas ꝛ qualitas: fu-
gienda quoq̄ sunt superflua ꝛ adulte
rina condimenta. Obseruand⁹ est mo
dus vt non effundat q̄ commedit ani
mam suam super omnem cibum. Tē-
pus ne ante horam. Qualitas quali-
bus vtitur communitas fraternitat⁹
excepta causa manifeste infirmitatis
¶ Idem in sermone. Si gula sola pec
cauit: sola peccauit: sola q̄q̄ ieiunet:
ꝛ sufficit. si vero peccauerunt ꝛ cete-
ra membra quare non ieiunent ꝛ ipsa
ieiunet ergo oculus qui depredat⁹
est animam. ieiunet auris: ieiunet lin
gua: ieiunet man⁹. ieiunet etiam ani-
ma ipsa: supplet a propria voluntate.
¶ Idem. Ieiunium nō solum est abo-
litio peccatorum: sed extirpatio vicio
rum. nec solum obtinet veniam: sz me
retur ꝛ gratiam. nec solum delet pec
cata preterita que commisimus: sed
etiam repellit futura que committe-
re poteramus.

¶ De continentia tactus. Capitulum. xxxvij.

Gregorius in moral. Nulla
sunt cetera bona. si occulti
iudicis oculis castitatis te-
stimonio non approbantur. ¶ Idem.
Nulla est castitas carnis quam non
commendat suauitas mentis. ¶ Idē.
in pastoral. Quos onus licitum coniu-
gij non grauat: nequaq̄ pondus il-
licitum terrene sollicitudinis premat
sed tanto cos paratiores dies vltima
quanto expeditiores inueniat: ne quo
meliora agere vacantes possunt: sed
tamen negligunt: eo supplicia dete-
riora mereantur. ¶ Idem in registro.
Custodienda est mundicia corporis
in studijs bone actionis. ¶ Ambrosi.
de viduitate. Castitas solitudinem
querit: pudica secretum: impudica
conuentum. ¶ Idem in epistola. Pri
ma castitatis victoria est facultatum
cupiditates vincere. quia lucri studi
um tentatio pudoris est. ¶ Augusti-
nus de virgin. Sicut nemo impudi
ce vtitur corpore nisi spiritu prius cō
cepta nequitia: ita nemo pudicitiam
seruat in corpore nisi spiritui prius in
cita castitate. ¶ Idem de eccle. doc.
Melior est continentia nuptijs. sed
non sibi sola sufficit ad beatitudinem
nisi pro solo amore pudicitie retinea
tur. sed etiam si cum affectu causa va
candi domino eligit: alioquin diuor
tium magis coniugum videbitur esse
q̄ appetitus castitatis. ¶ Idem de so
lilo. Quantum vrorem velis pingere
atq̄ cumulare bonis omnibus: nihil
mihi tam fugiendum q̄ concubitum
esse decreui. Nihil enim sentio quod
magis ex arce virtut⁹ deijciat animū
virilem. q̄ blandimenta feminea cor
porum q̄ ille contactus sine quo vror
haberi non potest. ¶ Idem de ci. dei.
Ita non amittitur corporis sanctitas
manente animi sanctitate: etiam cor
pore oppresso: sicut amittit⁹ ꝛ corporis

sanctitas violata aie sanctitate: etiã corpore intacto. ¶ Idẽ in epla. Quicqd in carne nec cõmisit nec pmisit libido patiẽtis: solius erit culpa faciẽtis oĩsqꝫ illa violẽtia nõ pro coꝛruptiõis turpitudine: sed ꝓ passionis vulnere reputabit. ¶ Idẽ. Pudicitia. s. ỏ cõsensu. ¶ Joh. Chꝛys. sup Mat. Oẽs virtutes spũales res sunt angelice: pcipue tñ castitas res est angelica: per hãc eni solũ singulariter hoies angelis similant: ꝛ vincit natura virtutibꝰ. ¶ Idẽ. Illa est gloꝛiosa cõtinẽtia: nõ quã trãsgredi nõ potest necessitas vl debilitas coꝛporis: sed quã cõplectit volũtas sancti ꝓpositi. ¶ Hieron. in epla. Grandis virtutis est ꝛ sollicite diligẽtie superare qꝫ nata sis in carne nõ tñ carnaliter viuere: tecũ pugnare quotidie: ꝛ inclusum hostẽ Argi vt fabule ferũt centum oculis obseruare. ¶ Idẽ. Magnus est pudicitie labor: sed maius est premiũ tpalis custodia sed remuneratio eterna. ¶ Isido. de sum. bo. Amanda est pulchꝛitudo castitat̃: cuiꝰ degustata delectatio dulciοꝛ inuenit qꝫ carnis. Castitas enim fructus est suauitatis: pulchꝛitudo inuiolata sctõꝫ: castitas securitas mentis sanitas coꝛporis. ¶ Idẽ. Requaqꝫ in senectute. Infra lib. iiij. de certamine. ¶ Idẽ in etymo. Continens nõ solum in castitate dicitur: sed et in cibo ꝛ potu: in ira quoqꝫ ꝛ vexatiõe mẽtis ꝛ detrahendi libidine. nam continens dicitur qꝫ se a multis abstineat. ¶ Cypꝛianus de. ex. abusi. Pudicitia nobiliũ ornamẽtũ est: exaltatio humiliũ: nobilitas ignobilium: pulchꝛitudo debiliũ: pꝛosperitas laboꝛ: antiũ solamen mestoꝛũ: augmentum omnis pulchꝛitudinis: decus religionis: defensio criminũ: multiplicatio meritoꝛũ: dei creatoꝛis oĩm amica. ¶ Bernar. in epla. Quid castitate decoꝛiꝰ: que mundũ de immũdo ꝓceptũ semine: ỏ hoste domesticũ: angelũ deniqꝫ de hoie facit. Differt quidẽ inter se homo pudicus ꝛ angelus: sed felicitate non virtute. nã ꝛ si castitas illiꝰ felicioꝛ: huius tamẽ cognoscitur esse foꝛtioꝛ. ¶ Idẽ. Sola est castitas q̃ in hoc mortalitatis et loco ꝛ tẽpoꝛe: statum quendã immortalis gloꝛie repꝛesentat. ¶ Idem in ser. Continendũ est in veritate: quidã enim continent ex necessitate nõ habentes aut loci aut tẽpoꝛis aut instrumentoꝝ oppoꝛtunitatem: quidã ex vanitate pꝛopter fauoꝛem videlicet hominum: vel aliquod temporale cõmodum: quidam ex veritate soli deo placere cupientes.

¶ De continentia visus. Capitulum. xxxviij.

ORego. in Mora. Me quedã lubꝛica in cogitatiõe vꝛsemus: pꝛouidendũ nobis est qꝫ intueri nõ debet qđ non licet cõcupisci. ¶ Idẽ. Sancti viri cũ sinistra pulsari delectatione se sentiũt: ipsa pque foꝛme species ad mentẽ ingrediũtur discipline magisterio lumina restringũt: ne pꝛaue cogitationi visio le nocinata famulet. ¶ Aug. i regula. Oculi vestri ꝛ si iacant in aliquã feminã: in nulla figant: neqꝫ eni qñ pꝛoceditis feminas videre pꝛohibemini: sed appetere vel ab ipsis appeti velle criminosum est. ¶ Idem de cõfessio. Resisto seductionibus oculoꝝ meoꝝ: ne implicent pedes affectus mei quibus ingrediοꝛ viã tuã deus meus: et erugo ad te inuisibiles oculos meos. vt tu euellas de laqueo pedes meos. ¶ Idem de pnia. Cohꝛibeat se a ludis a spectaculis secli: que perfectã vult consequi gratiam remissionis. Nam dum si se cohꝛibuisset: si inter suos remansisset: ab extraneo raptoꝛe coꝛrupta nõ fuisset. ¶ Isido. in syno. Tolle occasionem peccandi: aufer materiam delinquendi: si vis esse a foꝛnicatione tutus: esto coꝛpoꝛe ꝛ visione discretus. ¶ Idẽ. Peccati pudoꝛe oculos tuos attollere erubesce: icede abiecto vultu: humiliato oꝛe: depositaꝛ facie. ¶ Ambrosiꝰ de offi. Est in oculis verecundia: vt nec videre viros femina pudica nec videri velit. ¶ Idẽ

fuper Lucam. Quod non videris nō amabis: ſed vbi caro cōcupierit: compatientis quoq; animi conſtantia defatiſcit: ⁊ mox conſortio amoris inflectitur. ¶ Bernar. in epla. Ut teipm ſemper aſpicias: ab omnibus oculos auerte. ¶ Idē de. xij. gra. Ut quid audes oculos leuare ad celū qui peccaſti in celū. Terram intuere vt cognoſcas teipſum: ipa te tibi repzeſentabit q; terra es ⁊ in terram ibis. Duab⁹ tamen cauſis inculpabiliter oculos leuas: vt petas auxiliū a deo vel impēdas proximo. ¶ Sene. in epla. Qui deponere vult deſideria rez olim quarū cupiditate flagrauerit: et oculos ⁊ aures ab his que reliquit auertat.

¶ De cōtinentia auditus. Capitulum.xxxix.

ORego. in Mora. Neceſſe eſt vt nec ad aures vanitas veniat: ⁊ mens a cogitationis aditu vigilās repellat. ¶ Aug. de. x. chordis. Cur ambularemus delectati vanis canticis: nulli rei profuturis ad tempus dulcibus in poſterū amaris? Talibus eni turpitudinibus cantionum animi humani illecti eneruātur ⁊ decidunt: a virtute defluentes in turpitudinem: ⁊ propter ipſas turpitudines poſtea ſentiunt dolorez: ⁊ cum amaritudine digerunt quod cū temporali delectatione ⁊ dulcedine biberunt. ¶ Hieron. in prologo Joſue. Nos ad patriam feſtinātes mortiferos Sirenarum cantus ſurda debemus aure trāſire. ¶ Idem in epiſtola. Semper linguā tuam de bonis loqui aſſueſce: ⁊ auditū tuum ad bonorum magis laudem q; ad malorum vituperationem cōmoda. ¶ Idem. Nō licet tibi alterius vituperationem patiēter audire: quia nec ab alijs optas recipi tuam. ¶ Iſido. in ſyno. Nulla aures tuas ſermonū impudicitia ſurrepat. Manus ſermo cito polluit mētem: ⁊ facile agitur quod libenter auditur. ¶ Bernardus. Verbum ſcurrile. Infra lib. iij. de ſtultiloquio.

¶ De clementia. Cap. xl.

ORego. in Mora. Minor eſt virt⁹ certaminis foris quēpiam videre mala que ſuperet: ⁊ intus quod toleret non habere. Perfecte autē manſuetudinis ⁊ clementie laus eſt a duerſa perpeti: ⁊ exterius fortiter ⁊ interius clementer. ¶ Aug. in ſer. in monte. Mitis eſt q; cedit in probitatibus: ⁊ non reſiſtit in malo: ſed vincit in bono malū. ¶ Idē in epla. Malis parce vir mitis ⁊ bone: ⁊ quāto melior es/ tāto mitior eſto ⁊ quāto ſis celſior poteſtate: tanto humilior fias poteſtate. ¶ Joh. Chryſ. ſup Mat. Māſuetus neq; irritat malū/ neq; irritatur a malo/ neq; aduerſus eum prevalet cauſa peccati: neq; aduerſus alterū aliqñ ex illo naſcit. ⁊ cauſa peccādi: ſed magis cōtētus eſt iniuriā pati q; facere. ¶ Idē. Ille eſt vere māſuet⁹ q; cū nocitus fuerit ab alio: nec cogitat facere malum nec facit. ¶ Idē ſup Joh. Si cogitauerim⁹ quoniā nō ei q; cōtriſtauit: ſed nobiſipſis largimur: cito dimittem⁹ venenū ire ⁊ vindicte. ¶ Ambro. in epi. Non habet vltionis ſtudiū perfecta virtus nec vlla eſt iracūdia vbi plenitudo eſt charitatis. ¶ Iſido. in ſyno. Auferat corde fraternā offenſionē: alicne neqtie nō ſerues dolorē. ¶ Idē. Supplici oranti veniā deprecare: petēti quoq; tibi veniam libēter indulge. ¶ Beda in glo. Luc. ix. Non ſemper in eos q; peccant eſt vindicandum: q; nōnūq; amplius prodeſt clementia tibi ad patientiam: lapſo ad correctionem. Sene. in epiſtola. Verecundiā peccandi facit ipſa clementia regentis. ¶ Idem. Magnanimi proprium eſt placidum eſſe tranquillumq; ⁊ iniurias atq; offenſiones ſpernere. ¶ Idē. Clementem vocabo non in alieno dolore facilem: ſed eum qui cum ſuis ſtimulis eragitetur non proſilit: qui intelligit magni animi eſſe iniurias in ſumma potentia pati: nec quicq; eſſe gloriosius principe impune leſo. ¶ Idē.

Pharetre Beati Bonauenture.

Nullum clementia ex omnibus magis q̄ principem decet: pestifera vis est: valere ad nocendum.

¶ De modestia. Cap. xlj.

Grego. in regist. Sic ea que sunt iustitie foris exequor: vt ea q̄ intus amoris ⁊ dilectionis sunt minime postponā. ¶ Idē. Dia age blāde ⁊ dulciē: vt ⁊ actio tua discreta sit/ ⁊ lingua mitis. ¶ Idem. Cum curā rerū nobis necessitas imponit: quidā dū eas rapiunt solūmō tolerandi sunt: quidam vero seruata charitate prohibendi sunt: non tamē sola cura debet esse ne nostra subtrahant: sed ne rapientes nō sua semetipsos perdāt. ¶ Amb. de offi. Nec cursim ambulare honestum arbitror nisi cū causa exigit alicuius periculi vel iusta necessitas. ¶ Idē. Magna virt⁹ modestia: que cū sit etiam sui iuris remissor: nihil sibi vsurpās: nihil sibi vē dicās: ⁊ quodāmodo intra suas vires ptractior diues est apud deū. ¶ Idē. In modestia maxime trāquillitas animi: studiū inā suetudinis moderationis gratia: honestaq̄ cura: decoris cōsideratio spectat ⁊ querit. ¶ Augu. in regula. In incessu statu habitu ⁊ in oībus moribus vestris nihil fiat qđ cuiuslīb offendat aspectum: sed qđ vestram deceat sanctitatē. ¶ Idē de vita beata. Modestia dicta est a modo sicut a tēperie temperantia: vbi autē modus est atq̄ tēperies nec plus est quicq̄ nec minus. ¶ Idē. Illud preclarū est ⁊ nō immerito diffamat: nec quid minus nec quid amplius: ⁊ hoc apprime vtile est in vita. ¶ Isido. in syno. Professionē tuā ⁊ habitu ⁊ incessu demonstra: sit in gressu tuo simplicitas: in motu puritas: i gestu gravitas: in incessu honestas. ¶ Bern. super Cant. Honestum in quo anime decorem locandum censuimus diffiniatur mentis ingenuitas: solicita seruare cum conscientia bona fame integritatem: vel iuxta apostolum prouidere bona nō tantū coram deo: sed etiā coram hominibus. Senec. in epistola. Vita non est imperfecta si est honesta. ¶ Idē. Nihil honestū est quod ab inuito coactoq̄ fit. Omne honestū voluntarium est. Admisce illi pigritiā/ querelā/ tergiuersationem/ metum/ quod habet in se optimum perdit totum. ¶ Idem. Omne honestum iniussum incoactumq̄ est sincerum: ⁊ nullo modo mixtum.

¶ De iustitia. Cap. xlij.

Grego. sup Ezec. Quilibet peccator conuersus in fletibus iam iustus esse inchoat cū ceperit accusare qđ fecit. Cur enī iustus nō sit qui contra suā iniustitiā iam plachrymas seuit? ¶ Idē in regis. Turpe est defendere qđ mihi prius nō cōstiterit iustum esse: quia ego homines propter iustitiam diligo: nō aūt iustitiā propter hoīes postpono. ¶ Idē. Justum est vt vsitatores illic cōsequant stipēdiū: quo pro Christo suū cōmodare reperiunt obsequiū. ¶ Idē in homel. Vera iustitia cōpassionē habet: falsa vero dedignationē: q̄uis etiā iusti soleant recte peccatoribus indignari. Sed aliud est quod agitur typo superbie: aliud qđ zelo disciplīne. ¶ Aug. de mirabilib⁹ sacre scripture. Perfecta iustitia hec est: sacerdotiū virginitas/ ⁊ martyriū q̄ triplex iustitia in Abel primo fuit: q̄ ⁊ munera deo placita obtulit: p sapiā sui generis i seculo nō reliquit: ⁊ martyrū coronā sanguinis effusione promeruit. ¶ Idem. Quantū mihi videt̄ s. lib. j. de perfectis. ¶ Idem de vera religione. Hec est pfecta iustitia qua potius potiora ⁊ minus minora diligimus. ¶ Idē de ci. dei. Hec in vnoquoq̄ iustitia est: vt deo obediēti homini: animus corpori: ratio vitijs etiā repugnantibus imperet: vel subigēdo vel resistendo: atq̄ vt ab ipo deo petatur ⁊ meriti gratia ⁊ venia delictorum. ac de acceptis donis gratiarum actio persolvatur. ¶ Ambrosius de virgi. Justitia in alto quodam secessu locata:

videt explorat̃q; omnia, que alijs pos tius nota q̃ sibi: non tam suas vtilitates q̃ publica emolimenta rimatur. ¶ Bernar. de cõside. Justitia nec factura est vtiq; alteri quod sibi fieri nolit: nec quod sibi fieri velit alteri negatura. in his nempe duobus liquet integrũ esse iustitie statũ. ¶ Idẽ in epla. Tunc̃q; iustus arbitrat se cõprehẽdisse: nec vnq; dicit satis est: sz semp esurit sititq; iustitiã: ita vt si semper viueret: semp quãtum in se est iustior esse cõtẽderet: sempq; de bono in melius proficere totis viribus suis conaret. ¶ Idem de cõtẽp. Panis aie iustitia est: z soli beati qui esuriũt illũ: quoniã illi saturabunt. Nimirũ ad imaginẽ dei facta est aia rationalis: z ceteris quidã oĩbus reb⁹ occupari potest: repleri omnino non potest. ¶ Idẽ in ser. Justitia virtus ẽ qđ suũ est vnicuiq; tribuẽs. Tribue ergo tribus que tua sunt: redde superiori/ redde inferiori/ redde equali/ cuiq; qđ debes. ¶ Idẽ. Habemus enĩ ante nos priores: post nos iuniores: a dextris amicos: a sinistris inimicos. Reddam⁹ ergo singulis quod suũ est: prioribus obedientiã: iunioribus doctrinã: amicis letitiam inimicis patiẽtiam. ¶ Glo. Bat. v. Justitia est sua vnicuiq; reddere: sibi z proximis: z deo. ¶ Tull⁹ in rheto. Justitia est habitus animi: communi vtilitate cõseruata suam vnicuiq; tribuens dignitatem.

¶ De obedientia bona. Capitulum.xliij.

ORego. in Mora. Sola obedientia est que fidei meritũ possidet: sine qua ifidelis qs q; coũicf: etiã si fidelis esse videaf. ¶ Idẽ. Per obedientiã voluntas p̃pria mactatur: tãto igitur quisq; deũ citius placat quanto ante eius cõspectum repressa arbitrij sui supbia gladio precepti se immolat. ¶ Idem. Nũq; per obediẽtiam malum fieri debet aliquando autem debet per obedientiam bonum quod agit intermitti. neq; enim mala i paradiso arbor extitit quam deus homini ne cõtingeret: interdixit: sed vt in melius per obedientie meritum homo bene conditus creſceret: dignum fuerat vt z hunc etiã a bono aliquo prohiberet: quatenus tanto verius hoc quod ageret bonũ esse cognosceret: quanto z a bono cessans auctori suo se subditũ humilius exhiberet. ¶ Idem. Notãdum quod dicitur: ex omni ligno paradisi edite: de ligno autem scientie boni z mali ne comederitis: qui eni ab vno bono subiectos vetat necesse est multa concedat: ne obedientis mens funditus intereat si a bonis omnibus omnino repulsa ieiunat. ¶ Idem. Obediẽtia sola virtus est que virtutes ceteras mẽti inserit: insertasq; custodit. ¶ Idem. Si obedientie palmam apprehendere nitimur: prosperis huius seculi ex sola iussione: aduersis autem ex deuotione militemus. ¶ Idem. Debet obediẽtia z i aduersis aliquid ex suo habere: z in prosperis aliquid ex suo omnino nõ habere: quatenus z inaduersis tanto sit glorioſior: quanto diuine ordinationi etiam ex desiderio sui iũgitur: z in prosperis tanto sit verior: quanto a presenti ipsa quam diuinit⁹ percepit gloria funditus mente separatur. ¶ Idem. Obedientia nõ seruili metu sed charitatis affectu seruanda est: non timore pene: sed amore iustitie. ¶ Idem in regist. Pensate quãtum cunctis expedit ei quem nobis gratia diuina pretullit ĩtegerrimam semper in omnibus obedientiam prebere. ¶ Idem. Vide vt oĩa absq; imminutiõe custodias: quia de his que pro seruãda iustitia scribo ego absoluor: z tu si negligis obligaris. ¶ Idẽ. In obedientia valde est vtile si id qđ discipline vigor imponit: nullo cogente humilitas laudanda seruauerit. ¶ Idem sup Ezechielem. Ille recte loquitur qui prius obediẽdo fecerit que loquendo admonet esse faciẽda. ¶ Idem. Mãdata dei per iussionẽ facere seruientis z obediẽtis est: diligẽ

do autem facere obedientis ⁊ amantis est. ¶ Aug. de ci. dei. Pax hominis ⁊ dei est ordinata in fide sub eterna lege obedientia. ¶ Idem. Obediētia in creatura rōnali mater quodam modo est oīm custosq; virtutū. ¶ Idē de opere monachoꝝ. Citius exaudit vna obedientis oratio q̄ decem milia contemptorum. ¶ Isido. de sum. bo. Non erit caro subiecta animę: nec vicia rōni: si animus nō est subiectus conditori. tunc aut̄ recte subiciunt nobis oīa q̄ sub nobis sunt si nos subiicimur et a quo nobis illa subiecta sūt ¶ Iero. in epla. Bonum est obedire maioribus: parere perfectis. ⁊ post regulas scripturarū vite sue tramitē ab aliis discere: nec p̄ceptore vti pessimo. s. p̄sumptione sua ¶ Idem. Seruias fratribus: hospitū pedes laues: passus iniuriam taceas: p̄positū monasterij timeas vt dñm: diligas vt parentem. credas tibi salutare quicq̄d ille p̄ceperit: nec de maioris sententia iudices cuius officium est obedire et implere q̄ iussa sunt. ¶ Ambro. super Luc. Discę homo deo esse subiectus: vt non quod ipse vis eligas: sed quod deo scis esse placiturum. ¶ Cypria. de. xij. abusionibus. Obedientia que oīm disciplinarum mater est: magna exercitatione indiget: que sui nouam studij a Christo dño sumpsit: q̄ obediens patri vsq; ad mortem crucis ignominiā libenter sustinuit. ¶ Ber. de p̄. ⁊ dispen. Quicquid vice dei p̄cipit homo quod non sit tamen certum displicere deo: haud sect⁹ omnino accipiendū est q̄ si p̄cipiat deus. ¶ Idē Generalis hec regula teneatur: vt in difficilioribus quidem agendis obedientia gracior q̄ grauior preuaricatio iudicet: ⁊ in facilioribus minusq; onerosis: cōtemptus damnabilior q̄ act⁹ laudabilior estimet. ¶ Idē. Milne. s. li. j. de p̄latis bonis. ¶ Idem in epla. Hoc aduertendum q̄ quedam sunt pura bona quedam pura mala. ⁊ in his nullam debent hominibus obedientiam: quoniam nec illa omittēda sunt etiam cum p̄hibēt. nec ista cum iubent cōmittenda. Porro inter hec sunt media quedam que p̄ modo: loco ⁊ tempore vel persona ⁊ mala possunt esse ⁊ bona: ⁊ in his lex posita est obedientie: tanq̄ in ligno scientie boni ⁊ mali: quod erat in medio paradisi. In his p̄fecto fas non est nostrum sensum sue p̄scribere magistrorum in his omnino p̄latorū nec iussio nec p̄hibitio contemnenda. ¶ Idem. O monachum obedientissimum qui ex quibuslibz seniorum verbulis ne vnū quidem iota p̄teruolet non attendit qualē sit quod precipitur: contentus quia precipit: ⁊ hec est obedientia sine mora. ¶ Idem de cōtēptu mundi. Age eia age qui relinquere omnia disponis. te quoq; primū inter relinquēda numerare memento. imo vero maxime ⁊ principaliter abnega teipsum si deliberas sequi eum qui exinaniuit p̄pter te semetipm. ¶ Idē i ser. Obediēntia q̄nq; p̄mia ē. Prima op⁹ rectū q; nō est obediētia p̄ deū. Secūda voluntariū. q; q̄ fit ex necessitate nō est bonū. Tertia purū vt intēto pura sit. q; si oculus simplex est totū corp⁹ lucidū ē. Quarta discretū: ne q̄d nimis aut minus. q̄ eni recte offert si nō recte diuidat peccat. Quinta firmū. i. pseuerans: q̄ oīa claudit ⁊ p̄tinet. Nullum eni bonū sine pseuerātia coronat. Ut aūt pseuerantiā habeat murus obedientie inhęrere sibi debēt ppugnacula patientie. ¶ Idē. Redde reuerentiam ⁊ obediētiā p̄lato: quaꝝ altera cordis: altera corpis est. nec ei sufficit exterius obtēperare maioribus nisi ex intimo cordis affectu sublimit sētimus de eis. ¶ Benedict⁹ in regula. Obediētia tūc acceptabilis erit deo ⁊ dulcis hoibus: si q̄d iubet nō trepide: nō tarde: nō tepide: aut cum murmure: aut cū risu nolentis efficiat. q; obediētia q̄ maioribus p̄bet deo exhibet. ¶ Idē. Obediētie bonū non soli abbati exhibendū est ab oib⁹. sed etiā sibimutuum obediāt fratres. scientes per hanc obediētie viam se ituros ad

deū. ¶ Interl. geñ. xvij. obediētia ē complenda sine mora & obseruanda.

¶ De obediētia iaccepta. Capitulum. xliij.

ORego. in regis. Apud nolentis animū cuius sit euidens rō non parendi tñ hoc ipm quod non vult obstaculum obedientie esse solet. ¶ Idem in mora. Ille primus inobediens mox vt superbiendo peccauit pudenda contexit. quia enī contumeliā spiritus deo intulit mox contumeliam carnis inuenit. ¶ Idē. Cum huiꝰ mūdi successus precipit: cum locꝰ superior imperatur: is qui ad pcipienda hec obedit: obedientie sibi virtutem euacuat: si ad hec etiam ex proprio desiderio anhelat. ¶ Idē. Ad detrimentum obedientia ducit. cum mentem ad suscipienda ꝓbra huius seculi nequaq̄ ex parte aliq̄ etiā sua vota comitant. ¶ Idem. Dignum pfecto est vt a dei beneficijs sit extraneus: cuius nimirum iussionibus nō vult esse subiectus. ¶ Johan. Chrys. super Joh. Quanto leuiora sunt precepta: tanto maius supplicium his q̄ non obediunt. ¶ Aug. de confel. Nemo iuitus benefacit: etiam si bonum est quod facit. ¶ Ber. in epla. Facere malum quodlibet etiam iubēte cō stat non esse obedientiam: sed potius inobedientiam. ¶ Idem. Extorta seu coacta licentia: licentia non est: sꝫ violentia. ¶ Idem nōvos felices. Supra de plātis bonis. ¶ Idem super canti. Non dabit inobedienti copiam sui tā tus obedientie amator. vt mori q̄ nō obedire maluerit. sed neq̄ approbat tue contemplationis iane ocium: qui dicit per pphetā. Laborauī sustinēs ¶ Idem. Si in die ieiunij. li. ij. de voluntate. ¶ Idem. A mandatis tuis intelleri. Infra li. iij. de gustu. ¶ Idē de precep. & dis. Imperfecti cordis & infirme ꝑsus voluntatis indicium ē statuta seniorum studiosiꝰ discutere: hesitare ad singula que iniunguntur exigere de quibusq̄ rationem: & male suspicari de omni precepto cuiꝰ causa latuerit: nec vnq̄ libenter obedire nisi cum audire cōtigerit quod forte libuerit: aut cum non aliter licere seu expedire monstrauerit. vel aperta ratio vel indubitata auctoritas. ¶ Idē. Si iubente seniore vt sileam verbum mihi forte per obliuionem elabitur reum me fateor inobedientie: sed venialiter. Si ex contemptu sciēs & deliberans sponte in verba prupero: & rupero silentij legem: ꝑuaricatorem me cō stituo: & criminaliter. etsi impenitens ꝑseuero vsq̄ ad mortem peccaui etiā damnabiliter. ¶ Idem in ser. Sic pro fecto: sic multorum vsq̄ hodie pusillanimitas & quersitas exigit: vt ab eis queri oporteat: quid vis vt faciam tibi: non ipsi querunt. dñe quid me vis facere. Cōsiderare nempe necesse habet minister et vicarius Christi quid sibi precipi velint: non ipsi considerāt que sit voluntas p̄ceptoris. ¶ Idem. Qui vel apte vel occīte satagit vt qđ vult ipse: hoc ei prelatus iniūgat: ipe se seducit: & frustra sibi blanditur de obedientia. non enī in ea reipse prelato: sed magis ei prelatꝰ obedit. ¶ Sene. in epla. Qui imperia libens excipit partem acerbissimā seruitutis effugit scz facere quod nolit. Non qui iussus aliquid facit miser est: sed qui ī uitus facit. Multa īfra li. iij. de stulti loquio in murmure.

¶ De oratione accepta. Capitulum. xlv.

OReg. in dialo. Obtineri per orationem nequaq̄ possunt que predestinata nō fuerūt sed ea que sancti viri orando efficiūt ita predestinata sunt vt precibus obtineantur. ¶ Idem in regi. Dñico die a labore terreno cessandum est: atq̄ omni modo orationibus insistendum vt si quid negligentie per sex dies agitur: per diem septimum qui est resurrectionis dominice precibus expiet. ¶ Idem in mora. Veraciter orare est amaros in compunctiōe gemitus: nō

compositā verba resonare. ¶ Idem. Differre solet. Infra li. iij. de desiderio. ¶ Idem. Virtus vere orationis ē celsitudo charitatis: & tunc quisq; quod recte petit adipiscit. cū eius animus in petitiōe nec inimici odio fuscatur. ¶ Aug. in epla. Abiit ab oratiōe multa locutus: sed non desiit multa pcatio si feruens pseuerat intētio. Nam multum loqui in orando: est rem necessariam supfluis agere verbis. Multum aūt precari est ad deum quem precamur diuturna & pia cordis excitatione pulsare. Nam plerūq; hoc negotium plus gemitibus q̄ sermonib⁹ agitur: plus fletu q̄ affatu. Talis ei oīo ponit lachrymas in conspectu dei. et gemitus noster non est absconditus ab eo. ¶ Idē. Qui oīa per verbum condidit: in oīonibus etiam humana verba non querit. ¶ Idem. Qui didicerunt a dño Jesu Christo mites esse & humiles corde plus cogitando & orando proficiunt q̄ legendo & audiendo. ¶ Idem. in ser. Dicim⁹ panem nostrū quotidianum da nobis hodie. o sapiētia vera & diuina prudentia: q̄ docuit & panem solū petere & hodie nominare. hoc enī dicto & audiras cum auaricia tollit: & humane vite insinuatur incertum. ¶ Idē. Qui est oratio nisi ascēsio animę de terrestribus ad celestia: inq̄sitio supnorum: inuisibiliū desiderium. ¶ Idem i medita. Obsecro domine amaricatum est cor meū sua desolatione: indulcora illud tua consolatione. Obsecro domine quoniam esuriens incepi querere te: nō deseras inuenias: ad te famelicus accessi ne recedā inpastus. pauper venit ad diuitem: miser ad misericordem: ne redeā vacuus & contemptus. etsi anteq̄ cōmedā suspiro: da vel post suspiria q̄d cōmedā. ¶ Idē de ci. dei. Quāto est quisq; sanctior & desiderij feri plenior tanto est eius in orando fletus vberior. ¶ Idē de eccle. dog. Nullum credimus ad salutē nisi deo inuitante venire: nullū inuitatū salutē suā nisi auxiliante deo operari: nullū nisi orante auxiliū p̄mereri. ¶ Joh. Chrys. sup Mat. Sicut hymnus grata bñ cōfecta delectāt hoīem odorantem. sic oratio iusta suauis est ante deum. Vis aut̄ scire dignitatē ei⁹ & Dor vt de ore p: cesserit suscipiunt eā angeli manibus suis: & offerunt ante deū. ¶ Amb. sup beati imaculati. Pernoctabat in oīone dñs Jesus non indigens pcatōis auxilio: sed statuens tibi imitatōis exemplum. ¶ Idē. Media nocte ait propheta: surgebam ad cōfitendū tibi: super iudicia iustificatōis tue. & tu surge vt media nocte si nō potes tota nocte vigilare. ¶ Isid. in syno. Pernocta in oratione & pce: incumbe nocturnis vigilijs: ad modicū clausis oculis rursum ora. ¶ Idē. Vibus malis pua let oratio. ¶ Idem de sum bo. Fidei symbolū & dñica oīo p tota lege paruulis ecclesie ad celoz regna sufficit capescenda. omnis enī latitudo scripturarū in eadē oratiōe dñica & symboli breuitate cōcludit. ¶ Idem. Frequens oīo vitiorum impugnationem extinguit. ¶ Idem. Oratio cordis est nō labiorū. neq; enī verba depcantis deus intendit: sed orantis cor aspicit: q̄ si tacite cor oret et vox sileat q̄ nus hoīes lateat: deū latere non potest q̄ presens est. ¶ Idem. Nūq; orandū est sine gemitu. ¶ Idē. Qui vult cū deo semp esse: frequenter dz orare: frequēter & legere. Nā cū oramus ipsi cum deo loq̄mur: cū vero legimus: deus nobiscū loquit. ¶ Idē. Oratio puatis locis opportunus fundit. magisq; obtētum penetrat dū deo nñ teste deprimitur. ¶ Joh. damasce. li. iij. sue. Oratio est ascēsus intellect⁹ ad deū vel petitio decentiū a deo. Bern. in epi. Oīo est hoīs deo adherentis affectio: & familiarq; quedā & pia alloquutio & statio illuminat⁹ mentis ad fruendū deo q̄ diu licet. ¶ Idē. Dum manib⁹ pectora: genibus pauimenta tundunt: votis & deuotis precibus altaria cumulantur: dum fordent gene lachrymis: gemitibus atq; suspirijs mugiūt colla. & pro forēsibus cautis cantibus spi

ritualibus sacra tecta resultant nil supernis ciuibus magis spectare libet. nil regi summo iocundius exhibetur. ¶ Idem. Et si vocis virtus sit opus et operi tamen et voci gratiam et efficaciam precretur oratio. ¶ Idem sup cā. Credim⁹ angelos sanctos astare orātibus: et offerre deo preces et vota hominum: vbi tamen sine ira et discceptatione leuari puras mani⁹ pspexerint. ¶ Idem. Grando bibit vinū spirituale lenificans cor hominis: vinum ieiunii spiritussancti: quod inebriat mentem et carnalium voluptatū infundit oblitionem: humectans interiora arentis conscientie: escas bonorum actuū digerit: et deducit per quedam aie membra: fidem roborans: spem cōfortans: vegetans ordinās⁹ charitatem et impinguans mores. ¶ Idem. Unicum in dubijs remedium seu refugiū oratio est: et frequēs gemitus ad deum: et vt quid: quādo et qualiter facere nos velit de⁹ assidue nobis monstrare dignetur. ¶ Idem in sermo. Milia milium ministrabant ei et decies milies centena milia assistebant ei. cū ta ergo cum reuerentia: cū to timore: cū ta illuc humilitate dz accedere a palude sua precedens ranūcula. ¶ Idē. In omnib⁹ actiōibus nostris et obseruantus multa opus est animi vigilantia. sed precipue in oratione. ¶ Item. Licet omni hora et oi loco oculi domini super nos speculentur: maxime tamen in oratione. licet enī semp videamur: sed tunc etiam presentamus nos et ostendim⁹ quasi facie ad faciem cū domino colloquentes ¶ Glo. super illud Mat. xxvj. Et orauit tertio eundem sermonem dē. Tribus vicib⁹ Christus orauit: vt et nos a peccatis preteritis veniam: et a presentibus malis tutelam: et futuris periculis cautelam a domino oremus. ¶ Sene. in epistola. Sic viue cum hominibus tanq̄ deus videat: sic loquere cum deo tanq̄ homines audiāt. ¶ Idem. Audacter roga deum: nihil illum de alieno rogatur⁹ es: roga bonam mentem. bonam valitudinem animi: deinde tūc corporis. Multa infra libr. iiij. de desiderio: de laudatione.

¶ De oratione inaccepta. Capitulum.xlvj.

Gregorius in morali. Quamuis mens nostra confusione orationis suę tempore deprimitur si hanc aut sua operatio adhuc inquinat: aut alienę malicie seruat⁹ dolor accusat. ¶ Idem i regis. Vt ad aures dei viam precibus faciatis: vigilantius studendum est vt vestre voces actibus adiuuentur. nam inanis fit oratio vbi prauus est actio. ¶ Aug. in sermo. Quis fronte postulas quod promisit deus: cū non facis quod iussit deus. prius audi monitiones: et sic exige promissiones. ¶ Idem. Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitorib⁹ nostris. Hec p eis est efficax oratio quorum fides sine operib⁹ mortua est: sed pro eis quorum fides per dilectionem operatur. ¶ Isido. de sum. bono. Longe a deo est animus qui in oratione cogitationibus secularibus occupatus. ¶ Idē mens qualem se in oratione offert: talem post orationem conseruet. Nam nihil pficit oratio si denuo culpa cōmittatur: vnde iam venia postuletur. ¶ Hieronymus in epistola. Nescio qua conscientia ea lingua quis deum rogat: qua aut mentitur: aut maledicit: aut detrahit. labia sācta exaudit deus: et ipsis cito annuit precibus cū lingua inmaculata pronunciat. ¶ Johannes Chrisostomus super Matth. Aut orat et peccat: non orat deum: sed illudit eum. ¶ Idem in sermone. Tu non audis orationem tuam: et deum vis audire pcem tuam. Flecto ini quis genua: curuasti quidem genua intus. sed mēs tua foris vagabat. cor pus tuum intus i ecclesia: sed animꝰ tuus foras. os quidē loqbat: sz mens vsuras cogitabat. ¶ Beda in home. Est oratio que peccatum facit: sed qui bene orat orando querit deum.

hic a terrenis ad superiora pgrediēs verticem curie sublimioris ascēdit: q̄ vero de diuitijs aut honore secli: aut certe de inimici morte sollicitus obsecrat: ipe in infimis iacēs viles ad deū preces mittit. ¶ Bernar. super Cāt. Querentes aliquid frustrari solent: cum aut videlicet nō in tempore querūt: aut nō sicut oportet: aut vbi oportet. ¶ Idem. Oratio peccatoris. Infra lib. iij. de discordia. ¶ Idem. Viros valde impudentiam aliquorum q̄ inter nos sunt: qui cum oīes nos sua singularitate turbauerint: sua impatientia irritauerint: sua inobedientia coinq̄nauerint: audiēt nihilominus ad tam fedum conscientie sue lectulum cum orationum iustantia totius puritatis deum inuitare. Sed sicut scriptum est: cum extēderitis manus vestras auertam oculos meos: et cum multiplicaueritis orationem non exaudiā. ¶ Idem in sermo. Timida oratio celum non penetrat: quia restringit animum timor immoderatus: vt omnino non dico ascendere: sed nec p cedere queat. Tepida vero in ascēsu langueſcit: et deficit: eo q̄ non habeat vi gorem. Temeraria ascendit quidē sed resilit: resistitur enim ei: nec tantū non obtinet gratiam sed meretur offensam. Que vero fidelis et humilis et feruens oratio fuerit: celum sine dubio penetrabit. vnde certum est q̄ vacua redire non possit. ¶ Sene. in epi sto. Tūc scito te omnibus cupiditatibus esse solutum: cum eo perueneris vt nihil deum roges nisi quod rogare palam possis: nunc autem quanta demētia est hominum qui turpissima vota dijs insusurrāt: ita vt si quis aurem admouerit statim conticescant: et q̄ scire hominem nolūt deo narrāt.

¶ De Donis. Cap. xlvij.

ORego. in Moralib. Donum spiritus qō in subiecta mente ante alia prudentiam: tēperantiam: fortitudinem: et iustitiam formar: eandem mentem vt cōtra singula queq̄ tentamenta eruditat: in septem mox virtutibus temperat: vt contra stultitiam sapientiam: contra hebetudinem intellectum: cōtra precipitationem consilium: contra timorem fortitudinem: contra ignorantiā scientiam: contra duritiam pietatem cōtra superbiam det timorem. ¶ Idē Oranduin est ne sapientia eleuet: ne intellectus dū subliniter currit aberret: ne consilium dum se multiplicat confundat ne fortitudo dum fiduciā prebet precipitet: ne scientia dum nouit et non diligit inflet: ne pietas dum extra rectitudinē inclinat intorqueat ne timor dū plus iusto trepidat in desperationis foueam mergat. ¶ Item super Ezech. Est timor in mente: sed qualis iste timor est si cum eo pietas non est? qui enim misereri proximo ignorat: qui compati eius tribulationi dissimulat: huius timor ante omnipotentis dei oculos nullus est: qui nō subleuatur ad pietatē. Sed sepe pietas per inordinatam misericordiam errare solet: si forte pepcerit que parcenda nō sunt: peccata enim que ferri gehenne ignibus possunt discipline sunt verbere corrigenda. Vt ergo vera et ordinata sit pietas ad gradum est alium subleuanda. i. ad scientiam vt sciat quid ex iudicio puniat: vl q̄d ex misericordia dimittat. Sed quidē si sciat quid agere q̄sq̄ debeat: virtutem vero agendi non habeat nihil valet. Scientia ergo nostra crescat ad fortitudinem: vt cū viderit quid agēdum sit: hoc agere per mentis fortitudinem possit. Sed sepe fortitudo si improuida fuerit et minus contra vitia circunspecta: ipsa sui presumptione in cassum ruit. Ascendat ergo ad consilium: vt preuidendo premuniat omne quod agere fortiter potest: Sz consilium esse non potest si intellect? deest: quia q̄ non intelligit malum qō agentem grauat: quomodo potest bonum dare consilium quod adiuuet? Itaq̄ a cōsilio ascendamus ad intellectum. Sed quid si intellectus ma-

gno quidem acumine viget ⁊ modera ri se nescíat per maturitatē: Ab intel lectu ergo ascendatur ad maturitatem. Ascendamus ergo per intellectum ad sapientiā: vt hoc quod accuratius intellectus inuenit: sapientia mature disponat. ¶ Idem. Per timorem dei efficimur humiles: per pietatis studium misericordes: per scientiam discreti: per mentis fortitudinē liberi: per consilium cauti: per intellectum prouidi: per sapientiam maturi. ¶ Augustinus super Matheum. Spiritus sanctus operatione septenaria commendatur: vt sit in nobis spiritus sapientie ⁊ intellectus: consilij ⁊ fortitudinis: scientie ⁊ pietatis: ⁊ timoris dei. Huic septenario bono constitue econtrario septenarium malū: scilicet spiritum stultitie ⁊ erroris: spiritum temeritatis ⁊ ignauie: spiritum ignorantie ⁊ impietatis: ⁊ spiritum superbie cōtra timorem domini. Et ita alij septem nequiores. Infra libro tertio de simulatione.

¶ De beatitudine. Capitulum.xlviij.

Augustinus de moribus ecclesie. Beatus quantum existimo neq; ille dici potest qui non habet quod amat qualecunq; sit: neq; qui non amat quod habet: etiam si optimum sit. nā ⁊ qui appetit ⁊ adipisci non potest cruciatur: ⁊ qui adeptus est quod appetendum non esset fallitur: ⁊ qui nō appetit qō adipiscēdū esset egrotat. ¶ Idem de libero arbitrio. Sicut tota vita corporis anima est: sic beata vita anime deus est. ¶ Isidorus de summo bono. Quia sine fide ipossibile est deo placere vere beatus est qui ⁊ recte credēdo bene viuit: ⁊ bene viuendo fidem rectam custodit. ¶ Idem. Salus perseuerantibus. supra de perseuerantia ¶ Idē in etymo. Beatus dicitur quasi bene actus scilicet ab habendo qō vellet: ⁊ non patiendo quod nollet. Ille autem vere beatus est: qui et habet omnia que vult bona: ⁊ nihil vult male. ex his enim duobus beatus homo efficitur. ¶ Ambrosius super Lucam. Beatus pauper qui clamauit: ⁊ dominꝰ exaudiuit eum. pauper a crimine: pauper a vitijs: pauper in quo princeps mundi huius nihil inuenit: pauper illius pauperis emulus qui cum diues esset: propter nos pauper factus est. Prima ergo ista beatitudo est: cum deposuero omne peccatū ⁊ exuero omnem malitiam: ⁊ simplicitate contentus fuero inops malorum Supereſt igitur vt mores meos temperem: quid enim mihi prodest carere scelerib⁹ nisi fuero mitis atq; mansuetus? Nam qui sequitur viam rectam: sequitur vtiq; illum qui ait: Discite a me quia mitis sum et humilis corde. ⁊ ifra. Mitiga affectum tuum vt non iraſcaris: aut certe iratus ne peccaueris. iuxta quod scriptum est: Iraſcimini ⁊ nolite peccare. Preclarum est enim motum temperare. nec minoris virtutis dicitur cohibere iracundiam indignationemq; compescere: q̄ omnino non iraſci: cum plerūq; illud lentius hoc fortius estimetur. Cum autem hoc feceris memento q̄ peccator es: et lugeto peccata tua: et lugeto delicta. Et bene tertia beatitudo est peccata deflētis: quia trinitas est que peccata condonat. Ablue igitur te lachrymis: laua fletibus: si tu te ipse fleueris alius non te flebit. Nā si Saul fleuisset peccata sua: Samuel eum non fleuisset. Deposui peccatum: temperaui mores: delicta deflevi: iam nunc esurire incipio ⁊ sitire iustitiam. Eger enim dum in graui morbo est: non esurit: quia egritudinis dolor excludit famem: qui esurit vtiq; virium querit augmentum. Quod autem est maius virtutis incrementum q̄ norma iustitie? iustitiam sequitur misericordia. Unde dictum est. Dispersit dedit pauperibus: iustitia eius manet in seculum seculi. Sed qui misericordiam defert mercedē amittit: nisi mundo corde misereatur. Nam si

iactantiam querit:nullus est misericordie fructus. Emunda igitur interiora tue mentis. Sed nisi prius tu interiora tua vacue feceris ab omni labe peccati:ne dissensiones contentionesq; ex affectu tuo prodeant:non potes alijs ferre medicinam. A temetipso igitur pacem incipe:vt cum fueris ipse pacificus:pacē alijs feras. Quomodo enim aliorum potes corda mūdare:nisi tuum ante mūdaueris? Et infra. Qui autem patitur persecutionem in vltimo certamine constitutus:probatur aduersis:vt cum legitime certauerit coronetur. ¶ Bernardus in sermo. Videmus pauperes aliquos:qui si verā haberent paupertatem:non adeo pusillanimes inuenirētur:vtpote reges et reges celi. Sed hi sunt qui pauperes esse volunt:eo tamen pacto vt nihil eis desit:et sic diligūt paupertatem vt nullam inopiā patiantur. Sunt et alij mites:sed q̄diu nihil dicitur vel agitur nisi pro eorum arbitrio. Patebit autem q̄ lōge sint a mansuetudine:si leuis oriatur occasio turbationis. Hec igitur mansuetudo quomō hereditabit terram promissionis:que ante hereditatem deficit. Alios quoq; lugentes video:sed si de corde puro et conscientia non ficta procederent ille lachrymē:non tam facile soluerentur in risum. Hunc autem cum abundantius ociosa et scurrilia verba profluant q̄ prius lachrymē:lachrymas huiusmodi de his esse non arbitror quibus cōsolatio diuina promittitur:quando q̄dem post illas tam facile consolatio vilis admittitur. Alij tam vehementer contra aliorum delicta zelantur:vt videri possint esurire ⁊ sitire iustitiam:quod quidem verum esset si esset apud eos de suis quoq; peccatis idem iudicium. Sed nunc pondus ⁊ pondus vtrunq; abhominatio est apō deum. nam contra alios tam imprudenter q̄ immaniter estuant:seipsos tam insipienter q̄ inutiliter palpant. Sunt ⁊ alij misericordes de his que ad ipsos non pertinent:qui scandalizantur q̄ non datur omnibus abundanter:sic tamen vt ipsi nec in modico quidem grauentur:qui si vere misericordes essent de suo facere deberent misericordiam. Et si non possent de terrena substantia:de voluntate saltem bona darent his qui cōtra eos forte peccare videntur indulgētiam:darent vtiq; dulce signum:verbū bonum. Sunt etiam qui peccata sua sic confitentur vt videri possint ex desiderio mundi cordis id agere. omnia enim in confessione lauantur:nisi q̄ ea que ipsi dicunt alijs:ab alijs audire patienter nō possunt. Sunt etiam alij:qui si viderint quempiam vel leuiter scandalizatū:valde solliciti sunt quomodo i pacem eum reducere possint:⁊ ob hoc viderentur pacifici:nisi q̄ eorum commotio si forte cōtra eos quicq̄ factum dictumve videbitur:tardius vniuersis poterit difficiliusq; sedari:qui nimirum si vere pacem diligerent:haud dubiū quin eam primo quererent sibiipsis. ¶ Seneca in epistola. Beatus non is est quem vulgus appellat:ad quem pecunia magna confluxit:sed ille cui bonum omne in animo est erectum et excisum et mutabilia calcans.

¶ De elemosyna accepta. Capitulum.xlix.

O Gregorius in homelia super illud Luce.xvj. Facite vobis amicos ⁊c. Si celeste patrimoniū elemosynis emitur:pauperes non sunt audiendi vt egeni:sed vt patroni exorandi. ¶ Idem. Ad tribuendum pigri cur estis:quādo hoc quod iacenti in terra porrigitis:sedēti in celo datis. Matthei.xxv. Q̄diu fecistis vni de his fratribus meis minimis mihi fecistis. ¶ Idem in mora. Tunc plena est nostri cordis compassio:cum malum inopie pro proximo suscipere non metuimus vt illū a passione liberemus. ¶ Idem. Rē quamlibet plerunq; dat etiam qui non com-

patitur:nūq̄ autem qui vere compatitur quod necessarium proximo conspicit negat.¶Idem in pastora. Nonnulli huius mūdi diuites cum fame crucientur Christi pauperes effusis largitatib⁹ nutriunt histriones. Qui vero indigenti etiam peccatori panē suum:non quia peccatori:sed quia homo est tribuit:nimirum non peccatorem:sed paupērē iustū nutrit.¶Isidorus de summo bono. Verum est q̄ peccata oīnia misericordie operibus expurgentur:sed si iam caueat peccare qui misericordiā ipartitur.¶Johannes Chrysosto.in sermo. Melius seruatur pecunia que in dextera pauperis collocatur:hanc mihi non calūniator:extorquet:non inuidus criminatur:non latro auferet:non fur nocturnus diripiet:non seruus fugam meditans inuadet:sed semper est tuta semper integra semp salua.¶Idē Mentem deus misericordem requirit:non pecunie quantitatem.¶Idē super Johannem. Elemosyna est que ab omni ruta iniustitia est:hec oīnia facit munda:hec et ieiunio melior et terre lectulo:z nimirū difficiliora illa z laboriosiora:sed hec lucrabiliorillu minat animam z impinguat z bonam z speciosam facit.¶Idē. Da indigenti:z non da saltanti:vt non cum tuis pecunijs z tuam animam z illius perdas:tu enim causa es perditionis illius.¶Ambrosius in epistola. Misericordia non de meritis iudicare consueuit:sed necessitatibus subuenire: iuuare pauperem:non examinare iustitiam.¶Idē. Habe diues hypothecas inopum sinus:habeas hypothecas viduarum domos:habeas hypothecas ora infantium orphanorum: vt dicatur tibi. Ex ore infantium z lactentium perfeciſti laudem.¶Idem de offici. Perfecta liberalitas fide/causa.loco tempore commendatur. Fide vt prius opereris circa domesticos fidei.¶Idem. Non omnibus debemus misericordiā:sed quia plerīq̄ fraude eā querunt z confingunt erū nā:ideo vbi causa manifestatur:persona cognoscit:tēpus vrget:largius se debet profundere misericordia.¶Idem. Affectus diuitem collatorē aut pauperem facit:z precium rebus imponit.¶Idem. Si peregrinū subtectum tuū inducas/si suscipias egētem:ille tibi acquirit sanctorum amicitias:z eterna tabernacula.¶Idem Aurum ecclesia habet non vt seruet:sed vt eroget:z subueniat etiam necessitatibus.¶Idem super Lucam. Tu qui putas te manum habere sanam: caue ne auaritia:caue ne sacrilegio contrahatur:extende sepius eam:extende eam ad illum pauperem qui te obsecrat:extēde vt proximum iuues: vt vidue feras presidium:eripias iniurie quem vides iniuste contumelie subiacere.¶Hieronymus in episto. O quanta beatitudo pro paruis magna recipere:eterna pro breuibus:promorituris semper viuentia:z habere deum dominum debitorem.¶Augustinus contra quinq̄hereses. Obsecutus est Loth angelis tanq̄ peregrinis consuetudine hospitalitatis:liberatus a periculo ciuitatis:et temporale euasit incendium et eternum consecutus est premium. Discite ergo Christiani sine discretione exhibere hospitalitatem:ne si forte cui domum clauseritis/cui humanitatem denegaueritis:ipse sit Christus.¶Idem in epistola. Utilius esurienti panis tollitur:si de cibo securus iustitiam negligat:q̄ ei panis frangitur vt iniustitie seductus acquiescat.¶Idem in sermo. Redime te homo dum viuis:redime te ipse dum potes redime te inquam dum precium in manibus habes. redime te ne dum te mors amara preuenerit:et vitam simul et precium perdas sine causa. hoc vis dimittere vxori que forsitan alium habebit maritum.¶Idē. Qui sibi aut premium temporale:aut peccatorum desiderat indulgentiam promereri:redditis decimis de nouem partibus studeat elemosynam dare.

¶Idem. Si decimas non habes fructuum terrenorum: quod habet agricola: quod te pascit ingenium: dei est: inde decimas expetit vnde viuis: de militia: ꝰ negocio: ꝰ artificio tuo redde decimas. aliud enim de terra repē dimus: aliud de tonsura ouium: ⁊ de lacte. ¶Idem. Da pauperibus ⁊ habebis thesaurum in celo: non sine thesauro remanebis: ſꝫ quod habes ī terra sollicitus: habebis in celo securus ¶Idem in enchyridion. Multa sunt genera elemosynarum: quas cum facimus adiuuamur vt dimittātur peccata nostra. sed ea nihil ē maius qua ex corde dimittimus quod ī nos ꝗſq; peccauit. ¶Leo papa in sermo. Magna est elemosyna que ardentium criminum globos benivolentie sue fonte refrigerat. ⁊ quodam irriguo largitatis obruit incendia delictorum. vt ꝯuis offensus deus. ꝯuis criminib? prouocatus cogatur liberare elemosynis quē disposuerat punire peccatis. ¶Bernardus in epistola. Vere beatus qui intelligit non super cupidum: ſꝫ super egenum ⁊ pauperem illum inꝯ pauperem qui inuite petit ⁊ verecunde accepit: ⁊ accipiens glorificat patrem suū qui in celis est. Multa infra li. iij de connexione.

¶De elemosyna iaccepta. Capitulum. l.

ORego. in regul. Quicquid ī dei sacrificio ex scelere offertur: omnipotētis dei nō placat iracundiam. sed irritat. ¶Idem ī moza. Quisquis super eum cui aliq̄d tribuit fastu se elationis extollit: maiorem culpam intrinsecus superbiendo pagit: ꝯ extrinsec? largiendo mercedem acquirit. ¶Isidorus in syno. Nihil proficit si alterum inde reficis: vnde alteri maciem facis: condemnat miseratio ista non propiciat. ¶Idem de sum. bono. Non est elemosyna que gracie magis causa ꝯ misericordie impertitur intuitu: quali enim intentione ab vno quoq; largit taliter ⁊ apud deum recipitur. ¶Augustinus de ciuitate dei. Sicut non fratri suo dicit fatue qui cum hoc dicit: non ipsi fraternitati: sed peccato eius infensus ē alioquin reus erit gehenne ignis. ita econtrario qui porrigit elemosynam Christiano: nō Christiano porrigit si non ī eo diligit Christum. ¶Idem super. ꝑs. Qui dat elemosynam vt careat tedio interpellantis: non vt reficiat viscera indigētis ⁊ rem ⁊ meritum perdit. ¶Ambrosius super Lu. Hospitalem esse propter remunerationū affectus auaricie est. ¶Idem. Qui misericordiam defert: supra de beatitudine. ¶Johannes Chrysostomus super Mattheum. Non gaudēt martyres quando ex illis pecunijs vel elemosynis honorantur de quibus pauperes plorant. ¶Idem. Qualis est ista iustitia munerare mortuos ⁊ spoliare viuētes: de sanguine miserorum tollere ⁊ deo offerre: illud non est deo offerre: sed violentie sue socium facere deum: acsi deus oblatam sibi pecuniam de peccato libenter accipiat et consentiat peccato. ¶Bernardus super Cantic. Non recipit deus elemosynam de manu raptoris seu feneratoris: sed nec de hypocrite quidem. q̄ cum facit elemosynam: facit tuba cani ante se vt glorificetur ab hominib?

¶Finit Liber secundus De principalium viciorum ⁊ virtutum multiplicitate.

¶Pharetre Sācti Bonauenture Cardinalis ordinis Fratrum minorum Liber Tertiꝰ De periculosis.

¶De voluntate. Capi.j.

¶Rego. ímora. sup illō Job. vj. Inuoluteſūt semite gressuus eorū. ⁊c. Reprobi recta quidem deliberando appetūt: sed ad cōsueta semp mala recurrunt. Et infra. Bona quidē cupiunt: sed a malis nūq̄ recedūt. Esse quidē humiles: sed sine despectu. esse contenti ꝓprijs sed sine necessitate: pauperes esse volunt sed sine defectu. esse casti: sed sine macerationē corporis. esse patientes sed sine contumelijs volunt. Cumq̄ adipisci querūt virtutes: sed labores virturum fugiunt: q̄d aliud q̄ꝫ ⁊ belli certamina in campo nesciunt: ⁊ triūphare in vibibus de bello concupiscunt? ¶Idem. Nequaq̄ homo ad prauam delectationem rapitur: nisi prius per voluntarias mētis tenebras īfirmet. ¶Idem. Cum quis adhuc ex timore bona agit: a malo penitus nō recessit. quia corpso peccat quo peccare vellet si inulte potuisset. ¶Idem. Nō intuet dñs q̄ꝫtum quisq̄ mali valeat facere: sed q̄ꝫtum velit. ⁊ cum deest potestas male faciendi foris: apud se tamen tyrannus est cui iniquitas dominat intus. ¶Hiero. in epi. Tantum virtuti adijcies: q̄ꝫtum ꝓprie volūtati subtraxeris. ¶Augusti. de libero arbitrio. Voluntas auersa ab incommutabili et communi bono: ⁊ conuersa ad proprium bonum: aut ad exterius: aut ad inferius peccat. Ad proprium bonum cōuertitur cum sue potestatis vult esse. ad exterius autē cū alioꝝ ꝓpria vel quecunq̄ ad se nō pertinent cognoscere studet. ad inferius cū voluptatem corporis diligit: atq̄ ita homo superbus ⁊ curiosus et lasciuus effectus excipitur ab illa vita que in ꝓparatione superioris vite mors est. ¶Idem. Volūtas mala. Infra de quattuor affectionibus inordinatis. ¶Idem de confes. Ex voluntate peruersa facta est libido. ⁊ dum seruit libidini: facta est cōsuetudo. ⁊ dū consuetudini non resistitur: facta ē necessitas. ¶Idem i epi. Animis peruersis se amat: qui alios vult errare vt error suus lateat. ¶Idem de vera religione. Nunc vsq̄ a deo peccatū voluntarium malum est vt nullo mō sit peccatum si non sit voluntarium. ¶Idē de trini. Mala voluntate vel sola miser quisq̄ efficit: sed miserior potestate qua desiderium male volūtatis adimplet. ¶Idem de cathe. ru. In hac vita homines magnis laboribus reqem querunt ⁊ securitatem: sed prauis cupiditatibus seducti non inueniunt volunt enim requiescere in rebus inquietis. nam si in diuitijs velit homo requiescere: magis superbus efficit q̄ꝫ securus. ¶Idem de verbis domini Deus amissus mors anime est: anima amissa mors corporis est. mors corporis necessaria: mors anime volūtaria. ¶Joh. Chryso. de militia spirituali. Scito q̄ te non vincet natura corporis: neq̄ strangulabit īuitum: neq̄ eī te obnoxium ⁊ seruum faciet ex libero nisi volūtaria tua declīatio. ¶Idē super Joh. Electionis ⁊ ꝓprie voluntatis est omnis malicia hois. ¶Ber. super canti. Si in die ieiunij mei inuenitur voluntas mea: non tale ieiuniū elegit spōsus. nec sapit illi ieiuniū meum qō non lilium obedientie: sed vicium ꝓprie voluntatis decorit. Ego ergo nō solum de ieiunio: sed de silentio de vigilijs/ de oratione/ de lectiōe/ de opere manuū. postremo de omni obseruatione monachi: vbi inuenit volūtas sua in ea ⁊ non obedictia magistri idipsum sentio. ¶Idem de libe. arbi.

Duo sunt que iniustam comprobant volũtatẽ: vel cũ peccare vel cum impune peccasse libet. ¶ Idem i ser. Quid odit aut quid punit deus preter ppriam voluntatem? cesset voluntas propria & infernus iam non erit. in quem enim ignis ille deseuiet nisi in volũtatem ppriam. ¶ Idem. Vnde sunt scãdala & vnde pturbatio nisi q ppriam sequimur voluntatem. & tenere qđ voluerit ipsa in corde nostro diffiniẽtes si quomodo id phiberi contingat cõtinuo i impatientiam & murmurationem & scandalum pni sumus.

¶ De remorsione. Cap. ij.

GRego. in mora. Dũ nulla bonorum operum confidentia fulcit: intueri summa mens trepidat: quia ipsam conscientia accusat. ¶ Idem. Quisquis a ꝑceptis dominicis discordat opere: quotiens audit vel legit. corde suo reprehendit atq confundit: quia id quod non fecit memorat. Nam i quo se errasse cõsiderat: ipsa se latenter conscientia accusat. ¶ Idem super Ezech. Scriptura sacra ei suauis est ad loquendum: cui interius impressa ad viuendũ fuerit. Nam sermo dulcedinem non habet: quem vita reproba intra conscientiam remordet. ¶ Isi. in syno. Nulla pena grauior mala conscientia. vis aũt nũq esse tristis bene viue. ¶ Idẽ de sum. bo. Omnia fugere poterit homo ꝓter cor suum. non eni potest a se quisq recedere: vbicũq ei abierit reatus sui cõscientia illum non derelinquit. ¶ Idem. Abyssum abyssum inuocat: est de iudicio sue conscientie ire ad iudiciũ dãnationis eterne. ¶ Ambro. de offi. Que pena grauior q ĩteriotis vulnus cõscientie? Nonne hoc magis fugiendum: q mors: q dispendium: q exilium: q debilitas: q dolor est? ¶ Bernardus. de considera. Vicios⁹ viciorum conscientias non refugit: & vbi omnes sordent vnius sordor minime sentitur. ¶ Idem. Ad non inflationes. Supra libro secundo de intelligentia. ¶ Idem i sermo. Quis magis mortuus eo qui portat ignem in sinu: peccatum in conscientia: nec sentit: nec excutit: nec expauescit? ¶ Idem. Qui conscientias. Infra de mutabilitate. ¶ Seneca in epistola. Quid prodest recondere se: oculos hominum aureq vitare? bona cõscientia turbam aduocat: mala etiam in solitudine anxia atq sollicita est. si honesta sunt que facis omnes sciant: si turpia quid refert neminem scire cũ tu scias? o miserum si cõtemnis hunc testem.

¶ De stultiloquio. Ca. iij.

GRegorius in mora. Stulte contra deum loquitur: qui inter diuine animaduersionis flagella positus iustificare semet ipsum conatur. ¶ Idem. Duo sunt genera locutionum importuna valde & noxia generi humano. Vnum quod curat etiam peruersa laudare: aliud quod studet semper etiam recta corrigere. ¶ Idem. Sicut plerisq reticẽt Infra de credulitate. ¶ Idẽ. Apud homines cor ex verbis: apud deum vero verba pẽsantur ex corde. ¶ Idẽ. Qui verba sua metiri nesciunt ꝑcul dubio ad ociosa dicta dilabunt i quibus. si se minime reprehendũt: statim ad noxia & contumeliosa prosiliunt. ¶ Idem in dialogo. Loquendo cũ secularibus fit: vt ab ociosis ad noxia: a leuibus ab grauiora veniam⁹. & os nostrum ab omnipotente domino tãto minus exaudiatur ĩ prece: q̃to amplius inquinatur stulta locutione. ¶ Isido. de summo bono. Quadriptita est loquendi ratio. quia vel bonũ bene: vel malum male: seu bonum male: seu malum bene profertur. Bonũ quippe bene loquit qui ea que recta sunt humiliter annũciare videt. Malum male loquitur: qui quodlibet flagitium persuadere conatur. Bonum male loquitur: qui quodcũq rectum arroganter predicare sentitur. Malum bene loquitur: qui aliquod nar

rando vicium deteſtatur: vt ab eo homines auertantur. ¶ Auguſtinus ſuper cano. Jacobi. Lingua facilitatē habet motus: in vdo poſita eſt: facile in lubrico labitur. ꝙto illa citius ⁊ facilius mouetur: tanto tu aduerſus illam fixus eſto. ¶ De multiloquio. Gregorius in morali. Certum eſt ꝙ verboſus vir iuſtificari neꝙat. ¶ Jdē. Mentis iuſtitia deſolatur quādo ab immoderata locutione non parcitur. ¶ Jdem in paſtora. Quia murum ſilentij non habet patet inimici iaculis ciuitas mentis: ⁊ cū ſe per multa verba extra ſemetipſam eycit: apertam ſe totam aduerſario oſtendit. quam ille tanto ſine labore ſuperat: quanto ⁊ hec eadem que vincitur contra ſemetipſam per multiloquiū pugnat. Prouerbiorum. xxv. Sicut vrbs patēs ⁊ abſq; murorum ambitu. ita vir qui nō poteſt in loquēdo cohibere ſpiritum ſuum. ¶ Jdem ſuper Ezechi. Valde difficile eſt vt qui multa loquitur non etiam mentiatur. ¶ Jſidorus in ſyn. Loqui multum ſtultitia eſt. ⁊ vox inſipientis in multiplicatione ſermonis ¶ Jdem. Multiloquium nō declinat peccatum. fluuius enim exundans cito colligit lutum. ¶ De nugis. Gregorius i morali. Ociosum verbum eſt quod aut ratōe iuſte neceſſitatis: aut intentione pie vtilitatis caret. ¶ Jdē. Qui verba. Supra eodem. ¶ Anb. ſuper beati immaculati. Non mediocre periculum eſt cum habeas tanta eloquia dei ⁊ opera que fecit i geneſi. in Exodo. in Leuitico. Numeri. Deuteronomio. Jeſu Naue. Judicum li. Regum atq; Eſdre. ⁊ que dixit ⁊ que fecit in euangelio: in actibus Apoſtolorum: ſi illis preterm̃iſſis loquaris q̃ ſeculi ſunt: audias q̃ vana ſunt ⁊ otioſa. ¶ Jſido in ſyn. Sermo vanus vane conſcientie index eſt. Mores enim hominis lingua pādit. ⁊ qualis ſermo oſtenditur: talis ⁊ animus comprobatur. ¶ Jdem de ſum. bo. Vani ſermones in ore chriſtiani non debent inueniri. Nā ſicut malos mores bonis colloquia corrigunt. ita prava colloquia bonos mores corrumpunt. ¶ Johā. Chryſoſto. ſuper Matth. Omnis ſermo vanus qui dicitur: immundo ſpiritu dictante, pfertur. ¶ Hieron. in epiſtola. Quicquid non edificat audientes: in periculum vertit loquentium. ¶ Bernar. in apolo. Vobis conuenientibus in vsum. vt apoſtoli verbis vtar. iam non eſt dominicam cenā manducare. panem quippe celeſtem nemo ē qui requirat. nemo qui tribuat: nihil de ſcripturis ſacris quiſq; loquitur: nihil de ſalute agit animarū: ſed nuge ⁊ riſus ⁊ verba multa proferunt in ventum. ¶ Jdem de p̃cep. et diſ. Stultiloquia ⁊ vaniloquia nunq; niſi contra mandata dei vſurpantur. peccata quippe ſunt ⁊ deus prohibet omne peccatum. ⁊ tamen venialia nō criminalia reputantur: excepto ꝙ cū per contemptum vertuntur in vſum ⁊ conſuetudinem. ⁊ tunc non peccati ſpecies: ſed peccantis intētio penſat. ¶ Jdem de conſide. Fugienda ocioſitas mater nugarū: nouerca virtutū. Inter ſeculares qppe: nuge nuge ſūt: in ore ſacerdotis blaſphemie: interdū tū ſi incidant ferēde fortaſſis: referē de nūq;: magis interueniēdū caute ⁊ prudenter nugacitati. ¶ Jdem. Conſecraſti os tuum euangelio: nugis igitur iam os aperire illicitum eſt. aſſuescere vero nugas loqui ſacrilegū eſt. Labia ſacerdotis ait propheta: cuſtodiunt ſcientiā: ⁊ ex ore eius requirūt legem: non nugas aut fabulas. ¶ Jdē. Verbum ſcurrile ab ore procul ſit: et pcul ab aure relegandum eſt. Fede enim ad cachinnos moueris: ſed fedius alios moues. ¶ De iactātia. Grego. in moral. Procaces quiq; etiam nota iactantes proferunt. vt loquentes docti videantur. ¶ Jdem. Seipſo ſuperbiens ab integritate ſalutis corruit: quo iactantia cuiuſlibet virtutis intumeſcit. ¶ Jdem. Arrogantes ſi non inueniunt voces hominū quas inhiantes expectant: ipſi ſcientiam ſuam laudantes predicant. ¶ Jdem

ta pastora. Eligit patiēs quilibet ma-
la perpeti: q̄ per ostētationis vitium
bona sua occulta foris publice cogno
sci: at contra eligit arrogās bona de
se vel falsa iactare ne mala possit vel
minima perpeti. ¶ Isido. ō summo.
bo. Culpabiliter man⁹ ad dñm expā-
dit: q̄ facta sua iactant, pdit. ¶ Ber.
ō. xij. gradibus. Bonachus iactator
aut loquet aut rumpet. Plenus est
eni sermonibus: ꝛ coarctat eū spirit⁹
veteri sui: ꝓpterea sitit ꝛ esurit audito
res q̄b⁹ suas iactet vanitates. ¶ De
excusatiōe. Greg. in home. Sunt mł-
ti q̄ prauitatē suā ex alienis prauita-
tibus tuent: quia eni alios talia feci-
sse cōsiderāt: se hec facere licenter pu
tant. ¶ Idē in mora. Visitatū humani
generis viciū est: ꝛ libēdo peccatū cō
mittere: ꝛ cōmissum negādo abscēde-
re: ꝛ conuictū defendēdo multiplica
re. ¶ Idē. Sunt nōnulli qui nequaq̄
desient q̄ faciunt: sed etiam laudare
ꝛ defendere non desistūt: ꝛ nimirū cū
defenditur culpa geminat. ¶ Idem.
Superbie vitiū est vt quod de se fate
ri quisq̄ quasi sponte dignat: hoc sibi
dici ab alijs dedignetur. ¶ Iero. in
ozi. sup Osee. Libēter vitys nostris
applaudimus: ꝛ superati voluptati-
bus obtendimus carnis infirmitatē:
aut dura maiox imperia. ¶ Idē. Ni-
hil ommino agimus. Infrą de cōsola-
tione mala. ¶ Isidorus de sum. bo.
Est quox̄dam excusatio peruersox̄
qui dum pro suis facinoribus arguū-
tur: verba iustox̄ pro censura decli
nanda abijciunt: reseruantes se diui-
no iudicio: quo puniendi sunt duri⁹:
dum tempoxaliter contemnunt iudi-
cari ab homīb⁹. ¶ Bernardus su-
per Cant. In animam peccat suam
qui excusat dum arguitur: repellens
proinde a se indulgentie medicinam:
ꝛ sic vitam sibi intercludens eternam
¶ Idem de. xij. gradib⁹. Multis mo-
dis fiūt excusatiōes in peccatis: aut
enim dicit qui se excusat: non feci: aut
feci q̄dē sed bene feci: aut si male: non
multum male: aut si multum male: nō
mala intētione: si autem de illa velut
Adam vel Eua conuincit: aliena sua
sione excusare se nitit. ¶ Idem super
Qui habitat. Omnes aliquando ca-
dere necesse est: dū in hoc seculo deti
nent: sed alij quidē collidunt: alij nō
quia dñs supponit manū suā: verum
hoc interest inter eox̄ casus q̄ iustus
suscipit a dño: ideoq̄ resurgit fox̄tox̄
iniust⁹ aūt cū ceciderit nō adijciet vt
resurgat: imo ꝺo aut i pudoxe noxiū
aut in ipudētiā cadit: aut eni excusat
q̄d fecit: ꝛ hoc ē pudox adducēs pec-
catū: aut fit ei frons meretricis: ꝛ iā
nec deum timet nec hoīes reueret.
¶ Ambro. in apolo. Aliqui homies
cum a sacerdotib⁹ coxripiunt: pecca-
tū suum aggrauant dū negare cupi-
unt aut defendere. ¶ Aug. Nonnul-
li. s. li. j. de militib⁹. ¶ Glo. psal. lxix.
Malū est peccare: peius est perseue-
rare: sed pernicioſius est defendendo
se i deū culpā refundere. ¶ De accu
satione. Gregoxius in moral. Inuidi
dum bonū q̄d vident accusare neque
unt: excecati malitia malū q̄d non vi-
dent ad accusationem querūt. ¶ Isi
doxus in syno. Nullū iudices suspitionis
arbitrio: ante proba ꝛ sic iudica: non
enim qui accusat sed qui cōuincitur
reus est. ¶ Aug. in ser. domini in mō
te. Accusare vitia officium est virox̄
bonox̄um ꝛ benivolox̄um. ¶ De mur
muratione. Gregoxius in homel. Si
iusta placere deo scimus: pati autem
nulla nisi que dño placuerit possum⁹
iusta sunt cūcta que patimur. Unde
valde iniustū est si de iusta passione ꝛ
afflictēe murmuramus. ¶ Idē. Qui
contra superpositam sibi potestatem
murmurat: liquet q̄ illum redarguit
qui eādem homini potestatem dedit.
¶ Idem in homel. Regnum celox̄um
nullus murmurans accipit: nec vllus
qui accipit murmurare potest. ¶ Jo
hannes Chrysso. in sermo. Qui mur-
murat de periculo tentationis: mur-
murat de premio ꝓbationis. ¶ Ber
nar. de conside. Si is qui murmurat
fm animam moxtuus est: qui ad mur

murandum instigat quomodo viuit? ¶ Idem in ser. Nihil sic horrendū vt murmur et dissensio in congregatione monachorū. ¶ Idem. Si molestē ceperis sustinere: si iudicare prelatum: si murmurare in corde: etiam si exterius impleas quod iubetur: non est fructus patientie: sed velamen malitie. ¶ Glo. Numeri. xj. Ignis iustę vltionis in futuro illos excruciat: qui lingua inflāmata a gehenna murmurāt et detrahunt. ¶ De cōtentione. Grego. in moral. Culpabiliores esse solēt hi qui loqui in contentione inchoant q̄ qui respōdent. ¶ Idem. Quisquis in seminando iurgia dilectionem proximorum perimit: hosti familiarius seruit. ¶ Idem. Hypocrita assumpto sancto conuersationis habitu filiorū suorū custodiā deserit: sed tēporalia quęq; defendere etiā iurgijs querit. ¶ Augu. in regula. Lites nullas habeatis aut q̄ celerrime finiatis: ne ira crescat in odiū: et trabem faciat de festuca: et animā faciat homicidā: sicut enim legistis. Qui odit fratrem suū homicida est. ¶ Idē. Vobis a verbis durioribus parcite: que si emissa fuerint ex ore vestro: nō pigeat ex ipo ore proferre medicamenta vñ facta sunt vulnera. ¶ Ysido. in syno. Contentio faces odiorū accendit: pacem cordis contentio extinguit: concordiam cōtētio rumpit. Sene. in epla. Rixa est inter cōpetitores. ¶ De cōuiciatiōe Grego. in moral. Sepe praui dū sue vitiū torpitudinis ignorāt: audenter aliorum rectitudinē lacerāt: cūq; cōtra bonos sibi auctoritatē increpationis arripiunt: aut ea bona proferunt que nō videndo sed audiendo didicerunt: aut ea mala alijs mētientes ingerunt que ipsi cōmisserunt. ¶ Idem Sepe qui in potestate sunt ad subiectorum passim cōtumelias erumpūt et hoc quod inuigilantes regimini seruiunt: per lingue procacitatem pdūt minori scz rectitudine verba iudicis pensantes: quia qui sine causa fratrē fatuū dixerit: gehenne se ignibus addicit. ¶ Johannes Chryso. de cōpū. cor. Siue fatuū quis dixerit: siue vanū: sine latronē: siue quolibet alio nomine iniuriā vel maledictū fratri ingesserit: ex quolibet horum vocabulo sub maledicti titulo gehēne ignis supplicijs condemnat. ¶ Augus. Qui cūq; cōuitio. s. in caplo de satisfactione lib. y. ¶ Hiero. in epla. Nec sibi qs q̄ de corporis castitate supplaudat cum de verbo otioso quodcunq; locuti fuerint hoies reddituri sunt pro cogitationē in die iudicij: eū etiā homicidij sit reatus puritū in fratrē. ¶ Bernar. in epla. Ego plagis sciētie mee nullū iudico accōmodatius medicamentum probris et cōtumelijs: non est proide q̄ pro me mouear homuncio omni opprobrio dignus et despectiōe ¶ De derisione. Grego. in mora. Timendū est ne etiā nobis cadentibus surgat: qui a nobis stantibus irridetur q̄uis stare iam nō nouerit qui nō stantem nouerit irridere. ¶ Idē. Illū facit humana derisio deo proximum quē ab humanis prauitatibus vite innocentia seruat alienū. ¶ De maledictione. Grego. in moral. Aliter maledictū proferr pretextu iustitie: aliter liuore vindicte. ¶ Idem. Cū sancti viri maledictionis sententiā proferunt non ad hāc ex voto vltionis: sed ex iustitia examinis erumpunt. ¶ Idem. Qui maledictionibus inimicū impetunt: quid aliud in illo deū facere volunt: nisi qđ ipsi aut facere nequeunt: aut erubescunt. ¶ Idem in regist. ad quēdā archiepm. Nil te ostendis de celestibus cogitare: sed terrenā te cogitationē habere significas: dū p vindicta ppriē iniurie quod sacris regulis phibet maledictū anathemat; inuexisti. ¶ Idē in dial. sup illud. Neq; maledici regnū dei possidebūt. Idē. Sa q̄ grauis ē culpa que separat a regno vite. ¶ Augu. de cōflictu. Quid de illis dicendū est qui furore cecitatis vsq; ad verba prorumpūt maledictionis: nisi hoc quod apostolus ait: Neq; maledici regnum dei possi-

bunt. ¶ Prouer. xxvj.a. Maledictū frustra prolatū in quēpiam deuoluetur. Interl. in proferentē. Ibidē glo. Est aliquod maledictū iuxta diuinā iustitiā vt excōmunicatio. ¶ Johā. Chryso. de compunc. Christus orare nos pro calumniātibus iubet. nos autē insidias z dolos etiā amicis cōcinnamus. Christus maledicentibus benedicere iubet: nos aūt ecōtrario aut priores maledicim⁹: aut maledicti alterius multiplicata maledicta restituimus. ¶ De detractiōe. Grego. super Ezech. Peruersorū derogatiōi te nostre approbatio est: quia iā ostenditur aliqd iustitie nos habere: si illis displicere incipimus qui nō placent deo. ¶ Idem. Ne immoderatę. Infra de infamia. ¶ Isido. in syno. Detractio graue crimen est: detractio grauis damnatio est. ¶ Idem. Nunqꝫ detrahes si te bene perspexeris. ¶ Idē. Erit ille apud deū. Infra de credulitate. ¶ Johā. Chryso. in ser. Ad condemnandū ceteros omne vite nostre tempus absumimus: a quo vitio neqꝫ seculi hominē: neqꝫ monachū vllum facile inuenias liberū. ¶ Hieron. in episto. Qui hoies sumus: z interdum cōtra annorū maturitatē puerorū vitijs labimur. Si me vis corrigi delinquentē aperte increpa tm̄: ne occulte mordeas. ¶ Bern. sup. Cant. Vnus est detractor qui loquitur: z vnū tm̄ verbū profert: z tm̄ illud vnū verbum vno in momento: multitudinis audiētium aures inficit: animas interficit. ¶ Idē de cōside. Detrahere an detrahentē audire: quid horum damnabilius sit non facile diuerim. ¶ Ansel. de similitu. Tria sunt genera homicidij que pari plectuntur pena. interfectio hominū. detractio proximorum odium fraternum. ¶ Idē. Detractio est quotiens quis aliquid ea intentione de aliquo dicit vt ipse minus amari vel appreciari possit. ¶ De adulatione. Gregorius in dialogo. Moris est vt occupato in multis animo adulatio valde surripiat: si ab ipso cordis ostio nequaqꝫ fuerit citius repulsa. ¶ Idem in regist. Nec nouum nec reprehensibile est in eligendo episcopo populi se vota in duas partes diuidere: sed graue est quādo in huiusmodi causis nō ex iudicio: sed ex solo fauore adulationis venit electio. ¶ Idem in homie. Vix pro culpa sua quēpiam aperta voce reprehēdimus: z adhuc quod est grauius aliqui si psona i hoc mūdo potēs sit eius fortitan z errata laudant: ne si auertat per iracundiā munus subtrahat quod impendebat. ¶ Ambro. de offi. Non est vera amicitia vbi est fallax adulatio. ¶ Idem. Prospiciendū est ne adulātibus aperiamus aurem: emolliri enī adulatione non solum fortitudinis nō esse: sed etiā ignauie videt. ¶ Augu. de questio. ve. z no. test. Adulator est q̄ idcoo dat psensum ne offēdat eū quē optat habere propiciū. ¶ Idē de trinit. Si inimicus insultat ferēdus est: amicus aūt si errat docendus est: si nocet audiendus: laudator vero z errans confirmat errorē: z adulās illicit in errorem. ¶ Hiero. in glo. Mat. xj. Rigida vita z predicatio vera declinare debet mollium palacia: que frequētant molubus induti adulātes qui ponunt puluinaria sub cubito: qui vitā palpant peccantium: non pungūt: vt vel sic aliquid venentur. ¶ Bernar. Habet vera. Infra li. iiij. de amicitia. ¶ Glo. super psal. lxix. Plus nocet lingua adulatoris: q̄ manus persecutoris. ¶ Sene. in epi. Illud precipue nos impedit q̄ cito nobis placem⁹ si inuenim⁹ qui nos bonos viros dicat: qui prudentes: qui sanctos z non sumus. ¶ De suggestione. Grego. sup Ezechie. Vi qui z alios ad iniquitatem suadendo pertrahunt: in semetipsis ministerium demonum suscipiunt. ¶ Hieronymus in epistola. Cum de aliquibus qui sanctum nomen profitētur aliquid criminis vel falsi somuerit vel veri patuerit: instant mali: satagunt: ambiunt: vt de alijs oibus hoc credatur. ¶ Isido. de summo bono.

Deteriores sunt qui siue doctrinis siue exemplis vitam moresq; bonorum corrumpunt: his qui substantias aliorū predaq; diripiunt. ¶ De turpiloquio. Hiero. in epla. Non flagitio lingue nitorem ꝙ anime puritatē: apud christianos enim solecismꝰ est: et magnum vitiū turpe quid vel narrare vl facere. ¶ Bernar. in ser. Dum ociosa tanq; minima spernimus: ad turpia interdum et ihonesta dilabimur. ¶ De mendacio. Grego. in mora. Deus mē dacio nostro non eget: q; veritas fulciri nō querit auxilio falsitatis. ¶ Idē. Sūmopere cauendū est omne mēdacium q̄uis nōnunq; sit aliquod genꝰ mendacij culpe leuioris. s. si quisq; beneficiū prestando mētiat. ¶ Idē. Incaute sunt humiles q̄ se mendacio illaqueant dū arrogantiā vitant. immo mentiendo superbiūt qui contra veritatem se erigūt quā relinquūt. ¶ Idē Quisq; expositor. Infra li. iiij. de doctrina. ¶ Isido. in syno. Caue mēdatiū in omnibus: mēdacio enī fides tollitur: error inducitur: veritas abolet. nullum mendacium potest esse iustū. ¶ Idem de summo bono. Testis falsi dicus tribus est personis obnoxius: primum quidem deo quem periurando contemnit: cōsequenter iudici quē mentiendo fallit: postremo innocenti quem mentiendo ledit. ¶ Idem. Non nunq; peius est mēdacium meditari q̄ loqui: nam interdum quisq; incautus solet ex precipitatione loqui mendacium. meditari autem nō potest nisi per studiū. ¶ Aug. in enchy. Utiq; verba propterea sunt instituta: non p que inuicem se homines fallant. sed p que in alterius quisq; notitiam cogitationes suas perferat. ¶ Idem. Mihi videtur omne mendacium esse peccatum quidem: sed multum interesse quo animo et de quibus rebus quisq; mentiatur. ¶ Idem. Omne mēdaciū ideo dicendum est esse peccatum: q; homo non solum quādo scit ipse quid verum sit: sed et si quando errat et fallitur sicut homo: hoc debz loqui quod animo gerit: siue illud verum sit: siue putet et nō sit. ¶ Idem in lib. de mēdacio. Mēdacium est falsa significatio vocis cum intentione fallendi. ¶ Idē de vera religione. Inest omni mētienti voluntas fallendi: etiam si ei nō credatur. ¶ Idē de doctri. christia. Nemo mentiens in eo qđ mētitur seruat fidem. nam hoc vult vtiq; vt cui mentitur sibi fidem adhibeat: quā tamen ei mentiendo non seruat: ois autem fidei violator iniquꝰ est. ¶ De iuratione. Aug. de mendacio. Dico vobis nō iurare oīno: ne sez iurādo semel ad facilitatē iurandi veniat: ex facilitate ad consuetudinē: et ex cōsuetudine in periuriū decidat. ¶ Idem sup cano. Iac. Falsa iuratio exitiosa est: vera iuratio periculosa: nulla secura. ¶ Idem. Quā graue peccatū est periurare: cōpendiū tibi dedit scriptura dicēs. Noli iurare. ¶ Idē. Periuriū precipitium est: qui iurat iuxta est: q̄ nō iurat lōge est: q̄ verū iurat nō peccat: sed prope est ad peccatū: sed q̄ nō iurat nō peccat et lōge est a peccato. ¶ Idē. Qui iuramētū exigit ab alio: multū interest si nescit illū falsum turaturū/an scit. Si enim nescit et ideo dicit: iura mihi: vt fides ei fiat: nō audeo dicere esse peccatum: tamen humana tentatio est. Si autem scit et cogit eum iurare: homicida est: ille enim suo periurio se perimit. ¶ Idem in epistō Sine dubio minus malum est per deum falsum iurare veraciter q̄ per deum verum iurare fallaciter quanto enim per quod iuratur magz est sanctū: tanto magis est penale periurium. ¶ De blasphemia. Grego. in moral. Filij in cordibus deo maledicunt cum recta nostra opera a non rectis cogitationibus prodeūt: cū bona in aperto exerunt: sed noxia in occulto moliunt. ¶ Idem ibidē. Deo q̄ppe maledicūt cū se et ab illo accepisse vires intelligunt: sed tamē de eius muneribus ꝓpriā laudē querūt. ¶ Augu. de vera religiōe. Blasphemia est cum aliqua mala dicuntur de bonis,

Itaq; iam vulgo blasphemia est vbi mala ꝺba de deo. ¶ Glo. Aug. ephe. iiij. Blasphemia est per quam de deo ipso falsa dicunt. ⁊ iō peius ē blasphemare q̄ peierare: q; peierādo falsē rei adhibet testis deus: blasphemando de ipso deo falsa dicunt. ¶ Idem sup Johannē. Flagellatus ē Christ⁹ flagellis iudeoꝝ: sed non minus flagellatur blasphemijs falsorum christianorum. ¶ Joh. Chrys. super Joh. Glorificemus deum: non per fidem solū: sed etiam p vitam. q; aliter neq; erit gloria sed blasphemia. non enī ita blasphemat deus a gentili existente inq̄nato vt a xp̄iano corrupto. ¶ Bern̄. Fugiēda ociositas. Supra de nugis. ¶ Idem. Cauete ne quis parua. Supra. li. ij. de peccato. Glo. Esay. xviij. Omne petīn blasphemie comparatū minus est. ¶ Glo. p̄s. lxviij. Grauius peccat contēptor sedentis in celo maiestatis: q; crucifixor ambulātis i terra paupertatis.

¶ De occupatione. ca. iiij.

Greg. in dialo. Multum est q; vniuscuiusq; p̄sulis mentem curarum dēsitas deuastat. cumq; animus diuidit ad multa fit minor ad singula. tantoq; ei in vna quaq; re surripit q̄to latius in pluribus occupat. ¶ Idem in regil. Sicut toto desiderio debem⁹ curas ⁊ occupationem huius mundi fugere. ita si desit q̄ p̄dicet occupationis onus libēter necesse est humero subire. ¶ Idem. Qui adhuc valetis huius mundi occupationes fugite. q; q̄to quisq; i eo p̄fecerit. tanto vt video ab amore dei amplius decrescit. ¶ Idem in home. Visu terrene cure a celesti desiderio obdurescit animus: ⁊ dū ipso suo vsu durius efficit p actionem seculi: ad ea molliri non valet q̄ pertinent ad charitatem dei. ¶ Idem in moral. Male homo viuit: qñ cum secularium negociorum estus illudit ⁊ inq̄etat. ¶ Idē ¶ Idus in hoc mundo. Infra capi. de honore. ¶ Idem super Ezechie. Quibusdam p̄auis mentibus nihil est laboriosius q̄ si eis p̄cipiat vt in huius mundi actibus nō laborent. ¶ Aug. de vera religione. Amici huius mundi tam timent ab eius amplexu separari: vt nihil sit eis laboriosius q̄ huius seculi curis non laborare. ¶ Ist. de sum. bo. Quanto quisq; curis mūdi maioribus occupat: tanto facilioribus vicijs p̄emit. ¶ Idem. Mundi amatores non solum ex eo rei sunt q; infima p summis appetūt. verumeti: am miseri per hoc q; cum graui erumna ad ipsa desiderata p̄tingūt. ¶ Idē. Longe a deo. Supra. li. ij. de oratiōe inaccepta. ¶ Amb. in ser. Excitat diuitem occupatum cupiditas: excitat cura puigil aliena rapiendi: torquet inuidia: mora vexat: sterilitas p̄uentuum infecunda perturbat: sollicitat abundantia. ¶ Idem in epi. Etsi alijs diues videt sibi pauper est qui non vtit eo quod h;. qui adhuc alia rapit: alia desiderat. ¶ Leo papa. Diabol⁹ oīm discutit consuetudines. omnium ventilat curas: omnium scrutat affect⁹: ⁊ ibi causas querit nocendi vbi quem piam viderit studiosius occupari.

¶ Bern̄. de contemptu. Sane vt exercitij spiritualis ⁊ puri cordis indicium euidens est cōtemptus exteriorum. sic eorūdem sollicitudo certum signum est mentis inculte. ¶ Senec. in epi. Quisquis se fortuitis multum dedit: ingētem sibi materiam perturbationis ⁊ inexplicabilem facit. vna hec via est ad tuta vadēti: externa sic; fortuita despicere: ⁊ honesto p̄tentum esse. ¶ Idem. Omnia impedimēta dimitte: ⁊ vaca bone mēti. nemo ei ad illam peruenit fortuitis occupat⁹

¶ De mutabilitate. Ca. v.

Greg. in regil. Si laudibus aliorum letamur: ⁊ aliorum vituperationib⁹ frangimur gloriam nostram nō i nobis: sed i aliorum ore posuimus. ¶ Idem in mora. Dum cor in aduersis sperat p̄spera: i p̄spis formidat aduersa. huc illuc;

quibusdam fluctibus voluiť.ac p modos varios rerū alternantium mutabilitate versať. ¶Aug.de pastorib⁹. Dominum temerarijs iudicijs plena sunt omnia.de quo ei multū desperauimus subito conuertitur:ꝛ fit optimus.de quo presumpseramus subito deficit ꝛ fit pessimus. Nec timor ergo noster certus est:nec amor noster certus ē.quis sit hodie quisq; vir nouit ipse homo si aūt vtcunq; nouit ipse quid sit hodie. q̄d autē cras erit:nec ali⁹ nec ipse. ¶Idem de medita. Deum me tante infelicitatis:tante perditionis.dū eni que retro sunt obliuiscens ad ea que ante sunt me extendere volo.subito nescio qua miseria me relabi ad inania ꝛ noxia conspicio. ¶Ber. in ser. Qui conscientias suas in alienis labijs ponūt:modo magni:modo parui sunt:modo nulli p̄m q; adulantium linguis vel vituperare placuit vel laudare. ¶Sene.in epistō. Hoc habent iter cetera boni mores placēt ſbi:permanent.leuis est malicia:sepe mutať non in melius:sed in aliud.

¶De vagatione. Cap.vj.

ORego.in pastorať. Interior est custodia cordis que ordinata exterius seruat mēbra corporis.q̄ergo statum mentis perdidit subsequenter foras in incōstantiā motionis fluit. atq; exteriore mobilitate indicat q; nulla interius radice constantie subsistat. ¶Iero.in epla De agmine columbarum crebro accipiter vnam separat:quam statim iugulat ꝛ laceret:in cuius carnib⁹ ꝛ cruore satiet.ꝛ morbide oues suum relinquent gregem:ꝛ luporum faucibus deuorant. ¶Idem super illud. Heu. iuj.p̄m aliam litterā. Egressus Cayn a facie dñi habitabat i terra naid:qō interpretať fluctuatio. quicūq; enim a dño recedit: statim seculi fluctibus quatit.ꝛ mouent pedes eius. ¶Augusti.Cohibeat se li.ij.de continentia visus. ¶Ber.Nil turpius.li.j.de monachis malis. ¶Sene.in epistō. Frequens migratio corporis instabilis animi ppriū est:coalescere ocio nō potest nisi desist circunspicere ꝛ errare. ¶Idem. Ut animum possis continere p̄mum corporis tui fugam siste:deinde remedia continuata plurimum pficiunt. ¶Idem. Sine discere oculos tuos sine aures assuescere saniorib⁹ verbis.quo cum pcesseris in ipo transitu aliqua que renouent cupiditates tuas tibi occurrēt. ¶Idē. Primum argumētum composite vite existimo:posse consistere ꝛ secum morari. ¶Idē. Non cōualescit planta que sepe trāsferť. nihil tam vtile est quod in tranſitu p̄sit. ¶Idem. Auarior:ambitiosior/luxuriosior/immo vero crudelior ꝛ inhumanior redeo:q; iter homines fui. ¶Idem. Nusq; est qui vbiq; est. ¶Idem. Vitam i peregrinatione agentibus hoc euenit:vt multa hospitia habeant:nullas amicitias.

¶De curiositate. Cap.vij.

ORego.in regis. Dum incongrua dicentes audire nō renuis:non solum opinionem tuam:sed grauas ꝛ animam. ¶Idem in home. Graue curiositatis est vicium que dum cuiuslibet mentem ad inuestigandam vitam p̄rimi exterius ducit.semper et sua intima abscondit:vt aliena sciens se nesciat:ꝛ omnis curiosi animus q̄to pitus fuerit alieni meriti:tanto fiat ignarus sui. ¶Idem super Ezech. Sicut malus aer assiduo flatu tractus inficit corpus.ita puersa locutio assidue audita infirmantiū inficit animum vt tabescat delectatione praui operis:assiduitate curiosi sermonis. ¶Idem in mora. Fit recto retributionis examine. vt qui exteriori oculo negligenter vtiť:interiori cordis oculo non iniuste cecet. ¶Idem. Plerumq; res. Infra libro.iij.de innocentia. ¶Aug.in confes. Cum mihi accidit vt me ampli⁹ cantus q̄ res que cantať moueat:penaliter me peccare confiteor.ꝛ tunc mallem non audire cantātē. ¶Idem. Preter q̄ cupi-

scentiam carnis q̄ inest in delectatione omnium sensuum: z voluptatē cui feruētes dicunt q̄ longe se facīt a te dñe: inest aie p eos dē sensus corporis: quedā nō se oblectādi in carne: sz experiendi p carnē vana z curiosa cupiditas noīe cognitiōis z sciētie palliata. ¶ Idē. Pulchras formas z varias: nitidos z amenos colores amāt oculi. nō teneant hec aiam meā. teneat eā deus q̄ fecit hec bona valde. sed ipse est bonū meū. nō hec. ¶ Idem de vera religi. Miseri hoīes quib⁹ cognita vilescūt z nouitatibus gaudent. libentius discūt q̄ nocūt: cum tñ cognitio sit finis discendi. ¶ Joh. Chrysost. in ser. In theatro nō solū vides res infaustas: sed z audis spurciloq̄a. z ex ipso incessu meretricis z habitu molliris: vbi auditu z cantu diabolico lędūtur aures tue. z vndiq̄ pcutit mēs tua. ¶ Isi. in syn. Noli querere quid quisq̄ dicat vel faciat: cuita curiositatem: omitte curā q̄ ad causam tuā nō pertineat. ¶ Idē. Oculi p̄ma tela libidinis. visio p̄ma cōcupiscentia mulieris. ¶ Idē de sum. bo. Quidā curiosi delectant audire quoslibet sapientes nō vt veritatē ab eis querāt. sed vt facundiā sermonis eoz cognoscant more poetarū. q̄ magis ꝓpositionē verborū q̄ sniam vitatis sequunt. ¶ Ber. in medita. Multi multa sciunt: z semetipsos nesciūt: alios inspiciūt z seipsos deserunt. deū querūt p ista exteriora deserentes interiora sua quibus interior est deus. ¶ Idem de. xij. gra. O dyna q̄d necesse est vt videas mulieres alienigenas: aut qua necessitate: aut qua vtilitate: an sola curiositate: etsi ociose vides: non tñ ociose videris. ¶ Idē. Serua cōmissum: caue p̄hibitum: ne p̄das cōcessū. q̄d mulierē tuam morētē tā intēte inuerg: q̄d illuc tā crebro vagāta lumia iacis? ¶ Idē. Nisi mens nim⁹ se curiose seruaret tua curiositas tēpus vacuū nō haberet. etsi culpa non est: culpe tñ occasio est. z iudicium cōmisse z causa cōmittende. ¶ Idem. Bonachus q̄ sui negligens alios curiose circūspicit: dum q̄sdam suspicit superiores: quosdam despicit inferiores: z in alijs quidē videt quod īuidet. in alijs q̄ irridet. unde fit vt p mobilitate oculoꝝ leuigatus animus nulla vtiq̄ sui cura grauatus: modo per superbiam ad alta se erigit: modo p inuidiam in ima se demergit. ¶ Idem Et insolenti corporis motu recēs anime morbus deprehendit: q̄ diu enim a sui circunspectiōe curiosus torpescit: incuriam sui curiosam in alios facit. qui ei seipsum ignorat foras mittitur vt hedos pascat. ¶ Anſ. de similitu. Curiositas est studiū perscrutandi ea q̄ scire nulla est vtilitas. ¶ Sen. in epi. Multum damno sum bonis moribus: q̄ incurioso spectaculo residere. tunc enim per voluptatem facilius vicia surrepunt.

¶ De negligentia. Ca. viij

Gregorius. in moral. Si curare parua negligimus: insensibiliter seducti statim audēter etiam maiora ppetramus. ¶ Idē. Plerumq̄ de bonis per incurie vicium mala nascunt. ¶ Idem. Iniquorum mentes qui damna sua cōsiderare negligunt: integritatem suam quasi nescientes perdunt amittunt nāq̄ a corde innocentiam ab ore veritatē: a carne continentiam. z per accessum temporis ab etate vitam. ¶ Idē in regis. Dum diuina precepta nos moneant proximos sicut nosmetipsos diligere debere: non parue negligentie est precepta dei despicere: z quod sibi quis metuit alij nō timere. ¶ Idem in pas. Si a circunspectionis sollicitudine cor destituitur vulneribus aperitur. quia hostis callidus tāto libertius pectus percutit: q̄to nudum a prouidētie lorica deprehendit. ¶ Augustin⁹ de verbis domini. Sic homines negligunt vitam suam vt nolint habere malam rem nisi ipsam. ¶ Idem. Tu vulnus. Infra. libro. iij. de taciturnitate. ¶ Idem de natura z gratia. Cum vbiq̄ sit presens qui multis modis per

creaturam sibi seruientem auersum vocet: doceat credentem:consoletur sperantem:diligẽtem adhortetur:conantem adiuuet:exaudiat deprecantem.nõ tibi deputatur ad culpam qõ inuitus ignoras:sed q negligis quere re quod ignoras.neq illud q vulnerata membra non colligis: sed q volentem sanare contemnis. ¶ Johannes Chrysostomus de compunc.cor. Si forte in corpore parum aliquid morbi pulsauerit:statim z medicos adhibemus.z pecuniam profundimus:et omni obseruantia que competunt gerimus:nec prius cessatur q̃ que molesta sunt mitigẽtur. anima vero cum quotidie vulneretur :cum per singula lanietur:viatur:precipitetur:z modis omnibus pereat: nec parua quidem pro ea nos cura sollicitat. ¶ Idẽ Non anima pro corpore :sed corpus pro anima factum est. quid ergo quod primum z melius est negligit:z quod inferius est excolit.vtrumq corrumpit. ¶ Idem. Certum est q omnes pariter corrumpat et absumat incuria. dum nemo est qui vel oportuna prebeat:vel importuna prohibeat. ¶ Idem super Johannem. Omni rei magis parcere debes q̃ tempori.aurum enĩ si contempseris poteris rursus vel idipsum vel aliud recuperare :tempus vero si perdideris difficile id resumes. ¶ Bernardus in medita. Quanto diutius nos deus expectat vt emendemur: tanto districtius iudicabit si neglexerimus. ¶ Idem de contemp. mundi. Nihil preciosius tempore.sed heu nihil hodie vilius estimatur.trãseunt dies salutis z nemo recogitat. ¶ Idem super canti. Non curant carnales querere quantum desiderant inuenire.cupientes consequi:sed non exequi. ¶ Seneca in epistola. Nemo se iudicat quicq̃ debere qui tempus accepit. cum inter multa hoc vnum est quod nec gratus quidem potest reddere.

¶ De securitate. Cap.ix.

¶ Rego.in moral. Nonnunq̃ ipsis bonis que agimus ad deterius ꝓpinquamus. q dum leticiam menti pariunt:quandã etiam securitatem gignũt. dũq mẽs secura redditur: in corpore laxatur. ¶ Idem. Sepe mens dum de virtutis sue securitate resoluit.insidiante aduersario inopinate culpe telo perforatur. ¶ Idem.sepe quem tentatiõis. Infra.c.de remissione. ¶ Idem. Sepe nonnullis graue periculum incauta securitas fuit: vt callidi hostis insidias non tentari:sed iã ꝓstrati cognoscerẽt. ¶ Idẽ. Fit plerumq. Infra li. iij. de innocentia. ¶ Idem. Nonnunq̃ in pua.s.li.ij. de peccato. ¶ Idem Quia amoris intimi calore mens nõ habet:frigida deorsum iacet. ac si miserando modo fit quotidie tanto securior q̃to peior. ¶ Idẽ in regis. Pater negligẽtie solet esse securitas. ¶ Augu. de cõflictu. Loth exercitio malorum ꝓbatus inter sodomitas sanctus fuit in monte vero securitate corpus saluatus cũ filiabus peccauit. ¶ Johan. Chrysostom. Virtus fidei. Supra libro secundo de fide. ¶ Isidor. de summo bono. Neq vnq̃ opꝰ penitentẽ habere de peccatis securitatẽ. Nam securitas negligentiam parit. negligentia autem sepe incautos ad vicia transacta reducit.

¶ De dijudicatiõe. Ca.x.

¶ Rego.rius in regis. Graue ẽ satis et indecens:vt in re dubia certa dicatur sententia ¶ Idem in morali. Fit vt dum ad aliena dijudicada mens ducitur:proprij iudicij lumine priuetur: z eo durius contra aliena superbiat:quo sua negligenter ignorat. ¶ Idem. Hoc ꝓprium. Supra libro secũdo de superbia. ¶ Idem. Quisquis superbie vel iracundie in se tyrãnidem captiua mente susceperit.hoc primum damnum patit̃:q clauso cordis oculo iudicij equitatem perdit. Nam cuncta q̃ ab alijs vel bene gerunt̃ sibi displicent: z sola

ea que ipe vel prauе egerit sibi placēt ¶ Idē. Cuncti vane glorie sectatores dū se hoibus preferūt: alios quidē de fatuis sensibus: alios aūt de indignis meritis reprehendūt: alios enī cēsent nihil scire: alios nō bñ viuere. ¶ Idē. Sancti viri aliena opera etiā parua mirant: sua ꝙ etiā magna despiciūt. Reprobi vero sua vel que parua sunt admirant: z plerūq; de suis malis bona estimant. de alienis aūt bonis mala sentire non cessant. ¶ Idē. Stulti cū prudentium. Infra de obliuione. ¶ Hierony. in epi. Periculosum est de seruo alterius iudicare: z nō facilis venia prauа dixisse ꝙ rectꝫ. ¶ Johan. Chrysо. de cōpūctio. In alienis delictis seueri z amarissimi iudices residemus: nostras autē trabes oculis infixas proprijs non videmus: qui aliena etiā minima sollicite pscrutamur. ¶ Idē. Iudicare de alteri⁹ mente summa difficultas est. ¶ August. de ser. dñi in mōte. Maxime hi temere iudicant de meritis alienis: z aliorū facta facile reprehendūt: q̄ magis amant vituperare z dānare ꝙ emendare z corrigere. Quod quidē vitiū vel superbie est vel inuidētie. ¶ Bernar. de cōtēp. Iudicēt tūc z preiudicēt superbie filij: z cū rege suo sedeāt qui sibi latera aquilonis eligit: exaltētur z eleuent sicut cedrus libani: trā sibim⁹ z ecce nō erūt. Opprimāt nūc quos possunt: blasphement: congerāt maledicta: veniant super nos opprobria exprobrātiū Christo. qñ merces nostra copiosa est in celis.

¶ De recidiuatiōe. Ca. xj.

ORego. in moza. In vnoquoq; lapsu a minimis semp incipitur: z successcentib⁹ defectib⁹ ad grauiora peruenit. ¶ Idē. Sepe cōmittūt hoies mala que sciūt z idcirco permittunt decipivt cadāt etiā in mala que nesciunt. ¶ Idē. Auget reatū culpe sequentis preconium glorie precedētis. nā vnius cuiusq; casus tanto maioris est criminis quāto prius ꝙ caderet maioris potuit eē ꝙ tutus. ¶ Idē. Incassum bonū agit: si ante terminū vite deseratur: q: z frustra currit q̄ priusq; ad metas veniat deficit. ¶ Idē in pasto. Si quod videtur bonū gerēdū sollicita intentione non crescit: etiā qd fuerat bene gestū decrescit. ¶ Idē. Qui fortiori studio intēderit: retro respicere cōuincitur: si relictis bonis ampliorib⁹ ad minima retorquet. ¶ Idē sup Ezech. Sicut qui a fide recedit apostata est: ita q̄ ad peruersum opus qd deseruerat redit ab oīpotēte deo absq; vlla dubitatiōe apostata iudicat: etiāsi fidē tenere videat. ¶ Idē in regist. Minoris excessus est veritatē nō cognoscere: q̄ in ea agnita non manere. ¶ Augu. de ci. dei. Audeo dicere superbis esse vtile cadere in aliqd apertū manifestūq; peccatū: vnde sibi displiceant q̄ iā sibi placēdo ceciderāt. Salubri⁹ ei Petrus sibi displicuit qñ fleuit: q̄ sibi placuit qñ presumpsit. ¶ Idē in libro de viduita. In viduali z virginali cōtinentia: excellentia muneris amplioris expetit: qua expetita z electa z voti debito oblata: nā non solū capescere nuptias: sed etiā si nō nubat vel le nubere dānabile est. ¶ Id. Cū q̄sq; nō reddit qd non iperio cōpulsus: sed cōsilio cōmonitus vouit: tanto magꝫ fraudati voti auget iniquitatē: quanto minus habuit vouendi necessitatē ¶ Idē. Plane nō dubitauerim dicere lapsas aias a castitate sanctiore q̄ vouetur deo: adulteris esse peiores. ¶ Idē in lib. de verbis apostoli. Sēp adde, semp ambula, semp profice: noli in via retardare: noli retro redire: noli deuiare: Remanet enī q̄ non proficit: retro redit qui ad ea relabit vnde iā recesserat: deuiat q̄ apostatat. ¶ Hiero. in epla. De dei virgine facta es corruptio Sathane: de sponsa Christi facta es scortū execrabile: de tēplo dei fanū immundicitie: de habitaculo spiritussancti tuguriū diaboli: que prius incedebas cū fiducia vt columba: nūc lates in tenebris vt stellio,

¶Ysido.de sum.bo. Quēadmodum ad virtutē tendētes culmen nō a summis inchoāt:sed a modicis:vt sic sensim ad altiora pertingant:ita & qui dilabunt ad vitia non statim a magnis criminibus incipiunt:sed a modicis assuescunt:& sic ad maxima prozuūt. ¶Idē. Multis argumentis insidiat diabolus eis q renunciāt seculo:vt et se iterū amore sui sternāt:grauius aūt illos cōcupiscentijs seculi ferit:quos post renūciationē ad mūdi amorē reduxerit. ¶Bernar.in epla. Babet q dem Christus multos milites qui fortissime ceperunt/steterunt/vicerunt, paucos autē qui de fuga cōuersi rursus se periculo ingesserūt quod declinauerant:rursusq fugarēt hostes qs fugiebant. ¶Idem. Beatus es si pugnando moriaris:quia mortuus morcozonaberis:ve autē tibi declinando pugnā:perdis victoriā simul & cozonam. ¶Idem. Si pficere currere est: vbi nō proficere ibi & currere desinis vbi vero nō currere:ibi & deficere incipis:hinc plane colligit qz nolle pficere non nisi deficere est. ¶Idē super Lāti. Septies cadit iustus:e & septies resurgit:si tñ cadit i die:vt se cadere videat & cecidisse sciat & resurgere cupiat:& requirat manū adiuuātis:& dicat:Dñe in volūtate tua prestitisti decori meo virtutē:auertisti faciē tuam a me:& factus sum conturbatus.

¶De cōsuetudine. Ca.xij

ORego.in home. Visitata culpa obligat mentē:vt nequa q surgere possit ad rectitudinē:conatur eni & labit:quia vbi diu sponte perstitit:ibi etiā cum noluerit coacta cadit. ¶Idē super Eze. Frontem cozdis in impudentiā arterit culpa frequens:vt quo crebrius cōmittitur:eo de illa cōmittentis animus minus verecundet. ¶Idē in regist. Si praue rei aditus anteq diu patescat nonc laudit vsu fit latior:& erit cōsuetudine licitū qd ratione & lege constat esse prohibitū. ¶Idē in glo.treñ.iij.& Johā.xj. Difficile surgit quē moles male cōsuetudinis premit. ¶Ysido. in syno. Assiduitas mozes facit:& iugis vsus in naturā se vertit. ¶Idē de sum.bo. Cogitatio praua delectationem parit;delectatio cōsensionē:consensio actionē:actio cōsuetudinē:consuetudo necessitatē. Idē. Dū facta q dam nō grauia libere ac sine metu committimus;ad peiora scelera & horrenda peti cōsuetudine labimur. ¶Augu. de libero arbitrio. Ratio estimat luce veritat;:vt recto iudicio subdat minora maioribus. Vsus aūt consuetudine cōmoditatis plerūq inclinat vt ea pluris estimet que veritas minora conuincit. ¶Idē cōtra Julianum Cōtra istā genitaliū concupiscentiā que igenita nobis est p originale peccatū:vehementius vidua q virgo:vehementius meretrix cū casta esse voluerit q que semp fuit casta confligit & tanto amplius in ea superanda volūtas laborabit:quāto maiores ei cōsuetudo vires dedit. ¶Idē in glo.super psal. Facili? est retrahi ab ingressu:q ab arrepto itinere praue consuetudinis reuocari. ¶Joh.Chryso.de cōpūc.coz. Cōsuetudini cōtēnēdi dū de preteritis doloz nullus est:facili? superuenientibus malis locū damus ¶Ambzo. de offi. Vsus cito inflectit naturā. ¶Sene.in epla. Vali mala sua:quod maloz vltimū est amāt:tūc autē consummata est infelicitas: vbi turpia non solū delectāt:sed etiā placent:& desinit esse remedio locus:vbi que fuerunt vitia mozes fiunt.

¶De obstinatiōe. Ca.xiij.

ORego.in moza. Praui audire bona patienter nequēt: & cū vite emendationem negligūt:ad verba se obstinate respōsionis accingunt. ¶Idē. Quos reatus similis sociat:pcordi pertinacia etiā defensio peruersa cōstipat:vt de facinoribus suis alterna seinuicem defensione tueant. ¶Augu. de agone christiano. Volentes se si peccauerint coz

rigi:nihil aliud elegerũt nisi cum hoc mũdo damnari. ¶ Idem de vita christiana. Fit vt q̃ homines nõ timent in delinquẽdo:in iudicio deũ iudicẽ sentiãt z vltorẽ. ¶ Idẽ de fide ad Petrũ Obdurate viuit siue q̃ nõ cõuertitur desperans de indulgentia peccatorũ suorum:siue q̃ sic de misericordia dei sperat:vt vsq; in finẽ vite sue in suorũ criminum peruersitate permaneat. ¶ Johãnes Chrysostomus in ser. Peccare humanũ est:permanere aũt in peccatis diabolicũ est. ¶ Bernardus de consideratione. Quid est cor durũ:ipsum est qđ nec cõpunctione scindit:nec pietate mollit:nec mouet precibus:minis nõ cedit:flagellis duratur:ingratũ ad bñficia:ad cõsilia inuidũ:ad iudicia seuũ iuuerecũdum ad turpia:impauidum ad pericula. ¶ Idẽ de precep. z disp. Elatio cõtemnẽtis z impenitẽtis obstinatio in minimis quoq; mandatis culpã facit nõ ininimã:z conuertit in crimẽ grauis rebellionis ventũ leuẽ simplicis trãsgressionis. ¶ Idẽ in epistola ad ꝓprios parẽtes. O dira abusio:domus ardet:ignis instat a tergo: z fugiẽti ꝓhibet egredi:euadẽti suadet regredi:z hoc ab his q̃ in ipso incendio positi sunt:z obstinatissima dementia ac dementissima obstinatiõe fugere periculũ nolũt:ꝓdolor si contẽnitis morte vestrã cur apperit;z meã ¶ Idẽ in ser. Nonnulli dura cerunice et attrita sunt fronte:vt q̃ magis eis cõpatimur:tãto magis nra z ꝓpassiõe z patientia abutunt. ¶ Idẽ. Putas ne filiũ dei reputat Jesum q̃squis ille est hõ q̃ ipsius nec terret cõminationib⁹ nec attrahit ꝓmissionib⁹:nec ꝑcepta obtẽperat:nec cõsilijs acq̃escit:nõne is si fateat se nosse deũ:factis eũ negat:porro fides sine opibus mortua est. ¶ Idẽ. Qui imperiũ dedit ne peccaremus:penitẽtibus statuit vt cõsulerẽtur. Excluditur itaq; digne a regno dei omnis q̃ peccat:sed q̃ post peccatum labitur in contemptũ. ¶ Bla. Matthei. xiiij. Carnale est cadere: sz lapideum est iacere.

¶ De desperatiõe. Ca. xiiij.

Grego. in regist. Diffidentie quodãmodo genus est:contra hoc qđ q̃sq; predicat torqueri mestitia. ¶ Idẽ in mora. Presumptio virtutis ꝓprie tãto grauius in desperatiõe est quãto longius ab humanitate. ¶ Idẽ. Graui desperationis telo mẽs ꝑcutit:cũ superne ire tribulationibus premit:z linguarũ foras opprobrijs vrget. ¶ Idẽ. Clausis oculis cordis eo ꝛia ꝑcipitat in infimis q̃ obscurat a summis:z tãto securꝰ mala tẽporalia penetrat:quãto durꝰ bona eterna desperat. ¶ Jd. Deꝰ hoiem quem benigne cõdidit inique nõ sprenit. Pensandũ est igit quãti est periculi trãsacta munera cernere:z futura desperare. ¶ Idẽ plerũq; cõgruit. Infra. c. de argutione. ¶ Joh. Chrysos. in ser. Utrũq; periculosum est z cõfidentia peruersa z desperatio. Nam cõfidẽtia nimia stãtẽ euertit:z desperatio post lapsum nõ permittit exting uere. ¶ Idẽ. Diabolus nõ abunde. Supra lib. i. de demonib⁹. ¶ Aug. de penitẽtia. Qui de deo non presumit veniã nõ animaduertit plus peccato suo posse dei clementiã. ¶ Idẽ. Inter spem z desperationẽ. Infra in ca. de morte. ¶ Isido. in syno. Non desperes de salute si ad meliora cõuerteris qui enim veniã de peccato desperat: plus se desperatione q̃ commisso scelere damnat: desperatio namq; auget peccatum:z peior est omni peccato.

¶ De dilatione. Cap. xx.

Grego. in mora. Sepe accelerãdi boni tarditas cõsiliũ putat:z cũ expectat vt ex tardatione ꝓficiat:hoc insidiãtis mora supplãtat. ¶ Augu. de cõfes. Non erat qđ respõderẽ tibi dñe dicenti mihi. Surge q̃ dormis:z exurge a mortuis:z illuminabit te Christus:z vndiq; ostẽdẽti te vera nõ erat oĩno qđ respõderẽ veritate cõuictus:nisi tm̃ verba lẽta z somnolẽta. Ecce mõ:sine mõ sine paululũ/sed mõ z modo nõ habe

bat modū:ꝛ siue paulutū in lōgū ibat. ¶ Idē de verbis dñi. Scio ego ꝛ mecū ois hō qui paulo attētius ꝓsiderauit:neminē deū timentem sub verbis eius nō se corrigere nisi q̄ putat quia plus habeat viuere:ꝛ hec ipsa res est q̄ multos occidit:cū dicūt cras cras:ꝛ subito ostiū claudit:remanebūt foris cū voce corruina qz nō habēt gemitum columbinū. Cras cras vox corui est. ¶ Idē de ciui. dei. Si ꝓpterea q̄s obiurgandis ꝛ corripiendis male agentibus parcit:qz opportunius tēpus inquirit:vel eisdē ipsis metuit ne deteriores ex hoc efficiant:vel ad bonā vitā ꝛ piam eruditendos impediāt alios infirmos ꝛ premāt atq; auertāt a fide:nō videt esse cupiditatis occasio sed cōsiliū charitatis. ¶ Idē de penitētia. Cū multa sunt q̄ impediunt languētē ꝛ retrahūt:periculosum est ꝛ interitui vicinū:ad mortē ꝓtrahere pnie remediū. ¶ Idē. Purgādus est igne purgationis q̄ in aliud seculū differt fructū cōuersiōis:hic aūt ignis ꝛ si eternus nō sit:miro mō est grauis excellit eni omnē penā quā vnq; quis passus est in hac vita. ¶ Bernar. sup Cāt. Instar solis vrētis desiderij ardor pegrinantē in corpore animā decolorat:dum vultui glorie inhiantem impatientē facit repulsa:ꝛ excruciat manentē dilatio. ¶ Idē de cōtēp. Hūquid in die iudicij miseri dicere incipient:modo dñe:ecce modo:sine paululū:sic eni nūc dissimulāt infelices:ꝛ mō ꝛ modo non habent modū:ꝛ sine paululū in longū vadit. ¶ Idem. Clama ad deū anima mea:trahe me post te:in odorē vnguentorū tuorū curremus. alioquin q̄ādo eū remorando:repescēdo pausando cōsequi speras:Euitabit vt gigas ad currendā viā. Hilarē sine dubio diligit secutorem.

¶ De voluptate. Ca.xvj.

Gregorius in moral. Qui nūc male se in voluptatibus dilatat:eū post in supplicijs pena angustat. ¶ Idē in regist. Si ꝓ luxu animi atq; voluptate carnis dñico die quis lauari appetit:hoc fieri nec reliquo quolibet die cōcedim⁹. Si autē ꝓ necessitate corporis:hoc nec dñico die ꝓhibemus. ¶ Hiero in epla. Miserie delitijs:ꝛ delitie miserijs cōmutant in nostro arbitrio est vel diuitē sequi vel lazarū. ¶ Idē. Difficile:immo impossibile est vt presentib⁹ q̄s ꝛ futuris fruat bonis:vt hic ventrem ibi mentē impleat. vt de delitijs transeat ad delitias:vt in vtroq; seculo primus sit:vt ꝛ in celo ꝛ in terra appareat gloriosus. ¶ Bernar. de cōtēp. Hūc ꝛ trahit sua qnēq; voluptas:ꝛ odorē turpis lucri sectantes questū estimāt pietatem quorū damnatio certa est. ¶ Boe. de cōso. Triste esse voluptatum exitus quisquis reminisci libidinum suarū volet intelliget:que si beatos explicare possent nihil cause est quin pecudes quoq; beate esse dicantur:quas⁊ ois ad explendā corporalē lasciuiā festinat intentio. ¶ Inter. Leuit. ij. Nihil voluptuosum:nihil suaue placet deo:sed qd̄ habet aliqd̄ mordacitatis ꝛ seueritatis:vnde pascha cū amaritudinibus manducat. ¶ Glo. Osee. iiij. Voluptas insatiabilis ē:ꝛ habita famē ñ satietatē parit. ¶ Sene. in epi. Voluptates ꝑcipue ex turba ꝛ iniustissimas habe:latronū more in hoc nos amplectunt vt strangulent. Multa. li. ij. in. c. de luxuria.

¶ De carnalitate. Ca.xvij

Gregorius in homel. Unde caro ad tempus suauiter viuit:inde spiritus in eternū interit. ¶ Johannes Chrysostomus super Mattheum. Quid impinguas dic mihi corpus:nunquid immolare te habemus:nunquid vpponere mense? ¶ Bernar. de contemp. Homunculi cum spiritu ceperint:heu carne consummantur. ¶ Idem. Hodie filij hominum anime curam negligūt:curā autem carnis perficiunt in omni desiderio:neq; enim peccare metuūt:sed puniri:nec virtuti cordis dat operā:sz

ualitudini corporis: imo & voluptati. ¶ Idē sup can. Tu tibimetipsi dispensas misertus tui. suspecta est mihi fateor tua ipsius in te dispēsatio. vereor tibi illudi sub tegmie & noie discretionis a carnis prudētia. Id te saltē volo admonitum esse vt si tibi autoritas Apli placet de bibendo vino modico qđ ille adiunxit nō ptermittas. ¶ Idē in apolo. Quid vos dicitis obseruatores ciboꝝ: moꝝ neglectores: & corruptores animoꝝ: Hypocras & sequaces ei⁹ docēt aīas saluas facere i hoc mundo: xp̄s & eius discipuli perdere. Quēnam vos e duob⁹ magistrum eligitis: Ac manifestū se facit q̄ sic disputat: hoc oculis. hoc capiti: illud pectori vel stomacho nocet ꝓfecto vnuſq̄sq; quod a suo magistro didicit: hoc i mediū ꝓfert. ¶ Idem. Ista charitas destruit charitatem. hec discretio discretionē cōfundit. talis mia crudelitate plena est: qua videlicet ita corpori seruit vt aia iugulet. Que etenim charitas est carnē diligere: & negligere spm̄: q̄ discretio totum dare corpori: & anime nhil: qualis mia ā cillā reficere: & dñam interficere. nemo ꝑ huiusmodi mia speret se cōsequi miam. ¶ Idem in epistola. Quicūq; i carne sunt siue preter habitum siue i habitu religionis si vera est: immo quia vera est apostolus: deo placere nō possunt multū enī citra pfectū ꝓficit: immo infra impfectū deficit cui⁹ gula deꝰ é. ¶ Idē. Qui debitorē. s. li. j. de religiosis malis. ¶ Idē in ser. Filij hominū vsq̄q̄ graui corde & pingui corpore: vt qđ diligitis vanitatē & veritatē negligitis: & pigredo carnis delicie corpis: saturitas ventris: aut añ mortem vos deserent: aut vos in morte illa deseretis. qm̄ nēt scīs. cū iterierit hō non sumet oīa: neq; descēdet cum eo glia eius. ¶ Sen. in epi. Cū tibi feliciter sagina cesserit: & tori creuerint nec vires vnq̄ opimi bouis nec pondus cēbis: adhuc nunc qđ maioze sarcina animꝰ elidit & minus agilis est. ¶ Idem. Stringe corpꝰ & aīo laxa locū. multa sequunt icōmoda corporis deditos cure. ¶ Idē. Fateor insitam esse nobis corporis nr̄i charitatē. fateor nos huius gerere tutelā: nō nego i dulgendū illi: seruiendū nego. multis enī seruit q̄ corpi seruit: q̄ ꝓ illo nimiū times: q̄ ad illū oīa refert. ¶ Idē. Sic gerere nos debemus non tanq̄ ꝓpter corpus viuere debeam⁹. sed tanq̄ nō possimus sine corpore.

¶ De ꝓsperitate. ca. xvij.

GRego. in mora. Sancti viri oēm p̄sentis vite copiā iopiam deputant. q̄ videlz nil extra deum sufficit menti q̄ veraciter deum querit. ¶ Idem. Quāuis quolibet in loco positi cogitando: loquendo agendo peccemus: tūc tñ per tria hec animꝰ effrenaciꝰ rapit: cum mundi huius subleuat ꝓsperitate. ¶ Idē. Non est census in crimine. sed affectꝰ cuncta enī que deꝰ condidit bona sūt ¶ Idem solet rerum abundantia tāto magis a diuino timore mentem solue re: q̄to magis hanc exigit diuersa cogitare. Mā dū fortis ꝑ multa spargit: stare in intimis fixa prohibet. ¶ Idē. Qui transeuntia amplectitur: coīpo ad decursum ducitur quo decurrentibus implicatur. ¶ Idem. Multos sua peius felicitas strauit: multos diuturna pax inertes reddidit. coq; illos inopinatus hostis grauius perculit. quo longo quietis vsu negligentes inuenit. ¶ Idem super Ezechie. Abundantia superbie vicina est. ¶ Idem. Qui a deo auertitur & prosperatur: tanto perditioni fit proximus: q̄to a Zelo discipline iuenit alienꝰ. ¶ Idē in regis. Libere nobis non debet dari donum dei quod per delectationem sui separat ab amore dei. ne data dāti preferamus: & dum bona percipimus etiam mali: vnde crescere i eius amore debuimus: inde a timore illius disiungamur. ¶ Johannes Chrysosto. super Mat. Ipsa felicitas mūdis liū rerū: satis magnū impedimentum est aīe ad iustitiā faciendā. ¶ Idem.

Qui vult deum amare necesse est vt odiat diuitias. qui aũt voluerit amare diuitias necesse est vt odiat deum. ¶ Idem super Johã. Non accuso domos habentes ⁊ agros ⁊ pecunias et mancipia:sed cum cautela hec possideri volo ⁊ cũ decentia. qd est cũ decentia:nisi vt more dñoꝝ ⁊ non seruorum possideant ea ⁊ non possideant ab eis:vt vtant eis ⁊ non abutantur. ¶ Isi.in syno. Diuitie nunq̃ sine peccato acq̃runt:nullus res terrenas sine peccato administrat. ¶ Augus.in epi. Fallax in transitorijs suauitas et infructuosus labor:⁊ perpetuꝰ timor: ⁊ periculosa sublimitas:initium sine prudentia:⁊ finis cum pnia. ¶ Idem Utaris hoc mũdo tanq̃ nõ vtens: vt ex bonis eius bona facias:⁊ non malus fias.q:⁊ ipsa bona sũt:⁊ a deo bona sunt:nec dãtur hominibus nisi ab illo qui habet oĩm celestium atq̃ terrestrium potestatem. Sed ne putent mala dari ⁊ bonis:ne putent magna vel summa bona dari ⁊ malis. Itaq̃ auferunt ⁊ ista bonis vt pbent:⁊ malis vt crucient. ¶ Idẽ sup luc. Amor rerũ terrenarũ viscus est pennarum spũalitũ:⁊ est glo.super ps.cxx. ¶ Idẽ super cano. Jacobi. Aurũ materia laborum:piculũ possidentium:enervatio virtutũ malus dñs. pditor seruus aurũ nemo tutus hz nisi q̃ semp abscõdit:in pniciẽ dñi fulget.per tenebras queritur:p tenebras custodit. ¶ Idẽ. Aurum pbet mĩe materiam apud bonos animos:⁊ nouo gĩe lucri tũc magis pdest qñ contemnitur. vt scilicet ipsa sui conditione testet:quoniã mala est eius rei possessio cuius abdicatio fructuosa. ¶ Idem de moribus ecclesie. Multo est mirabilius non ihere diuitijs q̃uis possideas:q̃ omnino eas non possidere. ¶ Ambro.i ser. Merito clamat pphęta:diuitie si affluãt nolite cor apponere. quid enim mihi p sunt si mecum esse post mortẽ non possunt:hic acquiruntur:hic relinquent. Somnium igit loquimur: non patrimonium. Unde bene sit pphęta. Dormierunt somnum suum:et nihil inuenerunt omnes viri diuitiarũ in manibus suis. ¶ Bern̄.in epistola Bona temporalia sunt si non amãtur vt illicita.siue autem amen̄ siue non amen̄:non multum expediunt. quia quadam sui dulcedine cor possidentis cito subuertunt. ¶ Idem in sermone. Diuitiarum amor insatiabilis. Lõge enim amplius desiderio torquet animã q̃ refrigeret vsu suo.vt pote quarum acquisitio quidem laboris:possessio vero timoris:amissio plena doloris inuenitur. ¶ Idem. Filij Adam genus auarũ ⁊ ambitiosum audite quid vobis cum terrenis diuitijs ⁊ gloria temporali:q̃ nec vere:nec vestre sunt:Aurum enim ⁊ argentum nonne terra est rubra ⁊ alba.quam solus error hominum facit:aut magis reputat pretiosam. Deniq̃ si vestra sunt hec:tollite ea vobiscum.sed hõ cũ interierit non sumet oĩa:neq̃ descendet cum eo gloria eius. ¶ Idem. Fallax felicitas est maior infelicitas. ¶ Sene.in epist. Res est inquieta felicitas.

¶ De ꝓsolatione. Ca.xix.

ORego.in pasto. Offerenda est eis cõsolatio quos caminus pauptatis excoquit.at q̃ illis inferendus est timor quos cõsolatio glie tẽporalis extollit. ¶ Idẽ. Habet hoc prauoꝝ. Infra.c.de malitia. ¶ Idem. Mens in qua. Infra.li. iij.de feruore. ¶ Hiero.in epla. Mihil oĩno agimus qui nos per multitudinis exempla defendimus:⁊ ad consolationem nostrã aliena sepe numerantes vicia:deesse nobis dicimus q̃s sequi in virtutibus debeam?. ¶ Ber. in epi. Si caro ⁊ sanguis regnum dei possidere non possunt:carnalibus p, fecto consolatiõibus spiritales sociari impossibile est. ¶ Idem. Funes ceciderunt. Infra libro.iij.c.de gustu. ¶ Idem in apolo. Fusi sumus exteri? ⁊ de regno dei quod intra nos est relictis veris ac pennibus bonis foris q̃rimus vanam consolationem:de vani

tatibus ⁊ iſanijs falſis. ac iã religiõis antique non ſolũ virtutẽ amiſimus: ſz nec ſpeciẽ retinemus. ¶ Idem ſuper qui habitat. Si vis habere miniſteriũ angelo⁹ fuge conſolationes ſeculi: ⁊ tentationib⁹ reſiſte diaboli. renuat cõſolari anima tua in alijs ſi vis in dei memoria delectari. ¶ Idem i ſer. Vilis eſt ⁊ ad nihilum vtilis mũdi cõſolatio. ⁊ quod magis eſt metuendũ: etiam vere ac ſalubris conſolationis eſt impedimẽtum. ¶ Idem. Cuius ad alias ꝓſolationes mens inhiat: ⁊ non penitus renuit cõſolari in caducis et trãſitorijs: ipe ſibi ꝓfecto celeſtis ſubtrahit gr̃am conſolationis. q̃ ſi digna deuotiõe: pleno affectu: deſiderio vehementi petere: ouerere: pulſare ſataget: ſine dubio petens acciperet: q̃rens inueniret: pulſanti aperiretur. ¶ Idem. Alios quoq; lugentes. ſ. li. v. in. c. de beatitudine.

¶ De ornatu. Cap. xx.

Oſiregõ. in moza. Pzaui cũ tegendis membris veſtimenta querunt: non ſolum q̃ tegãt ſed etiam q̃ excolant expetunt: ⁊ contra torporẽ frigoris nõ ſolũ q̃ per pinguedinẽ muniãt: ſed etiam q̃ per molliciem delectẽt. ⁊ non ſolũ q̃ per molliciem tactũ mulceãt. ſed etiam q̃ per colorẽ oculos ſeducãt. ¶ Joh. chry. de cõpunc. Nos omne tẽpus vite noſtre cõſummus: expoliantes dñam: ⁊ adornantes ancillam diuerſis ornatibus. ¶ Aug. ſup Mat. Qui imoderato cultu corporis atq; veſtit⁹ vl̃ ceterarũ rerũ nitore p̃fulget: facile conuincit rebus ipſis pomparũ ſeculi eẽ ſectator. ¶ Idẽ de doc. xp̃iana. Quẽ iudicẽ mulier meliorẽ requirim⁹ de formitatis tuc q̃ teipſam q̃ videri times? Si pulchra es: q̃d abſcõderis? ſi deformis: cur te formoſam eẽ mẽtiris? nec tue ꝓſcientie nec alieni gr̃am oris hitura. Iſtud verbũ ſumit a btõ Ambro. in li. de virgi. ¶ Idẽ. Aug. de doc. xp̃iana. loquẽs de fuco mulierũ Tolerabiliora ꝓpe modum in adulterio crimina ſunt. ibi ei pudicitia: hec nã adulterat. Iſtũ verbũ ſumit ſil̃r a btõ Ambro. in li. de virg. ¶ Idẽ de doc. chriſ. Monẽtis apli vox eſt. expurgate vetus fermentũ ⁊ c̃. in azymis ſin. ⁊ ꝙ. Nũ ſinceritas ꝓſeuerat ⁊ veritas: q̃ ſincera ſunt polluunt̃: ⁊ colo⁹ adulterinis fucis in mendaciũ vera mutant̃. Iſtud verbũ ſumit a btõ Cypriano. ¶ Idẽ de doctr. xp̃iana. Dñs tuus dixit. non potes facere capillũ vnũ album aut nigrũ: ⁊ tu ad vincendam dñi tui vocẽ vis te eſſe pottorem audaci conatu ⁊ ſacrilego cõtemptu crines tuos inficis. malo p̃ſagio futurorũ capillos tã tibi flammeos auſpicaris. Iſtud ſil̃r ſumit a btõ Cypriano. ¶ Hiero. in epiſ. Crimẽ eſt caput poſt chriſmatis ſcificationẽ: aut croci aut alter⁹ pigmẽti fuco vel pulvere ſordidari. aut auro vel gẽmis vl̃ cuiuſcũq; terrene creature ſpecie comi: qđ iam celeſtis ornatus ſplendore refulget. ¶ Idẽ. Quid facit i facie chriſtiana purpuriſſus ⁊ ceruſa: quo⁹ alterũ rubore genarũ labiorũq; mentit. alterũ cãdore oris ⁊ colli. ignis iuuenũ: fomenta libidinũ: ipudice mentis indicia. ⁊ infra. Ornatus iſte non dñi eſt. velamen iſtud antichriſti eſt. ¶ Idẽ. Qua fiducia erigit ad celum vult⁹ q̃s ꝓditor nõ agnoſcit. ¶ Aug. Que vult audiri. Infra li. iii. de ſimplicitate Cypa. in epiſt. Fugiãt caſte virgines ⁊ pudice meſtarũ cult⁹: et habitũ ipudicarũ. lupanariũ inſignia: ornamenta meretricũ. hec de⁹ culpat hec denotat. Sericũ ⁊ purpurã induite xp̃m induere nõ p̃nt: auro ⁊ margaritis ⁊ monilib⁹ adornate: ornamenta cordis ⁊ pectoris ꝓdiderũt. ¶ Idem. Parem ſe in oĩbus integritas virginea p̃ſtet: nec bonũ cordis corporis cult⁹ infamet. Quid enĩ ornata virgo: q̃d cõpta ꝓcedit: q̃ſi maritũ habeat aut querat: Timeat potius placere ſi virgo eſt: nec periculũ ſui appetat: q̃ ad meliora ⁊ diuina ſe ſeruat. ¶ Ber. in epi. Filie babylonis quarũ vere glia in confuſiõe: induunt̃ purpura ⁊ byſ-

ſo:ꝛ ſubinde cõſcientia pannoſa iacet fulgent monilib⁹; ꝛ moꝛibus ſoꝛdent. ¶ Idem ī apolo. Ex coꝛdis theſauro ſine dubio ꝓcedit q̃cq̃d foꝛis apparet vicioſum. vanũ eni coꝛ vanitatis notã ingerit coꝛpoꝛi: ꝛ exteꝛioꝛ ſupfluitas interioꝛis vanitatis indic iũ eſt. Mol lia indumẽta mollicie animi indicãt: non tñ curaret coꝛporis cultus: niſi pri⁹ neglectꝛa fuiſſet mens inculta vir tutibus. Multa ſupꝛa lib.j. de monia libus ꝛ conjugatis.

¶ De ingratitudine.c.xxj

¶ Greg.in regiſ.de imperatoꝛe mauꝛico. Valde mihi duꝛũ videt vt ab eius ſeꝛuitio mi lites ſuos pꝓhibeat:q̃ ꝛ ei oĩa tribuit:ꝛ dñari eum non ſolũ militib⁹: ſed etiã ſacerdotib⁹ cõceſſit. ¶ Joh.Chꝛyſo. ſup Mat. Omne bonũ qđ nõ ex amo re ipſius boni faciunt hoies: ingratũ eſt ante deũ. ¶ Hugu. de vidutate. Multi habent multa dona:ꝛ deũ ne ſciendo a quo habent impia vanitate iactant. Nemo aũt eſt donis dei bea tus:q̃ donãti extiterit ingratꝰ. ¶ Idẽ de pnĩa. Ingratꝰ extitit q̃ plenus vir tutibus deũ oĩno non timuit. In hoc ei quiſq̃ pcõꝛ ſit culpabilioꝛ q̃ ẽ deo acceptioꝛ. ¶ Idẽ de ſpũ ⁊ littera. Erit aĩa ingrata ſi qđ illi ex deo eſt ſibi tri buit:ꝓcipueq̃ iuſtitiã. ¶ Ber. ſuper qui habitat. Confitẽti humiliter ꝛ de uote gꝛas agẽti:nõ ĩmerito ampliora bñficia ꝓmittunt. Nã q̃ fidelis inue nit ī modico iure cõſtituit ſup mul ta. Sicut ecõtrario de accipiendis ĩ dignus ẽ q̃ fuerit de acceptis ĩgratꝰ. ¶ Idem ſup cã. Ingratus reputabit cũ diſcuſſio venerit:q̃ nõ poterit dice re cũ Dauid. Cantabiles mihi erant iuſtificationes tue in loco peregrina tionis mee. ¶ Idem. Nunq̃d nõ perit quod datur ingrato? Ingratitudo eĩ inimica eſt gꝛe.pditio aie: exinanitio meritoꝝ virtutũ diſpõ:bñficioꝝ pdi tio. ¶ Idẽ. Ingratitudo ventꝰ ẽ vꝛẽs fontem ſiccans pietatis:roꝛem mie:ꝛ fluenta omnis gratie. ¶ Idem. Quid eſt coꝛ durum. capit. de obſtinatione. ¶ Idem. Abſq̃ confeſſiõe. Supꝛa.li.j. de cõfeſſiõe. ¶ Idem in ſer. Ingra titudo vias obſtruit gꝛe. ꝛ vbi fuerit illa gratia acceſſum non inuenit. locũ non habet. Hinc mihi chariſſimi do loꝛ cõtinuus eſt: multaq̃ triſtitia coꝛ di meo:q̃ nonnullos tã ꝓnos ad leui tatẽ:ad riſum:ad verba ociosa ꝛ ſcur rilia video:vt pertimeſcam valde: ne forte plus q̃ expediat diuine mie im memoꝛes ꝛ ĩgrati ſup tam multis bñ ficijs ſuis aliq̃ deſerãt a gratia quã non habent vt gratiam. ¶ Idem. Om nino nos ſola a ꝓfectu conuerſatiõis impedit ĩgratitudo noſtra: dum quo dammodo perditum reputans q̃ de dit quod ingratus accipit: cauet ſibi de cetero ne tanto plura amitteret q̃ to plura ingrato conferret. ¶ Sene ca in epiſtola. Quiſquis de accipien do ſemper cogitat: oblitus accepti ẽ: nec vllum habet malũ cupiditas ma ius q̃ q̃ ingrata eſt.

¶ De diſcordia. Cap.xxij.

¶ Gregoꝛius in regiſ. Dubium non eſt bonos pꝛauoꝝ odia ſuſtinere: diuiniſq̃ intentos operibus peruerſoꝛum aduerſitatib⁹ lacerari. ¶ Idem. Quotiens res ali qua pluribus agenda committitur: dum quiſq̃ diſſentit ab altero: diſpẽ dijs potius q̃ vtilitatibus aditus re ſeratur. ¶ Idem. Mihi inimicitiam facio ſi fratrum meoꝝ iura pertur bo. ¶ Idem diſcoꝛdia conſueuit ſcan dala gñare. ¶ Idem in moꝛali. Solet inter fꝛatres maioꝛ ſubſtantia: diſcoꝛ die fieri gꝛauioꝛis cauſa. ¶ Idem. Euenire pleruꝝq̃ ſolet vt non amiſ ſa charitate ꝛ inimici nos ruina lẽti fi cet: ꝛ ruꝛſum eius gloꝛie ſine inuidie culpa nos contriſtet: dum ꝛ ruẽte eo quoſdam bene erigi credimus: ꝛ pꝛo ficiente eo pleroſq̃ iniuſte oppꝛimi foꝛ midamus. ¶ Idem in paſtoꝛa. Diſcoꝛ des etſi boni opis fructꝰ in ſuis actio nibus pꝛoferunt: pꝛofecto nulli ſunt, q̃ nõ ex vnitate charitatis oꝛiuntur.

¶ Idē. Sepe dū quosdā maior scētia erigit: a ceteterorū societate diſiūgit: ⁊ quasi quo plus sapiūt: eo a pcordie virtute desiptūt. ¶ Idē. in dial. Prauis moribus semp grauis est vita bonorū. ¶ Idē in homel. Quisquis malos nō tolerat: ipse sibi per intolleranciā testis est: quia bonus nō est. Abel enī esse renuit: quē Cayn malitia non exercuit. ¶ Iero. in epla. Nihil tā cōtrariū nihil tam execrabile deo q̄ aliquē velle ledere vel odisse: nihil tā probabile q̄ oēs publice accusare. ¶ Idē in home. Quo pcordia parue res crescūt: sic discordia maxime collabunt. Simile in glo. eccli. j. a. ¶ Jō in ozi. sup Mich. Vbiq̄ insidie/ vbiq̄ fraudulētia/ innoxius sanguis effunditur pre auaritia/ ⁊ libidine germanitas ignorat. ¶ Aug. de verbis dñi. Nō poterit habere cōcordiā cū Christo q̄ discors esse voluerit cū christiano. ¶ Idem. Quid tibi cōmune cum discordia Christiane? q̄d simultates amas que deo tuo nō placent? In initio nāq̄ inimicitias in protoplastum dū serpens exerit interficit: dū homini inuidet i se prosternit: dum Adam cupit decipere ipse primitus iugulat. ¶ Idē in epi. Facile est atq̄ proclue malos odisse q̄ mali sunt: rarū autē ⁊ piū eosdē diligere q̄ hoies: vt in vno eodēq̄ simul ⁊ culpā improbes ⁊ naturā probes. ¶ Idē de pfessio. Sicut amici adulantes peruertunt: sic ⁊ inimici litigantes plerunq̄ corrigunt.

¶ Ambro. de virgi. Quot hoies tot sentētie. ¶ Isido. in syno. Odiū a regno dei separat: a celo subtrahit: a paradiso eycit: nec passione adimit: nec martyrio expiat. ¶ Idē de sum. bono Amicitia in rebus tm̄ bonis habenda est. Nā qui ea in malo vt unt: non sibi amici sed inimici existunt. ¶ Johēs Chrysō. in ser. Zelant mansuetū inuidi modestū superbi/ probū improbi/ imitē tumidi inimica emulatione lacessunt. ¶ Idē sup Mat. Malos qui monet offendit: incurrit odiū q̄ arguit criminosos. ¶ Idē. Inimicus manifestus. Infra de simulatione. ¶ Idem. Si inimicitie semel. Infra de credulitate. ¶ Bern. in epla. Veritas non nunq̄ odiū ⁊ discordiā parit. ¶ Idē super Canti. Oratio peccatoris execrabilis erit: frustra q̄q̄ offeret munꝰ suū ad altare: q̄ cōscius est sibi q̄ frater suus habet aliquid aduersum se. Deniq̄ nō respexit dñs ad Cayn munera: eo q̄ nō recte ambularet cū fratre suo. ¶ Glo. j. Johā. iij. In perpetuū cū Cayn damnabit q̄ hoc genere homicidij tenet vt discordet a fratribus. ¶ Ibidē. Omnis homicida est q̄ vel ferro percutit: vel odio insequit.

¶ Boetius de cōsol. Quē felicitas amicū fecit: infortunium faciet inimicū: que vero pestis efficatior ad nocēdum: q̄ familiaris inimicus. Multa supra libro secundo de ira.

¶ De malitia. Cap. xxiij.

O: Reg. in dialo. Sunt nōnulli q̄ idcirco bona facere student: vt gratiā aliene operationis obnubilent: nec pascunt bono quod faciūt: sed laude boni qua ceteros premūt. ¶ Idē. Malitia remanētiū merek: vt hi q̄ prodesse poterāt festine subtrahant: ⁊ cū mundi finis appropinquat electi tollunt ne deteriora videant. ¶ Idē in mora. Iniquorū hominū mētes cū quedā a proximis bene gesta cōspiciūt: in extēso liuoris sui aculeo torquenk: ⁊ grauē malitie sue penā sustinent: cū bona in alijs tabescendo videt. ¶ Idē. Ab omnipotēte munus ex manu non accipit: quod corde obligato in malitia profertur. ¶ Idē. Habet hoc prauoꝝ malitia: vt cū vera in se fiere mala renuit: fingat aliena. Nā quasi solacio facinoris vtitur: si falsis vocibus ⁊ vita corripientis inquinet. ¶ Idē. Mēs prauа semper in laboribus est: q̄ aut molit prava que inferat: aut metuit ne hec sibi ab alijs inferant. ¶ Idē in psal. Frustra indignatio: clamor ⁊ blasphemia ab exterioribus tollit si in interioribꝰ vitiorum mater malitia dominat: ⁊ in

cassum foras nequitie ramus incidit si surrectura multiplicius intus in radice reseruat. ¶ Ambros. de fuga seculi. Vbi inimicitie sunt: discordia & nocendi q; studiū: vbi nocendi studiū ibi ponitur malitia. ¶ Aug. in sermo. Benefacere deus semp paratus est: sed hoim malitia phibet: que a dño deo sibi dari vult omnia: & nō vult de his q̄ possidere videt offerre. ¶ Hiero. in oz. i. sup Osee. Prudentia absq; bonitate malitia est: & simplicitas absq; ratione stultitia nominat. ¶ Bernar. de amore dei. Malitia est sapor mali. ¶ Idē in ser. Alius supra se ambulat in magnis & mirabilibus: alius extra se inutili curiositate vagat. alius sub se in carne ambulat: & non potest placere deo. alius cōtra se diligēs iniquitatem: & odio habens animā suā. Omnis enim qui seuit in proximum magis ledit seipsum: eo q̄ lōge peius sit inferre violentiam q̄ sufferre.

¶ De crudelitate. Capitulum. xxiiij.

ORego. in regist. Valde iniquū est vt q̄ te plus amauerūt: ipi te sine causa atrocioren contra te sentiāt. ¶ Idē in mora. Plerūq; dissoluta remissio quasi mā suetudo ac pietas reputat: & dū plus q̄ decet delinquētibus tēporaliter p cat: ad eterna supplicia crudeliter reseruant. ¶ Augu. in epla. Molestus est et crudelis videt medicus furenti frenetico: & pater indisciplinato filio ille ligando: ille cedēdo sed ambo diligēdo. Si aūt illos negligāt: & perire permittāt: ista potius falsa mānsuetudo vera crudelitas est. ¶ Idē. Vt cōstitueret in ecclesia ne quisq; post alicuius criminis penitentiā clericatū accipiat: vl ad clericatū redeat: vl in clericatu remaneat: nō desperatione indulgentie sed rigore factū est discipline. ¶ Joh. Chrys. sup Johan. Sicut oleum nō vtriq; parit lapis: ita nec crudelitas misericordiā: cū enim tale habuit radicē non vltra elemosyna est q̄ tale est. ¶ Idē. Cū nos ignoremus esurientē Christum: ignorabit nos & ipse misericordia indigētes & iuste: q̄ crudeles fuimus in idipsum. ¶ Bernar. sup Qui habitat. Quantū ego cōpatiar: & si q̄d solatij possem impēdere: q̄ libenter id facere: nouit ille quē nihil latet: verūtamē si de penarū diminutione solatiū prebere voluero: crudelis & imisericors ero: quā tū eni subtrahā de pena: tantū de corona furabor. tantū defraudabo fructus: quantū de semente subtraxero: siquidē modica seminis detractio: nō modicū est messis detrimentū. ¶ Seneca in epla. Quid opponit clementie: nōne crudelitas: que nihil aliud est q̄ atrocitas animi in penis exigendis: crudeles enim vocantur q̄ puniēdi causam habent: modū non habent.

¶ De simulatione. Capitulum. xxv.

ORego. in moral. Omnis hypocrita q: vitā iustitie simulans iustorū sibi laudē arripit: alienū est profecto q̄d tollit. ¶ Jō Oēs hypocrite dū bonorū vitā simulant: imitationem sancte visionis habent: sed veritatē sancte actionis non habēt. ¶ Idē in pastora. Inter hypocritas iure deputat: q̄ ex simulatione discipline ministerū regiminis vertit in vsum dñationis. ¶ Hiero. in epi sto. Fictā humilitatē fugiens illā sectare que vera est quā Christus docuit humilitatem: in qua nō sit superbia inclusa. Multi eni huius virtutis vmbrā: veritatē pauci sequunt. Per facile est aliquē vestē habere contemptā: salutare submissius: manus & genua deosculari: inclinato in terrā capite oculisq; deiectis humilitatē ac mānsuetudinē polliceri: lenta voce tenuiq; sermones infringere: suspirare crebrius: & ad omne verbū peccatorē ac miserū se clamare. Sed si vel leui sermone offensus fuerit cōtinuo videbis attollere supercilliū: leuare cerui cē: & delicatū illū oris sonū insano cla

more repente mutare. ¶ Idem. Sancta magis esse q̄ videri stude: q̄ nihil prodest estimari q̄d nō sis: ⁊ duplicis peccati reatus est non habere q̄d credit: ⁊ q̄d nō habeas simulare. ¶ Idē in ozi. super Mat. Huc rara fides est aliud in labijs aliud in corde versat: venenum aie lingue mella cōtegunt. ¶ Joh. Chrysо. sup Mat. Dic hypocrita si bonū est esse malū: vt quid nō vis apparere quod es? Si autē melius est bonū esse: vt q̄d non vis esse q̄d vis apparere: ¶ Inimicus manifestus melior est q̄ amicus fictus: ille dū timet facile vitat: iste dū nō cognoscit p̄ualet. ¶ Idē. Os culū pacis. Supra lib. scdo de ira. ¶ Isid. de sum. bo. Sepe per simulationem amicitia colit: vt q̄ non potuit aperte decipere: decipiat fraudulenter. ¶ Idem. Per aduersa magis q̄ p̄ pspera cōprobat: si deus ⁊ proximus vere diligat: quia dū aduersa puenerint: tūc amicus fraudulentus detegit. Idē. Qui crucē portat. Infra lib. iij. de cruce spirituali. ¶ Augu. de virgi. Simulatio humilitatis maior superbia est. ¶ Idē. Simulatio dicit. Supra li. v. de pflictu. ¶ Idē sup Mat. Malus spiritus: spiritus stultitie: alter peior simulatio sapiētie: spūs malus spūs erroris: alter peior simulatio veritatis: spūs malus spūs temeritatis: alter peior simulatio consilij: spūs malus spūs ignauie: alter peior simulatio fortitudinis: spūs malus spūs ignorantie: alter peior simulatio scientie: spūs malus spiritus impietatis: alter peior simulatio pietatis spiritus malus spiritus elationis: alter peior simulatio timoris. ¶ Idē. Cautus sit penitēs. supra lib. scdo de cōfessione. ¶ Bernar. super Cant. Intendere quasi in deū sed nō propter deū hypocryte plane anime est. cui? ⁊ si vna facies decora videt: q̄ ad deū qualiscūq; itētiōe respiciat: ipsa tñ simulatio oīne in ea decorū exterminat: ⁊ magis p̄ totū ingerit fedi tatē. ¶ Idē. Minus semp malitia palā nocuit: nec vnq̄ bonus nisi boni simulatiōe deceptus est. ¶ Idē in epi. Nemo magis irā meret: q̄ amicū simulans inimicus. ¶ Idē de cōtemp. Mundi dicet hypocrita: gloria mea testimoniū cōscientie mee: q̄ ⁊ si iudicārium fin faciē verbo vultu ⁊ habitu simulatorio eludat opinionē: sed non eius q̄ scrutat renes ⁊ corda fallit vel euadit iudiciū. ¶ Glo. Ira iusta est. Infra lib. iiij. de zelo bono. ¶ Seneca in epla. Oia vitia in aperto leuiora sunt morbi q̄q; tūc ad sanitatē inclinat cū ex abdito erūpūt atq; vim suā p̄ferūt Auaritiā itaq; ⁊ ambitionē ⁊ cetera mala mētis hūane tūc piculosissima scias eē: cū simulata sanitate subsistūt.

¶ De familiaritate. Capitulum. xxvj.

ORego. in dialo. Qui corp? suum cōtinētie dedicāt: habitare cū feminis nō p̄sumant: ne ruina menti tanto repētina subrepat: quāto ad hoc q̄d male cōcupiscit etiā p̄sentia concupite forme famulat. ¶ Idē in regis. Legit q̄ beatus Augustinus nec cū sorore habita repsenserit dicēs. Que cū sorore mea sunt: sorores mee nō sunt. Docti ergo viri cautela magna debet nobis eē instructio. nā vitiū p̄sumptiōis est: q̄d fortis pauet minus validū nō timere. ¶ Idē super Ezech. Sicut pfecti viri peruersos proximos nō debent fugere: q̄ eos sepe ad rectitudinem trahūt: et ipsi ad peruersitatē nunq̄ trahunt: sic infirmi quiq; societatem debēt declinare malorū: ne mala q̄ frequenter aspiciūt ⁊ corrigere nō valēt delectent imitari. ¶ Ambro. sup Lucā. Q̄ religiosum videt vt cōmemorationē christiane femine non recuses: sed crebra inde tentatione si attentos deo viderit diabolus: suggerit vt decipiat: sed tu q̄uis de proposito p̄sumas caue tentationē: sciens naturā: ¶ Idē de virgi. Terit officijs pudor: audacia emicat: risus obrepit: modestia soluitur dū affectat vrbanitas. ¶ Isido. in syno. Sepe familiaritas

implicat:sepe occasio peccādi volūtatem facit.¶Idem.Melius est habere malorū odiū q̄ cōsortiū.¶Idem. Sicut multa bona habet cōmunis vita sanctor̄:sic plurimū mali societas affert malorū.¶Augu.de singularitate clericorū.Diabolus sicut de simplici charitate amorē conflat illicitū: sic per societatē clerico ⁊ muleri inducit interitū:dum autē cōtentus est cedere:sic valet fortius occupare:⁊ dū subtilius patit̄ semetipsum prebere deuictū:sic plenius deuincere gloriatur.¶Idē.De clericis familiaribus erga mulieres apostolus ait:Gloria in turpitudine eorū.Sed dilectio est inquiunt.O dilectio que inuidet sibi o charitas que cupit se i vituperatione laudari:grande miraculū vt virginū charitas virgines faciat velut cōiuges credi:⁊ cōiugū charitas coniuges faciat velut virgines estimari.¶Idē.Cōuersatio paralitatis nō nisi corruptionē seminat:vitia pullulat: lasciuiam pascit:cupidinem cōcipit: ignominiā parit:rabiē cōcitat:furiā porrigit:petulantiā nutrit:casus exaltat:ruinas edificat.¶Idē. Semel dixerim:omnis incōuenies sodalitas mulierū gluten est delictorū:⁊ viscus toxicatus quo diabolus homines aucupat̄.¶Iero.in epi.Si pudicitiā seruare queris:feminā quā bene videris cōuersionē mente dilige:nō corporali frequētia.¶Idē.Germinant femine spinas cū viris habitantes:et arcana mētiū acuto mucrone percutiūt.¶Idē.Nec Dauid sanctior:nec Salomone potes esse sapientior:memento semp q̄ paradisi colonū de possessione sua mulier ieiecerit.¶Idem Janua diaboli.Supra de muliere libro.i.¶Bernar.sup Canti.Cū femina semp esse ⁊ nō cognoscere feminā nōne plus est q̄ mortuum suscitare? quod minus est non potes:⁊ quod magis est vis credam tibi:quotidie latꝰ tuum ad latus iuuencule in mensa:lectus tuus ad lectum eius in camera: oculus tuus ad oculos eius in colloquio:manus tue ad manus ipsius in opere:⁊ continens vis putari:esto vt sis:sed ego suspitione non careo.

¶De propinquitate. Capitulum.xxvij.

Grego.in Moral'.Sepe ad auaritiā cor parentis illicit fecunditas prolis:eo enim ad ambitū congregande hereditatis accēditur:quo multis heredibus fecundatur.¶Idē.Ille scire deū familiarius appetit:qui pre amore pietatis nescire desiderat quos carnaliter scruit.¶Idem.Graui damno scientia diuina minuit̄:si cū carnis notitia partitur.Extra cognatos ergo quisq̄ ac proximos debet fieri:si vult parenti omniū verius iungi.¶Iero.in epi. Licet sparso crine ⁊ scissis vestibus vbera quibus te nutrierat mater ostē dat:licet i limine pater iaceat:percalcato patre perge:siccis oculis ad vexillū crucis cuola:solū pietatis genꝰ est i hac re esse crudelē:veniet postea dies ille quo victor reuertaris in patriam.¶Idem in homel'.Hic ordo in omni affectu necessariꝰ est:ama post deum patrem:ama matrē:ama filios Si autem necessitas venerit vt amor parentum ac filiorum dei amori comparetur:⁊ non possit vterq̄ seruari: odium in suos:pietas i deū est.¶Johā.Chrysо.de cōpunc.cor.Dico tibi monache:quid queris matrem:aut christiana est mater:aut non est christiana:aut sancta est:aut peccatrix. Si sancta est gaudet quia seruis dño si peccatrix dimitte illā quia mortua est.¶Idem.Qui habet Jesum habz ⁊ patrem:habet matrem:habet filios habet omnem ꝓpinquitatem.Quid queris mortuos?sequere viuum:⁊ dimitte mortuos vt sepelient mortuos suos.¶Isidorus de summo bono. Multi dum propinquorum vtilitates procurant:a dei amore se separant.Vir autem spiritualis ita prodesse debet sue propinquitati:vt dū illis gratiā carnis p̄stare studet:ip̄e a

spirituali ꝓposito nequaq̄ declinet. ¶ Idem. Multi monachorum .s.li.j. de monachis malis. ¶ Idem. Noueris non ꝓhiberi pietatis officium: sed negari carnalitat̄ affectum: primis enī carnaliter prestatur: quod extraneis pie impenditur. ¶ Aug. in epis. Carnalem affectum t̄ i nobis t̄ in nostris militia Christiana vt primamus hortat̄: nec tñ ita vt ingratus sit q̄sq̄ parentibus: t̄ eadem ipsa beneficia q̄ bus in hanc vitam editus susceptus atq̄ nutritus est enumerata deridear seruet potius vbiq̄ pietatem. habent hec locū vbi maiora non vocāt mater ecclesia: mater est etiam matr̄ tue. ¶ Idem de vidui. Nec iō laudanda es q: filios habes. s̄ q̄ eos pie nutrire atq̄ educare studes: vt ei tibi nascerentur: fecunditatis. vt viuant felicitatis est. vt t̄ instituant̄ sic voluntatis est atq̄ potestatis ¶ Ber. in epi. Ecclesia tubet̄ vt ꝯcupiscat rex decorem eius: obliuiscit populū suū t̄ domum patris sui. puer Jesus inter cognatos t̄ notos querit̄: nec iuenit̄. fuge ad fratres tuos: t̄ si tuam vis inuenire salutem. fuge inq̄ de medio Babylonis. fuge a facie gladij aq̄lonis. ¶ Idem. O dirū patrem. o seuam matrem. o parentes crudeles t̄ impios: imo non parētes: sed peremptores. quorum dolor salus pignoris: quorum cōsolatio moꝛs filij est. q̄ me malūt pire cum eis: q̄q̄ regnare sine eis. ¶ Idem. Configat carnes tuas diuinus timor ne decipiat carnalis amor blādit̄ sublingua ei⁹ labor: t̄ dolor lachrymat̄: s̄ insidiatur vt rapiat pauperem. rapere pauperem dum attrahit eū. ¶ Idē Fidelis sermo t̄ omni acceptione dignus: t̄ si impium est contemnere matrem: contēnere ꝓpter Christum pissimum ē. Nam qui dixit. Honora patrem t̄ matrem: ipse etiam dixit. qui amat patrem t̄ matrē plus q̄q̄ me non est me dignus. ¶ Glosa. Matthei. quarto. Perfecta est cōuersio: vbi cū cupiditate rerum carnalis quoq̄ rūpitur dilectio.

¶ De obliuiōe. Ca. xxviij.

ORego. in homel'. Nulla nos ꝓsperitas blādiēs seducat. q̄ stultus viator est qui i itinere amena prata cōspiciēs obliuiscitur ire quo debet. ¶ Idem in moral'. Stulti cum prudentum facta cōspiciunt: hec eis esse oīa reprehensibilia videnť. q̄ sue imperitie t̄ infirmitatis obliti: tanto intensius de alienis iudicant: q̄q̄ tota sua ꝓfundi⁹ ignorāt. ¶ Idē In istis visibilibus que intuet̄ cor nostrum extra se spargit̄: t̄ q̄d de se itrinsecus agat̄ obliuiscit̄: dum extrinsec⁹ occupat̄. ¶ Idem in regis. Sincera i dilectiōe nec vires absentia: nec locū habet obliuio. ¶ Idem in pastora. Sepe nonnulli velut obliti q̄ fratribus animarū causa ꝓlati sunt: toto cordis annisu secularibus causis inseruiunt. ¶ Idem. Ex se debet quisq̄ colligere qualit̄ altene oporteat imbecillitatis misereri. ne contra infirmitatem proximi si ad increpationis vocem feruēs tius rapitur oblitus sui esse videatur ¶ Idem. Sepe nonnulli .s.li.j. de religiosis malis. ¶ Aug. de libe. arbitrio Melior est animus cum obliuiscitur sui ꝓ charitate incōmutabilis dei vel seipm penitus in illius cōparatione contennit. ¶ Idē de confes. Quis dabit dñe mihi vt venias i cor meū t̄ inebries illō: vt obliuiscar mala mea: t̄ vnū bonū meū amplectar te. ¶ Idē ut sermo. Percutit̄ hac animaduersione peccator: vt moriens obliuiscaē sui: qui dum viueret oblitus est dei. ¶ Idem. Ve qui derelinquunt te ducem. Infra. capit. de sapientia mala. ¶ Ambro. in apoc. Sētire vitalis vigoris ac muneris ē. vnde t̄ ille qui errorem suum nō agnoscit insanit: furit desipit. ¶ Ber. super missus est. Videas plerosq̄ i ecclesia dei de ignobilibus nobiles: de pauperib⁹ diuites factos: subito itumescere. ꝓstine obliuisci abiectionis: genus quoq̄ suum erubescere. ¶ Idem super can. Parū est nostris vigilib⁹ q̄ non seruant nos

nisi ꝛ pdant: alto quippe demersi oblivionis somno ad nullum dñice cōminationis tonitruum expergiscunt. vt suum ipsorum periculum expauescāt inde est vt nō parcant suis q̄ non parcunt sibi. pereuntes pariter ꝛ peuntes. ¶ Idem in ser. Quantos videm⁹ quasi oblitos sui ꝛ peccatorum suorū dei quoq; ꝛ beneficiorum eius immemores. sic non redimere: sed amittere tempus: vt de morbis ꝛ affectionib⁹ suis vltima apud ipsos vix mētio fiat.

¶ De ignorantia. Ca.xxix

OReg. in moza. Nescire ignorantia est: sed scire noluisse superbia. ¶ Idē. Quo nosipsos minus agnoscimus: eo illos quos rep̄hendere nitimur plus videmus. communia hec mala sunt q̄ a subditis in p̄latos: sepe a p̄latis in subditos cōmittunt. ¶ Idē. Nemo bene iudicat qui ignorat. ¶ Idem. Sepe cōmittūr Supra de recidiuatione. ¶ Idē. Seclusum ab eternis gaudijs genus humanum exigente culpa mētis oculos perdidit: ꝛ quo meritoꝝ passibus gradiat nescit. sepe ei est donū gratie q̄d iram deputat: ꝛ sepe dist rictiōis ira ē quod gratiam putat. ¶ Idem in regi. Que potest esse pastoris excusatio: si lupus oues comedit ꝛ pastor nescit. ¶ Idem. Quotiens cūq; de baptismo aliquo: cū de confirmatione: cū ꝛ de ecclesiarū cōsecratiōe dubium habetur: ꝛ nec scriptis nec testib⁹ certa ratio habet: vtrū baptizati vel cōfirmati siue ecclesie cōsecrate sint: baptizentur tales: ac confirment: ac ecclesie canonice dedicēt: ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat. q̄n non monstratur iteratum quod nō certis indicijs ostendit rite pactum. ¶ Joh. Chrys. super Mat. Non potest eis esse excusatio condēnationis ignorantia veritatis. quibus fuit inueniēdi facultas si fuisset querendi voluntas. nam si veritas salus est ꝛ vita cognoscentiū se: magis dz queri cū querere. ¶ Isido. in syno. Ignorantia mater errorum ē ignorantia viciorum nutrix. ¶ Aug. sup Mat. Melior est fidelis ignorantia cū temeraria sciētia. ¶ Idē. cū vbi cū sit p̄sens. s. de negligentia. ¶ Idē de gratia ꝛ libero arbi. Ideo diuina p̄cepta data sunt vt homo excusationem de ignorātia non haberet. ¶ Idē de Trini. Error est p̄ alio alteri⁹ approbatio. ¶ Idem. Rem p̄sus ignotā amare omnino nullus potest. ¶ Idē de vita beata. Recte dicimus eorum alios q̄ nullis disciplinis eruditi sunt: nihilq; bonarum artium hauserūt: ieiunos atq; famelicos esse. ¶ Idem de cōiu. adul. Sunt peccata ignorantiū cūq; minora peccatis sciētiū. ¶ Idē Certe nullius crimen maculat nesciētem: ꝛ est interl. Geneb. xxj. nesciui. ¶ Bern. de contemp. An excusare ignorātia possit hoiem q̄ se magistrū infantium ꝛ doctorem insipientiū p̄fitet. Ignorans vtiq; ignorabit: ꝛ multos ignorare faciet ꝛ ignorari. ¶ Idē sup Cant. Dico omnes ignorare deū qui nolunt querti ad eum. neq; enim ob aliud p̄culdubio renuunt: nisi q̄ grauem ꝛ seuerū imaginant qui pius est. durū ꝛ implacabilē q̄ misericors est: ferum ꝛ terribilem q̄ amabilis est. ꝛ mentit iniquitas sibi. ¶ Idē de. xij. gra. Frustra sibi de infirmitate vel ignorantia blandiunt: q̄ vt liberi⁹ peccēt libent ignorant vel infirmant. ¶ Idē in epla. Multa scienda nesciunt. aut sciendi incuria: aut discendi desidia. aut verecundia inqrendi. ꝛ q̄dē hmōi ignorātiā nō hz excusationem. ¶ Idē Multi multa sciunt. s. de curiositate ¶ Idem de cōside. Noueris licet oīa mysteria: noueris lata terre: alta celi p̄funda maris. si te nescierȝ eris similis edificanti sine fundamento ruinā non structuram. ¶ Boetius de cōso. Humane nature ista conditio est: vt si se nosse desierit ifra bestias redigat Si vero cū ceterȝ rebus semetipsum agnoscat excellat eisdem. nā ceteris animantibus sese ignorare natura est hominibus vicio venit. ¶ Seneca. i epla. Non est extrinsecus malum no-

strum:sed intra nos est. in viscerib⁹ sedet: ⁊ ideo difficulter ad sanitatem peruenim⁹:qz nos egrotare nescim⁹.

¶ De stultitia. Ca.xxx.

ORego.in mora. Incautis sepe ad peccati finē vertitur: etiam hoc qđ ꝓ solo studio mercedis inchoatur. ¶ Idem. Quātalibet doctrina mēs polleat: grauis eius ip̄eritia est velle docere meliorē. ¶ Idem. Sepe reprobi ꝓ hoc q̄ vnū vel minimū bonū suū incaute cōspiciunt:mala multa ⁊ grauia in quib⁹ dimersi sunt non agnoscunt. ¶ Idē. Attestante paulo:sapiētia huius mundi stultitia est apud deū: tanto qsq; amplius intus stult⁹ fit:q̄to conat̄ exterius sapiens videri. ¶ Idem in regis. Ego et minores meos quos ab illicitis phibeo.in bonis imitari parat⁹ sum. stult⁹ enī est q̄ in eo se primū estimat vt bona q̄ viderit discere contemnat. ¶ Aug.de libe.arbi. Stultitia est rerum appetendarū ⁊ vitandarū non q̄ libet.sed vitiosa ignorantia. ¶ Idem. Si prudentes dicunt̄ qui oībus modis agunt vt differant mortē ⁊ viuāt paucos dies: q̄ stulti sunt q̄ sic viuūt vt ꝑdant eternam vitam. ¶ Idem de lxxiij.q̄sti. Quicqđ casu fit:temere fit. ¶ Idem de vita btā. Maior ⁊ miserabilior: egestas nulla est: q̄ egere sapientia.⁊ q̄ sapientia nō eget:nulla re omnino egere potest. Est ergo animi egestas nihil aliud q̄ stultitia. ¶ Idē de ordie dis. Quisqs ea sola nouit q̄ corporis sensibus attingit: nō solū cū non esse mihi videt̄: sed nec secū quidem. ¶ Isi. Neminē stultorum.s.li.j de iudicibus. ¶ Bern. de cōside. In his stulto labore cōsumeris q̄ nō sunt nisi afflictio spūs:emisseratio mentis: euacuatio gratie. ¶ Idem super can. Stultus q̄ viuit mortē potius q̄ vitam esse censuerim:quō vita cum sterilitate: ¶ Senec.in epistola. Inter cetera mala hoc quoq; hz stultitia ꝓprium.semper incipit viuere:quid est autem turpius q̄ senex viuere incipiens: ¶ Idem. Omnis stultitia laborat fastidio sui. ¶ Idē. Nihil stultitia pacati hz tam superne illi metus est q̄ infra:vtrumq; trepidat latus: sequunt̄ pericula ⁊ occurrūt:ad omnia pauet ip̄arata est ⁊ ipsis terret̄ auxilijs.

¶ De credulitate. ca.xxxj.

ORego.in mora. Error cūvirtus credit̄ difficilius emendat̄. ¶ Idem. Sicut plerūq; reticēt ex timore ⁊ tamē tacere se estimāt ex humilitate.ita nōnulli loquūtur per impatientiam elatiōis:⁊ tm̄ loqui se credunt per libertatem rectitudinis. ¶ Idem. Maiora crimina. Infra li.iij. de equitate. ¶ Idem. Arrogātes graue se damnū ꝓpeti iudicāt: si scientiam suā loquēdi breuitate cōstringant.tanto enī semetipos credūt doctiores ostendere:q̄to se poterunt multiplicate loq̄citatis apire. ¶ Idē in regis. Nos ignotis hoīb⁹ passim credere non debem⁹. ¶ Idem. Ex te alioꝝ causas existima:⁊ in quoꝝūdam falsis supstitiōibus nō ducaris. ¶ Isido. de sum.bo. Erit ille apud deū condemnatus qui aduersus innocentem falsum testimonium vel dicit: vel dicētibus credit. Nam non solū reus est q̄ falsum de aliquo cōfert: sed is q̄ cito aurem criminibus prebet. ¶ Johan. Chryso. de compunc. Si inimicitie se inel occupauerint hoīes: oīa q̄ fiunt: que dicunt̄:q̄ audiunt̄:ita accipiunt̄ ⁊ intelligunt̄: vt ad maiores ⁊ longiores ꝓficiant inimicitias. Si qđ enim boni dicat̄ de inimico nō credit̄.si qđ nūt mali:hoc solū credit̄ hoc ꝓfirmat̄ ¶ Aug.de bap.puulo. Si ē vita hūana tras i reb⁹ hūanis: puto nos iustius posse reprehendi: si ignotos hoies q̄s criminant̄ inimici:nec eoꝝ crimen vlla testificatione demonstrant: nocentes potius q̄ innocētes credidertim⁹? ¶ Bern. in epla. Error est humane mentis: non mōbonū putare malū ⁊ malū bonū: aut verum falsum: ⁊ econuerso:sed etiam certa recipere pro dubijs:dubia ꝓ certis. ¶ Idem de ꝑfid.

Facilitas credulitatis est: cuius calliditissime vulpecule magnorum neminem comperi satis cauisse versutias. inde ipsis pnihilo ire multe: inde innocentium frequens abdicatio: inde piudicia i absentes. ¶ Idem arrogãs de omni alia supra. lib. ij. de superbia. ¶ Sene. in epistola. Utrumq; viciũ est z omnibus credere z nulli. sed alterum honestius dixerim vicium: alterum tutius.

¶ De sapientia. Ca.xxxij.

ORegori. in mora. Ad veram sapientiã venire nõ possunt: qui false sue sapiẽtie fiducia decipiuntur. ¶ Idem. Valde difficile est vt is qui se sapientẽ estimat: mẽtem ad humilitatem reducat. Idem. Quia testante. ſ. de stultitia. ¶ Idẽ. Sapientia huius mundi infidelis est q; mansura post mortẽ non est. ¶ Idẽ in pasto. Quo quisq; melius sapit: eo ceteris delinquit: z idcirco inexcusabiliter meretur supplicium: q; prudẽter si voluisset potuit vitare peccatum. ¶ Idem. Sepe dum. Supra de discordia. ¶ Idem in regis. de quodã monacho. Sũt bona que in eo placeant. sed hoc est in illo vehemens viciũ quia valde sibi sapiens esse videtur. ¶ Aug. de li. arbi. Ne q; derelinquũt te ducem: z oberrant in vestigijs tuis qui nutus tuos p te amant: z obliuiscuntur qđ innuas. O suauissima lux purgate mentis sapientia. non enĩ cessas innuere nobis que z quanta sis: et nutus tui sunt omne creaturarum decus. ¶ Idem de quantitate aie. Odore ac sapore mire dijudicare pulmenta: z quo lacu piscis captus sit: vel qõ tenue vinum sit nosse dicere: quedam est miserãda peritia: z his artibus cũ quasi creuisse anima videtur: que nec lata mẽte defluxit in sensus: nihil aliud q; timuisse: vel etiam contabuisse iudicanda est. ¶ Idem de ciuita. dei. Philosophiã si vere ac fideliter amasses: Christum dei virtutem: z dei sapientiam cognouisses. nec ab eius saluberrima humilitate tumore inflatꝰ vane scientie resilisses. ¶ Idem. Imeruditos liberalibus disciplinis: et omnino quantum ad philosophorum attinet doctrinas impolitos: non peritos grammatica: non armatos dialectica. non rhetorica inflatos: piscatores cum retibus fidei ad mare huius seculi pauciſſimos misit: atq; ita z ex omni genere tam multos pisces et tanto mirabiliores quãto rariores etiam ipsos philosophos cepit. ¶ Idẽ de ordine dis. Astrologia est magnum religiosis argumentum. tormẽtumq; curiosis. ¶ Ambrosius de virgi. Nemo põt vestitus amictu philosophie in habitu: scilicet sapientie secularis Christum videre. ¶ Hieronymus in origi. super Esayam. Omnis pompa structuraq; verborũ z argumenta dialectica redigentur ad nihilum. ¶ Idẽ in epistola. Demonum cibus est carmina poetarum: secularis sapiẽtie vanitas: rhetoricorum pompa verborũ: hec sua omnes vanitate delectant. et dum aures versibus dulci modulatione currentibus capiunt animam quoq; penetrant: z pectoris ĩterna deuincunt. ¶ Bernardus de. xij. gra. Sapere malum sapere non est: sed desipere. ¶ Idem de contemp. mun. Quantos mundi sapientia maledicta supplantat: z contentum in eis extinguit spiritum: quem voluerat vehementer dominus accedi. Noli inquit precipitanter agere: diu considera: diligenter intuere. magnum est quod proponis: z agis egens multa deliberatione: experire quid possis. amicos consule: ne post factum penitere contingat. ¶ Idem. Sapientia mundi terrena: animalis: diabolica est inimica salutis. suffocatrix vite. mater tepiditas eius que deo solet vomitũ puocare. ¶ Idem super Cantic. Philosophorum ventosa loquacitas non bonus ẽ imber: qui sterilitatem magis intulit terris q; fertilitatem. ¶ Idem. Vinum secularis scientie inebriat quidem. sed curiositate: non charitate.

implens nō nutriens:inflans nō edifi
cans:ingurgitans:non confortans.
¶ Sen.in epla. Liberalium artium
ostentatio molestos intempestiuos ꝙ
bosos sibi placentes facit.

¶ De doctrina. Ca. xxxiij.

ORego.i mora. Sepe viri fer
uentes ingenio dū cōgrua i
ueniūt:arrogantes intume-
scūt:z qđ p elatiōis vitiū plerūq; ptin
git eisdē acutis sensib⁹ dbus hostē fe
riūt pternunt:dum in his q̄ recte de
deo sentiūt:nō dei ꝟz suā gloriā q̄rūt.
¶ Idem. Peruersi cū vera sapiūt:re
cta q̄dē z rectis ratiōib⁹ loquunt:nō
vt alios audiētes doceant:sed vt ipsi
quāta doctrina polleāt innotescant.
¶ Idē. Quātalibet doctria. s. ō stul-
titia. ¶ Idē sup Eze. De p̄dicatiōis la
bore laudē trāsitoriā q̄rere:qd ē aliđ
q̄s rē magnā vili p̄cio venūdare. ¶ Iđ
Necesse est vt semp sermo p̄dicāt; cū
auditor⁹ debeat qualitate formari:ne
aut verecūdis aspera:aut ipudētib⁹
leuia loquat. ¶ Ambr. sup Lu. Vita
verbū exigit z acq̄rit:sermo autē sine
vita nō ꝺr sermo. ¶ Aug. de vera reli
giōe. Quid adhuc oscitam⁹ crapulā
hesternā:z in mortuis pecudib⁹ diui
na eloq̄a pscrutamur:si q̄ ad disputa
tionē venit platonico noie:ora cre-
pitātia q̄s pect⁹ vero deo plenū magꝭ
habere gestim⁹. ¶ Bern. sup Canti.
Me q̄ bñ de deo z sentire z eloq̄ acce-
perūt si q̄stū estimēt pietatē:si cōuer-
tāt ad ianē gloriā qđ ad lucra dei ac-
ceperāt erogādū:si alta sapientes hu
militibus nō cōsentiāt:paueant quod
in prophęta legitur:dicente dño. De
di ei aurum meum z̄c. Osee. ij.

¶ De honore. Cap. xxxiiij

ORego.in mora. Plus i hoc
mundo honor q̄s despectio
occupat:z magis psperita
tis sublimitas q̄s necessitatis aduersi
tas grauat. ¶ Idē. Trāsit qđ extollit
pmanet qđ punitur:z q̄ honorat⁹ in
via:in puctione dānabit̄:z quasi per
amena prata ad carcerē puenit q̄ per
p̄ritis vite prospera ad interitū tēdit.
¶ Idē. Tātor⁹ p̄dera vnusq̄sq; sustu-
lere cōpellit:quātis in hoc mūdo p̄
cipat. ¶ Idē. Tumoris elatio non or-
do ptātis in crimine est:potētiā enim
de⁹ tribuit:elationē vero potētie ma
litia nostre mētis inuenit. ¶ Idē. Nu
merari culpe nequeūt:q̄ habēde ptā-
tis amore perpetrātur. ¶ Idē i pasto.
Videt q̄sq; qđ subiect⁹ egerit:z repē-
te cognoscet si p̄latus bona agere q̄ p
posuerit possit:qz nequaq; valet i cul
mine hūilitatē discere:q̄ timis posit⁹
nō desijt supbire. ¶ Idē. Sepe suscē-
pta cura reginimis cor p diuersa di-
uerberat:z ipar q̄sq; inuenit ad singu
la:dū cōfusa mēte diuidit ad multa.
¶ Ie. Cū rex necessitas. Infra li. iij.
de dignitate. ¶ Idē i regis. In alto lo
co positis sepe dū exteri⁹ ab hoīb⁹ ho
nor tribuit:ad ima animꝰ mergit:qz
curꝭ discerpētib⁹ grauat. ¶ Ie. Nec
cuilibet fauēte grā vltra q̄s mereturi
partior:nec vili hoc qđ sui iuris ē am
bitu stimulante denegabo.ꝟz fratres
meos honorare p oia cupio:sicq; stu-
deo honore singl'os subuehi:dū nō sit
qđ alteri iure ab altero possit opponi.
¶ Ie. Nec honorē reputo i q̄ fratres
meos honorē suū perdere cognosco.
¶ Ie. Minorē maior p̄cedit sicut ho-
nore:ita z crimine. ¶ Isid. ō sum. bo.
Sepe p honores quorūdā mutantur
z mores:z quos añ cōglutinatos cha
ritate habuerūt:post q̄s ad culmē ho-
noris venerint amicos habere despi-
ciūt. ¶ Idē. Nō debet honoris duca-
tū suscipere:q̄ nescit subditos trami-
te vite melioris preire:neq; ei q̄sq; ad
hoc p̄ficit:vt subditor⁹ culpas cor-
rigat:z ipse vitijs seruiat. ¶ Idē. Qui
regimē. s. ō ambitiosis. li. j. ¶ Idē ibi
dē. Qui ad hoc cōuersionē. ¶ Aug.
in epla. Nō cogito i eccl'ia sticis hono
rib⁹ tpa vērosa trāsigere:ꝟz cogito me
p̄cipi pastor⁹ oīm rationē de p̄missis
ouibus redditurū. ¶ Idē de pastora.
Quisq; ita p̄posit⁹ est vt in eo q̄ p̄po
sit⁹ est gaudeat:z honorē suū querat:
z cōmoda sua sola respiciat:se pascit

non oues. ¶Bern. sup Cāti. Potestate accepta male in malo q̄ in bono vti: abuti est. ¶Idē. Nō dignū est vt inde exigas honorē: vñ refugis laborē. ¶Idē. Fratres reuereamur eos sed vereamur labores eorū: si labores pensam⁹: nō affectam⁹ honores. ¶Jō. Peruersitas. S. lib. j. de ambitiosis. ¶Glo. ps. xxxvj. Quāto gradus altior: tanto casus grauior.

¶De Zelo. Cap. xxxv.

¶Reg. in mora. Apud misericordē iudicē neq̄q̄ sine venia culpa relinquit: cū p feruorē zeli ex ei⁹ amore peccat. ¶Idē. in pasto. Exasperatus rector cū subditor⁹ mentē plus se q̄ debuit percussisse cōsiderat: apud se ad penitētiam semp recurrat: vt p lamēta veniam in ꝓspectu veritatis obtineat: ex eo etiā q̄ p zeli eius studiū peccat. ¶Isido. de sum. bo. Nimia pietas dissolutionem discipline parturit: & zeli studiū dū plus est q̄ oportet in iracundie vitiū trāsit. ¶Bern. sup Canti. Zelus minus absq̄ scientia efficax: minusq̄ vtilis inuenit: plerūq̄ aūt & pernicious valde sentit: quo igit zelus feruidior: vehemētior spūs: pfusior⁹q̄ charitas: eo vigilātiori opus est scientia: q̄ zelū suppriminat: spm̄ temperet: ordinet charitatē. ¶Idē de ꝓside. Vides oēm ecclesiasticū zelū feruere sola p dignitate tuēda: honoribus totū dat sanctitati nihil. ¶Idē. Alij tam vehementer. Supra lib. ij de beatitudine.

¶De argutiōe. Ca. xxxvj.

¶Reg. in pastora. Correpti mēs ad odiū repēte prorumpit si hāc imoderata increpatio plus q̄ debuit addicit. ¶Jō. Plerūq̄ cōtingit vt dū culpa subditorū cū magna inuectione corripit: magistri lingua vsq̄ ad excessus verbi ptrahatur: cūq̄ increpatio imoderate accendit: corda delinquentiū in desperationē deprimunt. ¶Idē in mora. Furentē q̄ p inuectionē corripit: quasi ei q̄ nō sentiat ebrio plagas ponit. ¶Idē. Justo timendū nō est. Infra. lib. iiij. de timore. ¶Idē. Sepe q̄ in potestate. Supra de stultiloquio. in cōuitiatione. ¶Idē. Qui semp increpare appetūt & nūq̄ fouere: multa plerūq̄ increpādo mentiunt. ¶Isido. de sum. bo. Nō debet vicia aliena corripere: q̄ adhuc vitior⁹ contagionib⁹ inseruit improbū est enī arguere q̄cq̄ in alio quod adhuc reprehēdit in semetipso. ¶Aug. in epla. Obsecro te p māsuetudinē Christi vt si lesi te dimittas mihi: nec me vicissim ledendo: malū pro malo reddas. ledes aūt me si mihi tacueris errorē meū: quē forte inueneris in factis vl dictis meis: nā si ea in me reprehendis q̄ reprehendēda nō sunt: te ledis magis q̄ me. ¶Idē. Nī necessitas discipline in moribus corrigēdis dicere vos dura verba cōpellit: si etiā in ipsis modū vos excessisse sentitis: non a vobis exigit vt a vobis subditis veniā postuletis: ne apd eos quos oportet eē subiectos: dū nimiū seruat humilitas: regēdi frangat auctoritas: sed petēda est venia ab oīm dño: q̄ nouit eos quos plus iusto corripitis quāta beniuolentia diligatis. ¶Idē sup Mat. Si peccauerit in te frater tuus &c. Quare illū corripis: quia doles q̄ peccauerit in te: absit: si amore tuo id facis: nihil facis: si amore illius facis: optime facis. ¶Bernar. sup Canti. Jnhūane eorū redarguitis opera quorū onera refugitis: temerarie obiurgat virū de prelio: reuertentem mulier manens in domo.

¶De remissiōe. ca. xxxvij.

¶Reg. in regist. Cū in subiecto pctm̄ nō corrigit: in eos q̄ presunt sentētia retorquetur. ¶Idē. Qui emēdare pōt & negligit: participē se ꝓculdubio delicti cōstituit. ¶Idē. Satis graue est si illic cōtingat habere prauā actionē refugiū: vñ discipline decet ꝓdire cēsurā. ¶Idē. Cōsentire videt errāti: q̄ corrigēda vt resecari debeāt nō occurrit. ¶Idē in mora. Sepe quē tentatiōis

certamē superare nō valuit: sua vete
rius securitas strauit. Nā dū lassum
se q̄sq; in ocio remittit: dissolutā men
tem corruptori pstituit. ¶ Idē. Zeli
trā q; hely nō habuit: motū cantra se
implacabiliter supne vltionis excita
uit. ¶ Iō. Plerūq; dissoluta. s. ō cru
delitate. ¶ Idē. Dū moderari lingua
ociosa verba negligit: more inolite, re
missionis capta audax ad noxia pru
pit: z dū gule incūbit: ad leuitatis p
tinus iusaniā pdit. ¶ Idē in pastora.
Si inchoata bona fortz operātis ma
nus ad pfectionem nō subleuat: ipsa
operādi remissio cōtra hoc qd opera
tū est pugnat. ¶ Idē sup Eze. Super
ea mala q̄ ppria habem⁹: alienas quo
q; mortes addimus: q; tot occidimus
quot ad mortē ire quotidie tepidi et
tacētes videm⁹. ¶ Isido. de sum. bo.
Adultos remissa pversio in pristinos
errores reducit: ac viuendi tepore re
soluit: horū ḡ exēpla q̄sq; pversus eui
tat: ne cū timorē dei a tepore incipis:
rursus mūdanis erroribus emergaz
¶ Aug. in ser. Qui errantē nō corri
puerit de negligētia iudicabit: q aūt
clā, pro eo nō orauerit: de pricie cōdē
nabit. ¶ Idē in regula. Magis inno
cētes nō estis si fratres vestros q̄s iu
dicādo corrigere potestz tacēdo peri
re permittitis. ¶ Idem sup Mat. Tu
vulnus fratris cōtemnis: tu eū vides
perire z negligis: peior es tacendo q̄
ille cōuiciando. ¶ Idē in epi. Sicut
nō est būficētie adiuuādo efficere vt
bonū qd maius est amittat: ita nō est
innocētie parcendo sinere: vt in malū
grauius incidat. ¶ Idē. Nichil est in
felicius felicitate peccātium: qua pe
nalis nutrit impunitas: z mala volū
tas velut hostis iterior roborat. ¶ Iō
de ciuit. dei. Illud est culpabile q hi
q̄ dissimiliter viuūt: z a malor factis
sbhorrēt: parcūt tū pctis alienis que
dedocere aut obiurgare deberent.
¶ Anb. sup Bti inmacu. Remissas ex
cubias callidus insidiator irrumpit.
¶ Bern. de cōsi. Mira res satis sup
q̄: epi ad manū habēt qbus alias cre
dāt: z cui suas pmittāt facultates nō
inueniunt: optimi videlicet estimato
res/ q magnā de minimis/ paruā aut
nullā de maximis curā gerant: sed vt
liquido dat intelligi: patiēti⁹ ferim⁹
Christi iacturā q̄ nostrā. ¶ Idē. De
precio escarū z numero panū cū mini
stris quotidiana discussio est: rara ad
modū cū pres byteris celebrat collo
tio de pctis pplor: cadit a sūna: z est q
subleuet eā: perit aia: z nemo q̄ repu
tet: nec mirū: cū nec nostros assiduos
sentiam⁹ defect⁹. ¶ Idē. Impunitas
incurie soboles: insolētie mr: radix im
pudētie: trāsgressionū ē nutrix: z bea
tus si oī satagas cura malor oim pmā
parētē cauere incuriā. ¶ Idē. Impu
nitas ausum parit: ausus excessum.

¶ De acceptione persone. Capitulum. xxxviij.

GRego. in homel. Judicare
digne de subditis nequēt:
q̄ in subditor causis sua vel
odia vel gratiā sequunt. ¶ Idē in mo
ral. Qz ab ternis atq; inuisibilib⁹, cu
los claudim⁹ z visibilibus pascimur:
plerūq; hoiem nō ex eo qd ipe est: sed
ex his q̄ circa ipm sūt veneramur. cū
nō intueremur qd ipe sit: sz qd possit:
in acceptatiōe psonarū: nō ex psonis
sz ex reb⁹ adiacētib⁹ ducimur. ¶ Isi.
de sum. bo. Judices iniq errāt a veri
tate snie: dū intēdūt i q̄litate psone: z
exulcerāt sepe iustos dū improbe defē
dūt iniq̄s. ¶ Idē. Dives muneribus ci
to corrūpit iudicē: paup aūt dum nō
habet qd offerat: nō solū audiri cōtē
nit: sz etiā ꝫ veritatē oppimit. ¶ Idē
Quattuor modis. s. lib. j. de iudicib⁹
¶ Biero. i glo. malach. ij. Inter oia
pctā sacerdotū q̄si maximū notat: q
nō causas sz psonas psiderāt: z despe
cto iusto paupe iniustos diuites ho
norāt. ¶ Idē i glo. ysa. iij. sup illō. q̄re
atteritis. Mri pncipes cū paupes de
linquētes publice arguāt z cōfundāt
diuitib⁹ peiora peccātib⁹ nec nutū fa
ciūt: in quor domib⁹ rapina paperū
dū eccl'ie opes sibi thesaurizāt: z i de

litys abutunt:q̄ ad sustētationē pau-perū danť;ꝛ sibi reseruāt:vel ꝓpinq̄s distribuūt:ꝛ alioꝝ inopiā suas vł suorū diuitias faciūt. ¶ Idē i homē. sup amos. Quicūq; aut cōsanguinitate/ aut amicitia/ꝛ ecōtrario: vel hostili odio/vł ininicitijs i iudicādo ducit: puertit iudiciū Christi:q̄ est iustitia. ¶ Amb.ō offi. Grā absit cause merita discernant:nihil sic opinionē imo fidē grauat:q̄ si in iudicādo potētiori dones causaꝫ iferioris:vł pauperē ⁊nocētē arguas ꝛ diuitē excuses reū culpe. ¶ Idē. Bonū genus hoim fauere honoratioꝛib⁹. ¶ Bern. ō cōsid. Non qui te reū pcti estimes:si facies pctōꝝ sumis:ꝛ ñ poti⁹ causas iudicas meritoꝝ. ¶ Sene. i epi. Hoc laboramꝰ erroꝛe:sic nobis ꝙponit:q̄ neminē estimamꝰ eo q̄ est:sz etiā aducimꝰ illi ꝛ ea qb⁹ adornatꝰ est:at q̄ cū voles verā hois estimationē inire:ꝛ scire q̄lis sit:nudū inspice:ponat p̄timoniū:ponat honoꝛes:ꝛ alia foꝛtune mēdacia: coꝛpus ipm eruat:animū ituere qualis quātusq; sit alieno an suo magꝰ.

¶ De scādalo. Cap.xxxix.

ORego. sup Eze. Inquātū si ne pctō possumꝰ vitare ꝓximoꝝ scādalū debemꝰ:si aūt de veritate scādalū sumit:vtiliꝰ ꝑmittit nasci scādalū q̄ veritas relīquat. ¶ Idē. Scire ꝑlati debēt:q; si puer sanū ꝙpetrāt:tot moꝛtib⁹ digni sūt:q̄t ad subditos suos ꝙditōis exēpla trāsmittūt. ¶ Hō. Nemo amplius in eccl'ia nocet:q̄ q̄ puer se agēs nomē vł oꝛdinē sctitatꝫ hz:delinquētē nāq; hūc redarguere nullꝰ ꝑsumit:ꝛ i exēplū culpa vehemēter extēdit:qñ ꝓ reuerentia oꝛdinis pctōꝝ honoꝛat. ¶ Isido. ō sū. bo. Deteriores sūt q̄ siue doctrina siue exēplis vitā moresq; bonoꝝ coꝛrūpūt:hīs q̄ substātias alioꝝ p̄diaq; diripiūt. ¶ Aug. ō past. Parū est malis pastoꝛib⁹. s. li. j. de ꝑlatꝫ malis. ¶ Idē Qui i cōspectu ppli male viuit qō in illo est eū a q̄ attendit occidit. ¶ Idē de singu. cle. Eleazarus maluit vitā suā toꝛmētis obȝcere:q̄ cuiq; magister ꝙditionis existere:ꝛ nos vbi nulla toꝛmēta sunt fluxib⁹ solis nolumꝰ aīponere fratres saluādos:nec cōtenti sumꝰ sine vllis cruciatib⁹ tā nobis ꝓdesse q̄ ceteris. ¶ Idē. Cū Christus agn⁹. s. li. j. de cleri. ¶ Idē. Sicut q̄ait apl's. s. lib. ij. de cōtinētia gustus. ¶ Joh. Chry. sup Joh. Oia agam⁹ ne scādalizet ꝓximꝰ: vita etenī ꝛ sival de recta fuerit:scādalū alijs ꝑbēs oē ꝙdit. ¶ Ber. i epi. Cōstat vbi veritas deest:ꝛ vbi ꝓfitas necessaria in cā nō est:nec licite scādalū q̄libet a quolibet posse ꝓmitti nec iuste ꝑcipi/nec in noxie cōsentiri. ¶ Idē. Cū carpunt vitia ꝛ inde scādalū oꝛit:ipe sibi scādalicā est q̄ fecit q̄ argui debeat:nō ille q̄ arguit. ¶ Idē. Libēter carebo quātolibet etiā spūali q̄stu q̄ nō possit acquiri nisi cū scādalo. vbi ei scādalū:ibi ꝓculdubio charitatis est detrimentū: vbi aūt diminutio charitatꝫ miroꝝ q̄ vł quale possit spiritalis exercitij sperari lucrū. ¶ Idē i ser. Si dñs ꝓpriū sanguinē dedit i ꝑciū redēptiōis aīarū:nō tibi videť grauioꝛē sustinere ab eo pſecutionē:q̄ suggestiōe mala:exēplo pniciosō:scādali occasiōe auertit ab eo aīas quas redemit:q̄ ab illo q̄ sāguinē suū fudit. ¶ Hō. Is q̄ exēplo suo ad remissiꝰ agēdū ceteros ꝓuocat aut singularitate turbat:aut inq̄etat curiositate:aut impatiētia suꝝ ⁊ murmuratiōe molestat:aut q̄cūq; mō contristat spīm dei q̄ est in eis:scādalizās vnū ō minimis istis credētib⁹ i eū:nōne ꝛ hic manifeste persequit Christū.

¶ De infamia. Cap.xl.

ORe. i reg. Bz hoc ꝓpū ātiq̄ hoſt;ꝫ iuidia:vt q̄s i prauoꝝ actuū ꝙpetratiōe ō sibi rēsistēte supare ñ valz opiniōes eoꝝ falsa ad pīs simlādo dilaceret. ¶ Hō i mo. Sicut bonꝰ odoꝛ ex ꝓtute ē:sic fetoꝛ ex vitio. ¶ Hō. Suis ē iniq̄tas q̄ñ is q̄ puer sus ē:oēndere ꝛ alios puersos molit:vt ide ꝛ ipe q̄si sctūs appareat: q̄ alios sctōs ñ eē docuerit. ¶ Hō. Ne

ſmmodera⁊ laudib⁹ eleuemur: plerū⁹ miro redēptoris nr̄i moderamine etiā detractiōib⁹ lacerari pmittimur vt cū nos vox laudātis eleuat lingua detrahentis humiliet. ¶ Aug. de vita ⁊ mo. cle. Querētes licentiā male faciēdi: querūt sibi exēpla male viuē tium: ⁊ multos ifamāt vt socios inue nisse videant. ¶ Idē. Et vt ait apl's: spectaculū facti sumus mūdo ⁊ angelis ⁊ hoibus: q̄ nos amant q̄rūt quid laudēt in nobis. q̄ aūt nos oderūt detrahunt nobis. Nos aūt in medio constituti adiuuante dño deo nr̄o. ⁊ vitā nr̄am ⁊ famā sic custodire debemus: vt nō erubescāt detractorib⁹ laudatores. ¶ Idē de singula. cleri. Peius ē q̄ mechia cōtinentiam ducere criminosam: ⁊ infamē facere sctimoniā: blasphemiā ingerit religioni. ¶ Ambro. sup lu. Judicia hoim sepe fallunt: vt ⁊ iustis iusticie gr̄am frequent aserbāt. ⁊ iustum aut odio psequant: aut mendacio decolorēt. ¶ Idē in epist. Quid ē qđ magis publicū sit q̄ offēsa pudoris ⁊ defloratio virginitatis: nihil pfecto quod magis se pdat q̄ castitatis dispendium.

¶ De affectiōibus. Ca. xlj

¶ Reg. in mora. Mens nostra a secreti interioris securo exclusa: mō spe decipit: modo pauore vexat: mō deficiendo dolore dejcit: mō falsa hilaritate releuatur ¶ Idē. Quāuis trinitatis imaginem in natura suem⁹ vanis tñ delectationis motib⁹ pturbati in conuersatione nostra deliquim⁹: vt modis nos semp alternantib⁹ cupido cōcutiat: metus frangat leticia mitteat: dolor affligat ¶ Aug. de lib. ar. Uolūtas mala siue cupiditate rapiat: siue timore reuocetur: siue leticia diffūdat. siue tristitia vhat: atq̄ i his oib⁹ pturbatiōib⁹ ai q̄ cunq̄ sunt alus vt eo tpe grauiora cōtēnat ⁊ pferat: pōt etiā sine alteri⁹ spiritu istinctu se ipa decipe. ¶ Amb. in epi. Sapiēs nō metu frāgit: nec ptāte mutat: non attollit pspis: nec tristibus mergit. vbi em sapia: ibi ꝓtus ai: ibi ꝓstātia: ibi fortitudo. ¶ Ambr. de ꝓg. Sūt aie velut q̄ttuor eq̄: q̄ttuor affectiōes/ira cupiditas/ voluptas/timor. q̄b⁹ furentib⁹ cū cepit agi neq̄q̄ se ipsa cognoscit. ¶ Hiero. i orig. sup Johelē. cauēdū ē ne egritudo q̄si eruca nos comedat. ne locusta vastet gaudio huc illucq̄ volitās: ⁊ gestiens leticia p diuersa se iactās. ne bruc⁹. i. pauor ⁊ futuroꝝ met⁹ radices sapie duoret. ne rubigo. s. dēsideriū futuroꝝ res iutiles ꝓcupiscat: ⁊ nos pferat ad ruinā. ¶ Boe. đ ꝓso. Uiuere si vis tranquille recto: gaudia pelle: pelle timorem; spemq̄ fugato: nec dolor assit.

¶ De timore. Cap. xlij.

¶ Re. i mor. Sepe nōnulli dū tpalia aduersa ptimescūt di strictiōis eterne aīa aduersiōnē abjciūt. ¶ Jō. Quisq̄s pūtē gl'az q̄rit: pfecto despectū metuit. q̄ semp ad lucra hiat: semp vcz dāna formidat. ¶ Idē. Magna est securitas cordis nihil ꝓcuspiscenti ehe secularis. Nā si ad terrena cōcupiscēda cor inhiat: securū tranq̄llūq̄ esse nullaten⁹ pōt. qz aut nō hita cōcupiscit vt hēat aut hita metuit ne amittat. ¶ Idem. Multos sepe vidim⁹ vitā q̄dē sctē conuersatiōis appetere: sed ne hāc assequi valeāt: mō irruētes casus: mō futura aduersa formidare: q̄ icerta mala dū q̄si cauti ꝓspiciūt: i pctōꝝ suoꝝ vincula incauti retinent. ¶ Idē in pasto. Plerūq̄ vtili⁹ apd pusillanimes pficim⁹ si ⁊ coꝝ bñ gesta memoram⁹. ¶ Idem Ignorat mēs gr̄am libertatis quā ligat fuit⁹ timoris. ¶ Aug. đ li. ar. nulla re fruit aia cū libertate: nisi q̄ fruit cū securitate. Nemo aūt secur⁹ ē i his bonis q̄ pōt inuit⁹ amittere. ¶ Joh. Chrys. de cōpunc. Multa ihonesta ⁊ indigna committere nō paupertas: sed pusillanimitas facit. ¶ Johānes Chrys. super Mattheum. Facile deuiat a iustitia qui in causis non deum sed hominem formidet. hic peccandi differt facultatem. Sed non aufert

voluntatem. ¶ Isi. de sum. bo. Multi cupiunt cõuolare ad gram dei: sed timen carere oblectamentis mũdi prouocat quidem eos amor Christi: sz reuocat eos cupiditas seculi. ¶ Idem. Qui metu ptãtis veritatem occultat eiusdẽ veritat; iracundiã sibi celitus ꝓuocat. qz pl⁹ ptimescit hoiem q̃s diuinã metuat indignationem. ¶ Idẽ. Multi sacerdotes. s. li. j. de sacerdo. mal. ¶ Cassiod. sup illũ. ps. Illic trepidauerunt timore. Sicut cautela ẽ oportune timere. ita ignauia ẽ inepte trepidare. ¶ Bern. in epi. Queso te quod memoriale virtut; q laus disciplinę: qs scięt̃ie ꝓfectus vel artis fructus. trepidare timore vbi nõ ẽ timor: z timorẽ dñi derelinq̃re: q̃s salubrius diceres. dñm Jesum Christũ z hunc crucifixũ: quã vtiq̃s scientiã haud facile: nisi q mundo crucifixus est apphendit. ¶ Idem. Sicut sctis z electis tribulatio operat patientiã: patiẽtia ꝓbationẽ: ꝓbatio spem: spes aũt non cõfundit. sic dãnandis z reprobis tribulatio parit ecõtrario pusillanimitatem. pusillanimitas pturbationẽ: perturbatio desperationẽ: z illa interimit. ¶ Idẽ de ꝓtemp. Vocat magni ꝓsilij angelus: qd op⁹ ẽt aliena ꝓsilia p̃stoleris. qs eni fidelior: qs ve sapientior illo. seduc me dñe et seducar: fortior esto z inualesce. ¶ Idem. O si cognouissetis miseri z vos si nõ: mutatis nõ effugitis pnam. nã malũ ipunitũ eẽ non põt. qonon punit hic ꝓpria volũtate: punieť alibi sine fine. Misera sane z extreme plena dementie cõmutatio: humanũ declinare laborẽ. z paratum diabolo stridorẽ eligere sempiternum. ¶ Idem. Videmus paupes alias. supra. li. ij. de beatitudine. ¶ Sene. in epist. Plura sunt q̃ nos terrent q̃s q̃ premunt. z sepius opinione q̃s re laboramus. ¶ Idem. Expauescimus dubia p certis: nõ seruam⁹ modũ rerum. statim timorẽ venit scrupulus ¶ Idem. Delicati timẽt mortem: cui vitam suã facere silem. ¶ Idẽ. Quẽcunq̃s ex illis felicibus elegeris multa trahentibus: multa portãtib⁹: videbis illũ comiti onericq̃ timentem.

¶ De doloribus. Ca. xliij.

ORego. in mora. Sepe gravitatem cordis quasi subiũcta ex latere tristitia sequit: atq̃s oẽ opus qđ mens bona intentiõe inchoat hoc velamine meroris obũbrat ¶ Idẽ. Fructũ non hñt lamenta que student cũ gemitu desiderare pitura ¶ Idẽ. Mñ ille lucz q ptãtem suscipit, inde quersus quisq̃ q corrigi metuit tenebrescit. ¶ Joh. Chrys. sup Mat. Mal⁹ inuidia vulneratũ non solum cã idonea: sed etiã leuis occasio excitat in dolorẽ. ¶ Ber. in epi. Mõ plane bonus color si sctõꝝ quispiã anxie ferre objectionẽ suã videat: de qua etiã nõ gaudere z nõ gloriari minus est a pfecto. ¶ Idẽ in ser. Dino q̃s tum in se est inhonorat eum a quo vocat⁹ est: qs quis in eius seruitio in tristitia pmanet z rancore: ea dico tristitia q̃ fin seculum est: z mortẽ operat. ¶ Sene. in epi. Quedã nos magis torquẽt q̃s debent. qđã ante torquent q̃s debent. quedã torquent cũ dino non debent. sic aut augemus dolorem: aut p̃occupamus: aut fingimus.

¶ De confidẽtia. Ca. xliiij

ORego. in mora. Quasi i aqs defluentib⁹ fundamentũ ponere: ẽ in reb⁹ labentib⁹ spei fiduciã velle solidare. ¶ Aug. de singula. cleri. Aduersa est ꝓfidentia q̃ in piculis vitã suã quasi p certo cõmendat. z lubrica spes est q̃ inter fomẽta pcti saluari se sperat. ¶ Isi. de sum. bo. Qui male agere nõ desistunt: vana spe indulgentiã de dei pietate req̃runt. quã quidẽ recte req̃rerent: si ab actione prava cessarent. ¶ Idẽ. Qui hic de bono laudẽ appetit: spem pdit z gliam mercedis i futuro nõ recipit. ¶ Ber. sup qui habitat. Sunt q̃ sperant in dño: sed frustra. qz sic de mia eius sibijpsis blandiunť: vt a pcis nõ emẽdentur. vana est dino spes ista: z

hec ꝓfudit: eo ꝙ charitas desit. ¶ Jō in ser. Est infidelis fiducia: soli⁹ vtiq; maledictionis capax: cum videlz i spe peccam⁹. Sen. i epi. Vitate q̄ vulgo placent: q̄ casus tribuit: ad oē fortuitum bonū suspicios. pauidiq; subsistite. nam fera ⁊ piscis spe aliqua oblectante decipit.

¶ De leticia. Ca. xlv.

GRego. in mora. A veritatis pabulo ieiuni sunt q̄ in hac pegrinatiōis iopia letantur ¶ Jdē. Quisq; in se gaudere appetit ego ipso iā in luctu est quo a vera letitia rcessit. ¶ Jdē. Sepe se bono opi leticia imoderata subiūgit. cūq; pl⁹ mētē q̄s decet hilarescere exigit: ab actione bona oē pond⁹ grauitatis repellit. ¶ Jdē. Renūcia tribulatiōis: ē letitia satietatis. ¶ Jdē in hom. Si q̄ est pītis tpis ita est agēda leticia vt nūq; amaritudo sequētis iudicij recedat a memoria. ¶ Jdē. Nemo pōt hic gaudere cū seculo: ⁊ illic regnare cū dño. ¶ Augu. de cōfes. Volētes gaudere extrinsecus facile euanescūt. ⁊ effundunt ea q̄ vident ⁊ tpalia sunt: ⁊ imagines eoꝝ famelica cogitatiōe lābunt ⁊ ostifatigent ediā ⁊ dicant: q̄s ostendet nobis bona: ¶ Idem. Quare ambularem⁹. s. de ptīētia audit⁹. lib. ij. ¶ Jdē in ser. Freq̄nter ridēs eger plorat a sanis. ¶ Jdē. Vt q̄d animi. s. li. ij. de cōflictu. ¶ Jdē sup Luc. Seculi leticia est ipunita neq̄tia. ¶ Johan. Chryso. sup Mat. Nō dat dñs ludere: sed diabol⁹. ¶ Jdē. En agon instat nobis difficilis ⁊ ad inuisibiles nobis virtutes colluctatio īstat: ad spūalis nequitie est pītium. ad p̄ncipat⁹ ⁊ potestates est bellū: ⁊ admirabile ē studentes ⁊ vigilantes ⁊ erectos posse siluestrem illū exercitū sustinere. si ergo riserim⁹ ⁊ luserim⁹ ⁊ desides fuerimus ante certamē a ꝓpria cademus pigricia. ¶ Basili⁹ i regula. Jocus remissam efficit aiam: ⁊ negligentem erga dei p̄cepta. nec delicta sua pōt ad memoriā reuocare: sed obliuiscens es nō se instigat ad penitētiam. ⁊ ita paulatim oibus bonis ꝓuat. ¶ Ber. de. xij. gra. Jnepte letum aut raro aut nūq; gementē audies. lachrymātem videbis: putes si attendas aut sui oblitū aculpis insignis scurrilitas in frōte hilaritas: vanitas apparet in incessu: ꝓnus ad iocū: facilis ac ꝓmptus i risu ¶ Jdē in epi. Ea letare iuuenis i adolescētia tua: vt decedēte pariter cum etate tpali leticia: succedat q̄ te absorbeat eterna tristitia. ¶ Jdē. Patrie est nō exilij frequentia gaudioꝝ ⁊ numerositas festiuitatū: ciues decet: nō exules. ¶ Sene. in epi. Hec quib⁹ delectat vulgus tenuē hīt ac ꝓfusoriā voluptatē. ⁊ quodcūq; inuēticiū gaudium est fundamento caret.

¶ De vita. Cap. xlvj.

GRego. in moral. Hoc ipsum nostrū viuere quotidie a vita transire est. q⁹ dū infantia ad pueritiā: pueritia ad adolescentiā adolescentia ad iuuentutē: iuuentus ad senectutem: senect⁹ transit ad mortem in cursu vite p̄sentis: ipsis suis augmētis ad detrimēta impellit. ¶ Jdē Carnales mentes idcirco p̄sentia diligunt: q⁹ vita carnis q̄s fugitiua sit minime ꝓpendunt. Nā si velocitatē trāsitus eius aspicerent. hanc etiā ꝓspe rantē minime amarent. ¶ Jdē. Qui vitam carnis quasi pmanētem dilgūt. qui quanta sit vite sequētis eternitas nō intendunt. dūq; soliditatē pennitatis nō cōsiderāt: exiliū patriā: tenebras lumen cursum stationē putant. ¶ Idem in regi. Vita nostra nauiganti silis est. is nāq; q̄ nauigat: stet sedeat: iaceat: vadit: q⁹ impulsu nauis ducit. Ita ḡ ⁊ nos fum⁹. q⁹ siue vigilantes: siue dormiētes: siue iacentes: siue ambulantes: siue volentes: siue nolētes: per momenta temporū quotidie ad finem ducimur. ¶ Aug. de verbis do. Scio ego. s. c. de dilatione. ¶ Jdē super p̄s. Omnis malus aut ideo viuit vt corrigat aut ideo viuit vt per illum bonus exerceat. ¶ Idem de ver-

bis do. Non sunt mali dies quos agi-
mus i corruptela huius carnis inter-
tãtas difficultates: vbi falsa voluptas
nulla gaudij securitas. timor torq̃ns:
cupiditas auida/ tristitia arida? Ec-
ce q̃ mali dies: ⁊ tñ rogant deum ho-
mines vt diu viuant. Quid est autem
diu viuere nisi diu torqueri? ¶ Idem
Dicimus panem. s. li. ij. de oratiõe ac-
cepta. ¶ Sene. in epi. Nemo q̃ bene
viuat: sed q̃diu curat: cum oibus pos-
sit contingere vt bene viuant/ vt diu/
nullt. ¶ Idem. Non viuere bonum est
sed bene viuere. itaq̃ sapiens viuit q̃
tum dz: nõ q̃ tñ põt. videbit vbi victu
rus sit. ⁊c. Infra. li. iiij. c. de sapiẽtia.

¶ De miseria. Cap. xlvij.

ORego. in hõie. Fastidio no
stro tabescim⁹. ⁊ lõgo in die
peste fastigamur. ⁊ q; gusta
re intus nolum⁹ paratã dulcedinem:
amamus foras miseri famẽ nostram.
¶ Idem in mora. O miseri q̃ affectan
tes laudes hoim in senectipis dissipãt
fructus laborum: dumq̃ se ostendere
alienis oculis appetunt: damnãt qõ
agũt. ¶ Idẽ. Quid hoc nisi humane
vite miseria est q̃ amissa celesti patria
repulsus hõ delectaf exilio q̃af cu
ris: ⁊ tñ cogitare dissimulat q̃ graue
sit: quia multa cogitanf. ¶ Idem sup
Ezechie. Necesse est vt peccãtes tũc
quoq̃ cõsideremus amplius miseros
q̃ cos cõspicim⁹ in culpa sua sine fla
gello derelictos. ¶ Aug. de libe. arb.
Qui tam post habẽs inia q̃ miser: et
quid tã indignum inia q̃ superb⁹ mi-
ser: ¶ Idem de Trini. Magna homi-
nis miseria est cum illo non esse sine q̃
non potest esse. ¶ Idem de ciuita. dei.
Qui peruerse amat cutuslibz nature
bonũ etiam si adipiscaf: ipe fit i bono
mal⁹ ⁊ miser meliore priuat⁹. ¶ Isi-
do. Audi amatores. s. de occupatio
ne. ¶ Bieron. Miserie deliciis. s. de
voluptate. ¶ Ambrosi. de fide resur.
Quid nobis miseritis qui tanq̃ spo-
liati ⁊ nudi proiecimur in hanc vitam
corpore fragiles/ corde lubrico/ imbe
cillo animo/ anxij ad sollicitudies/ de
sidiosi ad labores/ pui ad voluptates?
¶ Auct⁹ de spũ ⁊ anima. Jugi medi
tatione animum nostrum exerceam⁹
⁊ consideremus miserias ⁊ necessita-
tes nostras. labores ⁊ dolores. lugen
tes enim in hanc vitam intrauimus/
cum labore viuimus/ cum dolore ⁊ ti-
more exituri sumus. ¶ Bernar. de li
bero arbitrio. Nulla verior miseria q̃
falsa leticia. ¶ Idem. Quotquot de
gimus. Supra libro. j. ca. de homine.
¶ Idem. Oramus vt dei. Supra lib.
ij. de tentatione. ¶ Senec. in epistо.
Si cui sua non videntur amplissima:
licet totius mundi dominus sit: tamẽ
miser est. ¶ Idem. Quid eo miserius
cui beneficia excidunt: herent iniurie.
¶ Johannes Chrysostom⁹ sup Mat
the. O miserrimus mundus: ⁊ miser-
rimi qui eum sequũtur semper homi-
nes mundialia opera excluserũt a vi-
ta. Multa in c. de renũciatione. li. iiij.

¶ De morte. Capi. xlviij.

ORegori⁹ in homel. Horam
vltimam dñs noster idcirco
nobis voluit esse incognitã.
vt semper possit esse inspecta: vt dum
illam p̃uidere nõ possumus: ad illam
sine intermissiõe p̃paremur. ¶ Idem
in mora. Nil sic ad edomandum desi-
derior carnalium appetitũ valet: q̃
vt vnusq̃sq; hoc qõ viuum diligit mor
tuum pensat. ¶ Idem. Malicia rema
nentium. Supra de malicia. ¶ Idem
sup Ezech. Esse nobis cõditor nr̃ diẽ
mortis nr̃e cognitum voluit: vt dum
semp ignoraf. semper esse p̃ratus cre-
daf: ⁊ tanto quisq; fit feruentior i ope
ratione: q̃to ⁊ incertus est de vocatio
ne. ¶ Ambro. de fide fide resurrectio
nis. Una ẽ mors spiritalis: alia natu-
ralis: tertia penalis. ¶ Aug. de ver.
do. Agnoscat se hõ mortalẽ vt frãgat
elationẽ. cetera nostra ⁊ bona ⁊ mala
incerta sunt: sola mors certa ẽ. ¶ Idẽ
super Joh. Inter spem ⁊ desperatio-
nem fluctuat anima. q̃d ergo egit de⁹
cũ piclitantib⁹ vtroq̃ morbo? ꝓpter

illos q̄ desperatione periclitant proposuit indulgētie portū: ꝓpter illos qui spe periclitant fecit diem mortis incertū. ¶ Bern. in medita. Certum est q̄ morieris: & incertum est qñ: aut quomodo: aut vbi: qñ vbiq; te mors expectat. ¶ Idē i epi. O q̄s beati mortui qui in dño moriuntur: audiētes a spū vt requescāt iā a laboribꝰ suis: non hoc solū aūt: sed succedit iocunditas de nouitate: de eternitate securitas. ¶ Ib. Bona mors iusti ꝓpter requiē melior ꝓpter nouitatē: optima ꝓpter securitatē. Ecōtra mors pctōꝝ pessima: et audi vnde pessima: mala siquidem in amissione mūdi: peior in separatiōe carnis: pessima in vermis ignisq; duplici cōtritione. ¶ Idē. In hac vita q̄diu durat: ꝓparat tibi illā que semp durat: dū viuis in carne morere mundo: vt post mortē deo viuere incipias q̄d eni si cōciderit mors saccum corporis tui: dū te subide circūdet letitia: o q̄s beati mortui qui in dño moriunt. ¶ Idē in ser. Quid i rebus humanis certius morte: quid hora mortis incertius inuenit: non miseratur inopiā: nō reueret diuitias: non generi cuiuslibet: nō moribus: nō ipsi deni q̄ parcit etati. vbiq; senibus est in ianuis: iuuenibus i insidijs. ¶ Interl. Job. xxviij. Nō debet extolli in his q̄ agit q̄ nescit quō huc venit: vel quā do et quō exibit. ¶ Seneca in epl'a. Iunior es: nō refert: nō dinumerant: anni: incertū est quo te loco mors expectat: itaq; tu illā oīni loco expecta. ¶ Idē. Percepit sapientiā si quis tā securus morit q̄s nascit: nūc vero trepidamus cū periculū accesserit: non animus nobis: nō color cōstat: lachrymē nihil ꝓfuture cadūt: quid est turpius q̄s in ipso limine securitatis esse sollicitum: causa autem hec est q̄ inanes omnium bonorum sumus.

¶ De iudicio. Cap. xlix.

O Rego. in regist. Ecce mors nō erit: & ardente celo: ardē te terra: corruscantibꝰ elemētis: cū angelis & archangelis: cū thronis & dominationibus: cū principatibus & potestatibus tremēdus iudex apparebit. ¶ Idē sup Eze. Que mēs erit hominis eterni iudicis sententiā nō formidātis: ibi enim tūc simul cuncta peccata ante oculos redeunt: ibi omnia que cū delectatione acta sunt ad memoriā cum pauore reuocantur ¶ Idē. Redemptor humani generis cum iudex apparuerit: & speciosus iustis: & terribilis erit iniustis: quē enim mansuetū aspiciēt electi: hūc eundē pauendū atq; terribilē cōspicient reprobi. ¶ Idem in moral'. Ille postmodum cum deo iudex veniet: qui hic ei mō i prece familiaris extiterit. ¶ Idē Quisquis stimulo diuini amoris excitatus hic possessa reliquerit: in iudicio procul dubio culmē iudiciarie potestatis obtinebit. ¶ Idem. Tūc cum deo iudices veniūt: qui nunc pro deo iniuste iudicant. ¶ August. in epist. Cum venerit dñs: & illuminauerit abscondita tenebrarū: & manifestauerit cogitationes cordis: tūc nihil latebit proximum in proximo: nec erit quod suis quisq; aperiat: & abscondat alienis: ¶ Idē de ciui. dei. In illo iudicio vel circa illud iudiciū has res didicimus esse venturas: Heliam Tesbitē: fidem iudeoꝝ: Antichristū persecutorū: Christum iudicaturū: mortuorū resurrectionē bonorum malorūq; discretionem: mundi conflagrationem eiusdemq; renouationem. ¶ Idem in cathe. ru. Jubentur serui christiani & boni fideles dominis suis tēporalibꝰ equanimiter fideliterq; seruire: quos iudicaturi sunt si vsq; i finem iniquos inuenerint: aut cū q̄bus equaliter regnaturi sunt: si & illi ad verū deū conuersi fuerint. ¶ Hieron. in ozi. super Joh. iij. Hero: rē diei iudicij: & tormēta pereuntiū: ne sol quidē & luna astra q̄s cetera poterunt intueri: sed retrahent fulgorem suum: & seueritatē iudicantis reddētis vnicuiq; ꝓm opus suum in caput suum aspicere non audebunt. Non quo clemētiora sunt dei

iudicio:sed quo oīs creatura in tormentis aliorum de suo iudicio pertimescat.¶Idem. Etiā qui sancti sunt presentiā dei absq; formidine non videbūt.¶Johā.Chrisosto.sup Mat. In illo die nihil est quod respondeamus:vbi celū ⁊ terra:aqua sol ⁊ luna: dies ⁊ noctes ⁊ totus mundus stabit aduersum nos in testimoniū peccatorum nostrorū:⁊ si omnia taceāt:tamē ipse cogitationes nostre ⁊ ipsa opera specialiter stabūt ante oculos nostros accusantes nos ante deum: dicente apostolo:cogitationibus inuicē accusantibus ⁊c.¶Ambro.sup Luc. Ve mihi est si nō peccata mea defleuero ve mihi est si nō media nocte surrexero ad cōfitendū tibi dñe:ve mihi si dolum primo meo fecero:ve mihi si nō locutus fuero veritatem:ad radicem securis posita est:faciat fructum qui potest gratie qui debet penitētie.ad est dñs qui fructū requirat:fecūdos viuificet:steriles deprehēdat.¶Isidorus de sum.bo. Due sunt differētie vl ordines hominū in iudicio:hoc est electorū ⁊ reproborū:qui tamē diuidunt in quattuor. Perfectorū ordo vnus est qui cum domino iudicat:et alius qui iudicatur:vtriq; tamē cum Christo regnabūt. Similiter ordo reproborū partit in duobus: dum hi q intra ecclesiā sunt mali iudicādi sunt ⁊ damnandi:qui vero extra ecclesiā inueniendi sunt nō sunt iudicādi:sed tantū damnandi.¶Bernar.de contemp. Nō vnius ciuitatis aut populi aut regionis vnius:sed vniuersitatis iudices habent presidere cum Christo:non solum homines:sed etiam ipsos angelos iudicabunt:qui parentē ad modicū vaporem presentis glorie dedignātes ⁊ exufflantes imperium christi vniuersis prepositis dignitatum. Nolite timere pusillus grex:quoniam complacuit patri darevobis regnum.¶Idem in epistola. Veniet veniet dies iudicij:vbi et plus valebunt pura corda q̄ astuta verba:⁊ cōscientia bona q̄ marsupia plena:quandoquidem iudex ille nec falletur verbis nec flectetur donis.¶Idem super Cantica. Quid in babilone tutum si hierusalē manet scrutiniū:¶Idem de.xij.gradibus. Cognoscetur recte dominus iustitiā faciens:qui nunc ignoratur misericordiam querens.¶Idem in sermo. Nudi stabūt ante tribunal Christi:vt audiant vocem iudicij:qui ad vocem cōsilij obturaueruntaures suas. Quid enim loquitur deus:agite penitētiā inquit. Multi tamen dissimulāt:multi continent aures suas:⁊ dicunt durus est hic sermo. Non sic impij:non sic.cum intonuerit sermo durus ⁊ verbum asperum. Ite maledicti in ignē eternum.¶Ansel.in lib. meditationum. O lignum aridū ⁊ inutile:eternis ignibus dignum:quid respondebis in illa die cum exigetur a te vsq; ad ictum oculi omne tempus viuendi tibi impensum qualiter fuerit a te expensum:tunc quippe condemnabitur quicquid fuerit inuentū in te operis vel ocij sermonis ⁊ silentij:vsq; ad minimam cogitationem etiam q̄ vixisti si non fuerit ad voluntatem dei directū.¶Idē. O angustia:hinc erunt accusantia peccata:inde terrens iustitia:subtus patēs horridum chaos inferni:desuper iratus iudex:intus vrens conscientia:foris ardens mundus:⁊ si iustus vix saluabitur:peccator sic depressus in quam partem se premet constrictus:vbi latebo:vbi apparebo:latere erit impossibile:apparere itolerabile.¶Idē. Dies ire dies illa ⁊c. Quid dormitas anima tepida ⁊ digna euomi:qui non expergiscitur:qui non tremit ad tantum tonitruum:non dormit sed mortuus est.

¶De damnatione. Capitulum.l.

ORrego.in mora. Fit miseris mors sine morte:finis sine fine:defectus sine defectu/ quia ⁊ mors viuit/⁊ finis semper incipit:⁊ deficere defect⁹ nescit/ mors

perimit ⁊ nō extinguit/ dolor cruciat sed nullatenus pauorem fugat/ flamma cōburit: sed nequaq̄ tenebras discutit. ¶ Idē. In inferno ignis nō lucet ad consolationē: ⁊ tñ vt magis torqueat ad aliquid lucet: nā sequaces suos secum in tormēto reprobi flāma illustrāte visuri sunt: quor amore deliquerūt: quatenus qui eor vitā carnaliter cōtra precepta cōditoris amarūt: ipsor quoq̄ interitus eos in augmentum sue damnationis affligat: ¶ Idē. Sicut in domo patris mansiones multe sunt pro diuersitate virtutis: sic dānatos diuerso supplicio gehēne ignibus subijcit disparilitas criminis. ¶ Idem in omel. Vt peccatores in supplicio amplius puniātur: ⁊ eorum videt gloriam quos contēpserunt: ⁊ de illorum etiā pena torquent quos inutiliter amauerūt. ¶ Hiero. in ozi. super Isa. In consummatione mundi preteritarum deliciarū recordatio erit materia cruciatuū. ¶ Augustin⁹ in ser. Quare i inferno mors queritur ⁊ nō inuenitur: q̄ quibus in hoc seculo vita offertur ⁊ nolūt accipere: in inferno querēt mortē ⁊ nō poterunt inuenire. ¶ Idem in Enchyri. Mitissima sane oīm pena erit eorum qui preter peccatū qđ originale traxerunt nullū insup addiderūt: ⁊ in ceteris qui addiderūt tanto ibi quisq̄ tolerabiliorem habebit dānationē: quāto hic minorem habuit iniquitatem. ¶ Idem de cathe. ru. Sicut nullum gaudiū rerum tēporaliū ex aliqua parte simile potest inueniri gaudio vite eterne quam sancti accepturi sunt: ita nullus cruciatus penarū tēporaliū potest sempiternis iniquor cruciatibus cōparari. ¶ Idē de natura boni. Peccātes in supplicijs ordinātur: q̄ ordinatio eorū nature non cōperit: ideo pena est: sed q̄ culpe cōperit: ideo iusticia est. ¶ Idem. Melius ordinat̄ natura vtiusle doleat in supplicio: q̄ vt impune gaudeat in peccato. ¶ Joh. Chrys. in sermo. Excludi a bonis eternis et alienū effici ab his que preparata sunt sanctis: tantū generat cruciatum: tātum dolorem: vt et si nulla extrisecus pena torqueret: hec sola sufficeret. ¶ Idem. Non putemus q̄ supplicior nimietas ipsa dabit finem dolorū: sed peccata quidem penas accendent: incorrupto vero anime ⁊ corporis nullum supplicijs terminū dabit. ¶ Isido. in syno. Intende animo quascunq̄ seculi penas: quoscūq̄ tormentorum dolores: quascūq̄ dolorum acerbitates: compara hoc totum gehenne: et leue est omne quod pateris. ¶ Fulgētius in epistola. Principalia sunt duo tormēta in inferno. ibi frigus intolerabile: et calor ignis inextinguibilis. Unde in euāgelio legitur. illic erit fletus et stridor dentium: fletus nāq̄ in liquefactione oculorum de calore nascitur: stridor vero dentium de frigore oritur. ¶ Bernar. in epistola. Ob hoc procul dubio inflexibilis et obstinate mentis punitur eternaliter malum: licet temporaliter perpetratum quia quod breue fuit tempore vel opere: longum esse cōstat in pertinaci voluntate. ¶ Idem in ser. Singulis excessibus singulis et membris que arma fuerāt iniquitatis sua debetur pena pro qualitate vel quantitate commissi. In quo autem membro creator amplius offenditur: peccator grauior torquebitur. ¶ Anselm. de similitudi. Partes miserie sunt: turpitudo/ ponderositas/ imbecillitas/ seruitus/ infirmitas/ anxietas/ vite breuitas/ insipientia/ discordia/ dedecus/ impotentia/ tūnor/ tristicia. ¶ Auctor de spiritu et anima. Quedam anime in eisdē locis in quibus culpam commiserūt puniuntur: quedam vero abditis receptaculis vsq̄ ad vltimam resurrectionem continentur: sicut vnaquaq̄ digna est requie ⁊ miseria.

¶ Finit liber tertius de periculosis.

¶Pharetre Sã-cti Bonauẽture Cardinal ordinis Fratrũ minoꝝ Liber Quartꝰ De gratiosis.

¶De voluntate. Cap.j.

Regozi⁹ iome. Ante dei oculos nũq̃ est vacua manus a munere si fuerit archa cordis repleta bona voluntate. ¶Hiero. in epla. Certe xp̃s pro animi voluntate oia i acceptũ refert: nemo aplis pauperior fuit: ꝛ nemo tñ p dño dereliquit. ¶Aug. de vera religione. Tales seruos suos meliores esse deꝰ iudicauit: si ei seruirẽt liberaliter: qđ nullo mõ fieri posset si nõ voluntarie: sed necessitate seruirẽt. ¶Idẽ de spũ ꝛ lra. Nemo hz in potestate qđ ei veniat in mentẽ: sed ꝓsentire vel dissentire propriæ voluntatis est. ¶Idẽ ꝫ. v. hereses. Ad cõpellẽdum nõ põt esse molestus exactor: cũ ad reddendũ deuotus est debitor. ¶Idẽ. Nemo aliqđ. s̃. lib. ij. de charitate. ¶Idem de eccl'ia. dog. Nullus sctũs ꝛ iustus caret pctõ: nec tñ ex hoc desiit esse iustus vel sctũs: cũ affectu teneat sctitatem. ¶Idẽ de viduitate. Nostrũ est velle: sz voluntas ipsa et admonet vt surgat: ꝛ sanat vt valeat: et dilatat vt capiat: et implet vt habeat. ¶Idẽ de sol. Quãto auget spes videẽde illi⁹ cui vehemẽter estuo pulchritudinis: tãto ad illã tot⁹ amor voluntas q̃ conuertit. ¶Idẽ de agone xp̃iano. Dis creatura velit nolit: tñ deo ꝛ dño suo subiecta ẽ: sz hoc admonemur vt tota voluntate seruiam⁹ dño deo nr̃o: qñ iustus liberaliter seruit: iniustus aũt cõpedit⁹ seruit. ¶Joh. Chrysos. sup Math. Voluntates bone sic suaues sunt apud deũ: quẽadmodũ apũ hoies odorifere flores. ¶Idẽ Sicut pctm̃ opus sine voluntate nõ facit: ita ꝛ iusticia ex ope nõ cõsummat nisi ꝛ voluntas affuerit. ¶Idẽ. Illa est gl'iosa. s̃. li. ij. de ꝓtinẽtia tacet⁹. ¶Idẽ Deber voluntas. s̃. li. ij. de gra. ¶Bernar. de lib. ar. Ordinatio est oĩmoda cõuersio voluntatis ad deũ: ꝛ ex tota se voluntaria deuotaq̃ subiectio. ¶Idẽ i epi. Regnũ dei intra nos ẽ. Quid est hoc regnũ: sana ꝛ libera voluntas hoĩs ita se conformãs voluntati dei vt nihil velit qđ sciat ei displicere: nihil nolit qđ sciat ei placere. ¶Anſ. de similitu. Voluntas bona est q̃ dei voluntati subiecta est: qñ id vult qđ deꝰ vult illam velle debere. et iusta siue recta dr̃ qñ id qđ deus vult illã velle debere amplectit. ¶Idẽ. Non semp velle debemus qđ deus vult: sed hoc velle debemus qđ deus vult nos velle debere.

¶De trãquillitate. Ca.ij.

Rego. in regi. Nullius vos ibi lingua ꝑplicet: vbi ꝓscientia nõ accusat. quẽ eñ ꝓscientia defendit: ꝛ inter accusatores liber est: ꝛ liber vel sine accusatione esse nõ põt: si sola q̃ interius addicit ꝓsciẽtia accusat. ¶Idẽ in mora. Pior cõsciẽtie grãde sibi cõferri premiũ credũt: cum de quibusdã modo suis illicitis actionibus arguũtur. ꝓponunt eñ ante oculos cordis: qz districtum dei iudiciũ tãto verius: tunc sup eos mitigabitur: quãto nũc acrius hoĩe arguẽte preueniẽt. ¶Augustꝰ. de cathe. ru. Tu qui veram requiem que post hanc vitã christianis ꝑmittitur queris. etiã hic eam inter amarissimas vite huius molestias suauẽ gustabis: si cius qui eã promisit precepta dilexeris. cito enim senties dulciores esse fructus iusticie q̃ iniquitatis: et verius atq̃ iocundius gaudebis de bona conscientia inter molestias. q̃ de mala inter delicias. ¶Idem sup Gene. ad litteram. Etiam in ipso homine leticia quedã bone cõsciẽtie paradisus est. Unde ꝛ eccl'ia in sctis tẽperãter ꝛ pie ꝛ iuste viuẽtib⁹ paradisus

recte dicit: pollēs affluētia gratiarū castisq; delicijs. ¶ Ambro. Bene sibi ꝓscius. supra li. ij. de constātia. ¶ Isi. de sum. bo. Semper conscientia serui dei humilis esse dz ⁊ tristis: vt. s. per humilitatem non superbiat: ⁊ per humilem merorem cor ad lasciuiam non dissoluat. ¶ Ber. super Canti. Sufficit aduersum os loquentium iniq; opinio bonorum cum testimonio conscīe tie. ¶ Idem. Omnis gloria sanctorū intus non foris est. hoc est: non in flore feni: aut in ore vulgi: sed in domino. ¶ Idem de conside. Perfecta cuiq; ⁊ absoluta excusatio est testimonium conscientie sue. mihi enī ꝓ minimo est vt ab illis iudicer qui dicunt bonum malum: ⁊ malum bonum. ¶ Idē. O bone diuitie bona conscīētia. ⁊ reuera quid ditius in rebus: aut quid dulci? quid in terra quietius atq; securius? Bona cōscientia damna rerū non metuit: non verborum contumelias: non corporis cruciatus: q̄ppe que ⁊ morte ipsa magis erigit q̄ deijcit. ¶ Idē Bona bone conscientie reuirescunt in laboribus: non arescunt: nec in morte eueneſcunt: sed reflorescunt: letificant viuentem: morientem consolant reficiunt mortuū: nec deficiunt i eternum. ¶ Seneca. in epistol. Sapiens nunq; sine gaudio est: gaudium autē hoc non nascitur nisi ex virtutum conscientia.

¶ De taciturnitate. Ca. iij

ORego. in moral. Discrete vicissitudinum pensanda sunt tempora. ne aut cū restringi debet lingua: per verba se iutiliter soluat: aut cum loqui vtilit potest semetipsam pigra restringat. ¶ Idem. Si ab increpatione idcirco reticem? quia ꝓtra nos isurgere derisoris odia formidamus: non iam lucra dei querimus: sed nostra. ¶ Idem. Proximorum mala. Supra. lib. ij. de consensu ¶ Idem. Quoties auditores nostri nostra volunt quasi laudando cognoscere: nō autem sua peruersa mutare: omnino, taceamus. ne si ostentationis studio verbum dei loquimur: ⁊ illorū culpa que erat esse non desinat. ⁊ nostra que non erat fiat. ¶ Idem in homē. Imitatiōe dei gloriosius est tacēdo iniuriam fugere q̄ respondēdo superare. ¶ Idem super Ezechie. Quasi quoddam nutrimentū verbi est censura silentij. ⁊ recte per excrescentem quoq; gratiam sermonem accipit qui ordinate antea per humilitatē tacet. ¶ Idem. Sicut mali deum exasperāt qui loquuntur ⁊ faciunt mala. ita nōnunq; boni exasperant qui reticēt bona. ¶ Idem in pasto. Qui ꝓximi mala respiciunt. ⁊ tñ silētio linguam premunt: q̄si cōspectis vulneribus vsum medicaminis subtrahunt: ⁊ eo mortis auctores fiūt quo minus quem poterant curare nolunt. ¶ Hiero. in epis. Nunq; de mulierū formis disputes. nec quid i cuiusq; domo agit: alia domus per te nouerit. ¶ Aug. de mendacio. Licet vel disertoi ac disputatoi ac p̄dicatoi rerum eternarū: vel narratoi atq; ꝓnunciatoi rerum tēporaliū ad edificādam religionem atq; pietatem pertinentium. occultare in tempore quicquid occultādum videt: metiri aūt nūq;. ¶ Idem de baptis. puu. Vbi de re obscurissima disputat: non adiuuantibus diuinarū scripturarum certis clarisq; documētis: cohibere se dz hūana p̄sumptio nihil facies in partem alteram declinando. ¶ Idem. Magis innocentes. Supra. lib. iij. de remissione. ¶ Idem ibidem. Tu vulnus. ¶ Isi. in syn. Tēpore congruo loquere: tempore congruo tace: nō loquaris nisi interrogatus fueris non dicas prius q̄ audias ¶ Idem. Ab otioso sermone cōpesce linguam: caue fabulas ieptas. aniles fabulas non recipias: inania verba nō garrias: ¶ Idem. Vis virtutes tuas augere: pdere noli. ¶ Idem. Fuge videri quod esse meruisti: quod manifestando potes amittere tacendo custodi. ¶ Ambro. super Luc. Rarior tacendi virtus q̄ loquendi. ¶ Idem de

offi. Quã plures vidi loquendo i pec catum incidisse: vix quemq; tacendo: ideoq; tacere nosse q̃ loqui difficili? est. ¶ Idem. Quando nobis aliquis conuiciat: lacessit: ad violentiam pro uocat/ad iurgium vocat: tunc silẽtiũ exerceamus: tunc muti fieri non erubescamus. ¶ Ber. de conside. Utilis semper custodia otis: q̃ tamen affabilitatis grã non excludat. ergo vbiq; frenanda lingua preceps: maxime autem in conuiuio. ¶ Idem. Nemo fratres. Infra de correptione. ¶ Glosa Leui. xxv. Quod gula peccauit ieiunium corrigat. qđ garrulitas admisit silentium deleat. ꝛ similiter cõtrarijs curentur contraria.

¶ De exercitio. Capit. iiij.

ORego. in regis. Apud dominum nõ gradus elegantior. sed vite melioris actio comprobat. ¶ Idẽ. Qui ecclesiasticis famulant obsequijs: ecclesiastica vt possibilitas exigit debent adipisci subsidia. ¶ Idem. Justitiam quã mente geritis: oportet coram hoibus luce operum demõstretis. ¶ Idem i mora. Cũ opus crescit ꝑmij fiducia ꝓficit. cum vero opus torpuerit: spes a remuneratione lassascit. ¶ Idem. Iste in hac vita instorum labor est. vt semetipsos inueniant: inuenientes flẽdo atq; corrigendo ad meliora pducãt. ¶ Idem. Sicut malis securitas ꝑsens labor ẽ. ita bonis ꝑsens labor perpetuã securitatem parit. ¶ Idem. Sãcti viri minime exultant cum cognoscunt q̃ faciant. sed cũ faciunt q̃ cognouerũt. etsi intelligendo ꝓgaudent muneri largitoris: merentes tñ cõsiderant debitũ operis. ¶ Idem sup Ezechie. Actiua vita est panem esurienti tribuere. verbum sapientie nescientem docere: errantem corrigere: ad humilitatis viã supbientem ꝓmum reuocare: infirmantis curam gerere ꝛ cõmissi nobis qualiter subsistere valeant dispẽsare. ¶ Idem. Considerandũ nobis est op? nostrum quale sit. que cogitatio i opere: que intẽtio in cogitatiõe. ¶ Idem. Quid iã de scriptura sacra dicideris ꝛ q̃tum proximum tacitus ames: i laritudine boni operis ostendes. ¶ Idẽ in dial. Opus ex dono est: nõ donum ex opere: omne quippe opus dona ꝑuenunt: q̃uis ex sublequenti ope ipa etiam dona subcrescunt. ¶ Isi. in syno. Precaue ocium: non diligas ociũ non ducas vitam in ocio: fatiga corp? laboribus: exerce opis cuiuslibet studium. ¶ Idẽ. Grauius libido vrit quẽ ociosum inuenerit: cedet aũt libido rebus: cedet operi: cedet industrie ꝛ labori. ¶ Idem de sum. bo. Nihil tuuat q̃ inter bonũ ꝛ malum sensu prudẽtiore discernim?: nisi opere: aut male cogitata caueamus aut bona inchoata faciamus. ¶ Idẽ. Dei seruum sine intermissione legere/orare/ꝛ opari opz/ ne forte mentem ocio deditam spirit? fornicationis surripiat. cedit enĩ labori voluptas. animum aũt vacãtem cito ꝓoccupat. ¶ Johã. Chryso. super Matt. Qui habent spiritum dei non sunt contenti sedere ociosi. sed ipse spiritus qui est in eis vrget eos aliq̃ bonum apprehendere. ¶ Idem de compunc. Merces maior tibi auget: quãdo non spe mercedis opar?: sed studio placendi. ¶ Augu. in ser. Noli esse piger i opere cuius mercedẽ desideras si quem ꝛ tuipse mercennariũ conduxisses: nõ ante mercedem numerares q̃ i opere exerceres. ¶ Idem de bap. paruu. Propter hoc de paradiso emissus adam contra eden habitauit. i. cõtra sedem deliciarum: vt significaret q̃ in laborib? q̃ sunt delicijs contrarij erudienda est caro peccati. ¶ Idẽ de opere mona. Nullo mõ decet vt in ea vita vbi senatores fiũt laboriosi: ibi fiant opifices ociosi. ꝛ quo veniunt relictis delicijs qui fuerunt predior dñi ibi sint rustici delicati. ¶ Idem i gloſ. super. j. Thimo. v. Qui ad pedes fratrum inclinat. in corde vel excitat vt si iam inerat cõfirmat humilitatis affectus. ¶ Ipem. Vis desideriorũ. Infra i. c. de desiderio. ¶ Ber. de ꝑside.

Si labor terret: merces inuitet vnusquisq; enī ſm ſuum laborē mercedem accipiet. ¶ Idē in epiſt. Nō ex foliis. nō ex floribus. ſed ex fructu arbor bona mala ve cognoſcitur. denīq; a fructib⁹ eorum cognoſceris eos. opa ꝙ t nō verba diſcernunt inter filios dei t filios diffidentie. ¶ Idē de amore dei Quāuis adhuc nō videat oculus: nō ceſſet operari man⁹. vt q̄ pficere vult in magno: fidelis ſit in minimo: t in eo qđ ex cōditoris largitate iā prerogatum hꝫ vis ptātis: officium exhibeat bone volūtatis. ¶ Idē. Miſerere aie. ſ. li. ij. de cōtritione. ¶ Sene. in epi. Satis multum temporis ſparſimus. incipiamus vaſa in ſenectute colligere. in freto vixim⁹: moriamur i portu.

¶ De innocentia. Ca. v.

Grego. in moral. Plerumq; res qualibet inocenti mēte conſpicit: ſed ipſo cōſpectu enim⁹ ꝓcupiſcētie gladio ꝓfodit. Nō eni Dauid Urie cōiugem: iō ſtudioſe reſperit qz ꝓcupiuerat: ſz poti⁹ iō ꝓcupiuit qz i caute reſperit. ¶ Idem. Nil ſimplici corde felici⁹: qz q̄ inocētiā erga alios exhibet nil ē qđ pati ab aliis formidet. ¶ Idē. Illū facit humana derisio deo primū quē ab hūanis puitatibus vite innocentia ſeruat alienum. ¶ Idem. Si mentis innocentia cuſtodit: t ſi qua forte ifirma ſunt q̄ q̄ roborant. ¶ Idem in regiſ. Sicut multoꝝ iam experimento didicimus in damno expendit q̄dq̄ eū pctō congregat. Si igit vultis nihil iniuſte pdere: ſummopere ſtudete de iuſtitia nihil habere. In terrenis enim rebus ſemper cauſa damni eſt origo peccati. ¶ Idem. Voſmetipſos ita ante cōſpectum omnipotentis domini in bonis operibus debetis exhibere: vt inueniri in veſtra actione nequeat quod ab eodem deo iudice percuti vl homine inſidiante valeat accuſari. ¶ Idem in pāſto. Fit plerumq; deo gratior amore ardens vita poſt culpam: q̄ ſecuritate torpens innocentia. ¶ Ambr. de offi. Hoc eſt innocētem eſſe ignorare quod noceat. etſi circumſcribit ab aliquo: de omnibus tamen bene iudicat qui fidem eſſe in omnibus arbitratur. ¶ Idem. Beatam efficiunt traquillitas conſcientie: t ſecuritas innocētie. ¶ Idem de pnia. Facilius inueni qui innocentiam ſeruauerint: q̄ qui congrue egerint pniam. ¶ Hiero. in epi. Malicia: odium: atq; inuidia: que vel maxima: vel ſola ſemina ſunt nocēdi: chriſtiana a ſe anima ꝓpellat: neq; manu tantū aut lingua: ſed corde quoq; cuſtodiat innocentiā. ¶ Idem. Tū demum letare de innocentie conſciētia: ſi cum potes adiuuare nō deſiſtas. ¶ Joh. Chryſ. in ſer. Gaude innocētia t exulta. gaude in q̄: qz vbiq; illeſa es: vbiq; ſecura. ſi tentaris ꝓficis. ſi humiliaris erigeris. ſi pugnas vincis: ſi occideris coronaris. ¶ Hug. ſuper. ꝑs. centeſimum. Duobus modis nocet homo. ſi facit miſerum: vel ſi deſerit miſerum. innocens vero eſt q̄ nec ſibi nec alijs nocet. ¶ Idem de ci. dei. Abſit a mente chriſtiana q̄ in deo ſuo ſpe poſita cuius adiutorio inuitꝫ: vt mens talis cuiuſlibet carnis voluptatibus ad conſenſum turpitudinis cedat. q; ſi illa concupiſcentia vel inobedientia que in membris habitat preter noſtre voluntatis legem quaſi ſua lege m. uet: q̄to magis abſq; culpa eſt in corpore non ꝓſentientis ſibi ſi abſq; culpa ē in corpore dormientis. ¶ Idē Pertinet ad inuocentis officium nō ſolum nemini malum inferre: verum etiam cohibere a peccato: vel punire peccatum: vt aut ipſe qui plectit corrigatur experimento aut alij terreantur exemplo. ¶ Idem. Sicut non eſt beneficientie. ſ. de remiſſione. ¶ Idē ibidem. Magis innocentes. ¶ Idem de vita chriſtiana. Nihil deo digni⁹ nihil charius eſſe poteſt. q̄ vt innocētia tota obſeruatione teneatur. licet enim quis in alijs operibus deuotus appareat: ſi illā non habuerit ſibi fruſtra blanditur. ¶ Caſſiod. in libro. de anima. Mir ſtrus pur⁹ innocuus oēs

laudat.se semp accusat: vt complaceat vniuersis sibi soli displicet. ¶ Ber. de considera. Nō eris innocens: si aut punias eum cui fortasse parcendum esset aut parcas ei qui fuerat puniendus. ¶ Insel. de similitu. Si hic peccati pudorem: & illinc cernerem inferni horrorem: & necessario vni eorū haberem imminergi: prius me in infernū immergerem q̄ peccatum in me imitterem. Nollem enim purus a peccato & innocens gehennam intrare: q̄ sorde pollutus celorum regna tenere cum constet solos malos i inferno torqueri. & solos bonos in celesti beatitudine foueri.

¶ De excusatione. Ca.vj.

ORego. in mora. Justus et si quid vnq̄ delinquendo loq̄tur: tamen dignū non est vt ab iniustis & praue viuentibus iudicetur. ¶ Idem. Cum quoslibet. ſ. li. j. de pauperibus. ¶ Aug. in epist. Discamus in similitudine operū discernere animos operātium: ne clausis oculis calumniemur: & benivolos p̄ nocentibus accusemus. ¶ Idem in ser. domini in monte. Ea facta que dubium est quo animo fiant in meliorem partem interpretemur. ¶ Idē. Non reprehendamus ea q̄ nescimus quo animo fiāt neq̄ ita reprehendamus que manifesta sunt vt despem⁹ sanitatē. ¶ Ber. super can. Caue aliene conuersatiōis eē aut curiosus explorator: aut temerarius iudex: etiam si perperam actū quid deprehendas: nec sic iudices p̄ximum: magis autem excusa intentionem si opus non potes. puta ignorantiam: puta subreptionē. puta casum. q̄ si omnem omo dissimulationem rei certitudo recusat: suade nihilominus ipse tibi: & dicito apō teipm vehemēs fuit tētatio. quid de me illa fecisset si accepisset in me similiter potestatem ¶ Idem. Si is qui de claustro est eū qui versatur in populo interdum minus discrete sese agere deprehendat, verbi gratia / in verbo / in cibo / in somno / in risu / in ira / in iudicio / non ad iudicandum confestim prosiliat: sed meminerit scriptum. Melior est iniquitas viri q̄ benefaciens mulier. Nam tu quidem in tui custodia vigilans benefacis. sed qui iuuat multos & melius facit & virilius: quod si implere nō sufficit absq̄ aliqua iniquitate. i. absq̄ q̄dam inequalitate vite & conuersationis sue. memēto quia charitas operit multitudinem peccatorum. ¶ Sen. in epist. Sapiens non vertit omnia in pessimum: nihil querit cui iputet casū. & peccata hominum ad fortunam potius refert non calumniatur: nec verba nec vultus. quicquid acciāt benigne interpretādo leuat. ¶ Idem. Sēper quicquid dubium est humanitas inclinat in melius.

¶ De discussione. Cap.vij.

ORegor. in moral. Justi viri cum districtionem venturi iudicis contemplantur: peccata sua ad memoriam reducunt. deflent que commiserunt. districte se iudicant ne iudicentur. ¶ Idem dominum tanto quis securius expectat: q̄to quotidie vitā suam suspectus examinat. ¶ Idem. Electi intra sinum cordis aduersum se quicq̄d se impugnat enumerant. ibi ante oculos suos omne quod defleant coacernāt. ibi quicquid per iram districti iudicis discerni possit intuentur. ibi tot patiuntur supplicia quot pati timent: nec deest in hoc iudicio mente concepto omne ministerium qō punire reos suos plenius debeat. Nam cōscientia accusat ratio iudicat. timor ligat. dolor excruciat. ¶ Idem. Qui semetipsum p̄ius non iudicat. quid f alio recte iudicet ignorat. ¶ Johā. Chryso. in ser. Nō accubueris sup stratum tuum & nemi nem in festum pateris: anteq̄ veniat tibi somn⁹ p̄fer i medijū codicē p̄sciētiam tuā & reminiscere petā tua. si qd in verbo seu in facto vel in cogitatiōe peccasti. ¶ Aug. de ꝑa reli. Spiritalis hō omnia iudicat: q̄ sup omnia est

quãdo cũ deo est:cum illo est autem quãdo purissime intelligit:z tota charitate qđ intelligit diligit.¶Idē. Mõ facile.supra.li.j.de iudicibus.¶Idē de verbis do.Nihil est qđ sic ḋsq; cogitare debeat nisi vt i seipsum oculos cõuertat/se discat/se discutiat/se ispiciat/se querat/z se inueniat/z qđ displicet necet:z qđ placet optet z plantet.¶Bernar.sup Cãt. Spiritualis hõ oia dijudicat z ipse a nemine iudicaf.iudicabo proinde mala iudicabo z bona.mala meliorib9 curabo corrigere actib9:diluere lachrymis:punire ieiunijs/ceterisq; sancte laborib9 disciplinę:in bonis de me sentiam humiliter:z iuxta preceptũ dñi seruum me inutilẽ reputabo.¶Idē.Babylonioꝝ manifesta sunt pcta precedẽtia iudiciũ:z non egent scrutinio:sed supplicio:mea aũt q̃ videoꝝ monachus z hierosolymita pcta certe occlta sunt habitu monachali obumbrata z idcirco necesse erit subtili ea inuestigari discussione.Multa.supra li.ij.ð prudentia.de intelligentia.Sene.in epi.Quod hoies de alijs libẽtissime faciunt:de te apud te male existima: assuesces z dicere verũ z audire.¶Ð Claino mecũ ipse:numera ãnos tuos z pudebit eadem velle que volueras puer.hoc deniq; tibi circa mortis diẽ presta:moriantur ante te vitia.

¶De mortificatione. Capitulum.viij.

ORego.in mora.Tãto mens melius ad superna appetenda cõponit:quanto ab illicitis arctius corpus edomat.¶Idē in home.Nisi q̃sq; a semetipso deficiat: ad eũ q̃ supra ipsum est nõ appropinquat:nec valet apprehẽdere quod supra ipsum est:q̃ nescit mactare qđ est.¶Augu.in regula.Carnẽ vestrã domate ieiunijs z abstinẽtia esce z pot9 quantũ valitudo pmittit:qñ autẽ aliquis nõ põt ieiunare:nõ tñ extra horã prandij aliquid alimentoꝝ sumat nisi cũ egrotat.¶Idē de vidui.Facilius cõcupiscentia refrenat:que nulla expectatione succendit.¶Idē de singula.cleri.Amputãda sunt oia nobis quecũq; igniferi fomitis sulphurantibus flãmis scatens fornax ebullientis carnis exestuat:ne vel tenuis quidẽ scintilla seruata maiora cõflet incẽdia.Isid.de sum.bo.Boni oportet hoiem in carne mundo:ne moriat in aia Christo.Nam tunc quisq; viuere dicit:si ẽm seculum mortẽs in solo deo viuere delectet.¶Cassio.ð aia. Ne carni que hic superata nõ fuerit. Nã que in hac cõuersatione vincitur illic sine dubio coronabit.¶Bern. in epi.Durius tractandũ quidem est corpus ne rebellet:ne insolescat:sic tamen vt seruire sufficiat:q; ad seruiendum spiritui datum est:nec sic habendum est tanq; ppter illud viuamus: sed tanq; sine quo viuere nõ possum9.¶Sene.in epi.Vetas me celo interesse.i.iubes me viuere capite demisso Maioꝝ sum z ad maiora genit9 q; vt mancipiũ sim mei corporis:quod eq; dẽ non aliter aspicio q; vinculũ aliqđ libertati mee circũdatũ.¶Idem.Cõtẽptus sui corporis certe libertas est ¶Idē.Honestũ et vile est:cui corpus nimis charũ est:agat eius diligẽtissime cura:ita tamẽ vt cum exiget ratio cũ dignitas/cũ fides/mittendũ sit in ignes.¶Idē.Hanc sanam z salubrẽ formam vite tenete:vt corpori tantũ indulgeatis:quantũ bone valitudini satis est:durius etiam tractandũ est: ne animo male pareat.

¶De disciplina. Cap.ix.

ORego.in regist.Cum sit propriũ discipline ab illicitis p hibere:z excessus culparũ salubriter resecare:studiose ei9 seruãda censura est.Nã si negligit:cuncta in confusionẽ deueniunt:dũ vnus destruit quicquid eã custodiendo alter edificat.¶Ð.Sicut nos.s.li.j.ð platis bonis.¶Idē in morat. Sãcti viri cũ huiusmodi potestate fulciũtur:tãto sub maiori mentis disciplina se re

dīgunt:quāto sibi per impatientiam potestatis suaderi illicita quasi licentius sciunt.¶Idē. Solus in illicitis nō cadit:q̄ se aliqñ ꝛ a licitis caute restringit.¶Idē. Intentioni aie si exterior euagatio claudit:interior secessus aperitur. Ā quo extra se spargi propter disciplinā mens nō pōt:eo super se intendere p profectū potest:q̄ ꝛ in altū crescere arbor cogit:que p ramos distendi phibet.¶Idē. Dēs mutabilitat:sue pōdere ad aliud semp impellit ꝙ est:ꝛ nisi in statu suo arta custodie disciplina teneat:semp in deteriora dilabit.¶Idem. Sanctivi ri.s.lib.ij.de cōtinentia visus.¶Idē Tantū apud dñm obligatiores sum? quāto apud hoies inulte peccamus. Disciplina aūt nostra subditos diuio iudicio tanto liberiores reddit:quanto hic eorū culpas sua vindicta nō deferit.¶Idē. Pctā que feriri.s.lib.ij. de dōis.¶Ambro.in epi. Nō natura seruū facit/sed insipientia:nec manumissio liberū:sed disciplina.¶Idē Si queris viā sapientie ꝛ discipline: colere deū:atq̄ ei subditū esse sapientia est:abstinere aūt a pctō disciplina est.¶Idē de vidu. Prima institutio ꝓis est disciplina culpā auertere:ꝛ secūda virtutē infundere.¶Cypria.de xij.abusiuis. Disciplina est ordinata morū correctio:ꝛ maiorū p̄cedētiū regularis obseruatio.¶Bernar.ī epi. O ꝙ cōpositū reddit oēm puellaris corporis statū:nec nō mentis habitū disciplina:ceruicē submittit:deponit supcilia, cōponit vultū, ligat oculos cohibet cachinos:moderat linguam frenat gulā sedat irā/formatincessū talibus decet pudicitie vestem distingui margaritis.¶Idem. Nō oportet Supra de prouidentia lib.ij.

¶De cruce spirituali. Capitulum.x.

ORego.in home. Crux a cruciatu dicit:ꝛ duob⁹ modis crucē dñi baiulam?:cū aut p abstinentiā carnem afficimus:aut per cōpassionē p̄rimi necessitatē illi? nostrā putamus.¶Idē in mora. Nō Paulus nec mūdi gloriā q̄rebat/nec a mūdi gloria ipe querebat:ꝛ se mundo/ꝛ mūdū sibi crucifixū esse gloriabat.¶Idē. Cū vitijs ꝛ cōcupiscētijs carnē crucifigimus/si sic gulā restringimus/vt iā de mūdi gloria nihil queramus. Ā q̄ corpus macerat sed honoribus anhelat:crucē carni intulit: sed mūdo p cōcupiscētiā peius viuit. ¶Aug.in glo.Bat.v.sup illud. Qui Christi sunt. Cōgruit nostre deuotioni vt q̄ dñi crucifixi passionē celebramus:reprimēdarū carnalū voluptatū crucē nobis faciam?.¶Idē in ser. Tota vita christiani hois si p̄ meuangeliū viuat:crux atq̄ martyrium est. ¶Hiero. Licet sparso crine.s.li.iij. de propinquitate.¶Amb.sup Luc. Nō amanti diuitias:nō amāti honores nō amāti que sua sunt/sz q̄ Jesu Christi:nō amāti q̄ vident/sed q̄ non vident/non cupido vite/sed ei q̄ festinat dissolui ꝛ cū Christo eē:crucifix? est mūdus:hoc est enī crucē tollere ꝛ sequi Christū:vt ꝛ nos cōmoriamur ꝛ cōsepeliamur cū eo.¶Isid.de sum. bo. Qui crucē portat debet ꝛ mūdo mori:nā ferre crucē mortificare seipsum est:ferre ꝛ nō mori simulatio hypocritarū est.¶Bernar.de floribus Vira res/nihil formidolosius homini ꝙ crucē pati:sz quare timēt hoies crucē:q̄ latrones sunt:si latrones nō essent/crucē nō timerent.¶Idē. Circuire possum dñe celū ꝛ terrā:mare ꝛ aridā:ꝛ nusq̄ te inuenīā:nisi tm̄ in cruce:ibi dormis/ibi pasc?/ibi cubas in meridie. Crux enī tua fides est cuius latitudo charitas, lōgitudo lōganimitas:altitudo spes:pfundum timor. In hac cruce te iuenit q̄cūq̄ te inuenit. In hac cruce aīa suspendit a terra:ꝛ dulcia pōma de ligno vite decerpit.¶Idē in apolo. Ve portātibus crucē:nō sicut saluator suā:sed sicut ille Cyreneus alienā:ve citharedis citharizātibus:nō vt illi de Apocalypsi in citharis suis:sz vere vt hy-

pocrite ī alienis. ¶ Idem. Ue semel ꝛ ve iterū pauperibus superbis: ve inquā semel, ꝛ ve iterū portātibus crucē Christi, ꝛ nō sequētibus Christū: qz nimirū cuius passionibus participāt humilitatē sectari negligunt: duplici q̄ppe cōtritione ꝓterenf q̄ huiusmodi sunt: cū ꝛ hic pro temporali gloria se affligāt: ꝛ in futuro ꝑ eterna superbia ad eterna supplicia ꝓtrahenf. ¶ Idē in ser. Neminē audiamus fratres: nō carnē ꝛ sanguinē: non spiritū quēlibet descensum a cruce suadentem: persistamus in cruce: moriamur in cruce: deponamur aliorum manibus non nostra ꝛcuitate.

¶ De certamine. Cap. xj.

¶ Rego. in dial. Sine laboris certamine non est palma victorie. ¶ Idē. Nōnunq̄ dominus eis etiā q̄bus magna dona tribuit: parua quedā reprehensibilia relinquit: vt semp habeant cōtra quod bella gerant: ꝛ devictis magnis hostibus mentē non erigant qñ eos adhuc aduersarij etiā minimi fatigāt. ¶ Idē Uos q̄ viā. Infra de religione. ¶ Ī in moza. Semp est ad certamē aduersarij erigendus animus: semp ꝓtra occultas insidias cautela prouidenda. ¶ Idē. Scio qz per infirmitatis verecundiā plerūq̄ grauioris est certaminis commissa pctā prodere: q̄ nō admissa vitare: ꝛ vnū quodq̄ malum q̄ uis robustius videf: tamen humilius prodif. ¶ Idē. Labor ꝓtrahif pugne vt crescat corona victorie. ¶ Idē. Abinor est. s. lib. ij. de elementia. ¶ Idem. In iniquitate ꝓcepti: ꝛ in delicto editi: ꝑ insite corruptionis molestias: pugnam nobiscū huc deferimus: quam cū labore vincamus. ¶ Idē. Excitaf hostis in prouocationem certaminis: cum ius amiserit peruerse dñationis ¶ Augustī. in epistō. Non debet cum preliatur ifringi qui vult post prelīū coronari: vires illo subministrāte certantibus q̄ preparat ineffabilia dona victoribus. ¶ Idē. Contra istam gentaliū. s. lib. iij. de cōsuetudine. ¶ Idē de ꝓbis dñi. Ecce baptizati sunt oēs iustificati sunt a peccatis: restat tamen lucta cum carne/ cum mundo/ cum diabolo: Qui autē luctatur aliquando ferit: aliquando percutitur: aliquando vincit: aliquando perimitur. Johannes Chrysosto. de compūctione. Nostri agonis tempus in quo ascripti videmur pro risu penam habet: laudem vero pro luctu: ꝛ pro tribulationibus salutem confert. ¶ Idē super Matthēū. Incipe resistere desideriis tuis: ꝛ tunc intelliges q̄ fortes sunt spiritus desideriorum malorum qui te persequuntur: hec est pugna periculosa: et hec est gloriosa victoria: qui potuerit odire quod amat ꝛ amare quod odit. ¶ Ambrosiꝰ sup Lucam. Corona proposita subeunda certamina sunt: nemo potest nisi vicerit coronari: nemo potest vincere nisi certauerit: ipsiꝰ quoq̄ corone maior est fructus vbi maior est labor. ¶ Leo papa in ser. Uim sibi factura est anima vt palmam laborū quam sibi subtrahi multis inimicis aduersantibus sentit: viribus ꝓtendat eripere. ¶ Isidorus ō summo bono. Nequaq̄ in senectute continentes vocandi sunt: q̄ in iuuentute luxuriose vixerūt: tales nō habēt premiū/ quia laboris certamen nō habuerūt: eos enim expectat gloria: in q̄bus fuerūt laboriosa certamina. ¶ Hiero. in epi. Quis sanctorum sine certamie coronatus est: Solus in delitijs Salomon fuit: ꝛ ideo fortitā corruit. ¶ Bernar. super Cāti. Quantumlibet in hoc corpore manens profeceris: erras si vitias putas emortua: ꝛ nō magis suppressa: velis nolis intra fines tuos habitat Jebuseus: subiugari potest: nō exterminari. ¶ Idem. Solet inter primordia. supra libro. j. de incipientibus.

¶ De humilitate. Ca. xij.

¶ Reg. in moral. Magna que agimus quasi minima ducimus cū fortiorum exempla

pensamus:sed tūc apud deū crescūt per meritum:cū apud nosmetipsos p humilitatē decrescunt. ¶ Idē. Quia pria stultitia angeli elatio cordis fuit vera sapiētia efficit hois hūilitas sue estimationis:quā qsqs vel magna sapiēdo deserit:z eo ipo vehemēter desipit quo seipsum nescit. ¶ Idem. Electi ne muite curuentur in morte:ponte curuamur in humilitate. ¶ Idē super Ezech. Ad hoc nobis cuncta de meritis nostris incerta sunt:vt vnam certam gratiam teneamus humilitatem. ¶ Idem in homē. Birāda actio cū elatione nō eleuat sed grauat:qui enim sine humilitate virtutes cōgregat:in vento puluerē portat:z vnde aliquid ferre cernitur:inde deterius cecatur. ¶ Idē in dialo. Plens q̄ diuino spiritu implet habet euidentissime signa sua:virtutes.s.z humilitatē que si vtraq; in vna mēte perfecte cōueniunt:liquent q; de p̄sentia sancti spiritus testimonium ferūt. ¶ Idem. Qualis q̄sq;. Infra de letitia. ¶ Idē in regist. Non grande est his nos esse humiles a quibus honoramur: quia z hoc seculares quilibet faciunt: sed illis maxime esse humiles debemus: a quibus aliqua patimur. ps. Vide humilitatem meam de inimicis meis ¶ Idem. Ab omnibus corripi:ab oībus emendari paratus sum:z solum mihi amicum estimo per cuius linguā sīi apparitionē districti iudicij mee maculas mentis tergo. ¶ Idem. Nolo dū in hac carne sum aliqua me dixisse si potigerit:ea facile hoibus innotesci. ¶ Idē. Plēs fratres sum⁹ imperatoris potestate cōditi z sanguine redēpti:z idcirco fratres nostros quoslibet pauperes z abiectos i nullo despicere debemus. ¶ Piero. in ozi. sup ysa. Nō statim multitudinis acquiescamus iudicio:sed electi in principatum nouerimus mensurā nostram:z humiliemur sub potēti manu dei:qz dominus superbis resistit:z humilib⁹ dat gratiā. ¶ Auguſt. de virgi. Humiliter ad humilem venite si amatis: z ne discedatis a illo ne cadatis:quieni timet ab illo discedere:rogat z dicit. Nō veniat mihi pes supbie. ¶ Idē Pergite viā humilitatis pede:ipe ex alto hat humiliter sequētes:quē descendere nō piguit ad iacentes. ¶ Idem. Existimate aliquos in occulto superiores:q̄bus estis in manifesto meliores. ¶ Idē de ciui. dei. Qui vera pietate in deū quē diligit credit z spirat: plus intendit in ea in q̄bus sibi displicet:q̄ in ea si qua in illo sunt q̄ non tā ipsi q̄ veritati placēt:neq; id tribuit vnde iā placere pōt:nisi ei⁹ misericordie cui metuit displicere:de his sanatis gratias agēs:d illis sanādis p̄cesfundēs. ¶ Idē de cōflictu. Christ⁹ humiliauit semetipm:fact⁹ est obediens vsq; ad mortē:mortē autē crucis. Si ergo tāta humilitate se deprimit diuina maiestas:supbire in aliquo audet aut debet humana infirmitas? ¶ Idē in epi. Absit vt nō cū gratiarū actiōe lucris meis deputē:si fuero te docente instruct⁹:aut emēdāte correctus. ¶ Idē de tri. Magis optabo a q̄libet reprehēdi:q̄ siue ab errāte siue ab adulāte laudari. ¶ Isid. de sum. bo. Superflua est hūilitas eor q̄ se gessisse accusant qd nō admiserūt:q̄ vero sine arrogātia bona facta sua p̄nūciāt:procul dubio nequaq; peccāt. ¶ Idē i syno. Descēde vt ascēdas:humiliare vt exalteris:ne exaltatus humilier:q̄ enī extollit humiliat:q̄ exaltat deiicit:q̄ eleuat p̄sternit:q̄ inflat allidit. ¶ Idē Esto paruus in oculis tuis:vt sis magnus in oculis dei:tāto enī eris apud deū p̄cioſior:quāto fueris ante oculos tuos despectior. ¶ Joh. Chriſo. in epi. Humilitas non tm illa laudat q̄ de cōsciētia petōr euenit:sed z illa q̄ ex virtute descēdit deo chara est:z qz in ea recēsecit dns:ideo oibus dnat ¶ Idē sup Mat. Humilis a nulla capit passione:nō ira hūc molestare potest:nō glorie cupido:nō emulatio:nō zelotypia. ¶ Idē de cōpunc. Hoc vere magnū z mirabile est:quia is q̄ vere magn⁹ est:nihil de se magni sentit/

aut loquat. ſz omnium ſe vltimum iudicat. z ſalutem de ſola miſericordia dei ſperat. ¶ Caſſio. de anima. Ad te dñe ſancte nemo ſe erigẽdo peruenit: ſz potius humiliato aſcendit cum altiſſimus ſis: primo redderis ſupplicatione curuatis. ¶ Berñ. ſup cant. Opz humiliter ſentire de ſe nitentem ad alioza: ne ſupza ſe attollat cadat. ¶ Idẽ In aia non eſt plane timẽda ꝯtalibz humiliatio: horrenda autem nimium ꝯ pauenda: vel minime temere ꝑſumpta erectio. ꝯ obrẽ noli te hõ comparare maioribus: noli minoribus: noli aliquibus: noli vni. ¶ Idem. Appetere de humilitate laudem: humilitatis non eſt virtꝰ ſed ſubuerſio. Verus humilis vilis vult reputari: nõ humilis ꝓdicari. gaudet contẽptu ſui hoc ſolo plane ſi: verbis ꝙ laudes contemnit. ¶ Idem in epi. Vt caſtitas ſiue charitas dicat: humilitas merebit. qñ humilibus deus dat grãm. ſeruat acceptas qz non recedit ſpũs niſi ſuperbum et humilẽ: z ſeruatas cõſummat. nã virtus in infirmitate: hoc eſt in humilitate pficit. z inimicã gre: oiſqz iritũ pcti debellat ſuperbiam. ¶ Idem. Humiliatio via eſt ad humilitatẽ: ſicut patientia ad pacẽ. ſicut lectio ad ſcientiã. ſi virtutẽ appetis humilitatis: viã non refugias humiliationis. Nã ſi non poteris humiliari: nõ poteris ad humilitatem puehi. ¶ Idẽ. Neſcio q̃ pacto familiarius ſemp humiliati ꝓpinquare ſolet diuinitas. denicz ipſa ſe iduit vt appareret hoibus: ſubſtãtiam: formam: habitũqz geſtauit humilẽ: ipſi? nobis cõmendãs virtutis excellentiã quã ſpeciali ſui voluit honorare ꝑſentia. ¶ Idem. Sapientis eſt conſilium ꝯto magnus es humilia te i omnib?. Sapientie vero ꝑceptum: qui maior eſt veſtrum: fiat ſicut minor. ¶ Idem de. xij. gra. Humilitatis talis poteſt eſſe diffinitio. Humilitas eſt virtus q̃ homo vera cognitione ſui ipſe ſibi vilescit. ¶ Idẽ. Humilitatis primus gradus eſt corde: z corpore ſemper humilitatẽ oſtendere: defixis in terrã aſpectibus. Secundus: vt pauca z rationabilia verba loquat: non clamoſa voce. Tertius: vt non ſit facilis aut ꝓmptus in riſu. Quartus: taciturnitas vſqz ad interrogationẽ. Quintus: tenere qd̃ cõmunis hz monaſterij regula. Sext?: credere z ꝓnunciare ſe omnibus vilioꝛem. Septimus: ad oia indignum z inutilem ſe cõfiteri z credere. Octauus confeſſio peccatoꝝ. Nonus: ꝙ obedientia in duris z aſperis patientiam amplecti. Decimus: vt oi obedientia ſubdat ſe maiori. Undecimus: vt voluntatem propriam nõ delectet implere. Duodecimus: vt deũ timeat: z memor ſit oim que ꝓcepit. ¶ Anſel. de ſimilitu. Primus grad? humilitatis eſt. quãdoqz cognoſcere contemptibilem ſe eſſe. Et qz ſunt quidam qui cõtemptibiles ſe eſſe cognoſcunt: ſed inde nõ dolent. Secundus eſt dolere cõtemptibilẽ ſe eſſe. Quia vero ſunt alij qui ſe cõtemptibiles dolent: ſed cõfiteri nolũt. Tertius eſt cõfiteri ſe ꝯtemptibilem eſſe. At vero qz rurſus ſunt alij qui ſe contemptibiles confitẽtur: ſed nolũt vt ita credatur. Quartus eſt ꝑſuadere contemptibilem ſe eſſe. Sed quia quidam cõtemptibiles quidem volunt credi: ſed hoc ſibi nolunt dici. Quintus eſt: patienter pati vt cõtemptibilis dicat. Sed qz quidam patiunt vt cõtemptibiles dicant: ſed tñ pati nolunt vt contẽptibiliter tractent. Sextus ẽ: pati vt cõtemptibiliter tractet. Sed quoniam z hoc quidam inuiti patiuntur. Septimus eſt amare vt cõtemptibiliter tractetur. vbi poſtqz quis aſcenderit: clara eſt in luce. i. i perfecta ſui cognitione. ¶ Idem. Alterius virtutem. Infra de aſcenſione. ¶ Gloſa. Matthe. tertio. Perfecta humilitas hab tres gradus. Primus eſt ſubdere ſe maiori. z non preferre ſe equali. Hic vocatur ſufficiens. quia ſufficit aliquem ſic humiliari: z iſte gradus omni iuſto eſt neceſſarius. Secundus gradus eſt ſubdere ſe equali. nec preferre ſe minori. hic dicitur abun-

dans. Tertiꝰ est subesse minori. in quo est omnis iustitia.

¶ De simplicitate. ca. xiij.

OReg. in homel. Si abiectio vilis indumenti virtus non esset. euangelista vigilanter de Johanne non diceret. erat indutꝰ pilis camelorꝝ. ¶ Aug. in regula. Nō sit notabilis habitus vester: nec affectetis vestibus placere: sed moribus. ¶ Idem. In incessu. ſ. lib. ij. de modestia. ¶ Idem super Mat. Resistit deꝰ superbis ⁊ calamistratis ⁊ pannosis, humilibus dat gratiam. ¶ Idē in epi sto. Verus ornatus maxime christianorum ⁊ christianarū non tm̄ fucꝰ mēdax. verum ne auri quidē vestisq; pōpa: sed mores boni sunt. ¶ Idē. Auri circumpositio: ⁊ intorsio crinium: ⁊ cetera hmōi: que vel ad inanem pompam: vel ad illecebrā forme adhiberi solēt: merito reprehensa sunt. sed est quidā pro modulo persone habitꝰ matronalis a viduali veste distinctus: qui pōt fidelibꝰ cōiugatis salua religionis observantia cōuenire. Et infra. Quid enim est absurdius: q̄ mulierē de humili veste viro phibēre superbire: cui te potius expediret obtemperare candidis moribus: q̄ nigellis vestibꝰ repugnare. ¶ Idem de viduitate. Interiore pulchritudie Christo placere: hāc pulchritudinem studiosa cura ⁊ sollicita cogitatione cōponite: non amat ille fallaciarū fucos: veris veritas delectat: ⁊ ille si qs legisti agnoscis veritas vocat. ¶ Ambro. de offi. Non sit affectatus decor corporis: sed naturalis: sed simplex. neglectꝰ magis q̄ expeditus: non preciosis ⁊ albentibꝰ ad tutus vestimentis: sed cōmunibus: vt honestati vel vtilitati nihil desit: nihil accedat nitori. ¶ Idē in glo. j. ad Thi mo. v. Que vult audiri iclinare se dz amota pompa: vt miam dñi puocet. habitus ei superbus: nec impetrat: nec recta de se credi facit. ¶ Joh. Chry. super Mat. Omne vestimētū ad tres pertinet causas. aut ad speciem visionis: aut ad delectationē corpis aut ad tegumentū nuditatis. Ad speciē visionis habere vestimētum seruis dei nō conuenit sicꝛ ad delectamentū corporis deo seruientibus non est aptū. sed quod tantū ad tegumentū nuditatis ¶ Hiero. in epla. Sordes vestiū cādide mentis indicia sunt. vilis tunica cōtemptū seculi pbat. ita duntaxat vt animꝰ nō tumeat: nec habitꝰ sermo q̄ dissentiat. ¶ Ber. in epi. Pauperi or cultus in alijs frenat cōcupiscentiam: in alijs circa amorem paupertatꝭ afficit cōscientiam. ¶ Idem. Si dederit inqt Jacob mihi dñs panē ad mā ducandū: ⁊ vestimentum quo operiar Hoza quo operiar. Sic ergo ⁊ nos cōtenti simus vestimentis quibꝰ operiamur: non quibus lasciuiamus: nō quibus superbiamus: non quibus mulierculis similari vel placere studeamꝰ ¶ Idem super canti. Simplicitas cā dor est: pbamus a contrario: nam neuus duplicitas: parū dixi macula ē.

¶ De verecūdia. Ca. xiiij.

OReg. in moza. Sepe cū nos a sctī desiderij exercitatiōe torpescere supna pietas cernit: exempla se sequentium nostris obtutibus obijcit: vt mens per ocium remissa quo in alijs vigilantiam pfectꝰ considerat: eo in se pigritudinem torporis erubescat. ¶ Idem. Nonnūq̄ quidā in dei seruitio ex anteacta acrius debilitate roborāt: eosq; ad custodienda mandata ⁊ futurorum trahit desiderium: ⁊ impellit memoria pteritorum: vt hinc ad ventura amor ꝓuocet: illinc de pteritis verecundia ſtiget. ¶ Idem. Boni eo magis ignescūt ad desiderium reqrende pietatis dei quo magis erubescunt memoria iniq tatis sue. ¶ Idem. Facile culpa corrigit̄ que erubescit. ¶ Idem. Cunctos vicia ad ima ptrahūt: sed tm̄ quidam eo ab his facilius redeunt: q̄ se in eis corruisse altius erubescunt. ¶ Idem. Qui adhuc actis carnalibus ſcubat necesse est vt instruere spūaliter ꝓ-

morum mentes erubescat. ¶ Idem super Ezech. Erubescere maiū sapiētie est. bonū vero erubescere fatuitatis. ¶ Idem. Qui erubescit penitēdo mala q̄ fecit: ad vite libertatē peruenit. ¶ Amb. in ser. Solet citius mereri indulgentiā q̄ verecundius deprecatur In omni ergo culpa ante flendū ē q̄ precandum. ¶ Idem. Pulchra viri⁹ supra. li. j. de iuuenibus. ¶ Idem de offic. In ipso iure canendi prima disciplina verecundia est. immo etiam in omni vsu loquendi. vt sensim quis: aut psallere: aut canere: aut postremo loqui incipiat: vt verecunda p̄cipia cōmēdent p̄cessum. ¶ Idem. Est etiā in ipso motu gestu incessu tenenda verecundia. habit⁹ enī mentis in corporis statu cernit. ¶ Isid. Peccati pudore. s. li. ij. de cōtinētia visus. ¶ Idē Quisquis peccatoꝝ. s. li. ij. de memoria. ¶ Aug. de vita z mo. clerico. Fateor vobis de p̄ciosa veste erubesco: q̄ non decet hanc p̄fessionem. ¶ Idē Mīa verecundia magna est pena. qui erubescit p̄ Christo sit dignus misericordie: qui q̄ Christo pluribus confitebit in spe venie turpitudinē criminis. tanto facilius consequet gratiā remissionis. ¶ Piero. i epi. Omnet prudentiā verecundia. z qđ p̄cipuum in feminis semp fuit: cunctas in te virtutes pudor superet. ¶ Idē. Oino pudor. Infra de cōuersione. ¶ Ber. in epi. Hec sterilis verecundia grata est. nec humilitas preter veritatem laudabilis. ¶ Idem sup cant. Verecūdia specialis gloria conscientie est: fame custos vite decus: virtutis sedes: virtutum primitie. nature laus: z insigne totius honesti. ¶ Idē. Nolo repēte fieri summus: paulatim p̄fecere volo: q̄tū displicet deo impudētia peccatoris: tm penitentis verecundia placet. citius placas cum si mensuram tuam seruaueris: z altiora te nō q̄sieris. ¶ Idem. Quid amabilius. s. li. j. de iuuenib⁹. ¶ Idem. Humilis z verecunda. s. li. ij. de satisfactione. ¶ Idem. in sermo. Credo considerantes q̄ta sustinuit ipsa maiestas p̄ inutilibus seruis: erubescamus non sustinere vel parua p̄ nobis. ¶ Glo. apo. iij. Apud⁹ est hic erubescere coram paucis: q̄ in futuro coram omnibus. Glo. est quedam. s. li. ij. de satisfactione.

¶ De amicitia. Capi. xv.

Greg. in moral. Cum quis in p̄speritate diligit: incertum est valde vtrū p̄speritas an p̄sona diligatur: amissio aūt felicitatis interrogat vim dilectionis. ¶ Idem. Qui ex aduersitate p̄ximum despicit aperte conuincitur q̄ hunc in prosperis non amauit. ¶ Idem in dialog. Inter amātes se amicos magnū charitatis familiaritas ausum p̄bet. ¶ Idē in pasto. Ab illo qui summe rectus est coipso iam discrepat: quo peruersoꝝ amicitijs vita nostra p̄cordat. ¶ Idē in regi. Amicorum amissio nos tanto dō tolerabilius p̄tristare: q̄to amissuros nos illos cēditio mortalitatis exposcit. ¶ Idē. Vt aliq̄d secularis auctoritatis loquar: cum amicis omnia tractāda sunt: sed p̄i⁹ de ipsis. ¶ Idē Nemo potest diligere quos non vult videre. ¶ Isi. in ethy. Amicus quasi animi vel amicitie custos per derivationem. dictus autem p̄prie amicus ab hamo. i. a cathena charitatis. ¶ Idē de sum. bo. Non sunt fideles in amicitia quos munus non gratia copulat. hi citō deserunt: nisi semp acceperint Dilectio enī q̄ munere glutinat: eo suspenso dissoluit. ¶ Idem. Sepe p̄ honores. s. li. iij. de honore. ¶ Augu. in epi. Nemo potest veraciter amic⁹ esse hominis: nisi fuerit ipsius p̄mitus veritatis. quod si gratis non facit: nullo fieri pacto potest. ¶ Idē de cathe. ru. Nulla est maior ad amorem inuitatio q̄ p̄uenire amando: z nimis durus ē animus q̄ dilectionē sī nolebat impendere noluit repēdere. ¶ Idem in sol. Illam amicitie legē iustissimam esse arbitror: qua p̄scribitur vt nō minus: ita nec plus q̄s amicum q̄ seipm diligat. ¶ Idem. Tanto magis amo simi-

cos meos: ꝯto magis bene vtunt aia rationali: z certe ꝯtum desiderant ea bene vti. ¶ Amb. de of. ꝓietatis custos amicitia est z cōtinatis magistra: vt supior inferiori se exhibeat equalē z inferior superiori fidelem. ¶ Idem. Amicitia nescit superbiam. ¶ Idem. Virtus est amicitia: non questus. nō pecunia parat: sed gratia. non pollicitatione ꝑciorum: sed cōcertatione beniuolentie. ¶ Joh. Chryso. de ꝑpun. Vbi amicitia ꝑmanet nihil facile creditur: nihil facile recipit quod discidium possit operari. ¶ Hiero. in epi. In amicis non res querit: sed voluntas. q; alterum z ab inimicis sepe ꝓtegetur: alterum sola charitas tribuit. ¶ Jō. Vera illa necessitudo ē z Christi glutino copulata: quā non vtilitas rei familiaris. nō ꝓsentia tantū corꝑum. non sub dola z palpans adulatio: sꝫ dei timor z diuinarum scripturarum studia peciliant. ¶ Idem in ori. super Mich. Delicata est amicitia: q; amicorum felicitatem z diuitias seqtur. ¶ Bern. in epi. Habet vera amicitia nonnūq; obiurgationem: adulationem nunq;. ¶ Glo. eccles. vj. Plena z perfecta amicitia inter ꝑfectos viros eiusdemq; virtutis perseuerare pōt. z ad hanc quibusdam gradibus peruenit. Primus est mundanorum contemptus. Secund?: ne quis se sapientem z cōsultum iudicans: sibi ꝯ amico credere malit. Tertius: vt oia q; vtilia z necessaria estimat bono charitatis z pacis ꝓponat. Quartus vt omnino desinat ab ira. Quintus vt iram fratris etiam irrationabilem sedare cupiat: quia alterius tristitia perniciosa est sicut ꝓpria. nisi eā ꝯtū in te est etiam de fratris mente depellas. Postremus gradus est omnium viciorum peremptori?: vt de hoc mūdo credas te quotidie migraturum. ¶ Sene. in epi. Qui vtilitatis causa assumptus est: tādiu placebit: q; diu vtilis erit: hac re florentes amicorum turba circūsidet: circa euersos solitudo est. z ide amici fugiunt vbi ꝓbant

¶ Idem. Amicum paro vt habeam ꝑ quo mori possim: vt habeam quem in exilium sequar. cuius me morti z opponam z impendam. detrahit amicitie maiestatem suam qui illam parat ad bonos casus. ¶ Idē. Amicos optime res secunde parāt. aduerse certissime probant.

¶ De concordia. Cap. xv.

Gregorius in registro. Quisquis patri heres esse desiderat: filius existere pacem custodiendo non renuat. Nam qui locū ꝓbet discordie: ipse profecto tanti se muneris exortem esse ꝓstituit. ¶ Idē. Pacem tunc veraciter tenemus: cū superborum culpas charitate z iusticia simul insistente persequimur: cum eos diligimus: z eorum vicia odio habemus. ¶ Idem. Manifestum bonitatis esse liquet indicium. in vnius electione cunctorum conuenire consensum. ¶ Idem. Laudabile z studioso ē religioso cōueniens: terrenis gratiam deo pacem ꝑferre compēdijs: z ex rebus transitorijs mansura charitatis semp lucra mercari. ¶ Idem in mora. Sicut noxium esse solet si vnitas desit bonis. ita perniciosum est si non desit malis. Peruersos quippe vnitas corroborat: dum concordat. z tanto magis incorrigibiles ꝯto vnanimes facit. ¶ Idem super Ezechielem. Ita bona facere opera debemus: vt ꝑ hec quoq; cum his cum quibus viuimus vnanimitatem iꝯtum recte possum? conseruemus. ¶ Aug. de verbis do. Pax est serenitas mētis: tranqllitas aī simplicitas cordis: vinculū amoris cōsortiū charitatis. ¶ Idē. Pax cunctis est placida. non querit alienū: nihil deputat suum. docet amare q; odisse non nouit. nescit extolli: nescit inflari. Hanc ergo q; accepit teneat. q; pdidit repetat. q; amisit requirat. quoniā qui in ea non fuerit inuentus abdicatur a patre: exheredat a filio: nihilominus a spiritusancto efficitur alien? Respuit enī inun? oblatum q; date le

gis contempserit bonum: nec poterit ad hereditatē domini peruenire: qui testamentū noluerit obseruare. ¶ Jō. de ouibus. Testamentū dei ⁊ hereditas pax est: vt a cōcordibus consortibus possideatur: nō a litigantibus diuidatur. ¶ Jdē de quest. vete. ⁊ noui testa. Qui pacem suscipit saluatoris: inimicitiam cōtrahit mūdi: nisi enim discordauerit a diabolo: pacē non habebit cū Christo. ¶ Jdem de ciui. dei. Tātum est pacis bonum: vt etiam in rebus terrenis atq; mortalibus nihil gratius soleat audiri: nihil desiderabilius concupisci: nihil postremo possit melius inueniri. ¶ Jdem. Pacem constat belli esse optabilē finē. ¶ Johā. Chrysо. de cōpunct. Vbi pax est ibi oīa prosperabunt. vbi sobrietas lucet: vbi vnanimitas abstinentia coronatur. ¶ Jdē super Johā. Est ⁊ mala concordia: est ⁊ bona dissonantia. ¶ Ambro. super Luc. Fuge contentiones/ dissensiones/ strepitus/ tumultus discordie/ ne per portas mortis ingressus intereas. ¶ Jō. Sed nisi prius. s. lib. ij. de beatitudine. ¶ Jsido. de sum. bo. Pax plebis sanitas: gloria sacerdotis: ⁊ patrie letitia: ⁊ terror hostium siue visibiliū siue inuisibiliū. ¶ Jdē. Pax cum bonis ⁊ bellū cū vitijs semper habēdū est: mala siquidē hominum impiorum odio habenda. ¶ Bernar. super Cant. Pacem habete ⁊ vos nolite ledere inuicē: non facto non verbo non signo qualicunq; ne quis forte exacerbatus ⁊ preoccupatus a pusillanimitate spiritus ⁊ tēpestate deum interpellare cogat aduersus eos qui se leserint ⁊ contristauerint: ⁊ prorumpere in verbum gratie contingat: filij matris mee pugnauerunt cōtra me. ¶ Jdem in ser. Nisi in vnitate oppis tuum feceris: deo q̄ vnus est acceptus esse non poteris. Scriptum quippe est. Non est qui faciat bonū: non est vsq; ad vnū. ¶ Jdē Est homo pacatus. s. lib. ij. de patientia. ¶ Jdem. Sunt etiam alij qui si viderint. s. lib. ij. de beatitudine.

¶ De renunciatione. Capitulum. xvij.

O Reg. in dialo. Despiciēdus a nobis hic mūd⁹ foret: etiā si blandiret: si rebus ꝓsperis demulceret animū: at postq; tot flagellis premit: tanta aduersitate fatigat: tot nobis quotidie dolores ingeminat: q̄d nobis aliud q; ne diligatur clamat: ¶ Jdē in home. Fructus mūdi ruina est: ad hoc enim crescit vt cadat: ad hoc germinat vt quod cūq; germinauerit cladib⁹ cōsumat. ¶ Jdem. Si nihil in hoc mūdo amādo possidetis: etiā possidēdo cūcta relinquitis. ¶ Hiero. Licet sparso crine. s. de ꝓpinquitate. lib. iij. ¶ Jsido. de sym. Semp interna quiete frueris: si tēstrepitu terrenarū actionū subtraxeris. ¶ Jdē. Nullus sapientiā. Infra de sapientia. ¶ Johā. Chrysо. super Mat. Sicut difficile est arborē iuxta viā positā fructus suos vsq; ad maturitatē seruare: sic difficile est virū fidelē iuxta istū mūdū viuentē in actibus eius iustitiā immaculatā vsq; ad finē tenere. Recede de via: ⁊ plātare in loco secreto: vt nec mūdus tecū habeat aliq̄d cōmune: nec tu cū mūdo. ¶ Jdē sup Johā. Qui pecuniarū cōcupiscētiā deriserūt: hi maxime sunt q̄ deū vt oportet diligūt. ¶ Augu. in epi. Vincula huius mūdi habēt asperitatē verā: iocunditatē falsam: certū dolorē: incertā voluptatē: durū laborē: timidā quietē: rem plenā miserie: spem brītudinis manē. ¶ Jdē. Quid prodest acquirere i hoc seculo quodlibet tēporale ⁊ transitoriū: siue sit pecunia: siue sit voluptas vētris ⁊ gutturis: siue sit honor in laude humana nōne oia fumus ⁊ ventus: nōne oīa trāseūt ⁊ currūt: ⁊ ve his q̄ heserint trāseuntibus: quoniā simul trāseunt. ¶ Jdē. Utilius terrena opulentia tenet hūiliter: q; supbe relinquit. ¶ Jō. de puia. In oibus volēs aut sua relinquat: aut saltē illa q̄ sine admixtione mali nō sunt administrata: vt merca-

tura ⁊ milicia:⁊ aliaq̃ vtentibus sunt nociua: vt administratiões secularii̇̃ potestatu̇̃:nisi his vtaf ex obedientie licẽtia. ¶ Idẽ. Recedat amor. Infra de gloria. ¶ Bern̄. in epist. Voci dei tui dulcior sup mel ⁊ fauum si prepa ras aurẽ interiorẽ: fuge curã exterio rẽ: vt expedito ⁊ vacãte interno sensu dicas tu cũ Samuele: loquere dñe: q; audit seruus tuus. ¶ Idem. Si sa pis: si habes cor: si tecũ est lumen ocu lor tuor: desine tã ⁊ ea sequi que ⁊ cõ sequi miserũ est. Beatus qui post illa nõ abiit: que possessa onerant: amara inquinãt: amissa cruciãt. ¶ Idẽ. Ge nerositas sanguinis: ꝓceritas corpo ris: forma elegãs: iuuenilis decor: pre dia palatia. immẽsa/ suppellex: infu leq; dignitatu̇̃: adde ⁊ sapientiã mun di: de mũdo sunt hec: ⁊ mũdus quod suũ est diligit: sed quousq; Nõ solum eni nõ semp: vt q̃ nõ semp erit: verum nec diu quidẽ: diu siquidẽ ista i te mũ dus habere nõ poterit: ⁊ tu q̃dẽ ipm in breui nõ habitur⁹. Nã breues dies hois sunt. ¶ Idẽ. Subito procedenti de vmbra ad solẽ: de ocio ad laborem graue cernit omne qđ incipit: sed cũ ab his dissuescere: ⁊ ad illa se paulisp adsuescere ceperit: vsus tollit diffi cultatẽ. inuenitq; facile esse qđ difficile actor putauit. Idẽ. Falleris o fili. s. lib. j. de studẽtibus. ¶ Idẽ. Vi gilias times. Infra de meditatione. ¶ Idẽ. de cõtẽp. Ecce nos reliquim⁹ oia bene optime ⁊ nõ ad inlipientiã tibi. Nã ⁊ mund⁹ trãsit ⁊ concupiscẽ tia ei⁹. ⁊ relinq̃re hec magis expedit: q̃ ab eis relinq. ¶ Idẽ. Secuti sum⁹ te amirum. q; exultauit vt gigas ad currendum viam suam. nec curren tem sequi poteras oneratus sed nec i nutilis commutatio pro eo qui super oia est: oia reliq̃sse. oia sane dixeri: nõ tm̃ possessiones: sz etiã cupiditates: ⁊ eas marie ¶ Idẽ i ꝑ. Cõuolate ad vr bes refugij: vbi positis et de ꝑteritis agere penitẽtiã: ⁊ in presenti obtinere gr̃am: ⁊ futuram gloriam feliciter ꝑ stolari: non vos retardet conscientis peccatorũ: quia vbi illa abundauerit superabundare gratia consueuit: nõ penitentie austeritas ipsa deterreat: neq; enim cõdigne sunt passiones hu ius temporis ad preteritã culpã que remittitur: non ad presentẽ cõsolatio nem que immittitur: nõ ad futuram gloriam q̃ promittitur. ¶ Idẽ. Quid si periclitaretur castitas i delitijs: hu militas in diuitijs: pietas: in negotijs veritas in multiloqo: charitas in hoc nequã seculo: fugite de medio baby lonis: fugite: saluate animas vestras. ¶ Idem. Nihil credentibus impossi bile: nil amantibus difficile: nil aspe rum mitibus: nil humilibus arduum reperit: q̃bus ⁊ gratia cõfert auxiliũ: ⁊ obediendi deuotio lenit imperium.

¶ De solitudine. Ca.xviij

Orego. in moral. Qui morti ficare se appetit: valde ad i uentã requiem contempla tionis hilarescit: vt exterius mũdo la teat: ⁊ cunctis exteriorum rerum per turbationibus intra sinum se intimi amoris abscondat. ¶ Idem. Prodest solitudo corporis si solitudo est mentis. Quid prodest solitudo corporis si solitudo defuerit cordis? Qui enī corpore remotus viuit: sed tumultib⁹ conuersationis humane terrenorum desideriorum cogitatiõe se inserit: nõ est i solitudine. Si vero prematur ali quis corporaliter populorib⁹ turbis ⁊ tamẽ nullos secularium tumultus in corde patiat: nõ est in vrbe. ¶ Idẽ. Quelibet occulta. s. lib. ij. de gratia. ¶ Idem. Vos qui viam. Infra de re ligione. ¶ Hieron⁹. in epist. Mihi oppidũ carcer est: ⁊ solitudo paradi sus. ¶ Idẽ. Infinita vastitas heremi terret: sed in paradisum mente deam bula: quotiẽs illuc mente conscende ris: totiens in heremo nõ eris. ¶ Idẽ. Hospitiolum tuum aut raro aut nũ q̃ mulierũ pedes terant: omnes puel las ⁊ virgines Christi aut equaliter ignora aut equaliter dilige. ¶ Idem. Bonus honor in ecclesia ii a consortio

clericorum longe sint femine/monachum vel clericum solitudo facit non publicum. ¶ Augustꝰ. de singu. cleri. Strages pessime conuersationis nemo prosternit/nemo calcat/nemo funestat/nisi singularitas castitas sola: q̃ minime inuictum est sanctimonie: ꝛ expugnatio fortis infamie: fortitudinis firmitas: ꝛ lasciuie petulãtis infirmitas: probitatis presidium: ꝛ improbitatis excidium: anime victoria ꝛ corporis preda: vbertas gratiarum ꝛ captiuitas criminum. ¶ Idem. Nõ est sine filijs cum claritate: nisi singularitas sola: quam non solum cõcupiscentia sua nullis sordibus maculat: sed etiam nulle opiniones suspecte pariitatis infamãt. Nam si castitas qõ est difficile masculum ꝛ feminam pariter in virginitate conseruet: non habet claritatem: quoniam cõmunitas ipa non potest nisi quibusdam probrositatum tenebris obscurari. ¶ Bern̄. in epistola. Cum quo deus est nunq̃ minus est solus: q̃ cum solus est: tũc enim libere fruitur gaudio suo: tunc ipse suus est: ibi ad fruẽdum deo in se ꝛ se in deo: tunc in luce veritatis ꝛ in sereno mundi cordis: vltro patet sibi pura conscientia: ꝛ libere se infundit de deo memoria: ꝛ illuminatur intellectus: ꝛ bono suo fruitur affectus: vt libere seipsum deflet humane fragilitatis defectus. ¶ Idem super Cant. Solus es si non communia cogites: si non affectes presentia: si despicias quod multi suspiciunt: si fastidias qõ omnes desiderãt: si iurgia deuites: si damna non sentias: si non recorderis iniuriarum: alioquin nec si solus corpore es: solus es. ¶ Cassio. de aĩa. Minima turba vitioꝝ sine certamie vincit q̃ solitudo gratie suffragat. ¶ Sen̄. in epi. Subducẽd̃ est a pplo animꝰ tener ꝛ parum tenax recti: facile trãsitur ad plures: et Socrati et Platoni ꝛ Lelio exercere morem suum dissimilis multitudo potuisset.

¶ De religione. Cap. xix.

¶ Reg. in regist. Vos qui viã vite extra hominũ frequentiam ducitis: tanto maiora certamina pati necesse est: quanto ad vos ipse magister tentationũ accedit ¶ Idem. Melius est de ouili dominico morbosam ouẽ eijcere: q̃ vnius vitio sanas amittere. ¶ Idẽ Cura est solicitudinis abhibenda: vt ea que pro quiete religiose cõuersationis fuerunt ordinata: nec dissimulatio negligere: nec quidẽ valeat presumptio perturbare. ¶ Idẽ. Multi sunt q̃ possunt religiosam vitã etiã cũ seculari habitu ducere: ꝛ plerique sunt q̃ nisi oĩa reliquerint: saluari apud deũ nullaten? possunt. ¶ Idẽ. Religiosam vitam eligentibus cõgrua nos oportet cõsideratione prospicere: ne cuiusdã necessitatis occasio aut desides faciat aut robur qõ absit conuersationis infringat. ¶ Idẽ. Sicut studũ nostri est a litigijs forensibus monachos submouere vt diuinis ministerijs pie ac solerter inuigilent: ita necesse est nostra p uisione quẽadmodũ negotia eorũ disponi debeãt ordinare: ne distẽta mẽs per varias causarum curas effluat: ꝛ ad celebrandũ opus cõsuetũ enerua ta torpescat. ¶ Isido. in etymo. Religio appellata est: eo q̃ p eã vni deo religem? aĩas nostras ad cultũ diuinũ vinculo seruiendi. ¶ Augu. de eccle. dog. Secreta satisfactiõe solui crimina nõ negamus: ꝛ mutato prius seculari habitu: ꝛ pfesso religionis studio p vite correctionẽ: ꝛ iugi immo perpetuo luctu miserante deo: ita dũtaxat vt cõtraria pro his que penitet agat. ¶ Idẽ de quãtitate aĩe. Oibus subuẽtum velle debemus etiã qui nos lesserunt: aut ledere/aut omnino ledi volunt: hec est vera/hec pfecta/hec sola religio. ¶ Idẽ. Est religio vera: q̃ se vni deo aĩa vnde se pctõ velut abrupera: recõciliatiõe religat. ¶ Idẽ. Nullo mõ decet. s. de exercitio. ¶ Idem. Non debẽt velle omnes q̃ paucos videt amplius nõ q̃ honorarĩ sed quia tolerarĩ accipere: ne contingat dete-

standa peruersitas vt in monasterio: vbi quātū possunt fiunt diuites laboriosi:fiāt pauperes delicati.¶Idē.Melior est q̄ q̄uis.S.li.j.Ō ira ¶Ambr. in epist.Preferenda est religio necessitudini/pietas propinquitati/ea est enim vera pietas que preponit diuina hūanis:ppetua tēporalib⁹. ¶Joh. Chrysо.sup Mat. Fides nunq̄ senescit:z religio fatigationem nō sentit. ¶Bernar.de conside. Nos in monasterijs recipimus oēs spe meliorandi at curia bonos facili⁹ recipere:q̄ facere cōsuevit.¶Idē in epla. Ubi nō timet reprehēsor:securius accedit tētator:licentius perpetrat iniquitas. In cōuentu vero bona si qua facis nemo prohibet:malum aūt facere si vis nō licet:mox enī a pluribus cōperit; arguit:emendat:sicut econtrario bonū cū omnes vident mirant/venerātur. imitant.¶Idē. Ordo noster.S. lib.j.de monachis bonis.¶Idē. Moriēs vir vnq̄ aliq̄s a cella in infernū descendit:quia vir vnq̄ nisi celo predestinatus in ea vsq̄ ad mortē psistit. ¶Idē Experto credite:quia hec via quāto artior/quāto molestior videt in ingressu, tāto latior/tāto iocūdior inuenit in progressu.¶Idē.Qui debitorē.S.li.j.Ō religiosis malis.¶Idē in ser.Qui est i mūdo fugiat ad claustrū negotiaturus:z q̄ in claustro est non dormitet nec torpescat p accidiā tāq̄ piger seruus z nequā: vita enim cōfert meritū:locus nō facit beatum ¶Idē.Minus damnabile est in seculo perire/q̄ in monasterio.¶Idē. Felix domus z beata semp cōgregatio: vbi de Maria q̄querit Martha. Nā mariā marthe emulari:indignū prorsus est.¶Idē.Regio australis ē claustrum vel heremus:in quo Christus suos abscōdit a cōtradictione linguarū:postmodū admixturus consortio angelorū.¶Idē.Claustralis paradisus ad suauē spirantis austri clementiā quasi tot floribus vernat:quot virtutibus abundat.¶Idē.Sicut bonū noscere:sic z velle solum perfecta religio vel religiosa perfectio est. ¶Idē. Nihil sic horrēdum vt murmur z dissensio in congregatione.

¶De sufficientia. Ca.xx.

ORego.in mora.Nō delectemur exenijs.¶Idē in mora lib⁹.Mira securitas est cordis aliena nō querere:z vniuscuiusq̄ diei sufficientia cōtentū manere:ex q̄ videlicet securitate z perennis requies nascit:q̄a bona z trāquilla cogitatione ad gaudia eterna transit.¶Idem sup Exo.Qui alimentor⁹ inopiā sine murmuratione tolerat:nec p necessitate victus agit aliq̄d:vñ aia pcti laqueū incurrat:scit esurire.¶Idē.Ille pauper est qui eget eo q̄ nō habet: nā z qui nō habens habere non appetit diues est:pauptas q̄ppe in inopia mentis est:nō in quantitate possessionis.¶Idē. Discamus esurire:vt nobis p̄pter abundātiā sequētē/nostra hic inopia placeat:nec nos vēturis necessitas ad culpā trahat:nec peccatū menti indigentia suggerat. ¶Augu. de sol. Siue de cibo siue ō potu siue de balneis/ceteraq̄ corpori voluptate:nihil interroges:im ab eo peto quā tū valitudini epē p̄ferre pōt.¶Idē ō vita btā.Nulli⁹ pfect⁹ aliq̄ eget, z q̄ videt corpi necessariū sumet si affuerit si nō affuerit nō cū istar rerū frangit inopia.oīs nāq̄ sapiēs fortē.¶Idē ō p̄fa relig.Quē delectat libertas ab amore mutabiliū rerū liber esse appetat.z quē regnare delectat vni oīm regnatori do subdit⁹ adhereat. ¶Ber. i epi.Surge/p̄cingere, tolle ocīū/exerevires. n oue brachia, p̄plosas explica man⁹/exercitare i aliq̄;z flati senties sola te appetere q̄ famē tollāt, nō fauces demulceant redde q̄dē sapores cibis exercitiū, q̄s tulit iertia miḱta, q̄ respuis ocios⁹ post laborē sumes vl̄ desiderio. ¶Sen.i epi.Magni aī est magna p̄tenere ac mediocria malle q̄ nimia illa ei vitalia vtilia q̄ sūt. at hec ce g̃ si p̄fluunt nocent.sic segetem nimia sternit vbertas/z ramo ne

re franguntur. ¶ Glo. Mat. iij. Perfecta humilitas. ſ. c. de humilitate.

¶ De cõmunitate. Ca. xxj.

OReg. in regiſ. Nullus veſtrũ neglecta vtilitate communi ſuo lucro pſpiciat. ¶ Idem. Si me participem opatio nõ facit laboris veſtri me participẽ charitas facit: qz ſicut exiſtimo bonum ꝓprii etiam ocioſo cõmune fit: qui de alterius actibus gaudere cõiter ſcit. ¶ Idem. Beliꝰ ẽ de ouili. ſ. de religiõe. ¶ Idẽ Sũma militie. ſ. li. j. de milit. ¶ Idẽ in mora. Pro qualitate audiẽtiũ formari dꝫ ſermo doctorum: vt z ad ſua ſingulis congruat: z tamẽ a cõmunis edificatiõis arte nũq̃ recedat. ¶ Johan. Chryſoſt. in ſer. Omne quod noſtrum eſt tunc magis noſtrũ erit: ſi ſit nobis commune cum fratribꝰ. ¶ Idẽ ſuper Johã. Qualiter eſt imitatores fieri Chriſti ad cõem vtilitatẽ omnia negociantes: z non q̃ noſtra ſunt querentes. ¶ Ambro. de offi. Sic deꝰ generari iuſſit omnia vt partus omnibꝰ ꝓmunis eſſet: z terra foret' oĩm quedã cõmunis poſſeſſio. Natura ergo ius cõe generauit: vſurpatio ius fecit priuatum. ¶ Idem. Qui perfecte ſapit: neſcit ſua ſpectare cõmoda. ſed ad illud' quod eternum eſt: quod decorum atq̃ honeſtum: toto affectu intendit. querens nõ quod ſibi vtile ẽ: ſed quod omnibus. ¶ Idem. Nihil iudicandũ vtile: niſi quod in commune ꝓſit. quomodo enĩ poteſt vni ꝓdeſſe quod omnibus nocet? Nihi crede: non videt qui inutilis eſt omnibus ſibi vtilis eſſe poſſe. ¶ Idem. Nõ ſit affectatus. ſ. de ſimplicitate. ¶ Idem ſuper Luc. Verum eſt cauſam iopie noſtre videri auaritiam. etenim volatilibus celi idcirco ſine labore pabuli vſus erubescat: q fructus ſibi communẽ ad eſcã datos ſpeciali quodam neſciunt vendicare dominatu. ¶ Idem. Qui iuſtꝰ eſt non negat quod eſt ad vſum omnibus communiter datum. ¶ Aug. ſuper actꝰ apoſtolorꝫ. Melior eſt fraternitas Chriſti fraternitate ſanguinis. fraternitas ſanguinis interdũ ſibi inimica eſt. Chriſti autem fraternitas ſine intermiſſione pacifica eſt. illa inter ſe cõmunia diuidit enim emulatione. hec autem ſua cõmunicat cum gratulatione. ¶ Idẽ in regula. Omnia opera veſtra in vnum fiant maiori ſtudio z frequẽtiori alacritate q̃ ſi vobis ſingulis feceritis ꝓpria. charitas enĩ de qua ſcriptum eſt nõ querit q̃ ſua ſunt: ſic intelligit: qz cõmunia ꝓprijs: non ꝓpria cõmunibus antepoñt. z iõ q̃to amplius rem ꝓmunem q̃ ꝓpria veſtra curaueritis: tanto vos amplius ꝓficere noueritis. ¶ Bernar. de conſidera. Querit inter diſpẽſatores vt fidelis quis inueniat: vbi neceſſitas vrget excuſabilis diſpenſatio eſt. vbi vtilitas ꝓuocat diſpẽſatio laudabilẽ vtilitas dico communis: non propria Nam cum nihil horum eſt: non plane fidelis diſpenſatio: ſed crudelis diſpẽſatio eſt. ¶ Idem de. xij. gra. Singularis ad omnia ſua ſtrennuus: ad cõmunia piger. vigilat i lecto: dormit i choro. ¶ Idem. Obſeruandus eſt. ſ. li. ij. de continẽtia guſtus. ¶ Idem in ſer. Dominus cõmuni diſciplina: cõmuni vita: cõibus ſtudijs delectat. Vſq̃q miſer diuerticula captas z cõſolationes ꝓprie voluntatis tanto labore queritas: tanto rubore mendicas? et quid faciam inquis? eĩce ancillam et filium eius. ¶ Beda in glo. actuum. iij. Qui ita viuunt vt ſint omnia cõmunia i dño cenobite vocant. que vita tanto felicior eſt: q̃to ſtatum ſeculi futuri imitat. vbi omnia cõmunia. qz deus eſt omnia i omnibus: z quia ibi ſumma pax z ſecuritas: ciuitas i qua typus huius vite pceſſit hieruſalẽ. i. viſio pacis dicta eſt. ¶ Señ. i epiſto. Non põt quiſq̃ beate degere: q ſe tm intuet: qui omnia ad vtilitates ſuas quertit: alteri viuas oportet ſi tibi vis viuere. ¶ Idem. In hoc gaudeo aliquid dicere vt doceã: nec me vlla res delectabit: licet ſit eximia z ſalutaris quam mihi vni ſciturus ſum. ¶ Idem

in puer. Quietissime viuerēt hoīes: si duo verba tollerent meum ⁊ tuum.

De societate. Cap.xxij.

OReg.in mora. Hoc vniuscuiusq; esse ꝓprium solet: vt q̄lis ipse fuerit: tales sibi coniungi ⁊ alios velit: vt diuersitatem vite refugiat: atq; hoc imitandum imꝑmat qđ amat. ¶ Idem. Sicut grauioris culpe est inter bonos non esse bonum. ita immensi ē ꝑconij bonū etiam inter malos extitisse. ¶ Idem. Cum i itinere comes iungit: via quidem nō detrahit: sed tñ de societate comitis labor itineris leuiat. ¶ Idem sup Eze. Qui sancto viro adheret: ex eius assiduitate visionis: vsu locutionis: exemplo operis accipit: vt accendat i amorem veritatis. peccatoꝝ suorum tenebras fugiat: in desiderio lucis ertarde scat. ¶ Idem in regis. Qui assistūt iudicibus: ⁊ sinceris erga eos dilectiōibus astringuntur: illa eis suadere debēt atq; suggerere q̄ ⁊ aiam saluāt: ⁊ opinioni non derogāt. ¶ Aug. i epla Si pauper tas angit: si luctus mestificat. si dolor corporis iqetat: si vlla calamitas vexat: assint boni homines: q̄ non solum gaudere cum gaudētibus: verū etiam flere cū flentibus nouerunt. ⁊ salubriter alloq; ⁊ colloqui sciunt. ꝑ hos plurimum illa aspera leniunt: releuant grauia superantur aduersa. ¶ Isi. de sum. bo. Tenenda est cū sanctis viris vnitas charitatis: ⁊ q̄tum se quisq; subtrahit mundo: tanto opꝰ est vt se associet bonoꝝ ꝑsortio. ¶ Idē in syno. Bonoꝝ societatem require: si fueris socius cōuersationis: eris ⁊ virtutis coꝝ. ¶ Amb. de offi. Vt equalium vsus dulcior. ita senium tutior est qui magisterio quodam ⁊ ductu vite colorat mores adolescentium: ⁊ velut murice ꝓbatis inserit. ¶ Ber. de cōside. interest gloríe sanctitatis tue. vt q̄s pre oculis habes: ita ordinati sint: ita informati: q̄tenꝰ totiꝰ honestatis ⁊ ordinis ipi sint speculū ipi sint forma. ¶ Idē. Ne te dixeris sanū dolēte ē latera. hoc ē ne te dixeris bonū malis intentem. ¶ Idem in epi. Inter bonos bonum esse salutem hz. iter malos vero ⁊ laudem. illud tante felicitatis ē: q̄te est securitatis. hoc tante virtutis q̄te ⁊ difficultatis. quale nempe est illud tangere picem ⁊ nō inquinari ab ea. in igne sine lesione versari. ¶ Idē. Omnia fac cum cōsilio: nec tñ omniū aut quoꝝcumq;. sed tantū bonoꝝ. bonos in consilio: bonos in obsequio: ⁊ bonos habeas cōtubernales: qui vite ⁊ honestatis tue custodes sint: ⁊ testes. ¶ Idem. Omnes iuxta domini p̄ceptum etiam inimici diligant: ⁊ ad consilium soli eligantur qui ⁊ prudentes esse videant ⁊ benivoli. ¶ Idem. Vbi non timet. s. de religiōe. ¶ Sene. in epi. Nulli? boni sine socio iocunda possessio est. ¶ Idem. Cum his cōuersare q̄ te meliorem facturi sunt: illos tecū admitte quos tu poteris meliores facere: mutuo ista fiūt: ⁊ homines dum docent discunt.

De bonitate. Ca.xxiij.

ORego.in mora. Omne bonū qđ agimus: per ītentionem semper ad celestia leuemus ¶ Idem. Illi veraciter boni sunt: q̄ in bonitate ꝑsistere etiā inter malos possunt. ¶ Idem. Quantum vos in bono perfeciſtis: tantū bona etiam de alijs sentitis. ¶ Idem. Bona deo accepta non sunt: q̄ ante oculos eiꝰ malox admixtione maculant. ¶ Idem. Bona que hominibus innotescunt: sine periculo vix esse possunt. ¶ Idem in dialog. Multa videt bona: sed non sunt: quia bono animo non fiunt. ¶ Idem. Vite vera estimatio in virtute est operum. non in ostensione signoꝝ. Nā sunt plerīq; qui ⁊ signa nō faciunt. signa tñ facientibus dispares non sunt. ¶ Idem sup Ezech. Bonum valde est qđ iustꝰ tribuit: q̄ñ male agentibus libera voce cōtradicit. ¶ Idem in regi. Bonarum mentium est ⁊ ibi aliquo mō culpas suas agnoscere vbi culpa nō est. ¶ Idem. Vestrum sine dubio bonum

facitis:si bona volētibus opem fertis
¶Augu. de verbis dñi. Potes aurū perdere ⁊ nolens:potes domū:potes honores:potes ipsam casu salutē:bonum vero quo vere bonus es nec inuitus amittis.¶Idem in epla. Quis ē in hac vita sine aliquo peccato:sed eū dicimus bonum cuius ꝑualent bona illumq; optimū qui peccat minimum ¶Idem de natura boni. Et omne bonū a deo est.omnis ergo natura a deo est.¶Idem. Omnia q̄sto magis moderata:speciosa:ordinata sunt.tanto magis bona sunt. q̄sto autē minus moderata:minus speciosa.minus ordinata sunt:minus bona sunt.¶Idem de virgini. Aliq̄n alter fructuose est donis pauciorib⁹:sed potiorib⁹:alter ifeliorib⁹:sed pluribus.¶Idem de libarbi. Bonum est aliquod homo ⁊ melius q̄ pecus:ex eo q̄ ꝑcepti capax.⁊ hoc melius cum ꝑceptum iam cepit:rursum hoc meli⁹ cū precepto paruit ⁊ his omnib⁹ melius cū eterne lumie sapientie beatus est.¶Johā. Chry. de militia christiana. Non agamus si imilem infidelibus vitam sed a quibus fide discernimus ab eorū studijs etiā ⁊ moribus diuidamus.¶Idem ī ser. Pietati hoc ꝓpriū est:vt in tenebris fulgeat. impietas autem etsi in lumine fuerit tenebrescit.¶Ber. in epla. Minime ꝑ certo est bonus: qui melior esse non vult. ⁊ vbi incipis nolle fieri melior.ibi desinis etiam esse bonus ¶Idem super can. Non mediocris titulus ꝓfecto virtutis inter prauos viuere bonum ⁊ inter malignantes innocentie retinere candorem ⁊ morum leuitatem.¶Sene. in epla. Tranquillitas animi et expulsis erroribus absoluta libertas.queris que sit ista:nō hominem timere:non turpia velle:nec nimia.in seipsum maximā habere potestatem iestimabilem bonum est suū fieri.¶Idem. Nulla sine deo mēs bona est.¶Idem. Pars magna bonitatis est velle fieri bonum.¶Idem. Animus nunq̄ maior est q̄ vbi aliena seposuit:⁊ fecit sibi pacem nil timendo fecit sibi diuitias nihil ꝯcupiscendo.

¶De desiderio. Ca. xxiiij.

¶Reg. in moral. Sepe nostra desideria:quia celeriter nō fiunt exaudiuntur:⁊ q̄ impleri concite petimus ex ipsa melius tarditate ꝓsperatur.¶Idem. Valentiores voces apd̄ sacratissimas aures dei non faciunt verba nostra:sed desideria.¶Idem. Differre solet omnipotens deus desideria petentium vt crescant quatenus ex eo magis exaudiā tur ad meritum quo citius non exaudiunt ad votum.¶Idem. Quisquis in solo eternitat; desiderio figitur nec ꝓsperitate attollit: nec aduersitate quassat. dum nil habet in mundo q̄ appetat nil est de mundo quod pertimescat.¶Idem super Eccch. Vulnerata charitate ego sum:mala salus ē cordis quod dolorem huius vulneris nescit: cum vero anhelare ī celesti desiderio iam ⁊ sentire vuln⁹ amoris ceperit.fit anima salubrior ex vulnere:q̄ prius egrotabat ex salute.¶Idem in hom. Sancta desideria dilatiōe crescunt.si autem dilatione deficiunt desideria non fuerunt.¶Idem. Augēt spirituales delicie desiderium in mēte dum satiant. q; q̄sto magis earum sapor percipit:eo amplius cognoscit quod auidi⁹ amet.¶Idem. Hic possunt ⁊ iusti bona:nec tn̄ hec in recompensatiōe recipere.q; dum meliora.i. eterna appetunt:eorum iudicio quelibet bona que hic affuerunt:cum sanctis desideris estuāt bona minime vident.¶Aug. in epi. Dr dicit apostolus. sine intermissione orate: quid est aliud:q̄sto beatam vitā q̄ nulla nisi eterna est ab eo: q̄ illam dare solus pōt sine intermissione desiderare:⁊ semper hanc a dño deo desiderem⁹:⁊ semper oremus.¶Idē. Tanto illi⁹ qd valde magnū est qd nec oculus vidit:qr non est color. nec auris audiuit: qr nō est son⁹. nec in cor hois ascēdit:qr cor hominis illuc dr ascendere:summus capacius:q̄sto id quod fidelius credimus

ꝛ speramus firmius:ꝛ desideram⁹ ardentius. ¶ Idem. Diu orare cū vacat id est cū alia bonarū ꝛ necessariarum actionū non impediunt officia: ꝙuis ꝛ in eis desiderio semp orandū sit:non est improbū nec iutile. neꝙ enī(vt nō nulli putant,hoc est orare:in multiloquio si diu⁹ oretur. ¶ Idē. Dicit usalē futurā desideram⁹ vtiqꝫ:ꝛ ꝙto ipa tīctius desideramus ipsam:tanto patientius sustinemus oia ꝓpter ipsam ¶ Idem de patīctia. Vis desiderioꝝ facit tolerāti ā labozꝝ ꝛ dolozꝝ:ꝛ nemo nisi ꝓ eo qō delectat spēte suscipit ferre qō cruciat. ¶ Idē de pnīa. Nemo vitam eternam incozruptibilē immortalemꝙ desiderat: nisi cū huius vite tpalis:cozruptibilis:mortalisꝙ penitet. ¶ Idē in medita. Q̄ si venies cōsolator meus quē expecto:osi qñ videbo gaudiū meū quod desidero:osi satiabor cū apparuerit gloria eius quā esurio:osi inebriabor ab vbertate domus tue ad quā suspiro:. ¶ Idem de verbis dñi. Seruat tibi deus qō non vult cito dare: vt et tu discas magna magne desiderare. ¶ Johā. Chrysos. super Johā. Sicut ex ocio desidia gignit.ita ex actione desiderium generatur. ¶ Bernū. super can. Accepi fateor meritis potiora:sed ꝓfusis iferiora votis. ¶ Idē. Subtractio rei quā amas augmentatio desideriȝ est: ꝛ qō ardēti⁹ desideras carcs egri⁹. ¶ Idē. Oportet vt sancti desideriȝ ardor ꝓueniat faciem dei ad omnem aiam ad quam est ipse venturus:ꝙ omnem cōsumat rubiginē vicioꝝ. ꝛ sic apparat locum. ꝛ tūc sit anima ꝙ iuxta est dominus cū sese senserit igne illo succensam. ¶ Idem super illud. Nolite cōsi. ꝛc. Orientis solis instar. s. li. iij. de dilatione. ¶ Idem. Modicum ꝛ non videbitis me. o modicum longum. pie domine modicum dicis. ꝙ non videmus te(saluum fit verbū domini mei) longum est ꝛ multum valde. veruntamen vtrumꝙ verum: ꝛ modicum meritis:ꝛ longum votis. ¶ Idem in epistol. Sicut fides ducit ad plenam cognitionem: sic desiderū ad perfectā dilectionem. ꝛ sic dicitur. nisi credideritis non intelligetis. sic dici eque nō absurde potest:si non desideraueritis non perfecte amabitis. ¶ Auctor de spiritu ꝛ anima. Anima ꝓ odium mūdi ꝛ sui proficit in amorem dei ꝛ proxīmi. ꝛ per contemptum tempozaliū ꝛ inferiozum crescit in desiderū eternozū ꝛ superiozum. ¶ Glo. ps. xxxvij Desiderium est orare.nec vnqꝫ desinit orare:qui non desinit amare charitas enim clamor est.

¶ De feruore. Capi.xxv.

ORego.in mora. Sepe electorum conuersio plus fundēdo peragit ꝙ inchoando ꝓ ponit.etsi tepidi⁹ prima inchoat:feruentius extrema consummat.videlȝ semper inchoare se estimat:ꝛ idcirco infatigabiliter in nouitate ꝑdurat. ¶ Idē de quos fortasse despicimus:ꝛ tarde possunt incipere:ꝛ tamen vitā nostrā feruentioribus studijs anteire. ¶ Idē super Ezechiel. Mens in qua anima per amorem inuisibili spōso iungitur: nullam presentis secuti cōsolationem recipit:sed ad illam quam diligit medullitus suspirat:feruet:anhelat:auxiatur. vilis ei fit sal⁹ sui corporis: qz transfixa est vulnere amoris. ¶ Idem Nisi mētis intentio feruerit:vnda mūdi non vincitur per quam semper anima ad ima reuocatur. ¶ Idem. Esse nobis. Supra libro tertio. de morte. ¶ Idem. Tanto hostis. Supra libro primo de demonibus. ¶ Augustin⁹. Tanto illius. Supra de desiderio. ¶ Idem. Absit ab oratione. Supra libro secundo. de oratione accepta. ¶ Bernardus super Cantico. Virtus discretionis absꝙ charitatis feruore iacet.et feruor vehemens absꝙ discretionis temperamento precipitat. ¶ Idem. Feruorem nouicioꝝ. Supra li. j. de nouicijs. ¶ Idē in ser. Si ꝙs deuot⁹:si ꝙs sollicitus est.si ꝙs spū feruens: caueat sibi ne suis fidat meritȝ:ne suis opib⁹ innitatur:alioqn

nec huiusmodi animū intrat gratia: nimirū plenus est: nec in eo iam inuenit gratia locū sibi. ¶ Idē. Opera nostra in feruore agenda sunt: z desiderio cordis vt sint lucerne ardentes in manibus nostris. ¶ Idem de cōtem. Tu si videris hominē in bonis operibus strēnuum: z feruore conuersationis hilarem: viuere in eo fidem ne dubites: indubia tenens vite illius argumenta: sed nonnulli cum spiritu ceperint: heu carne cōsummant. ¶ Idem. Vt vigoris esse dinoscit nequaq̄ cedere tribulationi: sed pro iustitia tribulationē sustinere: sic feruori videt attribuendum: nullis capi voluptatibus: nullis illecebris eneruari.

¶ De meditatiōe. ca. xxvj.

Greg. in mora. Solerter animus ante actionis sue p̄mordia cūcta debet aduersa meditari: vt semper hec cogitans: semp cōtra hec thorace patientie munitus quicq̄d accesserit lucrū puter. ¶ Idē Vita nostra dū lachrymis lauat: dū bonis operib⁹ exercetur: sanctis meditationibus tenditur: ad nouitatem suam sine cessatione reparatur. ¶ Ie. in regi. Stude queso: z quotidie creatoris tui verba meditare: discе cor dei in verbis dei: vt ad eterna suspires: vt mens tua ad celestia gaudia maioribus desideriis accendatur: tanto enī tunc maior ei erit requies: quāto modo ab amore p̄ditoris sui requies nulla fuerit. ¶ Idem in homel. Meditet mēs in proximo: q̄ exhibeat deo gaudere cum proximo. ¶ Isido. de sum. bono. Omnis profectus ex lectione z meditatione procedit: que enim nescimus lectione discimus: meditationibus conseruamus. ¶ Idem in etym. Philosophia est meditatio mortis: quod magis cōuenit christianis: qui seculi ambitione calcata: conuersatione disciplinali similitudine future vite viuunt. ¶ Auzu. de medita. Quāto magis homo mala sua intelligit: tāto amplius suspirat z gemit. Meditatio siquidem parit scientiā: scientia cōpunctionem/ cōpunctio deuotionem/ deuotio cōmendat orationē. ¶ Idem Cōsidera o homo quid tibi erat: z q̄d tibi factum sit: z pensa qui tibi hoc fecit: quāto amore dignus sit. ¶ Idē de virgini. Virginalis integritas: z per piam continentiā ab omni cōcubitu imunitas: angelica portio est: z in carne corruptibili incorruptionis perpetue meditatio: cedat huic omnis fecūditas carnis: omnis pudicitia conugalis. ¶ Idem de cōflictu. Auaritie morbus nunq̄ melius cōpescit: nisi cum dies mortis sine oblitione meditatur. ¶ Basilius in regula. Tunc auiditate celesti anima flagrās Christi amori copulatur cum in terris degens de celestibus z supernis iugiter meditatur. ¶ Bernar. super Canti. Quid tam efficax ad curandum conscientie vulnera: necnon ad purgandam mētis aciem: q̄ vulnerum Christi sedula meditatio. ¶ Idem in epist. Vigilias times z ieiunia: manuumq̄ laborem: sed hec leuia sunt meditanti flāmas perpetuas recordatio deinde tenebrarum exterior facit non horrere solitudinem: si futurā cogitas deinde ociosis discussionem: nō valde displicebit silentiū: fletus eternus z stridor ille dentiū ante cordis oculos reductus: pares tibi reddet z mattam z 'culcitram. ¶ Idem. Iuge silētium et ab omni strepitu secularīū perpetua quies: cogit celestia meditari. ¶ Glo. Iere. lib. Egredimini z̄c. Non debemus in desideriis carnis mollescere: z segnes in bono esse: sed in meditatione legis z exercitio virtutū strennui. ¶ Auctor de spū z aīa. Meditatio siquidē parit scientiā. s. in eodē. ¶ Idē Meditatio est occulte veritatis studiosa inuestigatio: ꝓtemplatio est perspicue veritatis iocunda admiratio. Illam itaq̄ diuina reuelatio illuminat vt veritatem cognoscat: istam diuina inspiratio inflammat vt eam diligat. ¶ Seneca in episto. Nihil est tam difficile z arduum quod huma-

na mens non vincat:ꝛ in familiaritatē perducat assidua meditatio.¶ Jō. Hoc q̄tidie meditare vt possis equo animo vitam relinquere.

¶De ascēsione spirituali. Capitulum.xxvij.

ORego.in home. In cunctis que agitis radicē boni operis humilitatem tenete:nec quibus iam superiores:sed q̄bus adhuc iferiores estis aspicite:vt dū meliora vobis exempla ꝓponitis ad maiora semper ascendere ex humilitate valeatis.¶ Jdē in regist. Tāto veri⁹ intus ascendērē:quāto ꝑ conuallē lachrymarū fortis humilius iacerē: ac nunc multū me deprimit honor onerosus.¶ Jsid. de sum.bo. Qui prius in actiua proficit:ad contemplationē bene ascēdit:merito enī in ista sustollitur q̄ in illa vtilis inuenitur. Bernī. in epi. Multo facilius reperies multos seculares conuerti ad bonum:q̄ vnumquemptā de religiosis transire ad melius.rarissima auis ī terris est: q̄ de gradu quem forte in religione semel attigerit vel parū ascēdat.¶ Jdē Qui ascensiones in corde suo disponunt:qui de virtute in virtutem eunt videre deū deorū in syon:eo facilius merentur in retributiōe:quo summo bono familiarius adherere studuerunt puriori conuersationis ordine.¶ Jdē Aut ascendas necesse est aut descendas:si attendas stare ruas necesse est ¶ Jdem.Ab exterioribus. s.lib.ij.de intelligentia:¶ Jdē de amore dei.Cogitationes/ intentiones/voluntates/ affectiones/ꝛ oīa interiora mea:venite ascendamus in montem:vbi dīs videt vel videtur:cure sollicitudines anxietates pene seruitutes expectate me hic cum asino corpore isto:donec ego cum puero:ratio scilicet cum intelligentia vsq̄ illuc properātes reuertamur ad vos:reuertemur enim ꝛ heu reuertemur q̄cito. ¶ Jdem in ser.Scienti legem ꝛ non facienti peccatum est illi:propterea sciēs quis in oratione datur bona voluntas cū videris que agenda sunt:vt cōualescas ad agendū que videris:ascende tu ad orationem/ora instanter/ora perseueranter.¶ Jdem.Sub te sit appetitus tuus:ꝛ tu domineris illius.nam vt in celum ascēdas prius necesse est leuare te super te carnalia calcando desideria:que in te militant aduersum te ¶ Jdē.Perseuerate i disciplina quā suscepistis:vt per humilitatē ad sublimitatē ascendatis:quia hec est via et nō est alia preter ipsam:qui aliter vadit:cadit potius q̄ ascēdit:q̄ sola est humilitas que exaltat:sola que ducit ad vitā.¶ Auctor ō spū ꝛ aia. Quia bona exteriora diu stare non possunt: iussus est homo ab exterioribus ad interiora redire:ꝛ ab interioribus ad superiora ascēdere:tante enī dignitatis est humana cōditio:vt nullū bonum preter summū ei sufficere possit.¶ Jō Qui interius intrans:ꝛ intrinsecus penetrans seipsum transcendit:ille veraciter ad deum ascēdit.¶ Anse.de similitu. Tria necessaria sunt ascēdēti innocentia beneficiū/prelatio. Jnocētia talis eē debet vt nulli noceat Beneficium/ vt omnibus prosit. Prelatio vt se omnibus inferiorem iudicet. Unde apostol⁹. In humilitate superiores inuicē arbitrātes. Hec tria debet vnusquisq̄ alijs impendere:et nihil horum sibi fieri ex debito exigere.¶ Jdem.Alterius virtutē non vitium:suumq̄ vitium non virtutem attendere debet quisquis ad culmē humilitatis ascendere studet.

¶De contemplatione. Capitulum.xxviij.

OReg.sup Ezech. Cōtemplatiua vita est charitatē quidem dei ꝛ proximi tota mēte retinere:ab exteriori actione quiescere:soli desiderio conditoris inhere re:vt nihil iam agere libeat:sed calcatis curis omnibus ad videndam faciem sui creatoris animꝰ inardescat: ita vt iam nouerit carnis incorrupti-

bilis pondus cum merore portare: totisq; desiderijs appetere illis hymnidicis angelorum choris interesse: admisceri celestibus ciuibus: de eterna spe in conspectu dei ⁊ incorruptione gaudere. ¶ Idem. Primus contẽplationis gradus est vt mens se ad se colligat. Secundus: vt videat qualis est collecta. Tertius: vt sup semetipsam surgat: ac se contemplationi auctoris inuisibilis intendendo subijciat. Sed se ad se nullo modo colligit: nisi prius didicerit terrenarum fantasmata ab oculis mentis compescere: quicquid de visu/quicquid de auditu/quicqd de odoratu/quicquid de tactu ⁊ gustu corporeo cogitationi eius occurrerit respuere atq; calcare: ⁊ se talem querat itus qualis sine istis est. ¶ Isi do. Sãcti viri funditus. s. de religiosis bonis. lib. j. ¶ Bernar. de cõside. Potest contemplatio diffiniri verus intuitus animi de quacũq; re: seu apprehensio veri nõ dubia. ¶ Idem. Cõtemplationis species quattuor sunt. Prima ⁊ maxima contemplatio est admiratio diuine maiestatis. Hec requirit cor purgatũ: vt a vitijs liberũ atq; exoneratũ peccatis: facile ad superna leuetur: interdũ quoq; per aliquas mozulas stupore ⁊ extasi suspensum teneat admirantem. Secũda autem necessaria est huic. Est ei intuẽs iudicia dei: quo sane pauido aspectu dum vehementius concutit intuentẽ fugat vitia/fundat virtutes/initiat sapiẽtiam humilitatem seruat: virtutum siquidem bonum quoddam ⁊ stabile fundamẽtum: humilitas nempe sinutat illa virtutũ non nisi ruina est. Tertia contemplatio occupatur vel potius ociatur circa memoriam beneficiorum. Et ne dimittat ingratũ: sollicitat amantem ad amorem benefactoris. De talib⁹ dicit prophęta. Memoriam abũdãtie suauitatis tue eructabunt. Quarta: que retro sunt obliuiscens: in sola requiescit expectatione promissorum: que cum sit meditatio eternitatis (siquidem que promittuntur eterna sunt) longanimitatem animi ⁊ perseuerantie dat vigorem. Puto: iam facile est quattuor nostra hec illis quattuor apostoli assignare dum longitudinem comprehẽdit meditatio promissorum: latitudinem recordatio beneficiorum: sublimitatem cõtemplatio maiestatis: profundum inspectio iudiciorum. ¶ Idem in medita. Viscus ptemplationis est amor possessionum: affectus cognationis/cupiditas honoris/⁊ voluptas carnis quibus anima inuiscatur ⁊ irretitur vt non pennis contemplationis p plateas superne sion discurrere possit. ¶ Idem super Canti. Excedente anima ⁊ si non vita certe vite sensu: necesse est etiam vt nec vite tentatio seiunatur. Quis ergo dabit mihi pennas sicut columbe: ⁊ volabo ⁊ requiescam. Vtinam hac morte ego frequẽter cadam: vt euadam laqueos mortis.

¶ Seneca in epistola. Quãtum potes propera quo diutius frui emẽdato animo ⁊ composito possis: frueris quidem dum emẽdas etiam dum cõponas: alia tamen illa voluptas est q̃ percipitur a contemplatione mentis ab omni labe pure ⁊ splendide. ¶ Idẽ Subsilire in celum ex angulo licet: exurge modo: ⁊ te quoq; dignum deo finges: ⁊ non auro/non argento non potest ex hac materia imago deo exprimi similis.

¶ De gustu. Cap. xxix.

ORego. in moral'. Superiora amare tã sursum ire est dũ q; magno desiderio mẽs, ad celestia inhiat: miro modo hocipsum qd accipere querit degustat. ¶ Idẽ. sup Ezech. Dulce est esse in rebus humanis: sed ei qui adhuc de celestibus gaudia nulla gustauit: qz quãto min⁹ eterna intelligit: tanto delectabilius in temporalibus requiescit. ¶ Idem. Si quis iam cordis ore gustauerit: q̃ sit illa dulcedo celestium premiorum qui illi hymnidici chori angelorum: q̃ incomprehensibilis visio trinitatis

hunc quanto dulce fit quod intus videt: tanto in amaritudinem vertit ur ome quod foris sustinet. ¶ Idem. Cõtemplatiua maior est q̃ actiua: quia hec in vsu presentis operis laborat: illa vero sapore intimo venturam iam requiem degustat. ¶ Auguſt. in ser. Cetera creatura vilescat: vt creator in corde dulcescat. ¶ Idē de medita. Fac precor me domine gustare per amorem quod gusto per agnitionem: sentiam per affectum quod sentio per intellectum: plus tibi debeo q̃ meipsum totũ: sed nec plus habeo: sed nec hocipsum per me totũ possum reddere: trahe domine in amorem tuum vl hocipsum quod sum. ¶ Idem de vera religione. Quidiu sumus in corpore ꝛ peregrinamur a domino: gustemus saltem q̃ suauis est dominus: qui dedit nobis pignus spiritus: in quo sentiamus eius dulcedinem ꝛ desideremus ipsum vite fontẽ: vbi sobria ebrietate inundemur ꝛ irrigemur: sicut lignum quod plantatũ est secus decursus aquarum. ¶ Idem. Tu qui verã. s. de tranquillitate. ¶ Auctor de spiritu ꝛ anima. Hec est requies cordis nostri: cum in dei amore per desideriũ figitur: hec est vita cordis nostri: cum deum suũ contẽplatur: ꝛ ipsa sua contemplatione suauiter reficitur. ¶ Id. Anima prius sanatur: sanata introducitur: introducta reficitur. ¶ Idem. Mentis visio est intelligẽtia: gustus sapientia: illa contemplatur ista delectatur. ¶ Bernar. de. xij. gradi. Primus cibus est humilitatis purgatorius cum amaritudine. secũdus charitatis consolatorius cum dulcedine. tertius contemplationis solidus cum fortitudie. ¶ Idem de dili. deo. Et occasione frequentium necessitatum crebris necesse est interpellationibus deũ ab hoie frequẽtari: frequẽtando gustari: gustando probari: qm̃ suauis est dñs. ¶ Idē de amore dei. Stãs in domo solitudinis quasi onager solitarius: ꝛ habitaculũ habens in terra salsuginis: ꝛ attrahens ventũ amoris mei: os in cum aperio ad te domine: ꝛ attraho spiritum: ꝛ nonnunq̃ domine quasi clausis oculis ad te inhianti mittis mihi in os cordis quod non licet mihi scire quid sit: saporem quidem sentio dulcedinem adeo confortantem vt si perficerer in me nihil vltra quererem. ¶ Idem super Cãti. Si quem forte nostrum aliqua hora sic rapi ꝛ sic abscondi cõtigerit vt minime auocet aut perturbet: aut sensus egens: vel cura pungẽs: vl culpa mordẽs: vel certe ea que difficilius amouent irruentia imaginationũ corporearum phantasmata: poterit quidẽ hic cum ad nos redierit gloriari ꝛ dicere. Introduxit me rex in cubiculũ suũ. ¶ Idē. Mandatis tuis intellexi inquid vt scias nisi obedientie mãdatorum contẽplationis gustũ penitus nõ deberi. Nõ ergo putes de proprio amore quietis sancte obedientie actibus seniorũ ve traditionibus preiudicium vllatenus faciendũ. ¶ Idem in epla. Funes ceciderunt mihi in preclaris celestisq̃ hereditas preclara ẽ mihi: ꝛ terrena adulatur ꝓmissio: blãdit consolatio carnis: gustato spiritu necesse est desipere carnem: affectanti celestia terrena non sapiũt: eternis inhianti fastidio sunt trãsitoria. ¶ Id in sermo. Beati q̃ lugent: qm̃ ipsi consolabunt: quid aliud est hec ꝓsolatio q̃ procedẽs de spe venie gratia deuotionis: ꝛ suauissima delectatio boni: ꝛ gustus sapiẽtie licet exiguus: quibus interim benignus dominus afflictam refrigerat animam: At gustus ille nihil aliud est q̃ irritamentum desiderij ꝛ incentiuum amoris: sicut scriptũ est. Qui edunt me adhuc esurient ꝛc̃ ¶ Idem. Ubi sanei spirituali. Supra de proficientibus lib. j. ¶ Seneca in epistola. Tunc animus noster habebit quo gratuletur sibi: cum emissus his tenebris in quibus volutatur nõ tenui visu clara prosperit: sed totũ diem admiserit: ꝛ redditus celo suo fuerit: cum receperit locũ quẽ occupauit sorte nascẽdi sursum: illũ vocãt

initia sua. erit autem illic etiam antequam hec custodia exoluatur cum vicia devicerit: purusq; ac leuis in cogitationes diuinas emicuerit. ¶ Idē. Philosophia animum a terrenis admittit ad diuina. hec libertas eius est: hec euagatio subducit interim se custodie in qua tenetur: et celo reficitur.

¶ De consolatiōe. ca. xxx.

Greg. in regi. In summa tribulatione positis: sola est cōsolatio misericordia creatoris. ¶ Idem. In dei causis occupatus cōsolatione fulciri dz: non amaritudine reprimi. ¶ Idē. Est mihi bone vir hoc ex dei munere in magna consolatione: q opus sctm qđ in me nō habeo diligo in te. ¶ Idem. Facilis erit consolatio si int flagella q patimur: q fecimus: q facim⁹ ad memoriam delicta reuocam⁹. atq; hec nō flagella sed dona cognoscimus. ¶ Idē de quodam epō. Valde cōtristabar q de illo quedam supba cognoueram: sed quia mores suos ipse correxit: meam tristitiā simul meipm vincendo psolatus sum. ¶ Idem in mora. Magna cōsolatio in rerum amissione est illa tpa ad mētem reducere: qbus nos contingit res quas perdidimus nō habuisse. ¶ Idē Magna est cōsolatio i eo qđ displicet q illo ordinante erga nos agit: cui nō nisi iustum placet. ¶ Idē. Laborantē psolari est pariter i labore psistere: qz sublcuatio laboris est visio collaborātis. ¶ Idē. Minus tētat pbatio. q remuneratio psolat. ¶ Idē. Grauis meror. ifra de dolore. ¶ Idē. Festina psolatio bonoz est psideratio finis malorum qz dū ex eoz iteritu psperitat malū qđ cuadunt: leue estimāt quicqd in hac vita patiunt aduersum. ¶ Idē in pasto. Non flendo flere: est sic exteriora aduersa plangere: vt tñ mens nouerit de eterne spei consolatione gaudere. ¶ Isi. de sum. bo. Qui vite future pmia diligenter excogitat. mala oia vite psentis eqnimiter portat. quoniam ex illius dulcedine huius amaritudinem temperat. ¶ Idem in syno. Inte de miserias eoz qbus acerbe aliqd accidit: dū aliena pcula memoras: mitius tua portas. alioz eni exempla dolorem releuāt: alienis malis facilius consolat homo. ¶ Ambro. de vidua. Paratus mestitudini animi flet⁹ oculorum miseriam pciliat. laborē minuit: dolorē alleuiat. pudorē seruat. nec iam miseria sibi videt que consolationem in lachrymis hz. ¶ Bern. super qui habitat. In quo horum oīm spas solacij aliquid vel auxilij iuenire: Si queras itra te: aruit cor tuū: et obliuioni datū te repis tanq; mortuū a corde si infra te: corp⁹ qđ corrumpit aggrauat aiam. si circa te: terrena inhabitatio depmit sensum multa cogitantem quere g. s. te: sed cautus esto vētosa agmina trāsilire. ¶ Idē de contemp. Preciosa diuna psolatio est: nec oīno tribuit admittentibus alienā. ¶ Idē i ser. Mentior(qđ ad cōsolationem vestram dico) si nō ex manibus hui⁹ peccatoris monachoz nouicioz et puerorum aīe ad celoz gaudia volauerunt tam libere q libertate de carcere nostre mortalitatis. ¶ Idem. Beati q lugent. s. de gustu.

¶ De regratiatiōe. c. xxxj.

Greg. in regi. Recte mentis est deum nō solū in psperis benedicere: sed etiam in aduersitatib⁹ collaudare. ¶ Idē ad epm exponentem grammaticā. In vno se oze cum iouis laudib⁹ Christi laudes non capiunt. ¶ Aug. in ench. Miam et iudicium cantabo tibi domine: quia nisi per indebitam misericordiam nemo liberatur: et nisi per debitum iudicium nemo cōdemnatur. ¶ Idem de verbis domini. Felix sit mūdus: euertatur mundus: benedicam dominum qui fecit mundum fm carnem. benesit fm carnē: malesit: benedicā dominum in omni tempore. ¶ Idem. Hec in vno quoq; s. li. ij. de iustitia. ¶ Idē in epist. Qui est orandus vt faciat: illi est actio gīarū reddenda cū fecerit.

¶ Idem. Ex his q̄ habes gratias age deo tanq̄ fonti bonitatis vnde habes atq̄ in oībus bonis actib⁹ tuis illi da claritatē: tibi aūt humilitatē. ¶ Idē de confes. Tu dñe excitas vt laudare te delectet: q; fecisti nos ad te: & inquietum est cor nostrū donec requiescat in te. ¶ Idem de spū & littera. Illa est sapientia que pietas vocat qua colit pater luminum: a quo est omne datū optimū: & omne donum perfectū. colitur autem sacrificio laudis actionis q̄ gratiarū: vt cultor eius nō in semetipso: sed in illo gloriet. ¶ Idem de medita. Gratias agamus de acceptis: & quod nondū accepimus eoipso q̄ de acceptis ingrati non sumus: nos accepturos esse cōfidamus. ¶ Idem de cathe. ru. Quicq̄d homo fecerit laudabilem in suis factis inuenit deum. Si recte egerit laudabilē inuenit p iustitiam pīnio⁹. si peccauerit laudabilem inuenit p iustitiam supplicio⁹ū: si peccata confessus ad recte viuendū redierit laudabilem inuenit p misericordiam indulgentiarū. ¶ Hieron. in epla. Cum psalmum dicis: cui⁹ verba loqueris agnosce. & in compunctione magis animi q̄ i tinule vocis dulcedine delectare. lachrymas psallentis deus magis q̄ vocis gratiam comprobat. ¶ Joh. Chry. sup Joh. Glorificemus deum & per fidem & p opera. nulla enim vtilitas nobis in salutē dogmatum sanctorum: corrupta nobis vita. ¶ Idem. Rapuit ille gratias egisti tu p iniustitia. & glorificasti deum & finitas per gratiarum actiōes multas fructificasti mercedes. ¶ Bern. sup canti. Nil aliud dū psallitis q̄ qđ psallitis cogitetis. nec solas dico vitādas cogitationes vanas & ociosas. vitande sunt & ille dumtaxat illa hora & illo loco quas officiales fratres p cōmuni necessitate quasi necessario frequenter admittere compellunt. si ne illa quidem pfecto recipere consulerim que forte pauloante in codicibus legeratis. ¶ Idem. Moneo vos dilectissimi pure ac strennue diuinis interesse laudibus. strennue quidem: vt sicut reuerenter ita & alacriter domino assistatis. non pigri: non somnolēti: non oscitantes: non parcentes voci⁹ non pcidentes verba dimidia. non integra transilientes. nō fractis & remissis voci⁹ muliebre quiddā balba denare sonantes: sed virili vt dignum est sonitu & affectu voces sancti spūs deprimentes. ¶ Idē. Disce in referēdo gratias nō ee tardus aut segnis: disce ad singula dona gratias agere. diligēter inq̄t cōsidera q̄ tibi apponunt. vt nulla videlz dei dona debita gratiarum actione frustrent. non grandia: nō mediocria: non pusilla. denicq̄ iubemur colligere fragmenta ne peant. ¶ Idē. Dis de bonis multiformis gratie apparētis in nobis referat ad ipm laus. laudabilium siquidem vniuersorum auctorem & largitorem. idcq̄ non ficte quemadmodum ab hypocrita: nec sola cōsuetudine sicut a secularibus: sz nec necessitate quidem vt iumenta ferendis oneribus applicētur: sed sicut decet sāctos sinceritate fida: deuotione sollicita hylaritate grata. nō tamē dissoluta. ¶ Idē. Immolantes hostias laudis: & reddentes vota nostra de die in diem: curemus omnivigilantia iungere sensum vsui affectum sensui: exultationem affectui. grauitatem exultationi: humilitatē grauitati/ libertatem humilitati/ quo interim liberis purgate mentis passibus ꝓcedamus & excedamus p inusitatas quasdā affectiones: spiritales leticias: inuisibiles amenitates: i lumine dei: in suauitate in spūsctō. ¶ Idem. In quotidianis exercitijs & bellis: que nulla hora pie in Christo viuentib⁹ desunt/ a carne/ a mundo/ a diabolo, sicut militiam vitam hominis esse sup terrā incessanter experimini in vobismetipsis: quotidiana necesse est cantica p assecutz victorijs immolari. ¶ Idem in sermo. Non tātum verbo & lingua: sed opere & veritate exhibeamus nos non ingratos. non enim gratiarum dictionem sed gratiarum actionē exigit a nobis

dñs deus noster. ¶ Idem. Opz homi nem gratiosum z deuotum esse. quasi libenter dona multiplicantur: si prio ra bene salua videntur.

¶ De lectione. Ca. xxxij.

GRego. in regi. Si ad consolationem nostrā sacra scriptura parata est: tanto magis debemus legere: qñto nos cōspicimus sub tribulationum fasce lassari. ¶ Idem. Idcirco pictura in ecclesijs adhibet: vt hi q̄ litteras nesciunt: saltem in pietibus videndo legāt: q̄ legere in codicibus non valent. ¶ Idem. Stude q̄so. s. de meditatiōe. ¶ Idē i mor. Scriptura sacra mentis oculis q̄si quoddā speculū opponit: vt interna nostra facies i ipsa videat. ibi eteni feda. ibi pulchra nostra cognoscim9. ibi sentimus q̄tum pficim9. ibi docemur a pfectu q̄ lōge distam9. ¶ Idē. Scriptura narrat gesta sanctoz: z ad imitationem puocat corda infirmorum. dumq̄ illoz victricia facta commemorat: cōtra vitioz prelia debilia nostra cōfirmat. ¶ Idē. Quasi quedā fit lectio mentis nostre species cōsiderata creature. ¶ Idem. Plerūq̄ res quelibet p hystoriam virtus est per significationē culpa. ¶ Ambro. de off. Cur nō illa tpa quib9 ab eccl'ia vacas lectioni ipendas. cur nō xp̄m reuisas xp̄m alloquaris. xp̄m audias: illū alloquimur cū oramus: illū audim9 cū diuīa legim9 oracula. ¶ Idē i hexam. Scriptura diuina salutē suggerit. vite odorē fragrat: vt suauitatē legens capias. nō p̄cipitij crimen incurras. ¶ Idē. Nō mediocre. s. li. iij. de stulti loqo. ¶ Hiero. in ozi. sup Jonā. Difficile hoīes potentes z nobiles: z diuites: z multo his difficilio9 eloq̄ntes credunt deo. obcecat eni mens coz diuitijs z opib9 atq̄ luxuria z circundati diuitijs nō p̄nt videre ꝓtures simplicitatēq̄ scripture. ¶ Idē in epi. Ama scientiā scripturarū z carnis vicia nō amabis. ¶ Idē. Oratiōi lectio: lectiōi succedat oro. z breue videbit oē tps qō tantis dierū varietatib9 occupat. ¶ Isi. de sum. bo. Sctā scriptura altitudo q̄si mōtes pascue sunt: ad qs dū q̄sq̄ iustoz ascenderit: pascue ideficientis refectionē inuenisse se gaudebit. ¶ Idē. Geminū cōfert bonū sctārū lectio scripturarū. siue qz intellectū mentis erudit. siue qz a mūdi vanitatibus abstractū hoīem ad amorē dei p ducit. ¶ Idē in syn. Lectio docet qd caueas: lectio oñdit q̄ tendas. lectiōe sensus auget z intellect9. ¶ Aug. in epi. Tāta est xp̄ianarū ꝓfunditas literarū vt in eis q̄tidie proficerē si eas solas ab incūte puericia vsq̄ ad decrepitam senectutē maxio ocio: summo studio: meliore ingenio conarer addiscere. ¶ Joh. Chry. sup Joh. Nō p pterea date sunt scripture vt in libris eas habeam9 solū. sed vt i cordib9 cōglutinem9 eas. ¶ Idē. Si turpiloquium sordidat z demones vocat. manifestum est qm̄ spūalis lectio sctificat. z spūs affert grām. diuine eni sunt incātiones scripture. ¶ Ber. sup. cant. Ante carnē discipline studijs edomitam: z mancipatā spiritui ante spretā z abiectā seculi pōpam z sarcinā idigne ab ipuris lectio sacre scripture p sumit. quomodo nempe lux incassum circūfundit oculos cecos vl' clausos ita animalis homo nō precipit ea que sunt spiritus dei.

¶ De sapientia. Ca. xxxiij

GReg. in moral. Neq̄ hoc est sape qō intelligere: qz multi eterna q̄dē sapiunt. sed hec intelligere nequaq̄ possunt. ¶ Idē in regi. Sapiēter illicita supat: q̄ didicerit etiā nō vti cōcessis. ¶ Aug. de li. ar. Nemo sine sapiētia btūs est. nemo eni btūs ē nisi summo bono qō in ea veritate quā sapientiā vocam9 cernit z tenet. ¶ Idē. Ve q̄ derelinquūt. s. li. iij. de sapiētia. ¶ Idē de ordine discipline. Quisq̄s oēm philosophiā fugiendā putat: nihil nos vult aliō: q̄s nō amare sapientiā. ¶ Idē. Duplex ē via quā seq̄mur: cū rerū nos obscuritas

mouet:aut rõe:aut certe auctoritate philosophia rõnem ꝓmittit.¶Idem. Tria sunt gña rerũ in quib⁹ rationabile appet.vnũ est in factis ad aliquẽ finẽ relatis.alterũ in discẽdo.tertiũ i delectando.Primũ nos admonet nihil temere facere. Secũm recte docere vltimũ beate cõtemplari.¶Idem de ci.dei.Mõ est vera sapientia q̃ intẽtionẽ suam in his q̃ prudenter discernit:gerit fortiter:cohibet temperãter iusteq̃ distribuit.nõ ad illũ dirigit finẽ vbi erit deus oĩa in oĩbus:eternitate certa ⁊ pace ꝓfecta.¶Isid.in etymo. Sapiens dictus est a sapore.q̃ si cut aptus est gustus ad discretionem saporis ciboꝝ.sic sapiens ad dinoscentia rerũ atq̃ causarũ:quo vnũquodq̃ dinoscat atq̃ sensu veritatis discernat ¶Idem de sum.bo.Nullus sapientiam dei plene recipit:nisi q̃ se ab omnium abstrahere actionũ curas ꝓtendit. ¶Ambro.i epi.Nihil peccare solius dei est:sapientis est ⁊ corrigere errantem ⁊ pniam agere petii.¶Idẽ.Sola est sapientia libera q̃ diuitib⁹ pauperes ꝓfecit.⁊ q̃ seruos ꝓpꝛijs fenerari dñis facit.¶Idẽ.Sapiens nõ metu. ff.li.iij.de affectionibus.¶Idem.Ille vere sapit:cuius animꝰ in Christo est:⁊ cuius interior oculus erigit ad supna.¶Ber.de cõsidera.Quid ꝓdest si vniuersum mũdum lucreris te vnũ pdens:⁊ si sapiẽs alijs sis deest tibi sapiẽtia si tibi nõ fueris.¶Idẽ sup can.Nescitis q̃ angelus sathane multoties trãsfigurat se i angelũ lucis.sapiẽtia est de⁹:⁊ vult se amari:nõ solũ dulciter sed ⁊ sapiẽter.¶Sen.i epi. Sapiẽs videbit vbi victur⁹ sit:cũ q̃bus:quõ:qd acturus.cogitat semper qualis vita:nõ quãta sit.¶Idẽ. Sapiens oĩa examinabit secũ:qd acceperit:a quo q̃tũ:vbi quẽ admodũ.¶Is Sapiẽs bonoꝝ rector est:malorum victor.sed facere docet philosophia.nõ dicere:⁊ hoc exigit vt ad legẽ suã quisq̃ viuat:ne orationi vita dissentiat. ¶Idem.Rogo atq̃ hortor vt philosophiam in ꝑcordia ima demittas.⁊ experimentum ꝓfectus tui capias:nõ oratiõe nec scripto:sed animi firmitate.cupiditatum diminutione.verba rebus ꝓba.¶Idem.Affectator sapiẽtie adheret quidem in corpore suo.sꝫ optima sui parte ꝗbest.⁊ cogitatiões suas ad sublimia intendit.¶Idẽ.Ad philosophiam te confer si vis saluus esse.si securus:si beatus:deniq̃ si vis esse(quod maximum est)liber.¶Idẽ Non est philosophia populare artificium.nec ostentationi paratum:nõ in verbis sed in rebus est.nec ad hoc adhibẽt vt cum aliqua oblectatione cõsumat dies:vt detur ocio nausea: animum formet ⁊ fabricet.vitam disponit:actiones regit:agenda ⁊ omittenda demonstrat.

¶De doctrina.Ca.xxxiiij

Grego.super Ezech.Quisq̃s expositor i explanatione sacri eloquij vt fortasse auditoribus placeat aliq̃d mentiendo cõponit:sua ⁊ non dei verba loquitur.si tamen placendi vel seducendi studio mentiatur.Nam si in verbis dominicis virtutem requirens ipse aliter q̃ is per quem ꝓlata sunt senserit:etiam si sub intellectu alio edificationẽ charitatis requirat.domini sunt verba q̃ narrat.quia ad hoc solum deus ꝓtotam nobis sacram scripturam loquit̃ vt nos ad suum ⁊ ꝓximi amorem trahat.¶Idem.Pensare debet doctor quid loquatur:cui loquatur.quando loquetur:⁊ q̃tum loquatur.si enim vnum horum defuerit:locutio apta non erit.¶Idem.Loqui de deo quiete valde ⁊ libere mentis est.tunc namq̃ bene dirigitur lingua in sermone: cum secure sensus quieuerit in tranquillitate.¶Idem in pastorali.Clauis apertionis est sermo correptionis q̃ increpando culpam detegit:quam sepe nescit:ipe etiã q̃ ꝓpetrauit.¶Is in mora.Qui pctõri p̃dicat:tanta dispensatione cõponere p̃dicationẽ d⁹: vt nec derelicta spe timorem subtrahat;nec spe subtracta in solo cum ti-

more derelinquat. ¶ Idem. Qui ad vere predicationis verba se ꝑparat: necesse est vt causarū origines a sacr̄ pagine sumat: vt omne quod loquit̄ ad diuine auctoritatis fundamētū reuocet: atq; in eo edificiū sue locutionis firmet. ¶ Idē in hom̄e. Cū malorum peruersitas crescit: non solū frangi p̄dicatio nō debet: sz ēt augeri. ¶ Idē. Plus est verbi pabulo victurā i perpetuum mentem reficere: q̄ ventrem moriture carnis terreno pane satiare ¶ Idem. Subtili occultoq; iudicio a quorūdā auribus predicatio sancta subtrahit̄: q; suscitari p gratiā nō merentur. ¶ Idem in regist. Lingua nostra bonis fomētū sit: prauis aculeus tumidos retundat/iratos mitiget/pigros exacuat/desides hortatu succēdat/refugientib⁹ suadeat/asperis blādiatur/desperatos cōsoletur: vt quia doctores dicimur: viā salutis gradientibus ostendamus. ¶ Idē in dial̄. Si inuisibilia pensamus: nimirū constat: q; maius est miraculū predicationis verbo atq; orationis solatio peccatorem conuertere: q̄ carne mortuū suscitare. ¶ Augustinus de ꝓsensu euāgelistarum. Ex euangeliorum vniuersa varietate verborum: rerum autem sententiarumq; cōcordia satis appareret salubriter nos doceri: nihil querēdum in verbis nisi loquentiū veritatē cui demonstrande inuigilare debent oēs veridici narratores: cū de homine vel de angelo vel de deo aliquid narrant. ¶ Idem de opere mona. Multo misericordius operat̄ erga animas infirmor̄ qui fame bone seruor̄ dei consulit: q̄ erga corpora egentiū qui panē esurientibus frangit. ¶ Idem de trinit. Nec trepidus ero ad proferendā sententiā meam: in qua magis amabo ispici a rectis: q̄ timebo morderi a peruersis. Gratanter enim suscipit oculum columbinum pulcherrima t modestissima charitas: dētem autem caninū vel cuitat cautissima humilitas vel retundit solidissima veritas. ¶ Ō Persuadendum erat homini quātū nos dilexerit deus t quales: quantū ne desperaremus: quales ne superbiremus. ¶ Idē de cathe. ru. Dilectiōe tibi tanq; fine proposito quo referas omnia que dicis: quicquid narras ita narra vt ille cui loquer̄ audiēdo credat: credendo speret: sperando amet. ¶ Idē de bono pseuerātie. Facile est immo t vtile/vt taceatur aliquod verū propter incapaces. ¶ Idē. Cū res vera ita se habet vt fiat peior nobis eā dicentibus ille qui capere nō potest: nobis autem tacentibus ille qui pōt: quid putamus esse faciendum: nōne dicēdū est potius, verū: vt qui potest capere capiat: q̄ tacendum: vt non solum id ambo nō capiāt: verūetiā qui est intelligentior ipse fiat peior: qui si audiret t caperet per illū plures discerent: quo enī est capatior vt discat eo magis est idoneus vt alios doceat ¶ Idē. Non sumus in disputationib⁹ prompti: t i orationibus pigri. ¶ Idē in epistola: Sollicitissime cauendum est in docendo superbie vitiū: quod in discendo non ita est. ¶ Amb. de offi. Absit ptinax in familiari sermōe ptētio: quotiēs ei magis excitare inanes q̄ vtilitatis aliquid afferre solet disceptatio sine ira/suauitas sine amaritudie sit/monitio sine asperitate/hortatio sine offensione. ¶ Isid. in syno. Comunia omnibus secreta paucioribus loquere: aperta cunctis: operta paucis annūcia. ¶ Idē de sum. bono. Quadrimoda est dicendi ratio: quia aut bene sentiendo quid bene proferetur: aut nihil sentiendo nihil dicitur: aut parum sentiendo loquacitas sola ostentatur: aut optime sentiendo non eleganter profertur quod dicitur. ¶ Hieronymus in epistola. Docēte te in ecclesia nō clamor populi sed gemitus suscitetur: lachrymine auditorū laudes tue sint. ¶ Idem. Predicator continentie nuptias ne conciliet. ¶ Bernardus super Canti. Ēn quā ta prius infundenda sunt: vt effundere audeamus de plenitudine non de penuria largientes. primo quidem cō

punctio/deinde deuotio:tertio penitẽtie labor.quarto pietatis opus.qnto orationis studium.sexto cõtemplationis ocium.septimo plenitudo dilectionis.¶Idẽ.Doctrina spũs nõ curiositatẽ acuit:sed charitatẽ accẽdit.

¶De dignitate.Ca.xxxv.

ORego.in regis.Ad hoc locorum gradus rationis ordo distinxit:& iudicia esse cõstituit:vt nec prepositi in opprimendos se frustra valeant occupare subditos nec subiectis iterum contra suos prepositos effrenata sit resultandi licentia.¶Idem.Ad hoc diuine dispensationis prouisio gradus & diuersos cõstituit ordines esse distinctos:vt dum reuerentiã minores potioribus exhiberent:& potiores minoribus dilectionem impenderent:vna concordie fieret ex diuersitate connexio:& recte officioq; gereretur administratio singulorum.¶Idem.Quia homo quod sibi tribuitur quo iudicio disponatur ignorat:nec ad appetendũ locũ superiorẽ procax insistere:nec ad repellendũ contumax debet inueniri.¶Idẽ in pasto.Virtutibus pollẽs coactus ad regnũ veniat:virtutibus vacuus nec coactus accedat:¶Idẽ.Cũ rerũ necessitas exposcit pensandum valde est ad culmẽ q̃lqs reginiinis qualiter veniat:atq; ad hoc rite pueniẽs qualiter viuat:& bene viuẽs qualiter doceat:& recte docens infirmitatẽ suam quotidie quãta cõsideratione cognoscat:ne aut hũilitas accessum fugiat:aut peruentioni vita cõtradicat:aut vitam doctrina destituat:aut doctrinã presumptio extollat.¶Idẽ in dia.Vsus recte conuersationis est:vt prelesse non audeat qui subesse nõ didicerit:nec obedientiã subiectis imperet quam prelatis non nouit exhibere.¶Idem in home.Illi debent curam pastoralem suscipere:qui in suo corde sciunt fluxa luxurie domare:vt cum aliis fortia predicant:ipsi desiderijs mollibus eneruiter non succumbant.¶Idẽ in mora.Volenti mihi atq; renitenti cũ graue esset altaris ministeriũ:etiam pondus est cure pastoralis iniunctum.¶Isido.de sum.bo.Vir ecclesiasticus & crucifigi mundo per mortificationẽ proprie carnis debet:& dispensationẽ ecclesiastici ordinis si ex dei voluntate ꝓuenerit volens q̃ dẽ sed humilis gubernandã suscipiat.¶Bernar.sup Canti.Non ociose totiens repetitũ est.Petre amas me:in cõmissione ouium.Ego quidem id significatum ꝓuide puto:ac si dixisset illi Ihesus.Misi testimoniũ tibi perhibente cõscientia q̃ me ames:& valde ꝓfecte ames:hoc est:plus q̃ tua:plus q̃ tuos:plus etiã q̃ te:vt huius repetitionis mee numerus impleatur:nequaq; suscipias curam hanc:nec te intromittas de ouibus meis pro quib⁹ vtiq; meus effusus est sanguis.¶Id.In prelatione opus est viro' forti/spirituali/& fideli:forti ad propulsandas iniurias:spirituali/ad deprehendendas insidias:fideli/qui non q̃ sua' sunt querat.¶Idẽ i epi.In alto positũ nõ alta sapere difficile est & omnino inusitatũ:& quãto inusitati⁹ tãto glorioſi⁹.

¶De Zelo. Cap.xxxvj.

ORego.sup Ezech.Nullum omnipotenti deo tale est sacrificiũ:quale est zelus animarũ.¶Idẽ.Restat vt siue.s.li.ij.de prudentia.¶Idẽ in moral'.Si nulla ira ex virtute surgeret:diuine animaduersionis impetũ fineres per gladium non placasset.¶Idem.Aliquãdo necesse est vt prauis mentibus que hũana predicatione corrigi nequeunt:diuina flagella optari benigne debeãt.¶Idem.Euenire plerũq; s.lib.iij.& discordia.¶Idem.Si sic proximos vt nos amare precipimur:restat vt sic eorum erroribꝰ sicut nostris vitijs irascamur.¶Idem.Erga errata proximorum sic mansuetudo zelum temperet:quatenꝰ a iustitie studio non eneruet.¶August.in episto.Quid sic prosequitur vitam bonorum:q̃ vita ini-

quorum:non cū cogit immitari quod displicet:sed cū cogit volere qđ videt quoniā corā pio viuēs impie:z si non obligat cōsentientē:cruciat sentientē ¶ Idem. Via est. Infra de dolore. ¶ Berna. sup Cāti. Zelum tuum inflammet charitas/informet scientia/firmet constantia/sit feruidus/sit circūspectus/ sit inuictus/nec teporem habeat:nec discretione careat:nec timidus sit. ¶ Idem. Habeat charitas zelū:sed adhibeat pro tēpore modum seueritas nunq̄ remissa:intermissa tamē plus proficit. ¶ Idem. Hoc vera z casta cōtemplatio habet:vt mētem quā diuino igne vehemēter succēderit:tāto interdū repleat zelo z desiderio acquirendi deo q̄ eū similiter diligant:vt ocium ptemplationis pro studio predicationis libentissime intermittat. ¶ Glo. ps. xxx. Ira iusta est qua irascitur quis suis z alienis peccatis:videns hoīes cōfitentes deum ore:z negantes moribus:renūciātes seculo verbis z non factis:z videns fratres fratribus detrahentes:osculum dantes:z fidem non seruantes. ¶ Glo. super ps. lxviij. Bonus zelus est feruor animi:quo mēs abiecto humano timore pro defensione veritatis accenditur:z eo magis cōmendabilis quo quelibet praua que viderit corrigere satagit:si nequit tolerat z gemit.

¶ De sollicitudine. Capitulum.xxxvij.

Grego. in mora. Sancti viri quia breuitatem vite indesinenter aspiciunt:quasi quotidie morientes viuūr:z tanto se sollicitius manfuris preparant:quanto z nulla esse transitoria ex fine semp pensant. ¶ Idem. Mens tanto altius intertentationis fluctus tollitur/quanto sollicitius ab huius seculi cogitatione vacuatur. ¶ Idem. Magna sollicitudine ad curam nostre melioratiōis accingimur:quādo id frutis in aliis cernimus quod nō habemus. ¶ Idē. Dominū tāto. s. de discussione. ¶ Idem in regist. Illa sollicitudo prepositorū vtilis est: illa est cautella laudabilis: in qua totū ratio agit: z furor sibi nil vendicat. ¶ Idem. Quāto morti vicinior efficeris:tāto fieri sollicitior atq̄ timidior debes. ¶ Idem. Cum honoris augmento cura quoq̄ sollicitudinis debet excrescere. ¶ Idem. Cū cūcta negocia sollicitudine indagande veritatis indigeant:tamē que ad dei iectionem sacerdotalium graduū spectāt:sunt districtius trutināda. ¶ Johā. Chry. super Mat. Occupatio virilium sollicitudinū:suggestionū volupratis plerūq̄ excludit. ¶ Hiero. Grandis virtutis. s. lib. v. de continētia tactus. ¶ Bernar. super Cantica. Omnis cura sanctorū spreto ornatu cultuq̄ superfluo exteriorisui hominis qui certe corrūpitur:omni se diligentia prebet z occupat excolēdo atq̄ decorando interiori illi qui ad imaginē dei est:z renouat de die in diē. ¶ Idē Omnis de bonis. s. de regratiatione. ¶ Idē in ser. Dignū valde est z omnino exigit ratio equitatis:vt quibus a constitutione mundi regnū paratur: ipsi etiam sese regno parare nō negligant. ¶ August. de ordine discipline. Opera danda est optimis moribus: deus enim noster aliter nos exaudire non poterit:bene autem viuentes facillime exaudiet. ¶ Sene. i epla. Perseuerandū est z assiduo studio robur addēdum:donec bona mens sit quod bona voluntas est.

¶ De correptione. Capitulū.xxxviij.

Grego. in mora. Quisquis ppendere sollicite sciat/ne lucrus tempore verba increpationis inferat. ¶ Idem. Quos de aperta infirmitate reprehēdimus:superest vt de occulte fortitudinis estimatione vereamur. ¶ Idē. Ex se debet. s. lib. iij. de obliuione. ¶ Idem in regist. Dum vnus corripitur plurimi emendantur:z melius est vt pro multorum saluatione vnus condemnetur

& per vnius licentiã multi pericliten tur. ¶ Idem. Vbi senior iuuenib⁹ ex emplum ad interitũ prebet: ibi districta increpatione feriẽdus est. ¶ Isido. de sum. bo. Sicut peccatorem cõuenit argui iniustum: sic conuersum exulcerari. ¶ Idẽ. Qui veraciter fraternam vult corripere ac sanare infirmitatem: talẽ se prestare fraterne vtilitati studeat: vt cum quem corripere cupit humili corde admoneat: hoc faciens ex compassione quasi cõmunis periculi: ne forte & ipse subijciatur tẽtationi. ¶ Augustꝰ. in Enchyridion. Qui emendat verbere in quem potestas datur & coercet aliqua disciplina: & tamen peccatũ eius quo ab illo lesus aut offensus est dimittit ex corde: vel orat vt ei dimittatur: non solũ in eo q̃ dimittit atq; orat: verũetiam in eo q̃ corripit: et aliqua emendatoria pena plectit elemosynã dat. Multa enim bona prestantur inuitis: quãdo eorum consulitur vtilitati/non voluntati. ¶ Idem. Si peccauerit .s. li. iij. de argutione. ¶ Idem in epistola. Quãtum illi laudandi atq; predicãdi sunt qui dignati non sunt cũ mundo etiam florente florere: tm̃ increpãdi & accusandi sunt quos perire cum perentẽ delectat. ¶ Idem de correp. & gratia. Corripiant a prepositis suis subditi fratres: correptionibus vtiq; de charitate venientibus pro culparum diuersitate diuersis vl minoribꝰ vel amplioribus: quia & ipa que damnatio nominatur quã fecit episcopale iudicium: qua pena in ecclesia nulla maior est: potest si deus voluerit in correctionem saluberrimã cedere atq; pficere. ¶ Idẽ de doctria christiana. Quid locis & tempori & personis eueniat diligenter attendendum est: ne temere flagitia reprehendamus. ¶ Johannes Chrysosto. super Matheum. Omnis corruptio similis est ceteris tentationibus: sicut enim oĩs tentatio fideles quidem magis edificat: ifideles autem amplius destruit: sic & omnis increpatio discipline religiosum hominem & timentem meliorem facit: irreligiosum autem & malũ conturbat & ad deterius ire compellit. ¶ Bernar. Non contemnenda increpatio iusti que ruina peccati/coꝛdis sanitas est: necnõ & dei via ad animam. ¶ Idem in serm̃. Nemo fratres vitia palpet: pctãnemo dissimulet: cũ viderit ordinem deperire: vel minui disciplinam: est enim consentire silere cum arguere possis: & scimus quia similis pena facientes maneat & cõsentientes. ¶ Glo. Mat. vij. Raro & nõ sine magna necessitate obiurgatiões sunt adhibende: & non nisi dei respectu remota ab oculo trabe. i. odio.

¶ De equitate. Capitu. xxxix.

ORego. in moral'. Ita vos in ea que deum offendũt & ad iracundiam prouocant: districtos ac sollicitos exhibete: vt ad aliorum emẽdationem & vindicta culpabilem feriat: & innocẽtem falsa opinio non affligat. ¶ Idem. Manifesta peccata nõ sunt occulta correctione purganda: sed palam sunt arguendẽ qui palam nocent: vt dum aperta obiurgatione sanantur: hi qui eos imitando deliquerant corrigant. ¶ Idẽ. Cum increpare delinquentes noluerit: eos proculdubio pastor occidit. Hac ergo consideratione compulsus velis nolis locuturus sum: quia oĩ virtute aut te cupio saluari: aut de tua morte me eripi. ¶ Idem. Sicut obstinati esse humilibus non debem⁹ ita districti esse superbis debemus. ¶ Idem. Sicut perseueranti culpe debetur iurevindicta: ita resipiscentibus est venia concedenda. ¶ Idem. Summum in regibus. Supra in libro primo de potentibus. ¶ Idem. Boni te dulcem: praui sentiant correctorem: in qua videlicet correctione hunc esse ordinem noueris obseruandum: vt personam diligas et vitia persequeris: ne si aliter agere forte esse volueris: transeat in crudelita

tem correctio: & pdas quos emẽdare desideras. ¶ Idẽ. Iustitie & rationis ordo suadet vt q̃ sua a successoribꝫ desiderat mandata seruari: p̃decessoris sui pculdubio voluntatem & statuta custodiat. ¶ Idem. Sicut in his qui per ignorantiam fecerunt culpa aliq̃tenus toleranda est ita in his fortiter insequenda q̃ non metuũt sciẽdo peccare. ¶ Idẽ. Affectum iusta postulantibus indulgere & vigor eẽtatis: & ordo exigit rationis. p̃sertim qñ petentium voluntatẽ: & pietas adiuuat: & veritas non relinquit. ¶ Idem. Rationi contraria pcul est abiscienda petitio ita in his q̃ bñ desiderantẽ: affectũ nõ conuenit negare. ¶ Idem. Minorem maior p̃cedit sicut honore & crimine: & cui maior sequitẽ culpa: maior implicet vindicta & post penitentiã credat esse fructuosa. ¶ Idem. Sicut laudabile discretũq̃ est reuerẽtiam & honorem debitum exhibere p̃oribus. ita rectitudinis & dei timoris est si q̃ in eos correctionis indigẽt nulla dissimulatione postponere: ne totũ quod absit incipiat corp̃ inuadere: si languor non fuerit curatus in capite. ¶ Idẽ. Manifesti excessus canonica semper moderatiõe p̃mendi sunt. vt vna res & p̃teritoꝝ correcti o: & esse regula possit futuroꝝ. ¶ Idem. Quotiens ꝓtra ecclesiasticã quid gestum dicet discipli nam: ne nos ante deum culpa ex dissimulatiõe redarguat: irrequisitũ hoc relinquere nõ audemus. ¶ Idem. Sicut ecclesia ꝓprias res amittere non debet. ita cã rapacitatis ardore alienas inuadere non opz. ¶ Idem. Iurgantium cõtrouersias celeri sentẽtia terminare: & equitati pculdubio conuenit & vigori. ¶ Idẽ. Sicut ab alijs nostra exigimus: ita singulis sua iura seruemus. ¶ Idem in mora. Maiora crimina & tarde credenda sunt cũ audiunt: & citius punienda sunt cum veraciter agnoscuntur. ¶ Idem. Superiores cum per disciplinam alios ferint: sic alienam infirmitatem debent pcutere: vt etiam ad sua nouerint oculos reuocare. ¶ Idem in pasto. Aliquando subiectoꝝ vicia prudenter dissimulanda sunt: sed quia dissimulãtur iudicanda. aliquando & aperte cognita mature toleranda. aliqñ vero subtiliter & occulta pscrutanda. aliquãdo leniter arguenda. aliqñ & vehemẽter increpanda. ¶ Ambro. in epi. Hostẽ ferire victoria est: reum equitas. innocentem homicidium. ¶ Augu. de ci. dei. Melior est animi eẽtas: q̃ corporis sanitas. ¶ Idem de bap. paruulorum. Hoc iustum ẽ vt cũ mala hominum reprobamus: quecũq̃ in illis bona dei reperimus approbem⁹. ¶ Idẽ. Veritate manente quod vicios um: qđ prauũ: quod falsum in vnoquoq̃ fuerit curemus: corrigamus: emendem⁹ aut si non possum⁹ detestatum: damnatumq̃ vitemus. ¶ Idem de ouib⁹. Disciplina exerceatur: iudicium non precipitetur. ¶ Idem. Pertinet ad innocentis. s. de innocentia. ¶ Johan. Chrys. super Joh. Siue inops siue diues fuerit quis: non psonas attẽdamus: sed res scrutemur. ¶ Bern̄. in epla. Si q̃s susurro in populo diaboli sibi assumens vicem iurgia seminare & pacẽ turbare velle repiat. quẽad modũ ille discordie semp est amator & auctor. hunc rigide cẽsure remedio citius obuiet: eo quippe pessime quo intime pesti. ¶ Idẽ. Malum si comprimas tuum: reputabitur tibi ad gloriã si alienum ad iustitiam. ¶ Idem. Melius est vt peat vnus q̃ vnitas.

¶ De quattuor affectionibus. Capitulum. xl.

Augustinus de ciui. dei. Recta voluntas est bon⁹ amor & voluntas peruersa malus amor. Amor ergo inhians habere qđ amatur cupiditas est. Id autem habens eoq̃ fruens letitia est: fugiens quod ei aduersatur timor ẽ idq̃ si acciderit sentiens: tristitia est. proinde mala sũt ista si malus est amor. bona si bonus. ¶ Idẽ. Apud nos iuxta scripturas sanamq̃ doctrinam ciues san

cte ciuitatis dei. ī hui⁹ vite peregri=
natione ꝑm deum viuentes metuunt:
cupiuntq; dolent: gaudentq;: q; re=
ctus est amor cor̄: istas omnes affe=
ctiones rectas habent. ¶ Idem de pa
tientia. Volūtas bona. i. volūtas deo
fideliter subdita: voluntas sanctitate
supni amor̄ accēsa. volūtas q̄ diligit
deū: z primū ꝓpter deū: siue amore
de q̄ rīdet apl⁹ Petr⁹. dīe tu scis q;
amo te. siue timore. de quo dicit apl⁹
in timore z tremore vestram ipsor̄um
salutem operamini. siue gaudio de quo
dicit idē. spe gaudentes in tribulatio=
ne patientes siue tristitia: qualē idem
apl⁹ se dicit habuisse magnam ꝑ fra=
tribus suis. quecūq; amara z aspera
sufferat charitas dei est. ¶ Isido. de
sum. bo. Quattuor sunt q̄litates affe
ctionum: quibus mens iusti tedio sa
lubri compungit. hoc est memoria p̄
teritor̄ facinor̄um: recordatio futu=
rarum penarum: cōsideratio peregri
nationis in huius vite longinquitate.
desiderium supne patrie. quo q̄to⁹
ad eam valeat peruenire. ¶ Auctor de
spū z anima. Habet anima affectiōes
quibus exercet ad virtutes: dolor nā
q; de peccatis: timor de penis: deside
rium de ꝓmissis. gaudium de ꝑmis
quedā exercitia sunt virtutū. ¶ Idē
Affectus quadripertitus esse dinosci
tur: dum de eo quod amamus iā gau
demus. vel gaudendum speramus. z
de eo q̄ odimus iā dolem⁹: vel dolen
dum metuimus: z ab hac concupisci=
bilitate gaudiū z spes. de irascibilita
te dolor z met⁹ oriunt. q̄ quidē quat=
tuor affect⁹ aīe oim sunt vicior̄ atq;
virtutum quasi quedam principia et
cōmunis materia. ¶ Ber. super. cāt.
Habēt voces suas affectus: per q̄s se
etiam cum volunt ꝓdunt. timor ver=
bi causa meticulosas. dolor gemebun
das: amor iocundas. ¶ Idem in ser.
Loquens de illo verbo Joelis. ij. con
uertimini ad me in toto corde vestro.
Cōuertatur amor tuus vt omnino ni
hil diligas nisi deum. aut certe ꝓpter
ipsum. Conuertatur etiam ad ipsum
timor tuus. quia peruersus est timor
omnis quo metuis aliquid p̄ter eū:
aut non ꝓpter eum. Sic z gaudium
tuum z tristitia eque cōuertantur ad
ipsum. hoc autem ita fiet: si nō nisi ꝑm
eum doleas: aut leteris. Quid enim
peruersum magis q̄ letari cum male
feceris. z in rebus pessimis exultare?
sed z ea quoq; que ꝑm seculum est tri=
stitia mortem operatur.

De timore. Capi. xlj.

Ore. in mora. Justo timen
dum non est: ne deriso⁹ cum
corripit ꝓtumelias inferat.
sed ne tract⁹ ad odiū peio⁹ fiat. ¶ Idē
Creator noster q̄ vbiq; totus est z cer
nens cuncta non cernit: tanto metuē=
dus est q̄to inuisibilis permanens de
nostris actibus quando z quid decer
nat ignorat. ¶ Idē. Tanto de se vnus=
quisq; sollicitus metuat: q̄to ignorat
quod restat. ¶ Augu. in libro de pe=
nitētia. Timeat anima iam corrupta
docta experimento quod ignorat vir=
go. ¶ Idem de coniu. adul. Si a con=
iugali vinculo immunis minus appe
tit vita sanctor̄um: exhorreatur pena
mechor̄um. z timore saltem frenetur
concupiscentia si non amore eligitur
continentia. ¶ Idem in epist⁹. Qui
gehennas metuit: non peccare metu=
it: sed ardere. ille autem peccare me=
tuit qui peccatum ipsum sicut gehen
nam odit. ¶ Idem in regula. Deo vir
sanctus timeat displicere: ne velit fe=
mine male placere. illum cogitet om=
nia videre: ne velit femine male vide=
ri. ¶ Isi. in syno. Timor expellit pec=
catum. timor reprimit vicium. timor
cautum facit hominem atq; sollicitū
vbi timor nō est: ibi dissolutio vite est.
vbi timor nō ē: ibi despatio est. ¶ Idē
de sum. bo. Sepe que apō hominum
iudicium bona patent: apud examen
diligentissimi z acutissimi iudicis re=
proba detegunt. Ideoq; omnis san=
ctus veretur: ne forte bonū quod agit
pro aliqua animi intentione in oculis
dei reprobum sit. ¶ Hiero⁹. in epis.

Ubi timor ⁊ tremor ē: nō ibi vocis elatio est. sed animi flebilis lachrymosa dejectio. ¶ Idē. Quando iratus fuero: ⁊ aliq̄d mali cogitauero: ⁊ me nocturnum phantasma deluserit: basilicas martyrum intrare non audeo: ita animo ⁊ corpore cōtremisco. ¶ Idem in ori. sup Johelem. Nūq̄ tuta est humana fragilitas: sed q̄nto virtutibus crescimus: tanto magis timere debemus: ne de sublimibus corruamus. ¶ Bern̄. super can. Beatus homo q̄ semper pauidus est. time ergo cū arriserit gratia. time cum abierit: time cū denuo reuertetur: ⁊ hoc est semp pauidum esse. ¶ Idem. In veritate didici. s̄. lib. ij. de gratia. ¶ Idem in ser. Primus timor est ne cruciemur a gehenna. Secundus ne excluſi a visiōe dei priuemur tam inestimabili gloria Tertius replet animam omni sollicitudine ne forte deseratur a gratia. ¶ Idem. Sicut securitas vel desidia causa et mater est omnium delictorū. sic timor domini radix ⁊ custos omnium bonorum. ¶ Idem. Heu me. Supra libro secūdo de tentatione.

¶ De dolore. Capitu. xlij.

Ori Rego. in regi. Quanto corda nostro leticiā ecclesie ordo inculpabiliter custodit⁹ infundit: tanto rescissus tedium doloris imponit. ¶ Idē. Credat mihi charitas tua: q̄ valde contrist⁹ sum de tristicia tua. acsi in te iniuriam ipse p̄tulissem. ¶ Idem in mora. In amaritudine anime sunt omnes electi. quia vel punire flendo nō desinunt que deliquerunt. vl̄ graui se merore afficiūt quia longe huc a facie conditoris prolecti: adhuc in eterne patrie gaudijs non sunt. ¶ Idem. Valde affligit anima iustorum quando mali contra bonos districtas sententias intorquent: qui bene viuere ignorāt: ⁊ voce sibi iusticiam vendicant: quam moribus impugnant. ¶ Idem. Grauis meror est duris cordibus infructuose predicare: laborem in ostendenda veritate sumere: sed nullum de conuersiōe audientium laboris fructum inuenire. ac contra magna p̄dicatorum cōsolatio est subsequens p̄fectus auditorum. ¶ Idem. Anima sancta intus doloris sui gemitum tolerat: sed co refectiōis pabulum percipit: quo vis amoris p̄ lachrymas emanat. ¶ Johan. Chrys. super Joh. Cum quidem peccauerimus nos vel alij: tūc solum tristari bonum est. cum autem in humanas circunstantias inciderimus inutilis nobis de reliquo tristicie vsus. ¶ Hug. de verbis domini. Geme vt columba ⁊ tunde pectus. ⁊ tundendo corrept⁹ esto: ne videaris non conscientiam cedere. sed malam conscientiam pugnis paulimentare: solidiorem reddere: nō correptiorem. ¶ Idem in epl̄a. Pia ē ista tristitia. etsi dici potest: beata miseria vicijs alienis tribulari. non ipl̄icari. merere: non herere: dolore cōtrahi: nō amore attrahi. ¶ Idem. Quid sic. s̄. de Zelo bono. ¶ Idem cōtra iulianum. Gentibus amicorum sanor⁹ fletum commouet risus freneticorū. ¶ Idem in medita. Da mihi domine hoc exilio panem doloris ⁊ lachrymarum: quem esurio super omnem copiam deliciarum. ¶ Idem. Aut cōtinui dolores cruciabunt penitentem vitā meam: aut eterni cruciatus verabūt puniendam animam meam. ¶ Ber. in sermo. Cum ceperis tristitia implebit cor tuum: sed si perseueraueris tristitia tua vertet in gaudiū. ¶ Cassio. super. p̄s. l. Letus ⁊ lasciuus spiritus obligat hominem peccato. sed spirit⁹ contribulatus ē sacrificium quo peccatum soluit.

¶ De confidentia. Capitulum. xliij.

Ori Rego. in moral. Tanto animus a laboris afflictiōe subtrahit q̄nto per spem ad summa sustollitur. ¶ Idem. Quicquid intolerabile pusillanimitas asserit. hoc ei leue ac facile spes remunerationis ostendit. ¶ Idem. Quis nunc per tri

bulationē ferit̃ur: vt post gaudiū fructus metatur: tāto maior fiducia mētem roborat: quanto hanc fortior pro veritate affluctio angustat. ¶ Idē. Ille bene nouit in exterioribus miseriis subsistere: qui scit semp de interna spe gaudere. ¶ Idem. Cum iam in penitēte lamentis culpa diluitur. ⁊ sic perpetrata plangunt̃ur: vt plangēda minime perpetrentur: magna inēti fiducia nascit̃. ⁊ ad conspicienda superne retributionis gaudia cordis nostri facies leuatur. ¶ Idem super Ezechie. Non in fictibus: non in actib⁹ nostris: sed in aduocati nostri allegatione cōfidamus. ¶ Idem. Spes per desideria atq; suspiria introducit ad quietq; gaudia. ¶ Ambro. in hexam̃. In grauissimis passionibus spem deponim⁹ fractiq; animo resoluimur improuidi ⁊ inertes iacemus: cum de diuina miseratione tūc sperandum amplius sit cū psidia humana defecerint. ¶ Augustinus de confessio. Nemo securus esse debet in ista vita que tota tēptatio nominatur: vtqui fieri potuit ex deteriori melior nō fiat etiā ex meliore deterior: vna spes: vna fiducia. vna firma pmissio de⁹ mia tua. ¶ Idē de verbis apli. Ipsa spes pegrinatiōi necessaria est: que consolat̃ in via. tolle viatori spem perueniendi continuo frangunt̃ur vires ambulandi. ¶ Idem de verbis domini. Spes ad hoc nos hortatur vt presentia contēnamus: futura expectemus. ea que retro sunt obliuiscentes cum apostolo in anteriora nos extendamus. Nihil itaq; tam inimicum spei q̃ retro aspicere. ¶ Hieronymus in epistola. Cum vniuersos artus mundaueris ab omni sorde peccati. ⁊ toto fueris sanctificata corpore: tunc tibi castitatem intelligas prouisuram: et cum omni fiducia palmā virginitatis expecta. ¶ Bernardus in sermone. Hec est vera hominis fiducia a se deficientis ⁊ innitentis domino deo suo.

¶ De leticia. Capi.xliiij.

¶ Rego. in moza. Sancti virtutum pficere virtutum psperitate considerāt: quodam dispensatiōis supne moderamine exerceri se etiā in tentationibus exultant. q; tanto robustius acceptā virtutum gloriā custodiunt. q̃to tentationis impulsu concussi infirmitatē suā humilius agnoscūt. ¶ Idē. Quo se interius gaudijs animus robustiꝰ ī ferit: eo minꝰ exterius dolores sentit. ¶ Idem in home. Ille veraciter patientiā seruat: q; ⁊ ad tempꝰ aliena mala cū dolore tolerat. ⁊ eadē retractās gtuliſſe se talia exultat. ¶ Idē. Si me participem. s. de cōmunitate. ¶ Idē in dialo. Qualis quisq; apud se latet: at contumelia illata pbat. Nam sicut superbi honoribus. sic plerumq; humiles sua despectione gratulant̃ur. ¶ Aug. de verbis domini. Quando gaudet̃ in dño non gaudet̃ in seculo. vincat gaudium in dño: donec finiat̃ gaudium in seculo. gaudium in domino semp augeat̃ gaudiū in seculo semper minuat̃ donec finiat̃. ¶ Idē. Tu q; ꝑam requiē. s. de tranqllita. ¶ Idē de cōfes. Est gaudium qđ non dat̃ impijs: sed eis q; te gratis colūt dñe quorum gaudiū tuipse es: ⁊ ipa est beata vita gaudere ad te de te: ꝓpter te. ipa est ⁊ nō altera. ¶ Hiero. in epla. Nihil sollicitius ꝓuidendum est: q̃ vt solēnem diem: nō tam ciborum abundātia: q̃ spūs exultatione celebremus. q; valde absurdum est nimia saturitate velle honorare martyrem: quem scimꝰ deo placuisse ieiunijs. ¶ Ber. in epla. Reuera illud solum ⁊ verum est gaudium: qđ non de creatura: sed de creatore concipit̃: ⁊ qđ cum posse deris nemo tollet a te: cui comparata omnis aliunde iocunditas meror est. omnis suauitas dolor ē. omne dulce amarum. omne decorum fedum. omne postremo quodcunq; aliud delectare possit molestum. ¶ Idem in sermoni. Non est regnum dei esca ⁊ potus: sed iusticia ⁊ pax: et gaudium in spūsancto. sic fatui filij Adam ⁊ preci

piti saltu iustitiam transilientes: & pacem rem finalem in principium conuertere & peruertere vultis. Nemo ei est qui gaudere nō velit: non stabit: et non erit istud: quia sicut non est pax impijs: sic nec gaudere dicit dominus. Nō sic impij: nō sic. prius est iustitiā facere: inquirere pacē/ & persequi eā: & sic deinde apprehendere gaudium: immo a gaudio comprehendi. ¶ Seneca in epistola. Ad verum gaudium spectra: & de tuo gaude: quid autem est hoc de tuo? de teipso: & optima tui parte: corpusculū quoq; & si nihil potest fieri sine ipso magis necessariam rem credere q̄ magnam.

¶ De connexione. Capitulum.xlv.

Gregorius in moral. Omnes virtutes in conspectu conditoris vicaria ope se subleuant vt quia vna virt⁹ sine alia vel nulla est omnino/ vel minima/ vicissim sua coniunctione fulciātur. ¶ Idem. Valde singula quelibet destituitur: si nō vna virtus virtuti alij suffragetur. ¶ Ambro. sup Luc. Connexe sunt sibi concatenateq; virtutes: vt qui vnam habet: plures habere videatur. ¶ De timore & spe. Gregorius in moral. In peccatoris pectore iccessanter debet spes & formido cōtungi: quia incassum misericordiam sperat: si non & iustitiā timeat. incassum iustitiam metuit si nō etiam de misericordia cōfidit. ¶ Idē De statu suo Dauid cadēte nemo superbiat: de lapsu etiā suo Dauid surgente nemo desperet. ¶ Idē. Viri sancti ita mesti sunt vt confidāt: atq; ita cōfidunt vt tamē ex securitate nō torpeāt. ¶ Idem in dialo. Oportet et de dei nos semper miseratione cōsidere: et de nra infirmitate formidare. ¶ Idē Qui peccatori predicat. Supra de doctrina. ¶ Isido. in synodo. Nulla te securitas deceptū blandiatur: nulla te securitas a penitentie intentiōe suspēdat. iccessanter in corde tuo spes et formido persistat. ¶ Idem de summo bono. Omnis iustus spe & formidine nitet: quia nūc illum ad gaudiū spes erigit: nunc illum ad formidinem timor gehenne adducit. ¶ Augustin⁹ de medit. Respira peccator. respira/ ne desperes: spera in eo quem times: affuge ad eum a quo aufugisti: inuoca importune quem superbe prouocasti. ¶ De timore & gaudio. Gregorius in moral. Cum bona in alijs cernimus: valde necesse est vt exultationem nostre fortitudini & formidinem nostre exultationi misceamus: quatenus et de alienis profectibus charitas gaudeat: & de suis infirmitatibus conscientia contremiscat. ¶ Idem. Sancti viri cum de quibusdā se vitijs ereptos hilarescunt: magno se metu etiam in ipsa exultatione concutiunt: quia & si iam de cuiuslibet procella tempestatis erepti sunt: esse se tamen adhuc in incerti maris dubijs fluctibus sciūt. ¶ Idem. Sancti viri sic spe exultant vt pauore trepident: sic pauore timēt vt spei fiducia exultent. ¶ De timore & amore. Gregorius in moral. Cum plus ipsi quod timeamus agnoscim⁹: plus nobis de deo per internam gratiam infundit quod amemus. ¶ Idē Appositis quasi quibusdam gradib⁹ profectus nostri pedem prius per timorem in imo ponimus: & post modū per charitatem ad alta leuamus: vt ab eo quod quisq; timet reprimatur vt timeat: & ab eo quod iā timuit subleuetur vt presumat. ¶ Augustinus de virgi. Ama dei bonitatem: time veritatem: vtrumq; te superbum esse non sinit: amando enim times ne amātem & amatum grauiter offendas. ¶ Idem de fide ad Petrum. Diligentes dei misericordiā: metuēteq; iustitiam: nec de remissione peccatorum desperemus: nec remanemus i peccatis. ¶ Idem de verbis apostoli. Nō intrat charitas incomitata: habet se cum socium suum timorem: quem introducit ipsa: sed illū castum permanentem in seculum seculi. ¶ Idem super primam cano. Johā. Exhorresce

quod minaſ omnipotens: ama quod pollicetur omnipotens: ꝛ vileſcit omnis mundus ſiue promittens ſiue terrens. Hieroñ. in epiſtola. Vide vt omnia quecumq; bene facis propter deum facias. ſciens eius rei tãtũ te a domino receptũrum eẽ mercedem: quã eius timoris ꝛ dilectionis cauſa perfeceris. ¶ Bernar. de conſideratione. Sanctum facit affectio ſancta: et ipſa gemina: timor domini ſanctus: et ſanctus amor. his perfecte anima affecta veluti duobus quibuſdam brachijs ſuis deum amplectitur: ſtringit ꝛ tenet. ꝛ ait. tenui eum nec dimittam ¶ Idem in epiſto. Habens quam ſemel affecerit charitas: ſui turis eſſe non ſinitur: metuit quod neſcit: dolet qđ nõ oportet. ſollicitatur plus ꝙ voluerit ꝛ vnde noluerit. ¶ Idem in ſermone. Timeamus ꝛ amemus Chriſtum dominum. timeamus pro noſtra indignitate: pro ipſius dignatione amemus: non diſſimulemus: non excuſemus: ī medio eſt omnib⁹ ſeſe offerens. ¶ De abſtinentia ꝛ elemoſyna. Greg. in homel'. Hoc quod tibi ſubtrahis alteri largire: vt vnde tua caro affligitur: inde egẽtis primi caro reparet. ¶ Idẽ Illud ieiunium deꝰ approbat: quod ad eius oculos manꝰ elemoſynarum leuat: quod cum proximi dilectione agitur: qđ cum pietate condit. ¶ Idẽ Non deo ſed ſibi quiſq; ieiunat: ſi ea q̃ ad tempus ſibi ſubtrahit inopib⁹ non tribuit: ſed ventri poſtmodum offerẽda cuſtodit. ¶ Johan. Chryſoſto. ſuper Matthe. Si ieiunaueris ſine elemoſyna nihil ieiuniũ tuũ reputaſ: ſed ventrẽ iplente ꝛ inebriãte deterior eſt q̃ talis ẽ: ꝛ tanto deterior ꝙto laſciua crudelitas ẽ difficilior. ¶ Glo. Mat. vi. Deo ieiunat q̃ eius amore ſe macerat: et qđ ſibi ſubtrahit alij impendit. ¶ De abſtinentia ꝛ oratione. Augu. i epiſtola. In ieiunijs ꝛ vigilijs ꝛ omni caſtigatione corporis ꝙ plurimũ adiuuatur oratio. ¶ Johã. Chryſoſto. ſuper Matth. Qui orat cum ieiunio duplices habet alas: ꝛ ipſis ventis leuiores. neq; enim oſcitat ꝛ tenditur ꝛ torpet orans: quod patiuntur multi; ſed eſt igne vehementior: ꝛ terra ſupior. Ideoq; maxime hic talis demonibus eſt inimicus ꝛ hoſtis. Nihil enim homine orante proprie eſt potentius. ¶ Idem. Sicut nec miles ſine armis eſt aliqd. nec arma ſine milite. ſic nec oratio ſine ieiunio: nec ieiunium ſine oratione. ¶ Iſido. de ſummo bono. Hoc eſt perfectum ꝛ rationabile ieiunium quando noſter homo exterior ieiunat: interior orat. facilius enim per ieiuniũ oratio penetrat celũ. ¶ Bernar. ſuper can. Abſtinebo a vino: quia in vino luxuria eſt. aut ſi infirmus ſum modico vtar iuxta conſilium apoſtoli abſtinebo ꝛ a carnibus: ne dum mihi nimis carnem nutriunt. ſimulq; ꝛ carnis nutriant vicia. panem etiam ipm cum menſura ſtudebo ſumere: ne onerato ventre ſtare ad orandum tedeat. ¶ Idem in ſermo. Oratio virtutem impetrat ieiunandi: ꝛ ieiunium gratiam promeretur orandi. ieiunium orationem roborat. oratio ieiunium ſanctificat. ꝛ deo repreſentat. ¶ Idẽ. Quid nobis ieiunium proderit: ſi relinquaſ in terra, ſubleuetur ergo penna quadam orationis. ¶ Glo. cant. iij. Primꝰ eſt mortificare cõcupiſcentiã: poſtea offerre deo placabilia vota cordis. ¶ Glo. Thob. iij. Sola oratio pigueſcit: ꝙ macies corporis paſcit. ¶ De miſericordia ꝛ oratione. Johã. Chryſoſto. ſuper Matthe. In lege ſcriptũ eſt. Non intres ante conſpectum domini vacuus. Vacuus intrat ante deum: qui veniẽs ad orationem nullam facit elemoſynam ¶ Idem. Infirma eſt oratio que elemoſynarum largitate non eſt munita. ¶ Sanctus maximus in ſer. Oratio que caſtitatꝭ iuſticie ꝛ elemoſynarum operib⁹ adiuuatur: excedit mundum: penetrat paradiſum: euolat ad ipſum ſumme maieſtatis angelo offerente conſpectum. ¶ De miſericordia ꝛ iuſtitia. Grego. in regiſt. Ipſa in te dulcedo cauta ſit non remiſſa: correctio vero diligẽs ſit

non seuera. sed sic alterum condiatur ex altero. vt & boni habeat amãdo qõ caueant: & prauí metuendo quod diligant. ¶ Idem. Boni te dulcem. Supra de equitate. & ibidem alia plura. ¶ Idem in pasto. Disciplina vel misericordia multum destituitur: si vna sine altera teneat. ¶ Idem. Iuxta pauli vocem: in arca tabernaculi cum tabulis virga simul & mãna est: quia scripture sacre sciẽtia in boni doctoris pectore sicut est virga districtionis. sic est & manna dulcedinis. ¶ Ambrosi. in episto. Beatus qui & seueritatem & mansuetudinem tenet. vt altero disciplina seruet. altero innocentia nõ opprimatur. Nimia enim seueritas extorquet plerumq; crudelitate mendacium. ¶ Idem de offi. Neq; seueritatem esse duram conuenit: nec nimiam remissionem: ne aut potestatem exercere: aut susceptum officium nequaq; implere videamur. ¶ Isi. in syno. Impia iustitia est humane fragilitati nõ ignoscere. nõ ergo ama damnare: sed emendare potius & corrigere. ¶ Idẽ. Tene rigorem in discussione iustitie misericordiam in diffinitione sentẽtie. ¶ Idem de summo bono. Omnis qui recte iudicat staterã in manu sua gestat. in vtroq; penso iustitiã & misericordiam portat: q; per iustitiam reddit peccato sententiam: & per misericordiã peccati temperat penã. ¶ Johan. Chryso. super matthe. Iusticia sine misericordia non est iustitia: sed crudelitas. sic misericordia sine iusticia non est misericordia sed fatuitas. ¶ Bernar. super Can. Si interdum seueritate opus est: paterna sit: nõ tyrannica. matres vos fouendo: patres corripiendo exhibeatis. ¶ Idẽ de cõsidera. Iustitie vt iustitia sit temperãtia modum imponit. noli nimis eẽ iustus ait sapiens. ostẽdens per hoc minime approbãdam esse iustitiam que temperantie moderamine non frenatur. ¶ Beda in homel. Necesse est vt rectorem subditis & matrem pietas & patrem exhibeat disciplina. atq; iter hec sollicita circunspectione prouidendum: ne aut districtio rigida/aut pietas sit remissa. ¶ Idem dicit Beatus Gregorius in regis. ¶ Glo. Basilhei primo. Vera virtus est cum nec pietas sine iustitia. nec sine pietate iustitia exequitur. que separate ab inuicẽ dilabuntur. ¶ De continentia et abstinentia. Ambrosi. de virgi. Libus pessimonie & potus abstinentie docent vicia nescire. quia docent causas nescire viciorum. causa peccandi etiam iustos sepe decepit / hinc populus dei postq; sedit manducare et bibere deum negauit. ¶ Isido. de summo bono. Libidinis ignes fomentis ciborũ increscunt. corpus autem quod abstinentia frangit: tentatio non exurit. vnde & tres pueros abstinentes flamma Babylonij incendij etsi tetigit non cõbussit. ¶ Idem. Quidam cõtinentes sicut panem cum pondere edunt. ita & aquam cum mensura sumunt. asserentes ad castimoniam carnis etiam aque abstinentiam conuenire. ¶ Johannes Chrysostomus i sermo. Per ieiunia cessat pugna carnis aduersꝰ animam: & anime aduersus carnem. nec vltra insurgit ancilla in dominam. nec serua superbit in liberam: sed vniuersa hec prelia ieiuniorum presentia conquiescunt. ¶ De continentia & verecundia. Ambrosi. de virgini. Vbiq; in virgine comes singularum virtutum est pudor. hic individuus debet esse virginitati. sine quo non potest esse virginitas. ¶ Idem de offic. Verecundia est pudicitie comes: cuius societate castitas ipsa tutior est. ¶ Hieronymus i sermoni. Omnino pudor individuus virginitati esse debet: sine quo recte castitas seruari non potest. ¶ Idem in epistola. Sit in te noua grauitas. honestas admirabilis: stupenda verecundia/mira patientia virginalis incessus / et vere pudicitie habitus / sermo semper modestus: et in suo tempore proferendus. ¶ Bernardus super Cantica. Verecundia soror continentie est. nullum eque

manifestum indicium columbine simplicitatis: et ideo omnino testis innocentie est: et lampas pudicitie mentis. ¶ De continentia et charitate. Gregorius super Ezechielem. Antiquus inimicus castitatem in nobis sisine charitate fuerit nō timet: quia nec ipse carne premitur: vt in eius luxuria dissoluatur. ¶ Augustinus de virgini. Si nuptias contempsistis filiorum hominum: ex quibus gigneretis filios hominum: toto corde amate speciosum forma pre filijs hominum. vacare vobis liberum est a cōiugalibus vinculis: sed non vacare vobis liberū est a vinculo charitatis. ¶ Idem. Inspicite vulnera pendentis: cicatrices resurgentis: sanguinem morientis: precium credentis: cōmertium redimentis: hec quanti valeant cogitate: hec in statera charitatis appendite: & quid amoris nuptijs vestris impendē dum habeatis illi rependire. ¶ Idem de bono coniug. Illa virgo coniugate merito pponitur: que nec multitudini se amādam pponit cum amorem vnius ex multitudine inquirit. nec se vni componit (vno iam inuento) cogitans que mundi sunt quomodo placeat viro. sed speciosum forma pre filijs hominum sic amauit: vt quia eum sicut maria concipere carnem non posset: ei corde concepto etiam carnem integram custodiret. ¶ Idem. Quid inquiunt si omnes velint ab omni concubitu continere: & vnde subsistit genus humanum? Vtinam omnes hoc vellent dumtaxat in charitate de corde puro & conscientia bona: et fide nō ficta. multo citius dei ciuitas cōpleretur: & acceleraretur terminus seculi. Quid enim aliud hortari apparet Apostolum vbi ait cum inde loqueretur. vellem omnes homines esse sicut me. ¶ Bernardus in epistola. Castitas sine charitate lampas sine oleo ē. subtrahe oleum lampas nō lucet. tolle charitatem castitas non placet. Sed o q̄ pulchra est (sapiēs clamat) casta generatio cum charitate. ¶ Idē sup can. Quō clari tas vt aiunt lune non nisi a sole ē. sic absq; charitate seu iustitia ptinentie meritum nullum est. ¶ De ptinētia et humilitate. Greg. in morali. Sic mentem necesse est per mundiciam erigi: vt tamē sollicite debeat in humilitate sustineri. ¶ Idem. Per humilitatis custodiam seruāda est mundicia castitatis. Si enim pie spiritus sub deo premitur caro illicite super spiritum non leuatur. ¶ Augustinus de virgini. Sapientes virgines esse decet ne lampades earum extinguantur. quomodo sapientes ut si nō alia sapientes: sed humilibus cōsentientes. ¶ Idem. Quia perpetua continentia & maxime virginitas magnum bonū est in sanctis dei: vigilantissime cauendum est ne superbia corrumpatur. ¶ Idem. Facilius sequuntur agnum et si non quocūq; ierit certe quousq; potuerint coniugati humiles: q̄ superbientes virgines. ¶ Idem. Neq; simulare debet virgo humilitatem: sed exhibere. simulatio humilitatis maior superbia est. ¶ Idem sup Johannem. Melior est quidem virginalis sanctitas q̄ pudicitia coniugalis: quis dubitet & tamen si tu tenueris superbiam: et tua mater humilitatem: melior mater erit q̄ filia non dubito preferre humilem mulierem superbe virgini. ¶ Ambrosius super Lucam. Decet vt quanto castior virgo tanto humilior sit nouerit deferre senioribus: sit magistra eius humilitas in q̄ est pfessio castitatis. ¶ Bernardus. super missus. Pulchra commixtio virginitatis & humilitatis. nec mediocriter placet deo illa anima in qua humilitas commendat virginitatem: et virginitas exornat humilitatem. ¶ Idem. Potes sine virginitate saluari: non potes sine humilitate. potest inq̄ placere humilitas q̄ virginitatē deplorat amissam. sine humilitate autē audeo dicere nec virginitas marie placuisset. ¶ Idē sup can Cōtis

nentia non habet meritum apud deū que gloriam requirit humanā. Idcoq; maxime opus est etiam puritate intentionis: qua soli deo mens nostra et placere appetat: et valeat inherere. ¶ De actione z contemplatiōe. Gregorius super Ezechi. Actiua in necessitate: contemplatiua in voluntate est. illa in seruitute: ista in libertate. ¶ Idē Sicut bonꝰ est ordo viuēdi vt ab actiua in contemplatiuam tendatur: ita plerumq; a cōtemplatiua animus ad actiuam reflectitur: vt per hoc q; cōtemplatiua mentem accenderit: perfectius actiua teneat. ¶ Idē. Amor dei ad contemplatiuam: amor vero p̄ximi pertinet ad actiuā. ¶ Idem. Cōtemplatiua maior est. Supra de gustu. ¶ Idem in morali. Marthe cura non reprehenditur. marie vero z laudatur: quia magna sunt actiue merita: sed contemplatiue potiora: vñ nec auferri vnq; marie pars dicit. quia actiue vite opera cum corpore transeunt: cōtemplatiue autem gaudia melius ex fine conualescunt. ¶ Idē. Humani generis. Supra libro primo de predicatoribus bonis. ¶ Idem. Qui culmen apprehendere perfectiōis nituntur: cum contemplationis arcem tenere desiderant: prius se in campo operis per exercitium probāt. ¶ Isi. do. de summo bono. Actiua vita mūdanis bene vtitur: contemplatiua nec mundo renuncians soli deo viuere delectatur. ¶ Idem. Qui p̄ꝰ. Supra de ascensione. ¶ Augustinus de ciuitate dei. Ex tribꝰ illis vite generibꝰ scilicet ocioso: actuoso: z ex vtroq; cōposito. quis salus fide quisq; possit in quolibet eorum vitā diligere: z ad sempiterna premia peruenire. interest tamen quid amore teneat veritatis. q̄d officio charitatis impendat. nec sic esse debet vnusquisq; ociosus vt in eodē ocio vtilitatem non cogitet p̄ximi. nec sic actuosus vt cōtemplationem non requirat dei. ¶ Idem. Sciū sanctum querit charitas veritatis negocium iustum suscipit necessitas charitatis: quam sarcinam si nullus imponit: percipiende atq; intuende vacandū est veritati. ¶ Bernardus in apolo. Nec Jacob nisi cognita prius Ra desideratos Rachelis amplexus meruit obtinere. ¶ Idem super Cātica. Aliter sane afficitur mēs fructificās verbo: aliter fruens verbo: illic sollicitat necessitas p̄ximi: hic inuitat suauitas verbi: z quidem leta i p̄role mater: sed in amplexibꝰ sponsa letior: chara pignora filiorum: sed oscula plus delectant. ¶ Idem. Ex bonis operibꝰ in fide non ficta radicatis: recipit cōsolationem mens assueta quietis: quotiens sibi lux vt assolet contemplationis subtrahitur. ¶ Idem i sermo. Bonum acquirit gradum qui bene ministrauerit p̄mo: forte meliorem qui bene vacauerit deo: optimum autem qui perfectus est in vtroq;. ¶ Idem. Optimam partem elegit sibi Maria: licet non minoris fortasse meriti sit apud deū humilis conuersatio Marthe: sed de electione Marie laudatur quoniam illa quidem omnino quantum ad nos spectat nobis eligenda: hec vero si iniungitur patienter est toleranda. ¶ Idem. Absit vt qui deo vacat. ad tumultuosam aspiret fratrum officialium vitam. ¶ Idem. Felix domus. s. de religione. ¶ De scientia et humilitate. Gregorius in mora. Cum summa cura prouidendum est ne accepta sapientia cum ignorantie tenebras illuminat: lumen humilitatis tollat: z iam sapientia esse nequeat: que si virtute locutionis fulgeat: elatiōis tamen velamine cor loquentis obscurat. ¶ Idem. s. de intelligentia. quere libro. ij. ¶ Idem. In omne quod scit sese mens deprimat: ne quod virtus scientie congregat ventus elationis tollat. ¶ Idem. Sancti viri vt humilitatis in se virtutem custodiant: cum quedam mirabiliter sciunt: illud ante mentis oculos studēt reuocare quod nesciunt: vt cum ex parte alia infirmitatem suam considerant: ex ea parte qua p̄fectus est eorum se animus nō

extollat: scientia etenim virtus est. humilitas etiam custos virtutis. ¶ Isido. In disputatiõe. Supra de studẽtibus li. j. ¶ Ibidem. Disputare stude ¶ De scientia ⁊ charitate. Gregor⁹ in moali. Cum charitas edificando non erigit: scientia inflando pervertit. ¶ Idem super Ezechielẽ. Inter charitatem ⁊ sciẽtiam testis est bona operatio. que si forte defuerit: pfecto certum est: nec cognouisse te deũ. nec diligere primum. ¶ Idem. Sepe dũ quosdam. Supra libro. iij. de discordia. ¶ Augustinus super Johãnem. Sciẽtia cauenda est ne inflet. & amate sciẽtiam: sed anteponite charitatẽ. quia charitas edificat: ⁊ non permittit inflari scientiam. ¶ Idem ad Hieronymum de sentẽt. Jacobi. Sicut mors auram auellit a sensibus carnis sic charitas a concupiscẽtijs carnalibus. huic subseruit scientia: cum ẽ vtilis: nam sine illa inflat. ¶ Idem. Spiritalis hõ. s. de discussione. ¶ Bernardus de diligendo deo. Liquet et absq; scientia dignitatem esse omnino inutilem: ⁊ scientiam absq; virtute dãnabilem. ¶ Idem super canti. Cibus indigestus: ⁊ qui bonam non habz decoctionem malos generat humores ⁊ corrũpit corpus: non nutrit: ita ⁊ multa scientia ingesta stomacho anime q̃ est memoria: si decocta igne charitatis non fuerit. ¶ Idem. Sicut bonum Supra de religione. ¶ De scientia ⁊ doctrina. Gregorius super Ezechielem. Sancti viri amando discunt qõ docendo proferunt. ¶ Idem in pasto. Cum spirituale aliq̃d a subditis pastoris iquiritur: valde est ignominiosum si tunc querat discere: cum questionẽ debet enodare. ¶ Idem. ꝓlerique dũ metiri se nesciunt: que nõ didicere docere concupiscunt. qui pondus magisterii tanto leuius estimãt: quãto vim magnitudinis illius ignorant. ¶ Augustinus in episto. Ad discendum qõ opus ẽ nulla etas mihi sera videri potest. quia etsi senes magis decet docere q̃ discere: magis tamen volo discere: q̃ quod doceam ignorare. ¶ Johannes Chrysostomus de compunctor. Non confundamus diuinas literas: neq; sanctispiritus sententias ꝓprijs sententijs puertamus. ¶ Hieronymus in epistol. Multo tempore discе vt doceas. nec laudatoribus tuis: immo derisoribus aurem libenter accommodes. ¶ De vita ⁊ doctrina. Gregorius in moral. Cum a vicijs caro restringitur: cum mens virtutibus exercetur: restat vt loquendo quisq; doceat vitam quam moribus ornat. ¶ Idem. Spiritalis quisq; p̃dicator studet summopere contra maleficos rumores aduersantium: ⁊ defendere loquendo quod viuit: ⁊ ornare viuendo quod dicit. ¶ Idem in pastora. Illa vox libentius auditorum cor penetrat: quam dicentis vita commendat. ¶ Idem. Boni predicatores prius ꝓpria crimina fletibus curent: ⁊ tũc q̃ aliorum sunt punienda denuncient: ⁊ anteq; verba exhortationis insonẽt omne quod locuturi sunt operib⁹ clament. ¶ Isidorus de summo bono. Tam vita q̃ doctrina clare re debet ecclesiasticus doctor. Nam doctrina sine vita arrogantem reddit. vita sine doctrina inutilem facit. ¶ Idẽ. Unusquisq; doctor ⁊ bone actionis et bone predicationis habere debet studium nam alterum sine altero non facit perfectum. ¶ Johãnes Chrysostomus in sermo. Adjecit doctrine auctoritatem bona vita doctoris. ¶ Ambros. de offi. Vir iustus ⁊ dictis ⁊ rebus ꝓbatur. Nam si exercitatus sit sermonibus: desidiosus in operibus. prudentiam suã factis repellit. ¶ Hieronymus in epistol. ꝓsumus faciamus: et post doceamus. ne doctrine auctoritas cassis sermonib⁹ destruat. ¶ Augustinus de confes. Surgunt indocti et rapiunt celum. et nos cum doctrinis nostris sine corde ecce vbi voluta mur in carne et sanguine. ¶ Bernardus in sermo. Est tantum lucere vanum: tantum ardere parum. ardere ⁊ lucere perfectum.

De exemplo. Capi. xlvj.

Gregorius in moral'. Multi in tenebris vite presentis dū superiora de se exempla exhibent: astrorum more nobis de super lucent. ¶ Idem. Qui plenissime intelligere appetit qualis est, tales nimirum debet conspicere qualis non est. vt ex bonorum forma metiatur quantum ipse deserto bono deformis est. ¶ Idem. Qui vitam precedentiū patrum conspicit, quid in se gemere debeat: subtilius agnoscit. ¶ Idem. Sepe cum nos. Supra de verecundia. ¶ Idem in dialogo. Nunq̄ peccatores ad lamentum penitentie redirent si nulla essent bonorum exempla que eorum mentem traherent. ¶ Idem in homel'. De bono opere proximis prebeamus exemplum. ⁊ tamen per intētionem qua deo soli placere querim⁹ semper optemus secretum. ¶ Idem. Ad amorem dei ⁊ proximi plerūq̄ corda audientium plus exempla q̄ verba excitant. ¶ Idem. Qui sancto viro. Supra de societate. ¶ Isidorus de summo bono. Propterea virtutes sanctorum ad exemplum nostrum deus proposuit: vt q̄to de imitatione eorum conferri possunt nobis iustitie p̄mia: tanto de perseverantia mali sint graviora tormēta. ¶ Idem. Reprobi non attendunt documenta beatorum que imitētur ad meli⁹: sed proponūt sibi exempla prauor q̄ ad suor mor p̄ uersitatē imitant i pei⁹. ¶ Amb. sup lu. Uni⁹ exēplo plurimi corriguntur ¶ Idē de p̄uerbis. Sctōr vita ceteris norma viuēdi est. ¶ Idē de of. Sit nobis vita maior discipline speculū: nō calliditatis cōmentariū. ¶ Ber. i epla. Sermo viuus ⁊ efficax exēplū est opis: facile faciēs suadibile qđ docendum monstrat factibile qđ suadetur. ¶ Idem in ser. Nullū cōsiliū meli⁹ arbitror: q̄ si exemplo tuo fratrē docere studeas q̄ oporteat q̄ nō oporteat fieri: puocans eū ad meliora: ⁊ p̄sulens ei non verbo neq̄ lingua: sed opere et veritate. ¶ Señ. in epi. Instruēda ē vita exemplis illustribus.

De fama. Cap. xlvij.

Gregorius in regis. Quicqđ grauare pōt aut opinionem tuam: aut animam: omnino refugias. ⁊ te committere illud nullius suasioni consentias. ¶ Idem. Eius quem videre me non licet bona me pascit opinio. ¶ Idem in moral'. Fama a bono ope vires accipit: ⁊ fauoris gratiam quasi claritatis lumen aspergit. ¶ Idem. Dum de aliena vita lux quasi illius opinione clara ostenditur: hinc quasi pgenti in itinere exempli lumē prebetur. ¶ Idem. Nonnunq̄ etiam sancti viri de bona sua opinione gaudent: cum per hanc ad meliora proficere audientes pensant. ¶ Idē. Laus sua iustos cruciat: iniquos exaltat: ⁊ iustos dum cruciat purgat: iniquos dū letificat reprobos mōstrat. ¶ Idē. virtutes proficiētium in noticia ceteror hoim: q̄si suauitate fragrant odorum. ¶ Idē. Sicut ex aliena opinione proficimus: sic plerūq̄ si laudibus fame nre intēdim⁹ a virtute vacuamur ¶ Augu. de mo. ⁊ vita cle. Qui nos amāt: q̄runt qđ laudent in nobis. qui aūt nos odiūt: detrahunt nobis. Nos aūt in medio cōstituti adiuuāte dño deo nro: ⁊ vitā nr̄am ⁊ famā sic custodire debemus: vt non erubescant detractoribus laudatores. ¶ Idē de vidui. In omnibus spūalib⁹ delicijs q̄bus fruunt innupte sancta earum cōuersatio cauta etiam debz esse: ne forte cum mala vita non sit per lasciuiā: mala sit fama per negligentiā. ¶ Idē Nobis est necessaria vita nostra: alijs fama nostra: et vtiq̄ quod alijs ministram⁹ misericorditer ad salutem: ad nostram quoq̄ redūdat vtilitatē. ¶ Idem. Multo misericordius. ℈. de doctrina. ¶ Hieronymus in episto. Multum in vtrāq̄ partem crebro fama mentitur: ⁊ tam de bonis mala: q̄ de malis bona falsorum ore celebrat. ¶ Idem. Caueto omnes suspitio

nes:⁊ quicquid probabiliter fingi potest ne fingatur ante deuita. ¶ Idem. Fuge personas in quibus potest male conuersationis esse suspitio:nec paratum habeas illud de triuio: sufficit mihi conscientia mea:non curo quid de me loquãtur homines:⁊ certe apostolus prouidebat bona:non solum coram deo:sed etiam coram hominibus ne per illum nomen dei blasphemaretur in gentibus. ¶ Idem. Tenera res in feminis fama pudicitie est: quasi flos pulcherrim⁹ cito ad leuem marcescit auram:leuiq; flatu corrumpit. ¶ Bernardus super Cantica. Validos ⁊ constantes necesse est esse eos qui super alios ordinantur:necnon et lõganimes in spe:atq; ad superna verticem montis attollentes:qui ⁊ bonũ fidei suc ⁊ conuersationis vbiq; odorem spargentes:dicere cum apostolo possint. Christi bonus odor sum⁹ deo in omni loco. ¶ Idem. Erit quidẽ virtus contenta candore conscientie:vbi sequi non poterit odor fame:ceterum odor fame nec excusare sufficiet vitiũ conscientie decoloris:prouidebit tamen semper quantum in se est homo virtutis bona:non tantum coram deo sed coram hominibus:vt vere sit liliũ. ¶ Idem. Sufficit.s. de tranquillitate. ¶ Idẽ de conside. Interest tue perfectiõis ⁊ malas res:⁊ malas pariter species deuitare:in altero cõscientie: in altero fame cõsulis. ¶ Idem. Esto fortis in fide decorus in gloria:⁊ probasti te imitatorem dei:fortitudo tua fides conscientie est:⁊ decor tuus splẽdor bone opinionis est.

¶ De aduersitate. Capitulum.xlviij.

ORego.in regist. Pena presens si afflicti animum conuertit finis est culpe precedentis:si eum ad timorẽ domini minime conuertit:initium est pene sequentis. ¶ Idẽ. Inter flagella positos:flagellis digna cõmittere contra ferientem est spiritaliter superbire:⁊ seuientis acrius iracundiam prouocare. ¶ Idem. Aduersitas que bonis vetis obijcitur:probatio virtutis est:non iudicium reprobatiõis. ¶ Idẽ. In oĩ potente deo tũc certa fiducia est:quãdo pro bono opere aduersitatis aliqd in hoc mũdo recipitur:vt plena merces in eterna retributione seruetur. ¶ Idẽ. Ipa malorum societas purgatio bonorum est. ¶ Idem. Dubiũ non est.s. de discordia. lib.iij. ¶ Idẽ in mora. Sicut aromata fragrantiã suam non nisi cũ incenduntur expandunt: ita sancti viri omne quod virtutibus redolet :n tribulatione innotescunt. ¶ Idem. Flagella bonorum aut vitia perpetrata purgant:aut que poterãt perpetrari futura deuitant. ¶ Idem. Cum peruersum quẽq; deus oĩpotens percutit:⁊ condolendũ est miserie pereuntis:⁊ congaudendũ iustitie iudicis. ¶ Idem. Electi vniuscuiusq; mens tribus vicibus.i. vel labore conuersionis:vel tentatione probationis vel formidine solutiõis atteritur:atq; ipsa attritione purgata liberat. ¶ Idẽ. Vena interrogat:si quietus quis veraciter amat. ¶ Idẽ plura.s. de certamine. ¶ Johã. Chrysso. in ser. Sicut pluuia in terrã descẽdẽs eleuat semina:sic ⁊ tribulatio animã itrãs erigit desideriũ. ¶ Idẽ. Qui aduersat virtutẽ suã destruit:nobis vero p patientiam coronas operabit. ¶ Augu. de pasto. Si exceptus es a passione flagellorũ:exceptus es a numero filioꝝ. ¶ Idẽ in epist. Terror tẽporaliũ potestatũ quãdo ꝓbitatẽ oppugnat iustis: fortibus gloriosa ꝓbatio est:infirmis periculosa tentatio. ¶ Idẽ sup Gene. ad litterã. Ipse sibi homo in tentationibus certius innotescit:⁊ iuste salus illa perpetua que turpiter amissa est per voluptatẽ:fortiter recipitur per dolorẽ. ¶ Isiõ. in syno. Aduersa corporis anime remedia sunt:egritudo carnẽ vulnerat:mentẽ curat:lãguor eni vitia excoquit:languor vires libidinis frangit. ¶ Idẽ de sum.bo. Viri sancti plus formidant prospera q̃ ad

uersa: qz dei seruos prospera deiciũt aduersa vero erudiunt. ¶ Bern̄. sup Cãt habitat. Bonũ mihi dñe tribulari: dũmodo ipe sis mecũ: cꝫ regnare sine te: epulari sine te: sine te gloriari. Bonum mihi in tribulatione magis amplecti te: in camino habere te mecum: cꝫ esse sine te: vel in celo: quid enim mihi est in celo: a te quid volui super terram. ¶ Idem super Cant. In petra. Infra de martyrio.

¶ De martyrio. Cap. xlix.

ORego. in regist. Sicut beatus Cyprianus ait: martyrem non facit pena: sed causa. ¶ Idē in homel. Mori a persequēte martyriũ in aperto opere est: ferre vero contumelias z odientem diligere martyrium est in occulta cogitatione: ¶ Idem. Habet pax nostra martyrium suum: quia z si carnis colla ferro non subdimus: spirituali tamē gladio carnalia desideria trucidamus. ¶ Ysido. in etymo. Duo sunt genera martyrij: vnum in aperta passione: alterum in occulta animi virtute. Nam multi hostis insidias tolerantes: z cũctis carnalibus desiderijs resistentes per hoc ꝙ se omnipotenti deo in corde mactauerunt: z pacis tẽpore martyres facti sunt. ¶ Johannes Chrysso. in sermo. Habet paupertas martyrium suũ: z egestas bene tolerata facit martyriũ: sed egestas ꝓpter Christum: non propter necessitatẽ. ¶ Hieron̄y. in legenda sancte Paule. Non solũ effusio sanguinis in ꝓfessiõe martyriũ reputaꝝ: sz deuote quoꝫ mẽtis seruit⁹ quotidianũ martyriũ est. ¶ Ysi. in epi. Hec ẽ sola digna retributio cũ sanguis sanguine cõpensaꝝ: z redempti cruore Christi ꝙ redẽptore libẽter occũbimus: qs sanctorũ sine certamine zc̃. s. de certamine. ¶ Aug. de ci. dei. Quicũqꝫ etiã nõ percepto regenerationis lauacro: pro Christi cõfessione mouunꝝ: rãtũ eis valet ad dimittẽda pcta: quãtum si abluerenꝝ sacro fonte baptismatis. ¶ Idē. Quãto erit acrior impet⁹ belli: tãto maior gloria nõ cedẽti: tãto densior corona martyrũ. ¶ Bernar. sup cãtica. Stat martyr tripudians z triũphans: toto licet lacerto corpore z rimãte latera ferro nõ mõ fert fortiter: sz alacriter sacrũ e carne sua circũspicit ebullire sanguinẽ. Ubi ḡ tũc aia martyris? Nempe i tuto: nẽpe in petra. nẽpe i visceribus Jesu. ¶ Idē. In petra habitans quid mirũ si in modũ petre duruerit: sed neqꝫ hoc mirũ si exula corpore dolores nõ sentiat corporis: neqꝫ hoc facit torpor/sed amor: submittiꝝ enī sensus nõ amittiꝝ: non deest dolor: sed cõtemniꝝ. ¶ Idē in ser. Est martyrij genus z effusio q̃dã sanguinis in q̃tidiana corpis afflictiõe: est ẽt baptism⁹ aliqs in cõpũctiõe cordis z lachrymarũ assiduitate: sic q̃ppe infirmis z pusillis corde necesse est: vt quẽ semel ponere p Christo nõ sufficiũt: saltẽ mitiori q̃dã sz diuturniori martyrio sanguinẽ fundãt: sic z baptismi sacramẽtũ qm̃ iterari nõ licet his q̃ sepi⁹ i mꝛtis offẽdũt: frequentiori ablutione suppleri.

¶ De gloria. Capitulũ. l.

OReg. i mor. Qz in hac vita nobis ẽ discretio operũ: erit i illa ꝓculdubio discretio dignitatũ: vt ꝑm ꝙ hic alꝰ alĩ merito supat: illic alꝰ alĩ retributiõe trãsce dat. ¶ Idē sup illud Job. viij. donec impleaꝝ risu os tuũ zc̃. In illa eterna patria cũ iustoꝝ mẽs i exultationẽ rapiꝝ: lingua in cãticum laudis eleuaꝝ. ¶ Idē. Ibi vniuscuiusqꝫ mẽtẽ ab alterius oculis mẽbroꝝ corpulẽtia nõ abscõdet: sz patebit animꝰ: patebit corporalibꝰ oculis ipsa corporis armonia. sicqꝫ vnusquisqꝫ tunc erit conspicabilis alteri: sicut nũc esse potest cõspicabilis sibi. ¶ Idē. Sicut hi qui adhuc viuẽtes sunt mortuoꝝ animas quo loco habeanꝝ ignorant: ita mortui vitã in carne viuentium post eos qualiter disponaꝝ nesciũt: quia z vita spiritus lõge est a vita carnis: z sicut corporea atqꝫ incorporea diuersa sunt gñe: ita

etiam distincta cognitione:quod tamen de animabus sanctis sentiendū non est:quia que intus omnipotentis dei claritatem videt:nullo modo credendum est:quia sit foris aliquid qđ ignorent.¶Idem.Cū ad ipsum fontem vite venerimus erit nobis delectabiliter impressa sitis simul atq; satietas:sed longe aberit a siti necessitas:longe a satietate fastidium:quia sitientes satiabimur:ꝛ satiati sitiem⁹.¶Idem.Eterna contemplatione agitur vt omnipotens deus quo magis visus fuerit:eo magis diligat.¶Idē In illa resurrectionis gloria erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritualis potentie:sed palpabile per veritatem nature.¶Idem in homelia.Credendum est q; ante retributionem extremi iudicij iniusti in requie quosdam iustos conspiciant:vt eos videntes in gaudio non solum de suo supplicio:sed de eorum bono crucientur:iusti vero in tormētis semper intuētur iniustos:vt hinc eorum gaudium crescat:quia malū conspiciunt quod misericorditer euaserunt:tanto q; ereptori suo maiores gratias referunt:quanto vident in alijs quod ipsi perpeti si essent derelicti potuerunt.¶Idem i dialogo.Sicut electos beatitudo letificat ita credi necesse est q; a die exitus sui ignis reprobos exurat.¶Augustinus de ciuitate dei.Erit illius ciuitatis et vna in omnibus et inseparabilis in singulis volūtas libera:ab omni malo liberata:et impleta omni bono:fruens indesinenter eternorum iocunditate gaudiorum oblita culparum oblita penarū nec tamen ideo sue liberationis oblita:vt liberatori suo non sit grata:quātum ergo attinet ad sciētiam rōnalē memor erit p̄teritor; etiā malorū suorum:quantum autem ad experientiam sensum prorsus immemor.¶Idem.Pax celestis ciuitatis est ordinatissima societas fruendi deo:et inuicem in deo.¶Idem.Quanta erit illa felicitas:vbi nullum erit malum:nullum latebit bonum:vacabitur dei laudibus qui erit omnia in omnibus:Nam quid aliud agetur vbi neq; vlla desidia cessabitur:neq; vlla indigentia laborabitur nescio:¶Idem.Ipse finis erit desideriorum nostrorum:qui sine fine videbitur:sine fastidio amabitur sine fatigatione laudabitur:hoc munus:hic affectus:hic actus profecto erit omnibus sicut ipsa vita erit communis.¶Idē.In nobisipsis dei imaginem contuentes tanq; iunior ille euangelicus filius ad nosmet reuersi surgamus:et ad illum redeamus a quo peccando recesseramus:ibi esse nostrum non habebit mortem:ibi nosse nostrum non habebit errorem:ibi amare nostrum non habebit offensionem:¶Idem.Absit omnis deformitas/omnis infirmitas/omnis tarditas omnisq; corruptio:et si quid aliud illud non decet regnum:in quo resurrectionis ꝛ promissionis filij equales erunt angelis dei:si non corpore/non etate certe felicitate.¶Idem.Ita deus erit notus atq; conspicuus:vt videatur spiritu a singulis nobis:in nobis videatur ab altero:in altero videatur in seipso videatur:in celo nouo:et in terra noua:atq; in omni que tunc fuerit creatura videatur.Et p corpora in corpore quocunq; fuerint spiritualis corporis oculi acie perueniente directi:patebunt etiam cogitationes nostre inuicem nobis.¶Idem de trinitate.Cōtemplatio est merces fidei:cui mercedi per fidē corda mundantur:sicut scriptum est.Mundās fide corda eorum.¶Idem.Illud qđ agit iustitia.Supra libro secundo de quattuor virtutib⁹.¶Idem libro tertio de libero arbitrio.Tanta est pulchritudo iustitie:tanta iocunditas lucis eterne:hoc est incommutabilis veritatis atq; sapientie:vt etiam si non liceret in ea amplius viuere q; vnius diei mora:propter hoc solum innumerabiles anni huius vite pleni delitijs ꝛ circunfluentia temporalium bonorum recte meritoq; contemnerentur

non enim falso aut paruo affectu dictum est: quoniã melior est dies vna in atrijs tuis super milia. ¶ Idem in sermo. Tunc non peccabimus nõ solum factis: sed nec concupiscentijs: cum illam faciem videbimus que vincit omnes concupiscentias: tam enim dulcis est fratres mei/ tam pulchra/ vt illa visa nihil aliud possit delectare: satietas enim erit insatiabilis: nullum fastidium: semper esuiem⁹: semper saturi erimus. ¶ Idem de conflictu. Recedat amor presentis seculi in quo omnes sic viuificantur vt deinceps moriantur ⁊ succedat amor futuri seculi in quo omnes sic viuificantur vt deinceps non moriantur: vbi nulla aduersitas turbat: nulla necessitas angustat: nulla molestia inquietat: sed perennis letitia regnat. ¶ Johannes Chrysostomus super Johannem. Beati et ter beati et multotiens beati: qui beata illa potiuntur requie quemadmodum miseri: et ter miseri: et infinite miseri: qui a beatitudine illa seipos abiciunt. ¶ Fulgentius in epistola. Sicut per speculum vitreũ trina nobis visio administratur: qua nosipsos: et ipsum speculum: et quicquid presens adest videmus. sic per speculum diuine claritatis et ipsum deum vt est videbimus: quantum possibile erit creature: et nosipsos et omnia alia vera et certa scientia cognoscemus. ¶ Bernardus super Cantica. Qui replet in bonis desiderium anime: et ipse rationi futurus est plenitudo lucis: ipse voluntati plenitudo pacis: ipse memorie continuatio eternitatis. ¶ Idem. Quare tristis es anima mea: ⁊ quare cõturbas me? Spera in deo: quoniam adhuc confitebor illi. cum error videlicet a ratione: a voluntate dolor: atq; a memoria timor omnis recesserit: et successerit illa quam speramus mira serenitas/ plena suauitas/ eterna securitas.

¶ Idem in sermo. Quemadmodum circa rationale nostrum et scientia et ignorantia consistit tanq; habitus et priuatio: sic circa concupiscibile desiderium et contemptus: et circa id qđ est irascibile: et letitia pariter ⁊ ira versatur. Implebit ergo deus rationale nostrum luce sapientie: ita vt penitus nobis nihil desit in vlla scientia implebit concupiscibile nostrum fonte iustitie: vt omnino desideremus eam et ea penitus repleamur: sicut scriptum est. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur: per quam iustitiam quicquid respuere debet anima respuet: ⁊ quicquid concupiscere concupiscet: et ex his oñibus magis appetet quod magis fuerit appetendũ. Jam vero qđ dicit̃ irascibile: cum repleuerit illud deus: perfecta erit in nobis tranquillitas: et in summam iocunditatem atq; letitiam replebimur pace diuina. ¶ Idem. Sicut replebit animas nostras deus cum fuerit perfecta in eis scientia/ perfecta iustitia/ perfecta letitia: sic replebitur maiestate eius oñis terra nostra: cum fuerit corpus immortale/ agile/ impassibile: configuratum deniq; corpori claritatis sue. ¶ Idem. Eterna omnium beatorum solemnitas est facie ad faciem deum intueri: eius dulcedine sine fastidio satiari: vt quem semper habent semper habere velint: ac eius visione sine defectu perfrui. ¶ Anselmus de similitu. Partes beatitudinis sunt pulchritudo/ agilitas/ fortitudo/ libertas/ sanitas/ voluptas/ longeuitas/ sapientia/ amicitia/ concordia/ honor/ potestas/ securitas/ gaudium. Ista vt estimo sunt que ppter se et propter que alia queq; ab hominibus appetuntur. Et ita notandum q̃ septem priores beatitudinis partes ad corporis beatitudinẽ: septem q; posteriores ad animam pertinent. ¶ Idem. In illa vita pulchritudo iustorum solis pulchritudini: que septempliciter q; modo sit splendidior erit: adequabitur. ¶ Idem. Velocitas nos tanta concomitabitur: vt ipsi angelis dei eque celeres simus: q̃ cr

lo ad terras et conuerso dicto citius dilabuntur. ¶ Idem. In futuro sic iustus fortis erit: vt etiam si velit terrā commouere possit: et sic conuerso iniustus imbecillis: vt nec etiam vermes amouere queat ab oculis suis. ¶ Idem. Gaudium erit iusto intus ⁊ extra: gaudiū sursum atq; deorsum: gaudium circumcirca: vbiq; gaudiū plenum. ¶ Idem. Tunc iusti scient cuncta que deus fecit sciēda: tam ea que preterita/q̄ ea que postmodum sunt. Ibi a singulis omnes: ibi ab oīnibus singuli cognoscentur: nec quēq; omnino latebit qua patria/qua gente/qua stirpe quis editus fuerit: vel quid etiam in vita sua fecerit. Si autem fueris malus: vera oīno sapientia priuatus: tantis vrgeberis doloribus: vt non solum insipiens: verum etiam omnino fias et amens. ¶ Idem In illa vita si bonus fuerit: nihil patietur quod nolit: sed agere permittetur quodcunq; voluerit: si vero fuerit malus: ad omnia que noluerit cogetur: et ab omnibus que voluerit prohibebitur.

Finis.

¶ Explicit Parrhisijs per magistrum Bertholdum Rembolt Anno domini millesimo quingentesimo. xviij. die vero vndecima Decembris.